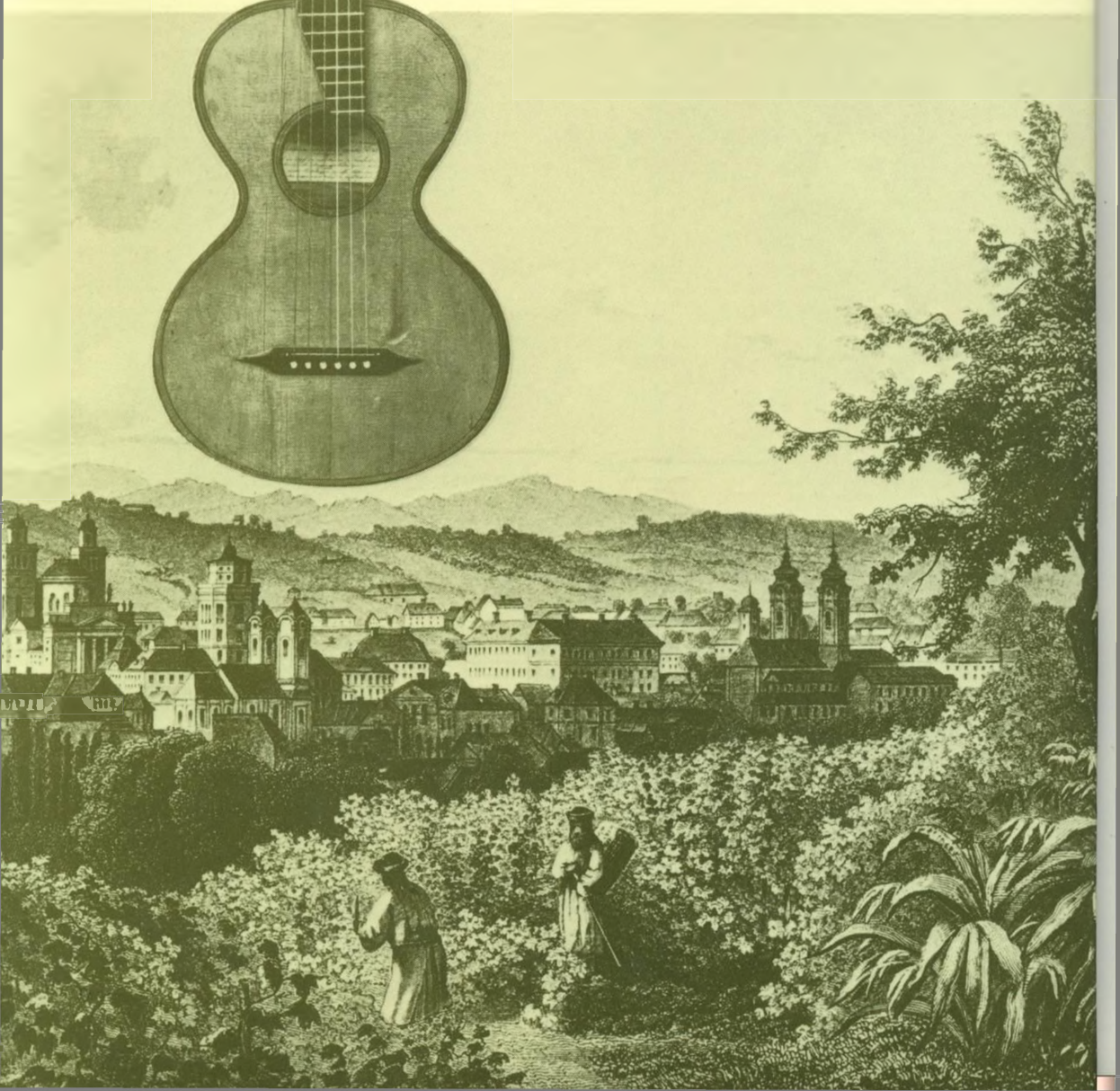
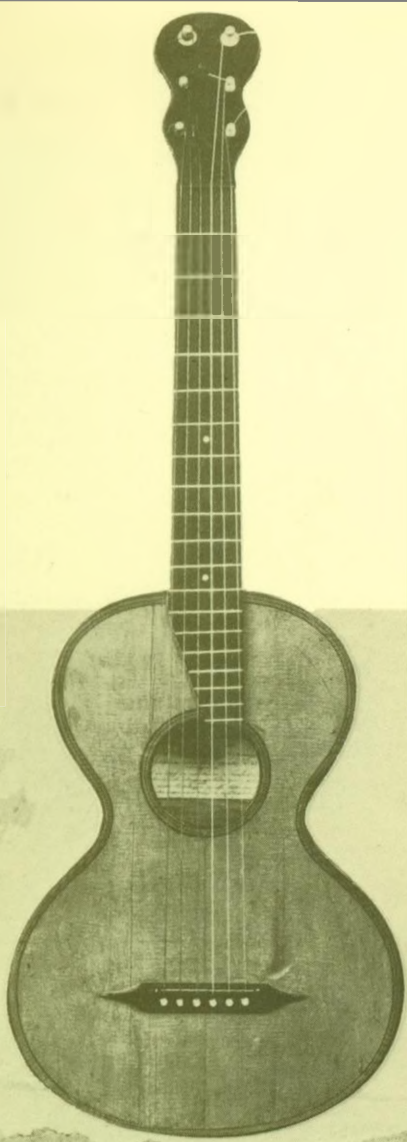

Bárdos Kornél
EGER zenéje
1687–1887

AKADÉMIAI
KIADÓ
BUDAPEST

BÁRDOS KORNÉL

EGER ZENÉJE

1687—1887

A szerző Pécs, Tata, Győr és Sopron zenéjét bemutató monográfiái után levéltári kutatásai alapján Eger két évszázados zenei életét tárja fel. Ez az időszak a város töröktől való szabadulásától Eger értékes zeneszerzőjének és a zeneélet szervezőjének, Zsasskovszky Ferencnek a haláláig ível.

A zenei élet két fontos bázisa e korban a székesegyház és a gimnázium. A káptalani együttes rendszeresen szerepel a székesegyházban, részt vesz a püspöki-érseki udvar, valamint a polgárság szórakoztató zenéjében s hangversenyein.

A gimnázium ének- és zenekara a jezsuiták, majd a ciszterciek idejében is — házinaplóik tanúsága szerint — értékes zenével szolgált templomban, iskolában és a színes barokk ünnepek keretében. Zenei nevelésüket kiegészíti a káptalan ének- és zeneiskolája s az első magyar nyelvű tanítóképző. Munkájuk vezet el az Egri Dalkör alapításához, amely az országos dalárda mozgalomban szereztet nevet.

Időrendbe állított korabeli leírások elevenítik meg Eger zenés ünnepeit, hangversenyeit, amelyeken a városban állomásozó ezredek zenészei is közreműködnek.

A kötetet az egri muzsikuskok és zeneszerzők névsora és a fennmaradt több mint 700 kotta tematikus jegyzéke teszi teljessé.

AKADÉMIAI KIADÓ
BUDAPEST

Eger zenéje

1687—1887

Eger zenéje

1687—1887

Válogatás a Magyar Zenei Múzeum gyűjteményéből

Előszó: Dr. J. J. Árkai

Bevezető: Dr. J. J. Árkai

Összeállította: Dr. J. J. Árkai

Magyar Zenei Múzeum, Budapest, 1987

Magyar Zenei Múzeum, Budapest, 1987

Készült a Magyar Tudományos Akadémia
Zenetudományi Intézetében

Akadémiai Kiadó, Budapest 1987

Bárdos Kornél

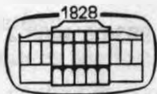
Eger zenéje

1687–1887

A művek tematikus jegyzékét összeállította

Vavrincez Veronika

Eger töröktől való szabadulásának 300.,
a székesegyház felszentelésének 150.,
Zsasskovszky Ferenc
zeneszerző és karnagy halálának 100.
évfordulójára

Akadémiai Kiadó, Budapest 1987

Bárdos Kornél

1887-1987

Magyar Zenei Akadémia

Magyar Zenei Akadémia
Kiadás: 1987

ISBN 963 05 4465 2

© Akadémiai Kiadó, Budapest 1987 — Bárdos Kornél

Printed in Hungary

R12

MTA ZENETUDOMÁNYI
INTÉZET

95

sz. T-16088/B.

Tartalomjegyzék

Bevezetés	7
I. Az egri zene kerete	9
II. A székesegyház zenéje	10
Első korszak (1687—1744)	10
Második korszak (1745—1799)	16
Barkóczy évei (1745—1761)	16
Eszterházy évei (1762—1799)	22
Harmadik korszak (1800—1845)	40
Negyedik korszak (1846—1887)	80
Első szakasz (1846—1863)	80
Második szakasz (1864—1887)	94
III. A székesegyházi zenészek külső szereplései	114
Ferencesek	114
Minoriták	116
Irgalmasok	124
Szerviták	126
Trinitáriusok	127
IV. Az iskolák zenéje	128
Gimnázium	128
Jezsuiták	129
Ciszterciék	139
Tanítóképző és elemi iskola	149
Angolkisasszonyok	156
Papnevelő intézet	159
Püspöki iskola és joglíceum	170
Református egyház és iskola	175

V.	A polgárság zenéje	179
	Tánc és szórakozás	182
	Katonazene	190
	Adatok a színházi zenéhez	193
	Egri Dalkör	199
VI.	Muzsika a város ünnepein, hangversenyek	203
VII.	Egri muzsikusok és zeneszerzők (1687—1887)	251
VIII.	A művek tematikus jegyzéke	263
	A források rövidítései	525
	Irodalom	526
	Zusammenfassung	529
	Név- és tárgymutató	531
	Melléklet	547

Bevezetés

A korabeli Magyarország szabad királyi és mezővárosait megkülönböztető zenei struktúra részletes igazolására eddig négy dunántúli város zenei monográfiája keretében volt alkalmunk. Az előbbi típusban toronyzenészei révén maga a városi tanács volt a zenei művelődés irányítója (Sopron), az utóbbiban ugyanezt a szerepet saját költségén fenntartott együttese segítségével a várost birtokló feudális főúr töltötte be: Győrött és Pécssett a püspök és a káptalan, Tatán az Esterházy család.¹

A Magyar Tudományos Akadémia Zenetudományi Intézetében készülő ötkötetes Magyarország zenetörténetében a városok és a főúri rezidenciák zenéjének bemutatásához a jelzettekén kívül még néhány részletes monográfiára van szükségünk, hogy mindezek analógiájára Pozsonytól Bártfán, Brassón át Zágrábig, Kőszegig a két várostípus teljes zenei körképét megrajzolhassuk.

Ez alkalommal elhagyva Dunántúlt ismét püspöki-káptalani mezővárossal, Egerrel foglalkozunk, amely a 91 éves török megszállás alatt elvesztette középkori és reneszánsz kori művészeti és zenei értékeit is. Így 1687-től teljesen újrakezdte történelmét. A török kiűzése után az elvileg rövid időre elnyert és hamarosan elvesztett szabad királyi városi méltóságáért ugyan másfél századon át küzdött, de visszaszerezni nem volt képes. A 18—19. században is püspöki, majd 1804-től érseki mezőváros maradt. 1854-ben az ún. örökváltság szerződés által csupán a földesúri terhektől szabadult meg. Gazdasági élete, kereskedelme bizonyára változott volna, ha sikerül elérnie a célját. Zenei struktúrája azonban — országos tapasztalat szerint — ekkor már nem változott volna meg, miként ezt Győr és Pécs esetében is tapasztaltuk: az előbbi 1743-ban, az utóbbi 1780-ban lett szabad királyi város, de a zene szempontjából e késői időben ez lényeges változást már nem jelentett.

Munkánkban az eddigi módszerünket követtük. Átvizsgáltuk az egri érseki és káptalani, megyei, szemináriumi, plébániai levéltárak anyagát. Kutatásokat végeztünk az Országos Levéltárban, az Országos Széchényi Könyvtárban és az egri érseki (liceumi) könyvtárban. Az irodalmi adatokon kívül felhasználtuk a korabeli újságok, folyóiratok, házinaplók és hasonló feljegyzések leírásait és adatait. A fennmaradt kottaanyag tematikus jegyzékének elkészítését pedig ismét Vavrinecz Veronika volt szíves elvállalni.

Kutatásunkkal kapcsolatban köszönetet mondunk elsősorban Kádár László egri érseknek, aki nem csupán lehetővé tette munkánkat, de Esterházy Károly

¹ Lásd részletesen: BárdosSopron; BárdosGyőr; BárdosPécs; BárdosTata; BárdosToronyzenészek.

püspökökkel kapcsolatos kutatási anyagát szívesen rendelkezésünkre bocsátotta s a levéltári iratok xeroxmásoltatásának költségét korlátlan mennyiségben vállalta. Köszönjük dr. Soós Imrének az érseki, Kovács Bélának és munkatársainak a megyei és dr. Kenéz Győzőnek az Országos Levéltárban nyújtott segítségét. Végül, de nem kevésbé dr. Rajeczky Benjaminszónak köszönjük értékes tanácsait és az egri énekeskönyvekre vonatkozó dallamtörténeti segítségét.

I. Az egri zene kerete

Kutatásunknak 200 évet átfogó keretét (1687—1887) a töröktől való szabadulás és Zsaskovszky Ferenc halálának éve indokolta. A neves muzsikus család legértékesebb tagjának és néhány évvel korábban meghalt testvérének, Endrének meghatározó szerepe volt Eger 19. századi egyházi és világi zeneéletében. A városról alkotott zenei képünk csonka maradna életművük bemutatása nélkül.

A jelzett keret a város múltjának jelentős korszakát öleli át: a töröktől való szabadulástól a Rákóczi-szabadságharcon, a reformkorszakon, az 1848-as szabadságharcon és a Bach-korszakon át a kiegyezés idejéig vizsgáljuk a zene szerepét. A barokk, a felvilágosodás, a klasszika és a romantika képzőművészetéhez kapcsolódó zenének gazdag korszakát tekintjük át Eger múltjának e színes szakaszában.

Miként a műemlékek és a művelődési intézmények sora a város feudális főurainak, a püspöknek, majd az érseknek és káptalanjának folyamatos mecénási váltáról tanúskodik, hasonlóképpen szinte természetes, hogy a székesegyház és a püspöki-érseki udvar főbázisa az egyházi és világi zenének. Ének- és zenekarát saját költségén tartja el, de zenészei részt vesznek a város polgárságának hangversenyein és táncos szórakozásain is. Nem a mezővárosi tanács a zeneélet központi irányítója, hanem a feudális főúr székesegyházi együttese.

A zeneélet másik bázisa a jezsuiták, majd az őket követő ciszterciek gimnáziuma. Az iskola házinaplóinak tanúsága szerint a töröktől való szabadulás után azonnal a saját költségükön megszervezett ének- és zenekar — a jezsuiták országos hagyománya szerint — gazdag hangszerkíséretes zenei életet biztosít a templomban, az iskolában, az iskoladramák és színes barokk ünnepek keretében. A ciszterciek ezt a hangszeres zenélési stílust átveszik, majd a 19. század új stílusának igényei szerint gondoskodnak a tanulók zenei neveléséről és ünnepeik színesítéséről. A zenei nevelésben a 19. században a Pyrker érsek által alapított tanítóképzőnek és a káptalani együttes keretében működő zeneiskolának is jelentős szerep jut, s értékes munkájuk érleli meg a városi dalegylet alapítását is. A 19. században szinte folyamatosan működő szintársulatok munkáját is a káptalani zenészek, valamint a városban állomásozó ezredek zenészei segítik. Mindezek természetesen alapot nyújtottak a 18. századtól már hagyományos kamarazenéhez és a rendszeres hangversenyélethez. E hangversenyeken az európai zene korabeli értékes alkotásai hangzottak fel gyakran külföldön is ismert művészek tolmácsolásában.

II. A székesegyház zenéje

Első korszak (1687—1744)

A mai székesegyház helyén állott a gótikus középkori Szent Mihály-plébánia-templom. A törökök távozása után 1687. dec. 17-én ugyan a ferencesek kapták meg, de 1688 tavaszán már ismét a plébániáé.¹ A tönkrement várbeli székesegyház helyett 1700 körül a Kassáról hazatérő káptalan — miként már a 16. században is — e templomban talált otthonra.² Ettől kezdve — mint püspöki-káptalani székesegyház — a várbeli Szent János-székesegyház titulását vette át, de mint plébániatemplom Szent Mihály tiszteletét is megőrizte.

Az első 11 évből — Fenesy György püspök idejéből — a plébánia zenei együtteséről nem maradt fenn adat. Csupán az anyakönyvből tudjuk, hogy 1689—1699 között Molnár István volt a plébániai kántor. Az első időben valószínűleg orgonája sem volt a templomnak. A jezsuitáknak 1688-ban szerzett kis pozitív orgonáját használták eleinte a többi templom nagyobb ünnepe alkalmával. Arról is szól a jezsuita napló, hogy Fenesy püspök 1695. febr. 17-én — a város püspöki mezőváros jellegét eldöntő ún. Fenesy-egyezmény befejezéseképpen — a már működő jezsuita gimnázium mellett triviális — nem káptalani — iskola fenntartásáról egyezik meg a várossal.³

A templom ünnepeiről is csak néhány naplóbéli leírás tájékoztat: 1688. márc. 21-én Fenesy püspököt ünnepélyesen fogadják és ünnepi menetben vonulnak be a Szent Mihály-templomba.⁴ A zenekar szerepéről itt még nem szólnak, miként az 1695. febr. 17-i Te Deumnál sem.⁵ De hallunk róla az 1690-es és 1697-es nagyszabású ünnepeken: 1690 pünkösdjén a Szent Mihály-templomban a püspök bérmál, ünnepi misét tart, majd az egész város népének és a várórségnek a jelenlétében körmenetben viszik át Szent Faustinus ereklyéit a jezsuiták templomába. Trombiták, dobok és énekkar váltakozó muzsikáját jelzik.⁶ 1697 szeptemberében pedig Zenta várának szept. 11-i felszabadítása egri ünnepén a plébániatemp-

¹ HevesMüemlék II. k. 407—408. l.; SugárBazilika 4—6. l.

² 1688-ban a káptalan részére a Szepesi Kamara azt a török dzsámít adta át, amelyet később az irgalmasok kaptak meg. A jezsuita napló még 1697-ben is a kanonokok Szent József-templomának nevezi („Templum S. Josephi Capitularium”: HistJes I. k. 69. l.), de távolléte miatt ezt alig használhatta a káptalan, legfeljebb az időközben hazatért néhány kanonok.

³ HistJes I. k. 10., 59. l.; KassubaGimn 102. l.; SzigetiEger 20. l.

⁴ HistJes I. k. 11. l.; DiarMin I. k. 2., 9. l.; BalássyFenesty 322. l.

⁵ HistJes I. k. 59. l.

⁶ Uo. 16—17. l.

lomban Te Deumot, majd az Oltáriszentséggel nagy körmenetet tartanak a városban a várórség ágyúí dörgésének és „12 dán királyi trombitás zenéjének kíséretében”.⁷ Az előbbi ünnepen a már működő jezsuita zenekarra, a másikon a várórség zenészeire gondolunk, de a plébánia együttesére nem utalnak a napló bejegyzései.

Fenesy György még nem élt állandóan Egerben. Jászón halt meg 1688. márc. 5-én, ahol a török miatt az egri püspökök, ill. néhány évig a 17. század első felében az egri káptalan is tartózkodott. Utódát, Telekesy Istvánt 1699. okt. 28-án fogadták ünnepélyesen Egerben.⁸ Feljegyzései szerint nov. 1-én, Mindenszentek ünnepén már ünnepi misét énekelt a Szent Mihály-templomban. A közreműködő zenészek részére négy forintot fizetett ki. E magyar és német zenészek bizonyára a várórség zenészei voltak, miként 1700-ban hasonló ünnep alkalmával kifejezetten jelzi is, hogy a várbeli trombitásoknak és dobosoknak, valamint a magyar síposoknak fizetett 4-4 forintot. Viszont 1700 augusztusától kezdve ünnepélyes püspöki misék alkalmával már folyamatosan juttat pénzt Musicis nostri Templi, azaz templomunk zenészei részére. Soraiból világosan megállapítható, hogy komoly gondja a zenekar újjászervezése. 1700 áprilisától Milkó Márton orgonistát fogadja fel évi 60, majd 100 forintért. A következő évben a succentornak évi 100 ft-ot, két másik énekesnek évi 80-80 ft-ot ad a terményjáradékon kívül. Hegedűsök, diszkantisták eltartásáért járó terményjáradékról is találunk bejegyzéseket.⁹ Kezdetől fogva azért küzd, hogy a káptalan Kassán tartózkodó tagjai is költözzenek vissza Egerbe. Valószínűen 1699-ből való az a részletes beszámoló, amelyet a káptalan még Kassáról küld Egerbe a püspök kérésére. A 12 pontból álló válasz részletezi a kassai életüket, beosztásukat, feladataikat és liturgiájukat, amelyek a középkori statútumoknak megfelelnek. Az 5. pont szerint a teljes zsolozsmát végzik naponta. Antifónás könyvek ugyan javításra szorulnak, de belőlük énekelnek a zsolozsmán. Szólnak a hétköznapi és az ünnepi konventmisékről, az énekesekről és a hangszeres zenészekről is.¹⁰ Tudjuk, hogy a káptalan 1650-től, amikor Jászórol visszatért, előbb a kassai ferencesek szentélyében, majd az ellenreformáció győzelme után 1671-től királyi rendelet alapján a Szent Erzsébet-templomban végezte istentiszteleteit a plébániával együtt. A szabad királyi város toronyzenészei rendszeresen közreműködtek a templom zenekarában és muzsikáltak a káptalani istentiszteleteken is a kórus tagjaival együtt.¹¹

Az újabb királyi rendelet előírása szerint Telekesy 1700. aug. 26-án írt válaszában szenvedélyes hangon sürgeti, hogy a még Kassán levő kanonokok költözzenek át Egerbe. A középkortól hagyományos és a Kassán is megőrzött liturgikus kórusélet

⁷ Uo. 69. l.: „...Comitantibus 12 Regiis Danicis Tubicinibus.” A szöveg olvasását és értelmének megfjtését Dr. Soós Imrénnek köszönjük meg. Levelében elmondja, hogy a korabeli egri városbíró számadásaiból tűnik ki, a várban levő várórség dán zsoldosainak eltartásáról kell gondoskodnia. A „Praesidiarii Danici”, „militia Danica” kifejezéseket használja.

⁸ KandraAdatok IV. k. 237. l.: HistJes I. k. 77. l.

⁹ Klt XII—2d passim.

¹⁰ Uo. XII—2b 15. doboz. Nagypréposti iratok.

¹¹ BárdosKassa 76—77. l.

felelevenítése végett sietteti őket. Vitás kérdésnek tartja ugyan, hogy a püspök kötelessége gondoskodni orgonistáról és énekesekről. Mégis örömmel jelzi, hogy „Egerben már vannak orgonistám és énekeseim, habár nagyobb ünnepeken többre is szükségem lenne . . .”. Írásának végén arról is szól, hogy megfelelő anyagi alappal ugyan bőségesen nem rendelkezik, de megkötötte a szerződéseket ápr. 24-i dátummal a jelzett muzikusokkal, sőt még a kassai zenészeknek járó összegről sem felejtkezik el.¹²

Feltehetően egy éven belül a káptalan tagjainak többsége már Egerben élt és a hagyományos statútumok szerint folytatta liturgikus életét: a káptalan mindegyik tagja naponta az énekes konventmisén, vesperáson és kompletóriumon vett részt. A nagyheti zsolozsmákat (lamentációkat), valamint a karácsonyi és nagyszombati matutinumot és laudest (éjjel 11-kor) szintén valamennyien énekelték. Ez utóbbiakat naponta csak a hetes kanonok a káplánokkal és az énekesekkel énekelte mégpedig nyáron reggel 5-kor, télen délután a vesperás és a kompletórium után. E célra a püspök egy káplánt, 3 énekest, egy diszkantistát, egy orgonistát, a káptalan szintén egy énekest tartott el. A kántorkanonok kötelessége volt a zsolozsma és a kórus feyelméről, valamint zsolozsmás könyvekről, a kórus kottáiról és hangszeréről gondoskodni.¹³

A székesegyházi együttes újjászervezésének tanúsítója az a fennmaradt szerződés is, amelyet 1702. dec. 9-én Telekesy és a káptalan előtt kötöttek a káptalani zenészek (*Musici Capitulares*) az iskolamesterrel (*Ludimagister*), aki részt vett az együttes munkájában és a város kántora is volt. Az első négy pont szerint a zenészek is, az iskolamester is meghatározott arányban részesülnek a temetések, gyászmisék és fogadalmi misék latin, ill. magyar énekléséért, ill. zenéléséért járó összegekből. Viszont a zenészek és az orgonista igazságosan kötelesek elosztani egymás között is a kapott pénzt. Nézeteltérés esetén a kántorkanonok illetékes a döntésre. Az utolsó két pont pedig az országos jellegű népszerű hagyomány, a koledálás, a kántálás folytatásáról szól: „Ami a koledálást illeti . . . nagyobb ünnepeken, előkelőségek születésnapján, apátok benedikálása alkalmával a házaknál szokásos kántálásért a polgároktól felajánlott összeget az iskolamester megosztja a káptalani zenészekkel se többet, se kevesebbet nem tartva meg magának. A zenész urak is hasonlóképpen járnak el minden esetben, amikor valami jutalom kínálkozik számukra.”¹⁴

¹² Klt XII—2b Nagypréposti iratok 3. doboz. 1700. aug. 26., 5—6. l.: „Agriae jam habeo Organistam et Cantores communes, si solemnioribus et pluribus indigero.”

¹³ Uo. 15. doboz. Statutorum Constitutiones et consvetudines Ven. Capituli Cath. Eccl. Agriensis ex antiquis Statutis . . . observandae.

¹⁴ Uo. XII—2c 32. doboz M 3 101. sz. irat; *Puncta Concordiae inter Musicos Capitulares et Ludimagistrum Agriensem*. „ . . . Quinto. Quod autem coledam attinet . . . In Cantu per Domos solito decantari in festivitatis magnis, Dominorum Natali, Benedictionibus Abbatum, offertorio civili aequaliter dividet Magister cum Musicis Capitularibus nec plus nec minus sibi quidquam reservando, quod etiam servaturi sunt Domini Musici in omnibus occurrentiis, ex quibus aliquis proventus ipsis obvenire poterit.”; SugárEgri 378. l. — Sugár ugyanitt említi, hogy 1703-ban Telekesy a szerzetesek, a székesegyházi orgonista, a hegedűsök és énekesek között gabonát osztott szét.

A zsolozsmának felvázolt rendje követi a kassai 17. századi szokást. Mind a zsolozsmának a rendje, mind a kántálás hagyománya pedig megfelel a győri káptalanban a 18. század első feléből ismeretes gyakorlatnak.¹⁵

A káptalan 1704. jan. 21-én II. Rákóczi fejedelemtől oltalomlevelet kap, amelynek védelmében zavartalanul végezheti szertartásait a következő években is.¹⁶ Csupán a pestis miatt hagyja abba 1709-ben a napi zsolozsmázást, de 1710. jún. 6-án az ismert módon újra folytatja.¹⁷

Telekesy a Szent Mihály-templom restaurálása alkalmával 1705-ben kőből készült kórust építtet az ének- és zenekar részére, amelyre a 12 regiszteres, pedálos orgonát is elhelyezik.¹⁸

A Rákóczihoz hűséges főpap 1705. febr. 28-án a bevonuló fejedelmet a Rác kapunál ágyúk dörgése közepette a papság, a nemesség és a nép élén ünnepélyesen fogadja. Atyai és fiúi szeretettel köszöntik egymást. Majd Te Deum éneklésére a Szent Mihály-templomba vonulnak.¹⁹ A püspök részt vesz az 1707-es ónodi országgyűlésen is. A fejedelemhez való hűsége miatt az esztergomi érsek felfüggeszti állásából és 1709. dec. 18-ától Szarvaskő várában kell tartózkodnia. Innen írt sorai szerint 1710. máj. 6-án az egri „Vári kápolnában, mely a Szent János templomának tornya alatt vagyon, nagy pompával fel ajánlani” szerette volna aranymiséjét, de erre nem kapott engedélyt.²⁰ 1710 júliusában már visszatérhetett egri rezidenciájába. Hátralevő öt évében megerősítette a káptalannak már ismertetett státútumait főként a napi énekes zsolozsmára vonatkozólag. A káptalan viszont tőle várta a kórus succentoráról való gondoskodást.²¹

A kórus tagjai közül név szerint csak az orgonistát és a kántort ismerjük. Fizetésükön kívül csupán az anyakönyvben találtunk róluk adatokat. Milkó Márton orgonista 1701-ben nősül, 1709-ben János Imre, 1711-ben Mátyás József nevű fia születik. Az utóbbi gyermekének születését már nem érte meg. Fiatalon, 34 éves korában, 1710-ben hal meg, és a minoriták templomában temetik el.²² Utódáról, Ferenczfői Györgyről már 1710-ben esküvőjén hallunk, de csak 1716-ig tudjuk nyomon követni az anyakönyvek bejegyzései alapján.²³ Molnár István városi-káptalani kántor utódáról, Zborai Györgyről 1708-ban hallunk először az esküvője alkalmával, majd felesége haláláról 1711-ben.²⁴

¹⁵ BárdosGyőr 44–45., 60. l.

¹⁶ KandraAdatok IV. k. 374. l.

¹⁷ Klt XII—2d Nagypréposti iratok III. Miscellanea 52. k. Liber continens acta Ven. Cap. Eccl. Cath. Agriensis (1705—1785), 12. l.: „Anno 1710. die 6. Juny inceptit chorus iterato, qui cessaverat propter pestem ab Anno 1709.”

¹⁸ Uo. XII—2d 48. k. Telekesy elszámolásai 1705. év: „Chorus pro organo et cantoribus ex integro columnis et lapidibus”; SzigetiEger 28. l.

¹⁹ HorváthCompendium 112—113. l. és GorovéEger 226—227. l. a bevonulás helyének a Maklári-kaput jelzik; SoósEger 27. l.; NagyEger 188. l.; SugárEgri 383—384. l.

²⁰ HorváthCompendium 121—122. l.; KandraAdatok IV. k. 429—446. l.

²¹ Élt A. V. 3424., 308. l.; Klt XII—2d 52. k. 12., 18. l.

²² Ea 1701. jan. 29., 696. l.; Ka 1709. nov. 7., 326. l., 1711. febr. 16., 354. l.; Ha 1710. aug. 24., 1102. l.

²³ Ea 1710. febr. 25., 741. l.; Ka 1716. dec. 3., 467. l.

²⁴ Ea 1708. júl. 1., 735. l.; Ha 1711. szept. 3., 1104. l.

A városi tanács 1712. jan. 2-i gyűlésén a plébánia két énekesének eltartásához évi 12 ft-tal, valamint természetbeni juttatással (búza, só, csizma), a harangozó részére pedig évi 10 ft-tal és egy pár csizmával járul hozzá.²⁵ A Szent Mihály-templom számadásaiban 1713-ban két hegedűnek és húroknak Bécsből való vásárlásáról, 1714-ben pedig kancionálnak a kórus számára való beszerzéséről olvasunk.²⁶ A hangszervásárlási adatok a zenekar aktív működésére utalnak.

Az 1709-es pestis idején kezdték építeni és 1712-ben fejezték be a Hatvani kapunál a Szentháromság-fogadalmi kápolnát.²⁷ A székesegyházból minden hónap első vagy második vasárnapján a plébános fogadalmi körmenetet vezetett ide. Telekesy püspök a kápolna fenntartására és e körmenetek biztosítására 1714-ben 6000 ft-os alapítványt helyezett el Debrecen városi tanácsánál. A kamatokból a körmeneten közreműködő székesegyházi zenészeknek évi 20 rénes forintot biztosított.²⁸

Telekesy püspök utolsó jelentékeny tette a Szent Mihály-templom teljes újjáépítésének elindítása volt. Az új templom felépítése azonban utódára, Erdődy Gáborra maradt. Telekesy kérésére 1713-ban a király jogutódlással felruházott segédpüspökének nevezi ki Erdődyt. 1713. márc. 24-én 10-kor a Szent Mihály-templomban a káptalan, a városi tanács, a katonaság, a nemesség és a nép jelenlétében ünnepélyesen beiktatták hivatalába. Majd a szokásos szertartásokkal Erdődy elhelyezte az új székesegyház alapkövét, és ünnepélyes Te Deumot énekeltek.²⁹

Telekesy püspök 1715. márc. 3-án halt meg 83 éves korában. Márc. 23-án a katonazenekar és a székesegyházi kórus közreműködésével tartott temetéséről a VI. fejezetben számolunk be. Ugyanott idézzük a Wienerisches Diarium részletes beszámolója szerint gr. Erdődy Gábornak mint megyéspüspöknek aug. 4-én barokk pompával megrendezett fogadását és beiktatását az új székesegyházban, majd a püspöki rezidenciában az ünnepi ebédet, amely alatt a káptalani zenészek „kellemes” („lieblich”) asztali zenét játszottak.

Erdődy püspöknek első gondja a Giov. Battista Carlone vezetése alatt készülő új székesegyház építésének befejezése. A régi gótikus templom alapjaira a szentélyt és a kórust ellenkező irányban építik fel, ahogy a mai székesegyházban is tapasztaljuk. A Telekesy által barokk stílusúvá alakított régi tornyot második toronnyal egészítik ki, és 1717-re így elkészül az új barokk templom. A belső díszítés munkája azonban elhúzódik 1727-ig.³⁰ Ugyancsak Carlone vezeti a püspöki palota

²⁵ Vjk (V-la) 1712. jan. 2., 28. l.: „Pro cantoribus duobus annualem solutionem Civitas adinvenit fl Hung. 12, tritici kilae 10 et unum lapidem salis, in discreto 2 paria cothurnorum ex cordovan. Pro uno campanatore... fl 10, kilas tritici... unum par cothurnorum.”

²⁶ Élt A. V. 722. 1713. nov. 29.: „Pro Choro Tarródy Urammal hozattam 2 hegedűt Bécsből 8 fl., hegedű húrokra attam 34 x.” 1714. okt. 8.: „Egy cantionalét vettem pro Choro — 51 d.”

²⁷ HevesMüemlék II. k. 195. l.

²⁸ Élt A. V. 3424., 97. l.: „5° Pro educatione Processionis ad Capellam SS. Trinitatis ante Portam Hatvaniensem per se e voto erectam, quae fieri solebat 1^a vel 2^a Dominica cujusvis Mensis... pro cantoribus Processionis praedictae interfuturis Rf. 20.”

²⁹ Vjk (V-la) 1713. márc. 24., 50—51. l.; Klt XII—2d 52. k. 37. l.; SugárEgri 395. l.

³⁰ HevesMüemlék II. k. 409—412. l.; SugárBazilika 7. l.

átépítését — benne a kápolnáét is —, amely az 1730-as évekre lesz kész. A palotának és a püspöki kertnek színes leírását Bél Mátyás 1735-ben feljegyzett sorai örökítették meg.³¹

A püspöki beiktatáson kívül részletes beszámolókat ismerünk a Wienerisches Diarium alapján 1715. és 1716. okt. 1-én a király születésnapján, 1716. ápr. 26-án Lipót főherceg születése alkalmából és okt. 26-án Temesvár, majd 1717. aug. végén Belgrád visszavételének örömeire rendezett hálaünnepekről. Mindezeket az új templomban tartják nagy ünnepélyességgel. Ezek alapján arra következtetünk, hogy már 1715—1716-ban is használható állapotban volt az épület!

Erdődy következő éveiből is számos zenés ünnep részletes közlését találtuk a jelzett újságban. E cikkek többször is kiemelik a székesegyház együttesének a zenéjét: pompás zenéről („herrliche Music”), szép kórus- és zenekari muzsikáról („schöne Vocal und Instrumental Music”) szólnak. Dicsérik a káptalani zenészek asztali zenéjét is a püspöki palotában tartott díszebédek alkalmával. E dicsérő jelzők a kórus és a zenekar aktív, folyamatos és nívós működésére utalnak. Ez azért fontos számunkra, mert Erdődy korából a zenekar működésére vonatkozóan alig találunk levéltári adatokat egyszerűen azért, mert a káptalani levéltárnak főleg a 18. század első feléből való anyaga a II. világháború végén elpusztult. Sőt, Erdődy értékes ún. szertartási naplóját — amelyet Szmrecsányi még 1937-ben ismert — sem találjuk ma már sehol.³² Csupán néhány mozaikszerű levéltári adatot ismerünk: Bárány János városi kántornak a várostól járó fizetését a díjlevele jelzi 1718—1720 között. Évi 15 ft készpénzt és természetbeni járadékot (búza, só, csizma) kap.³³ A Szent Mihály-templom sekrestyése a számadáskönyvbe bejegyezte 1718—1721 között a fúvosok rendkívüli szerepléseiért járó díjakat. Játszottak az adventi első rorátén és az utolsón, a karácsonyi éjféli misén, a feltámadási körmeneten, a város fogadalmi miséin. Két fontos hagyomány korai adatairól is szól: 1718-tól Apátfalvára, 1720-tól Tárkányba vezetnek körmenetet a zenekar közreműködésével.³⁴ Mivel a belapátfalvai romos apátsági templomot Erdődy csak 1737-től teszi használhatóvá és 1745-ben szenteli fel a régi titulusra, Nagyboldogasszony tiszteletére, világos, hogy az 1720-as években a falu fatemplomához vezették Egerből augusztusban a körmenetet. Ez a templom is a Nagyboldogasszony tiszteletét őrizte — bizonyára az apátsági templom hagyományaként. Tárkányba (ma Felsőtárkány) pedig júl. 22-én vonultak ki: 1720-ban már tudunk a Mária Magdolna-kápolnáról.³⁵

A gyakori fogadalmi misékért 1735-ben a káptalan a kórus tagjai részére negyedévenként kifizetendő külön díjazást szavaz meg. „hogy ily módon könnyebben tudjunk jó zenészeket vagy énekeseket szerződtetni és ők is jobban és könnyebben élhessenek jövedelmükből”. Lelkére kötik ezért a kántorkanonoknak, hogy megfelelő módon gondoskodják a orgonistáról is és a kórus tagjairól is.

³¹ HevesMüemlék II. k. 493—495. l.

³² SzmrecsányiEger 7. l.

³³ Hml V—lb Eger város tanácsának iratai B VII b 9. sz., 1718. ápr. 4.

³⁴ Élt A.V. 474.

³⁵ HevesMüemlék I. k. 525., 545. l., II. k. 732. l.

„Ezáltal nagy igyekezettel és dísszel segíthessék elő Isten dicsőségét és szolgálatát gregorián korális, többszólamú ének és hangszeres zene által.”³⁶

Az említett ünnepek, a gyakran olvasható zenés kanonoki beiktatások és a káptalannak a többszólamú és hangszeres zene fontosságát hangsúlyozó utóbbi nyilatkozata bizonyítják, hogy Erdődy korában a barokk kornak megfelelő ének- és zenekari élet folyt a székesegyházban és a püspöki rezidenciában annak ellenére, hogy a kórus tagjai közül csupán Szentiványi János énekesről (1739), Kollenits Mihály és Novák János trombitás (1743), valamint Bárány János városi kántor (1718—1720) fizetéséről maradt fenn bejegyzés ezekből az évekből.³⁷

Erdődy püspök 1744. szept. 26-án halt meg. Nov. 12-én tartott ünnepélyes temetéséről beszámolunk a VI. fejezetben. Végrendeletemben a káptalant bízta meg, hogy a temetésével kapcsolatban hagyatékából tisztességes, de nem túlzó pompájú zenéről gondoskodják a székesegyházban.³⁸ A káptalan nov. 24-i határozata szerint a káptalani zenészek a temetés és a gyászmise zenéjéért 48 ft-ot kaptak.³⁹

Második korszak (1745—1799)

Barkóczy évei (1745—1761)

Gróf Barkóczy Ferenc püspök 1745. jún. 29-én tartotta fényes bevonulását Egerbe. (A VI. fejezetben részletesen szólunk róla.) A bevonulási tervzet szerint a Hatvani kapunál „az czéh beliek magok zászlóival és Musicussaival” várták, az ünnepi menet közepén pedig „az Cathedralis Templomnak Musicussai” vonultak és köszöntötték zenéjükkel a főpapot és kíséretét.⁴⁰

A 15 évig működő egri püspök-főispán maradandó emléket a teológiai és jogi iskola átszervezésével (1754) és a székesegyházi Oltáriszentség-társulat alapításával (1757) hagyott maga után. A püspöki kertnek és rezidenciának gazdagításával, néhány falusi templom (pl. Felnémet) építésével elődje elkezdett munkáit fejezte be. Gyakran volt távol Egertől, de itteni tartózkodásának idejét a barokk pompájú életstílus jellemezte. A székesegyházat készen kapta Erdődytől. Csak a liturgia folyamatosságáról kellett gondoskodnia. A korabeli feljegyzések sok székesegyházbeli zenés ünnepről számolnak be. A székesegyházban működő plébánia ezekben az években már gyakran vezetett fogadalmi körmeneteket a kedvelt és közben restaurált búcsújáró helyekre. Az említett apátfalvai és tárkányi körmenet-

³⁶ Klt XII—2d 52. k. 1735. ápr. 23., 110. l.: „... ut nimirum taliter et Musicos sive Cantores bonos facilius aquiramus et hi melius et facilius subsistere possint.” Uo. 1736. ápr. 22., 112. l.: „... ut gloria et servitium Dei tanto majori cum diligentia et decore quod cantum et musicam tam choralem quam figuralem promoveri queat.”

³⁷ Uo. 1739. márc. 16., 121. l.; Égl XII—3/e 19. doboz; HmL V—1b Eger város tanácsának iratai B VII b 9.

³⁸ HmL Hiteleshelyi lt. XII—1 37. k. 206. sz., 364. l.: „... relinquo sub curatelam V. Capituli Nostrri Agriensis, ut ex Proventibus... 1° Musica honesta moderata in Cath. Eccl. servatur.”

³⁹ Klt XII—2b 9. doboz 10. sz. 67. l., 1744. nov. 24.

⁴⁰ Vjk 1745. jún. 29., 165—166. l.

teken kívül — a minorita napló szerint — júl. 2-án Kistályára, júl. 8-án a Donát-szoborhoz, aug. 16-án a Rókus- vagy Rozália-kápolnába, szept. 4-én Felnémetre, szept. 8-án a Kisasszony-temető kápolnájába, szept. 11-én Egerszalókra, máj. 3-án és szept. 14-én a Szent Egyed (ma: Eged-)hegyre vonultak. Az úrnapi körmeneteket is csaknem egy héten át tartották a város különböző templomaiból. A feljegyzések szerint Barkóczy gyakran vezette e körmeneteket, amelyeknek zenéjéért a város is fizetett.⁴¹ 1748—1749-ben az egyházmegye távolabbi megyéiben tartott vizitációit (Szatmár, Sáros stb.) is a barokk pompa jellemezte. 70-80 tagú kísérettel — sátoztáborot alkotva — végezte, s mindenütt ünnepélyesen zeneszóval, ágyúlövésekkel fogadták, miként Egerbe való hazatérése alkalmával is.⁴²

Mindezekkel párhuzamosan sűrű vendégjárás jellemezte udvartartását Egerben és a felsőtárkányi ún. Fourcontrasti kastélyban is, amelynek építéséhez a várostól vett fel kölcsönt. Az 1761-es leltár szerint e ragyogóan felszerelt épületben kápolna, orgona és különböző hangszerek is voltak.⁴³ A nyári időket általában itt töltötte udvartartásával és a káptalan néhány tagjával együtt. Innen intézte az egyházmegye ügyeit is. Vendégei között nem csupán rokonságát és előkelő ismerőseit, de papjait és szerzeteseit is szívesen látta, akik — elsősorban a minoriták — hálával emlékeznek meg élményeikről. Szmrecsányi részletesen közli — egy múlt századi leírás alapján — a püspök és udvartartása Fourcontrastiba való vonulásának szokásos rendjét és ottani elhelyezését. A menetben név szerint szerepel káptalanjának néhány tagja. A menet élén négy trombitása halad. Zenészei hangszereit, a miseruhákat és egyéb udvartartási kellékeket is viszik magukkal.⁴⁴

Egri udvartartásának két fontos adatát szintén a minoriták naplójából ismerjük. Az általa gazdagított püspöki kertben 1754. júl. 29-én asztali zene mellett ebédel vendégeivel. 1757. nov. 13-án és 27-én kasztrált énekesei a püspöki palotában Cyrus, a perzsák királya c. operát adják elő olasz nyelven meghívott vendégei, köztük a minoriták szórakoztatására.⁴⁵

A zenélésre is bőséges lehetőséget adó keret felvázolása után a barokk ünnepeket kedvelő főpaptól joggal várhatjuk konkrét intézkedéseit zenekarára vonatkozólag is. 1750-ben közli a káptalannal és a városi tanáccsal igen érdekes rendelkezését. Új zenészei felvétele alkalmul szolgál számára, hogy zenészei jogi helyzetét is meghatározza s elgondolkodtató felfogását is hangsúlyozza. Közöljük a

⁴¹ Lásd DiarMin passim; SzabóEger 52—55. l.

⁴² Klt XII—2d III. Miscellanea 52. k. 142. l.; HistFranc 100. l.; HevesMüemlék I. k. 150 l.

⁴³ Uo. II. k. 739. l.

⁴⁴ Élt A. V. 2572.; SzmrecsányiEger 69—71. l.

⁴⁵ DiarMin I. k. 85. l.: „... Hodie Exc. D. Episcopus pransus est in horto suo Agriensi cum suis hospitibus Szyrmaianis et Szécsényianis inter resonantium timpanorum et tubarum clangorem.” Uo. 254. l.: „... Producta hodie post 5^{am} horam pomeridiana fuit in Aula Episcopali Opera (ut vocant) Italice per Castratos Suae Excellentiae Musicos de Cyro Persarum Rege et Tomyri Massagetarum Regina, cui operae invitatus interfuit P. M. Guardianus cum P. Andrea Concionatore. Et arte digna visu, dignaque auditu producta sunt.” Uo. 256. l.: „Vesperi in Aula Episcopali reproducta est nuperna Opera in gratiam quorumdam Suae Exc. consanguineorum Comitum de Cyro Rege et Tomyri Regina, ubi representabatur per castratos... Cui operae interfuere ex nostris P. Leopoldus, Felician, Andreas, Petrus et Cornelius concionatores.”

teljes szöveget: „Ezen Püspöki Eger városunkban levő Cathedrális s ecsermind [!] Parochiális Templomunkban más nevezeteseb és királyi városokban való Templomoknak példájára az Isteni Dücsöséget az Musika állapotjában kívánván rendelnünk és állandó-képen bé helyeztetnünk, kik Esztendőt által minden vasárnapokon és ünnepnapokban úgy azoknak vecsernyéin s el rendelt Processiókon jelen legyenek állítottuk és fogattuk megh az Chorusra Esztendős Musikásoknak Grausz Ferenczet, Getberger Antalt, Barthakovics Pált, Falentin Jánost, König Andrást, Király Mihályt és Klazer János czimbalistát oly kötelességgel, [!] hogy mindenkoron jelen lévén az felöly [felül] megh írtt Isteni szolgálatokban kötelesszetni is fognak kezölek [közülük] kiki Esztendeit ki tölteni és ha történne, hogy valamelik Esztendeje után változna, tartozni fognak mást helyibe álitani. [!] De ellenben assecuráltattak [biztosítottak] abban is, hogy valamint más városokban az Turnerok [toronyzenészek], úgy itt is az szerint fognak tartatanni [!] és tractáltatni, kik ez-képest eszt állandóképen introducalni [bevezetni] kívánván, minthogy csak első s — következendőképen figurális Musikusok lévén, hogy az jó rend-tartás megh tartassék, az rendetlenség pedig, mely ekorai [ekkoráig] az kölembféle Hegedősek által történt az lakodalmokban, czéhekben s egyéb-féle solennitásokban [ünnepségekben], az el távosztassék, mely által inkább sokan az városbéliék az városban terheltettek, rendeltük aszt, hogy ha eők magok akarják aszt véghez vinni, ök legyenek első benne, ha pedig hogy vagy magok nem érkeznének vagy más akadalkra nézve menni nem lehetne, tehát valakik ezen várossunkban musicusok vagyis hegedősek, kik vagy lakodalmokban ablakok alatt neve napjain, item [hasonlóképpen] czéhekben valakiknek musicalni akarnak, mint [mind] azok ezen figurális Templombeli musikussoktól fügjenek és dependálanak [alkalmazkodjanak] hozzájuk, oly moddal és rend tartással: hogy per absolutum nem léssen nekik szabad musicalni semiféle helyen, ha csak ezektül engedelmek és czédulájok nem léssen, mellyértis toczies quoties [mindannyiszor] d [dénár] 10 tartozni fognak adni és úgy czédulájok s engedelmek lévén, szabad léssen nékiek az mire engedelmek léssen musicalni. Ezen czédula pénz pedig az végre rendeltetett és fogh incassáltatni [behajtatni], hogy aszt egyben gyötvén [gyűjtven], midőn valamely summa pénz edgyüt léssen, azon az szükséges musikálé Instrumentumok [hangszerek] az Templom számára vétetessenek és az magok szükségekre semiképen ne fordétatassék. Ez lévén azért telyes akarattunk és rendelésünk, hogy kiki magát tudhassa mihez tartani, parancsoltattik az városunk Magisztrátussának, hogy felhövátatván [felhivattatván] nevezet szerint pedig Bojtoss Páll, Nemes Ádám, Szajki Joseph, Bartik János, Török András, Seres András, Frosy Illés, Magyar Mihály, Horváth András, Erős Tamás, Horváth Ferencz, Magos János, Egyöd Pesta, Juhász Páll, Kachmis Mátyás, Csegesi János, Derüsky Jóseff, Vitkovich László rascionnus natione [rác nemzetségű], Balás György, Horváth Joseff, Kalmár Mátyás, Balás István, Kovács Jakab, Bajusz László, Bencze Mihály, Bigus György, Horváth István, Bocsi István, Szarvas Páll, Szarvas György, Szarvas János, Rongyos Hanczli. Sáncebéliék: Borovics Mihály, Porubschky Ferencz, Lázár András. Dudások: Végh János, Végh Joseff, Polyák Mátyás, Csordás Mátyás, Maracs János, Barna Mihály, Dudás János és következendőképen másokkal is, kik még lennének, ezen rendelésünket publicályyák s megh parancsollyák, hogy megh

tarcsák: az Magistratus is velek megh tartosztatassa [megtartassa], következendőképen ezen Templombeli Musikusoknak az Biró és Magistratus asistályon [segítsen], úgy hogy az kiket az Magistratus fogh elenkezűt tapasztalni és merészelni fogh czédula nélkül akár lakodalmokban, czéhekben vagy vendégfogadókban, korcsmákon Hegedülni, indispensabiliter [okvetlenül] nem csak Hegedőjeket s egyéb való musicalis szerszámokat elvétessék, de magokat is Arestomba tétetni s megh büntetni el ne mulassák, kölembet se cselekedvén parancsoltattik. Költ Egerben az Püspöki Curialis Residentiában Jannuariusnak 7. napján az 1750 Esztendőben.”⁴⁶

E jelentős rendelkezésben először is érdekes ellentmondás tapasztalható. A püspöki mezőváros feudális főura, aki szigorúan ragaszkodik a feudális jogaihoz és a város mezőváros jellegéhez, éppen a szabad királyi városok zenei struktúrájának vonását kívánja saját környezetében megvalósítani. A szabad királyi városok zenészeinek, a toronyzenészeknek szerepeiből és jogaiból vesz át egyet, nevezetesen azt a jogot, hogy a magánzenészek csak a toronyzenészek engedélyével és bizonyos összeg lefizetése után játszhatnak a polgárok ünnepein.⁴⁷ Mivel a szabad királyi városokban a toronyzenészek a székesegyházak vagy a városi plébániák zenekarának is tagjai, így értelmezhető tágabb értelemben ezek zenekari tagjaira is e jog, de szorosan véve ez csak a toronyzenészekre vonatkozik országszerte. Barkóczy barokk pompájának és feudális főúri hatalmának kifejezése érdekében adja meg — teljesen önkényesen — a káptalani-székesegyházi zenészeinek a jogot, hogy akadályozásuk esetén és 10 dénár lefizetése mellett játszhatnak a szépszámú magánzenészek a polgárok szórakozásai és ünnepei alkalmával. A beszedett összegek felhasználása a székesegyházi hangszerek beszerzésére is önkényes, mert a szabad királyi városokban ezen pénzek mindig a toronyzenészeket illették. Hasonlóan érdekes és egyéni ötlete, hogy miként a szabad királyi városi tanács a saját zenészeinek jogait sértő magánzenészeket megbünteti, Barkóczy is a hatalma alatt álló mezővárosi tanácsot kötelezi e büntetés végrehajtására. Itt említjük azt is, hogy három évvel később, 1753-ban ugyancsak a szabad királyi városok példájára hivatkozva hozza a városi tanács — Barkóczy ösztönzésére — a rendelkezést, hogy a székesegyház tornyából toronyörök jelezzenek minden negyedórát.⁴⁸ Ezúttal ismét csak egy funkciót vesznek át a szabad királyi városok toronyzenészeinek kötelességeiből, a toronybéli őrködést és órajelzést, éppen azt, amelytől a legtöbb szabad királyi városban a 18. század közepén már felmentették a toronyzenészeket. Toronyzenészek, így toronyzenélés azonban Egerben sohasem volt. Mindez csak a szabad királyi városok hagyománya volt!

Ami pedig saját zenészeinek székesegyházbeli zenélését illeti, csak az eddigi gyakorlatot erősíti meg a hét új zenész felvétele alkalmával. Szól a székesegyházi és körmeneti szolgálatokról, de arról is, hogy távollétükben helyettesről kell gondoskodniok. Bár a káptalani levéltár adatait továbbra is nélkülöznünk kell az

⁴⁶ Élt A.V. 715.

⁴⁷ BárdosToronyzenészek 106. l.

⁴⁸ Vjk 1753. nov. 21., 179. l.; BreznayEger 7. l.

említett okok miatt, az érseki levéltárban már találtunk néhány feljegyzést zenekarának előbb már szerződötett tagjairól, ha nem is mindegyikről és mindegyik évből. Működésük éveit pontosan meghatározni nem tudjuk. Barkóczy ismert zenészei időrendi sorrendben:⁴⁹

Novák János trombitás 1743—1746
Kollenits Mihály trombitás 1743—1752
Pápai Márton kántor †1746
Viola Károly orgonista 1746—1749
Gárdonyi János trombitás 1746—1750
Molnár János trombitás 1749—1757
Schandala Mátyás trombitás 1749—1757
Bartholovics Pál zenész 1750
Falentini János zenész 1750
Getberger Antal zenész 1750
Grausz Ferenc zenész 1750
Iványi András kántor 1750
Klazer János cimbalista 1750
König András zenész 1750
Lipter József diszkantista 1750—1751
Bekeney Antal orgonista 1750—1755
Király Mihály zenész 1750—1801
Lakatos István cimbalista 1751—1757
Gut Mihály kántor vsz. 1751—1763
Farkas András zenész 1753—1755
Banzet József trombitás 1754—1757
Svoboda Tamás trombitás 1754—1757
P. Girth Sándor regens chori és orgonista vsz. 1756—1772
Länger Amadé diszkantista 1757
Ferenc kasztrált énekes 1757—1759
Ignác kasztrált énekes 1757—1759
József kasztrált énekes 1757—1759
Hofstetter András zenész 1757—1772
Poppini Vencel zenész 1758
Torner Ignác káptalani succentor 1761

A trombitások fizetése a természetbeni járandóságon kívül általában évi 30—36 ft volt a püspöktől. (A káptalantól kapott fizetésüket nem ismerjük!) A diszkantisták eltartásáért 36 ft-ot fizetett Barkóczy. Bekeney regens chori és orgonista évi 140 ft-ot és teljes ellátást kapott. P. Girth (Gürth) Sándor regens chori és orgonista — aki ágostonos szerzetes volt — viszont évi 600 ft-ot kapott. Az anyakönyv szerint fiatalon halt meg Pápai Márton kántor 1746. márc. 29-én, 39

⁴⁹ Églt XII—3/c 19. doboz. Tabulae conventionales sallariorum Dep. ann. officialium et servitorum 1743—1749; DiarMin I. k. 1757. okt. 1., 1759. jan. 7., 22.

éves korában és Bekeney Antal 1755. febr. 26-án, 30 éves korában.⁵⁰ Bekeney és zenészei gyakran muzsikáltak a minoritáknál és természetesen a polgárság ünnepein is. Talán éppen ez utóbbi típusú szereplésük volt az oka, hogy „engedetlenségük”, azaz a székesegyházi kötelességük elmulasztása miatt Barkóczy lezáratta őket. A minoriták naplójából tudjuk, hogy 1753. jún. 4-én szabadultak, s ugyanazon napon a városi tanácsi ülésen a városi főjegyző „Jó Urunknak kedgyes Parancsolattyát referálta, hogy Bekeney Antal Nagy Templom Musikussa Háza és Szöllője két tanácsbéli Uraimék által limitáltassék és magistratualiter adatassék el, ha megvevő találkozna.” Hamarosan sikerült Bekeneynek Barkóczy püspököt mégis kiengesztelnie, aki visszafogadta szolgálatába. Dec. 7-én ugyanis a városi tanácsnál bemutatta Barkóczynak Fourcontrastiban nov. 23-án kiállított ajándékozó levelét. Ebben az eladott ingatlan helyett újat ajándékoz neki „figyelembe véve a hűséges szolgálatokat, amelyeket nemes Bekeney Antal székesegyházunk karnagya nekünk és székesegyházunknak hozzáértő szorgalmával mind ez ideig nyújtott s nem kisebb igyekezetet ígért a jövőre vonatkozólag is”.⁵¹

Farkas András „Nagy Templomi Musikus”-ról tudjuk, hogy háza volt a városban. A városi jegyzőkönyvben pörös ügyel kapcsolatban szólnak erről.⁵² Grausz Ferencről viszont feltételezzük, hogy egyezik azzal a Krausz nevű német származású muzsikussal, akit még Erdődy püspök idejében Ambrosovszky Mihály plébános német tanítónak ajánl hivatkozva arra, hogy már évek óta Egerben él. Azt ígéri, hogy a székesegyházban szívesen fog muzsikálni, miként ezt már minden díjazás nélkül eddig is gyakran tette. A mostani tanító ugyanis nem muzsikus, s úgy hírlík, az ital miatt a tanításban is gyenge.⁵³ P. Girth Sándorról hivatalosan egyszer emlékeznek meg: 1759-ben a káptalan megvonja tőle a diszkantisták tanításáért és eltartásáért járó fizetést. A büntetés hátterét nem jelzi a káptalan. Feltehetően a kasztrált énekesek szerződtetése tette feleslegessé a diszkantistákkal való foglalkozást.⁵⁴

1748 körül a káptalan nehezményezi, hogy a Telekesy püspök által szerzett és a káptalan költségén renovált káptalani zenészek házát a püspök saját céljára

⁵⁰ Ha 189., 328. l.

⁵¹ DiarMin I. k. 1753. jún. 4.: „... circa horam 4^{am} dimissi sunt Musici ex aresto una cum Capellae Magistro Domino Bekeney, cujus etiam domus propter inobedientiam suam exposita et ipse Civitate expellendus erat”; Vjk 1753. jún. 4., 109. l.; uo. 1753. dec. 7., 182—183. l.: „... damus pro memoria, quod Nos attentis fidelibus servitiis, quae Egregius Antonius Bekeney Cath. Eccl. Nostrae Chori Regens Nobis et eidem Cathedrali Nostrae Ecclesiae solerte industria hucusque praestitit, neque minore studio etiam posthac praestitutum se promittit.”

⁵² Uo. 1754. febr. 16., 22. l.

⁵³ Élt A.V. 727. Dátum nélküli memorandum Erdődyhez: „7° Quidam Germanus[!] Musicus, nomine Kraus, qui hic Agriae pluribus jam Annis moratus, recommendat se pro Ludimagistro germanico, promittens se Ecclesiae, dum alii Labores admiserint cum Musica servitutum, sicut hactenus a multo jam tempore in diversis occasionibus sine omni salario obedientem se exhibuit... Modernus autem Ludimagister nec Musicus est, nec juventuti semper satisfacit ob potum, cui deditus esse dicitur.”

⁵⁴ Klt XII—2a 1. doboz, 1759. aug. 25.: „... Determinatum est, ut in alias V. Capituli organistae pro instructione discantistae datum est, in posterum cedat P. Alexandro erga similem obligationem providendi et intertenendi aptum certum discantistam.”

lefoglalta. Így azoknak maguknak kell lakásról gondoskodniok.⁵⁵ Barkóczy a királynőhöz írt soraiban szól arról a szándékáról, hogy új épületet épített, „amely nem csupán a plébános lakása lesz, de a káplánoké, a tanítóké, a harangozóké, a zenészeké egyszóval az összes egyházi alkalmazottaké és az iskolásoké”.⁵⁶ Mint ismeretes, a líceum helyén 1748-ban a várossal emeletes plébániát építtetett. Ide akarta helyezni az elemi iskolát is. Esztergomi érsekké való kinevezetése miatt az épületet nem tudta befejeztetni, miként az egi egyetemnek is csak a tervét tudta átadni bécsi építésének, Josef Gerlnek.⁵⁷ 1761. jún. 16-án már mint esztergomi primást fogadja a város ünnepélyes zeneszóval, és szept. 11-én búcsúznak tőle véglegesen. (Az ünnepségeket a VI. fejezetben idézzük.) Négy év múlva, 1765-ben Barkóczy primás már meghalt. Hagyatékának leltára igen sok kottát (77 szimfónia, 3 kötet menüett, 130 olasz ária, 2 kötet operaszerű mű) és hangszert sorol fel. Úgy gondoljuk, hogy e gazdag anyag nagy részét Egerből vitte magával Nagyszombatba, mint ahogy bizonyára kasztrált énekeseit is.⁵⁸

Eszterházy évei (1762—1799)

„Nem óhajtjuk templomunk kórusán a hangszeres zenét és a többszólamú éneket nélkülözni — kivéve a rendkívüli időket —, viszont felhívjuk Kegyességed figyelmét, gondosan ügyeljen arra, hogy ne üres gyönyörködtetésé váljék az, amelynek a jámborság gazdagítása a célja. Olyan legyen tehát a zene, hogy a lelket ne ragadja magával teljesen az élvezetbe, hanem azoknak a megértésére, amelyeket énekelnek, és a jámborság érzése részére nagyobb teret hagyjon. Éppen ezért a szavak, amelyeket énekelnek és meg tudnak érteni, inkább pontos kiejtésükkel, mint szokatlan dallamfordulataikkal segítsék a hallgatók lelkét Isten dicséretére.”⁵⁹

Eszterházy Károly gr. püspök⁶⁰ 1762. jún. 28—29-én tartotta bevonulását Egerbe. (Ünnepeink között részletesen szólunk róla.) Bár ünnepélyességben nem különbözött ez a fogadás sem elődei ünnepeitől, mégis az idézett sorok, amelyeket 1769-ben kántorkanonokjához írt, jelzik, hogy valami megváltozott Egerben. A

⁵⁵ Uo. XII—2b I. doboz Nagyréposti iratok. I. Gravamina V. Cap. adversus Episcopum de A° circiter 1748: „... Domum Cantorum Ecclesiae per pie Defunctum Praedecessorem Stephanum Telekesy eo collatam et per Capitulum reparatam occupavit pro Commoditate absque ulla Bonificatione, ita ut Cantores Ecclesiae... cogantur de quarterio sibi providere...”

⁵⁶ Élt A.V. 810., 4. l.: „... quod Domus haec pro habitaculo non parochi tantum, sed et Capellanorum, Ludimagistrorum, Campanatorum, Musicorum, verbo omnium servorum Ecclesiae et Scholas frequentaturarum prolium destinata sit...”

⁵⁷ HevesMüemlék II. k. 406., 444. l.

⁵⁸ Esztergom Primási lt. A R Cl X Nr. 196 Pr. Archiv Juridico et Directorale Tit. I. Executio Testamenti... Fr. Barkoczi... 18. Juni. 1765.

⁵⁹ Élt Prot. Dioecesanum (3615. k.) 1769. nov. 21., 1098. l.; a latin szöveget közli Szmrecsányi Zene 39. l.

⁶⁰ Nevét az általános szokástól (Esterházy) eltérően Eszterháznak írjuk, mert ő maga mindig így írta a nevét. Lásd SugárEgri 427. l.

zene effajta értelmezése már a racionalista gondolkodású művelt főpap nézetét tükrözi. Igaz, nem azoknak a túlzott racionalista elveknek a megfogalmazása, amelyek II. József korában főleg a református és evangélikus papságnál jelentkeztek. Ők ugyanis az ige, a szó pontos értését hangsúlyozva a dallamot, a zenét is megtagadták és feleslegessé tették. Eredményük a passiók felolvasása vagy tiltása, sőt — mint a soproni evangélikusoknál tapasztaltuk — a másfél százados értékes hangszerkíséretes kórushagyomány radikális megtagadása lett.⁶¹ A szigorú római szellemben nevelkedett Eszterházy nem tagadja meg az Esterházy család értékes zenei hagyományát. Középutat talál a művészet, az egyházzene és általában a művészetek (építészet) értelmezésében is. Csak az öncélú művészet túlzása ellen harcol, miként ezt jelképesen azzal is kifejezi, hogy Fourcontrasti világát is megtagadja. De ugyanígy még II. József rendelkezései előtt a barokk kor vallásos szokásainak kinövéseit is lenyesi. Csökkenti pl. az egri zenés körmenetek számát, tiltja a túlzások miatt a látványos flagelláns körmeneteket és kispapjai muzsikálását is korlátozza.

1762 novemberében körlevélben kéri az egyházmegye papságának segítségét a „domus universitatis”, az egyetem épületének felépítéséhez, Barkóczy terveinek megvalósításához.⁶² Egri éveinek ez a legnagyobb alkotása első éveinek szinte minden energiáját lefoglalja. Nem csoda, hogy a zsolozsmának a nagyszombati norma szerint való megreformálását célzó — Barkóczy primás által közölt — királyi rendeletre sajnálattal válaszolja, hogy a felszólításnak „olyan gyorsasággal, ahogy illenék és szeretnék, nem tudok eleget tenni”.⁶³

Mint mindenben, a székesegyház liturgiájának és zenéjének gondja viselésében is reformálásában is tervszerű lépésekben haladt előre. A reform első lépése a gregorián ének szerepének hangsúlyozása. Erre 1769-ben került sor kántorkanokához intézett sorai elején, amelynek második részét, a többszólamú zenéről való véleményét már idéztük. A gregorián terén is racionalista felfogása jut szóhoz. A gregorián fontosságát, de nem kizárólagosságát hangsúlyozza, mint pl. ez utóbbit a 18. század végéig a zágrábi székesegyházban tapasztaljuk.⁶⁴ Soraiban a gregorián ének tanítására konkrét utasításokat is ad: „Amidőn Kegyességed fáradozása révén székesegyházunk zenéjének napról napra való gazdagodását örömmel tapasztaljuk, hogy örömünk teljes legyen s az istentisztelet fénye és a lelkek épülése is gyarapodjék, néhány szót szeretnénk szólni Kegyességednek a zene ügyében. Először is nem tagadjuk, hogy az Angyali Doktor [Aquinói Szent Tamás] tanítása szerint az egyszerű emberek gyengeségükben rászorulnak arra, hogy ne csupán az emberi hang, de az orgona és egyéb hangszerek is segítsék bennük a lelki dolgok igazi érzésének felkeltését, mégis biztos és kétségtelen, hogy a gregorián ének képes erre leginkább. Ezen ének hatása alatt hullatta Szent Ágoston a bánat könnyeit, miként maga is bevallja. . . Mivel pedig ez az ének az egyház hagyományának és az

⁶¹ BárdoSopron 176—194. l.

⁶² UdvardyLiceum 24. l.

⁶³ Élt Prot. Dioeces. 1763. jul. 25., 630. l.: „. . . non ea quā conveniret et optarem celeritate satisfacere possim.”; SoósEgyetem 309. l.

⁶⁴ Lásd BárdoVárosok; BárdoStruktúra 78. l.

egyházatyák rendelkezéseinek jobban megfelel, magunk is minden többszólamú éneknél jobban kedveljük, meghagyjuk Kegyességnek, minden erejével törekedjék használatára! Amennyiben lehetséges az istentiszteleteket így énekeljék. A püspöki szertartáskönyv szerint elrendeljük, hogy advent 3., az ún. Gaudete vasárnap kivételével adventben a misét és a vesperásokat orgonakiséret nélkül gregorián dallamokkal énekeljék. E szent időket eleink böjttel szentelték meg, s az volt a céljuk, hogy töredelmes lélekkel készítsék elő az Úr útját. A könnyekhez pedig nem illik az ünnepies zenekari muzsika ujjongása. Ugyanígy legyen a nagyböjtben is a 4., ún. Laetare vasárnap kivételével. E napokon tehát az introitust, graduálét, tractust, credót, offertoriumot, communiót, s mindazt, amit az antifonálé előír, érthető módon, szépen énekeljék. Hogy pedig már az idei adventben is rendelkezéseinknek megfelelően énekelhessenek, gondja legyen Kegyednek arra, hogy P. Girth Sándor, regens chori válogasson ki megfelelő hangú kispapokat a szemináriumban és tanítsa őket gregoriánra. Hasonlóképpen oktassa kórusának énekeseit is, hogy a hétköznapi káptalani miséken gregoriánt énekelhessenek.” Ezután következnek a már előbb idézett sorai a többszólamú hangszerkíséretes zenéről és az érthető éneklésről. Ez utóbbi fontosságát jelzik a befejező rendelkezései is: „Továbbá nem illő, hogy elhagyjunk vagy megrövidítsünk valamit abból, amit el kell mondanunk, ami hozzátartozik az istentisztelet érthetőségéhez. Ezért a jövőben a vesperások himnuszait ne rövidítsék meg, az egész antifonákat énekeljék és a verzikulusokat is orgonakisérettel énekeljék.”⁶⁵

Eszterházy sorai elgondolkoztatóak! Úgy tűnik szavaiból, hogy a gregorián éneket most kívánja bevezetni székesegyházában. A középkori és a 18. század elején megújított káptalani statútumok alapján tudjuk, hogy a zsolozsma egy részét énekeltek gregorián dallamokkal Egerben is. Véleményünk szerint arról lehet szó, hogy Erdődy és Barkóczy püspökök idején a gregorián háttérbe szorult a székesegyház liturgiájában, s a többszólamú hangszerkíséretes éneklés uralkodott. Eszterházy 1769-ben a gregoriánt a megillető helyére helyezi vissza, de nem tagadja meg a többszólamú zenét sem. Viszont a szövegek érthetőségéhez, a teljes szövegek énekléséhez ragaszkodik. Mint felvilágosult gondolkodású főpap, nem engedi, hogy a zene a szöveg rovására érvényesüljön. Európa-szerte divatos volt ezekben az évtizedekben, hogy a misekompozíciókat is rövidített szöveggel énekeltek, sőt a szöveget szétosztva a szólamokba, a szólamok egyidőben különböző szövegeket énekeltek, mint ez a Credo esetében gyakori volt. Így rövidítették meg a kompozíciót, és persze a szöveg megértését lehetetlenné tették.

Eszterházy név szerint szól rendelkezésében P. Girth Sándor karnagyról, akit Barkóczytól örökölt, s aki 1770-ig vezette a kórust. 1772 januárjában kérésére elbocsátót ad számára megköszönve eddigi fáradozásait. Az Ágoston-rendi szerzetesről a ferencesek naplójában többször olvasunk. Csehországból való. Elöljárói engedélyével mint muzsikus több helyen járt. Barkóczy 1756-ban nevezte ki karnagynak. A naplóból tudjuk, hogy gyermekkórusa is volt Egerben — egy 14 éves leány is tagja volt az együttesnek —, s gyakran szerepelt velük különböző

⁶⁵ Élt Prot. Dioecesis. 1769. nov. 21., 1097—1099. 1.; a latin szöveget közli Szmrecsányi Zene 39. 1.

templomokban. A leírásokból nem világos, vajon csak gregoriánt vagy többszólamú műveket is énekeltek. Az idős szerzetes (1771-ben már 75 évesnek írják) azért is népszerű volt a városban, mert gyógykenőcsét (balsamum) sokan használták.⁶⁶

Girth Sándortól már 1770-ben Heydenreich József veszi át a kórus vezetését. Róla pozitív adatunk csak az 1770-es, 1772-es és 1776-os fizetésjegyzékből van. Távozásának időpontja ismeretlen. Az 1780-as vizitáció szerint — mint látni fogjuk — már Stanczel Miklós a regens chori. Mivel Joseph Heydenreich nevű zeneszerzőről a külföldi lexikonokban sem találunk adatot, az egri székesegyház 1839-es leltárában szereplő s csak Heydenreich névvel bejegyzett műveket egyelőre neki tulajdonítjuk: öt misét, két vesperást, egy offertóriumot, Rorátét, Salve Reginát és egy motettát. A leltárból közelebbit nem tudunk a művekről, s ma már nyomuk veszett. A győri székesegyház kottatára viszont ma is nyolc művét őrzi.⁶⁷

A székesegyház együttesének tagjai közül keveset ismerünk. Néhányan már Barkóczy püspök idejében is szolgáltak:

Király Mihály trombitás 1750—1801

Gut Mihály kántor vsz. 1751—1763

P. Girth Sándor regens chori és orgonista 1756—1772

Hofstetter András trombitás 1757—†1772

Ferenc kántor 1763—1764

Blumensath (Plumensath) Mátyás orgonista 1763—†1792

Stanczel Miklós tenorista vsz. 1766—†1806

Csermák Jakab trombitás 1767—1768

Etey Mihály hegedűs 1768—1776 (?)

Haasz Ferenc fuvolás 1768—1777

Weigl Ignác basszista 1768—1792

Kacsik (Kacsek) Tamás trombitás 1768—†1815

Astleitner Mátyás trombitás 1769—1782

A státusban levő zenészek teljes névsorát és fizetését először 1770-ből ismerjük, amikor Heydenreich József veszi át a kórus vezetését:⁶⁸

⁶⁶ Élt Prot. Cons. Ep. 1772. jan. 23., 43. l.; HistFranc 1769. év 149. l.; 1770. jún. 18., 155. l.; 1771. febr. 17., 175. l.

⁶⁷ Klt XII—2c Nagypréposti iratok II 61. doboz V 2 58. iratcsomó 1839. aug. 30. Kottainventarium „Használhatatlan anyag” 48—50., 61., 103., 109., 119—121. sz. „Használható anyag” 22., 31., 49. sz.; BárδοςGyőr 409—410. l.

⁶⁸ Élt A. N. 2327. Mellékelve az 1829. jan. 8-i irathoz. Ezzel teljesen egyezik az 1772-ből való névsor, de ebben a negyedévi fizetéseket jelölik. Lásd Klt M 3 149. iratcsomó 32. doboz: Salarium musicorum 1772. A püspöki uradalmi pénztár 1776-os fizetésjegyzékében Blumensath, Etey, Heydenreich, Kácsik és Hiray név szerint is szerepel. Lásd Églit XII—3e Liber sallar. 1776.

Név	Évi fizetés
Heydenreich József regens chori	210 ft
Stancel Miklós első tenorista és a gregorián ének vezetője	200 ft
Ugyanő négy diszkantista tartásáért	200 ft
Blumensath Mátyás orgonista	200 ft
Weigl Ignác első basszista	200 ft
Stehlik Ferenc második tenorista	150 ft
Király Mihály második basszista	130 ft
Zatka Domonkos fuvolás és hegedős	150 ft
Mayer József első oboás	150 ft
Hiray Ágoston második oboás	150 ft
Haasz (Hász) Ferenc fuvolás és fagottos	150 ft
Etey Mihály első hegedős	100 ft
Kátsik (Kacsik) Tamás első trombitás	100 ft
Astleitner Mátyás trombitás és csellós	80 ft
Pongrácz Ferenc bőgős	75 ft
Orgonafűjtató	50 ft
Minisztráns	25 ft
Összesen:	2320 ft

A reform második lépésére, azaz a zsolozsmának a nagyszombati norma szerint való éneklésére az 1780-as vizitáció alkalmával kerül sor. A gondosan előkészített vizitáció nem csupán új rendelkezéseket tartalmaz, de átfogó képet nyújt a zene helyzetéről is. Eszterházy püspök előzőleg részletes információt kér ágense révén Rómából, majd Nagyszombat és Nyitra zsolozsmarendjéről is érdeklődik.⁶⁹ A vizitációt 1780. ápr. 3-án, fehérvasárnap utáni hétfőn nyitják meg. Ünnepi menetben vonulnak a püspöki palotából a székesegyházba, ahol az Ecce sacerdot éneklő kórus. A szertartások után ismét körmenetben mennek át a palotába s kezdik a vizitáció munkáját.⁷⁰

A püspök kérdéseire a káptalan válaszol.⁷¹ Jelenleg az egész zsolozsmát éneklük mindennap. A teljes zsolozsmán azonban csak a heteskanonok, öt prebendista pap s néhány idős „deficiens” pap, a nyugdíjas papok otthonának tagja — ha tud énekelni — vesz részt. A káptalan tagjai általában csak a káptalani misén, vesperáson és kompletóriumon vannak jelen. Ez a helyzet nagyjából megfelel a káptalani státutumok alapján ismertett 18. század első fele helyzetének. A különbség csak az, hogy akkor elsősorban a kórus tagjai közül 3-4 világi énekes, ún.

⁶⁹ Élt Prot. Cons. Ep. 1779. dec. 7., 633. l. és 1780. jan. 5., 4. l.

⁷⁰ Uo. 1780. márc. 20., 183. l.

⁷¹ Uo. A.V. 3423. Acta Vis. Can. Cap. de anno 1780.

koralista énekelte. 1772-ben a káptalan javasolja a püspöknek, hogy osszák két részre a székesegyház együttesét: az 1. számú kórus tagjai legyenek az orgonista, két tenorista, két basszista, diszkantisták és altisták és hat hangszeres zenész, a 2. számú kórus tagjai pedig legyenek két tenorista és két basszista. Az előbbiek a vasárnapi és ünnepi káptalani misék és vesperások többszólamú zenekari kíséretes és gregorián énekéről gondoskodnak, az utóbbiak viszont a teljes zsolozsma és a hétköznapi káptalani misék gregorián énekéről. Nem tartják igazságosnak, hogy az utóbbiakat többszólamú énekkel is terhelik. Természetesen a fizetésben is különbséget javasolnak.⁷²

Eszterházy azonban modernebb megoldást választott terve megvalósítására. Hosszas tárgyalás után a káptalan öt, ún. prebendista papot alkalmaz élükön a succentorral. Gregoriánhoz értő papok váltják fel a zsolozsma éneklésében a világi énekeseket, akik egyúttal részt vesznek a székesegyházi lelkipásztori munkában is. Lakásukról és fizetésükről a káptalan gondoskodik. Az 1780-as vizitáció idején prebendisták Szabó János (4 éve), Tóth Jakab (3 éve), Nagy István és Kóvács Mihály (2 éve) és Kiss Mihály, akit közvetlenül előtte hívtak be vidéki lelkipásztori szolgálatból prebendistának.⁷³

Miután a zsolozsma éneklését a papság feladatává tette (kivéve a vasárnapi és ünnepi többszólamú vesperásokat, amelyeket továbbra is a kórus énekel orgona vagy zenekari kísérettel), következett a zsolozsmára vonatkozó lényeges fegyelmi intézkedése, hogy a nagyszombati norma érvényesüljön Egerben is. 1780. jún. 4-én javaslatát megvitatásra átnyújtja a káptalannak, majd szept. 25-én kiadja hivatalos rendelkezését, amely elsősorban a káptalan tagjait érinti, s megváltoztatja az eddigi hagyományt: A káptalan minden tagja — mint eddig is — naponta részt vesz a káptalani misén, vesperáson és kompletóriumon. Heti váltással viszont a káptalan fele, azaz hat kanonok naponta a teljes zsolozsmát is énekl. A káptalan minden tagja nem csupán a nagyheti lamentációkon, a karácsonyéji és nagyszombati matutinumon és laudesen vesz részt ezután, de a nagyobb ünnepeken a teljes zsolozsmán. Ezek az ünnepek: karácsony, újév, vízkereszt, nagycsütörtök, nagypéntek, nagyszombat, húsvét, áldozócsütörtök, pünkösd, szeplőtelen fogantatás (dec. 8.), Gyertyaszentelő Boldogasszony (febr. 2.), Gyümölcsoltó Boldogasszony (márc. 25.), Nagyboldogasszony (aug. 15.), Kisasszony napja (szept. 8.) Szent János a latin kapu előtt (Olajban főtt Szent János, máj. 6.), Péter és Pál (jún. 29.) és Szent István király (aug. 20.).

⁷² Uo. A.N. 2327. 1772. jan. 7.: „... proponebatur nobis Chori ea divisio et bipartitio, ut Cantores illi, qui missas conventuales et vesperas tam chorales quam figurales decantare debent ab iis, qui horis canonicis persolvendis vacant, secernantur, duplexque constituatur chorus... impossibile sit, ut Vocalistae sine ruina pectoris et vocis utrumque longiori tempore trahant... in primo choro sit organista, tenoristae duo, bassistae duo, discantistae et altistae totidem instrumentalistae 6, in choro secundario bassistae duo et tenoristae totidem, quorum talis esse solutio...”

⁷³ Uo. A.V. 3423.: „... officium illorum est, quod diebus horis modo recensendis omnes horas canonicas canendo persolvere, Missas conv. diebus ferialibus decantare...” A tárgyalásokról: uo. A.V. 918. 1770. szept. 24., 1776. szept. 27.; Prot Cons. Ep. 1776. szept. 27., 494—495. l.; dec. 18., 656. l.; dec. 20., 664—665. l.; 1777. febr. 3., 82. l.; 1780. márc. 31., 211. l.

Mivel a káptalani misén vasárnap és ünnepnap a kórus több szólamban énekel, megengedi, hogy alatta a kanonokok magánmiséjüket mondják, de ennek befejezése után helyet kell foglalniok a stallumokban. Hivatkozva a jelenlegi magyarországi szokásokra, engedélyt ad továbbra is arra, hogy a matutinumot és a laudest az előző délután a kompletórium után végezzék. Örömmel dicséri buzgóságukat, hogy eddig is énekelték a zsolozsmát, de lelkükre köti, hogy „éneklésében kerüljék a sietséget s főleg ügyeljenek a szoltározásnál a szünetek pontos tartására”. A kispapok a jövőben vasárnap és ünnepnap a primán, a tercián és a vesperáson fognak az eddigi szokás szerint a székesegyházi zsolozsmán részt venni.⁷⁴

A vizitáció ugyan nem említi, de a kispapok naplójában három bejegyzést is olvastunk arról, hogy az 1769-es rendelkezésnek megfelelően a kispapok valóban énekeltek gregoriánt adventben és nagyböjtben a káptalani misén, 1780-ban azt is jelzik, hogy a székesegyházi kórus tagjaival együtt énekeltek. A kispapokat „tüdejük erősítése céljából utána a szemináriumban bőséges kolbászos, májas-hurkás és hasonló reggelivel és jó ürmössel szokták jutalmazni”.⁷⁵

Ami pedig a kórus és a zenekar ügyét illeti, a vizitáció először az anyagi alapokról szól. Részletesen beszámol a Szegedi-féle alapítványról, amelynek évi 500 ft-os kamatja a zenekar eltartását szolgálja. Szegedi Ferenc egri püspök hozta létre 1675-ben a gazdag alapítványt, amelyet a kassai szemináriumban a zenészek képzésére szánt. Eszterházy 1767-ben az egri káptalanra bízta az alapítványt.⁷⁶ Ezenkívül az egri püspök 500 ft-ot, a székesegyház pénztára 400 ft-ot ad, és ugyancsak 400 ft jut a zenészek részére az ún. votív, azaz alapítványi miséken való zenélésükért. A már említett 1702-es megegyezés még most is érvényes: a káptalani zenészek részesednek a plébániai szertartásokon való zenélésért járó (temetés, esküvő, kántálás stb.) összegekből, amelyek a hivatalos fizetésüket kiegészítik.

A vizitáció adatai szerint 1780-ban csak nyolc zenész státusa van betöltve. (1770-ben és 1772-ben 14 zenészt soroltunk fel!) Részletesen szólnak a kórus tagjainak zenei tudásáról is.

⁷⁴ Uo. Prot. Cons. Ep. 1780. jun. 4., 321. l.; 1780. szept. 25., 526. l.: „... Ut praemisimus, collaudemus et approbamus zelum fraternitatum Vestrarum in eo, ut Horae Canonicae canendo persolventes dummodo in cantu nimia festinatio evitetur, pausaequae debite observentur.” Uo. A.V. 918. 1780. jún. 21.: a káptalan válasza a püspök javaslatára.

⁷⁵ Szl't Diarium Ceremoniarum 1772. nov. 27., 9. l.; 1776. febr. 21., 37. l.; 1780. dec. 3., 135. l.: „Hunc Musica suppleri solet in choro per RRDD Alumnos decantantes Kyrie, Credo, Agnus alternis vicibus cum Musicis. Quibus (alumnis) Domi in Refectorio pro fortificatione pectorum semper dari debet Gentaculum ex farcimibus, Lucanicis et similibus ac bono ürmes...”

⁷⁶ Élt A.V. 918. 1767. ápr. 27.; a teljes szöveg Eszterházy aláírásával Klt XII—2b 10. doboz Nagypréposti iratok I. sorozat.

Név	Évi fizetés
Stancel Miklós regens chori, a gregorián ének vezetője, tenorista. Tud játszani vonósokon (fidibus majoribus et minoribus), orgonán, oboán és klarinón	260 ft
Diszkantisták és altisták tartására, akik tudnak hegedülni és kürtön játszani	300 ft
Weigl Ignác basszista és az alapítványi miséken énekes, játszik hegedűn	240 ft
Blumensath Mátyás orgonista, játszik hegedűn is	200 ft
Zatka (Zatha) Domonkos hegedűs és fuvolás	150 ft
Hiray Ágoston az alapítványi misék énekes, játszik fuvolán, oboán és klarinón	150 ft
Katsik (Katschik, Kacsik) Tamás az alapítványi misék énekes, hegedül, kürtön és trombitán (tuba) játszik	140 ft
Volff Pál hegedül, kürtön és trombitán (tuba) és fagotton játszik	130 ft
Király Mihály, az alapítványi misék énekes, kürtön és trombitán (tuba) játszik	130 ft
Eberle Eustachius orgonafűjtató	50 ft
Minisztráns	25 ft
Összesen:	1775 ft

Itt említjük, hogy 1780 végén megszűnt a kórus tagjainak az alapítványi miséken való közreműködésre, ezzel együtt megszűnt az értük járó 400 ft évi összeg is az alapítványi pénztárból. Eszterházy püspök elismeri a kérdés jogi alapját, mégis kéri a káptalant, pótolja az összeget, mert a tetemes anyagi veszteség a zenekari tagok megélhetését, sőt magát a zenekar létét is veszélyezteti. A káptalan a 400 ft veszteséget a saját pénztárból évi 500 ft-tal pótolja. A kórus anyagi alapja tehát a következő összegekből áll a jövőben:⁷⁷

Szegedi-alapítványból évi	500 ft
Székesegyházi pénztárból	400 ft
Püspöki pénztárból	500 ft
Káptalani pénztárból	500 ft
Összesen:	1900 ft

Az 1780-as vizitációban hallunk a székesegyház hangszereiről is, elsősorban az orgonáról: „Az igen szép formájú, szépen festett és aranyozott 24 regiszteres orgona az új székesegyházat szebbé tenni óhajtó püspökünk lankadatlan

⁷⁷ Uo. A.V. 3424. (Az 1805-ös vizitáció!), 280. l., 1781. jan. 6. Eszterházy levelének másolata: Klt XII—2a Iratok és jegyzőkönyvi kivonatok I. doboz. 1781. febr. 9., a káptalan válasza a püspökhöz.

buzgalmának ismételt bizonyítéka.” A ferencesek naplója arról értesít, hogy 1772-ben, tehát valóban Eszterházy idejében budai orgonaépítő készítette és állította fel az új orgonát: „A budai mester felállította az új 24 regiszteres orgonát a székesegyházban. A hangszert úgy helyezte el a kórus két oldalán, hogy a fény beáradását ne akadályozza.”⁷⁸

A hangszerleltár öt hegedűt, négy trombitát, két dobot, két harsonát, két oboát, két fuvolát, egy fagottot, két bőgőt, két csellót, egy brácsát, hat kürtöt és a hozzávaló fúvókákat stb. sorol fel. 18 vaslámpa áll a kóruson a zenészek részére. 9 muzsikusz számára egyenruha is rendelkezésre áll.

A kottatár anyagáról is hozzávetőleges képet alkothatunk, néhány szerző nevét is közlik:

Mise	43
Geisler [Benedict] miséi nyomtatva	1 köteg
Hann [Hahn, Georg, Joachim, Joseph?] miséi nyomtatva	1 köteg
Graus miséi nyomtatva	1 köteg
Rorate	2
Requiem	1
Offertórium	31
Kobrich [Joh. Anton] vesperások nyomtatva	1 köteg
Königsberg [er, frater Marianus] vesperások nyomtatva	1 köteg
Egyéb vesperások	13
Litánia	8
Szimfónia	24
Te Deum	2
Veni Sancte	1
Lauda Sion	1
Ecce quomodo moritur nagypéntekre	1
Antifóna: Ave és Salve Regina	7

E kottaanyagból ma már semmit sem ismerünk feltehetően az 1849-es selejtezés következtében, amelyről még részletesen fogunk szólni.

⁷⁸ Élt A.V. 3423.: „Organum est vere elegans viginti quatuor mutationum perbelle depictum et deauratum, rursus modernae Praelati Nostri exornandae Ecclesiae suae indesinentis studii testimonium.”; HistFranc 1772. okt. 16., 195. l.: „In Cathedrali Ecclesia cingebatur organum novum ad 24 Mutationes a Budensi artifice, qui machinam ita aptavit, ut sine lucis detrimento ad duo latera Chori divideretur.”; HevesMüemlék II. k. 413. l.; SzigetiEger 28. l. — Sem Voit (Eger város műemlékei), sem reá hivatkozva Szigeti a ferences napló adatait nem ismeri. Mivel Szigeti szerint a századeleji 12 regiszteres orgonát a káptalan a kassai ferenceseknek átadta, s azok 1725-ben már Kassán ezt a hangszert javították is, az egri új székesegyházban az 1720-as és az 1772-es évek között egy még számunkra ismeretlen orgonát kell feltételeznünk, nem pedig — mint Szigeti véli — a 24 regiszteres orgonát, amelyet csak Eszterházy szerzett be.

A székesegyházban, amely egyúttal a plébánia temploma is, a következő, a zenekart is érintő körmenetekről, ill. ájtatosságokról számolnak be a vizitációs válaszokban.⁷⁹ Megkülönböztetnek nagyobb (major) és kisebb (minor) körmeneteket. Az előbbieket a székesegyház előtti térre, az utóbbiakat csak a templom körül vezetik. Úrnapján és nyolcadán nagyobb, a többi napokon kisebb a menet. A két búcsú napján (Szent János máj. 6. és Szent Mihály szept. 29.), pünkösöd keddjén a 40 órás szentségimádás befejezése alkalmával nagyobb, nagyszombaton este, a 11-ór kezdődő zsolozsma befejezése után éjfélkor a feltámadási körmenet kisebb. Ugyan nem kapcsolódik hozzá körmenet, de a zenekar közreműködésével tartják a böjti vasárnapokon a kompletórium után az ünnepélyes Misereréket. A kispapok naplója szerint Eszterházy püspök gyakran vett részt a népszerű szertartáson. Ugyanitt olvasunk arról is, hogy pl. 1776 fekete vasárnapján (márc. 24.) kezdték a négy körmenetből álló jubileumi körmeneteket a város templomaiba. A menetben a káptalani zenészek ünnepi talárban muzsikáltak és énekeltek.⁸⁰ Nem említi a vizitáció a keresztjáró napokat és a búzaszentelő körmenetet. A minoriták naplójából tudjuk, hogy azelőtt a jezsuitákhoz, majd a ferencesekhez és végül a minoritákhoz vezették a székesegyházból. A jezsuiták feloszlátása miatt (1773) Eszterházy rendeletére 1776-tól hétfőn a minoritákhoz, kedden a ferencesekhez, szerdán pedig a trinitáriusokhoz vonultak. Amikor Eszterházy Egerben tartózkodott, rendszeresen maga vezette a körmeneteket a káptalani zenészek közreműködésével. A búzaszentelő körmenetet (ápr. 25.) a Hatvani kapun át vezették ki a mezőkre.⁸¹

Említettük már, hogy Eszterházy megérkezése után hamarosan, 1763-ban jó néhány hagyományos körmenetet megszüntetett.⁸² A vizitációs válaszokban 1780-ban három körmenetet jeleznek, amelyeket a székesegyházból vezetnek: júl. 2. vasárnapján a káptalan tagjainak részvételével a Szent Donát-szoborhoz, aug. 16-án a plébános vezetésével a Rokus- vagy Rozália-kápolnához — ezen főleg az ácsok és asztalosok vesznek részt —, és szept. 4-én Rozália napján Felnémetre a kispapok segédletével tartják a körmenetet.

Cseh Béla a plébániai-városi kántor. Fizetése 20 mérő búza és 82 ft készpénz. A kórusban nincs szerepe, kizárólag plébániai elfoglaltsága van. Jól orgonál, a Csiki—Zsámbár-féle énekeskönyvet használja. Egy szoba- konyhas lakást a várostól kap. A temetésért 27 x, az orgonás gyászmiséért 30 x jár neki. A magyar nyelvű búcsúztatókért (Cantilena valedictiona) megegyezés szerint fizetnek számára.⁸³ Eszterházy 1764-ben a tanítót és a segédtanítót a tanítás érdekében

⁷⁹ Élt A. V. 3422.

⁸⁰ Sztl Diar. Cer. 1776. febr. 25., márc. 3., 37—38. l.

⁸¹ DiarMin 1764. máj. 5—7., 1776. máj. 13., 1784. ápr. 25.

⁸² Uo. 1763. júl. 2.

⁸³ A halottak búcsúztatásának, amely országszerte még a 20. század első felében is szokásban volt, úgy látszik, Egerben nem volt hagyománya. Ez tűnik ki Eszterházy tiltó szövegéből is 1787-ben, miután II. József úgymint tiltotta a kantációk és egyéb szokások között. Cseh Béla ugyanis a püspökhöz fordult, amikor Gubovits György, a plébánia káplánja megakadályozta, hogy búcsúztatót énekeljen: „A mi az Instansnak [azaz Cseh Bélának] Tiszt. Gubovits György Egri Káplány ellen a' Butszutatás végett beadott panaszát illeti: ezen butszutatást, mely úgy is tsak az Instans által hozódott szokásba, mind

mentesítette a kórusbeli szolgálattól mondván: „többre tartom az ifjúság jó nevelését, mint a jó kórusénekest”.⁸⁴ Az 1777-es Ratio Educationis előírása szerint szervezett nemzeti vagy normáliskolát a vizitáció nem említi, de bizonyára erről szól, amikor 3 osztálynak 3 tanítójáról közöl adatokat. A leányok tanításáról Forrai Katalin és Hotta Julianna magántanítónők gondoskodnak.

A plébániának saját zenészei nincsenek. Sajátos ünnepein a káptalani zenészeket kéri fel közreműködésre. Ilyenkor a plébánia pénztárából fizetik őket:

Az első és az utolsó adventi roratén	6 ft	
Nep. Szent János nyolcada alatt	10 ft	
Szent Mihály ünnepén	4 ft	18 x
Összesen:	20 ft	18 x

A vizitáció fogalmazása szerint Cseh Béla városi kántornak „in Domo Civica” jelöltek ki lakást. Ezt mi a városház udvarán levő egyik lakásnak értelmezzük. Voit szerint itt valóban voltak lakások, sőt a magyar iskola is ezen a helyen működött. 1822-ben Rudassy kántor is azt írja beadványában, hogy a „Város udvarában” van a lakása.⁸⁵ Nem hisszük, hogy az új plébánián lakott, amelyet Eszterházy a mai Tárkányi Béla utca és Szabadság tér sarkán építtetett fel, miután a liceum építkezése miatt lebontották az 1748-ban elkezdett és már első emeletig elkészült épületet.⁸⁶ Voit szól arról is, hogy „a püspökség zenészeinek Egerben emeletes háza volt: a »Musicorum domus« átépítési terve fennmaradt”.⁸⁷ A tervrajzon nem találunk utalást időre és helyre. A levéltári anyagban sem került elő eddig konkrét adat az épületről, a vizitációk sem szólnak róla, sőt a városi összeírásokban a káptalani zenészek adatai alapján sem tudjuk megállapítani a helyét. Így a kérdésre először választ nem tudunk adni.

A vizitáció által felvázolt helyzet a 18. század végéig, Eszterházy püspök haláláig lényegében nem változott. Természetesen II. József liturgikus intézkedéseit Egerben is tudomásul kellett venni. (Ünnepek áthelyezése a következő vasárnapra, körmenetek csökkentése, hagyományos nagy zászlók kisebbre való cserélése, kántálás megszüntetése stb.) Mivel a hazánkban is régi népi hagyományként élő nagyszombati feltámadási körmenetet is megszüntették, Eszterházy a Rómában szokásos ünneplést vezette be helyébe 1786-ban: „Jelentetik a keresztény Híveknek, hogy a következő nagy Tsötörtöki Pénteki és Szombati szertartások s ájtatosságok

azért, hogy arrul az Anya-Szent-egyháztól rendeltetett és a Rituáleban feljegyzett halottas szertartásokban semmi emlékezet nintsen, mind egyéb okokra való nézve tellyességgel el-tiltjuk és parantsoljuk, hogy ezen meg tiltott butszutatás helyett az előbbeni ditséretes szokás szerint illendő halottas éneket mondjon a Kántor.” (Élt Prot. Conc. Ep. 1787. jún. 28., 544. l.)

⁸⁴ Uo. 1764. okt. 9., 273. l.: „... ego certo pluris facio bonam educationem juvenutis, quam bonos choralistas.”

⁸⁵ HevesMűemlék II. k. 233—234. l.; HmL V 1/b Tanácsi iratok 308. doboz B CLXVII b 584., 1822. ápr. 23.

⁸⁶ HevesMűemlék II. k. 406. l.

⁸⁷ Uo. I. k. 267. l.

itt Egerben és kivált ezen Templomban éppen a szerint fognak tartatni, amint Róma városában tartatnak, melyhez képest I^{ször} az eddig szokásban lévő Úr koporsója helyett az itt Boldogságos Szűz Kápolnája Római mód szerént szépen fel fog ékesíttetni és nem nagy Pénteken, mint azelőtt, hanem még nagy Tsötörtökön, midőn az énekes Misének vége leszen az Oltári Szentségben jelen lévő Krisztus Teste illendő ájtatos Pompával a Kápolnába fog vitetni és az ottani különösen e végre készített Krisztus Koporsóját közelebb példázó tsakugyan koporsó forma szekrénybe fog záratatni és addig ott tartatni, még más nap, úgy mint Nagy Pénteken a Passió és némelly más imádságok után ismét a nagy oltárhoz hasonló módon vissza nem vitetik, mivel pedig ezen Krisztus Urunknak koporsóba helyeztetését s ott létét jelentő ceremonia a többi Templomokban is hasonlóképen fog tartatni, ajánltatik a keresztyény Híveknek, hogy valamint eddig Nagy Pénteken délután és Nagy Szombaton az Úr koporsójának látogatását példássan gyakorolták, úgy ezután Nagy Tsötörtökön délután más nap addig, míg fellyebb jelentett mód szerént a szentség a nagy oltárhoz vissza nem vitetik, a koporsóban zárva lévő Krisztus Testének buzgó imádsására a Templomokat járja, melly végre a Templomok reggeltul fogva estve nyoltz óráig nyitva fognak lenni.”⁸⁸ Mint általában II. József liturgikus változtatásait halála után hatálytalanították, a minorita naplóból tudjuk, hogy 1790 nagyszombatján újra a hagyományos feltámadási körmeneteket tartották Egerben a székesegyházban és a többi templomban a káptalani zenészek muzsikája kíséretében.⁸⁹

A káptalani zenészeknek szokásos vasárnapi és ünnepi szereplésain kívül Eszterházy idejében is jó néhány rendkívüli zenés ünnepeiről tudunk. E szereplések közé tartozott a század elejétől fogva az új kanonokok ünnepélyes beiktatása a székesegyházban. Muzsikájuk jutalmát ezen alkalmakkor azonban nem a káptalantól, hanem az új kanonoktól kapták. A barokk ünnepek leírásában elmaradhatatlan színtelt, hogy az ünnepek végén a téren pénzt szórtak az ünneplő nép közé. Ez Egerben a kanonokok beiktatásán is szokásos volt, mégpedig benn a székesegyházban az ünneplő hívek közé szórtak pénzt a kivonulás idején. Mindez alkalmul szolgált durva lökdösésre, sőt veszekedésekre is. Érthető, hogy Eszterházy felháborodik a botrányos viselkedésen és erélyesen intézkedik 1773-ban. Az egri plébánoshoz küldött sorai újra a felvilágosult ember gondolkodását, józanságát jelzik: a botrányra szolgáló epizód megszüntetését követeli, de a zenés beiktatási ünnepséget továbbra is fenntartani kívánja: „Mivel az káptalanbeliek installációjának, vagy is bé iktatásának alkalmatosságával, a midőn az pénz hanyattatják, a Templomban nagy toladások, tusakodások, haj 's ruha tépések, szék törések és néha vérzések, 's ne talántán más illetlenségek is szoktak el követtetni, a mint ez kivált utóbbi két installációkor nyilván tapasztaltatott. Az ilyen rendetlenségeknek és testi 's lelki veszedelemmel öszve kapcsolt tolyongásoknak, a pénz kapdosásában való veszekedéseknek, sött következhető nagyobb roszaságoknak, a mineműeket Isten házában, 's Egri Megyénknek Anya Templomában szenvedni épen nem

⁸⁸ Élt Prot. Cons. Ep. 1786. ápr. 7., 205. l.

⁸⁹ DiarMin 1790. ápr. 3., 272. l.

akarunk, meg gátolására, valamint már az káptalanunknál oly rendelést tettünk, hogy ezután senki a templomban Installációnak alkalmatosságával pénzt ne hányon, hanem a ki szeginyekkel jót akar tenni, a mit ki vetésre szánt, küldgye inkább az Ispitályban vagy maga házánál osza el azok közt: úgy akarjuk, hogy az Egri Plébánosunk az említett illetlen és veszedelmes történetek miatt keményen fedgye meg a népet, 's azoknak eltávoztatására tett rendelésünket 's pénzhányásnak megtiltását jövő leg közelebb installációkor hirdesse ki."⁹⁰

A káptalani zenészeknek az 1780-as vizitációból ismert névsorán kívül többet nem találtunk a 18. század végéig. A városi összeírásokból és egyéb iratokból előkerült adatok alapján lényegében teljes névsort tudunk összeállítani személyükről és szolgálati éveikről, hiszen az 1780-ban szereplő nyolc muzsikusközül négy a század végéig, sőt tovább is tagja az együttesnek. Az 1805-ös vizitációból tudjuk, hogy Blumensath orgonista halála (1792) után a karnagy, Stanczel Miklós látta el az orgonista szolgálatát is:

Király Mihály 1750—1801

Blumensath Mátyás orgonista 1763—†1792

Stanczel Miklós regens chori 1766—†1806

Katsek Tamás 1767—†1815

Weigl Ignác 1768—1792

Astleitner Mátyás 1770—1772, 1782—1783

Zatka Domonkos 1770—1790

Hiray Ágoston 1770—1809

Volff Pál 1780—1795

Veprsek (Veprsek) József 1781—†1810

Kratochvila (Kratokila) Vencel 1793—1804

Fajth József 1794—1805

Borsiczky Vencel Károly 1796—†1821

Cseh Béla városi kántor 1778—1796

Paál Márton városi kántor 1798—1817

Mielőtt a káptalani zenészek második korszakától búcsút vennénk, szólunk kell Pokorny Ferenc zeneszerzőről, és arról, vajon volt-e kapcsolata az egri káptalannal.

1791-ből van róla pozitív adatunk. Az egri minoriták naplójában húsvéthétfőn és úrnapiján említik: „Az ebéden Pokorni nevű kiváló zenész a vendégünk, aki most Jankovitsnál van alkalmazva.”⁹¹ Egyelőre nem tudjuk, hogy a Jankovits család Egerben vagy másutt élt.

Lexikonunk két Pokorny Ferencről tud. Az egyik a 18. században élt, és az OSZK Zeneműtárában őrzött prelúdiumait, szonátáit említik (Ms Mus 192. sz.). A

⁹⁰ Prot. Cons. Ep. 1773. ápr. 17., 261—262. l.

⁹¹ DiarMin 1791. ápr. 25., jún. 23.: „In prandio est quidam Musicus celebris Pokorni nomine, nunc apud Jankovits accommodatus.”

másik 1811-ben született Egerben. Az egri székesegyház orgonistájának, misék és orgonaművek szerzőjének tartják. Később hányatott életet élt. — Mivel 1811-ben, sőt a környező években az egri anyakönyvben nem találunk bejegyzést Pokorny születéséről, és csak a 19. század közepén a Prágából jött Pokorni János káptalani zenész (de nem zeneszerző!) működéséről tudunk — róla később szólunk —, úgy gondoljuk, a lexikonban szereplő két szerző egy személy, aki a 18. században és a 19. század első felében élt.⁹² Nincs adatunk arról, hogy az egri székesegyház orgonistája lett volna!

A székesegyházi 1839-es kottaleltárban ugyan szerepel Pokorni: Lítania Lauretania c. kompozíció, de bővebbet nem írnak róla. A mű ma már nincs meg.⁹³ Feltehetően a mi szerzőnkéről van szó, mert a 18. században élt két cseh František Pokorni nevű szerző — úgy látjuk — egyházi műveket nem írt.

A hányatott életű muzikus jó zenész hírében állhatott a múlt század első felében, mert a Vasárnapi Újságon kívül még a Zenészeti Lapok is közli 1863-ban a róla írt, reális alapot nélkülöző, anekdotaszerű visszaemlékezést. Az S. J. jelzést használó cikkíró Stanczel Miklós orgonista és Kratochvila Vencel káptalani zenész nevének feltüntetése alapján Eszterházy püspök utolsó éveibe helyezi a történetet.⁹⁴ Méltatlanul elfelejtett értékes szerzőnek tartja cikkének korábbi részében. Arról is ír, hogy miséit és prelúdiumait az egri székesegyházban szívesen adták elő. Művei közül pedig „egy solo orgonára írt egész sacramot [misét] átíratban . . . szerencsés ritkaság gyanánt” még birtokában őriz.

A székesegyházi plébániával, sőt az egyházmegye összes templomával kapcsolatos Eszterházy püspöknek a gregorián ének és a zsolozsma mellett a harmadik

⁹² SzabolcsiLex III. k. 134. l.; Brockhaus—RiemannLex III. k. 130. l.

⁹³ Klt XII—2c Nagyréposti iratok II 61. doboz V 2 58. sz. iratcsomó, 1839. aug. 30. Kottainventarium „Használhatatlan anyag” 115. sz.

⁹⁴ Vasárnapi Újság 1863. júl. 5., 27. sz., 241—242. l.; Zenészeti Lapok 1863. júl. 16., 336—337. l.: „Egyszer karácsony napján, épen a legnagyobb hideg időben, a nagy mise kezdetén, egy rongyosan öltözködött s papucsba dugott lábú, csavargó forma egyén megjelenik a choruson, és kéri a karnagyot, hogy engedné át neki az orgonát mise alatti játszásra. Ez rá néz, és bámulva kérdezi tőle, hogy hát ki ő, hogy ilyesmire bátorkodik magát rászánni? (mert gróf Eszterházy Károly püspök is jelen volt a templomban), az idegen a nevét megmondani vonakodván, kérésével nem tágitott, minek végre engedvén a karnagy (ha nem csalódom, Kratokillának vagy Stantzlnak hívták) a mint az orgonához ült az idegen, átfutja szemével a partitúrát, s azzal lábbal felfelé fordítja, s hozzá kezd az orgonáláshoz, és a karnagyot még nagyobb bámulatba ragadó módon kezeli azt, pontosan eleget téve a kóta tartalmának is, sőt helyelyel-közzel fel is ékesítve. Hüledezve kérdi tőle újra kiletét a karnagy, s akkor mondá meg, hogy épen ő azon sacramnak szerzője, Pokorni Ferencz; mely nyilatkozatra a jelen volt zenészek gratulatioja következett, de a templomban volt több hallgató művész figyelmét is fölbreszté a papucsos művész játéka, különösen pedig az ilyenekben gyönyörködő püspökét, ki a mise végével azonnal kérdezte a karnagytól az orgonáló kivoltát; az akkor már eltűntet a városban legott felkerestette és magához hívatta, nem csak megjutalmazás végett, de azon ajánlat nyilvánításával is fogadta, hogy ha meg akarna maradni, s szerzeményeivel az egyházi zenét szaporítani fogná, udvarában lakást és teljes ellátást nyer. Ő azonban a felszólításnak nem akart engedni, korlátozva látván emígy megszokott szabad élete módját, és csak kérelemmel, s kívánságainak megfelelő ígérettel lehetett letartóztatni, minek nagy haszna még sem lett, mert lelke, mint a kalitkába zárt mindennel ellátott madaré, a szabadba vágyván, néhány nap után nyom nélkül elveszett, és róla többé hallani sem lehetett.”

egyházzenei reformja, az egyházmegyei népénektárnak, Szentmihályi Mihály „Egyházi énekes könyv”-ének (1797—1798) kiadása. Ennek összeállítása valóban végig szívügye volt. Nem csupán patronálta, de maga harcolt, fáradozott a megvalósításáért. Ha nyomdai nehézségek miatt nem is sikerült kottás formában megjelentetnie, a szöveges kiadást halála küszöbén mégis megírta. Ez annál is öröndetesebb, mert az értékes gyűjtemény nagyobbik részének kottás tervezetét megtaláltuk az egri érseki levéltárban, s a népének történetében fontos anyagot, reméljük, hamarosan sikerül kiadni. Így Eszterházy fáradozásának gyümölcse — ha nem is a teljes anyag — az utókor kincse marad.

Nem tudjuk, mikor gondolt először a püspök a gyűjtemény összeállítására. Mindenesetre 1771-ben az előmunkálatokhoz már elküldte a Szegedi-féle 1674-es kiadású énekeskönyvet és egy kéziratot forrást.⁹⁵

1775-ben a népénektár ügyében körlevélben fordul a kerületi esperesekhez. Mivel a kántorok különféle énekeskönyvekből teljesen tetszésük szerint énekelnek gyakran a hit szempontjából sem megfelelő énekeket, a visszas helyzet megszüntetése végett, miként egyházmegyei szertartáskönyvet és katekizmust, hasonlóképpen egyházmegyei énekeskönyvet is összeállítani kíván. Ezért felszólítja az espereseket, hogy kántoraik által gyűjtsék össze hangjegyekkel együtt és küldjék be azokat a nyomtatott és kéziratot énekeket, amelyeket alkalmasnak tartanak a gyűjteményben való felhasználásra. Közli az énekeskönyv beosztására vonatkozó elgondolását is. Eszterházynek ez a körlevele fontos dokumentum: történelmünkben az első ilyen széles látókörű terv, amely a nyomtatott anyag mellett a nép ajkán élő értékes dallamokat is fel akarja használni.⁹⁶

A szerkesztőbizottság élére az 1775-ös körlevél idején már Szentmihályi Mihály tarnamérai, majd boconádi plébános került. 1775 áprilisában több kérdéssel fordul a püspökhöz: Kikhez alkalmazkodják az énekeskönyv a kották közlésében, az egyszerű falusi kántorokhoz vagy a városi orgonistákhoz, csak a dallamot vagy a kíséretét is közölik — maga az egyszólamú közlés híve —, milyen kottaformákat használjanak, mennyire tördjenek az egyes kerületek igényeivel? Szeretné, ha a püspök a körlevélben közölt elgondolásait részleteznék, hogy véleményéhez alkalmazkodva ne később legyenek kénytelenek javítani munkájukat. Nem csoda, hogy máj. 6-án Eszterházy röviden válaszol: Ha e sok kételyre és kérdésre nekem kéne válaszolnom, akkor magam is összeállíthatnám az énekeskönyvet, és nem lenne szükség sokaknak körültekintő munkájára!⁹⁷

Szentmihályiék folytatják munkájukat. 1780. ápr. 28-i leveléből úgy látjuk, a munka a vége felé jár. Már másolják a szövegeket és a dallamokat. Különböző gyűjteményekből és a beküldött énekekből válogatták össze az anyagot a püspök által megjelölt elgondolásban és elrendezésben.

⁹⁵ Élt Prot. Cons. Ep. 1771. okt. 8., 124. l.

⁹⁶ Uo. 1775. márc. 4., 130—131. l. — Mivel a kérdéshez kapcsolódó korabeli iratok s maga a megtalált hangjegyes tervezet is az érseki levéltár A. V. 914. száma alatt külön jelzet nélkül található, ezért a következőkben csak a püspöki jegyzőkönyvek esetében adunk lábjegyzetet, amelyek Eszterházy megnyilatkozásait tartalmazzák.

⁹⁷ Élt Prot. Cons. Ep. 1775. máj. 6., 297. l.

Az 1780-as években nem találunk a püspöki jegyzőkönyvekben a kérdéssel kapcsolatos adatokat. Úgy tűnik, Eszterházyt a vizitáció foglalta el, és az egész egyházmegye ügyei kötötték le a figyelmét.

Szentmihályihoz 1791-ben írt soraiból viszont megtudjuk, hogy a néhány éve valóban beküldött énekeskönyv-kéziratot a cenzor nem tartja megfelelőnek. Ezért helyesnek tartaná, ha a Csiki-féle, azaz a Kájoni-énekeskönyv 1719-es második kiadásának anyagát is beledolgoznák a kéziratba, s így átdolgozva kerülne kiadásra. E munkához biztató szavakat olvasunk 1792. januári levelében is.⁹⁸

Szentmihályi vállalja az újabb feladatot s 1792 márciusában beszámol a munkában való előhaladásról. Kérdése a kották formája körül adódik. A nyomdásztól is tanácsot kéne kérni.

Grieger Ferenc egri püspöki nyomdász már március 25-én válaszol a püspöknek. Szerinte az egri nyomdának még 50 év múlva sem lesz lehetősége kottás énekeskönyv nyomtatására. Ha ragaszkodnak hozzá, küldjék a kottás kéziratokat Bécsbe, ahol megfelelő nyomtatási lehetőséggel rendelkeznek. Igaz, ez drágítja és lassítja a kiadást. Különben is — véleménye szerint — felesleges a kottás kiadás, hisz a Csiki-féle énekeskönyv is nélküli a dallamokat.

A nyomdász véleménye egyelőre nem zavarja a szerkesztési munkát. Szentmihályi 1793. júliusi levelének kérése szerint Eszterházy már az új cenzorokat is kijelöli, többek között Berényi Sándor adácsi kántort is, aki a kottás anyag szakavatott lektora lesz.⁹⁹ 1794 novemberében az ún. Mátra-verbélyi dallamanyag ügyében kér tanácsot Szentmihályi, s Eszterházy 1795 februárjában az átküldött anyagot visszaküldi, de véleményét nem jelzi a jegyzőkönyvi bejegyzés.¹⁰⁰ Közben már két cenzor beküldte véleményét. Csak szövegi kérdésekkel foglalkoznak. Nováky Imre cenzor véleménye hatása alatt Eszterházy elkéri Szentmihályitól az első kézirat cenzorának, Berecz Miklósnak a véleményét is tanulmányozás céljából.¹⁰¹ Ettől kezdve 1797 nyaráig központi kérdése Eszterházynek az énekeskönyv ügye. Szinte havonta váltják egymást a kérdések—válaszok az egyre bonyolódó ügyben. A sok iratból csak a lényegre igyekezünk összefoglalni: Eszterházy nézete szerint az orgonisták próbálják ki, megfelelő-e a gyűjtemény? Másolatokat kér, hogy más egyházmegyék véleményét is kikérje. Nováky cenzor szerint a régebbi könyvekből jó néhány hibát is átvettek. Ezeket javítsák ki! Ha újat nyomtatnak, az legyen kifogástalan! Ugyancsak Nováky javaslata alapján részletesen foglalkozni kell a leckék és az evangéliumok dallamainak kérdésével is.¹⁰²

Megzavarta a szerkesztési munkát Bozóky Mihály pilismaróti tanító levele 1796 márciusában. Már elkészült, államilag cenzúrázott kottás énekeskönyvének kéziratáról számol be. A kották nyomását a váci püspöki nyomda vállalta, és megfelelő anyagi alap is rendelkezésére áll a kiadáshoz. Szívesen felajánlja Szentmihályinak a társulást. Adják ki egy kötetben az egri és a váci, azaz a saját

⁹⁸ Uo. 1791. jún. 6., 196—197. l.; 1792. jan. 21., 55—56. l.

⁹⁹ Uo. 1793. júl. 25., 646—647. l.

¹⁰⁰ Uo. 1795. febr. 14., 153. l.

¹⁰¹ Uo. 1795. máj. 14., 443. l.

¹⁰² Uo. 1795. jún. 11., 570—571. l.; júl. 22., 735. l.; 1796. febr. 9., 109—110. l.

kéziratát! A levelet Szentmihályi elküldi püspökének. Maga a kézírata négy példányának elkészítésével van elfoglalva, hogy minél előbb elküldhessék véleményezésre más egyházmegyékhez. Eszterházy egyenesen a váci segédpüspökhöz, Szerdahelyihez fordul és elküld neki egy példányt. Őszinte véleményét kéri: alkalmas-e az egri kézirat arra, hogy az egész országban használják? Mivel pedig tud Bozóky kéziratáról is, melyiket tartja jobbnak és javasolja-e a közös kiadást?¹⁰³ Bozóky júliusban újabb levelet ír Szentmihályinak és ismételten felajánlja művét közös kiadásra. Szentmihályi Eszterházyra bízta a döntést. Nem tagadja, hogy nincs ínyére Bozóky molesztálása („molestias causando...”). Kiderül, hogy Bozóky csak magánemberként írta sorait. Félt attól, hogy az egri énekeskönyv után az övére nem lesz szükség. Ezért ajánlotta fel a társulást. Vácott ugyanis hallani sem akarnak a közös kiadásról annak ellenére, hogy a felkért cenzorok jobbnak tartják az egri kéziratot. Szerdahelyi püspök válasza után Eszterházy is megmerevedik véleményében. Ő viszont Bozóky énekeskönyvének használatát nem fogja engedélyezni egyházmegyéjében, a sajátjáról pedig több egyházmegye véleményét fogja kérni, hogy másutt is használhassák. Így megszerzi a veszprémiek és a kalocsaiak pozitív nyilatkozatát, de ugyanakkor saját egyházmegyéjében is még átnézeti a kéziratot, hogy minden hibát kijavítsanak.¹⁰⁴

1797. ápr. 12-én Eszterházy levelet ír Szentmihályinak. E sorok — szerintünk — döntő jelentőségűek a csaknem 30 éve húzódó szerkesztés ügyében: beszámol arról, hogy az esztergomi érseki helynök, Kondé Miklós megfelelően nyilatkozott. „Az említett püspök levelét is s cenzorának jóváhagyó véleményét is mellékelem, és hangsúlyozom, magam részéről nincs más hátra, hogy a művet kinyomtassuk, mint először az, megfelelő kotta készüljön minden énekhez, amit különösen fontosnak tartok és hogy a kották egyforma típusúak legyenek. Ezt tapasztalom ugyanis a régi énekeskönyvekben is. Kérem, legyen erre gondja... Másodszor gondolkodjék azon is, kire lehetne bízni a korrektúra elvégzését. Véleményét közölje velem...”¹⁰⁵

Világos, hogy Eszterházy még 1797 tavaszán is az énekeskönyv kottás kiadásához ragaszkodik annak ellenére, hogy ez Egerben nem megvalósítható. Viszont jún. 24-én Gyalogai Ignác egri püspöki nyomdász a püspökhöz írt levelében már csak a két betűtípusra vonatkozólag kér tanácsot: 1000 példányt számítva ugyanis a nagyobb típus esetén a nyomás költsége 650 ft, a másiknál 600 ft. Mi a háttere, hogy az utolsó pillanatban mégis lemondott a kottás kiadásról? A levéltári adatok alapján erre egyelőre választ nem tudunk adni. Csupán a saját sejtésünkre utalhatunk: Eszterházy püspök 1799 márciusában halt meg. Talán félt

¹⁰³ Uo. 1796. jún. 1., 499. l.; júl. 21., 646. l.

¹⁰⁴ Uo. 1796. szept. 12., 753. l.; okt. 4., 807—808. l.; dec. 19., 955. l.

¹⁰⁵ Uo. 1797. ápr. 12., 277. l.: „... Tam Literas Domini praenominati Episcopi, quam etiam censoris adprobationem hic in paribus advolvo significando: mea ex parte nihil iam aliud superesse, quominus opus hoc prelum subire possit, quam I° ut notae ad quamvis cantilenam convenientes parentur... quod videlicet tanto perfectius opto, ac ut in notis etiam Uniformitas obtineri possit, id enim observo in antiquis etiam Cantionalibus factum esse, adeoque DV° de hoc re sollicitetur... 2° De eo pariter cogitet DV°, cuinam revisio et correctio typi sit committenda, atque opinionem suam hac super re mihi deprimat...”

attól, hogy a még jócskán elhúzódó kottás kiadás esetén már meg sem fogja érni küzdelmének sikerét. Szentmihályi az énekeskönyv előszavában sem tér ki a hangjegyes kiadás tervére, csupán megismétli az egri nyomdásznak — már ismertetett — 1792-beli utalását a kotta nélküli Kájoni-kancionáléra kiegészítve azzal, hogy a kántorok amúgy is egymástól tanulják a dallamokat. Mindenesetre abban biztosan vagyunk, hogy Eszterházy, mint Szentmihályi is, nem szívesen mondtak le a kottás kiadásról.

Az énekeskönyv első része 1797-ben, a második 1798-ban készült el. A püspök körlevelében megdicsérte a szerkesztőt, 50 példánnyal ajándékozta meg s elrendelte a könyv egyházmegyei használatát.¹⁰⁶

A megtalált kottás tervezet anyagának másolatát a magyar népének története legjobb ismerőjének és a legújabb népénektár szerkesztőjének, Rajeczky Benjaminsnak adtuk át azzal a kéréssel, értékelje a dallamanyagot és határozza meg helyét a népének történetében. A jelentős anyagról már közölt véleményt:¹⁰⁷ Bebizonyosodott ezen dallamanyag által, hogy Eger is a Kisdi-féle Cantus Catholici-vel (1651) kezdődő hangjegyes énekeskönyvek hagyományos sorát akarta folytatni. Akár a középkori gregoriánból és a kanciók világából, akár a régi nyomtatott források anyagából merít, nem a nyomtatott forrásban közölt, hanem a nép gyakorlatában megőrzött alakjában közli a dallamokat. Itt jelentkezik az értékes eredménye annak, hogy — mint szóltunk róla — a püspök a vidéki kántorok dallamvariánsait is gyűjtette, amelyek a népzenei gyakorlatot rögzítik. A gyűjtemény tartalma híven tükrözi természetesen a 18. századi társadalom képét is: a gyökeresen magyar és történelmileg örökölt mellett felhangzanak az újonnan beköltözők énekei, és terjeszkednek a jozefinista modorú újdívat hangjai is. De a hagyományos az uralkodó a gyűjteményben. Fontos vonásnak tarja Rajeczky a kottás lejegyzések reális ritmikáját is. Érzékelhető az egyenletesen ütemes és szabad ritmusú parlando dallamok különbsége is. A való hangzáshoz alkalmazkodó lejegyzéssel — Illyés István (1693) kezdeménye után — forrásunk kiemelkedik a régi gyűjtemények sorából.

A kottás tervezet mellett magyar nyelvű misekompozíció-kéziratot is találunk.¹⁰⁸ Az EP [Egri püspökség] monogramon kívül más adat nem látható a kéziratban. Bizonyára a népénektár szerkesztése idején küldték be az egri egyházmegyéből. Az egyszólamú, számozott basszus kísérettel ellátott mű figyelemreméltó azért, mert szövege tropizált, azaz kibővített, s azért is, mert magyar nyelvű. A 18. századból főleg a ferencesek, de a pálosok és a bencések gyakorlatában is a 18—19. század fordulójának stílusában komponált sok egyszólamú ordináriumot, misét ismerünk, de ezek latin szövegűek s csak a mise állandó részeinek szövegeivel élnek. Lehetséges, hogy az anonim mű latin nyelvű, idegenből származó kompozíció fordítása.

¹⁰⁶ Uo. 1798. aug. 19., 739—740. l.

¹⁰⁷ Lásd Rajeczky Tervezet.

¹⁰⁸ Tematikus jegyzékünk 699. sz.

Gróf Eszterházy Károly, Eger utolsó püspöke 1799. márc. 15-én halt meg. Ünnepélyes temetéséről, amelyen két zenekar is muzsikált, a VI. fejezetben beszámolunk. A muzsikát kedvelő és érte sokat áldozó főpap püspökkerti villájában volt klavikord, amelyet Klein (Kelemen) Károly egri orgonaépítő 1765-ben javított.¹⁰⁹ Végrendeletének szövege szerint azonban a püspöki rezidenciában csak két zenélőórjáról tudunk.¹¹⁰

Harmadik korszak (1800—1845)

Az egri püspökség 1804-ben érsekség lett. Az első érsek, Fuchs Xav. Ferenc, volt nyitrai püspök jún. 8-tól már Egerben működött. Ünnepélyes főispáni installációjáról (okt. 7.) és érseki beiktatásáról (nov. 15.), amelyen két zenekar is közreműködött, a VI. fejezetben bővebben szólunk.

A majdnem ötéves interregnum alatt a káptalan gondoskodott a zenekar fenntartásáról. Ezt igazolja Stanczel Miklós karnagy és organista kérvénye 1802-ből. A napóleoni idők megélhetési nehézségei miatt fizetésének emelését kéri főleg azért, mert a négy diszkantista teljes ellátásáról és tanításáról jelenlegi fizetéséből nem tud megfelelően gondoskodni. Hivatkozik 36 éves becsületes szolgálatára is. — A káptalan az egész együttes fizetését elvileg 100 ft-tal felemeli. Így az eddigi 1900 ft-hoz (a káptalantól 500, a püspöktől 500, a székesegyháztól 900 ft) a káptalan 25 ft-ot, a székesegyház 50 ft-ot ad hozzá. A püspöki pénztárra eső 25 ft emelést a kamarai hivataltól várják, amely a széküresedés idején a püspöki javadalmakat kezeli. Az új érsek megérkezéséig azonban ezt nem kapják meg. Így gyakorlatilag az egész együttes fizetésének új összege 1975 ft. 1804-ben még az új érsek megérkezése előtt — Stanczel Miklósnak betegsége miatt, hosszú és szorgalmas szolgálatára hivatkozva, a káptalan 12 mérő gabonát és 25 ft-ot juttat.¹¹¹ Stanczel családja Ausztriából való. Öröksége ügyével kapcsolatban tudjuk, hogy édesapja, Leopold Stanczel 1783-ban halt meg és az alsó-ausztriai Wieselburgban a Weinczierl-uradalom intézője volt, ahol 1755 körül Joseph Haydn is tartózkodott. Egyik testvére, Stanczel József az egri szeminárium prefektusa volt. 1770-ben szó volt arról, hogy Eszterházy kinevezi káptalani succentornak. Mint nagymajtényi plébános halt meg 1784-ben.¹¹² Voit szerint Stanczel Miklósnak 1782-től, majd halála után (1806. dec. 3.) 1833-ig özvegyének birtokában volt a Nagy János u. 6. számú ház.¹¹³

¹⁰⁹ Szigeti Eger 44. l.

¹¹⁰ HmL Hiteleshelyi lt XII—1 N° 259., 505. l.

¹¹¹ Klt XII—2a 192. sz. Jegyzőkönyvek 1802. dec. 17., 62—63. l.; uo. 1804. márc. 26., 127. l.; Élt A. V. 474. Rationes Cassae Metr. 1803. márc. 31.

¹¹² HmL Vjk 1787. szept. 15., 301. l.; uo Tanácsi iratok V 1/b 121. doboz B L XXXI 257. sz., 1788. jún. 26.; Élt A. V. 918. 1770. szept. 24.; uo. Prot. Cons. Ep. 1770. szept. 29., 578—579. l.; Szabolcsi Lex II. k. 149. l.

¹¹³ HevesMűemlék II. k. 396. l. — Az 1790. szept. 15-én összeállított leltár szerint a házon kívül szülője is volt. Lásd HmL Tanácsi iratok V 1/b 140. doboz B XCI/a 241. sz., 1791. febr. 9.

Fuchs érsek 1805. aug. 20-án a szokásos ünnepi szertartásokkal nyitotta meg a székesegyházi és káptalani vizitációt.¹¹⁴ Mivel a vizitáció anyaga nagyon hasonlít Eszterháznak 1780-as szövegéhez, ezért csak azokkal a részletekkel foglalkozunk, amelyekben újat, változást tapasztalunk a régihez viszonyítva.¹¹⁵

Az 1780-as vizitáció idején Eszterházy rendelkezése szerint — mint szólunk róla — az egész zsolozsmát mindennap éneklük. Az egész káptalan naponta a káptalani misén, a vesperáson, a kompletóriumon, valamint az ott jelzett nagyobb ünnepeken, nagyhéten a teljes zsolozsmán vesz részt. Mindennap csak a hat prebendista pap, s váltással hat-hat kanonok vesz részt. Az 1805-ös vizitációból kiderül, hogy jelenleg, mivel csak két prebendista papjuk van, a zsolozsmát recitálják, kivéve amikor a szeminaristák is jelen vannak: tehát vásár- és ünnepnap a kishórákon (tercia, szekszta, nőna), a vesperáson és a kompletóriumon. Nem tűnik ki, mióta él ez az új szokás. Feltételezzük, hogy Eszterházy halála után csökkent erősen az énekelt zsolozsmarészek száma.

Fuchs rendelkezése a zsolozsmáról kettős: 1. Növeli az énekelt részek számát, ha nem is Eszterházy mértéke szerint. Azokon a napokon és ünnepeken, amelyeken a káptalan valamennyi tagja részt vesz a zsolozsmán, énekeljék, a többin recitálják, azaz mindennap a vesperást és kompletóriumot és az 1780-as vizitációban megjelölt nagyobb ünnepeken az egész zsolozsmát énekeljék, egyébként csak recitálják. 2. Eszterházy rendelkezésével ellentétben a zenészeknek ismét előírja a zsolozsmán való részvételt: „Miután érseki székesegyházunk kánoni vizitációja alkalmával zenészeink fizetését felemeltük, méltányosnak tartjuk s annál inkább jogosan elvárjuk . . . , hogy a káptalani zsolozsmán az orgonista kivételével vegyenek részt és az előírásoknak megfelelően a többiekkel együtt recitálják vagy énekeljék azt. Más magyarországi káptalanoknál bevett szokás szerint talárban és karingben szorgalmasan jelenjenek meg, s ne merészeljenek a kántorkanonoknak jogos okot színelve távolmaradni. Nem fogadjuk el a számunkra javasolt mentséget: a világi énekesek részességükkel egykor botrányára szolgáltak a zsolozsmának. Az ilyeneket ugyanis azonnal el kell bocsátani állásukból, mint másutt a káptalanokban szokás, nem pedig kedvezni a henyélsüknek s így a zsolozsma énekeseinek számát csökkenteni. A zenészeknek ez a kötelezettsége a rendelkezés kibocsátásának napján veszi kezdetét.”¹¹⁶

¹¹⁴ A vizitációs szertartások részletes rendjét lásd Vjk 1805. aug. 19., 604. sz., 416—419. l.

¹¹⁵ Élt A.V. 3424. és 3425.

¹¹⁶ 3425. 13. fejt. 7. pont., 947—948. l.: „Posteaquam jam sub Decursu Can. Visitationis Metr. Eccl. Nostrae Musicis ejusdem Eccl. salarii augmentum . . . concessimus, aequum est, eoque Majori Jure ab illis exigimus, ut Incumbentiae Obligationum suarum, inter quas ea quoque est, ut Chorum Capitularem praeter Organistam frequentent et cum caeteris Divinum Officium psallendo aut canendo persolvant, adamussim satisfaciant. Itaque veste talari cum superpelliceo induti pro more penes alia etiam Hungariae Capitula recepto, ad Chorum diligenter compareant, neque absque legitima causa Domino Cantori insinuanda semet ab hac obligatione subducere praesumant; nec enim acceptamus Nobis subinde propositam Excusationem: quod Cantores saeculares olim ad Chorum Ecclesiasticum admoti fuerint scandalo qua ebriosi; nam tales eo ipso removeri debent ab officio, uti faciunt alia Capitula, non autem, ut otium illorum foveatur et Chori Ecclesiastici Cantorum Numerus minuatur: Haec autem obligatio Musicorum initium summat a Die Publicationis praesentium Decretorum nostrorum.”

Az egri székesegyház ének- és zenekarának tagjai 1805. szept. 25-én:

Név	Működési évek	Régi fizetés	Új fizetés
Stancel Miklós regens chori; a gregorián vezetője, tenorista, játszik orgonán, hegedűn, oboán, kürtön és trombitán;	1766—†1806	270 ft	310 ft
Gondoskodik Stancel János és József diszkantistákról, Filkom Ignác és Veprzsek Ignác altistáról, akik tudnak hegedülni és kürtön játszani		375 ft	400 ft
Orgonista hiányzik, Stancel Miklós helyettesíti		200 ft	240 ft
Borsitzky Vencel basszista, játszik oboán és fuvolán	1796—†1821	200 ft	220 ft
Veprzsek József hegedűs, játszik trombitán és más fúvós hangszereken	1781—†1810	150 ft	160 ft
Hiray Ágoston oboista, játszik fuvolán és hegedűn, a hétköznapi káptalani misén énekel	1770—1809	150 ft	170 ft
Katsik Tamás hegedűs, játszik trombitán is, a hétköznapi káptalani misén énekel	1767—†1815	150 ft	170 ft
Tzorn Mihály hegedűs, játszik trombitán és fagotton, a hétköznapi káptalani misén énekel	1801—1811	150 ft	170 ft
Fitzner Antal bőgős, játszik trombitán, harsonán, oboán, fuvolán és fagotton	1805	140 ft	155 ft
Fajth József hegedűs, játszik trombitán és kürtön	1794—1809	140 ft	150 ft
Orgonafújató		50 ft	55 ft
	Összesen:	1975 ft	2200 ft

Az idézett rendelkezésében a zenészek fizetésének felemelésére hivatkozik. Stancel együttese ugyanis a vizitáció előtt 1805. aug. 19-én nyújtotta be kérvényét az érsekhez fizetésük javítása ügyében. Az érsek a káptalan javaslatát kérte. Ennek értelmében a vizitáció keretében szept. 25-én 1975 ft-ról 2200 ft-ra emeli az együttes jövedelmét. Közben keze ügyébe került a levéltárból a káptalannak — már ismertetett — 1772-es javaslata, amelyben azt ajánlja Eszterháznak, hogy a fizetés szempontjából osszák két részre az együttest. Más fizetést kapjanak azok, akik a szolozsmákat is éneklük mindennap, s mást azok, akiknek ez nem kötelességük.

Szólunk arról, hogy Eszterházy nem vette figyelembe a tervezetet, mert a prebendisták rendszeresítésével csak a papságra bízta a zsolozsmázást, a világi énekeseket felmentette a hagyományos kötelezettségük alól. Fuchsnak más a véleménye. Nyitrán 1803-ban tartott vizitációjában is ragaszkodott az 1764-es nyitrai vizitációban már előírt azon szokáshoz, hogy a zenészek részt vesznek a zsolozsmán.¹¹⁷ Érthető, hogy Egerben is azonnal visszaállítja az 1780 előtti rendet. A zenészek fizetésének felemelése ehhez most kellő alapot nyújtott számára.¹¹⁸

Fuchs érsek vizitációs rendelkezéseiben előírja a karnagynak, hogy készítse el a kották és a hangszerek leltárát, s azt minden évben ellenőrizték. Gondja legyen arra, hogy a kották és a hangszerek jó állapotban legyenek, javíttatásukról gondoskodják.

Ugyancsak e rendelkezései között ezen években már szokatlan szigorú intézkedéséről is hallunk. Radikális szigorúsággal tiltja a nőknek a kóruson való szereplését: „Igen szigorúan megtiltjuk és nem engedjük meg, hogy a karnagy a másik nem tagjait felengedje a kórusra énekelni, akiknek éneke inkább a színházi előadáshoz, mint az istentisztelethez illik. Ennek méltóságát és a nép áhitatát is zavarná a templomban.”¹¹⁹

A kórus és a zenekar zsolozsmán kívüli szerepléseire vonatkozólag Eszterházy rendelkezéseit tartja meg továbbra is: vasárnap és ünnepnap a káptalani misén és a vesperáson zenekari kíséretes többszólamú ének szól, kivéve az adventben és a böjtből, amikor orgonakíséret nélkül csak gregoriánt énekelnek. A hétköznapi káptalani misén viszont orgonakíséretes egyszólamú éneklést ír elő. A szövegek rövidítését ő sem engedi meg.

1806-ban kiegészíti vizitációs rendelkezéseit s csökkenti a zenés körmenetek és istentiszteletek számát az egész városban: Úrnap nyolcadának minden napján szokásos körmenetek helyett úrnapján a székesegyházban, a nyolcad alatti vasárnapon pedig a ciszterciek templomában — a régi jezsuita hagyomány folytatásaként — engedélyezi a körmenetet, a többi templomban megszünteti. A nagyszombati éjszakai zsolozsma és feltámadási körmenet helyett a székesegyházban este 7-kor, a többi templomban este 8-kor kell tartani a feltámadási körmenetet. A székesegyházi zsolozsmát délután éneklük. Az Oltáriszentségtársulat által rendezett pünkösdi 40 órás szentségimádást a székesegyházban nov. 4—6-ra helyezi át a társulat alapításának évfordulója címén, a régi jezsuita hagyományként a cisztercieknél is élő farsangvégi 40 órás szentségimádást ugyan meghagyja, de zenés záró körmenetét megszünteti.¹²⁰

¹¹⁷ Nyitra Püspöki It. Vis. Can. Eccl. Cath. (1764) Num. 8.; Vis. Can. 1800—1803. Num. 54.

¹¹⁸ Élt A.N. 2327. 1805. aug. 19.; uo. 1805. szept. 19., 25.; Klt XII—2a 192. sz. 1805. szept. 19., 828—829. l.; uo. 1805. okt. 1., 832—833. l.

¹¹⁹ Élt A.V. 3425. 13. fej. 8. pont, 948. l.: „Una eidem Regenti Chori Musici strictissime interdicimus et prohibemus, ne Personas sequioris sexus ad Chorum pro Cantu admittere audeat, quarum modulationes vocis ad theatrales et comicas operationes, non autem ad Divinum Officium pertinent, cujus Majestati adversantur et Populi Pietatem in Ecclesia inturbant.”

¹²⁰ Uo. 1806. febr. 12., 996—998. l.; Vjk 1806. febr. 24., 200. sz., 104—108. l.

Bár nem tartozik a vizitáció ügyéhez, meg kell említenünk azt is, hogy Fuchs érsek 1806 decemberében 15 000 ft-os alapítványt ajándékozott a városnak a nemzeti leányiskola felépítéséhez, amelyet a város a saját erejéből nem tudott vállalni.¹²¹

Stancel Miklós karnagy 1806. dec. 3-án halt meg 64 éves korában.¹²² 1806 novemberében az érsek kinevezi utódának Wilt Antalt, aki — saját szavai szerint — már 1805-től részt vett a kórus munkájában s Stancel betegsége miatt a kórust is vezette s bizonyára mint orgonistát is helyettesítette.¹²³ 1807. jan. 1-én kinevezését megköszönve az érsekhez írt soraiban egy pontosan meg nem határozható kellemetlen ügyre céloz. Úgy gondoljuk, hogy a kórus tagjainak nem tetszett az érsek szigorú intézkedése a zsolozsmán való részvételükről. Elégedetlenségüket talán ki is fejezték: „Az első karnagy halála után abban a szerencsében részesültem, hogy az itteni székesegyházban utódának neveztek ki... Megérkezésem után a legnagyobb megdöbbenéssel kellett tapasztalnom, hogy elődömnök és a többi kórustagoknak nevetlen és helytelen viselkedése milyen méltánytalanságot okozott Méltóságodnak. Most azonban mindnyájan általam kérnek alázatosan bocsánatot. Kérem, méltóztassék abban a kegyben részesíteni, hogy zenei ügyekben a jövőben magas rendelkezéseihez alkalmazkodhassak.” Majd megköszöni az érseknek, hogy „a székesegyház részére miséket küldött ajándékol.” — Wilt az 1839-es kottaletárban jelzi is, hogy Fuchs érsek Joseph Haydn B-dur és Michael Haydn két C-dur miséjét ajándékozta a kórusnak.¹²⁴

Az a tény, hogy a székesegyház kottáinak a vizitáció által előírt leltárát 1806-ban Wilt állítja össze, azt jelzi, hogy már ő vezeti az együttest. A szűkszavú lista nagyjában az 1780-as inventáriummal egyezik. Csupán a négy Heydenreich-mise nem szerepel még 1780-ban:¹²⁵

¹²¹ Vjk 1806. jún. 9., 652. sz., 264—266. l.; júl. 28., 804. sz., 352—356. l., dec. 29., 1285. sz., 677—679. l.

¹²² Ha 1806. dec. 3., 547. l.

¹²³ Klt XII—2a Iratok 10. doboz 1837. ápr. 11.: Wilt az érsekhez; uo. XII—2c Nagyréposti iratok II. 32. doboz M 3 149. iratcsomó: Wilt kérvénye az érsekhez 1844. jún. 30. — Wilt a nevét általában — így a művein is — németesen írta, csupán a magyar szövegű iratokban találjuk magyarul: Vilt formában. Saját maga a Vild. Vilde formát nem használja; így is gyakran írták a nevét. Szintén Antal nevű pap fia már csak a magyaros Vilt alakkal szerepel.

¹²⁴ Élt A.N. 2327. 1807. jan. 1.: „... Nach Absterben des vorigen Regens Chori in dem hiesigen Metrop. Kirchen hatte ich das Glück in dessen Stelle aufgenommen zu werden... nachdem ich zu meiner grössten Bestürzung bey meiner Ankunft allhier erfahren musste, wie sehr durch das ungezogene, schlechte Betragen meines Vorgängers und der übrigen Choralisten sich selbe die Ungnade von Euer Exc. zugezogen haben, nun aber alle reuevoll über diesen begangenen Fehler durch mich Euer Exc. demüthigt um Gnaden Verzeihung bitten, Euer Exc. die hohe Erlaubniss gnädigst zu ertheilen geruhen, mir in der Zukunft in Musikalischen Fache nach Dero Hohen Befehlen unterthänigst gehorchen zu dürfen... für die der hiesigen Metrop. Kirchen gnädigst zugeschickten Messe...”; Klt XII—2c Nagyréposti iratok II. 61. doboz V 2 58. sz. iratcsomó: 1839. aug. 30. Wilt inventáriuma.

¹²⁵ Uo. 32. doboz M 3 149. sz. iratcsomó: Inventarium az 1806^{dik} évben az Székes Egyházhöz tartozandó találtatott Hangász Mű darabokrul.

Misék íratott	39
Misék nyomtatott Gaislertül [Geisler, Benedict]	1
Misék nyomtatott Honntul [Hann, Hahn, Georg J. J.?)	1
Misék nyomtatott Graustul	1
Misék íratottak Haydenreichtul [József]	4
Misék íratottak Requiem	8
Symphoniák	23
Offertoriumok	31
Lytániák	4
Vetsernyék írottak	13
Vetsernyék nyomtatott Kobrichtul [Joh. Anton]	1
Vetsernyék nyomtatott Königsbergertül [frater Marian]	1
Antiphonák: Ave és Salve Regina írottak	2
Te Deum Laudamus írottak	2
Rorate írottak	2
Veni Sancte Spiritus írottak	1
Lauda Sion írottak	1
Ecce quomodo moritur justus írottak	1

Nem találjuk ugyan nyomát a leltárakban, mégis méltó, hogy szóljunk róla: 1804. okt. 21-én — tehát már Fuchs érsek megérkezése után — Franc. Xav. Hrdina, a selmecbányai kerületi bíróság ülnöke 34 művét felajánlja az érseknek 236 ft-ért megvételre. Katonazenész volt azelőtt, Prágában tanult zenét. Hivatkozik négygyermekes családjára, s arra, hogy Hell Miksának, a besztercebányai származású jezsuitának a rokona, aki Eszterházy püspöknek nagy segítségére volt a liceumban a csillagvizsgáló felállításában. A kompozíciókat a selmecbányai szabad királyi városi tanács, Hartmann György karnagy, Monert József, a városi zenészek mestere azaz toronyzenész és Csapek Vencel orgonista is mint értékes műveket ajánlja. A részletesen ismertetett művek között 17 graduale, 6 offertórium, 3 ária, 5 zenekaros mise, 1 Te Deum, 1 klarinétverseny és 1 szimfónia szerepel. Az egri érseki hivatal a székesegyház karnagjának a véleményét kéri a megvétel ügyében.¹²⁶

Fuchs érsek 1807. jún. 17-én meghalt. Júl. 1-i temetéséről, valamint utódának, Fischer István bárónak 1808. febr. 16-án tartott ünnepélyes bevonulásáról VI. fejezetünkben szólunk részletesen.

Fischer érsek a napóleoni háborúkat követő pénzromlás korában kormányozza érseki egyházmegyéjét. Ne csodálkozzunk, hogy a következő években állandóan visszatérő kérdés lesz a zenészek fizetésének további emelése. Mint látni fogjuk, a jogos kéréseket nem utasítják vissza, a zenekar működését ezekben az években is biztosítják.

¹²⁶ Élt. A.N. 2653. Miscellanea M.

Wilt karnagy külön is, de együttese közösen is kéri az érseket 1810-ben, hogy a súlyosbodó gazdasági helyzet miatt emelje fel a fizetésüket. Az együttes három tagja, Hiray Ágoston (1809), Veprzsek József és Fajth József (1810) meghaltak. Wilt Pesten, Kassán és másutt is keresett zenészeket, de évi 172 ft-ért senki sem hajlandó jönni. A lakás is drága. Wiltnek a kétszoba-konyhás és -éléskamrás lakásért évi 200 ft-ot kell fizetnie.¹²⁷ Az érsek a káptalannal való tárgyalás alapján 1810. júl. 10-én 2200 ft-ról 3500 ft-ra emeli fel az együttes évi fizetését a következő elosztásban:

Wilt Antal regens chori	400 ft
Wilt Antal tenorista és a gregorián vezetője	100 ft
Wilt Antal a két diszkantista és két altista eltartásáért	800 ft
Orgonista	350 ft
Borsitzky Vencel basszista	300 ft
Első hegedős	300 ft
Második hegedős	240 ft
Katsik Tamás fűvós	240 ft
Zorn (Tzorn) Mihály fűvós	240 ft
Veprzsek Ignác bőgős	220 ft
Trombitás	220 ft
Orgonafűjtató	90 ft
Összesen	3500 ft

Fischer érsek az új fizetések kihirdetését felhasználja arra is, hogy bővebben szóljon a zenekarról. Véleménye — úgy tűnik — Fuchs érsekéhez hasonló: „A tapasztalat szerint a szimfóniák, a szonáták és a versenyművek, amelyeket zenészeink eddig az evangélium előtt szoktak játszani, elvonják a hívők figyelmét az áhitattól. Helyettük ezután a mise graduálóját akár gregorián dallammal, akár több szólamban zenekari kísérettel adják elő. Tartózkodjanak az operák stílusában komponált áriáktól. Az introitust, az offertóriumot és a communiót gregorián dallammal énekeljék, mint ez régebben szokás volt. Világi operákból ne vegyenek át áriát és előjátékot. A szertartásokhoz méltó muzsikát játsszanak, amely a hallgatók épülésére szolgál. Kerüljék a hibákat, a diszsonáns hangzásokat. Mielőtt új misét adnak elő, alaposan gyakorolják azt a karnagy vezetésével. A kóruson kerüljék a fecsegést, a társalgást és a felesleges beszédet. Áhitattal és figyelemmel muzsikálnak. Csak a kisegítő zenészeket engedjék fel a kórusra. Ne csupán jó hangszeres zenészek legyenek, de keresztény erényeket gyakorló, épületes beszédű és a templomhoz méltó szolgáltnak bizonyuljanak... ”¹²⁸

¹²⁷ Uo. 2327.: Wilt kérvénye 1810., pontos dátum nélkül; Klt XII—2c Nagyréposti iratok 32. doboz M 3 103 771/1810. Tabella a zenészek fizetéséről és a zenészek kérvénye.

¹²⁸ Klt XII—2a 192. sz. Jegyzőkönyvek 1810. jún. 5., 558. l.; 1810. júl. 14., 541—542. l.; 1810. júl. 26., 544. l.; uo. XII—2c Nagyréposti iratok II. 32. doboz M 3 103., 1810. júl. 9.: „... Ut cum experientia

Fischer érsek szavaihoz két észrevételt szeretnénk fűzni: Az operaáriákra, azaz a világi zenének a templomba való átvételére vonatkozó célzásának bizonyára bőséges tapasztalati alapja volt. Ezekben az évtizedekben ugyanis gyakori volt, hogy operaáriákat, együtteseket offertóriumok stb. latin szövegeivel énekeltek a templomban. Tatán az Esterházyknál Menner Bernáték együttese pl. a Lammermoori Lucia szextettjét *Omni die dic Mariae* szöveggel graduálénak, Rossini operaáriáit latin szöveggel offertóriumnak alkalmazták. A 18—19. században Európa-szerte divatos volt ez a parodizálás.¹²⁹ Fischer joggal tiltotta ezt a szokást.

Másik észrevételünk Fischer következő megjegyzéséhez kapcsolódik: „Csak a kiségitő zenészeket engedjék fel a kórusra.” E szavak fontos gyakorlatra utalnak: Nagyobb ünnepeken előbb és később is természetes volt, hogy kiségitő zenészeket alkalmaztak, akik vagy szívességből zenéltek, vagy esetenként részesültek jutalomban, esetleg azzal a reménnyel vettek részt a kórus munkájában, hogy idővel státust is fognak kapni. Éppen az 1810-es években jelentős ez a megjegyzés, hiszen az együttes három tagját nem tudták még pótolni. A rendszeres vasárnapi és ünnepi szerepléseiket csak kiségitők útján tudták biztosítani. Ezekről viszont általában nem találunk feljegyzést a levéltári anyagban.

A 19. század folyamán mind gyakoribbá válik országszerte a káptalani zenészek nyugdíjalapítványának megszervezése. Lickl György karnagy és zeneszerző Bécsből Pécsre érkezvén már 1811-ben megalapította e hasznos intézményt, amelyet a kórustagok befizetéseiből tartottak fenn.¹³⁰ Egerben az 1810-es években erről még nem hallunk. A hagyományos szokás szerint a káptalani zenész özvegye férjének negyedévi fizetését kapta meg a káptalantól. Kivételek azonban előfordultak: Veprzsek József özvegye hivatkozva férje 32 éves szolgálatára 1810-ben kér az érsektől maga számára rendszeres özvegyi nyugdíjat. A káptalan ekkor még visszautasítja a kérést hivatkozva arra, hogy a zenészek nyugdíjára nincs alapítványuk. Az özvegy 1814-ben ismét az érsekhez fordul kérésével. Fischer érsek szívéen viseli az özvegy sorsát és férje érdemeit, pozitív javaslatot küld a káptalanhoz. A káptalan évi 50 ft nyugdíjat fog adni az özvegynek élete végéig.¹³¹

teste constet, quod symphoniae, sonatae et concertae, quae ante Evangelium per Musicos hactenus produci consueverunt, fidelium attentionem a Devotione avertant, in locum horum Musici Ecclesiae Metropolitanae Gradualia Missae sive cum Cantu Gregoriano, sive cum Musica figurali producant; abstinebunt autem ab Ariis ad modulum Recitativi Theatralis compositis; denique: Introitum, Offertorium et Communionem Gregoriano Cantu decantare, ut olim solitum fuerat nunquam intermittant. — Nullas Arias, nulla Praeludia desumant e profanis theatralibus operis, sed Musicam gravem, Augustarum functionum Dignitati Convenientem, aedificationi, non autem distractioni audientium deservientem instituant; et ne errores admittant, dissonent ac in tractu differant, prius quam novam quampiam Missam producant, eam apud Chori Regentem probent et pertentent. Denique ne in Choro confabulationes, discursus et inanes sermones instituant, sed ipsam etiam Musicam cum Devotione et Pietate perficiant; ad Chorum non alios, quam, qui ipsis adjutorio esse possunt, admittant; se vero non solum Instrumentis Musicalibus, sed etiam morum integritate, virtutum Christianorum exercitio et exemplari Conversatione dignos Ecclesiae servos esse contestentur.” Uo. 882/1810. júl. 20.

¹²⁹ BárdosTata 53. l.

¹³⁰ BárdosPécs 59. l.

¹³¹ Élt Prot. Dioeces. 1810. júl. 26., 912. sz.; aug. 22., 1126. sz.; 1814. aug. 6., 1413. sz.; okt. 10., 1692. sz.; Klt XII—2c Nagypreposti iratok II. 32. doboz M 3 102., 1810. júl. 29.; 1814. szept. 4.

Bár az érsek 1812-ben a hozzá forduló Paál Márton városi kántor fizetésemelési kérvényét jóindulattal kezeli, de joggal osztja a városi tanács véleményét: „Egyéb iránt pedig minthogy régi üdöktül való tapasztalás bizonyította, hogy e mellett a fizetés mellett az Egri Kántorok a stoláris jövedelemből jó hasznok lévén boldogultak és Jóságotskát is szereztek. Mivel a mi Kántorunk is már most valamint a salariumát [fizetését], úgy a stoláris proventusát [bevétele] váltó czedulában veszi olyan számmal, a millyenben a múlt időkben bankó czedulákban, ezen okoknál fogva nem látjuk annak idejét, hogy salariuma nagyobbítasson.” Szept. 14-én hivatkozva a városi tanács véleményére, de arra is, hogy az ünnepi temetésekért járó stóla díját nemrég felemelték, nem teljesíti kérését.¹³² Paál Mártonnak már 1808-ban visszautasították lakáskérelmét. Mivel a számára kijelölt lakásban a városház udvarán lakni nem kívánt — saját házat szerzett ugyanis magának —, 30 ft lakbért kapott a várostól. Ezt ő 56 ft-ra szeretne volna felemeltetni. A város a kérést visszautasította egyszerűen azért, mert kereskedni akart a lakással: „...nem szükség tehát az Instansnak [kérelmezőnek] az illetén kívánságokkal alkalmatlankodni, mivel ha a quartélyt maga lakni nem akarja, azzal való kereskedés neki tellyességgel meg nem engödtetik.”¹³³ Megnyugvást nem találva 20 évi szolgálat után a mezőkövesdi kántori állást szerzi meg magának. A város jó ajánlást adott számára, sőt kívánságára a hátralevő terményjáradékát is az akkor szokásos árpa helyett búzában adta ki számára. 1817 áprilisában foglalta el új állomáshelyét.¹³⁴ Helyébe az érsek ajánlatára a kunszentmártoni kántort, Skultéty Józsefet veszik fel, aki az érsek szerint „kellemes és jóhangú, orgonálásban, latin és német nyelvben jártos”. A városi tanács és a plébános előtt tartott próbán megfelelt. Mihelyt Paál Márton távozott, el is foglalta szívesen az új állását, „mert ez az egyedüli, amely gyermekemet a falusi neveltlenségtől meg szabadította ösvént mutattván üdő jártával a Tudományoknak megösmerésére”.¹³⁵

Fischer érsek 1810-ben azzal a megjegyzéssel engedélyezte a zenekar 1300 ft-os fizetésemelését, hogy ezt minden évben újra kérniök kell, mert csupán a jelenlegi pénzromlás miatt mint ideiglenes segélyt juttatják a zenekarnak. A gazdasági helyzet nem javult, így természetesen 1822-ig, Fischer érsek haláláig minden évben kéri az együttes a „segélyt”. Meg is kapja, sőt 1816-ban 1800 ft-ra emelik az összeget. Az érsek a zenészek érvei között a táncmulatságból és magántanításból

¹³² Élt A.N. 669. 1812. aug. 28., 29., 30. és szept. 14.

¹³³ Uo. 1808. ápr. 5—29.; uo. Prot. Dioecesis. 1808. máj. 3., 388. sz.; HmL V 1/b Tanácsi iratok 205. doboz B CXXII 1316. sz. 1801.

¹³⁴ Vjk 1817. jan. 3., 3. sz., 2. l.; uo. márc. 1., 297. sz., 113—114. l.; HmL Tanácsi iratok V 1/b 279. doboz B CLVII/a 3. sz.

¹³⁵ Élt A.N. 669. 1816. dec. 28.; 1817. jan. 16., 25., 29., febr. 25.; Prot. Dioecesis. 1817. jan. 25., 265. l.; febr. 20., 416. l.; febr. 25., 447. l.

¹³⁶ Élt A.N. 2327. 1816. ápr. 28. — Gyárfás Gyözöné csupán Wilt kérvényeinek sorozatára és azok hangjára figyelve, nem pedig az érsek és a káptalan jelzett intézkedéseire és jelentős fizetésekiegészítéseire azt a — szerintünk — helytelen ideológiai következtetést vonja le, hogy „a kérvények egyben

adódó mellékjövedelmük csökkenésére való hivatkozásukat is elfogadja. Így az együttes fizetése évi 4000 ft. A zenekar tagjainak fizetése 1816-tól.¹³⁶

Név	Szolgálati évek	Fizetés
Wilt Antal regens chori, tenorista és a gregorián vezetője;	1805—1845	610 ft
két diszkantista és két altista eltartásáért		800 ft
Wilt Ignác orgonista	1810—1836	434 ft
Borsiczky Vencel basszista	1796—†1821	394 ft
Veprsek Ignác bőgős	1805—†1845	272 ft
Meixner János hegedős	1810—†1832	314 ft
Schindler Ferdinánd (Ferenc) trombitás	1815—1822	314 ft
Wilt Ferenc hegedős	1815—†1836	320 ft
Schutz Tamás hegedős	1816	262 ft
Hauptmann Ferenc hegedős	1816	200 ft
Orgonafűjtató		80 ft
Összesen:		4000 ft

A felsorolt káptalani zenészeken kívül még néhányról találtunk adatot Fischer érsek éveiben: Erdélyi János diszkantistának 1811 augusztusában Jászóról Egerbe való útiköltsége címén 30 ft-ot fizetnek ki. Weisz Gáspár zenész 1812-ben 32 éves korában halt meg. Szintén csak az anyakönyv említi gyermekének halála alkalmával 1820-ban Hvell János káptalani zenészt. Jüsztel (Jüstel) Gottfrid trombitásról 1815—1816-ban hallunk. Laudat Ignácról ugyan Zsasskovszky Ferenc karnagy 1853-ban azt írja, hogy szolgálati éveinek száma 40, de az 1816. évi névsorban nem szerepel. Az Egri Verbung Kommandó pedig 1827-ben mint káptalani zenészről jelenti, hogy 1819-ben bocsátották el a császári Chevauxlegerszerezből, és köpönyegét ekkor nem adta le az ezrednél. Ha Zsasskovszky 40 éves szolgálati megjegyzését pontosnak tartjuk, akkor 1813—1819-ig mint kiegészítő zenész muzsikálhatott csak az egri székesegyházban, amennyiben Egerben volt beosztva katonai szolgálatra.¹³⁷

Az 1805-ös vizitáció szerint a székesegyházban az Eszterházy püspök által szerzett 24 regiszteres orgona állott. 1821-ben Árvay József orgonaépítő 500 ft értékű javítást végzett rajta.¹³⁸ A székesegyházi számadásokban viszont eddig ismeretlen adatot is találtunk: 1815-ben Fischer érsek rendelkezésére Budáról

rávilágítanak arra a nagy társadalmi szakadékra is, ami az egyház és alkalmazottai között fennállott". Lásd GyárfásEger 379. l.

¹³⁷ Élt A.N. 2327. 1811. aug. 7.; Prot. Dioecesis. 1811., 3658. sz., 1162. l.; Ha 1812. nov. 29., 45. l.; 1820. máj. 20., 248. l.; Klt XI—2c Nagypréposti iratok II. M 3 106. iratcsomó 1815. márc. 28.; uo. M 3 108. iratcsomó 1816. ápr. 16.; uo. XI—2a Iratok 21. doboz 1853. máj. 7.; HmL V 1/b Tanácsi iratok 345. doboz B CLXXX/a 837. sz., 1827. máj. 7.

¹³⁸ Élt Prot. Dioecesis. 1821. év 394. sz.

Egerbe küldött pozitív orgonáért 400 ft-ot fizettek ki.¹³⁹ Ugyanitt hangszerjavításokról, vásárlásokról is többször olvashatunk, valamint arról, hogy Fischer érsek rendelkezésére Cherubini F-dúr miséjét vették meg a zenekar részére. Wilt kottajegyzékéből hasonlóan kitűnik, hogy 1814-ben a káptalan a következő műveket vásárolta meg az együttes részére: Jos. Seiler, Esz-dúr mise; G. Preindl, két graduale; Mozart, Gradual; Seiler, Gradual; Händel, D-dúr motetta, F-dúr Offertorium; és Mich. Haydn, Offertorium. Mivel a kottajegyzék a témákat nem közli, közelebbit nem tudunk a művekről.¹⁴⁰ A muzsikát valóban szerető érsek halála előtt néhány hónappal, 1822 elején még Bécsből hozat kottákat kórusának: Starke G- és C-dúr miséjét, Payer A-dúr miséjét, Rieder Rekviemjét, J. Wanhall két és Rieder négy offertóriumát és hat graduáléját.¹⁴¹

Fischer érsek éveiben jó néhány olyan ünnepet ismerünk, amelyek a székesegyház együttesének rendkívüli szerepléseket is biztosítottak (pl. az esztergomi primás látogatása 1809-ben, az Egerben tartózkodó Ludovika királyné névnapja 1809-ben, a lipcsei győzelmi ünnep 1813-ban, az 1821. ápr. 23-i hangverseny a szegényház javára). Ezekről részletesen beszámolunk a VI. fejezetben. Akadt azonban szomorú esemény is, amely az énekes zsolozsmával, Wilt és zenésztársai napi szereplésével kapcsolatos. Szó szerint idézhető rá a cím: Gyilkosság a katedrálisban! 1817. jún. 2-án történt az ismert eset: A káptalani világi alkalmazott, Réthy József megháborodott elmével a zsolozsmát éneklő kanonokok és zenészek közé ment a szentély stallumaiba. Felettesét, Mészáros György kanonokot súlyosan fejbe ütötte, hogy az pár nap múlva, jún. 7-én belehalt sérüléseibe. A segítségére siető Haniszky József prebendista is majdnem életét vesztette. Végül Wilt karnagy és társai fogták le és vitték el a megyeházára.¹⁴²

Fischer érsek 1822. júl. 4-én halt meg.¹⁴³ Temetéséről VI. fejezetünkben szólunk. Hagyatéki leltárából a káptalani zenészeknek a temetésen és a gyászmisén való közreműködésükért 120 ft-ot fizettek ki.¹⁴⁴

Utódát, Pyrker János Lászlót csak öt év múlva, 1827-ben nevezik ki. A széküresedés éveiben a zenészek a szokás szerint minden évben kérik és kapják az 1800 ft fizetékiegészítést, mint az 1827-es kimutatás is igazolja.¹⁴⁵

¹³⁹ Uo. A. V. 474., 1815. máj. 31.: „Pro positivo organo Buda per Excel. D. Archi Praesulem misso fl. 400.”

¹⁴⁰ Uo. passim; Klt XII—2c 61. doboz V 2 58., 1839. aug. 30.: Wilt jegyzéke. — Az Allgemeine Musikalische Zeitung (1816. dec. 18., 883. l.) arról értesít, hogy Johann Fuss, azelőtt pesti, jelenleg bécsi színházi karmester nemrég az egri székesegyház kórusa számára az O mi Deus, Amor meus kezdetű négyszólamú vegyeskari a capella művet írta (közli a témáját is). A művet nem tudjuk azonosítani az 1839-es leltárban.

¹⁴¹ Klt XII—2a 6. doboz 1830. szept. 23-i gyűlési jegyzőkönyvben beillesztve: Inventarium Chorum Mus. 1822. júl. 7.

¹⁴² SzabóEger 108—113. l.; Sztl Diar. Praefect. Seminarii 1817. jún. 2., 235. l.; Magyar Kurir 1817. jún. 13., 369—370. l.; Ha 1817. jún. 7., 90. l.

¹⁴³ Ha 1822. júl. 4., 172. l.

¹⁴⁴ Klt XII—2d 15. doboz 142. sz.

¹⁴⁵ Élt A.N. 2327.

Név	Eredeti fizetés	Kiegészítés 1816-ból	Összesen		
Wilt Antal regens chori és tenorista a gregorián ének vezetéséért négy diszkantista tartásáért	316 ft 200 ft 200 ft	} 299 ft	815 ft		
Wilt Ignác orgonista	240 ft			200 ft	440 ft
Unverdorben György basszista	220 ft			160 ft	380 ft
Meixner János első hegedős	170 ft	144 ft	314 ft		
Stiaszny József hegedős	170 ft	110 ft	280 ft		
Veprsek Ignác hangszeres	170 ft	110 ft	280 ft		
Stancel János bőgős	160 ft	111 ft	271 ft		
Laudat Ignác trombitás	150 ft	121 ft	271 ft		
Wilt Ferenc trombitás	150 ft	121 ft	271 ft		
Orgonafűjtató	54 ft	24 ft	78 ft		
Összesen:	2200 ft	1800 ft	4000 ft		
Az összeg elosztva a három pénztárból:					
Érseki pénztár	500 ft	450 ft	950 ft		
Káptalani pénztár	500 ft	450 ft	950 ft		
Főszékesegyházi pénztár	1200 ft	900 ft	2100 ft		
Összesen:	2200 ft	1800 ft	4000 ft		

Unverdorben Györgyről tudjuk, hogy 1848-ig tagja a kórusnak. Attól kezdve az egri sóhivatal tisztviselője. Feltételezhető, hogy 1824-ben már a kórus basszistája, mert a király születésnapja alkalmával tartott misén — két újság is ír róla, mint a VI. fejezetben idézzük is őket — Unverdorber, ill. Unserdorber [!] ifjú énekest dicsérik. Stiaszny Józsefről első adatunk az 1821-es városi összeírásból való. Itt káptalani zenészként szerepel. 1848-ig, haláláig zenésze a székesegyháznak. Stancel János már édesapja kórusában 1805-ben diszkantista volt. 1834-ben halt meg. Ekkor özvegye a férjének 21 és 1/2 éves szolgálatára hivatkozik. Mivel az 1816-os fizetésjegyzékben nem szerepel, 1817 után kaphatott csak státust. 1812-től kisegítő zenészként vehetett részt az együttes munkájában.¹⁴⁶

Már Fischer érsek halála után, 1822. dec. 22-én Wilt karnagy nyolc művet — mint a kórus részére hasznos kompozíciókat — vásárol meg Beck Borbálától. Kár, hogy a kifizetett összegre nem találunk utalást. Wilt feljegyzése eléggé felületes: Mozart, B-dúr mise; Müller C-dúr mise; névtelen szerző, Missa Pastoritia és Missa brevis; Haydn, Requiem; Mozart, Motetta (Offertorium); névtelen szerző offertóriuma és Neubauer, Symphonia szerepel a listán.¹⁴⁷

¹⁴⁶ Klt Kjk 1849. jan. 2., 3. l.; jan. 20., 5. l.; HmL Conscriptioes 1821/22., Ha 1848. febr., 73. l.; Klt Kjk 1834. márc. 5., 17. l.

¹⁴⁷ Klt XII—2c 32. doboz M 3 149. iratcsomó 1822. dec. 22.; uo. 61. doboz V 258. iratcsomó 1822. dec. 24.

Hangszerek javításáról szintén maradtak fenn nyugták ezekből az évekből is. 1827-ben Wilt kéri a káptalant, hogy húrok beszerzésére és hangszerek javítására évi 50 ft összeget biztosítsanak számára rendszeresen. A káptalan 25 ft-ot fog adni minden évben a húrok beszerzésére, de a hangszerek javítását minden esetben a karnagy igazolja, és aztán esetenként a káptalan kifizeti a költségeket.¹⁴⁸

Mivel orgonaépítő is volt, Szigeti foglalkozik részletesebben Rudassy László városi kántorral, aki 1821-ben lett Skultéty József kántor utóda. Rudassy Recskról került Egerbe s itt 38 éven át töltötte be a tisztséget, majd halála (1859. júl. 16.) után az egri tanítóképzőben kitűnően végzett fia, János kapta meg az állást.¹⁴⁹ 1822 áprilisában költözködése költségeinek, 40 ft-nak a kifizetését kéri a várostól. Ő is panaszkodik a városház udvarán levő szolgálati lakásra. Mint elődjei, ő is a jobb megoldást választja azután: saját házat szerez magának és felveszi a szolgálati lakásért járó lakbért a várostól.¹⁵⁰

Wilt együttesének rendkívüli szereplései közül feljegyzést találtunk az 1826-os jubileumi körmenetekről (ápr. 30., máj. 21., jún. 11., júl. 9., aug. 6., szept. 17., okt. 29.). A városi tanács tagjainak, a papságnak, az iskoláknak, az egri és környékbeli hívek nagy tömegének részvételével tartották a díszes körmeneteket a székesegyházból különböző templomokba. A káptalani zenészek a szokásos ünnepi talárban és karingben vonultak a menetben és muzsikáltak.¹⁵¹ 1827-ben pedig a király születésnapján a székesegyházban Wilt karnagy miséjét adták elő, de erről még részletesebben beszámolunk a VI. fejezetben.

Joggal tartjuk Eger legértékesebb püspökének a 18. században gr. Eszterházy Károlyt, a 19. században pedig a legnagyobb érseknek Pyrker János Lászlót. Építkezésekben, műveltség terjesztésben, a művészetek, köztük a zene szeretetében is megegyeznek egymással.

Pyrker önéletrajzának tanúsága szerint¹⁵² kalandosnak nevezhető az az életút, amelyen a székesfehérvári diákból lilienfeldi ciszterci apát, szepesi püspök, velencei pátriárka érsek, majd egri érsek lett. A nemzet nagy kincse ma is híres képgyűjteménye, amelyet Velencéből hozott Egerbe és élete végén a magyar népek ajándékozott. Sajnos nem ez lett sorsa értékes hangszereinek, amelyek közül jó néhány az egri székesegyházé lett, és ma már nem találjuk őket. Maga német nyelven író költő volt, két versét Schubert zenésítette meg.¹⁵³ Aktív muzsikus, elismert klarinétjátékos volt fiatal korától kezdve. A kamarazenét élete éltető

¹⁴⁸ Uo. XII—2a 4. doboz 1827. jan. 30.

¹⁴⁹ SzigetiEger 93—94. l.

¹⁵⁰ HmL V 1/b Tanácsi iratok 308. doboz B CLXVII/b 584. sz. 1822. ápr. 23.; HevesMűemlék I. k. 393. l. szerint 1828-ban a hatvani külvárosban már a saját házában lakik. — Skultéty József haláláról bejegyzést nem találtunk. 1825-ben már özvegyének javait is összeírták. Lásd HmL V 1/b Tanácsi iratok 331. doboz B CLXXV/a 1069. sz., 1825. jún. 4.

¹⁵¹ Élt A.N. 2483.; Magyar Kurir 1826. jún. 9., 46. sz. I. k. 366—368. l.

¹⁵² PyrkerLeben.

¹⁵³ Ezek: Das Heimweh és Die Allmacht. (Franz Schubert, Neue Ausgabe sämtlicher Werke, Serie VIII. Supplement Band 4.: Fr. Sch. Thematisches Verzeichnis seiner Werke in chronologischer Folge von Otto Erich Deutsch. Kassel 1978. Nr. 851—852.) Schubert három dalát viszont 1821-ben Pyrkernek dedikálta. Lásd uo. Wandrer's Nachtlied (Nr. 224.), Der Wanderer (Nr. 489.) és Morgenlied (Nr. 685.).

elemének érezte. Amikor Egerben tartózkodott, kamarazene-estélyeket tartott rendszeresen rezidenciájában. Frankenburg Adolf szerint 1835-ig Vilt Nina volt a zongorista, akit Frankenburg 1835-ben feleségül vett, és távoztak Egerből. A kvartett tagjai közé — szerinte — Nina édesapja, Vilt Ignác, az egri sóház egyik tisztje, valamint Versak nevű gondokás és Vitt nevű hegedűs is tartozott.¹⁵⁴ Zsasskovszky Ferenc karnagy visszaemlékezése szerint viszont az 1840-es években Werkal György káptalani gondokás és Zsasskovszky Endre, Ferenc öccse, egri bölcsész-jogász hallgató mint zongorista is részt vett a kamaraestélyeken.¹⁵⁵ Pyrker fontosnak érezte a tanító- és kántorképzést is. A szepeshelyi képző után Egerben magyar nyelvű intézményt alapított. De a zene területén legvonzóbb vonásának azt tartjuk, hogy a fiúkórus volt az eszménye: Lilienfelden, Velencében is megvalósított a álmát, Egerben is feladatának érezte ezt.¹⁵⁶

1827. szept. 16—17-én tartották Pyrker érsek ünnepélyes beiktatását a székesegyházban, majd a megyeházán. A káptalani zenészek közreműködésével színesített ünnepségről VI. fejezetünkben beszámolunk. Szomorú esemény előzte meg a bevonulást aug. 27-én: a minoriták templomától a ciszterciek templomáig nagy tüzvész pusztított a városban. A líceumot és a székesegyházat nem érte kár.¹⁵⁷

Alig foglalta el Pyrker az érseki széket, máris új terveinek megvalósításához kezdett. Ezek a tanítóképző s vele a rajziskola felállítása, az érseki zeneiskola megszervezése és az új klasszikus stílusú székesegyház felépítése voltak. A tanítóképző zenei vonatkozásaival és benne a székesegyházi karnagyok és a városi kántor szerepével a IV. fejezetben foglalkozunk.

Wilt karnagy kapta a megbízást az érsektől arra, hogy készítse el az érseki zeneiskola részletes tervezetét. Lelkiismeretes pontossággal, körültekintéssel állította össze és nyújtotta be 1827 végén. Az iskola a kórus és a zenekar tagjainak utánpótlását és zenei tudásuk fejlesztését kívánta biztosítani. Nincs adatunk arról,

¹⁵⁴ FrankenburgEmlék II. k. 51—56., 222. l.; MachatsekFrankenburg 6—7. l.; — Frankenburg szerint Pyrker halála után Versak visszaköltözött hazájába, az osztrák fővárosba, Vitt pedig a pécsi székesegyház zenésze lett és ott Prandau bárónó termeiben is gyakran szerepelt. A Versak nevű gondokásról nem találtunk levéltári adatot Egerben, hacsak nem egyezik Werkal (Verkál) György székesegyházi gondokással, akiről nem tudjuk pontosan, mikor költözött Egerbe. A Vitt Jánosról irt adatok helyesek, csupán az időpont megállapításában téved Frankenburg. Vitt János ugyanis már 1829. máj. 1-től zenész Pécsen. (Lásd SzkladányiLickl 41. l.). Vitt János tehát csak Pyrker első két egri évében lehetett udvari zenésze! Vilt Ignác személye is kérdéses marad. Mivel Frankenburg határozottan az egri sóház tisztjének nevezi, nehezen képzelhető el, hogy egyezne Wilt Ignác székesegyházi orgonistával, aki 1810—1836-ig tagja a káptalani együttesnek. Az orgonista állás ugyanis főállás volt mindig Egerben. Abban az esetben egyezhet az orgonista személyével, ha Wilt Ignác orgonista, akiről tudjuk, hogy 1836-ban elköltözött Egerből — majd szólunk még róla —, később visszaköltözött Egerbe, s ekkor a sóház tisztje volt. Ezt a csupán feltevésünket arra alapozhatjuk, hogy Frankenburg jóval 1836 után írja emlékiratait, s talán apósának későbbi foglalkozását jelöli meg. — Frankenburg Adolf és Vilt Nina esküvőjüket a liceum kápolnájában tartották 1835-ben. Az anyakönyv mindkettőjüket 24 évesnek, és Vilt Ignácot, Nina apját Hetzendorfából (Ausztria?) valónak jelzi, de foglalkozását 1835-ben nem jelöli meg. (Ea 1835. jún. 9.) Az 1835-ben 24 éves Vilt Nina leánya lehet az 1810-től egri orgonista Wilt Ignácnak, de Vilt Nina születéséről 1807—14 között nincs adat az anyakönyvben.

¹⁵⁵ Az egri tanítóképző 1883/84-es értesítője 4. l.

¹⁵⁶ PyrkerLeben 56., 144—145. l.; WindLilienfeld 52., 131. l.

¹⁵⁷ Magyar Kurír 1827. okt. 12. II. k. 30. sz., 239—240. l.

hogy nyilvános zeneiskolává fejlődött volna. Eredményei természetesen a város közös értékei voltak, hisz a székesegyházi zenekar a város más templomaiban is muzsikált, sőt tagjai a város ünnepein, a hangversenyeken, a szórakoztató zenélésben is — a hagyományos szokás szerint — részt vállaltak.

Nyári és téli tanrendet különböztet meg. Hétfőtől szombatig minden délelőtt 3/4 11—3/4 12-ig énekórát, délután pedig — csütörtök kivételével — hangszeres órát, vonós és fúvós hangszerek tanítását tervezi: hétfőn, szerdán és pénteken 1/4 6—1/4 7-ig, kedden 4—5-ig és szombaton 6—7-ig. A téli időszakban kevesebb az órák száma: délelőtt hétfőn, szerdán, pénteken és szombaton 1/2 11—11-ig, kedden és csütörtökön 1/2 11—1/2 12-ig, délután pedig csak csütörtökön 3—4-ig tartanak órát. Az első félóra mindig énekóra, csak a teljes órák második fele hangszeres óra.

A tanításhoz természetesen nem a székesegyház hangszereit kívánja használni, hanem saját hangszerek beszerzését kéri: négy hegedűt, két brácsát és zongorát azonnal kér, majd folyamatosan nyolc klarinétot (B, C, D és F hangolásúakat), két fuvalát, két kisuvalát, két oboát, két fagottot, egy szerpentet, két kürtöt, két trombitát és egy csellót. Mindezek a szükséges húrokkal és fúvókákkal kb. 750 ft-ból beszerezhetők. Azt azonban jelzi, hogy pozitív orgonájuk már van. Feltételezzük, hogy arra a pozitív orgonára gondol, amelyet Fischer érsek rendelkezése szerint Budáról hoztak és 400 ft-ot fizetett ki érte a székesegyházi pénztár — mint már említettük.

Rode, Kreutzer és Baillot hegedűiskolájának Párizsból való beszerzését és Albrechtsberger Sämtliche Schriften 3. kötetének (közr. Ritter v. Seyfried Bécs 1826) vásárlását is szükségesnek tartja. A tanterem berendezéséhez szükséges bútorokat pl. táblát, asztalt, pulpitusokat is felsorolja, sőt néhány öl tűzifa biztosítását is fontosnak tartja a téli időre. Az érsekhez írt soraiban tisztelettel azt is jelzi, hogy a megélhetéséhez szükséges magánórákról le kell mondania. „Meggyőződve kegyes jóindulatáról Excellenciád jóakarátára bízom a zeneiskolai munkámért járó évi összeg megállapítását.”¹⁵⁸

Az érseknek nincs kifogása a tervezet ellen, így Wilt elgondolása alapján kezdődik el a zeneiskola munkája. Pyrker azonban általában a székesegyházi együttes nivójával nem elégedett. Ezt a véleményét a konzisztórium gyűlésen is elmondja, és a kórus színvonalának jobbítására azt a módot ajánlja és írja elő, amelyet Lilienfelden és Velencében is alkalmazott: a szoprán és az alt szólamokba jól képzett és széphangú fiúkórust állítsanak. Mivel a Fischer érsek által 1816-ban alapított internátusban az ún. Foglár-intézetben jó néhány fiút ingyen tartottak eddig is az érseki alapítványból, ezek közül válogasson ki Wilt karnagy megfelelő énekeseket. Tanítsa őket a zeneiskolában s velük énekeltesse a szoprán és az alt szólamokat. Wilt tiszteletdíjának fizetéséhez a káptalan és a főszékesegyházi pénztár segítségét is elvárja.¹⁵⁹

¹⁵⁸ Élt A.N. 2690. 1827. nov. 6.; dec. 10.; dec. 17.: „Überzeugt von Euer Excellenz hoher Gnade und Wohlwollen, überlässt er gänzlich Euer Excellenz Gnädigsten[!] Wohlwollen und Gutachten die Bestimmung des jährlichen Gehaltes bey dieser Musik Schule.”

¹⁵⁹ Klt XII—2a 4. doboz 1828. jan. 12., 3. pont: „Erga Propositionem Suae Exc. E. Eppiscopalis in nuperno Consistorio factam super eo, ut cum cantus Musicalis in choro Metrop. Ecclesiae Agriensis ad

A Foglár-intézet növendékeinek Pyrker terveinek megfelelő ének-zenetanítása az érsek haláláig, 1847-ig tartott. Az 1848-as években — mint látni fogjuk — megszűnik, de 1864-ben Zsasskovszky Ferenc karnagy felújítja. Ekkor kezdődik az énekiskola 2. korszaka, amelynek idején szintén a Foglár-intézet növendékei közül válogatják ki a székesegyházi kórus szoprán és alt szólamait.

A zeneiskolai tanítás az első évben csak Wilt karnagy feladata. 1830-ban azonban értékes segítőt kap e munkájához. 1828 őszén ugyanis Pyrker érsek saját udvari alkalmazottját, a cseh származású Spatsek Antalt ajánlja felvételre a káptalannak. Már eddig is kíségetőként jó muzsikusnak bizonyult az együttesben. Új státust szerveznek részére évi 400 Ft-al. Így az együttes évi jövedelme a szokásos 1800 ft kiegészítéssel 4000 ft-ról 4400 ft-ra emelkedik. Spatsek azonban 1830 elején valami okból távozik, így állása szabaddá válik. Ezt megtudta a már öt éve szintén kíségető muzsikus Bauer József, az egi liceum másodéves jogász hallgatója. Hivatkozva már korábbi sikertelen kérésére, beadja most hivatalos kérvényét az érsekhez. Leírja, hogy négy nyelven beszél, ért a zeneszerzéshez és a zeneelmélethez, játszik különböző hangszeren. „Úgy érzem, hogy az Excellenciád által alapított zeneiskolában nagyon alkalmas lennék tanításra annál is inkább, mivel a zenetanításban gyermekkorom óta gyakorlatot szereztem. Alázatosan még arra is szeretnék hivatkozni, hogy a kegyesen nekem juttatott állásban a zenei tudásnak még nagyobb fokára is eljutni képes lennék.” Kérvényét Wilt karnagy is támogatja. Így az érsek a káptalan javaslatára 1830. márc. 29-én Spatsek szabaddá vált státusára kinevezi annak 400 ft-os fizetésével: „A szokásos kórusbeli szolgálaton kívül Wilt karnagy vezetése alatt naponta éneket tartozik tanítani a zeneiskolában.”¹⁶⁰

Az 1830-as táblázat, amely a kórus státusbéli tagjainak névsorát és a zenészek beosztását közli, Bauer zeneiskolai munkáját is részletezi, de Wilt hasonló tiszttét nem jelzi:¹⁶¹

communem experientiam non satis decorus sit, atque ideo proles in Collegio Foglariano sumptibus potissimum A. Episcopalibus intenteri solitas per Chori Regentem Vilde cantum doceri cupiat, quo ex illis voce prae caeteris valentes in usum Chori applicari possint, quidnam titulo honorarii eidem docenti Chori Regenti partim ex Cassa M. Eccelsiae, partim aliunde in aere parato atque deputatis solvi posse existimet V. Capitulum. . .”; uo. Kjk 200. k. 1828. jan 12., 3—4. l. — A Fischer érsek által alapított Foglár-intézet, érseki finevelde igazában a 18. századi Foglár-kollégium újra alapítása, amelynek zenekaráról a IV. fejezetben a Püspöki iskola és jogliceum fejezetrészből számolunk be. A 19. században is a mai Kossuth L. u. 8. számú épületben működött egészen 1852-ig. Ekkor az angolkissasszonyok kapják meg az épületet, és a Foglár-intézet, azaz finevelde a mai Foglár u. 1. számú épületbe költözik. A 19. századi internátusban már csak középiskolás tanulók kaptak helyet.

¹⁶⁰ Klt XII—2a 4. doboz 1828. okt. 17.; Élt A.N. 2327. 1828. nov. 10., dec. 15.; uo. A.N. 2641. 1830. márc. 20. „. . . et ideo in clementer ab Excellentissimo, Illustrissimo ac Reverendissimo Domino erecta schola musicali quam aptissime servitia humillime exhibere possum, cum alioquin etiam in informatione musicae iam inde a pueritia praxim consecutus sim, porro adferre humillime audeo etiam hoc, quod post clementer collatum servitium longe majorem gradum perfectionis in musica consequi valeam. . .”; uo. 1830. márc. 29.: „. . . praeter consueta in Ecclesia servitia insuper quotidie in Schola Musicae cantum docere teneatur sub directione Regentis Chori. . .”

¹⁶¹ Klt XII—2c Nagyprépostii iratok II. 32. doboz M 3 149. iratcsomó 1830. ápr. 1. Tabelle Üeber die Dienstleistung der Chor Individuen.

- „1. Wilt Antal regens chori, a gregorián ének vezetője, tenorista és naponta énekes [ti. a zsolozsmán és hétköznapi a konventmisén].
2. Wilt Ignác organista mindennap köteles játszani a konventmisén.
3. Unverdorben György basszista, naponta énekes.
4. Bauer József hegedűs, hangszerjátékos, mint ahogyan naponta tenor énekes és gregorián énekes. Mindezekon kívül naponta a zeneiskolában a fiúkat délelőtt az egyik órában énekre, a másikban hangszerre tanítja.
5. Meixner János hegedűs, naponta altot és gregoriánt énekel.
6. Veprsek Ignác hegedűs, a nagymisék intrádája [bevezető zenéje] alkalmával első trombitás, naponta altot és gregoriánt énekel.
7. Stiaszny József hegedűs, naponta altot és gregoriánt énekel.
8. Stancel János hegedűs, tenort és gregoriánt énekel.
9. Laudat Ignác kürtös és első trombitás. Csak vásár- és ünnepnap szolgál a kóruson.
10. Wilt Ferenc második kürtös, csak vásár- és ünnepnap szolgál a kóruson.

Valahányszor a regens chori szükségesnek tartja, hogy az egyházi művekből próbát tartson, a kórus mindegyik tagja minden magyarázgatás nélkül köteles a zeneiskolában próbán megjelenni.”

E felsorolásban nem szerepelnek a diszkantista fiúk, a zeneiskolából kikerülő énekések és a rendszeresen kiségitő zenészek sem, akiknek a közreműködésére már eddig is voltak példánk.

Bauer József 1836-ban szeretné megszerezni az organista állást is, amely véleménye szerint összeegyeztethető lenne kórusbeli és zeneiskolai munkájával. Pyrker azonban más véleményen van, bizonyára a zeneiskolai tanítás sínylené meg ezt a változást.¹⁶²

1842-ben teljesen Bauer József kezében van a zeneiskola vezetése. Vajon Pyrker döntött így, vagy Wilt mondott le — nem tudjuk. Mindenesetre 1842-ben az öregedő, nyugdíjazás előtt álló karnagy eléggé keserű hangú levélben önti ki panaszát az érsek előtt. Nem titkolt féltékenység is érződik a soraiban. Bauer 100 ft tiszteletdíjat kap zeneiskolai munkájáért, de Wilt szerint e fizetéshez mértén nincsenek olyan jó eredményei, mint ahogy elvárná az ember. Mindenképpen igyekszik bizonyítani, hogy az általa évi 600 ft-ért eltartott jelenlegi három diszkantista jobban tud énekelni, mint a zeneiskolából kikerült énekések. Sőt hamarosan a rózsahegy organista fiát is megszerzi diszkantistának, akit szintén képzett énekesnek tartanak. Befejező soraiból kiderül, igazában nem a zeneiskolával van baj, hanem Wilt érzi már, hogy öregedő napjaiban a saját kórusában megtürtté, feleslegessé válik.¹⁶³

Wilt hiába fordult az érsekhez. Pyrker ugyanis már egy hónappal korábban éppen az öregedő Wilt gyengeségei miatt azt ajánlotta a káptalannak, hogy a négy diszkantista tartására adott 600 ft helyett csak 400 ft-ot adjanak Wiltnek két

¹⁶² Élt A.N. 2641. 1836. szept. 14.

¹⁶³ Uo. A.N. 2327. 1842. júl. 30.

diszkantista tartására. A felszabaduló 200 ft-ot pedig kapja meg Bauer József, hogy a Foglár-intézetből több fiúval foglalkozva még eredményesebben tanítsa őket többszólamú énekekre („in cantu figurali”) a zeneiskolában.¹⁶⁴

A zeneiskola hangszerellátásáról egy adatot találtunk. Pyrker érsek rendelkezése szerint Leffelholtz Györgynek, a Foglár-intézet előjárójának „pro Instituto Educationis prolium” azaz a Foglár-intézetben tanuló zeneiskolások részére a székesegyház következő hangszereit adják át: egy fuvolát, két klarinétot, két fagottot, két kürtöt és négy trombitát.¹⁶⁵

A Nemzeti Újság 1843-ban Pyrker dicsérve szól arról is, hogy a Foglár-intézetben 50 a bentlakók száma, 12 fiút a saját költségén neveltet, és hogy „ezek gymnastikai gyakorlatban, hangászatban, éneken és rajzolásban képeztetnek”.¹⁶⁶

E néhány adattal Pyrker érsek kedves intézményének, a fiúkórust nevelő zeneiskolának sorsát kívántuk megvilágítani. De szóljunk az egész együttesnek is a székesegyházban való szerepéről az 1830-as évektől.

1830 éppen Pyrker harmadik nagy terve megvalósításának a kezdete, az új klasszikus stílusú székesegyház felépítése Hild József tervei szerint. Eszterházy püspök is értékes terveket készítettett e célra az 1780-as években, de megvalósításukra már nem került sor.¹⁶⁷

1830 novemberében kezdték el a régi épület lebontását. Nov. 14-én tartották benne az utolsó istentiszteletet. Az építkezés idejére a Hadikincstár ideiglenesen visszaadta az extrinárius templomot. Ez lett a plébánia temploma. A káptalani istentiszteletek helyeül pedig a liceum kápolnáját jelölték ki. Nov. 21-én már e két helyen voltak a szertartások. E változás természetesen a kórus és a zenekar munkáját is befolyásolta, sőt kettéosztotta. A Cecília-mise nov. 22-én, amely a 18. század elejétől kezdve a káptalani zenészek szokásos zenés ünnepe szokott lenni, az építkezés idején elmaradt, de 1837-től tovább élt a hagyomány. A karácsonyi éjféli misét a plébániatemplomban énekelték, de az ünnepélyes szolozsmát a liceumban elhagyták. 1831 nagyhétében a szolozsmák a liceumban voltak — a lamentációkat a kispapok helyett a káptalani zenészek énekelték —, de a nagyheti szertartások, a feltámadási, majd később a keresztjáró és egyéb körmenetek a plébániatemplomhoz kapcsolódtak. Wilt karnagy Antal nevű fiának papszentelése és újmiséje — a zenekar muzsikája mellett — a plébániatemplomban volt.¹⁶⁸

A régi székesegyház orgonáit, a 24 regiszteres orgonát és a kisebb karorgonát 1830-ban lebontották. Bár Pyrker érsek az építkezés idején, 1835-ben új orgonára kér tervezetet a pesti Focht Károlytól és a szegedi Kovács Istvántól, anyagiak hiányában egyelőre az új templomban a két régi hangszert állítják fel. Pyrker életében még a 24 regiszteres orgona alaposabb renoválására és pozitív részének a

¹⁶⁴ Uo. 1842. jún. 20.

¹⁶⁵ Klt XII—2c 61. doboz V 2 58 iratcsomó 1839. jan. 1.; uo. 1839. aug. 30. Székesegyházi kották leltára, köztük a Pyrkertől ajándékozott kották és hangszerek. Ugyanitt arról is olvasunk, hogy Pyrker visszont a székesegyháznak négy trombitát, két kürtöt és négy klarinétot (újat) ajándékozott.

¹⁶⁶ Nemzeti Újság 1843. aug. 30., 104. sz., 554—555. l.

¹⁶⁷ HevesMűemlék II. k. 413—414. l.

¹⁶⁸ Sztl Prot. Ordo Div. 1824—1836., 175—207. l.

kórus mellvédjébe való kihozására, valamint Póts Péter asztalosmester szószék-szerű állványzatába új karorgona beépítésére a régi karorgona felhasználásával került sor. A két munkát Rudassy Mátyás miskolci orgonaépítő, Rudassy László egri kántor rokona 1847-ben fejezte be.¹⁶⁹

Pyrker szívesen karolta fel a zene ügyét, ha segíteni kellett más városoknak. A székesegyház építése azonban igen komoly anyagi gondja volt ezekben az években. Így 1834-ben nem tud eleget tenni az aradiak kérésének, mint ezt a Pozsonyból írt válaszlevélben elmondja: „A' Hangászat kedvellők által Arad várossban alapított Muzsikai Conservatoriumot igazgató érdemes Választottságnak . . . betses levelét vettem: és örömmel tapasztaltam azt, hogy édes Hazánkban a szép intézetek és különösen az erkölcsi tulajdonok kifejlődésére hathatósan befolyó eszközök — a' mellyek közzé tagadhatatlanul a' Muzsikát helyeztetni kelletik — méltó elismerésre és pártfogásra találnek. Illyen intézetet állítottam én tulajdon költséggemmel Megyém' fő várossában több évek előtt és az óta nem kimélvén a' költséget mindent el-követek, a' mi annak további fenntartását és hasznos vóltját eszközölheti. És épen ezen Intézet ápolására szükséges költség', mellyet egyedül magam pótolom, — ha az általam Egerben építésben lévő Székes Templomra megkívántató tetemes költséget és egyéb terheimet nem említem is — tekintetéből a' fent említett érdemes választottság' abbéli fel-szóllításának: hogy Intézetét bizonyos summa pénz ajánlásával segítsem, meg nem felelhetek.” Viszont 1845-ben, túl az építkezés súlyos gondjain, készségesen küld három évre is pénzt, amikor Mátray Gábor, a pest-budai hangász egyesület énekiskolájának igazgatója hasonló kéréssel fordul az érsekhez: „A buda pesti [!]hangász egyesület pénz alapjának szaporítására ezennel a folyó 1845. továbbá 1846. és 1847.^{dik} évekre ötven-ötven ezüst forintokat ajánlok, 's az első évi ajánlatot ide mellékelve Tekintetes Úgyész 's intézeti Titoknok Úrhoz, f. é. October 26^{ról} hozzám intézett becses levelére vonatkozóan, azon szíves kéréssel küldöm, miként ezen öszveget rendeltetésére beadni ne terheltessek.”¹⁷⁰

Az új székesegyház felszentelése országos ünnepség keretében 1837. máj. 6—7-én történt, VI. fejezetünkben részletesen idézzük. Seyler Károlynak, a bécsi udvari színház muzsikusának, majd 1841-től esztergomi karnagynak a miséjét adták elő a székesegyházban az édesapának, Seyler József esztergomi karnagynak és több bécsi muzikusnak a közreműködésével. Pyrker érsek Bécsben megköszöni a zeneszerzőnek a művét. Wilt karnagy pedig a Bécsből és Esztergomból érkezett zenészek és lovaik tartására 125 ft-ot költött.¹⁷¹

Az új székesegyházzal kapcsolatban részletesen foglalkozik az érsek és a káptalan is a liturgia rendjével. Lényeges változást nem találunk a rendelkezésekben. A zsolozsmát a nyári időszakban a székesegyház szentélyében, télen a fűtött

¹⁶⁹ Lásd részl. SzigetiEger 29—31., 96—100. l.; SzigetiSzeged 89—91. l.

¹⁷⁰ Élt A.N. 2653. Miscellanea M. 1834. szept. 2.; 1834. okt. 29.; 1845. okt. 26.; 1845. nov. 18.

¹⁷¹ Vereinigte Ofner u. Pester Zeitung 1837. máj. 13., 39. sz., 850. l.; júl. 2., 53. sz., 1257—1258. l.; Klt XII—2a Iratok 10. doboz 1837. jún. 27.

sekrestyében tartják a régi beosztás szerint: tehát a zenészek is mindennap részt vesznek a zsolozsmán!¹⁷²

1837. júl. 31-i dátummal ismét fennmaradt kimutatás a státusban levő zenészekről és fizetésükről:

Wilt Antal regens chori	1415 ft
Kauczky Antal orgonista	440 ft
Unverdorben György basszista	380 ft
Bauer József első hegedős	400 ft
Werkál György első hegedős	314 ft
Veprsek Ignác második hegedős	280 ft
Stiaszny József második hegedős	280 ft
Brühl Antal bőgős	271 ft
Laudat Ignác első trombitás	271 ft
Partisch János második trombitás	271 ft
Orgonafúvó taposó	78 ft

Összesen: 4400 ft

Ebből az összegből 2310 ft-ot a főszékesegyházi, 1045—1045 ft-ot pedig az érseki és a káptalani pénztár ad.¹⁷³

Az 1830-as névsorhoz viszonyítva néhány személyi változást tapasztalunk. Partisch János trombitást Wilt 1834-ben vette fel együttesébe. Wilt Ferenc kürtös, akinek rokoni kapcsolatát Wilt karnaggyal nem ismerjük, 1836-ban meghalt, Wilt Ignác orgonista, Wilt karnagy testvére pedig 1836-ban távozott Egerből. Helyükre Wilt karnagy két cseh muzsikust ajánlott, Kauczky Antalt orgonistának, Brühl Antalt pedig bőgősnek. Mindkettőről jó ajánlások érkeztek, és a próbajáték is jól sikerült. 1837. máj. 22-én nevezték ki őket.¹⁷⁴ Werkál György kinevezéséről nem találunk adatot, így felvételének időpontját nem ismerjük. Meixner János 1832. júl. 29-én, 67 éves korában halt meg. Négy gyermekére és férje 23 éves szolgálatára hivatkozva az özvegynek megadják a szokásos negyedévi fizetést, s utána élete végéig 50 ft nyugdíjat kap.¹⁷⁵

Mivel a diszkantisták nevét általában nem jelzik a zenészek névsorában, nem ellenőrizhető, hogy 1837-ben énekelt-e még a kórusban Demian (Damján) János, akit a menhárdi plébános mint 12 éves tehetséges fiút ajánlott 1832-ben Pyrker érseknek. A sikeres felvételi vizsga után októberben az érsek felvette.¹⁷⁶ Arra

¹⁷² Klt XII—2a 192. Kjk 1837. máj. 23., 10. pont; uo. XII—2a Iratok 11. doboz. Pyrker rendelete 1837. dec. 25.

¹⁷³ Élt A.N. 2327. 1837. júl. 31. Az Egri Székesegyház Hangász Kar Fizetések.

¹⁷⁴ Ha 1836. febr. 4., 335. l. (64 éves!); Klt XII—2a Iratok 10. doboz 1837. ápr. 11. (Wilt Ferencről és Ignácról); uo. ápr. 14. (Wilt ajánló szövege); uo. ápr. 14. (az érsek a káptalanhoz); uo. 16. doboz 1846. febr. 15. (Wilt Partisch kinevezéséről); Élt A.N. 2327. 1837. máj. 3. (a káptalan sorai az érsekhez); uo. máj. 22. (a két zenész kinevezése).

¹⁷⁵ Ha 1832. júl. 29., 240. l.; Klt XII—2a Iratok 8. doboz 1832. aug. 24.

¹⁷⁶ Élt A.N. 2645. 1832. szept. 18.; okt. 12.; okt. 20.

hivatkozva viszont, hogy már három csehországi muzsikust felvett, nem alkalmazta az 1837. márc. 24-én Gyöngyösről jelentkező Nimetz Jánost. Az ottani Ferdinánd-ezredben 11 évig szolgált, öt hangszeren játszik, az ezrede is javasolja. Nem kap státust a néhány héttel később jelentkező Johann Lasermann egri zenész sem. Pedig ő mint hegedűs és kürtös évek óta kisegítője a zenekarnak.¹⁷⁷

Közvetlenül Kauczky és Brühl kinevezése előtt, 1837. ápr. 11-én panasszal fordulnak a zenészek a káptalanhoz Wilt karnagy ellen. Régi rendelete a káptalannak — mint írják —, hogy státus üresedése idején a megmaradt fizetést egyenlően felosztják a zenészek között. Az 1836-ban meghalt Wilt Ferenc fizetésének harmadrészét Wilt karnagy magának tartotta meg, az eltávozott Wilt Ignác orgonistáét pedig teljesen saját céljára foglalta le.

Wilt karnagy 1837. jún. 27-én válaszol a vádakra: Zabraczky József nagyprépost a káptalani rendeletet neki úgy magyarázta 1806-ban, hogy „annyiban osztozik ki ki a megürült hely jövedelmeiben, amennyire osztozik annak terheiben”. Wilt Ignác távozása után maga látta el az orgonista szolgálatot, fizetése tehát neki jár. Ugyanígy tett elődje, Stancel Miklós karnagy is, sőt maga is a kinevezése után fél évig, míg az orgonistát helyettesítette, és senki nem kifogásolta. „Mitsoda joggal követelhetnek Hangász Társaim az Orgonistai jövedelemből részt, mellyért leg kevesebbet sem fáradoztak? Ugyan azon szokás és elvnel fogva az elhalt Vilt[!] Ferentz üres helyének jövedelme — miután annak kötelességeit öszvessen pótoltuk — köz Osztályra tartozván, azt szokás szerénti arányban (hogy a tizenkét egyenlő részekből kettő az enyim, egy a diszkantistáké, a többi kilentz Rész a kilentz Tagoké legyen) részerént már kiosztottam, részerént pedig nyomasztó környüllálásaim[!] miatt eddig ki nem adhatott illetményeiket a holnap végén kifizetni magamat kötelezem.” Hivatkozik aztán a kiadásaira (kottákra, diszkantistákra, a templomszentelés alkalmával a bécsi és esztergomi zenészek és lovaik eltartásával kapcsolatos 125 ft kiadásaira), sőt arra is, hogy ezen ünnepség után az érsektől a zenekar részére adott 50 ft ajándékban saját maga nem részesült. Azt is említi, hogy Bauer és Werkál joggal kaptak kevesebbet a jelzett fizetésből való osztozkodásnál, hisz három hónapig Csehországban, ill. Ausztriában voltak szabadságon.¹⁷⁸ (A két utóbbi adat Bauer és Werkál származására is utal, bizonyára rokonaikat látogatták meg.)

Mint látni fogjuk, ezzel nem lesz vége még a békétlenségnek a zenekarban. Wilt helyzete egyre rosszabb lesz együttesében. Okát öregedésében és mindenesetre saját hibáiban is kereshetjük.

A zenészek felvétele alkalmával próbajátékról már eddig is nemegyszer hallottunk, Pyrker 1838-ban ezt hivatalosan is elrendeli: a karnagy, a káptalan és az érsek megbízottja azaz három tagból álló bizottság előtt hangszertudásáról és egyéb képességeiről számot kell adnia a felvételre jelentkező muzsikusnak. Az eltávozott Brühl Antal helyébe felvételre ajánlott Bauer Jánost már e vizsgára kötelezi s aztán veszi fel az együttesbe. A cseh származású Bauer János érdekében

¹⁷⁷ Uo. A.N. 2654. 1837. márc. 24.; uo. A. N. 2652. 1837. ápr. 17.

¹⁷⁸ Klt XII—2a Iratok 10. doboz 1837. ápr. 11. (a zenészek panaszja); 1837. jún. 27. és 28. (Wilt válasza).

már 1836-ban Drevenyák Ferenc taktakenyéri földbirtokos ajánló sorokat írt az érsekhez hivatkozva arra, hogy leányát Bauer János három évig hangszerre tanította. A távozó Brühl Antalnak az egy év és egy hónapig tartó nagybögös szolgálatáról viszont Wilt ad ajánló levelet 1838. máj. 8-án.¹⁷⁹

Bauer János 1841. okt. 14-én 30 éves korában már meghalt. A nőtlen muzsikus halála után járó negyedévi fizetést testvére, Bauer József joggal kéri magának és kapja meg. Megüresedett állását a közben Egerbe visszaköltözött s már fizetség nélkül ismét a zenekarban működő Brühl Antal szeretné megkapni: „... 1838^{ik} évben mint az Egri Fő Anyaszentegyház hangászi karának egyik tagja a legnagyobb szorgalommal 's minden tehetségem reá fordításával a' Méltóságos Káptalan kegyessegebül szolgáltam. Úgy Egerben való megtelepedésem óta már közel két évek elfolyása alatt említett Fő Anyaszentegyház hangászi karánál mint egy rendes tag, azonban minden jutalom 's fizetés nélkül egész jelenig foglalkozok. Mellyeknél fogva a' legmélyebb tisztelettel esedezek, hogy miután érintett Fő Anyaszentegyház hangászi karának egyik fizetéses tagja Bauer János meghalozván helye eként üresen állana, eddig tett csekély fáradságomat méltó tekintetben vévén engem elhunyt Bauer János fizetéses hangász helyére rendes tagnak kinevezni 's eként atyai nagy kegyességüket velem éreztetni kegyesen méltóztassanak.” Természetes, hogy azonnal megkapja a státust. Az érsek a kinevező okiratban kiemeli értékei között azt is, hogy több nyelven beszél és különböző hangszeren játszik.¹⁸⁰

1839-ben a kórus hűséges tagjának, Stiaszny Józsefnek a sorsát kell megoldani. A 47 éves, már özvegy muzsikus Wilt véleménye szerint „elmebeli tehetetlensége” miatt már terhére van az együttesnek. Nem csupán hanyag a szolgálatban, de ruházatával sem törődik. Ha újat vagy tiszta ruhát adnak neki, testvéreinek adja. A nyugdíjazását kéri. A káptalan és az érsek jobb megoldást talál a tehetetlen, magára maradt muzsikus számára. Eladott házának összegét (1600 ft) az ispotálynak adják, s Stiasznyról és öccséről is az ispotályban gondoskodnak élete végéig, 1848-ig. Helyébe Braun Keresztélyt veszik fel Wilt ajánlatára. Braun már 1836-ban Gyöngyösről kérte felvételét az érsektől. Gyöngyösön is és 1837-től Egerben is magántanárként hegedűt tanított.¹⁸¹

A lakberek erős emelkedése miatt kérésükre 1841-ben a káptalan három pozsonyi mérő rozs, az érsek két öl fa kiutalásával emeli mindegyik státusbéli zenész fizetését. Mivel pedig újabb panaszok merültek fel Wilt Antallal kapcsolatban, hogy nem osztja fel igazságosan a pénzüket, a káptalan döntése szerint a

¹⁷⁹ Élt A.N. 2327. 1838. ápr. 28. (az érsek rendelkezése); 1836. márc. 25. (ajánló sorok Bauer részére); 1838. máj. 8. (ajánló sorok Brühl részére).

¹⁸⁰ Ha 1841. okt. 14., 204. l.; Klt XII—2a 192. sz. Kjk 1841. okt. 22., 34. l. (Bauer negyedévi fizetése 1842. jan. 1-től esedékes); Élt A.N. 2327. 1841. okt. 14. (Brühl kérvénye); 1841. okt. 27. és dec. 3. (Brühl kinevezése).

¹⁸¹ Klt XII—2c Nagypréposti iratok II. 32. doboz M 3 149. iratcsomó 1839. (Wilt véleménye); uo. Extractus Prot. Cap. 22. Maj. 1839.; uo. XII—2a Kjk 1839. máj. 11., 25. l.; júl. 13., 29. l.; aug. 29., 39. l.; Élt. A.N. 2641. 1839. júl. 19.; aug. 23.; 1836. aug. 30. (Braun kérvénye); Vjk 1834. júl. 10., 1415. sz., 604. l. (házeladás); Ha 1837. jan. 13., 29. l.; uo. 1848. febr. 2., 73. l.

zenészek ezután személyesen fogják felvenni a fizetésüket az érseki, a káptalani és a székesegyházi pénztárból s ezt minden esetben nyugtával igazolják.¹⁸²

Wilt Antal karnagy még 1828-ban káptalani engedéllyel a Horváth-féle házat vásárolta meg. A vételhez többek között az alapítványi pénztárból 1500 ft kölcsönt vett fel.¹⁸³ Mivel még a kamatok fizetését sem győzte, mentő ötlete támadt 1839 áprilisában: Pyrker érsekhez kérvényt írt, amelyben az 1806 óta a saját költségén vett, de a kórus által is használt 140 kottáját 470 forintért megvételre felajánlja azzal a kéréssel, hogy az összeget számissák be az elmaradt kamatokba. Ugyanakkor biztonság kedvéért felajánl a káptalannak kottatárából ingyen még 60 művet, amelyeknek számát 1839 augusztusában 124-re emeli.

Pyrker érsek máj. 1-i rendelkezése szerint a káptalan máj. 4-én Greskovits Ignác kántorkanonokot kéri meg, derítse ki a káptalani számadások alapján, vajon tényleg saját költségén vásárolta a műveket, és egyáltalán szükségesek-e azok a kórus számára? Greskovits úgy tudja, Wilt az elődjétől, Stancel karnagytól 150 ft-ért átvett műveket, amelyeket sohasem fizetett ki. Az özvegy halála miatt a tartozás nem bizonyítható. Wilt természetesen tagadja. Greskovits egyébként is igen tartózkodó a véleményében s nem is tartja szükségesnek a kották megvételét. Unverdorben György basszista viszont a kották megvásárlását ajánlja „annyival inkább, mivel többnyire olly Classikus Darabok a mellyek mindég ragyogva fen maradnak, sőt kevés M. Káptalanoknál találatnak is, és idővel még becsebbek lesznek, mert az mostani szerzők ez szent szerzeményel [!] nem igen foglalatoskodnak.” Wilt az 1844. jún. 30-i kérvényében megismétli kérését. Ezek szerint még 1844-ben sem vette meg a káptalan a kottákat.¹⁸⁴

A mi szempontunkból az a lényeges, hogy Wilt kottáinak leltára a saját kézírásával fennmaradt: az egyikben feltünteti valamennyi mű árát is, a másikban az ingyen felajánlott kottáit — köztük saját és Wilt Ignác orgonista műveit is — felsorolja. 1839 augusztusában káptalani felszólításra elkészíti a székesegyház kottáinak a leltárát is. Ebben a saját ízléséről is számot ad. 25 művet hibásnak, sérültnek, 62-t „használható”-nak és 122-t „használhatatlan”-nak jelöl meg. Az utóbbiak alatt a szerinte divatja múlt műveket érti (köztük Albrechtsberger- és Dittersdorf-műveket is!). Külön leltárt készít 33 műről, amelyeket Pyrker érsek ajándékozott a székesegyháznak. (Hét mű nem szerepel a székesegyházi leltárban!)

Tekintettel arra, hogy ezt a gazdag anyagot (összesen 676 mű) ma már nélkülöznünk kell, a jelzett leltárak anyagát felhasználva egységes leltárt állítottunk

¹⁸² Klt XII—2c Nagypréposti iratok II. 32. doboz M 3 156. csomó 1841. okt. 18.; okt. 21.; nov. 29.

¹⁸³ Uo. XII—2a 4. doboz 1828-as csomó 1828. dec. 17.; uo. Kjt 1828. dec. 17., 79. l.

¹⁸⁴ Uo. XII—2c 61. doboz V 2 58. csomó 1839. ápr. 28.: Wilt kérvénye az érsekhez; uo. az 1806-tól vásárolt és felajánlott kottáinak jegyzéke; uo. 1839. aug. 30.: Jegyzéke az ingyen felajánlott kottáknak, jegyzéke a székesegyház kottáinak, a Pyrkertől kapott kottáknak és hangszereknek; uo. 1839. máj. 1.: Pyrker rendelkezése Wilt kottái ügyében; uo. 1839. szept. 20.: Greskovits véleménye a kottákról; uo. 1844. jún. 30.: Wilt kérvénye az érsekhez és az 1806-tól vásárolt kották újabb jegyzéke; uo. 32. doboz M 3 149. csomó: 1839. szept. 20.: Greskovits véleményének a fogalmazványa; uo. Unverdorben véleménye a kottavásárlásról; uo. az 1806-tól vásárolt kották magyar nyelvű jegyzéke; Élt A.N. 2663. 1839. máj. 1.: Az érsek a káptalanhoz a kottavásárlás ügyében, a káptalanra bizza a vizsgálatot.

össze, megjelölve benne a székesegyház kottáinál a hibás, a használható (htó) és használhatatlan (hlan) műveket, Wilt felajánlott kottáinál a kért összeget, ill. az ingyen jelzésű műveket. Jelezzük az adományozó nevét, és amennyiben Wilt feltünteteti, a kéziratot és nyomtatott anyagot is. Igaz, ez a leltárunk nem tökéletes, hisz nem tematikus jegyzék, nem tudja pontosan meghatározni a műveket, mégis hozzávetőleges képet nyújt a korabeli székesegyházi kórus repertoárjáról. Ilyen részletes inventáriumot a 18. századból nem találtunk. Éppen ezért fontosnak tartjuk a leltár teljes közlését:

Szerző és mű	1839-es leltár	Wilt felajánlott kottái	Ajándékozó	írott	Nyomtatott
Albrechtsberger: Missa in C	hibás				
Offert. de Sancto et Sancta	hlan				
Offert. in B. V. M.	hlan				
Offert. in C de Paschale	htó			+	
Vesperae de B. V. M.	htó		Wilt		
Vesperae de B. V. M.		ingyen		+	
Anfossi: Duetto in A	hlan				
Arnold: Offertorium	htó		Pyrker	+	
Veni Sancte	htó		Pyrker	+	
Veni Sancte		ingyen		+	
Auricchio: Duetto de Ven. Sacramen.	hlan				
Beethoven: Missa Solemnis Partitura		7 ft			+
Benevillà: Aria in C de Venerabili	hlan				
Blahack: Offert. Salve J. pie		ingyen		+	
Boog: Missa	hibás				
Litania Laur. in F.	hlan				
Te Deum	hlan				
Brixi: Missa Solemnis in D	hlan				
Burghardt: Missa in D	hlan				
Bühler: 6 Missa in Compactis		7 ft 30 x		+	
Missa in G, Grad, Off.		3 ft 30 x		+	
Missa in C Solemnis op. 5		5 ft		+	
Missa in C Solemnis op. 9		5 ft		+	
Missa in G Solemnis		5 ft		+	
Missa in E moll Solemnis op. 18		5 ft		+	
Carl, Ant.: Missa	hibás				
Cartellieri, Ant.:					

Szerző és mű	1839-es leltár	Wilt felajánlott kottái	Ajándékozó	Írott	Nyom- ta- tott
Missa in C moll		4 ft		+	
Missa in Es		3 ft		+	
Missa in C partitura		ingyen		+	
Aria in Es		ingyen		+	
Cherubini, L.: Missa in F	htó		Fischer	+	
Requiem Partitura a Paris		14 ft			+
Chlumetzky: Missa Solemnis in C	hlan				
Cimarosa: Libera		ingyen		+	
Czibulka: Missa in C		ingyen		+	
Dettelbach: Missa	hlan				
Diabelli: Missa in F		2 ft			+
Missa in Es		4 ft 30 x			+
Missa in G		4 ft 30 x			+
Missa in C		4 ft 30 x			+
Missa de Nat. D. N. J. Chr.		6 ft		+	
Offert. No. 4		1 ft 15 x		+	
Offert. No. 5		1 ft 30 x		+	
Offert. Jubilate		2 ft 15 x			+
Offert. Salve Regina		1 ft 45 x			+
Offert. Lauda anima mea		1 ft 45 x			+
3 Tantum ergo		összesen 8 ft 30 x			+
3 Graduale					+
3 Offertorium					+
Dittersdorf: Missa in C	hibás				
Missa in C		ingyen		+	
Offert. Sol.	hlan				
Requiem in D	hlan				
Requiem in Es	htó		Káptalan 1822	+	
Serenata ex D	hlan				
Synfonia ex B	hlan				
Synfonia ex G	hlan				
Drechsler: Missa in C op. 8		4 ft 30 x			+
Offert. Beata nobis gaudia		1 ft 30 x			+
Dreyer: Vesperae de B. M. V.		4 ft		+	
Psalmi vespertini		ingyen		+	
Eybler, Jos.:					
Krönungs Messe Es		10 ft			+
2 ^a Missa de S. Mauritio		8 ft		+	
Missa Sol. in C		7 ft		+	
Missa in D	htó		Pyrker	+	

Szerző és mű	1839-es leltár	Wilt felajánlott kottái	Ajándékozó	Írott	Nyom- ta- tott
Missa in B	htó		Pyrker	+	
Missa in partitura Compact		ingyen		+	
Grad. No. 1. Tua est potentia		1 ft 30 x		+	
Grad. No. 2. Sperate in Deo		1 ft 30 x		+	
Grad. No. 4 Omnes de Saba		1 ft 30 x		+	
Grad. Benedicam			Pyrker	+	
Grad. Ave Regina			Pyrker	+	
Grad. Ave Maria			Pyrker	+	
Grad. Ave Maria			Pyrker	+	
Offert. N° 1 Domine		2 ft		+	
Offert. N° 4 Tui sunt coeli		2 ft		+	
Offert. N° 5 Jubilate Deo		2 ft 30 x		+	
Offert. Justus ut palma			Pyrker	+	
Offert. Domine			Pyrker	+	
Offert. Ad Te levavi			Pyrker	+	
Offert. de Tempore		ingyen		+	
Fusz J.: Duetto in As	hlan				
Cantus Communion		ingyen		+	
Graduale		ingyen		+	
Offert. in F		1 ft 30 x		+	
Offert. pro festo S. Stephani	htó		Wilt	+	
Offert. de communi Virg.		ingyen		+	
Offert. pro festo B. M. V.		ingyen		+	
Gabrielli [Tamás]: Missa		ingyen		+	
Cantus in Coena Domini	htó		Pyrker	+	
Grad. in G	htó		Pyrker	+	
Grad. in B	htó		Pyrker	+	
Grad. in C	htó		Pyrker	+	
Grad. in B Basso Solo	htó		Pyrker	+	
Grad. in F Concertando de SS. Petri et Pauli	htó		Pyrker	+	
Offert. in C	htó		Pyrker	+	
Offert. in B	htó		Pyrker	+	
Offert. Sol. in C	htó		Pyrker	+	
Offert. in C pro omni Solem- nitate	htó		Pyrker	+	
Responsoria ad Castrum Doloris		ingyen		+	
Ganster: 6 Offert. in Com- pactura		3 ft		+	
Gassmann: Motetto	hlan				

Szerző és mű	1839-es leltár	Wilt felajánlott kottái	Ajándékozó	Írott	Nyom- ta- tott
Offert. in D de Tempore et de B. V. M.	hlan				
Geisler: Missa in Compactura antiqua	hlan				+
Giuseppe Padre: Missa in F tutti	hlan				
Gleichentheil: Missa	hlan				
Gleisner: Missa in F		ingyen			+
Gyrovetz: Missa sol. in D		4 ft			+
Missa sol. in C		4 ft			+
Missa sol. in B		4 ft			+
Graduale		ingyen			+
Synfonia	hlan				
Hahn: Missa in Compactura	hlan				+
Hasse, Adolf: Motetto de quovis S ^o	hlan				
Haydn, Jos.: Missa sol. No. 2.					
Partitura		8 ft 45 x			+
Missa sol. No. 3.		8 ft 45 x			+
Missa in B		4 ft			+
Missa in Es		2 ft			+
Missa in G		2 ft 40 x			+
Missa in C N ^o 8		2 ft			+
Missa in D		ingyen			+
Missa in C		ingyen			+
Missa sol. in G		ingyen			+
Missa sol. in C		ingyen			+
Missa in C	htó				
Missa in B	htó		Fuchs		+
Missa in C	hibás				
Missa solemnis	hibás				
Missa in C	hibás				
Ave Regina	hlan				
Grad. in D moll		3 ft			+
Requiem in Eb	htó				+
Symphonia in C	hlan				
Symphonia in C	hlan				
Symphonia in F	hlan				
Haydn—: Missa ex C	hibás				
Missa sol. in C		ingyen			+
Haydn, Mich.: Missa in C favorit		3 ft			+

Szerző és mű	1839-es leltár	Wilt felajánlott kottái	Ajándékozó	Írott	Nyom- ta- tott
Motetto		1 ft 30 x		+	
27 Responsoria pro hebdomada sancta		20 ft		+	
Grad. Petite et accipietis	htó		Pyrker	+	
Offert. pro omni Tempore	htó		Káptalan 1814	+	
Offert. de Beata	htó			+	
Salve Regina	hlan				
Händel [Haendl]: Motetto in D	htó		Káptalan 1814	+	
Offert. in F	htó		Káptalan 1814	+	
Heidenreich [Heydenreich, Haydenreich], Jos.:					
Missa sol. in B		4 ft		+	
Missa S. Annae	hlan				
Missa S. Mariannae	hlan				
Missa in G	hlan				
Missa sol. in G		3 ft 40 x		+	
Missa in F S. Barbarae	hlan				
Missa S. Thomae	hlan				
Grad. in D	hlan				
Grad. in G	hlan				
Grad. de B. V. M.		ingyen		+	
Motetto pro omni tempore	hlan				
Motetto de omni tempore	hlan				
Motetto de festo unius Martyris	hlan				
Motetto de Nat. Domini	htó			+	
Offert. pro omni Tempore	hlan				
Offert. de Epiph.	htó			+	
Rorate	hlan				
Salve Regina	hlan				
Vesp. de Beata	hlan				
Vesp. de Beata	htó			+	
Vesp. de Confess.	htó			+	
Vesp. de Confess.	htó			+	
Himmel: Aria Offert.		1 ft 15 x		+	
Hoffmann, Leo: Offert. de S ^o	hlan				
Offert. de Tempore	hlan				
Hoffmann, Jos.: Missa in C	htó		Pyrker	+	
Grad. Terra tremuit in B	htó		Pyrker	+	
Offert. (Haec dies, quam) in D	htó		Pyrker	+	
Hoffmann,-: Missa in C	hlan				

Szerző és mű	1839-es leltár	Wilt felajánlott kottái	Ajándékozó	Írott	Nyom- ta- tott
Missa in A	hlan				
Missa in C	hlan				
Missa in D	hlan				
Missa in Dis	hlan				
Holzbauer: Vesp de Beata	hlan				
Holzinger: Missa	hlan				
Höplér: Offert. Ecce sacerdos		2 ft 15 x			+
Huber: Missa in B		2 ft			+
Missa in B		ingyen			+
Missa in B		ingyen			+
Grad. in C	htó				+
Hummel: Missa sol. Partitura		7 ft			+
1 ^o Grad. Quod in orbe		2 ft 30 x			+
Jansa: Offert. Paratum cor meum		1 ft 45 x			+
Jommelli [Jomelli]: Offertorium		1 ft 30 x			+
Just: Missa in C		ingyen			+
Kadlecsek: Missa Sol. in Es		ingyen			+
Klein: Missa sol. in G		3 ft			+
Libera		ingyen			+
Kohl: Missa in C	hlan				
Missa in C		ingyen			+
Offertorium		ingyen			+
Korzl: Synphonia in C	hlan				
Krasza: Offert. in Es		1 ft 30 x			+
Krausz: Missa in Compact.	hlan				+
Krottendorfer: Offert. de S ^{1o} et de S ^{1a}	hlan				
Klyma [Clima]: Missa	hibás				
Lickl [Lickel]: Offert. in F		1 ft 30 x			+
Mariano: Synphonia in D	hlan				
Maschek, V.: Missa sol. in Es		ingyen			+
Missa		ingyen			+
Aria in Es		ingyen			+
Offert. in C		ingyen			+
Offert. in C		1 ft 30 x			+
Offertorium		ingyen			+
Offertorium		ingyen			+
Requiem		ingyen			+
Requiem		ingyen			+
Mercadante: Aria sol. in Es		ingyen			+

Szerző és mű	1839-es leltár	Wilt felajánlott kottái	Ajándékozó	Írott	Nyom- ta- tott
Monticello: Offertorium	hlan				
Mozart: Duae Missae		4 ft			+
Missa in F Partitura		3 ft 45 x			+
Missa in F N° 1		2 ft			+
Missa in C N° 2		3 ft			+
Missa in C N° 3		3 ft			+
Missa in C N° 12		3 ft			+
Missa in B N° 18		3 ft			+
Missa		ingyen			+
Missa in C		ingyen			+
Missa in B	hibás		Durcsák		+
Grad. N° 4		1 ft 30 x			+
Duae Grad.	htó		Káptalan 1814		+
Motetto N° 1		2 ft			+
Motetto N° 2		1 ft 45 x			+
Motetto	hibás		Durcsák		+
Offert. N° 3		1 ft 45 x			+
Communion		ingyen			+
Requiem Partitura a Lipsia		15 ft			+
Quatre Synphonies	hibás				
Müller: Missa ex C	hibás		Durcsák		+
Missa sol. in G		ingyen			+
Missa		ingyen			+
Litaniae in D		ingyen			+
Naepauer: Missa	hibás				
Nahmer: Requiem in D moll		ingyen			+
Neubauer: Synphonia	htó		Durcsák		+
Neumann, Vinc.: Offert. de Tempore	hlan				
Neumüller: Aria		ingyen			+
Aria		ingyen			+
Aria in F		ingyen			+
Graduale		ingyen			+
Grad. de Ded. Eccl.	htó				+
Novotny: Missa brevis in F	hlan				
Missa brevis on bfa (!)	hlan				
Missa in C		ingyen			+
Missa		ingyen			+
Parzizek: Missa sol. in C			Wilt		+
Missa sol in D			Wilt		+
Offertorium		ingyen			+

Szerző és mű	1839-es leltár	Wilt felajánlott kottái	Ajándékozó	írott	Nyom- ta- tott
Offertorium		2 ft		+	
Pasterwitz: Motetto		2 ft			+
Payer: Missa in A	htó		Káptalan 1822		+
Missa in C		3 ft			+
2 Tantum ergo					
Te Deum		összesen			
Grad. és Offert.		4 ft			+
Piccini: Aria de Festo J. Christi	hlan				
Pilaja: Aria in C moll	hlan				
Pleyel, Ign.: Missa sol. in D		ingyen		+	
Pokorny [Pokorni]: Litaniae Laur.	hlan				
Pöck, J. G.: Vesperae de Dominica	hlan				
Prandau Baro: Tantum ergo		ingyen		+	
Preindl, Jos.: Missa sol. in C		4 ft			+
Missa in Es		2 ft			+
Missa in D		1 ft			+
Lamentationes		5 ft			+
Grad. N° 3 és 4		1 ft 30 x			+
Duae Grad.	htó		Káptalan 1814		+
Offert. N° 2		1 ft			+
Offertorium		1 ft			+
Offert. N° 3		1 ft			+
Offert. N° 5 és 6		1 ft 30 x			+
Offert. Ave Maria	htó		Pyrker		+
Pretner: Mottetto (Amavit eum)	hlan				
Rathgeber: Litaniae Litaniae in Compac.	hlan hlan				+
Raymann: Missa in Es	hibás				
Reutter, Georg: Missa Missa Caesarea Missa in bfa (!)	hlan hlan hlan				
Libera		ingyen			+
Offert. Tutti	hlan				
Regina coeli	hlan				
Vesperae de Beata Vesperae de Confess.	hlan htó		Durcsák		+
Rieder: Missa sol. in Es		4 ft			+
Requiem	htó		Káptalan 1822		+

Szerző és mű	1839-es leltár	Wilt felajánlott kottái	Ajándékozó	Írott	Nyom- ta- tott
Offertorium	htó		Káptalan 1822		+
Offertorium	htó		Káptalan 1822		+
Offertorium	htó		Káptalan 1822		+
Duae Gradualia	htó		Káptalan 1822		+
Duae Gradualia	htó		Káptalan 1822		+
Duae Gradualia	htó		Káptalan 1822		+
Righini: Missa sol. Partitura		4 ft 45 x			+
Roser: Missa in B		1 ft 30 x			+
Roy, R. F.: Duetto in B de B.V.M.	hlan				
Ryba [Riba]: Missa brevis in C		ingyen			+
Missa in C		ingyen			+
Missa in B	hlan				
Aria in D	hlan				
8 Offert.		4 ft			+
Salieri, Ant.: Motetto		ingyen			+
Scheibl: Missa	hibás				
Missa ex D	hibás				
Salve Regina in D	hlan				
Schiedermayer: 1 ^{te} Messe in F,					
Grad. et Offert.		2 ft			+
2 ^{te} Messe in C,					
Grad et Offert.		2 ft			+
3 ^{te} Messe in G.					
Grad. et Offert.		2 ft			+
4 ^{te} Messe in D,					
Grad. et Offert.		2 ft 30 x			+
5 ^{te} Messe in C,					
Grad. et Offert.		3 ft 30 x			+
6 ^{te} Messe in B,					
Grad. et Offert.		4 ft			+
13 ^{te} Messe in C		4 ft 30 x			+
Missa in D opus 61		4 ft			+
Missa in C		2 ft			+
Missa in D opus 18		1 ft 40 x			+
Missa in G		ingyen			+
Missa sol. de Nat.					
N. J. Christi		4 ft			+
Grad. Victimae Pasch.		1 ft 50 x			+
4 Hymni pro festo Corp. Christi		1 ft 20 x			+

Szerző és mű	1839-es leltár	Wilt felajánlott kottái	Ajándékozó	frott	Nyom- ta- tott
Offert. Haec dies		1 ft 15 x			+
Offert. de Tempore		1 ft 15 x			+
Requiem in F moll		1 ft 40 x		+	
Requiem		2 ft			+
Te Deum		3 ft			+
Tantum ergo		ingyen		+	
Vesperae		4 ft		+	
Schilha, Jos.: Missa in B		ingyen		+	
Schischpl: Veni Sancte in C	hlan				
Schnabel [Schnabl]: Missa		ingyen			+
Schneider: Missa in Es	hlan				
Schubert: Offert. Totus in corde		1 ft 30 x			+
Offert. Regina coeli		1 ft 30 x			+
Sengor: Aria in Es		ingyen			+
Seyfrid [Seyfried]: Missa sol. in C		4 ft			+
Missa in B		ingyen			+
Offert. Te decet Hymnus		2 ft			+
Offert. Ave Maris		2 ft			+
Seyler, Jos.: Missa in F solemnis		8 ft 30 x			+
Missa sol. Partitúra		4 ft			+
Missa sol. in Eb	htó		Káptalan 1814		+
Missa sol. in F	htó		Pyrker		+
Grad de S. Stephano R. H.		1 ft 45 x			+
Duae Gradualia	htó		Káptalan 1814		+
Grad et Offert.		Ingyen			+
Grad de festo N. J.		ingyen			+
Offert. et Grad. in E dur		1 ft 24 x			+
3 Offert.		ingyen			+
Offert. pro festo S. Stephani		ingyen			+
Offertorium		ingyen			+
Libera		ingyen			+
Requiem		ingyen			+
Requiem		ingyen			+
Requiem partitúra		4 ft			+
Seyler, Steph.: Litania Lauret. in B	hlan				
Sispel Jos.: Motetto in C	hibás				
Slavik: Missa sol. in C		ingyen			+
Stadler: Missa N° 1		2 ft			+

Szerző és mű	1839-es leltár	Wilt felajánlott kottái	Ajándékozó	Írott	Nyom- ta- tott
Missa N° 2		2 ft			+
Ave Regina		ingyen		+	
Stantze: Veni Sancte	hlan				
Starke: Missa in G		4 ft			+
Missa solemnis	htó		Káptalan 1822		+
Missa solemnis	htó		Káptalan 1822		+
Stauchal: Missa in E	hlan				
Tribert: Missa	hibás				
Tuczek [Tutschek]: Missa					
in D et Offert.		3 ft 30 x		+	
Missa in C		3 ft		+	
Missa in B		3 ft		+	
Missa in B parti		ingyen		+	
Venatalli: Aria in C					
de S ^o et Tempore	hlan				
Vozet [Vocet, Voczet], Joh.:					
Missa in G, Grad, Off.		2 ft 30 x		+	
Missa in D, Grad, Off.		4 ft		+	
Missa in C, Grad, Off.		3 ft		+	
Missa in F, Grad. Off.		4 ft		+	
Missa in G		ingyen		+	
2 Gradualia		ingyen		+	
3 Litaniae		1 ft 20 x		+	
Vogel [Vogl]: Missa in Es		2 ft		+	
Missa in C		ingyen		+	
Missa		ingyen		+	
Offert. in C		ingyen		+	
Requiem in Es		ingyen		+	
Vanhal [Wanhal], J.: Hymni					
in festo Sanctorum		ingyen		+	
Offertorium	htó		Káptalan 1822		+
Offertorium	htó		Káptalan 1822		+
Offert. in D	hlan				
Offert. in Dis	hlan				
Duae Ariae de Tempore	hlan				
Wagenseil [Vagenseit]:					
Aria ex D	hlan				
Wilt, Ant.: Missa solemnis					
in F			Wilt 1807	+	
5 Missae brevis			Wilt	+	
6 Missae compact.		ingyen		+	

Szerző és mű	1839-es leltár	Wilt felajánlott kottái	Ajándékozó	Írott	Nyom- ta- tott
Missa in F	11 7	ingyen		+	
Missa in C	11 7/11	ingyen		+	
Missa in C	11 7/11	ingyen		+	
Missa Pastoritia	11 8	ingyen		+	
Missa in D	11 8/11	ingyen		+	
Ave Maria	11 8/11	ingyen		+	
Duetto pro omni Tempore Aria	11 9	ingyen		+	
Grad. de festo Pent.	11 9	ingyen		+	
Grad. in B pro omni Tempore	11 9/11	ingyen		+	
Grad. in B de B. Virgine	11 9/11	ingyen		+	
Grad. pro omni Tempore	11 9/11	ingyen		+	
Graduale	11 9/11	ingyen		+	
Grad. de Nat. Dni	11 9/11	ingyen		+	
Grad. in B	11 9/11	ingyen		+	
Hymni in festo Sanctissimi	11 9/11	ingyen		+	
Offertorium	11 9/11	ingyen		+	
Offertorium	11 9/11	ingyen		+	
Offert. de com. Mart.	11 9/11	ingyen		+	
Offert. pro Defunctis	11 9/11	ingyen		+	
Veni Sancte	11 9/11	ingyen		+	
Veni Sancte	11 9/11	ingyen		+	
Veni Sancte	11 9/11	ingyen		+	
Vesperae de Festo 7 dolorum B.M.V.	11 10	ingyen		+	
Vesperae de Dominica	11 10	ingyen		+	
Wilt, Ant. et Diabelli: 2 Grad. et Offert.	11 10	ingyen		+	
Wilt. Ign.: Air de Purification	11 10	ingyen		+	
Missa in B	11 10	ingyen		+	
Graduale	11 10	ingyen		+	
Graduale	11 10	ingyen		+	
Grad. pro omni Festo	11 10	ingyen		+	
Hymni in festo Sanctissimi	11 10	ingyen		+	
Communion	11 10	ingyen		+	
Rorate	11 10	ingyen		+	
Winter: Grad. in C	11 10	2 ft		+	
Offert. in G	11 10	2 ft		+	
Requiem partitúra	11 10	8 ft		+	
Wittasek [Vittasek]:Missa in C	11 10	4 ft		+	

Szerző és mű	1839-es leltár	Wilt felajánlott kottái	Ajándékozó	Írott	Nyom- ta- tott
Missa in B		4 ft			+
Offertorium		ingyen		+	
Offert. pro omni Festo	htó			+	
Zecher: Missa in B	hlan				
Missa in E dulcis	hlan				
Missa in E dulcis	hlan				
Zechner: Missa	hlan				
Missa	hlan				
Missa in D moll	hlan				
Vesperae	hlan				
Vesp. de Beata	hlan				
Zimmermann, Ant.: Offert. de Confess.	hlan				
Zoppis: Aria Elegans de N. Jesu	hibás				
<i>Anonim művek:</i>					
Due Motetti in d	hlan				
Missa sol. in C	hlan				
Duae Offert.	hlan				
Synphonia	hlan				
Aria	hlan				
Motetto de S ^{io} vel S ^{ia}	hlan				
Ave Regina	hlan				
Salve Regina	hlan				
Ecce quomodo	hlan				
Aria in B	hlan				
Offertorium	hlan				
Missa in C	hlan				
Missa Pastoritia	hlan				
Motetto de Jesu	hlan				
Aria Basso Solo		ingyen		+	
Offertorium	hibás		Durcsák	+	
Missa Pastoritia	hibás		Durcsák	+	
Missa	hibás				
Missa in E	hlan				
Missa in D	hlan				
Aria	hlan				
Aria	hlan				
Vesperae	hlan				
Vesperae	hlan				

Szerző és mű	1839-es leltár	Wilt felajánlott kottái	Ajándékozó	Írott	Nyom- ta- tott
Litaniae	hlan			+	
Missa	hibás				
Missa	hibás				
Missa in G Partitúra	htó		Pyrker		+
Missa in D	htó		Pyrker		
Te Deum	hlan				
Aria in B	hlan				
Aria	hlan				
Aria	hlan				
Aria de Tempore	hlan				
Communion		ingyen		+	
Missa	hlan				
Missa	hlan				
Requiem	hlan				
Requiem	hlan				
Requiem	hlan				
Aria	hlan				

Mielőtt Wilt együttesének utolsó éveit összefoglalnánk, szólnunk kell Pyrker érsek szerepéről a Szentmihályi énekeskönyv átdolgozása ügyében. 1836-ban ugyanis Mészáros Ferenc egri plébános sajnálattal értesíti az érseket arról, hogy a nyomtatott énekeskönyv példányai elfogytak, pedig az egyházmegye kántorainak s a tanítóképző növendékeinek is szükségük volna rá. A kántorok nevében az új kiadásban két változtatást javasol: 1. Hagyják el azokat az énekeket, amelyek nem váltak népszerűvé, azokat viszont, amelyeket megtartanak, az első verzzakhhoz illesztett kottával adják ki. 2. Jobb minőségű papírra nyomják, mert kétvétenként kénytelenek voltak új példányokat venni.¹⁸⁵ 1841 októberében viszont az érsek ír át a plébánoshoz ugyanezen ügyben: Tudomása szerint Rudassy László városi kántor az énekeskönyv népszerűbb énekeihez elkészítette a kottákat is. Információt kér arról, hogyan áll munkájával, mikor lesz nyomdakész az anyag?¹⁸⁶ Mészáros szerint Rudassy már csaknem kész s szívesen részt venne a kiadás munkájában. Levelében arra kéri az érseket, állítson fel bizottságot — tagjainak Ruttner Ferenc apátkanonokot és Wilt karnagyot javasolja —, hogy az első kiadás hibáit elkerülhessék, s „az új kiadás a modern kultúra igényeinek is megfeleljen” („opus hoc indigentiis modernae culturae respondeat”). 1842 októberében írt levelében pedig már a munka befejezéséről számol be s a könyv mielőbbi kinyomtatását kéri az érsektől.¹⁸⁷

¹⁸⁵ Élt A.N. 2643. 1836. szept. 23.

¹⁸⁶ Uo. 1841. okt. 19.

¹⁸⁷ Uo. 1841. okt. 21., 1842. okt. 2.

Hogy Pyrker érsek is szívügyének tartotta az énekeskönyv kiadását, miként Eszterházy püspök a 18. században, igazolják Ruttner Ferenc kanonokhoz 1843. aug. 16-án Karlsbadból írt latin nyelvű sorai, ahol betegsége miatt tartózkodott: „Mivel az egyházmegyém kántorai által használatos Szentmihályi-énekeskönyv példányai elszakadoztak, a használattól tönkrementek, napról napra szükségesebb az újra nyomása. Az egri kántor a könyv szövegét gondosan leírta, a gyakrabban használt énekeket kottával látta el, kiegészítéssel is gyarapította, s az egész anyagot elküldte nekem, hogy kinyomtassuk. Mielőtt a nyomtatásról döntenék, jónak látom Főtisztelendőségedhez is eljuttatni a kéziratot. Ha valamit hozzáadni vagy elvenni kíván, kérem jegyezze fel. A kottákat a regens chori, az énekek szerkezetét, ami a helyesírást, a metrumot és a költészeti oldalát illeti, pedig Orosz Ádám egerszalóki plébános, Makáry György irodalomtanár, Magyar Ferenc matematikatanár, Pajer Antal füzesabonyi káplán és Viharina József végzett teológus, mint akik a magyar irodalomban többé-kevésbé jártasok, vizsgálják meg. Ha netán jónak látnak változtatásokat, jegyezzék fel. Aztán kiegészítve a saját véleményével, juttassa vissza hozzám az anyagot.”¹⁸⁸

A továbbiakban csupán annyit tudunk, hogy Orosz Ádám 1844 decemberében jelenti az érseknek, átvizsgálta Rudassy kéziratát és mellékeli a részletes véleményét.¹⁸⁹ Sem a jelzett melléklet, sem az ügy későbbi iratanyaga, miként Rudassy kottás kézírata sem került eddig elő. Így azt sem tudjuk megítélni, vajon Rudassy Szentmihályinak — általunk megtalált — kottaanyagát használta-e fel, vagy más forrásból is tett hozzá dallamokat. Mindenesetre tiszteletreméltó az, hogy a már beteg érsek gondoskodni kívánt az új kiadásról egri nyomdájában.

Wilt nyugdíjazása előtt még néhány személyi változásra került sor. Kauczky Antal orgonista távozásáról és utódának, Bartmann Józsefnek kinevezéséről nincs pontos adatunk. A városi összeírásban Bartmann 1842-ben már szerepel.¹⁹⁰ Az 1849-ben, 36 éves korában meghalt orgonistát a Vasárnapi Újság A. Tihamér nevű cikkírója az Egerben diákoskodó Reményi Ede hegedűművész zenetanárának tartja.¹⁹¹ Brühl Antal 1842 végén ismét másutt próbál szerencsét. Helyébe azonnal

¹⁸⁸ Uo. Karlsbad 1843. aug. 16., levélfogalmazvány: „Cum exemplaria Cantionalis Szent Mihályiani usibus Cantorum Diocesis meae deservientis distracta, usuque potissimum consumpta essent: necessitas de die in diem sensibilibus reimpressionem operis hujus nimis urget. Cantor Civitatis Agriensis textum libri hujus cantionalis nitide descriptum, et quoad hymnos magis usitatos notis musicis illustratum, insuper additamentis etiam quibusdam auctum mihi exhibuit, prelo taliter subjiciendum. Interim prius quam opus hoc typo procedi decernerem, illud Reverendissimae Dominationis Vestrae fine eo communicandum duxi, ut id revidere, quod nefors adhuc libro huic addendum vel ex eo exmittendum censeret, adnotare; notas musicas per Regentem Chori, hymnorum vero constructionem quoad orthographiam et metrum numerumque poeticum per honorem Adam Orosz Par. Egerszalók, Georg Makáry Professorem literaturae, Franciscum Magyar Prof. Matheseos, Antonium Pajer Capell. Füzes Abonyensem et Josephum Viharina Absolutum Theologum, velut in literatura hungarica plus minus bene versatos, revideri et quae nefors in his mutationes suscipiendae viderentur, eas adnotari facere; mihi que subin, addita quad totum opus opinione Sua, substernere velit.”

¹⁸⁹ Uo. Egerszalók 1844. dec. 11.

¹⁹⁰ OL Conscriptioes, Mikrofilm 34 514. sz. doboz.

¹⁹¹ Ha 1849. okt. 6.; Vasárnapi Újság 1856. nov. 23., 47. sz. 409. l.

hármán pályáznak: Peck Ferenc egri szabómester, akit Wilt is ajánl, hét éve már kíséret a székesegyházi együttesben. Több hangszeren játszik. Böck János egri pékmester nyolc éve kíséret a nagyobb ünnepeken, hegedűs, vadászkürtös és klarinétos. Türk János Antal a morvaországi Herzdorfból való, 31 éves. Zene, szépírás és földrajz a szakja. Nyolc évig a Schwarzenberg ulánus ezred trombitása volt. Kilépése óta, 1838-tól Gyöngyösön rajzot, szépírást és földrajzot tanít. Fest is. Hegedűn, bőgőn, trombitán, kürtön, harsonán, klarinéton és gitáron játszik. Az egri káptalani zenészek hat alkalommal a nemesi bála meghívták Egerbe kíséretnek. Bőgős szeretne lenni a székesegyházi együttesben. Werkál és Wilt is ajánlja az érseknek.

Mivel Türk is megérkezett Egerbe, febr. 13-án Pyrker érsek elrendeli, hogy 1838-as rendelkezése szerint tartsák meg a jelentkezők felvételi vizsgáját, amelynek eredményeképpen Türköt aztán kinevezte.¹⁹²

Úgy tűnik, Wilt és együttese között a harmónia már végleg megbomlott. 1844 júniusában az együttes hat tagja (Veprsek, Partisch, Laudat, Türk, Unverdorben és Braun) ugyanazzal a panasszal fordulnak a káptalanhoz, mint 1837-ben, nevezetesen, hogy Wilt megrövidíti őket a fizetésükben és igazságtalanul osztja fel a pénzeket. Hiába igazolta magát akkor Wilt, s hiába intézkedett az érsek, hogy mindenki saját maga vegye fel három pénztárból járó fizetését, a panaszt megismétlik. A káptalan azonban nem reagál a most már valóban irreális panaszokra.¹⁹³ A beadványnak mindenesetre annyi hatása lehetett, hogy az érsek és a káptalan most már komolyan fontolóra vette Wilt nyugdíjazását és utóda keresését. A kérdéssel való részletes foglalkozást Zsaskovszky Ferenc alsókubini (Árva megye) karnagy 1845. szept. 23-i keltezésű latin nyelvű kérvénye indította el. Tudomására jutott — bizonyára az egri joghallgató és zenekari kíséret öccse, Endre által —, hogy Wilt karnagyot nyugdíjazni szándékoznak. Ezért szeretné elnyerni annak állását. Hivatkozik végzettségeire (kassai tanítóképző, prágai zeneakadémia). Két testvére közreműködésével reméli, hogy eredményes munkát végezhet Egerben (Júlia nevű testvére szintén Prágában a Sophia főhercegnőről elnevezett zeneakadémia énektanszakát végezte el, Endre nevű öccse pedig már négy éve Egerben kíséret zenész, orgonál a liceum kápolnájában is). Kérvényéhez bőséges ajánlást is mellékel: az Árva megyei alispán és a főispánhelyettes is ír érdekében. Az utóbbi dicséri a megyében rendezett hangversenyéért és gyermekei házioktatásáért. Az alsókubini plébános hangsúlyozza, hogy Zsaskovszky felesége és egész családja közreműködik a plébánia együttesében. A prágai zeneakadémia és a prágai zeneegyesület is kimerítő és pontos információt küld Zsaskovszky Ferenc és Júlia zenei végzettségéről. (1841—42-ben két évig tanultak Prágában.) A csehországi egyházzene barátai-egyesület mint orgonistát értékeli, Kassáról igazolják, hogy magyar, szlovák és latin nyelven beszél, 1837-ben végezte el a tanítóképzőt s a nemzeti iskolákban való tanításra alkalmas.¹⁹⁴

¹⁹² Élt A.N. 2327. 1843. jan. 3. (Pech kérvénye); jan. 9. (Böck kérvénye); dátum nélkül (Türk kérvénye); febr. 13. (Pyrker átírata a káptalanhoz).

¹⁹³ Klt XII—2c M 3 149. csomó 1844. jún. 24. Ebben az iratban jelzik, hogy Wilt Ignác orgonista Wilt karnagy testvére.

A beérkezett iratok tanulmányozása után Pyrker érsek 1845. nov. 1-én küldi át Zsaskovszky kérvényét a káptalanhoz, és kérdezi, milyen módon lehetne „a kórus vezetésére már alig alkalmas” („ad chorum regendum vix amplius idoneus”) Wilt karnagyot nyugdíjazni s megfelelő nyugdíjáról gondoskodni? „A zenében kellően minősített” („in arte musica debite qualificatum”) Zsaskovszky Ferencet viszont a káptalan figyelmébe ajánlja.¹⁹⁵ Ruttner Ferenc kántorkanonok a kinevezett bizottság nevében nov. 21-én közli az egész kórus ügyét érintő véleményét: A kórus jelenlegi hibáiért elsősorban Wilt karnagy a felelős, aki már nem alkalmas a vezetésre. 500 ft nyugdíjat javasol részére. Az együttes létszámát is növelni kívánja s főleg a fizetéseket felemelni úgy, hogy az egész együttesnek járó 4400 ft összeget 6400 ft-ra emeljék fel. Így lehetővé fog válni, hogy a zenekari tagok ne legyenek kénytelenek vendéglőkben is muzsikálni. Örömmel fogadja az érsek javaslatát Zsaskovszky Ferenc kinevezése ügyében. Bizik abban, hogy az értékes muzsikus családjának zeneértő tagjaival megoldja a kórus nehézségeit. Mindenesetre örülne, ha kinevezése előtt személyesen is számot adna zenei tudásáról.¹⁹⁶

Nem tudván még a káptalan fizetésemelési javaslatáról, a kórus tagjai együtt dec. 4-én arra kérik az érseket, emelje fel fizetésüket többek között azért, mert a lakbérek is emelkedtek, s a mind több egri cigánybanda miatt kárt szenvednek mellékes jövedelmükben.¹⁹⁷ Mielőtt Pyrker érsek súlyos betegségének gyógyítása végett távozik Egerből, dec. 5-én részletes utasítást ad káptalanának. Elfogadja javaslatukat a fizetések felemelésére vonatkozólag és a reá eső részt is vállalja. Hívják meg Zsaskovszkyt próbajátékra, és győződjenek meg, alkalmas-e a karnagyi állásra. Amennyiben nem felelne meg a követelményeknek, várja értesítésüket, hogy más után nézzenek.¹⁹⁸

E korszakunkat búcsúzással zárjuk: 1845. dec. 3-án 57 éves korában meghalt Veprsek Ignác, a zenekar hűséges tagja, aki 1805-től muzsikált a székesegyházban, söt édesapja, Veprsek József már 1781—1810-ig!¹⁹⁹

¹⁹⁴ Élt A. N. 2327. 1845. szept. 17. (az alispán ajánlása); szept. 18. (a főispánhelyettes ajánlása); szept. 18. (a plébános ajánlása); szept. 20. (a prágai és a kassai információk hitelesített másolatai); szept. 23. (Zsaskovszky Ferenc kérvénye Pyrker érsekhez).

¹⁹⁵ Uo. 1845. nov. 1.

¹⁹⁶ Uo. nov. 21. (a káptalani javaslat); nov. 7. (a bizottság ügyében a káptalan az érsekhez); nov. 7. (az érsek válasza a káptalanhoz); Klt XII—2a 15. doboz 1845. nov. 7. (a káptalani gyűlés jegyzőkönyve); uo. 16. doboz dátum nélkül: Salarium Musicorum... 1845, javaslat a fizetések emelésére.

¹⁹⁷ Élt A. N. 2327.

¹⁹⁸ Uo. dec. 5.

¹⁹⁹ Ha 1845. dec. 3., 319. l.

Negyedik korszak (1846—1887)

Első szakasz (1846—1863)

A káptalannak alkalma volt meggyőződni Zsasskovszky Ferenc zenei képességeiről és karnagyi állásra való alkalmasságáról, mivel nem csupán az előirt próba idején, de 1846 januárjában végig Egerben tartózkodott és a kórusban muzikált. Febr. 5-én örömmel jelentik az érseknek: „Bebizonyította, hogy gregoriánban és a zene egyéb területén is megfelelő ismeretekkel rendelkezik.”²⁰⁰ Pyrker érsek még Bécsből értesíti a káptalant, hogy márc. 1-i hatállyal Zsasskovszkyt 1500 ft fizetéssel (ebből 200 ft a diszkantisták tanítására szolgál) kinevezi karnagynak, Bauer Józsefet felmenti a Foglár-intézetbeli énektanári állásból, Wilt Antalt pedig évi 500 ft-tal nyugdíjazza. Az együttes többi tagjainak fizetésemeléséről majd otthon az új karnagy és a káptalan javaslata szerint fog dönteni.²⁰¹

Az új karnagy márc. 3-án megköszöni az érsek jóságát, egyben kéri útiköltsége és januári egri tartózkodása költségeinek megtérítését. Pyrker teljesíti kéréseit.²⁰² Ugyanakkor a káptalanhoz is fordul: új kották vásárlására előleget kér. De ennél lényegesebb kívánsága: Állítsák össze a kórusrendet, határozzák meg a tagok pontos kötelességeit a fegyelmezett és eredményes munka érdekében. Aztán igen részletes javaslatot nyújt be a kórus megreformálása ügyében, új orgonát is kér a székesegyházba vagy legalább a régi bővítését. A káptalantól felkért bizottság javaslatát figyelembe véve állítja össze az új szabályzatot. Pyrker júl. 8-án elfogadja ezt, de orgona építtetését egyelőre nem tudja vállalni.²⁰³

Júl. 16-án közlik a kórus tagjaival a tíz pontból álló rendelkezést:

„Szabályok, mellyekhez az Egyházi Zenészek magokat tartani köteleztetnek.

1° Misére, Vesperásra 's más Chorusi foglalatosságokra mindenki annak idején megjelenjen, nem pedig, mint eddig gyakorta történt, némellyik a mise közepén, némellyik pedig elsem[!] jött. — De ezen szabály alól

2° Felmentő okul szolgál a' betegség vagy más terhes ok, az jegyeztetvén meg itt egyszer mindenkorra, hogy a' beteg vagy máskép hátráltatott maga helyett más egyént állítani köteles, vagy ha ezt nem tehetné, magát előtte való nap a'

²⁰⁰ Élt A.N. 2327. 1846. febr. 5.: „... tam in Cantu Gregoriano praxim sufficientem, quam etiam extensam ad alias artis Musicae partes cognitionem se habere non minus comprobavit ac suam in tractandis instrumentis activitatem.”; Klj 1846. jan. 22., 12—13. l.

²⁰¹ Élt A.N. 2327. 1846. febr. 10.; Klt XII—2a Iratok 35. doboz. 1846. febr. 13.; uo. Kjk 1846. febr. 21., 24—25. l. — Zsasskovszky Ferenc 1822-ben öccséről, Endréről írt nekrológiájában Werkall György káptalani zenészt főtemplomi karmesternek nevezi a Pyrker-féle zeneestélyekre utalva. Bizonyára erre az adatra építve tartja Gyárfásné, hogy Wilt nyugdíjazása után 1845-ben: „Utóda Verkál György, de csak rövid ideig, mert helyét rövidesen elfoglalta Zsasskovszky Ferenc.” A levéltári anyagban erre nem találtunk adatot. Mint láttuk, Wilt nyugdíjazása és Zsasskovszky kinevezése egyszerre történt. (Lásd az Egri érseki tanítóképző 1883/84-es értesítője 4. l.; GyárfásEger 380. l.)

²⁰² Élt 2327. 1846. márc. 3., márc. 16., márc. 18., márc. 23.

²⁰³ Klt XII—2a Iratok 16. doboz 1846. márc. 3. (Zsasskovszky kérése); márc. 3. (Wiltől átvett kották jegyzéke); dátum nélkül (Zsasskovszky az érsekhez az orgona ügyben); dátum nélkül (Zsasskovszky, Reflexiones Chorum M. Eccl. Agr.); uo. ápr. 27. (küldöttségi tudósítás); júl. 8. (Pyrker 1091. sz. leirata).

karigazgatónál jelenteni tartozik, hogy az a' szükséges rendelkezéseket megtehesse. Ugyan ez tartandó azon esetben is, ha valaki a' zenészek közül egy időre eltávozni szándékozik.

3^{or} A' karigazgató rendelkezéseinek engedelmeskedjenek és ennél fogva a' próbákra a' karigazgató által szabandó időben megjelenjenek, 's ha a' szükség megkívánja, a' nehezebb darabokat honn is előbb próbálják.

4^{or} Szigorúan intetnek a' zenészek, hogy tulajdon hasznok és előmenetek tekintetében, az eddigi közöttök létező ellenségeskedésnek véget vessenek, egymás iránt testvéri szeretettel viseltesenek; tartoztassák magokat minden kissebitésektől és vissza szólásoktól, mellyekkel eddig egymás irányában éltek.

5^{or} Közvéleménynél fogva gyanús és botrány nélkül megsem látogatható helyeken mulatni, ott zenét csinálni és az italnak részegségig engedni, tilalmas.

6^{or} Midőn a temetésekre, vagy más illő foglalatosságokra hívatnak nem egy kettő, hanem mindnyájan tulajdon becsületek fentartása végett jelenjenek meg, az elé adandókat a' jelenlevők meg elégedésére adják, szabad a' karigazgatónak is hasonló esetekben — ha meg kéretett — őket használni. A zenekar rendszerinti tagjain kívül más egyéneket a' karra közremunkálás végett meghíni csupán a' karigazgatónak van joga, — kinek egyszersmind kötelességéhez tartozand a Choruson elő forduló hiányt az Éneklő Kanonok úrnak bejelenteni.

7^{or} Minden zenész tartozik magát azon hangszeren, mellyet kötelességénél fogva játszik, napról napra tökéletesbíteni.

8^{or} Hogyha valamely műkedvellő, valamely zenész hangszerén játszani óhajtana, szabad a' karigazgatónak a' Zenészeknek egymás nemű hangszert, mellyhez ért, játszásra átadni.

9^{or} Ami leg inkább megkívántatik, mise és más Chorus foglalatosságok alatt, beszéd-től tartoztassák magokat, s' ájtatos és keresztényhez illő legyen viseletök.

10^{or} Hogy ha a zenészek közül valamelyik kisebb hibát követne el és az elé számlált szabályok ellen cselekednék, nehogy kisebb áthágások miatt a' Méltóságos Káptalannak alkalmatlanság okoztassék, a' karigazgató fogja a hibát megvizsgálni és a' hibást meginteni. Nagyobb vétségekben egyéb iránt kötelessége a karigazgatónak a' hibást illő büntetés végett az Éneklő Kanonok Úrnak bejelenteni."204

Ezen általános fegyelmi szabályokon kívül másik, hét pontból álló szabályzat részletezi egy-egy zenész kötelességeit:

„1. Bartmann Jos. Orgonista tartozik Ünnepeken és köznapokon orgonálni; ugyan ezt teendő más templomokban is hol t. i. a' Szent Mise bizonyos Ünnepeken Zene-kisérettel végeztetik.

2. Unverdorben Gy. Bassista — tartozik Ünnepeken és köznapokon énekelni, ide értve a' Gregoriánus éneket is. — Ugyanezt teendő azon alkalommal is, midőn más Templomokban a' Sz. Mise Zenével tartatik.

3. Bauer Jos. és Werkall Gy. első Violinisták — tartoznak minden alkalommal, midőn az Isteni szolgálat akár Fő- akár más Templomokban Zenével tartatik prim hegedűt játszani, azon kívül köznapokon hetenkint felváltva énekelni.

204 Uo. 1846. júl. 16.

Jegyzék: Werkall Gy. gyengélkedő egészsége miatt az éneklés kötelessége alól a' Méltóságos Fő-káptalan kegyes határozata által felmentetett személyére nézve.

4. Partisch Jos. és Braun Chr. másod Violinisták — szinte minden alkalommal, midőn az Isteni szolgálat a' Fő- vagy más Templomokban Zenével tartatik, tartoznak secund hegedűt játszani, Ünnepnapokon azon felül Intrádát fűjni. — Végre köznapokon hetenkint felváltva énekelni.

5. Türk Johann Contra-bassista tartozik Violont játszani, valahányszor az Isteni szolgálat akár Fő- akár más Templomokban Zenével tartatik; azon felül pedig köznapokon hetenkint felváltva énekelni.

6. Laudat Jos. és Razel F. Hornisták — tartoznak Vasárnap és Ünnepeken nem csak a Fő — hanem más Templomokban is, midőn Zene kísérettel végeztetik az Isteni tisztelet fúvó hangszereken játszani és különösen Intrádákat fűjni. — Azon fölül köznapokon hetenkint felváltva énekelni.

Jegyzék: Mind ketten az éneklés kötelessége alól a' Méltóságos Fő-káptalan határozatánál fogva felmentettek személyökre nézve.

7. Átaljában: mivel a' Zenekar kevés tagokból áll, azon esetre, midőn a' Műkedvellők fellépni óhajtanak, a' Zenekar Tagjai szoros kötelességöknek ismerjék magokat a' Zenekar-Igazgató Rendeléseinek alávetni, midőn ő olly alkalommal egyiket vagy másikat közülök akár énekre, akár valamelyik más hangszerre fog alkalmazni.

8. Végre az alkalmi Zenére nézve: — ha a' Choralisták közül valamelyik bárki által felszólíthatnák az iránt, hogy társaival temetésen, színházba, bálba stb. jelenjen meg, — ezt mint hozzája nem tartozót elne válalja — hanem kötelességének tartsa a' kérését a' Zenekar-Igazgatójához — kihez egyedül az alkalmi Zene elintézése a' rend — melly ugyan ezen ügy által felbomlott — fentartása tekintetéből, ezentúl fog tartozni, utasítani. — A Zenekar-Igazgató pedig ezt az ügyet úgy intézendí, hogy a' rend mindenütt fentartassék, a' gyanús és rossz hírű helyek kikerültessenek, — a' Zenekar tagjai mindenütt becsületett[!] arassanak, — és a' Műkedvellők is — kik a' Chorusnak ingyen szolgálatot tesznek — alkalmaztassanak és ezen csekély mellesleg fizetésből mintegy jutalmat nyerhessenek."²⁰⁵

Zsaskovszkynak majdnem egy évébe került, míg nyugalmat, békét teremtett együttesében. A vita, a vádaskodás két téma körül adódott: 1. Kik kötelesek hétköznap is énekelni, ill. részt venni a konventmisén és a szolozsmán. E régi kérdés is nyugvópontra jutott. Többen (pl. Braun és Türk) szerettek volna mentesülni e kötelességük alól, de érveiket nem fogadták el. 2. Súlyosabb nézeteltérés a magánzenélés ügyében volt. Igaz, hogy az a privilégiumuk, amelyet Barkóczy püspök korában élveztek (magánzenészek csak az ő engedélyükkel játszhatnak), már rég a múlté volt. Mégis úgy látjuk, hogy 1845-ben hangoztatott panaszuk sem volt tragikus, nevezetesen az, hogy a megszorodott cigánybandák miatt megcsappant a mellékes keresetük. Bőséges lehetőségük maradt még: színházban, bálon, kaszinói rendezvényen, temetésen, lakodalomban rendszeresen játszottak. Zsaskovszky nem is kívánta azt, hogy csökkentsék e szerepléseiket, csupán rendet

²⁰⁵ Uo. 1846. nov. 24.

akart teremteni ezen a területen és az irányítást a maga hatáskörébe vonni: arányosan jussanak szóhoz a káptalani zenészek is, az ún. dilettáns magánzenészek is, akik a székesegyházban való kiségitésükért rendszeres fizetést nem kapnak, csupán alkalmanként valamit. Mint a fennmaradt levelekből kitűnik, néhányan a kórus tagjai közül (pl. Partisch és az 1845-ben meghalt Veprsek) túlzásba estek: vendéglőkben is hajlandók voltak zenélni. Ezt szüntette meg Zsasskovszky, és ez ellen tiltakozott jocosan a kórus többi tagja is.²⁰⁶

1846 júniusában végre a káptalan 1845-i — már említett — javaslata szerint az együttes fizetését 4400 ft-ról 6400 ft-ra emelték fel, és újabb kérése alapján Wilt is kapott a felajánlott kottáiéért 500 ft-nak megfelelő 200 ezüst forintot, sőt Schinn Ferdinándnak, az esztergomi székesegyház basszistájának is küldtek 30 ezüst forintot. Ő ugyanis édesapjának, Georg Schinn német zeneszerzőnek (1768—1833) és Mich. Haydn tanítványának hagyatékából hozzá került műveiből öt offertóriumot ajánlott fel az egri székesegyháznak. Néhány nap múlva (júl. 3.) pedig XVI. Gergely pápáért ünnepélyes gyászmisét tartottak a székesegyházban, amelynek keretében Zsasskovszky együttese Mozart Requiemjét adta elő.²⁰⁷

Ezek után következett 1846. dec. 8-án az új székesegyházban Pyrker pátriárka-érsek aranymiséje, amelyről VI. fejezetünkben részletesen beszámolunk. Többek között Jos. Haydn Nelson-miséjét is előadták. Az ünnepi ebéd alatt a Foglár-intézet gyermekkórusa Pyrker érsek Alpenlieder sorozatából az An Lilienfeld c. versét, amelyet Sigismund Neukom (1778—1858) osztrák zeneszerző, Mich és Jos. Haydn tanítványa zenésített meg, magyar nyelven énekelte, majd ugyanezen intézet fúvósai muzsikáltak. A káptalan a székesegyházi zenészek és a közreműködő műkedvelő muzsikások részére adott ebédért és az 1841-es évjáratú hordó borért 40 ft-ot fizetett ki.²⁰⁸ Az ünnepet megörökítő újságcikkben hallani fogunk arról is, hogy Orosz Ádám plébános Be szeretnék idő lenni kezdetű köszöntő énekét írta az alkalomra. Ezt a dalt az ünnepségen részt vevő Bémer László nagyváradai püspök — mint erről levelében Pyrkernek beszámol — 600 példányban újra kinyomtatta, „és Cottára szabályzott áriával” (200 példánnyal) megajándékozta az érseket. Pyrker azonnal megköszönte „az öröm ünnepére készült népdal után nyomását” és a püspök figyelmét.²⁰⁹

1847 elején Pyrker érsek súlyos beteg lett. Hamarosan ugyan jobban lett, de nem találtunk adatot arról, hogy a kórus ügyeivel még foglalkozott volna. Júl. 8-án Ferdinand Luib, a Wiener Allg. Musikzeitung új kiadója arra kéri, küldjön számára megzenésítésre alkalmas verseket. Júl. 12-én már Hofgasteinből írja válaszát:

²⁰⁶ Uo. 1846. febr. 15. (Wilt igazolása Partisch részére); júl. 26. (jelentés a felmentésről); dátum nélkül (Türk kérvénye, Zsasskovszky két véleménye, a bizottság jelentése Braun ügyében); szept. 12. és okt. 22. (Braun levelei); okt. 17. (Bauer levele); szept. 15. (káptalani gyűlés Braun ügyében).

²⁰⁷ Uo. Kjk 1846. 10., 81. l. (Schinn-ügy); jún. 23., 85. l. (Wilt és a fizetésemelés ügye); uo. Iratok 16. doboz 1846. máj. 30. (Schinn Ferdinánd levele); HistFranc II. k. 1846. júl. 3., 5. l.

²⁰⁸ Klt Kjk 1846. dec. 14., 148. l.

²⁰⁹ Élt A.N. 1750. 1846. dec. 30. (Bémer levele); 1847. jan. 12. (Pyrker válasza). — Az aranymisére bevonuló érseket köszöntő zenekari kompozíciónak azonban nyoma veszett, amelyet a múlt század végén Petrik a budapesti Egyetemi Könyvtárban még látott. (Lásd Petrik Bibl II. k. 330. l.)

Betegsége és magas kora (75 éves) miatt már lemondott a költői tevékenységről („alle poetischen Arbeiten entsagte”), de utoljára megjelent *Lieder der Sehnsucht nach Alpen* c. művét szívesen felajánlja. Szól aztán még arról is, hogy dalait Sig. Neukom és Julio Cavalcabo sikeresen, Joh. Horzalka viszont nem szerencsésen zenésítette meg.²¹⁰

Pyrker érseknek utolsó napjairól és Bécsben 1847. dec. 2-án bekövetkezett haláláról Tárkányi Béla, akkori udvari papja, naplójában számol be. Temetését — saját kérésére — Lilienfelden, ahol ciszterci apát volt, dec. 9-én tartották ünnepélyesen.²¹¹ Egerben 1848. febr. 29-én az ünnepélyes gyászmisét és az ilyenkor szokásos glóriás misét énekelték. Majd a Miserere kíséretében szívét a székesegyház kriptájában helyezték el.²¹² A közreműködő székesegyházi kórusnak és a kíséret zenészeknek a káptalan intézkedésére Pyrker hagyatékából fizették ki a szokásos tiszteletdíjat.²¹³ 1848. márc. 25-én hivatalos iratot állítottak össze Pyrker hagyatékáról, amelyben értékes hangszerek és kották is szerepelnek: „302. sz. Cremonai hegedű 1688 évről, másik 1696 évi, vonóval dupla tokban 2 db. (106. sz. szoba), 307. sz. Kották 14 db, Mozart és egyéb kották 41 db, 399. sz. Egy zongora 100 vft [váltóforint]. Árverésen megvette Pyrker Jozefa 313 pftért [pengőforintért]. Zongora Steinertől 1 db (18. szoba). Violoncello Stradivariustól Cremonában 1698. évi 1 db. Viola (Venetia 1804) 1 db. Hegedű tokban 2 db. Tambura 16 db. (Új rezidencia 69. szoba) ...nagy óra kaszliba, muzsikáló több változatú és hozzátartozandókkal megvette Kanyó 512 pftért.”²¹⁴

Pyrker érsek halála után már 1848. febr. 19-én a káptalan tudomásul veszi Zsaskovszky fontos kérését: „E mellett Istenben boldogult Pyrker Érsek után hátra hagyott igen jeles hegedűk, egyéb zene eszközök meg szerzését a kar számára ajánlja.” A káptalan határozata: „Az Érsek után hátra maradt igen jeles zene eszközök iránt figyelemmel fog lenni a főkáptalan az árverés idejekor.” Legközelebb csak 1850. jún. 23-án olvasunk újra a kérdésről: „Zsaskovszky karmester kér engedelmet némely zene eszközök vételére, mellyel boldogult Pyrker érsek részéről árverés útján eladatni szándékoztatnak. — A' karmesternek két hegedű és a' violoncello megvétele megengedtetik, mellyek ára a' vétel után fog utalványoztatni.” A jún. 27-i gyűlés már újabb helyzetről számol be: „Feljelentetvén: mikép a' violoncello már el lévén adva, helyette még 4 hegedűt 200 pfton [pengőforinton] meg lehetne szerezni. — A főtemplom pénztárából a' 4 hegedű ára utalványozta-

²¹⁰ Eger Érseki Könyvtár Ms 1040/117. (Luib levele); uo. Ms 1040/75. (Anton Heckel levele Pyrkerhez 1841. júl. 1-én, amelyben elküldi Pyrker *Alpengänger* c. dalának kottáját); Wiener Stadtbibliothek Nr. 34 480. (Pyrker levele Luibhoz). — A levelek másolatait Dr. Roland Dobersbergernek (Wien), a Pyrker-irodalom kiváló kutatójának köszönjük meg.

²¹¹ Tárkányi Béla naplója 1841—1847. OSzK Kézirattár Oct. Hung. 1405.; PyrkerLeben 343—345. l.

²¹² Szt Prot. . . Sem. 1806—1848., 1848. febr. 29.

²¹³ Klt Kjk 1848. febr. 19., 23. l.; márc. 4., 31. l.

²¹⁴ OL 1848/49 minisztériumi lt H 26 (Cs. 10) Pénzügym. Pyrker János hagyatékban szereplő tárgyak Egyházi szakosztály 23 kfő 9380 (15—105) l. sz. „Összeírása azon ingóságoknak, mellyek Pyrker János László egri érsek hátramaradt tömegéhez kizárólag tartoztak és az összeirt vagyontól elkülönöztettek és a testamentum végrehajtók szabad intézkedése alá bocsájtattak a királyi fiskus részéről.” Uo. a Zenélő óráról: 9380—23—1848. sz. Eger 1848. márc. 27.

tott.” Jún. 28-án a káptalani gyűlés ismét foglalkozik az ügyel: „Az érseki zenészek közül megvásárolt 4 hegedű alkalmul szolgálván azon indítványra, miszerint a' maga rendén lenne, ha a' drága pénzen szerzett zenészek mennyi és minősége — nehogy cserélés által eltulajdoníttassanak — összeíratnék 's ezek összeírásával valaki megbíznák. — Az indítvány elfogadtatott, 's miután főt. Máriássy Gábor úr önként ajánlkozott az összeírás véghezvitelére, ő bizatik meg azon meghagyással azonban, miként az összeírást az éneklő kanonok úrral kezét fogva tegye meg.”²¹⁵ A Máriássy-féle összeírást nem találtuk meg. A hangszerek további sorsáról, főleg a bécsi világiállítással kapcsolatban még szólunk.

Nem sokkal Pyrker érsek egri gyászmiséje után már elérkezett a pesti forradalom híre Egerbe is. Márc. 19-én megszervezték a nemzetőrséget, a káptalan 12 000 ft-ot ajánlott felfegyverzésükre. Márc. 25-én 9-kor a székesegyházban ünnepélyes misét, ápr. 9-én az eskütételükön pedig Te Deumot tartottak.²¹⁶ 1848 decemberében viszont a káptalan emlékezik meg az elesett hőökről: „A káptalan meghívja a várost, hogy a hazának védelmében elesett bajnokok lelkéért folyó Dec. 30-án reggeli 9 órakor a' Fő Templomban emlékbeszéddel egybekapcsolt gyász Isteni tisztelet fog tartatni.” A nemzetőrség és a céhek is kivonultak az emlékezésre, amelyen a káptalani zenészek muzsikáltak.²¹⁷

1848-ban a székesegyházi kórus több tagjától vesz búcsút: Febr. 2-án meghal az ispotályban a nyugdíjas Stiaszny József 57 éves korában. Az anyakönyv ugyanezen napra jelzi halálát a 48 éves Partisch Jánosnak is, aki 1834-től tagja az együttesnek. Zsasskovszky javaslatára „hátra maradt 8 éves szép elme tehetséget mutató gyámoltalan árva fiát” a főkáptalan a Foglár-intézetben helyezi el és gondoskodik taníttatásáról.²¹⁸ Hasonló szociális gondoskodásról olvasunk Bielsiczky (Bulsiczky) János árváival kapcsolatban is. Az édesapa 1847-től baritonistája a kórusnak. Özvegyemberként neveli két gyermekét 1849-től. 1850-ben azonban 38 éves korában súlyos betegség után ő is meghal. Zsasskovszky kérésére az édesapja, Zsasskovszky András alsókubini tanító vállalja „a tanulásra és zenésztetre szép fogékonysággal bírót” árvák nevelését. A káptalan évi 300 ft-ot fizet az eltartásukért és a ruházatukról is gondoskodik. Zsasskovszky karnagy édesapja 1852-ben nyugdíjba vonul és Egerbe költözik, ahol maga is mint hegedűs 1866-ig, haláláig muzsikál a székesegyházi zenekarban. Az árvákról 1854-ig, amíg szakmát tanulnak, gondoskodnak.²¹⁹ 1848 őszén halt meg Wilt Antal nyugdíjas karnagy is, de nem Egerben, mert az egri anyakönyvben nem találjuk nyomát. 1848. jún. 1-én halt meg Antal nevű fia is, a tiszabábolnai plébános, akinek hagyatéki leltárában szereplő zongorájáról a következőket jegyezték be: „Egy Klavierje van a' boldogultnak, mit ismét szülői akarnak elsajátítani azért, mint mondják, mert ő

²¹⁵ Klt Kjk 1848. febr. 19., 23. l.; márc. 4., 31. l.; 1850. jún. 23., 55. l.; jún. 27. és 28., 55. l.

²¹⁶ Pesti Hírlap 1848. ápr. 19. 34. sz., 348. l.; NagyEger 278—279. l.

²¹⁷ Vjk 1848. dec. 29., 1579. sz., 597. l.

²¹⁸ Ha 1848. febr. 2., 73. l.; Klt Kjk 1848. febr. 19., 23. l.

²¹⁹ Kjk 1847. júl. 3., 125. l.; 1850. júl. 20., 63. l.; nov. 21., 102. l.; 1852. dec. 14., 79. l.; 1853. okt. 8., 64. l.; 1854. okt. 14., 42. l.; nov. 17., 48. l.; Klt XII—2a Iratok 20. doboz 1852. dec. 4.; Ha 1850. nov. 17., 204. l.; uo. 1866. ápr. 18., 190. l. (73 éves volt!); uo. 1849. febr. 6., 123. l.

eladta a' Húgáét, a' pénzt elköltötte 's mást venni helyébe ígérte, mit meg is tett, mert az általunk feljegyzett Klaviert vette helyébe Szabó Zsigától, mire őt bizonyágnak hívják, ha kell."²²⁰ A „szülői akarnak elsajátítani” kifejezés arra utal, hogy Wilt karnagy 1848 júniusában még élt. Úgy tűnik még október 23-án is élt: ekkor ugyanis zár alá veszik a házát, mivel a kölcsön vett tőkével és több évi kamattal is tartozik. Nov. 18-án viszont már Wilt özvegye nyugdíjért folyamodik a káptalanhoz, s a káptalan évi 100 ft nyugdíjat szavaz meg részére.²²¹ Vajon hol halt meg, és pontosan honnan származik családja, egyelőre nem tudjuk. Annyi bizonyos, hogy felesége Nagymartonból (Mattersdorf, ma Mattersburg) való.²²²

A következő évben, 1849. aug. 27-én már súlyos betegsége miatt Bartmann József orgonista nyugdíjazását is kéri. Okt. 6-án 36 éves korában meghal. A káptalan a temetéséről, özvegye és árvái 100 ft-os segélyéről és évi 100 ft nyugdíjáról is gondoskodik.²²³

Bartmann betegsége idején havi 10 ft-ért Zsasskovszky Endre helyettesítette. 1849 decemberében aztán őt nevezik ki a hivatalos orgonistának.²²⁴ Zsasskovszky karnagy ugyan már 1847-ben arra kérte a káptalant, hogy a kórust kíséző öccsének, aki helyettesíti is a kórustagokat, kottákat másol, sőt a vesperások komponálásában is segíti őt, adják meg a helyettes karnagyi címet. Ha netán más székesegyháznál keresne karnagyi állást, jó ajánlást jelentene a cím számára. A káptalan azonban igen bölcsen utasítja vissza a korai kérést, hisz még csak 23 éves: „Mivel ezen cím csak több öregebb és szinte érdemes zenészek elmellőzésével adhatnák meg Zsasskovszky Andrásnak, a' mi közöttök csak gyűlöltre adhatna okot, e' kar igazgató helyettesi cím most még nem adatik ugyan Zsasskovszky Andrásnak, azonban ha ezentúl is szorgalmatosan és ügyesen működendik, a' Káptalan eddigi tett és teendő szolgálattya felől, az ajánló bizonyítványt mindenkor fogja szívesen kiadni.”²²⁵ Mivel haláláig, 1882-ig a székesegyház orgonistája volt, a káptalan ajánlására csak 1851-ben volt szüksége, amikor Prágába utazott orgona- és zeneszerzés- tanulmányok végzésére.²²⁶ Tanulmányainak időtartamát nem ismerjük, de azt igen, hogy 1852-ben „az egri főegyház karmestere a' Chorus jövődjére is jó énekesnőkkel leendő ellátása tekintetéből hűgát, Máriát a' prágai zene intézetbe elküldvén, miután ennek tanítása évenként 200 pengő ftban kerül, ezen költség könnyebb viselésére valami segedelmért esedezik.” A káptalan évenként — úgy látjuk két éven át — 120 ft-ot adott tanulmányaihoz.²²⁷ Zsasskovszky Ferenc pályázati kérvényéből már ismeretes, hogy Julianna nevű hűga szintén Prágában végezte az énektanszakot. Ő 1846-tól

²²⁰ Élt A.N. Acta personalia 639. sz.: 12. sz. Klavier I drb. „A szülők magukénak vallják.” 1848. jún. 1. és 17.

²²¹ Kjk 1848. okt. 23., 84. l.; nov. 18., 89. l.

²²² Élt A.N. 2663. 1830. nov. 30., dec. 30. és 1831. máj. 27.

²²³ Kjk 1849. aug. 27., 38. l.; okt. 6., 50. l.; okt. 24., 57. l.

²²⁴ Uo. 1850. jan. 29., 10. l.

²²⁵ Klt XII—2a Iratok 17. doboz 1847. jún. 17. (Zsasskovszky kérvénye); uo. Kjk 1847. jún. 19. (a káptalani döntés).

²²⁶ Uo. 1851. nov. 25., 119. l.; Élt A.N. 2327. 1851. dec. 2.

²²⁷ Kjk 1852. jan. 20., 13. l.

vett részt a kórus munkájában, de csak 1850-ben, Endre testvérével együtt kapott fizetéses állást. Az előző „négy év óta csüggedetlen szorgalommal és mindenki meglegedésére” végzett munkáját a kinevezésekor 300 ft-al jutalmazták. Ettől kezdve viszont évi 100, majd később 160 ft-ot kapott mint első énekesnő 1862-ig. Férjhez menvén, ekkor Szolnokra költözött.²²⁸ 1850-ben még József nevű II. éves teológus öccséről is hallunk. Arra kéri Zsasskovszky karnagy az érseki helynököt, engedélyezze, hogy öccse rendszeresen énekeljen a székesegyházi kórusban vagy legalább, ha a tenorista vagy a basszista beteg, kiegészítse őket.²²⁹

Zsasskovszky Endre kinevezése alkalmával Ferenc hivatkozott arra, hogy a vesperások komponálásában öccse segítette őt. 1848-ban nyújtotta át — a szerinte elavult és drága pénzen vásárolt Kobrich-vesperások helyett — a saját és a testvére által szerzett vasárnapi és ünnepi teljes évi sorozatot. (Tematikus jegyzékünk: 686. sz.) A káptalan 100 pengő forinttal jutalmazta fáradságukat. 1850-ben pedig a régi himnuszok helyett 18 dallamból álló egyszólamú gyűjteményt állítottak össze a vesperásokhoz. Tíz a saját szerzeménye (a 6. számú *O quot undis lacrimarum* kezdetű a népénektárban is szerepel), nyolcat pedig a müncheni egyházmegyében használt dallamok közül válogatott ki („in Dioecesi Monachiensi Bavariae usitatus substitui”). (Tematikus jegyzékünk: 692. sz.)²³⁰

Már Wilt is használhatatlannak minősített a 18. századi és a 19. század eleji kottákból sokat, amelyek ízlésének nem feleltek meg. Zsasskovszky radikálisabb módszert választott a modern zeneirodalom büvöletében. 1848-ban „az elődömtől átvett nagy halmaz részint elrongyolódott, részint elavultságuk miatt már hasznavehetetlen némely Cottákat, miután azok a Choruson úgy is csak haszontalanul helyet foglalnak, méltóztatnék engem az azokrai [!] felügyelettel kegyesen felmenteni, azokat szabad rendelkezésemre bízni” — kéri a káptalantól. A kérést teljesítik: „Az el avuló Kották Lajstromát Karmester Éneklő Kanonok Úrnak fel mutassa, hogy abbul a hasznavehetlenné vált kották ki törültetvén az azokrai fel ügyelés tételétől a Karmester felmentessen.”²³¹ A kiselezett kották listáját ugyan nem ismerjük, de az bizonyos, hogy e hivatalos intézkedésnek köszönhető, hogy ma már az egri székesegyháznak a 18. századból és a 19. század első feléből — ellentétben pl. a győri, a pécsi, a nyitrai, a kassai és a veszprémi székesegyházakkal — nincs kottája, nem kis kárára a zenetudományak!²³² A régi értékeknek e radikális és önként vállalt pusztítására eddig csak itt találtunk példát!

A kották selejtezésére vonatkozó kérése mellett Zsasskovszky a kórus tagjainak pótlására is gondol. A meghalt Partisch János helyébe Böck János egri pékmestert ajánlja, aki már 1843-ban is pályázott zenészi állásra, „ki is 12 év óta mint műkedvelő az Egyház Zene karát segítette, és kinek a' hegedű, trombita, különösen

²²⁸ Uo. 1850. jan. 29., 10. l.; 1862. szept. 12., 179. l.

²²⁹ Élt A.N. 2327. 1850. nov. 8.

²³⁰ Klt XII—2a Iratok 17. doboz 1848. jún. 28.; Élt A.N. 2327. 1850. nov. 8.

²³¹ Klt XII—2a Iratok 17. doboz 1848. aug. 27.

²³² Zsasskovszkyék legalább borítólapoknak használták fel a kiselezett műveket, s így azért sok mű töredékét látni lehetett. Az 1950-es évek katalogizálója azonban ezekből is csak a címet vágta ki és ragasztotta rá az új kottaborítóra. A régi mű töredékét őrző borítólap nagyobbik részét viszont eldobta!

a' Clarinett hangszereni ügyességét magam is tapasztaltam; — bizton reménylven, miszerint a fen nevezett állását a' Főtisztelendő Fő Káptalan meglegedésére betöltendi." A káptalan szept. 1-i hatállyal felveszi.²³³ Mivel 1848 őszén Unverdorben György basszista az egri sóhivatalban szerzett állása miatt megvált az együttestől, nov. 4-től helyettes basszistának Tomaszek Hermant, a kórus altistáját kéri fel. A dec. 16-án tartott pályázati felvételi vizsgán, „a csődület alkalmával” — ahogy Zsasskovszky és gyakran a káptalan is nevezi — Schön Jánost nevezik ki basszistának. Nem jelzik, honnan jött. Dec. 23-án „mint minden nélkül szükölködő” előleget kér. Egy havi fizetést adnak számára előlegként.²³⁴

Pyrker érsek utódának ugyan Lonovics József csanádi püspököt neveztek ki 1848-ban, de érseki székét nem foglalhatta el. A szabadságharc leverése után lemondatták az érsekségről és hazája elhagyására kényszerítették. 1866-ban kinevezték aztán kalocsai érseknek, de 1867-ben meghalt.

Utóda Bartakovics Béla rozsnói püspök lett Egerben. 1851. jan. 19-én foglalta el ünnepélyesen érseki székét. Erről VI. fejezetünkben még szólni fogunk. Zsasskovszky kérésére a káptalan a beiktatási ünnepen kíséretül küldött zenészeknek ilyenkor szokásos megvendéglésére 3 akó bornak megfelelő 15 pengő forintot és személyenként egy pft 10 x-t utal ki.²³⁵

Bartakovics érsek a várossal kötött szerződés által 1854-ben véglegesen lemondott a földesúri jogról. Ezzel megoldódott végre a város jogi helyzete, és célját vesztette a szabad királyi városi méltóságért vívott másfél százados küzdelem is. A vármegye élén a szabadságharc bukása után császári biztos állott. Az ún. Októberi Diploma kiadása után azonban 1860. nov. 8-án Bartakovics elfoglalhatta az egri püspököket és érsekeket hagyományosan megillető főispáni székét is, amelyet fáklyás felvonulással ünnepeltek meg Egerben.²³⁶ A népszerű érsek a jogliceum visszaállításával, az angolkisasszonyok leányiskolájának alapításával — miként elődjei — folytatta a város művelődésének gazdagítását. De a székesegyházi kórusral és zenekarral való törődésben sem maradt le elődjeitől. A kórus személyi ügyeinek intézéséhez szigorúan ragaszkodott, sőt példánk lesz arra is, hogy a szintén energikus karnaggyal szemben is a saját elgondolása mellett szállt síkra.

Az új érseknél Zsasskovszky 1851-ben először a mindennapos szolgálatra kötelezett orgonista, basszista és tenorista fizetésének felemelését harcolta ki. (Zsasskovszky Endre és Schön János 100—100 ft emelést, a tenorista 60 ft javítást kapott.) Mivel pedig sem az újra visszatérni szándékozó Brühl Antal, sem Fekete János nem kapta meg az üresedésben levő tenorista állást, Zsasskovszky karnagy maga utazik Prágába — ehhez 120 ft útiköltséget kap —, s Förster Károly tenoristát hozza magával az ottani zeneakadémiai tanárok javaslata alapján; ez júl. 15-től már kapja is felemelt fizetését.²³⁷ Természetesnek tartjuk, hogy az együttes

²³³ Klt XII—2a Iratok 17. doboz 1848. aug. 27.

²³⁴ Uo. 1848. nov. 1.; Kjk 1848. dec. 23.; uo. 1849. jan. 2. és 20.

²³⁵ Kjk 1851. jan. 11., 6. l.

²³⁶ NagyÉger 285—287. l.

²³⁷ Kjk 1851. márc. 26., 25. l.; ápr. 30., 36. l.; máj. 6., 38. l.; jún. 18., 55. l.; Élt A.N. 2327. 1851. ápr. 30.; máj. 2. és 16.

hangszeres zenészei (Laudat, Bauer, Werkall, Braun, Türk, Razel és Böck) is erre megbátorodtak s maguknak is fizetésjavítást kértek. Zsasskovszky javaslatában — hivatkozva egyesek rendetlenségére — az eddigi 450, ill. 350 ft fizetésükhöz csupán 20 ft emelést kér és kap is számukra. Közben Besztercebányára is elutazik diszkantistáért, mert a kórusban éneklő Karolin nevű hűgát az érsek Grácba küldte tanulmányútra, hogy a letelepülő angolkisasszonyoknál ő legyen Egerben majd mint apáca az énektanárnő.²³⁸

Az együttesben rendszeresen részt vettek külső tagok is. Mint már szoltunk róla, ők időnként kaptak némi jutalmat fáradságukért. 1852-ben találtuk első bizonyítékát annak, hogy a műkedvelők nem teljes státust, hanem csak évi 40 ft rendszeres fizetést kaptak. Bizonyára csak a nagyobb ünnepeken játszottak a zenekarban. Peck Ferenc szabómester már 18 éve kiségitő trombitás az együttesben. 1843-ban és 1847-ben is kért magának státust. Zsasskovszky végre most kieszközli számára ezt az évi 40 ft-os megoldást.²³⁹ Ugyancsak tervszerű gondolkodására vall az a javaslata, hogy az 1853 májusában nyugdíjba vonuló Laudat Ignác helyébe olyan fűvóst nevezzenek ki, aki tanítani tudja a zenekari fűvósokat. Tisztelettel szól a 40 éve hűséges és értékes muzsikusról, aki aztán néhány hét múlva 1853 májusában 78 éves korában meghalt.²⁴⁰ Helyébe azonnal a cseh származású Galus Vencelt, a kórus régi kiségitőjét ajánlja fűvósnak. Vele együtt az érsek Dombrády Lászlót hegedűsnek nevezi ki. Ő egri hivatalnok volt eddig s kiségitő a kórusban.²⁴¹ Minden nehézség nélkül megkapta az évi 40 ft-os fizetést Szilvay József kiségitő klarinétos is — régebben katonazenész — 1854. januárban, sőt — mivel októberben Szilvay távozott —, az utóda, Tomaschek Herman kiségitő is. Róla már szoltunk: a kórus altistája volt, 1848-ban pedig ideiglenesen basszista is.²⁴²

Majdnem kenyértörésre került sor Bartakovics érsek és Zsasskovszky karnagy között Menner Károly hegedűs kinevezésével kapcsolatban. 1854. jan. 9-én ugyanis Werkall György első hegedűs 52 éves korában meghalt.²⁴³ Zsasskovszky már négy nap múlva szokásának megfelelően újra prágai muzsikust ajánl utódnak, a szerinte kiváló hegedűst, Joannes Takschot. Az érsek azonban mitsem törődve Zsasskovszky javaslatával, jan. 13-án Menner Károlyt, a pesti Nemzeti Színház zenekarának tagját nevezi ki Werkall utódának.²⁴⁴ Jan. 20-án aztán levelet ír Menner Károlynak pesti lakására (Neuwelt Gasse 22, azaz Újvilág u., ma Semmelweiss u.). Hivatkozva korábbi érdeklődő soraira jelzi, hogy megüresedett az első hegedűs állás. Szívesen felkínálja számára. Keresete évi 200 pengőforint (kb.

²³⁸ Uo. 1851. júl. 15., aug. 26., aug. 28., szept. 6., szept. 17.

²³⁹ Uo. 1853. jan. 3., 6. l.

²⁴⁰ Klt XII—2a Iratok 21. doboz 1853. máj. 7.; Ha 1853. máj. 27., 97. l.

²⁴¹ Élt A.N. 2327. 1853. máj. 12., jún. 18., júl. 7., júl. 23.

²⁴² Klt XII—2a Iratok 22. doboz 1854. jan. 11.; júl. 20.; okt. 26.; uo. 23. doboz 1855. jan. 7.; Kjk 1854. jan. 29., 6. l.; dec. 5., 48. l.; Élt A.N. 2327. 1855. jan. 7.

²⁴³ Ha 1854. jan. 9., 151. l.

²⁴⁴ Klt XII—2a Iratok 22. doboz 1854. jan. 13.; Élt A.N. 2327. 1854. jan. 13.

500 váltóforint). Az angolkisasszonyoknál mint rajztanár kb. 400 pft-ot kaphat. A városban rajz- és zeneórákat is adhat.²⁴⁵

Szigligeti Ede, a Nemzeti Színház titkárának 1854. márc. 4-i igazolása szerint Menner 10 éve a színház zenekarának értékes tagja, Maria Probst 1853. dec. 14-i sorai pedig azt bizonyítják, hogy a leányiskolájában Menner hat évig rajzot tanított.²⁴⁶ Bartakovics érsek febr. 16-án a káptalanhoz küldött rendelkezésében hangsúlyozza, azért nevezte ki Mennert, mert olyanokat kell alkalmazni, akik más területen is tudnak értékes munkát végezni.²⁴⁷

Közben azonban Menner bizonytalan helyzetbe került, mert Zsasskovszky — bizonyára prágai jelöltje érdekében — illetéktelenül beleavatkozott az érsek döntésébe, miként erről Bartakovics érseknek Mennerhez írt márciusi leveléből értesülünk: „...Nagyon kellemetlen számomra, hogy a karnagy olyan ügybe avatkozott bele, méghozzá előzetes tudtom és meghatalmazásom nélkül, amely egyáltalán nem tartozik rá. Zenekari tagokat megválasztani és felvenni senkinek sincs itt joga — beleértve a karnagyot is —, csupán a káptalan véleményét figyelembe véve az érseknek. Mivel pedig Önt én minden feltétel nélkül felvettem, senkinek sem áll jogában Önnek feltételeket szabni. Nem igaz az, hogy mások is jelentkeztek, legkevésbé ez esetben, Ön sem, hanem én vettem fel Önt és senkinek sincs joga ezt kifogásolni. E nyilatkozatomból látja, hogy most nem vonhatom vissza a kinevezést, ha nem akarom karnagyomnak alávetni magamat. Jöjjön csak örömmel, biztos vagyok abban, ha nem is többet, de annyit mindig kereshet majd itt, mint amennyit a többi zenészünk.”²⁴⁸ Mivel pedig Menner csak áprilisban foglalja el állását, az érsek Werkill 3 havi fizetését (50 pft) a kórus tagjainak segélyül adja, sőt a káptalan javaslatára 50 ft-tal meg is toldja.²⁴⁹

Zsasskovszky együttesének rendszeres szerepléseit időnként nevesebb művészek közreműködése is színezte. 1852 karácsonyán az érseki misén Lonovics-Hollósy Kornélia Cherubini-offertóriumot énekelt a székesegyházban, de azt is írják, hogy egri tartózkodása alatt többször is énekelt szólót ugyanitt.²⁵⁰ 1855. máj. 6-án a Szeplőtelen fogantatás dogmájának kihirdetése nyújtott ünnepi alkalmat a

²⁴⁵ Klt XII—2a Iratok 42. doboz 1854. jan. 20. — Az eredeti levél ifj. Menner Ödön tulajdona.

²⁴⁶ Ifj. Menner Ödön tulajdona.

²⁴⁷ Élt A.N. 2327. 1854. febr. 16.

²⁴⁸ Bartakovics érsek Egerből 1854. márc. 6-án írt sorai (ifj. Menner Ödön tulajdona): „... Es ist mir sehr unangenehm, dass sich der Regens Chori in eine Sache hinein gemengt hat, welche ihm gar nichts angeht und zwar ohne allen meinen Vorwissen und ohne, dass er dazu ermächtigt wäre. Niemand hat hier das Recht die Chor-Musikanten dem Regens Chori auch mit einbegriffen zu wählen oder aufzunehmen, als der Erzbischof mit Einvernehmung des Capitels. Da Sie also von mir ohne aller Bedingung aufgenommen worden sind, hat auch niemand das Recht Ihnen Bedingungen vorzuschreiben. Es ist falsch, dass sich andere gemeldet haben wenigstens diessmahl keiner und Sie auch nicht, sondern sind Sie von mir aufgenommen worden und dawieder gebührt Niemandem das Recht etwas einzuwenden. Sie sehen aus dieser meiner Erklärung, dass ich jetzt gar nicht abstehe kann von dieser Ernennung, wenn ich nicht will, dass ich mich meinem Regens Chori unterwerfen sollte. Kommen Sie nur guts Muths, ich bin überzeugt, dass Sie wenn nicht mehr, so viel immer leisten werden können, als unsere übrigen Chor Musikanten.”

²⁴⁹ Élt A.N. 2327. 1854. márc. 15. és márc. 18.

²⁵⁰ Religio 1853. jan. 2., 1. sz., 4. l.

szereplésre: délelőtt Bartakovics érsek tartott ünnepi misét, délután pedig a ferencesektől elindult körmeneten Tárkányi Béla Dicsőséged ünnepére kezdetű diadaléneket énekelte az együttes, majd ünnepélyes Te Deummal zárták a megemlékezést.²⁵¹

Nem találtunk adatot az egri anyakönyvben 1855-ben Bauer József hegedűsnek és 1856-ban Peck Ferenc trombitásnak haláláról. 27 évi szolgálatára való tekintettel okt. 6-án Bauer József két árvájáról gondoskodik a káptalan. Utódát azonban csak 1856 májusában nevezik ki, Kneisel Józsefet első hegedűsnek Zsasskovszky ajánlatára.²⁵² Peck Ferenc helyét teljes státusban 1856 végén Pók György kapja meg, majd távozása miatt 1857-ben Klimesch József.²⁵³

1856 őszén Förster Károly és Schön János, a kórus tenoristája és basszistája jobb fizetés reményében Pécsre készülnek. Bartakovics sajnálja két értékes énekesének elvesztését. Javaslatára fizetésüket évi 200 pengő forintról 300-ra emelik, így sikerül megtartani őket. Ezen intézkedésük révén azonban az 1851-es eset ismétlődik meg, a többiek is kérik fizetésük felemelését. Most annyi a különbség, hogy Zsasskovszky is velük tart. Saját fizetésének az emelését azért kéri, mert az új orgona építésével kapcsolatban sok az elfoglaltsága, testvéréét pedig azért, mivel az organistának a napi elfoglaltsága is egyre növekszik. Amint értesülnek Zsasskovszky kéréséről, tüstént benyújtják kérvényüket a többiek is, a státusban levő hangszeres zenészek (az énekesnő hasonló kérését nem találjuk!): Braun, Türk, Dombrády, Böck, Menner, Razel és Kneisel. Hivatkoznak többek között arra, hogy egyik társuk „kisebb tekintélyű Zenetársulathoz szegődve a miénknél sokkal nagyobb évdijra fogadtatott fel, hogy továbbá a Méltóságos Fő Káptalan immár több ízekben hirdetvén zenészeti tsödületet, ezen hirdetések következésébe tsupán egy s az is alkalmatlannak bizonyult egyén jelentette magát akkor, a midőn a Ft. Pétsi Káptalan részéről egy ízbe hirdetett hasonló tsödület folytán jelentékenyebb fizetésre 34 egyén ajánkozott.” Ez esetben azonban sem a karnagyét, sem a zenészek fizetését nem emelik fel, csupán az organistáét: „Miatán az organistának naponta a choruson megjelenni mellőzhetetlen kötelessége, évi fizetése 100 pengő forinttal nagyobbittatik és 300 ftról 400ra felemeltetik és mivel ily mindennapos foglalatossága a karmesternek nincsen, hasonló kedvezésben nem részesedhetik.” Hasonló címen utasítják el a hangszeres zenészek kérését is.²⁵⁴

Nem először és nem utoljára akad nehézsége Zsasskovszkynak a valóban rendetlen, de tehetséges hegedűssel, Braun Keresztéllyel. Zsasskovszky most már türelmét veszti s elbocsátását harcolja ki a káptalannál 1856 áprilisában. Helyébe előbb Kozseluha Antal besztercebányai székesegyházi zenészt, majd — mivel ő mégsem jön Egerbe —, a jászói premontreiek zenészét, Bek Józsefet hívják meg, aki már régebben kíségitő zenész volt Egerben. Minderre azonban nem került sor, mert

²⁵¹ Uo. 1855. jún. 3., 62. sz., 493. l.; HistFranc 1855. máj. 6., 42. l.

²⁵² Klt XII—2a Iratok 23. doboz 1855. szept. 22.; Kjk 1855. okt. 6.; 1856. máj. 27., 20. l.

²⁵³ Klt XII—2a Iratok 25. doboz 1856. ápr. 5. és nov. 17.; uo. 27. doboz 1857. ápr. 1.; Kjk 1856. nov. 22., 39. l.; 1857. ápr. 18., 23. l.

²⁵⁴ Klt XII—2a Iratok 25. doboz 1856. nov. 14.; nov. 15.; nov. 20.; nov. 24.; Kjk 1856. szept. 20., 34. l.; dec. 20., 44. l.; Élt A.N. 2327. 1856. nov. 24.

Braun hivatkozva 18 évi szolgálatára és öt gyermekére, visszahelyezését kéri májusban az együttesbe. Zenésztársai Mennerrel az élén Dombrády, Türk, Böck és Kneisel most jogos ügyet védve állnak ki mellette máj. 19-én. Kérvényükben arra hivatkoznak, hogy meghallgatása nélkül bocsátották el Braunt. Azután Zsasskovszky tévedésére is felhívják a figyelmet: „... hogy pedig karmesterünk a' fenn forgó esetben is indulatból támasztá nevezett hangász társunk ellen vádját, mi bizonyosan tudjuk, mert hiszen mint szemtanúk vallhatjuk be, miként szóba lévő hangász társunk kizárását megelőző huzamosabb idő óta hivatásába nem csak hogy nem hanyagul járt el, sőt egyike volt a szorgalmasabbak közül. Karmesterünk ellenei [!] neheztelése tehát csak onnan eredett, mivel pár hetekkel ezelőtt, a' midőn a' szent mise alatt hangszereinken működénk, karmesterünk annyiszor említett hangász tarsunkat, mint másod hegedűst a' Violoncellon való járdásra parancsolólag kötelezte, ő pedig e beli hivatásán kívül eső foglalkozását parants szavára nem telyesítette.” A káptalan méltányolja a helyzetet, júliusban visszaveszi, sőt elmaradt fizetését is pótolja.²⁵⁵

Említettük már, hogy Bartakovics érsek 1854-ben hivatalosan is lemondott az egri érsek földesúri jogáról. Ennek következtében az érsek s vele a káptalan viszonya a városhoz kedvezően alakult. Ezzel kapcsolatban érdemes megállnunk az egri városi kántor kinevezésének jogi eseténél: Rudassy László kántor, akinek énekeskönyvéről már szoltunk, 1859-ben meghalt.²⁵⁶ Júl. 30-án már a fia, Rudassy János benyújtja kérvényét, aki öt éven át helyettesítette az apját betegsége idején. Mellékeli bizonyítványait az egri tanítóképzőből, amelyek zenében való jártasságát is megfelelően igazolják. Aug. 25-én a székesegyházban tartott felvételi vizsgán négy pályázó közül Rudassy Jánost választják meg kántornak, s kinevezését másnap, aug. 26-án Bartakovics érsek megerősíti.

Aug. 29-én a városi tanács az egri plébánosnál tiltakozik az érsek kinevezése miatt: megszűnven a földesúri jogok, a kántor kinevezésének a joga csak a városi tanácshoz tartozik. Így ez „mint a városi hatóság jogaiba sértőleg belevágó és így el sem fogadható, csak tudomásul vétetett és félre tenni rendeltetett”. Követi ezt aug. 30-án Bartakovics érsek szellemes válasza a városi tanácshoz: „Köszönettel tartozom, hogy tisztelt hatóság engemet a földesúri jogok megszüntetésére figyelmeztet, csak azt sajnálom, hogy olly nevezetes Város Képviselői figyelembe venni vagy tudni nem látszanak, miszerint más jogok is léteznek, különösen e tárgyat tekintve az egyházi jogok.” Hivatkozik arra, hogy az érseki tartományához tartozó szabad királyi városokban is ő nevezi ki az egyházi alkalmazottakat. Majd folytatja: „Ha a tisztelt hatóság még e tárgyban is olly nagy fontosságot annak tulajdonít, hogy a földes úri jogok megszűntek, kérem hány ezerrel járult vagy járulni készül az új orgona felállításához, mellyen az általam kinevezett Kántor hivatalát telyesíteni fogja vagy az egész isteni tisztelet, az egyháziak, az oskolák fent tartásában megszűnven már a földes úri jogok, mennyiben részt kíván venni?

²⁵⁵ Klt XII—2a Iratok 27. doboz 1857. máj. 7.; jún. 20.; júl. 13.; júl. 28.; Kjk 1857. márc. 29., 20. l.; ápr. 18., 22. l.; ápr. 28., 26. l.; máj. 26., 31. l.; júl. 13., 34. l.; aug. 6., 39. l.

²⁵⁶ Ha 1859. júl. 16., 126. l.

Egyéberánt lesz és talán nem sokára jogosan nekem is alkalmam annak be bizonyítására, hogy nem vagyok többé Eger városának a földes ura . . .”²⁵⁷

Újabb személyi változásról először Kneisel József 1861. febr. 4-i távozásával kapcsolatban hallunk. Mivel hegedűsökkel eléggé ellátott az együttes, megfelelő prágai ajánlat ellenére sem töltik be Kneisel hegedűs státusát. Inkább Dobrova Ferencet, a 37 éves cseh származású, ulánus ezredbeli trombitást veszik fel 168 ft fizetéssel. A hegedűsnek járó 210 ft-ból így fennmaradó 42 ft-ot Türknek és Braunnak, a két nagycsaládos zenekari tagnak adják oda segélyként.²⁵⁸ 1862 elején viszont Türk János hal meg. (Egerben nem szerepel az anyakönyvben.) Ismét Kozseluha Antal besztercebányai zenésszel próbálkoznak és ápr. 1-én Türk utódának nevezik ki. A Kneisel státusából még mindig fennmaradó összegből most Kozseluha útiköltségére adnak 21 ft-ot. A másik 21 ft-ot pedig a kórusban ingyen éneklő szorgalmas altistának, Razel Máriának, Razel Ferenc feleségének adják.²⁵⁹

Szeptemberben Zsasskovszky szomorúan jelenti a káptalannak, „miszerint a zenekart most egyszerre két csapás érte, egyik az első énekesnőnek Szolnokba menetele, hová férjét kell követnie, a másik Kozseluha, a még nem régen szerződöttetett jeles bőgősnek Besztercére [Besztercebánya, Neosol!] való távozása, hová nagyobb fizetéssel vissza hívták.”²⁶⁰ Kozseluha státusát csak 1863 júliusában sikerül betölteni. Újsághirdetés útján négy jelentkező közül Chrudina Ferencet nevezik ki bőgősnek.²⁶¹

A távozó Sztehóné Zsasskovszky Julianna 160 ft-os fizetéséből 1863-tól kezdve 100 ft-ot Zsasskovszky Mária kap. Prágából hazatérve már hetedik éve énekesnő a kórusban, de igazában „már gyermekségéről fogva műkedvelő” az együttesben. 60 ft-ot viszont Zsasskovszky karnagnak ad a káptalan. Fizetése így az 52 ft-os évi lakbérrel 690 ft. Lényeges dolgot jelez Zsasskovszky karnagy a kérvényében: „. . . részint neje, részint az általa és Mari testvére által betanított mindkét nembeli növendékek folyvást a' choruson énekeltek.” Ez azt jelenti, hogy nem a Foglár-intézetből való növendékek, hanem az általuk kiválasztott leányok és fiúk szerepeltek a kórusban. Arra is utal, hogy családjának jó néhány tagja — már szóltunk erről — részt vett a kórus munkájában. Most felesége közreműködéséről hallunk: Natalia asszony valóban már 1853 óta rendszeresen énekel és foglalkozik az énekesekkel, de 1869-ig díjtalanul. S a nyugdíjas apáról, id. Zsasskovszky Andrásról sem szabad megfeledkeznünk! Mint említettük, 1852—1866-ig, haláláig hegedült fia együttesében.²⁶²

A káptalani jegyzőkönyvben 1863-ban még néhány feljegyzésre méltó adatot találtunk: Áprilisban Wolf Józsefnek, a győri székesegyház karnagyának két művéért fizet ki 15 ft-ot az egri káptalan. Júliusban Zsasskovszky Endrének a

²⁵⁷ Élt A. N. 671. 1859/1116. sz. 1859. júl. 30., aug. 25., aug. 26., aug. 29., aug. 30.

²⁵⁸ Klt XII—2a Iratok 33. doboz 1861. febr. 4.; Kjk 1861. márc. 20., 47. l.

²⁵⁹ Klt XII—2a Iratok 35. doboz 1862. márc. 28.; Kjk 1862. márc. 28., 73. l.; ápr. 14., 77. l.; Élt A. N. 2327. 1862. márc. 28.; ápr. 5.

²⁶⁰ Klt XII—2a Iratok 36. doboz 1862. szept. 6.; Kjk 1862. szept. 12., 179. l.

²⁶¹ Élt A. N. 2327. 1863. júl. 11. és 23.

²⁶² Uo. 1863. jan. 3.; márc. 2.; Kjk 1863. jan. 3., 15. l.; márc. 5., 115. l.

karnagy javaslatára megadják végre a másodkarnagy címet, mivel „hivatala teljesítésében jeles ügyességet, ernyetlen [!] buzgalmat és a' zenészi körben kitüntetett érdemeit” kívánják ezzel elismerni. A kórusban előforduló rendtelenségek miatt a káptalan viszont — Zsasskovszky karnagy javaslatára — elrendeli, hogy „az Isten tiszteletéről elmaradt zenész kar egyes személyeiről naplót vigyen és abba az elmaradásokat feljegyezvén, minden hó végével a' főkáptalannak adja be.” Az nem meglepő, hogy a tehetséges, de rendetlen Braunról név szerint is szólnak ez alkalommal is: „Mínt hogy pedig Braun Keresztély többszöri intések után is kötelességének teljesítésében hanyagnak találhatik és Elnök úr által megintendő 's leendő elbocsáttatására figyelmeztendő leszen.”²⁶³ Arról viszont a szemináriumi naplóból értesülünk, hogy a zenekar az évszázad óta hagyományos Cecília-napi (nov. 22.) ünnepén ebben az évben Vinc. Righininek, Padre Martini tanítványának „híres” („celeberrima”) miséjét adta elő a székesegyházban.²⁶⁴

Második szakasz (1864—1887)

Zsasskovszky karnagy éveinek két szakaszában való összefoglalását az indokolja, hogy 1864-ben ő is énekiskolát szervez a székesegyházi kórus számára. A Foglár-intézet keretében működő első zeneiskola növendékei — mint beszámoltunk róla — Pyrker érsek aranymiséjének ünnepi ebédjén 1846-ban még szerepeltek. Többet nem hallunk róluk. Zsasskovszky meghívásakor a káptalan az énekiskolából kikerült fiú énekesek helyett inkább női szoprán és alt énekeseket kíván alkalmazni, s főleg bizik abban, hogy Zsasskovszky családjának muzsikusa tagjai részt vesznek a kórusban. E kívánság meg is valósult. Zsasskovszky azonban nem ezt a megoldást tartja helyesnek. Testvéreivel, Endrével 1864-ben javaslatot nyújt be a káptalannak, amelyben kifejti, „nem marad egyéb hátra, mint azon intézménynek, mely 1848 előtt fenn volt, és ekkor megszűnt, visszahozását javaslatba hoznunk, vagyis: a' gyermek énekeseknek a' Sopran és Altra tömeges alkalmazását indítványoznunk. — A' gyermek karokra nézve felvilágosításul szükség felhozunk, miszerint a' legszebb diskant a' világon a' gyermekeknél található, úgy hogy ennek éreztét a' női hang, még a' legképzettebb is, sohasem képes utolérni és a' gyermekkar saját szerű hangszínezetével az éneknek oly áhítatos és egyházas jellemet kölcsönöz, minőt a' legszebb női hang sem képes előállítani. Azért napjainkban külföldön a' gyermekkarok használata majdnem általánossá kezd válni.” Hivatkozik a prágai, müncheni, drezdai, regensburgi és bécsi, főleg az udvari kápolna gyermekkórusára. Az énektanár fizetésére felhasználható a zenekari bögös státus évi 168 ft-ja kiegészítve 300—350 ft-ra. „Mi pedig a' gyermekeket illeti, erre nézve alázatos véleményünk szerint két mód kínálkozik, vagy visszatérünk a' régihez és a választandó énektanár a collegiumba [Foglár-intézet] jár be, szemel ki magának jobb szavú gyermekeket és azokat a' rendes,

²⁶³ Kjk 1863. ápr. 24., 153. l.; jún. 3., 210. l.; júl. 10., 237. l.

²⁶⁴ Szlt Prot. Ordo Div. 1863—78., 1863. nov. 22., 3. l.

szabályos éneklésre bevezeti; -vagy pedig Concursus [felvételi vizsga] által a Norma [elemi] iskola és Gymnasiumból kiválasztjuk a' kitűnő hangú gyermekeket, ezek a fönnt említett tanár által az éneklésre oktattatnának és éneklésök fejében ingyen élelmezésben részesülnének — így van ez, hogy messze ne menjünk Győrben, hol hat jószavú kántor-gyermek a' templomban ének szolgálata miatt a' kis Seminariumban teljes ellátást nyer. — Ennél az első mód olcsóbb ugyan, de az énektanítónak oly hangokkal kell beelégednie, minőket a' legfőlebb húsz választás alá eső Collegiumi gyermek között találni képes.”²⁶⁵

Az érseki jóváhagyás után a meghirdetett „énektanítási kötelezettséggel összekötött Choralista állomásra” három jelentkező körül (Heinrich Unger, Johann Ondricsek prágai zenészek és Czejka Ágoston váci székesegyházi énekes) az utóbbit bízták meg egy évi próbaidőre az énekiskola vezetésével évi 400 ft-os fizetéssel.²⁶⁶ Zsasskovszky jelentése szerint 1865 áprilisában kezdődött a tanítás a „Főtemplomi Énekiskolában” Czejka Ágoston vezetésével. Felvételi vizsga alapján 86 növendékkel kezdték a munkát kezdetben a Foglár-intézetben, a Liceumban és Czejka lakásán. Helyesebbnek bizonyult csak a Foglár-intézetben tartani az órákat. „Hogy tehát énekiskolánkat a könnyelmű ifjak kedv hullámsásától függőve ne tegyük és az énektanítás sikerét jövőre jobban biztosítsuk, oda határoztuk magunkat, hogy ... énekiskolánkba csak azon ifjabból fogunk különösen tanoncokat kiszemelni, kik Érsek Ő Excellentiájának és Méltóságos Főkáptalannak alapítványára bevétetvén, úgy az énektanulásra, mint a templomban ének szolgálatra köteleztethetnek, a többinek csak úgy adván helyet az énekiskolában, ha a rendes tanulásra szüleik által köteleztetnének.” Bemutatja annak a 22 fiúnak a névsorát is, akik az első hónapok tapasztalata után tanításra alkalmasnak bizonyultak (nevüket a VII. fejezetben közöljük).²⁶⁷

Az énekiskola első ünnepélyes vizsgájáról, amelyet 1867. júl. 14-én tartottak, Danielik János éneklő kanonok tesz jelentést a káptalannak: „A' szóban levő iskola valamint a' főegyházi isteni szolgálatra, úgy a' fineveldében levő ifjak képzésére nézve nem csekély jelentőséggel bírván, kívánatos, hogy az megfelelő módon rendeztetvén, minél virágzóbb állapotba emeltessék.” E célból Czejka Ágostont ideiglenes megbízásából felmentik, de megtartja zenekari állását. Az énekiskolai tanítást Schön János és Bukovics József káptalani énekesekre bízzák, egyikre a szoprán, másikra az alt oktatását. A Polgár község templomából visszahozott és megjavított phisharmonikát pedig átadják az iskola használatára. Ugyanekkor „finevelde igazgatója fölhívatik, hogy az intézet alapítványos növendékeit az énekiskolai órákbani részvétre kivétel nélkül kötelezze, a' fizetéses növendékeket pedig megfelelő módon buzdítsa és ösztönözze.”²⁶⁸

²⁶⁵ Élt A.N. 2327. A másolata 1864. júl. 2.

²⁶⁶ Uo. 1864. jún. 23-i gyűlés kivonata júl. 2-i dátummal; uo. júl. 22.; okt. 8.; okt. 12.; 1865. márc. 7.; márc. 16.; Klt XII—2a Iratok 37. doboz 1864. okt. 8.; Kjk 1865. jan. 29., 34. sz.; márc. 7., 79. sz.

²⁶⁷ Élt A.N. 2327. 1865. okt. 8., okt. 22.

²⁶⁸ Kjk 1867. jún. 28., 205. sz.; szept. 30., 250. sz.; nov. 26., 281. sz. — Mint már említettük, az érseki finevelde, népszerű nevén Foglár-intézet az angolkisasszonyok letelepítése után, 1852-től már nem a mai Kossuth L. u. 8. számú épületben, hanem a Foglár u. 1. számú házban működött.

1868 tavaszán Czejka Ágoston meghal, státusát a prágai zeneakadémián végzett 27 éves Pokorny János kapja meg, és Bukovics Józseftől átveszi az énekiskolások tanítását is.²⁶⁹

Az 1869. júl. 11-i énekiskolai vizsgáról Szele Gábor kanonok jelentése alapján rövid bejegyzést olvasunk a káptalani jegyzőkönyvben: „...a'Foglár-intézeti énekiskolában a' tanulóifjak énekpróbája folyó hó 11-én kielégítő sikerrel megtartatott.”²⁷⁰ Júl. 31-én Danielik János az énekiskola szervezetére vonatkozó bírálatát és javaslatát közli a káptalannal: „Az ének mesterekről és éneklő fiúkról lévén szó, szabad legyen szóba hoznom, hogy Győrött a' gyermeknevelésben tíz állomás oly tanuló fiúk számára van fenntartva, kiknek jó hangjuk van és kik az intézetbe épen azon czímmel vetetnek fel, hogy tanulják az éneklést és énekeljenek a templomban. Nézetem szerint ez sokkal czélszerűbb intézkedés annál, mely nálunk van behozva, hogy t. i. minden tekintet nélkül arra, ha akar-e a' gyermek tanulni vagy sem, óhajtják-e a' szülék vagy sem, hogy gyermekeik a' choruson alkalmaztassanak, kötelezi valamennyi növendéket az énekórákra.” A káptalan magáévá teszi az éneklő kanonok javaslatát és felterjeszti az érsekhez.²⁷¹

Az 1870. júl. 10-i vizsgáról lelkesen számolnak be az Egyházmegyei Közlönyben: „Vizsga alkalmával a növendékek skálákon, solfeggiokon kívül egyházi éneket és világi dalokat hangszerek kísérete mellett és a nélkül zengtek el. A haladó növendékek már is rendesen éneklék a főtemplomban a vesperásokat s némely főünnepéken sz. mise alkalmával is szerepeltek. A növendékek szép előmenetele Schön János és Pokorny János énektanár urak kitartó fáradságának eredménye. Nagy hála érdemes érsek ő méltósága és a ft. káptalan, kik a tanárok fizetése által az ifjak e részben való képzését lehetővé teszik; és különösen is hála Szele kanonok úrnak, ki az ifjakat szorgalomra buzdítandó valamint a' múlt évben szép összeget, úgy a' jelen alkalommal is az énektanuló ifjak számára jutalmul 40 ft-ot kegyeskedett az intézet igazgatójának kézbesíteni.”²⁷² Zsaskovszky maga is hasonló értelmű jelentést küld a káptalanhoz és a 23 növendék (10 kezdő, 5 haladó szoprán és 8 alt) osztályzatát és névsorát is közli.²⁷³ Az 1871. júl. 26-án tartott vizsgán kiemelik, hogy a „kettős hangban a vesperás psalmusait és egyéb ének- és daldarabokat kitűnően énekeltek”. Dicsérik Schönt és Pokorny-t és ismét szólnak Szele Gábor jutalmáról is.²⁷⁴ Az 1872. júl. 27-i vizsgán a lényegesről írnak: „A haladók meglepő képzettségéről egyébiránt mindenki bizonyosságot tehet, ki a főegyházi karban vasár- s ünnepnapi misék és vesperások alatt szabatos, szép

²⁶⁹ Kjk 1868. aug. 14., 345. sz.; aug. 29., 378. sz. — Bukovics József 1866-ban Prágából került Egerbe, s ekkor először id. Zsaskovszky András halála után az ő évi 42 ft-os fizetését kapta meg. 1867-ben Schön Jánossal elvállalta az énekiskolai tanítást, de ezt az állását betegsége miatt engedte át Pokornynak 1868-ban, majd 1869 januárjában a zenekari munkától is visszavonult. Lásd Klt XII—2a Iratok 39. doboz 1866. okt. 30., 42. doboz 1869. jan. 23.; Kjk 1868. aug. 14., 345. sz.; aug. 29., 383. sz.

²⁷⁰ Kjk 1869. júl. 12., 255. sz.

²⁷¹ Uo. 1869. júl. 31., 280. sz.; Élt A.N. 2327. 1869. júl. 31.

²⁷² Egri Egyházmegyei Közlöny 1870. júl. 16., 14. sz., 119. l.

²⁷³ Klt XII—2a Iratok 44. doboz 1870. júl. 14.

²⁷⁴ Egri Egyházmegyei Közlöny 1871. aug. 1., 15. sz., 122. l.

éneküket figyelemmel kísérte.” Tehát már rendszeres közreműködésükről írnak! Szele Gábor jutalma sem maradt el, sőt Porubszky József kanonok, a Foglár-intézet igazgatója meg is vendégelte őket ünnepi ebéddel.²⁷⁵ Schön és Pokorny jelentése szerint 21 a növendékek száma a zeneiskolában.²⁷⁶

A következő években sem újságcikket, sem levéltári bejegyzést nem találtunk az énekiskolával kapcsolatban. Csupán azt tudjuk, hogy Schön János 1881-ben meghalt.²⁷⁷ Ettől kezdve Pokorny egyedül tanította az énekiskolásokat. Mivel pedig a káptalan nem foglalkozik az iskola ügyével, arra következtetünk, hogy nem is volt vele különösebb baj. Éppen ezért nagyon meglepő Stephanovszky Sándornak, a Foglár-intézet új igazgatójának²⁷⁸ az érsekhez 1883. szept. 4-én az énekiskola megszüntetése céljából beadott kérelme, amelyet teljes egészében közlünk: „A finevelő-intézet nyomtatott programjának egyik pontja így szól: A növendékek műénekre is oktattatnak az intézetben két énektanár által. Ezen tanárokat az egri Érsek és Főkáptalan sajátjokból fizetik. Az ilyenoktatást nyerő növendékek csak arra kötelezettek, hogy ha arra képességgel bírnak, háladatosság fejében a főtemplomi choruson énekeljenek.” — Ezen kegyes intézkedés, mely más viszonyok között az intézetnek ajánló-levelül szolgálhatott, ma fölöslegessé vált; amiért is az énektanításnak az intézetben megszüntetését vagyok bátor kérelmezni és pedig következő okoknál fogva:

1. A mai iskolai rendszerben énektanítással már az elemi iskolában foglalkozunk; azután a Gimnasiunban a műének két órával rendszeresen tanítatik; következőleg az intézetben az énektanítás volta-képen nem egyéb, mint a gymnasiumi énektanításnak ismétlése; ami teljesen fölösleges.

2. Tekintve a gymnasiumi tan-órák számát és az intézet napi rendjét, melyen változtatni nem lehet, az intézeti növendékeknek iskolanapokon, az étkezési időn kívül csak egyetlen egy úgynevezett szabad órájuk van, tudniillik délután négytől ötig. Ezt az egy szünórát vehette csak és vette is igénybe az énektanítás, és pedig hetenként négyszer, kétszer tudniillik a kezdőknél, négyszer a haladóknál. Ekként az énektanítás ahelyett, hogy üdítőleg hatna a növendékek kedélyére, inkább elviselhetetlen teherként nehezedik rájuk.

3. Szombaton délután iskolai szünet lévén, az intézeti növendékeknek kettőtől négyig séta van rendelve; e sétáról az énekes növendékek jobbjai elesnek, mert a főtemplomban a Vesperásokat kell énekelniök. De

4. Terhesnek találom azt is, hogy énekes növendékeink vasárnapokon és ünnepeken, miután már a Gimnasiunban az exhortatió és a szentmisén (nyolcztól kilenczig) jelen voltak, onnét a főtemplomba futnak, hogy a kilencz órai

²⁷⁵ Uo. 1872. aug. 1., 15. sz., 149. l.

²⁷⁶ Klt XII—2a Iratok 47. doboz 1872. júl. 27.

²⁷⁷ Ha 1881. szept. 20. Az anyakönyv bejegyzése szerint a morvaországi Keppersdorfból való, 61 éves, felesége Rudassy Jozefa.

²⁷⁸ Stephanovszky Sándor képzett zenész volt, néhány egyházi műve is fennmaradt. (Tematikus jegyzékünk 585—595. sz.) Énekelte régebben a székesegyházi kórusban is. Több nyelven beszélő, művelt teológiai, liceumi és gimnáziumi tanár volt, Pyrkert is elkísérte útjain. A Zsasskovszky testvérek becsülték véleményét. Lásd FehérStephanovszky.

szentmise alatt az énekkarban segédkezzenek. S ez így megy télen-nyáron kivétel nélkül.

5. Minthogy vasárnapokon és ünnepeken Vesperákra a főtemplomba járnak, énekes növendékeink a gymnasiumban délután tartatni szokott katechéziseket sohasem hallgatják, holott a hittan tanítására szánt kevés óraszámot tekintve, épen a vasárnapi és ünnepi katechéziseknek, ha valaha, most feladatuk a hiányt pótolni.

Egyébként az énektanításra vonatkozó főnebb idéztem intézkedést csupán a főtemplomi karmester buzgalma eszközölte ki, ki ily módon egy gyermekkarral a főtemplomi énekkart akarta erősíteni; de a tapasztalás megmutatta, hogy az intézeti növendékekkel épen az iskola túlterheltsége miatt, a várt eredmény nem éretett el, s nem is fog elértetni.”²⁷⁹

E kizárólag a Foglár-intézet fegyelme szempontjából kiinduló merev álláspontnak tételeit Zsasskovszky természetesen pontról pontra azonnal cáfolja. A gimnáziumban a műeneket ugyanis csak azok tanulják, akiknek kedvük van hozzá, mert nem kötelező tárgy. Más tanulnak a gimnáziumban, és sokkal alaposabb kiképzést nyernek az énekiskolások, hogy hétről hétre a székesegyház többszólamú repertoárját énekelni tudják. Az igaz, hogy a Foglár-intézeti szabad időben hetenként kétszer van az énekóra, de az iskolában a heti két próbán viszont nem vesznek részt. Az önképzőkori elfoglaltság még több időt vesz igénybe, s még senki sem kifogásolta, miért csak a szombati vesperáson akadnak fenn! Vasárnap 3/4 9-kor mindig elindulhatnak a székesegyházba, sohasem kell futniok. Ami az elmaradt katechézist illeti, a székesegyházban való közreműködésük pótolja ezt. — Igenis az énekiskola alapításával a székesegyháznak gyermekkarral való gazdagítása volt a cél. Határozottan visszautasítani kénytelen az eredménytelenségnek a vádját: „mondjon felette ítéletet a Méltóságos Káptalan, kinek alkalma van most különbséget tenni a mostani Vesperások között, midőn magunkra hagyattunk s azok között, midőn azokon a gyermekkar is közreműködött.” Elismeri, hogy a bécsi, a regensburgi kórusok nivóját nem érték el eddig. „Mindenesetre az eddigénél több eredményt fognak elérni, ha énekiskolánk az intézeti Elöljáróság részéről a fegyelem fenntartást illetőleg nagyobb oltalomnak fog örvendeni.”²⁸⁰

Hiába kéri Pokorny is az énekiskola fenntartását, a káptalan magáévá teszi Szephanovszky igazgató véleményét s az intézmény megszüntetését javasolja. Samassa érsek a káptalanhoz írt szűkszavú válaszában nov. 29-én közli döntését: „Folyó hó 17-ről tett előterjesztése kapsán értesítem a Főtiszt. Főkáptalant, hogy javaslatát elfogadván, a Foglár-ról nevezett vallásos finöveldeben ez ideig fentartott egyházi énekiskolát s ezzel együtt az intézeti növendékeknek a főegyházi énekkarnál való segédkezését beszüntetem.” A káptalan javaslata szerint Zsasskovszkyné Obholczer Natália és Menner Ida — Menner Károly leánya — másodénekesnők fizetését évi 100—100 ft-ról 200—200 ft-ra emeli azzal a kötelezettséggel, hogy nem csupán vásár- és ünnepnap, de szombaton a vesperáson

²⁷⁹ Élt A.N. 2327. 1883. szept. 4.

²⁸⁰ Klt XII—2a Iratok 64. doboz 1883. okt. 23.

is közreműködnek. Pokornyt pedig felmenti az énektanári állásából, csupán zenekari fizetését hagyja meg számára.²⁸¹

Megismétlődött az 1845-ös helyzet. Akkor is a káptalannak az énekiskola-ellenes tagjai győztek s most is 1883-ban. 1845-ben azonban várniok kellett a megszüntetéssel a gyermekkórust szerető Pyrker érsek haláláig. Samassa érsek idején — az öregedő Zsasskovszky véleményével mit sem törődve — 1883-ban akadálytalanul elérték a céljukat — az egri székesegyház zenéjének nem kis kárára. Mindez pedig éppen akkor történt, amikor a Cecilia-mozgalom szellemében Európa-szerte értékes gyermekkórusok énekeltek a székesegyházakban!

Egy század távlatában a két szakaszban működő egri énekiskola sikertelenségének az igazi okát, hátterét mi szervezetében látjuk. Nem vált be ugyanis az a megoldás, hogy a Foglár-intézetben, azaz internátusban válogatták ki a kb. 20-30 énekesfiút. Hiába kaptak a szüleik anyagi kedvezményt, ők csak azt érezték — tisztelet a kivételnek —, hogy nekik jóval több a kötelességük, mint többségben levő nem énekiskolás társaiknak. Az igazi helyes megoldás az önálló, bentlakásos énekiskola lett volna, ahol csak énekesfiúk laknak, miként néhány évvel később, 1888-ban ilyen intézményt — követve a regensburgi példát — Pécssett alapítottak, és egészen az 1950-es évekig — állami részről történt feloszlataásáig — virágzott az énekiskola. Magam is tagja voltam 8—14 éves koromig. Mivel valamennyien együtt énekelünk, együtt szórakoztunk, nem éreztük a napi énekóra, a kóruspróba és a vasárnapi és ünnepi szereplések terhét, de még azt sem, hogy karácsony este (24-én) sem voltunk szüleinknél az éjféltől és másnapi szereplések miatt, mert nagyon jól éreztük magunkat közösségünkben. — De még az is jobb lett volna, ha az egri énekiskolába a szüleiknél lakó fiúkból verbuválták volna az énekeseket, és nem egy közömbös jellegű internátus növendékei közül!

Az 1864-es év nem csupán az énekiskola újraalapításáról, de a székesegyház új orgonájának átadásáról is nevezetes. Pyrker érseknek már nem futotta energiájából a tervezett orgona felépítésére. Az egri főkáptalan — mint erről Szigeti részletesen beszámol — 1853-ban megbízta Zsasskovszky Endre orgonistát, hogy tanulmányozza Európa híres orgonáit. Az 52 regiszteresre tervezett orgona diszpozícióját 1856-ban megjelent orgonaiskolájában közölte is. A hangszerter Mooser Lajos, salzburgi származású orgonaépítő készítette, aki Egerben letelepedve e művéért díszpolgári oklevelet is kapott a várostól. A hangszerter 1864. okt. 20-án adták át. Mooser közvetlenül halála előtt 1881-ben még tervezetet készített a karorgona átalakítására is, de a munkát már nem végezhetette el. Zsasskovszky Ferenc és Endre viszont ugyanazon évben Mooser nagyorgonájának az átépítését is javasolta. E munkára a jágendorfi Rieger Testvérek vállalkoztak: Barker-emeltyűs, pneumatikus hangszerter építettek 1882-ben és a karorgonát is átalakították.²⁸²

Emlékezzünk vissza: Pyrker hagyatékából — Zsasskovszky kérésére — négy hegedűt tudtak megvásárolni (először két hegedűt és egy csellót akartak), de az utóbbit már eladták. Az 1873-as bécsi világkiállítás szervező bizottsága 1872

²⁸¹ Uo. 65. doboz 1883. nov. 15., nov. 20., nov. 29.

²⁸² SzigetiEger 109—112., 137—143. l.

júniusában arra kéri az egri főkáptalant, hogy a birtokában levő, elsősorban cremonai hangszereket engedje át kiállításra. Zsasskovszky Ferencet bízzák meg az ügygel, aki júl. 31-én a kiállítás igazgatójához, Schwarz-Schönborn báróhoz írt soraiban három hangszert sorol fel elküldés céljából: „1. Geige: »Antonius Stradivarius Cremonensis, Faciebat Anno 1690.« 2. Geige: »Petrus Guarnerius, Filius Joseph Fecit Cremonae, sub Titulo S. Teresiae, A. 1710.« — Viola: »Gio. Battista Bodio, Fecit Venezia, 1804.« E hangszereket, valamint egy csellót, amelyet 100 ft-ért árusítottak ki és később egy angol 5000 ft-ért adott el, Pyrker érsek Velencéből hozta Egerbe.”²⁸³ Minderről a Magyarország és a Nagyvilág c. folyóiratban is beszámolnak.²⁸⁴ Az értékes hangszerekkel még 1883-ban is foglalkozik a káptalan. Zsasskovszky ugyanis javításra küldi el az említett két hegedűt és a Martin Laidolf-féle, 17. sz. végén készült brácsát (ez utóbbi nem a Pyrker-hagyatékából való). Pilát Pál budapesti mester 130 ft-ért javította meg őket. Zsasskovszky személyesen vitte fel az értékes hangszereket és hozta vissza őket. E hangszerek és a Pyrker-féle brácsa még 1922-ben is a székesegyházban voltak, a II. világháború után a többi értékes hangszerrel együtt eladás vagy kölcsönadás útján nyomuk veszett.²⁸⁵

1865 májusában a székesegyház kórusának két szerepléséről hallunk: máj. 14-én a zenekedvelő Máriássy Gábor püspökké szentelését, máj. 28-án pedig Bartakovics érsek aranymiséjének ünnepét tartották. Az érsek Máriacellben mondta aranymiséjét, de ez alkalommal Egerben is megemlékeztek róla.

1866. ápr. 18-án halt meg a kórus hűséges hegedűse, id. Zsasskovszky András (Endre, 1794—1866). Egri éveiben fiával lakott együtt s még az utolsó hetekben is muzsikált a zenekarban. Egerben őrzik az 1819-ből, alsókubini éveiből való kéziratos énekeskönyvét: a magyar és latin énekeket tartalmazó kancionáléről nem derül ki, vajon csak a saját könyve volt, vagy annak anyagát is maga állította össze.²⁸⁶

Az együttes státusban levő tagjairól fizetésük felemelése alkalmával, 1869. szept. 6-án közölnek részletes táblázatot, amelyet Bartakovics érsek jóváhagyott.²⁸⁷

²⁸³ Klt Kjk 1872. júl. 1., 221. l.; uo. XII—2a Iratok 64. doboz 1872. júl. 31.: „Der selige Patriarch von Venedig, später Erzbischof von Erlau, Ladislaus Pyrker hat diese Instrumente aus Italien hieher mitgebracht, sammt einen Violoncello, das jedoch um 100 fl. veräußert, später durch einen Engländer um 5000 fl. abgekauft wurde.” (Melléklet az 1883. aug. 22-i káptalani gyűléshez.)

²⁸⁴ 1872. júl. 21., 29. sz., 342. l.

²⁸⁵ Klt XII—2a Iratok 64. doboz. Melléklet 1883. aug. 9.; aug. 22.; szept. 7., 9., 11., 13., 19.; Élt A. N. 2327. Nr. 4072. 1922. aug. 14.: Leltár a főszékesegyházi hangszertár hangszereiről és a zene-kórus egyéb[?] felszereléseiről. Uo. A főszékesegyház vonós hangszereinek műtörténeti monografiája. — Mindkettőt Meiszner Imre állította össze. Lásd róla GyárfásEger 406. l.; SugárBarsi Leltár. — Mivel az 1922-es leltár nem jelzi a 18 vonós és 9 fúvós hangszer beszerzésének időpontját, az említett hangszereken kívül a többről nem tudjuk, hogy már 1887 előtt is a káptalan birtokában voltak-e. Az ismeretes, hogy a leltár 24. száma alatt szereplő két vadászkürtöt V. F. Červený königráti mester Zsasskovszky Ferenc rendelésére 1886-ban 140 ft-ért küldte Egerbe. Lásd Klt XII—2a Iratok 70. doboz 1886. febr. 24.; márc. 10., 18., 23.

²⁸⁶ Eger Érseki Könyvtár Ms 0059. sz. Ugyanitt Sk 4. sz. alatt A Zsasskovszkyak emlékezete a namesztői Zsasskovszky emléktáblának 1911. ápr. 23-iki leleplezése alkalmával — kegyelettel az utódok Eger 1911 c. alatt a család részletes történetét találjuk.; Ha 1866. ápr. 18., 190. l.

²⁸⁷ Élt A. N. 2327.

Név	Régi fizetés	Új fizetés	Kétrészes búza kila
Zsasskovszky Ferenc első karmester	690 ft	800 ft	20
Zsasskovszky András (Endre) másodkarmester, organista	520 ft	700 ft	12
Förster Károly tenorista	420 ft	500 ft	10
Schön János basszista	420 ft	500 ft	10
Zsasskovszky Mária szoprán	100 ft	200 ft	6
Zsasskovszkyné Natália szoprán	100 ft	100 ft	—
Razelné Mária alt	47 ft	100 ft	—
Menner Károly első hegedős	300 ft	310 ft	8
Dombrády László első hegedős	210 ft	300 ft	8
Pokorny János első hegedős	168 ft	300 ft	8
Braun Keresztély második hegedős	189 ft	250 ft	6
Razel Ferenc második hegedős	176 ft	250 ft	6
Böck János klarinétos	168 ft	200 ft	6
Klimesch Antal József bőgős	168 ft	200 ft	6
Dobrova Ferenc fűvós	168 ft	200 ft	6
Fischer György második fűvós	100 ft	200 ft	4
Dilettánsok	50 ft	50 ft	—
Összesen:	3944 ft	5160 ft	116

Foglár-intézeti énektanárok fizetése

Schön János	116 ft
Pokorny János	116 ft

Alapos megfontolás után főképtalani javaslatra határozta el az érsek a fizetésemelést. Zsasskovszkyék ugyanis a kórus kérvényéhez három székesegyház zenekarának fizetési jegyzékét is csatolták. Kérésükre Seyler Károly karnagy az esztergomit, Böhm József a veszprémit és Hölczel Szeráf Ferenc a pécsit küldte el. Összehasonlítva az adatokat megállapíthatjuk, hogy a fizetések rendezése után Egerben csupán a karnagy, az organista, a tenorista és a basszista érte el a jelzett székesegyházak fizetési szintjét. A többi muzsikusz jövedelme még ekkor alatta maradt az esztergomi és a pécsi 400—500 ft átlagnak, de még a veszprémi 273—378 ft közötti átlagnak is.²⁸⁸

Az 1869-es névsorban csupán egy új tagot találunk, Fischer György trombitást. Mint műkedvelő 1866-ban kér állást. Zsasskovszky szívesen ajánlja a jó muzsikust felvételre, mert éppen Cserni József trombitást rendtelensége miatt elbocsátotta,

²⁸⁸ Uo. 1869. ápr. 4. (a zenészek kérvénye); júl. 31. (Danielik János képtalani javaslat); 1868. okt. 21., nov. 3., nov. 30. (a pécsi, a veszprémi és az esztergomi fizetésjegyzék).

aki 1857-től 42 ft-os fizetést kapott. Mivel ezt az érsek előzetes tudta nélkül tette — miként Menner Károly esetében —, az érsek most is megrója érte. Helyébe Fischer Györgyöt vették fel. Fischer azonban 1869-ben meghalt. Állását újságban hirdették meg. Josef Aldorf, a zágrábi színházi zenekar tagja, a Husinecből (Csehország) való Adalbert Hanusch és Podhola János, a pécsi színházi zenekar tagja pályázik az állásra. 1870 márciusában az utóbbit vették fel „mint akinek bizonyítványai legtöbb kezességet nyújtani látszanak s ki a pécsi úgy egyházi, mint színházi karmesterek által ajánltatik.”²⁸⁹

A rendelkezésünkre álló levéltári iratok alapján bizonytalanságban maradunk az 1869-es listán szereplő Klimesch nevű bőgős személyére vonatkozólag. Említettük már, hogy 1857-ben Pók György helyébe vették fel Klimesch József trombitást. Ugyanezen év októberében már első trombitásnak nevezik ki 160 ft fizetéssel. Az 1867-es fizetésjegyzékben is így szerepel. 1869-ben — fizetésjegyzékben is — keresztnév nélkül Klimesch bőgöst találunk. 1870 januárjában Kalocsára való távozásakor viszont Zsasskovszky Klimesch Antalnak nevezi. Lehetséges, hogy csak tévesen írja a nevét, mint egy alkalommal Fischer Györgyöt is Józsefnek, Dobrova Ferencet pedig Jánosnak nevezi. Az is gyakori, hogy a zenekari tagot más hangszer státusába helyezik, hisz ebben az időben is még jó néhány hangszeren játszanak a muzsikusok. Bizonyíték híján Józsefet és Antalt egyelőre egy személynek tartjuk. Helyébe 1870 januárjában a cseh származású Novák Ferencet nevezik ki bőgősnek. Huszka Antal kassai főegyházi karnagy szerint a kassai székesegyházban játszott 1868-ban, Latabár Endre kassai színigazgató pedig azt igazolja, hogy két évig a kassai színház zenekarában játszott. Zsasskovszky javaslatában jó bőgősnek, fúvósnak, sőt énekesnek is tartja a 35 éves családos zenészt. A szintársulat egri szereplései idején az egri színházban és a székesegyház zenekarában is többször közreműködött.²⁹⁰ 1870 nyarán azonban jobb fizetés reményében Novák átmegy az Egerben állomásozó Weimar-ezred zenekarába, s ekkor helyébe a pécsi 30 éves katonazenészt, Köchner Albertet (Adalbertet) nevezik ki nagybőgősnek évi 200 ft készpénz és négy kila búza fizetéssel.²⁹¹

A kórus tagjainak további életútját kövessük úgy, hogy az 1869-es listát összehasonlítjuk a rendelkezésünkre álló legközelebbi, de egyúttal Zsasskovszky utolsó éveire utaló 1884-es fizetésjegyzékkel.²⁹² Meg kell jegyeznünk azonban, hogy a feltüntetett összegek — szerintünk — nem jelzik a pontos fizetéseket, mert pl. sem a székesegyházi pénztárból járó pénzt, sem a terményjáradékot nem közlik. Inkább csak a zenészek fizetésének egymás közötti arányára utalnak.

²⁸⁹ Klt XII—2a Iratok 39. doboz 1866. okt. 30.; uo. 43. doboz 1869. szept. 24.; dec. 9., 11. és 21.; 1870. márc. 8.; márc. 24.; Kjk 1857. okt. 21.; 1866. máj. 22., 53. l.; 1866. máj. 22., 189. sz., júl. 22., 265. sz.

²⁹⁰ Klt XII—2a Iratok 27. doboz 1857. ápr. 1.; uo. 43. doboz 1867. okt. 1., 15.; 1869. okt. 2., 13.; 1870. jan. 3., 19.; Kjk 1857. okt. 21.; Élt A.N. 2327. 1870. jan. 13., 19.

²⁹¹ Klt XII—2a Iratok 44. doboz 1870. máj. 18., 20.; Kjk 1870. jún. 3., 226. sz.; jún. 17., 256. sz.; Ka 1871. ápr. 25., 214. l.: Julianna nevű leánya keresztelésekor Novák Ferencet a cs. kir. Weimar-ezred zenekari tagjának nevezik.

²⁹² Klt XII—2a Iratok 68. doboz 1855. márc. 17., 264. sz. melléklete.

A kórus tagjainak fizetése 1884-ben:

Név	Érseki pénztárból	Káptalani pénztárból
Zsasskovszky Ferenc karnagy	272,40 ft	272,40 ft
Zsasskovszky Károly orgonista	245,84 ft	245,84 ft
Zsasskovszkyné Olholczer Natália szoprán	100 ft	100 ft
Pfeiffer Mária szoprán	100 ft	100 ft
Menner Ida alt	76,49 ft	76,49 ft
Markovszky László	187 ft	187 ft
Menczel Emil	149,30 ft	149,30 ft
Menner Károly	102,72 ft	102,72 ft
Hirsch Hugó	92,76	92,76 ft
Pokorny János	105,44 ft	105,44 ft
Foglár intézetből	50 ft	50 ft
Braun Keresztély	98,60 ft	98,60 ft
Köchner Albert (Adalbert, Béla)	80,56 ft	80,56 ft
Mihály Károly	54,96 ft	54,96 ft
Laffern Vencel	55,44 ft	55,44 ft
Chochola János (Ferenc)	50 ft	50 ft
Nemecsek János	55,44 ft	55,44 ft

A körülhatárolt 25 év folyamán az együttes életében változást okozott a zenészek és az énekesek ügyét mindig segítő Bartakovics érsek halála. Az 1873. jún. 4-én tartott ünnepélyes gyászmiséről ünnepeink között beszámolunk. (Alsóelefánton temették el.) Utódának, Samassa József szepesi püspöknek érseki beiktatását 1873. okt. 26-án ünnepelték.

Az együttesben a legfontosabb változást Zsasskovszky Endre orgonista és másodkarnagy (*1824, †1882) halála jelentette. Az 1841-ben már Egerben élő zeneszerzőről és orgonistáról maga Zsasskovszky Ferenc írt részletes megemlékezést.²⁹³ Munkásságával még majd foglalkozunk. Bár Pokorny János énekiskolai tanár és káptalani hegedűs is beadta kérvényét az orgonista állásra, a főkáptalan lelkes javaslata alapján az érsek Zsasskovszky Ferenc fiát, Károlyt nevezi ki orgonistának évi 500 ft és 12 kila búza fizetéssel. Hangsúlyozzák azonban, hogy a Zsasskovszky Endrének érdemei címén juttatott évi 200 ft kiegészítést ő még nem kapja meg.²⁹⁴

Zsasskovszky Károly 1856. nov. 1-én született Egerben. Édesapja szerint már diákkorától énekelt a kórusban, majd játszott a zenekarban is. 1871-ben 100 ft segélyt kap a káptalantól prágai zeneakadémiai tanulmányaihoz, melyet betegsége

²⁹³ Ha 1882. máj. 15.; Élt A.N. 2700. A fitanítóképző 1883/84. évi értesítője 3—8. l.

²⁹⁴ Klt XII—2a Íratok 62. doboz 1882. máj. 31., jún. 2., júl. 10., szept. 11.; Élt A.N. 2327. 1882. júl. 10.

miatt kénytelen megszakítani s csak 1873 őszén folytatja a prágai Proksch-intézetben három éven át. A káptalantól évenként 200 ft segélyt kap, de Samassa érsek kérésére a kultuszminisztérium 200 ft-os ösztöndíjat is megkapja három éven át.²⁹⁵ 1877-ben az édesapja kérésére és a káptalan javaslatára — jutalmul a sok önzetlen kíségetésért — Samassa érsek a másodorgonista címmel jutalmazza, 1879-ben pedig 200 ft fizetést engedélyez számára. Ez úgy volt lehetséges, hogy a márciusban meghalt 31 éves Kollár József trombitás szabaddá vált fizetését kapta meg. A csehországi Tmainból való Kollár József már 1870-től műkedvelőként játszott a zenekarban. Miután 1872 áprilisában 73 éves korában meghalt Dobrova Ferenc trombitás, 1872 júliusában Kollárt nevezték ki utódának.²⁹⁶

Az énekesek közül csupán Zsasskovszky Ferencné Obholczer Natália énekel még 1884-ben is férje kórusában. Férjének testvére, Zsasskovszky Mária, később Fekete Károlyné 1882-ben lemondott szoprán szólista állásáról. Tudván azt, hogy első szoprán énekesnőt csak jobb fizetés reményében tudnak szerezni, Zsasskovszky karnagy javaslatára testvérének, Endrének halála után fennmaradt 200 ft különbözetet, amelyet Zsasskovszky Károly még nem kaphatott meg, az új énekesnő fizetésének felemelésére használják fel. Így sikerül megnyerniök a prágai zeneakadémia operatanszakán végzett, Taborból (Csehország) származó Pfeiffer Máriát énekesnőnek. A karácsonyi ünnepek alatt a próbaéneklése kitűnően sikerült, így januárban már kinevezte az érsek. 1883 júliusában azonban „egy más állást nyervén” hivatkozással okt. 1-i hatállyal lemondani kíván állásáról. Nem tudjuk, hová akart menni, de gyanítjuk, hogy csak fizetésének emelése céljából közölte távozási szándékát. A valóban értékes énekesnőt mindenképpen tartani kívánják és 400 ft-ról 600 ft-ra emelik fizetését mondván, „fizetése a főegyház első énekesnőjétől megkívánt qualificatiokkal bíró egyén szükségéhez és társadalmi állásához mérve csakugyan kevés”. Dicsérik pontosságát, szép hangját és a jelzett 200 ft-ot személy pótlék címén utalják ki számára. Ilyen körülmények között természetesen szívesen marad a székesegyház szolgálatában.²⁹⁷

A kórus alt énekesnöje Razel Mária, Razel Ferenc felesége 1872. júl. 12-én meghalt. Decemberben utóda Zsasskovszky Irma, Zsasskovszky Ferenc leánya lett.²⁹⁸ Éppen tíz évvel később, 1882 márciusában az ő halála miatt kell újra énekesnőről gondoskodni. Ekkor a már három éve műkedvelő alt énekesnőt, Menner Károly leányát, Idát nevezik ki azért ideiglenesen, mert még „hangja nem bírja teljes mérvben azon kelléket, melly az üresedésben levő altistanó állomás sikeres betöltéséhez megkívánatik”.²⁹⁹

²⁹⁵ Ka 1856. nov. 1., 45. l.; Kjk 1871. szept. 16., 300. sz.; 1874. máj. 9., 191. sz.; 1876. jún. 12., 172. sz.; Élt A.N. 2327. 1874. ápr. 15.; uo. A.N. 2664. 1875. jún. 28.; jún. 30.; Klt XII—2a Iratok 51. doboz 1875. jan. 10.; jan. 15.; Vasárnapi Újság 1874. aug. 2., 31. sz., 492. l.

²⁹⁶ Ha 1872. ápr. 19., 299. l.; 1879. márc. 21., 212. l.; Élt A.N. 2327. 1877. febr. 27.; márc. 10.; 1879. júl. 1.; aug. 9.; Klt XII—2a Iratok 56. doboz 1879. máj. 24.; Kjk 1879. júl. 1., 188. sz.; aug. 9., 228. sz.

²⁹⁷ Klt XII—2a Iratok 62. doboz 1882. jún. 2., 317. sz.; uo. 63. doboz 1883. febr. 10., 77. sz.; uo. 64. doboz 1883. júl. 1.; Élt A.N. 2327. 1882. júl. 10.; szept. 8.; 1883. jan. 20., 28.; júl. 24., 29.

²⁹⁸ Klt XII—2a Iratok 48. doboz 1872. nov. 18., dec. 2.; Kjk 1872. nov. 25.; Élt A.N. 2327. 1872. nov. 25., dec. 2.

²⁹⁹ Ha 1881. dec. 22., 79. l.; Élt A.N. 2327. 1882. márc. 30., ápr. 3.

Az énekiskolával kapcsolatban említettük már, hogy Schön János basszista 1881-ben halt meg. Mivel az 1848 óta működő muzsikus kötelességét „mindég pontosan teljesítette, a temetés kifizetésén kívül temetési segélyt és negyedévi fizetést, 125 ft-ot kap az özvegy. Utódának 11 jelentkező közül 1881 decemberében a 23 éves Menczel Emilt nevezik ki basszistának. Kérvényében beszámol arról, hogy gyermekkorában Skraup karmester idején a prágai székesegyház kórusában énekelt, majd a hajdai plébánia karnagya és a zeneegyesület vezetője lett. Végleges státusát 1886-ban kapta meg, mivel „minden tekintetben jó énekessé képezte ki magát, hivatalában is pontos, magaviseletében pedig kifogástalan”.³⁰⁰

A rövid káptalani bejegyzés alapján nem dönthető el, mi volt a háttere annak, hogy 1870-ben „Förster Károly volt főegyház énekész állomásáról lemondani kénytelenítetvén, húsz évi szolgálata után némi jutalomért folyamodván — kérelme nem teljesítetik”.³⁰¹ Távozása után csak 1872 nyarán találtak megfelelő tenoristát Keller Antal személyében. Keller jó muzsikus volt — hangversenyeken is közreműködött, mint a VI. fejezetben olvashatjuk (246. l.) —, de 1876 októberében megvált a kórustól és az egrí Weimar-ezred karmesteri állását kapta meg. Pályázat útján a temesvári Grasser Eduárd, a csehországi Benischből való Johann Bernhart és a prágai Meno Srsen mellett Josef Werne bécsi énekes jelentkezett tenoristának. Az utóbbit Zsasskovszky Endre Bécsben hallgatta meg. Mivel megfelelőnek találta, javasolta felvételre. Őt vették fel a szokásos 500 ft készpénz és 10 kila termény fizetéssel. Ez esetben Zsasskovszky Endre nem jól ítélte: 1878-ban kénytelenek felmondani Wernének, mert többek között éppen a legfontosabbhoz, a gregoriánhoz egyáltalán nem ért. Werne azonban kártérítést követel. Neki senki sem mondta, sőt a pályázat szövegében sem szerepelt a gregorián tudás mint követelmény. Hiába is kérte Schön basszistát, nem segített neki a gregorián ének tanulásában. Hivatkozik fülbetegségére, arra is, hogy nagy kár érte azzal, hogy Bécsben — végleges állás reményében — mindenét eladta. Samassa érsek a negyedévi fizetést szánja kártérítésére. Ugyanakkor Zsasskovszky Ferenc és Endre felületességét is méltán hangsúlyozza: „...nem járnak el azon gonddal és kötelességérzettel, amelyet állásuk tőlök méltán megkíván... Észtanilag és jogilag az illető kártalanítása ez esetben is őket terhelné.” Elvárja joggal, hogy a pályázatokban is pontosabban jelezzék a jelentkezők kötelességeit. — Az elbocsátott Werne Egerben marad családjával s mint magán zongoratanár él 1880-ig, haláláig.³⁰²

Újabb pályázatra hárman jelentkeznek: Marhovszky Boleszlav a morvaországi Schlapanitzból, Prohazka Franz a Pilsen melletti Plassból és Fekter Ferenc

³⁰⁰ Klt XII—2a Iratok 61. doboz 1881. dec. 7., 559. sz. A következők jelentkeztek még: Rudolf Achleitner és Franz Jaromirsky Salzburgból, Ignaz Engelthaler Prágából, Josef Priborsky Bécsből, Anton Hodina a morvaországi Neutischauból, Rudolf Jedermann a morvaországi Deutsch-Leibauból, Franz Blaha a morvaországi Preranból, Josef Köhler a csehországi Ossemitzből, Johann Möldner Reichenbergből és Josef Urban Gänserndorfból; Élt A.N. 2327. 1881. dec. 18., 29.; 1886. márc. 16., 31.

³⁰¹ Kjk 1871. jan. 3., 8. sz.

³⁰² Klt XII—2a Iratok 47. doboz 1872. júl. 2.; uo. 53. doboz 1876. júl. 30.; szept. 4.; uo. 55. doboz 1878. márc. 28.; ápr. 6.; júl. 11.; Élt A.N. 2327. 1872. júl. 17.; júl. 23.; 1876. szept. 9.; jún. 28.; júl. 11.; Ha 1880. jan. 8., 269. l.: Werne József zongoratanító, Zirsnből való (Csehország), 46 éves.

dalművész Pécsről. Az utóbbi a pécsi székesegyház, majd az aradi színház énekese volt. Őt nevezi ki az érsek, de nem foglalja el az állást. Mivel Marhovszky próbaéneklése is jól sikerült, őt nevezik ki ideiglenes állásba. Félév elteltével Zsasskovszky dicséri munkáját a „figurális és római karének”-ben [gregorián ének] egyaránt. Így máj. 6-án megkapja az érsektől a végleges kinevezést. Zsasskovszky Ferenc halála után is még a kórus tenoristája, de 1882-től mint végleges egri lakosnak Boleszláv helyett Lászlónak írják a nevét.³⁰³

A hangszeres zenészek közül csak Menner Károly és Pokorny János hegedűsök tagjai végig, Zsasskovszky haláláig az együttesnek. Menner 1883-ban felesége Ritter Anna betegsége és halála miatt, majd 1884-ben is 50, ill. 49 ft segélyt kap. 1886-ban viszont 32 éves szolgálatára és 80 éves korára (1806-ban született) hivatkozva a vesperásokon való éneklés alól felmentést kap, de a zenekarban továbbra is játszik. Egyelőre még nem tudjuk megállapítani, milyen módon rokona Menner Bernát tatai, Menner Lajos és Cibulkáné Menner Nanett pesti muzsikuskoknak, mert 1806-ban az anyakönyv tanúsága szerint nem Pesten vagy Budán született. Mivel csak annyit tudunk, hogy az említett Mennerek édesapja 1808-ban már Pesten lakott, ezért elképzelhető, hogy 1806-ban még Sziléziában vagy már másutt élt, s így — ha Károlyt is fiának tarthatjuk —, ő is ott született. Azt azonban már sikerült tisztáznunk — új lexikonunkban sem szerepel még ez az adat! —, hogy Menner Károly fia a lexikonban szereplő Menner János, aki később Szegeden működött még a 20. században is! A pesti belvárosi templom anyakönyvének tanúsága szerint 1852. júl. 12-én született, két évvel édesapjának Egerbe való költözése előtt. Így érthető, hogy Zsasskovszky Endrénél tanult zenét Egerben. Arra azonban nem találunk adatot, hogy hűgán, Menner Idán kívül ő is szerepelt az egri székesegyház kórusában.³⁰⁴

Az énekiskolának 1883 decemberében való megszüntetése után Pokorny Jánosnak mint énektanárnak 100 ft végkielégítést adnak. 1885-ben újra kéri — hegedűsi fizetésén kívül — ezt a 100 ft-ot, de már nem kapja meg. Ugyanezen a nyáron ismét hallunk róla. A kórusban hiányzók listáján szerepel a neve, ezért — az előírás szerint — megfelelő összeget, jelen esetben 2 ft 50 x-t levonnak a fizetéséből. Erre ő mérgében a fizetését sem veszi fel. Zsasskovszky bölcsen jár el: Pokorny fizetését az egri takarékpénztárban helyezi el. Amikor akarja, kiveheti az összeget. Erre természetesen hamarosan sor került! Róla még fogunk hallani, hisz egy ideig ő lesz Zsasskovszky utóda a karnagyságban.³⁰⁵

Az 1884-es névsorban szerepel még Braun Keresztély hegedűs, de év végén 79 éves korában meghal. Csaknem fél évszázadig tartó szolgálata alatt sok baja akadt

³⁰³ Klt. II—2a Iratok 55. doboz 1878. szept. 9., okt. 4.; Élt A.N. 2327. 1878. szept. 21., 23., okt. 5., 1879. ápr. 6., 16., máj. 6., 1882. nov. 9., 28., dec. 30.

³⁰⁴ Klt XII—2a Iratok 63. doboz 1883. ápr. 6., 184. sz.; uo. 65. doboz 1884. febr. 4., 127. sz.; uo. 70. doboz 1886. jan. 25., 45. sz.; Élt A.N. 2327. 1884. jan. 25.; febr. 1.; Ha 1883. ápr. 5., 178. l.; Ritter Anna 54 éves, lakás Eger Kaszinó épület; Ke 1856. aug. 22., 32. l.; Ida Ludmilla Menner. Szülei ekkor is már a Kaszinó épületében laknak; Pest Belvárosi plébánia kereszteleési anyakönyv 1852. júl. 12., 62. l.; Menner János Nep., apja Menner Károly muzsikus, anyja Ritter Anna; BárdosTata 29. l.; Brockhaus—RiemannLex II. k. 520. l.

³⁰⁵ Klt XII—2a Iratok 68. doboz 1885. máj. 2., 366. sz.; júl. 16., 516. sz.

a káptalannak a fegyelméletlen muzsikussal. Tehetsége miatt mégis elviselték. Utolsó éveiben is legtöbbször az ő nevét olvashatjuk a hiányzók listáján. Gyakran járt vidékre zongorát hangolni, ilyenkor persze hiányzott a kórusról. Zsaskovszky több alkalommal szeretett volna megszabadulni a makacs zenésztől, de fellebbezéseit figyelembe véve a káptalan mégis megtartotta a zenekarban. 1885 tavaszán hat pályázó közül a Kolinból (Csehország) való 24 éves Kubicsek Alajos kapta meg az állást, aki a próbán jó hegedűsnek és kürtösnek bizonyult. Egy év múlva, 1886-ban azonban lemond állásáról s távozik Egerből. 1887 végéig nem töltik be az állást, hanem hangszerek vásárlására és a zenekari tagok segélyezésére használják fel a fennmaradó összegeket.³⁰⁶

Razel Ferenc hegedűs 1873-ban halt meg. Állását helyettesként Hirsch Hugó, a Wasa-ezred egri katonazenésze vállalja el, aki megtartja beosztását az ezred zenekarában is. Mivel őt 1876-ban Miskolcra helyezi át az ezrede, Hirsch székesegyházi állását Oppelt József, a Wasa-ezred eddigi egri karnagya veszi át. (Említettük már, hogy Keller Antal ekkor lesz az egri katonazenekar karnagya.) Oppelt népszerű muzsikus volt a városban. Hangversenyeken is közreműködött, mint erről a VI. fejezetben beszámolunk. 1877-ben Hirsch Hugót visszahelyezik Egerbe, így újrás most már véglegesen vállalni tudja a Razel-féle hegedűs státust a székesegyházban. Oppelt is marad az együttesben. Dombrády László hegedűs ugyanis éppen ekkor hal meg, így státusát 1877 januárjában Oppeltnek adják. A főkáptalan Hirsch Hugó és Oppelt József kinevezésekor arra kéri őket, hogy szükség szerint hegedűn és fúvósokon egyaránt muzsikáljanak. Hirsch még 1887-ben is tagja a zenekarnak, Oppelt Józsefet viszont 1878 őszén Brünnebe helyezik át katonakarmesternek. Így állására — a Dombrády-féle státusra — pályázatot kell hirdetni. Prágából és Aradról jelentkezett ugyan zenész — nevüket nem jelzik a káptalani felterjesztésben —, de mindketten visszavonták pályázatukat. Ekkor a már kisegítő egri muzsikust, Chochola Jánost (Ferenc) nevezik ki. Ő aztán végig kitart Zsaskovszky együttesében.³⁰⁷

Arról már szoltunk, hogy Fischer György állását a pécsi Podhola János kapta meg. Podhola 1883-ban halt meg 44 éves korában. A főkáptalan nagy reményekkel nevezte ki utódának Koreczky Józsefet, a Prága melletti Pakrotasból való muzsikust. 1864—1873-ig a nagyszebeni városi zenekár tagja s az operák előadásain első hegedűs volt. Értékeit Joh. Nep. Fuchs, nagyszebeni színházi karmester 1865-ben igazolja. Utána a soproni színházban játszott. Jaroslav Jungmann színházi karmester elméletileg is jól megalapozott zenésznek tartja. 1883 augusztusában 200 ft-ról 300 ft-ra kéri fizetésének a felemelését. A főkáptalan még korainak tartja ezt, erre ő szeptemberben szó nélkül távozik Egerből. Utódának

³⁰⁶ Ha 1884. nov. 5., 307. l.; Klt XII—2a Iratok 67. doboz 1885. jan. 5.; márc. 9.; uo. 68. doboz 1885. ápr. 11.: Jelentkeztek még Braun állására: Josef Patzelt Lodvenhaussból, Josef Szkalitzky Taussból, Ernest Szeykova Chrudinból, Karl Binder Bécsből és Fischback Ferenc Pécsről; uo. 1885. ápr. 20., 331. sz.; uo. 70. doboz 1886. márc. 23.; uo. 72. doboz 1887. jan. 14., 62. sz.

³⁰⁷ Klt Kjk 1873. júl. 10., 245. sz.; uo. XII—2a Iratok 53. doboz 1876. júl. 1.; uo. 54. doboz 1877. jan. 18.; uo. 55. doboz 1878. szept. 9.; Kjk 1876. júl. 14., 211. sz.; 1878. szept. 10., 239. sz.; Élt A. N. 2327. 1877. jan. 21.; jan. 24.; 1879. jan. 8.; jan. 17.

1884 elején a nagyszombati születésű Laffern Vencelt nevezik ki, aki közvetlenül Jolsváról jött Egerbe azzal a céllal, hogy itt helyezkedik el. Ő viszont kitart Zsasskovszky zenekarában 1887 után is.³⁰⁸

Böck János klarinétos 1881-ben 74 éves korában nyugdíjazását kéri a főkaptalantól. Hivatkozik arra, hogy 1840—1848-ig műkedvelőként, 1848-tól rendes tagként muzikál a székesegyházban. Zsasskovszky is dicséri munkáját és hűségét. Mivel mégsem nyugdíjazták, lemond állásáról. Ekkor Spitzkopf Jakab löcsei muzsikust bízzák meg ideiglenesen. Közben Böck meghalt, Spitzkopf pedig távozott Egerből. Így novemberben Mihály Károlyt és Nemeček Jánost nevezik ki fuvósoknak. 1887-ben is tagjai a zenekarnak, de részletes adatokat nem találunk róluk.³⁰⁹

Az utolsó 20 esztendő alatt az Egri Egyházmegyei Közlöny néhány olyan zenemű előadásáról szól, amelyek a székesegyház kórusa repertoárjának megismeréséhez segítenek. 1871 nagyhétén dicsérik a lamentációk és a Miserere éneklését. Ezeket már régi hagyomány szerint a kispapok énekelték. „De a főszékesegyházi ének- és zenekar e héten át tanúsított működésétől sem tagadhatjuk meg elismerésünket. Haydn Mihály repertóriumának szépségét még nem élveztük az egri templomban oly magas fokban, mint idén, midőn a 18 tagú beiskolázott vegyes kartól előadatni hallottuk. Haydn József máriacelli miséje nagy zene- és énekerőkkel sikerülten adatott elő. (A nagy zeneműtől a classicus jelleg elvitathatatlan, de hiányzik benne azon vallásos kenet, mely az utóbbi évtizedek egyházi zeneműveiben oly vigasztalólag tapasztalható s minőket egy egri főtemplomban oly sokszor van alkalmunk élvezhetni.)”³¹⁰ Az ismeretlen kritikusnak mi Katinszky Gyula tanítóképző tanárt tartjuk, akinek a Cecilia-mozgalom szellemében s Samassa érsekhez benyújtott reformtervezetével még a IV. fejezetben foglalkozunk (155. l.). Ugyanezen év jún. 29-én IX. Pius pápa jubileuma alkalmával misét tartottak: „Az egyházi zene igen megfelelő volt... Előadatott számos műkedvelő közreműködésével Kirmes Nándor ünnepi miséje. Graduale — hegedű solo — Seegnertől, előadva báró Vay Lénárt úr által, Offertorium és Ecce sacerdos Zsasskovszky Endre főtemplomi karnagytól, melynek előadásában a derék Krausz kapitány úr kitűnő részt vett. Végre ment mise és pápai áldás után Liszt Ferenc Pápai Hymuszát orgonán a kitűnő karnagy Zsasskovszky Endre adta elő.”³¹¹ Nov. 19-én Szent Erzsébet napján — a királyné névnapján — Seyler Károly, „egyik újabb” miséjét adták elő.³¹² 1872 húsvétján Karl Kammerlander augsburgi karnagy ünnepi miséje, Veit graduáléja és Schubert offertóriumja hangzott fel. Ápr. 14-én, Ipolyi Arnold beszercebányai püspök felszentelése alkalmával ismét bővebben hallunk a műsorról: „Az ünnepélyes mise és fölszentelés alatt a

³⁰⁸ Ha 1883. ápr. 19., 182. l.; Klt XII—2a Iratok 64. doboz 1883. jún. 6., 288. sz.; júl. 5., 328. sz. 329. sz.; aug. 22., 397. sz.; szept. 11., 430. sz.; uo. 66. doboz 1884. ápr. 8., 297. sz.

³⁰⁹ Uo. 60. doboz 1881. aug. 4., 360. sz.; uo. 63. doboz 1882. okt. 31., 581. sz.; Élt A.N. 2327. 1882. ápr. 13.; ápr. 18.; 1882. okt. 31.; nov. 8.

³¹⁰ Egri Egyházmegyei Közlöny 1871. ápr. 16., 8. sz., 62. l.

³¹¹ Uo. 1871. júl. 1., 13. sz., 102. l.

³¹² Uo. 1871. dec. 1., 23. sz., 187. l.

főegyházi, valamint a papnöveldei énekkar igen sikerült szabatos énekek által emelték a buzgóságot. Előadatott Ecce sacerdos magnus férfikarra és fűvő hangszerekre szerkesztve Zsasskovszky Endrétől; mise D moll Horák W. E-től, graduale Kempter Károlytól, offertorium Preindltől; Ritus Consecrationis Electi in Episcopum négyes férfi karra szerkesztve és kiadva Zsasskovszky Ferentől; Te Deum Kempter Károlytól. Méltó kiemelés érdemel a növendék papság négyes férfi-kara által énekelt Ad multos annos.”³¹³ 1879. ápr. 24-én, a királyi pár 25 éves házassági évfordulója alkalmával „a műkedvelők által támogatott székesegyházi kar Raymann miséjét adta elő”.³¹⁴ 1886-ban Zsasskovszky József védi meg a székesegyházi énekkart, mert röviddel előtte az egri sajtóban „a túl színházias zene miatt” támadták: „Épen a czikk megjelenése után Áldozó csütörtök előtti vasárnapon adták elő az egri choruson Horáknak f. miséjét, melynek dallamai, zenéje oly találóan kifejezik a liturgikus szöveget, a melyből a hallgatóra nézve egy szó sem vész el értetlenül; akinek e mise egyes részletei, különösen Kyrie, Benedictus a vagy Agnus-a alatt ájtatos érzelmek helyett a szívében frivol színházi alakok forognak elméjében vagy a talpa tánczra viszket, azon már nem lehet segíteni; de ha e misén a czikkíró jelen lett volna, ezt török muzsikának vagy czirkus zenének bizonyára nem állította volna. — Az egri chorus repertoírjában, bár mennyire szerény ez különben, még is van már számos oly mise zenedarab, melynél a szerzők az énekre fordítják a főtekintetet, ezt kidomborítani, a liturgikus szöveget zeneileg kifejezni s annak a hangszerelés által színt és keretet adni igyekeznek; Egyik másik az újabbak közül a Gregorianum dallamait veszi alapjául miséjének vagy annak egyes részeihez; időnként vegyes vagy férfi vokal quartettet is hallhatunk, s ha gazdagabb lenne a készlet s népesebb az énekkar, bizonyára többször is hallhatnánk ilyet. Van javítani, változtatni való chorusunkon, mint minden más choruson is akad.”³¹⁵

Említettük már, hogy Zsasskovszky Ferenc és Endre a 30 éve használatos és — szerintük — elavult Kobrich-féle vesperások helyett 1848-ban a szombati és vasárnapi vesperásokat, 1850-ben a himnuszokat komponálták meg. Mint 1881-ben az érsekhez írt soraikban elmondják, „később ünnepi vecsernyékről is kellett gondoskodnunk, mert a fennlevőket hosszadalmasságuk használhatatlanná tette — ezek helyett szintén újakat kellett készíteni, mellyek 40 önálló számból állván ez előtt 12 évvel voltak a Méltóságos Főkáptalannak bemutatva s azóta ünnepek délutánján folytonos alkalmazásban. Az 1848^{ik} évtől, tehát 33 év óta használatban levő főnn jelzett közvasárnapi vesperásaink azonban teljesen megérték már arra, hogy nyugalomba helyeztessenek és újakkal felcseréltessenek. Kidolgozásuknál arra törekedtünk, hogy azok terjedelmökre nézve nem hosszadalmasak, zenei tekintetben egyszerűek, komolyan egyháziak s a sólók (!) kikerülésével inkább harmonikusak legyenek, miben az egyházi zenészet jelen emelkedettebb iránya, úgyszintén saját 36 évi tapasztalataink is nagy segítségünkre valának s úgy

³¹³ Uo. 1872. ápr. 1., 7. sz., 55. l.; ápr. 16., 8. sz., 63. l.

³¹⁴ Uo. 1879. máj. 1., 9. sz., 83. l.

³¹⁵ Uo. 1886. jún. 16., 12. sz., 94—95. l.

hisszük, e munkánkkal is a jobbra haladás útján egy nyommal előbbre lépünk sikerült.”³¹⁶ Az önmaguk feletti kritikájuk feltétlenül a korabeli Cecilia-mozgalom új egyházzenei stílusának hatása volt, maguk is keresték az új szellemű megoldásokat műveikben és kiadványaikban. Ezt látszik igazolni Zsasskovszky Ferenc utolsó kottavásárlása is 1887 tavaszán. A regensburgi J. G. Bössenecker-cég a következő műveket küldte az egri főkáptalannak:³¹⁷

Witt, Missa in hon. Luciae	Kempter, Messe Op. 57
Schöpf, 2 Missa Angel.	Santner, Messe Op. 86
Broer, 6 ^{te} Messe	Pichler, Messe Op. 10
Kempter, 3 Pontific.	Pichler, Kurze und leichte
Messe in C	Messe No 3
Mozart, Messe No 6	Broer, Missa No 8
Mozart, Messe No 7	Schuller (Schiller?) Missa Op. 7
Kempter, Fest Messe Op. 11	Schöpf, III. Cäcilien Messe
Kempter, Fest Messe Op. 17	Kempter, Missa Op. 20
Zangl, Messe in C Op. 29	

A régi hagyománynak megfelelően ezekből az évekből is találtunk adatokat arra, hogy zeneszerzők műveiket felajánlják a főkáptalannak, ill. az érseknek. Így e művek is a kórus kottatárába kerültek és a repertoárt gazdagították: 1871-ben 20 ft tiszteletdíjat küldenek Seyler Károly esztergomi főegyházi karnagynak „egyházi kisebb” zeneműveiért. Hasonló összeget küld Samassa érsek 1875-ben gróf Festetics Leó zeneszerzőnek, a pesti Színészeti Tanoda vezetőjének orgonakíséretes egyházi énekeiért, Beleznay Antal jászberényi kántor pedig 1884-ben vegyeskari Ave Mariáját küldi az érseknek, de tiszteletdíjról itt nem találunk bejegyzést.³¹⁸

Zsasskovszky Ferenc — a levéltári adatok szerint — 1887-ben még aktívan foglalkozik kórusának ügyeivel. Megérte még a székesegyház felszentelésének félszázados évfordulóját (máj. 7.), sőt 22 éves Alajos nevű fia temetését is (jún. 14.), aki diszkantistaként énekelt a kórusban.³¹⁹ Eger legértékesebb karnagya dec. 2-án halt meg, s dec. 4-én délután ünnepélyesen temették Egerben.³²⁰ A főkáptalan a testvért, Zsasskovszky Józsefet, a papnövelde igazgatóját bizza meg ideiglenesen a székesegyházi kórus ügyeinek intézésével és a leltár elkészítésével. 1888-ban 18 jelentkező közül Chladek József rózsashegyi orgonistát, Hausmann Vencel németródi karnagyot és Pokorny János egri zenekari tagot hívták be a júl. 21-i próbára. A bizottság döntése szerint Hausmann Vencelt nevezi ki az érsek ideiglenes karnagynak azzal a kötelezettséggel, hogy megtanul magyarul, Pokorny Jánost pedig 100 ft fizetésemeléssel másodkarnagynak. 1889 nyarán Hausmann

³¹⁶ Klt XII—2a Iratok 60. doboz 1881. nov. 8., 501. sz. Melléklet az 1881. okt. 24-i kérvények. Uo. a tematikus jegyzékünk 694. sz. mű címlapja és tartalma.

³¹⁷ Uo. 72. doboz 1887. máj. 27.

³¹⁸ Kjk 1871. jún. 2., 186. sz.; Élt A.N. 2647. 1875. dec. 2.; uo. A. N. 2641. 1884. máj. 30.

³¹⁹ Szlt Prot. Cer. 1878—1894. 188. és 191. l.

³²⁰ Ha 1887. dec. 2., 256. l.

lemondott állásáról, s így októberben Pokorny Jánost nevezik ki karnagynak. Együttesében az 1884-es névsorhoz viszonyítva csak annyi a változás, hogy Zsasskovszkyné Obholczer Natália helyett Pauer Vilma énekesnő, a meghalt Braun Keresztély helyett másodfűvősként pedig Pokorny Alajos szerepel.³²¹

Mielőtt búcsút vennék Zsasskovszky Ferenc székesegyházi együttesétől, szóljunk a két testvér, Ferenc és Endre zeneszerzői munkásságáról és fontosabb kiadványairól anélkül, hogy monografikus teljességre törekednénk. (Mindkettőjük életrajza még megírásra vár!) Mi csak a helyüket kívánjuk e munkánk keretében megjelölni Eger zenei életében. Mint látni fogjuk, a katonazenekar kivételével mindenütt részt vesznek az egri zeneélet irányításában s aktív tagjai a hangversenyeknek is.

A Religio c. folyóirat ismeretlen cikkírója 1888 januárjában kétrészes nekrológot ír Zsasskovszky Ferencről, életéről s Endrével folytatott közös munkásságáról.³²² Itt találjuk születésének első pontos adatát is (1819. ápr. 3. Alsókubin, Árva m.). Kompozícióival ugyan nem foglalkozik, de méltatja nevezetesebb kiadványait, amelyekkel Endrével együtt segíteni akartak az egyházi és világi zene művelőinek. Így elsősorban szól a Karénekes kézikönyvről (Manuale musico-lyurgicum, 1853), amelynek Scitovszky primás pártfogásával való elterjesztésével az egész országban egységessé tették a katolikus szertartások énekeit. Igaz ugyan, hogy a gregorián énekek lejegyzései ma már elavultak és ritmikailag is hibásak, mégis biztosították a gregorián élő gyakorlatát.

Legnagyobb jelentőségűnek a Tárkányi Bélával együtt szerkesztett Katholikus egyházi énektár megjelenését (1855) tartja, amely Zsasskovszkyék életében (1874) második kiadásban is megjelent. Bartakovics Béla érsek előszót írt az énekeskönyvhöz, de az érseknek nem volt olyan aktív szerepe a könyv létrejöttében, mint amilyen a Szentmihályi-énekeskönyv esetében Eszterházy püspöknek vagy a Rudassy-féle énekeskönyvnél Pyrker érseknek volt. Az érseki és a káptalani levéltárban nem is találtunk adatokat e könyvről. Úgy gondoljuk, hogy saját maguk elhatározásából és munkájukkal szerkesztették a könyvet.

Amikor a Rudassy-féle énekeskönyv ügyével foglalkoztunk, Orosz Ádám bírálatának említése után (a részletes szöveg hiányzik) nem találtunk több adatot a levéltárban a kézirat sorsáról. Valamit megtudunk az ügyről 1864-ben, amikor Sohlya Antal támadására maga Zsasskovszky Ferenc válaszol és tisztázza helyzetüket: „A Zenészeti Lapok 32. számában Sohlya Antal úr tollából egy értekezés áll, melyben . . . úgy okoskodik, hogy az általunk hangjegyekre tett s Tárkányi úr által kiadott énektár azért nem bír kelettel, mert azon hír terjeng felöle, hogy az egy kántor (Rudassy) munkája lett volna nagy részben, ki a szerkesztésből ignorálva kihagyott’ . . . Anélkül, hogy a kósza pletykának csak legkisebb fontosságot is tulajdonítanánk, felvilágosításul, bár nem örömet teszszük,

³²¹ Klt XII—2a Iratok 73. doboz 1887. dec. 3.; Élt A.N. 2327. 1888. aug. 8., szept. 12., 1889. aug. 1., 21., nov. 26.

³²² Religio 1888. jan. 4., 4-5. l. és jan. 7., 14-16. l.

kénytelenek vagyunk felemlíteni, miként Rudassynak, ki mint egri kántor az egyházi népének a képezdében tanította, volt egy írott énekkönyve, mely az ország különböző részén sok példányban kézen foroghat, mert egykori tanítványai el nem mulasztották az híven lemásolni. Miként tudomásomra esett Rudasy[!] ezen énekkönyvét b. e. Pyrker Patriárka érseknek még talán 1840-ben bemutatta, de a munka az akkori főegyházi karigazgatónak bírálatát ki nem állván, ki nem adatott. Maga az énekkönyv soha sem volt kezünknel; Rudasy iránti kíméletből nem szereztük meg s csakugyan, midőn az énektárt szerkesztettük, Rudasy hajdani szándokát, jóllehet bizodalmas viszonyban állottunk vele, soha előttünk föl nem fedezte, énekkönyvét soha elő nem hozta: hanem még is néhány saját szerzeményi dallammal (cantus firmus) kedveskedett, melyeket mi némi kis módosítással, saját harmonizálásunkkal énektárunkba fel is vettük. Leginkább azért, hogy neki kis örömet szerezzünk. Sajnos, hogy éppen e négy dallam az (de most már e dallamokat ki nem jelöljük), melyekért bizonyos kritikus a 'Tanodai Lapok'-ban az egész énektárt hasznavethetetlennek s más által pótolandónak ígyekezett feltüntetni. Ennyiből áll mindössze Rudasy közreműködése..."³²³

A korabeli felfogásra jellemző kritikák közül Kaposy Györgyét idézzük, aki maga is összeállított szertartáskönyvet és népénekgyűjteményt is: „Midőn a jelen egyházi költő Tárkányi J. Béla, a szaktudós Zsasskovszky testvérpár közreműködésével 1856[!] -ban kiadá 'Egyházi Énektárát', azon nagyszerű változásnak veté meg alapját, mely egyházi énekeink tárgyában kiáltó szükség vala. Régi ilyenmő könyveink, mint a Szelepcsényi, Bozóki, Szentmihályi s a már csak itt-ott létező, leginkább Erdélyben és Bukovinában használt Csiki-féle, megjelenésük korszakától a jelen század első negyedéig jó szolgálatot tehettek; de ütött az óra, melyben egy Révay hangosan dörgé a magyarok fülébe: Uraim, nem tudunk magyarul.”³²⁴ A Religio névtelen cikkírója természetesen lelkes hangon ír az Énekkönyvről, azaz a középiskolai diákság részére a Népének-tár alapján összeállított vegyeskari négyszólamú népénekeket és motettákat tartalmazó énekeskönyvről (1858), amely sok kiadás és más gyűjteményekben való felhasználás után századunk 30-as éveig, a Harmonia Sacra megjelenéséig használatban volt országszerte.³²⁵ A Religio ismeretlen cikkírója foglalkozik Zsasskovszkyék többi kiadványaival is: A Cartica Sacra főleg a kispapok énekkarának ad segítséget. A Funerale, a hallottas énekek gyűjteményével harcol a régi ízléstelen „búcsúztatók” szokása ellen. Az Egeri Dalnok, Kislantos, Harmonia és

³²³ Zenészeti Lapok 1864. máj. 19., 34. sz., 271. l.

³²⁴ Uo. 1864. nov. 17., 7. sz., 53. l.

³²⁵ Szénfy Gusztáv kritikájában számon kéri Zsasskovszkyéktől főleg azt, hogy miért nem ragaszkodtak pontosabban a harmonizálásban a dallamok régi, egyházi hangneméhez, de azt sem tartja helyesnek, hogy Haydn harmonizálását (102. sz. az első kiadásban) megváltoztatták. Stephanovszky Sándor részletes válaszában visszautasítja a vádakat, de olyan személyeskedő, kioktató hangon, hogy a Religio szerkesztője éppen ezen nem illő hang miatt a jövőben nem ad helyet ilyen válaszoknak. Lásd Religio 1860. febr. 8., 96. l.; febr. 18., 124. l.; febr. 22., 135-136. l.; márc. 10., 181-184. l.

Palestrina c. gyűjteménysorozatok a férfi-, vegyes- és gyermekkarok repertoárját gazdagítják a régi koroknak anyagával is. Elgondolkodtató az a tény, hogy az a Zsasskovszky, aki Mozart és Haydn kivételével szinte csak saját korának — gyakran nem is élvonalbeli — műveit énekelte a székesegyház kórusán, e gyűjteményekben a régi korok műveit is közreadja! — Az említett cikkíró nem foglalkozik az 1865-ben kiadott orgonaiskolával, amelyet Bartakovics Béla aranymiséjére ajánlanak fel. Erről viszont Mosonyi Mihály ír igen nagy elismeréssel!³²⁶

³²⁶ Zenészeti Lapok 1865. okt. 12., 2. sz., 11. l.; okt. 19., 3. sz. 17—20. l.; okt. 26., 4. sz., 26—28. l.

III. A székesegyházi zenészek külső szereplései

Ferencesek

A törökök kivonulásának napján, 1687. dec. 17-én érkeznek vissza Egerbe s néhány hónapon át a Szent Mihály-plébániatemplomban végeznek lekipásztori munkát. 1688 tavaszán, amikor Fenesy püspök a várbeli székesegyház helyett a Szent Mihály-templomot foglalja le székesegyház céljára, a ferencesek a mai templomuk helyén egy török dzsámit kapnak meg. Átalakítása után itt végzik zsolozsmájukat is s mellette alakítják ki rendházukat. 1694-ben Szent Antal-körmenetüket közösen tartják a jezsuiták úrnapi körmenetével úgy, hogy előtte a jezsuitáknál, utána náluk hangzik fel ünnepi mise. Mivel a jezsuiták naplóírója szerint a ferencesek orgonistája is szerepelt az ünnepen, feltételezzük, hogy valamilyen kis orgonájuk már ekkor is volt, mielőtt 1712-ben gróf Buttler János várparancsnok Körmöcbányáról ötregiszteres pozitív orgonát szerzett számukra.¹ A Rákóczi-időkben folytatják munkájukat, Rákóczi Ferenc ugyanis 1704-ben menlevelet adott részükre.²

Naplójuk csak szűkszavúan utal arra, hogy 1714-ben új rendházat kezdtek építeni. 1739. aug. 2-án Erdődy püspök új templom alapkövét helyezte el. 1744 augusztusában kész lett a szentély. Már benne zsolozsmáznak, de csak 1755-ben fejezik be a templom építését s viszik át a Buttler-féle orgonát is. Bővebben szólnak 1747. máj. 1-én Petrus Relegatus ferences szentté avatásának egri ünnepségéről, amelyet Barkóczy püspök nagy pompával tartott náluk. Itt találunk először konkrét bejegyzést a székesegyházi zenészek közreműködéséről, amely aztán rendszeres lesz, de csak néhány sajátos ferences ünnepen: a saját úrnapi körmenetükön (úrnapi utáni hétfőn, de csak a 18. században, mert a 19. században az érsekség csak a székesegyházi és a Borgia Szent Ferenc-templomi azaz a ciszterciek körmenetét engedélyezi), Pádúai Szent Antal napján (jún. 13.), Porciunkula-búcsún (aug. 2.) és Szent Ferenc ünnepén (okt. 4.). Számadáskönyvük bejegyzései szerint általában 4-5 forintot fizetnek a zenekarnak egy-egy közreműködéséért és természetesen ebédre is meghívják őket.³ Egyébként viszont a szerzetesek gregoriánt énekelnek, vagy az orgonista vezetésével népének szól templomukban. 1786-ban II. József rendelkezésére beszámolnak a zsolozsmázás módjáról: Vasárnap és ünnepeken a vesperást, a primát, a kompletóriumot és a Te Deumot éneklék, a többi részt, miként hétköznap a teljes zsolozsmát csak recitálják.

¹ HistJes I. k. 50. l.; HistFranc 33. l.; SzigetiEger 22. l.

² HistFranc 14. l.; KandraAdatok IV. k. 375. l.

³ HistFranc 14—97. l.; HmL XII—4., 9—12. k. Számadáskönyvek passim.

A karácsonyi zsolozsmán és a nagyheti lamentációk alkalmával az első noktturnust éneklik, a többi részt recitálják.⁴ Saját többszólamú kórusokról és zenekarokról nem tudunk, sőt a mariánus provinciában hagyományos egy-kétszólamú orgonakiséretes misekompozíciók éneklésének sem találjuk náluk a nyomát. (Az egriek a szalvatóriánus provinciához tartoztak.)

Háznaplójuk néhány epizódot megőrzött a káptalani zenészek szereplésével kapcsolatban. A karácsonyi éjféli misén nem szoktak náluk muzsikálni a káptalani zenészek. 1761-ben bejegyezték, hogy orgonakisérettel furulyások muzsikáltak, de olyan víg zenebonát csaptak, hogy a püspöki helynök értesülvén a botrányos esetről, megdorgálta a házfőnököt.⁵ 1765 Porciunkula-búcsúján kénytelenek voltak maguk a ferencesek énekelni az ünnepi misén, mert a meghívott káptalani zenészek nem értek oda a minoritáknál elhúzódott szereplésük miatt.⁶ 1766. jún. 2-án az úrnapi körmenetükön pontosan részt vettek, sőt utána az ebéden is. Wagner kanonok vezette a körmenetet s ő adta kölcsön a szokás szerint a hordozható regált is. Az oltároknál kisdíákok az Oltáriszentség misztériumáról angyali ruhában verseket mondtak.⁷ 1770-ben az úrnapi körmenetükön — valamilyen sértődés miatt — megtagadták a közreműködést, sőt ebben az évben a többi szereplést is. Ekkor Girth Sándor regens chori mégis megkönyörül rajtuk, mert gyermekkórusával részt vett a körmeneten és a misén is. A kórus egyik fiú tagja játszott a hordozható regálon a körmenet alatt. Ugyancsak ők énekeltek az aug. 2-i ünnepükön is. A naplóíró nem rejti véka alá haragját és élesen kifakad az udvariatlan és telhetetlen székesegyházi zenészek ellen („inurbani et insatiabiles Musici figurales”).⁸ 1778-ban a Porciunkula-búcsú ünnepi miséjén a káptalani zenészek helyett az akkor már Egerben tanító ciszterciek zenekara szerepelt náluk.⁹ A keresztjáró napok keddjén mindig hozzájuk érkezik a körmenet a székesegyházból. Ezen természetesen a káptalani zenészek muzsikáltak. 1796-ban és 1814-ben utal is erre a naplóíró.¹⁰ 1796-ban úrnapi körmenetükön kifejezetten jelzik, hogy a misén, a körmeneten s a négy oltárnál is zenélnek a káptalani zenészek.¹¹ 1804. dec. 8-án Vigh Márton újmiséjét tartotta a ferenceseknél. A káptalani zenészek csak az evangéliumig muzsikálhattak náluk, mert sietniök kellett a székesegyház ünnepi miséjére. A primicia hátralevő részén népének volt orgonakisérettel.¹²

A régi ötregiszteres orgona helyett 1828—1829-ben Bleszner Károly pesti orgonaépítővel 14 regiszteres új orgonát építtetnek. A majdnem 4000 ft-os összeg nagyobbik részét gyűjtésből fedezik. A hangszert 1832-ben már Fülöp Orbán

⁴ Élt A.V. 304. 1786. okt. 10.

⁵ HistFranc 102. l.

⁶ Uo. 108. l.

⁷ Uo. 114. l.

⁸ Uo. 155. és 161. l.

⁹ Uo. 237. l.

¹⁰ Uo. 332. és 514. l.

¹¹ Uo. 333. l.

¹² Uo. 402. l.

parádi ferences javítja és egy pedálváltozattal erősíti. Többszöri javítás után az 1870-es években még ez a hangszer szól a templomban.¹³

Orgonistáik közül név szerint ismerjük P. Andrást (1753), Gazda Adalbertet (1756), aki a ferences kispapok énektanára, P. Egyedet (1771), Bognár Tádét (1783), Fr. Forgách Jakab Ignác kispap orgonistát (1786), Csejtei Ernőt (1788), Fr. Tertiariust (1807). Az 1810-es években — a napló szerint — Pál Márton egri városi kántor orgonált náluk. A következő években nem jegyezték be az orgonisták nevét.¹⁴

Minoriták

A hagyomány szerint az egykori templomukból átalakított dzsámit kapták vissza, amikor a török kivonulása után 1687. dec. 18-án visszatértek Egerbe. Az Eger patak partján álló dzsámi-templomuk azonban 1712-ben tönkrement. Ugyanitt újabb templomot építettek 1715—1717 között. 1718-ban Sivecz Dániel házfőnöksége alatt 217 rénus forintért nyolcregiszteres orgonát vásároltak.¹⁵

Az Eger patak áradása miatt veszélyessé vált templom helyett építik fel a Piac tér közepén 1758—1773 között az ország egyik legszebb barokk templomát. Az 1718-ból való orgonát viszik át az új templomba s még egy századig használják itt is. 1868-ban Mooser Lajos orgonaépítő a székesegyházból kapott orgonaházba új 17 regiszteres orgonát épít be. Az 1718-ból való hangszert viszont 1871-ben a gyöngyösi Szent Orbán-templom kapja meg, ahol a lényeges részei ma is láthatók. Az új rendházat 1772-ben kezdték építeni.¹⁶

II. József rendelkezése alapján Reiser Jácint tartományfőnök 1786-ban Eszterházy püspöknek beszámol a zsolozsmázás módjáról: Hétköznap az egészzet recitálják. Vasár- és ünnepnap a terciát és a vesperást éneklük orgonakiséret mellett gregorián dallamokkal, miként a hétköznapi konventmisét is.¹⁷ Az 1750-es évektől részletes házinaplójuk szerint a székesegyházi zenészek náluk is rendszeresen szerepeltek, de sűrűbben, mint a ferenceseknél. Számadáskönyveikből kitűnik, hogy ők is megfizették fáradságukat s vendégül is látták őket. A hangszeres zene szeretetét azonban jóval nagyobb mértékben tapasztaljuk náluk, mint a ferenceseknél. Mint látni fogjuk, a káptalani zenészeken kívül más együttesek, sőt saját növendékeik együttese is szóhoz jutottak nagyobb ünnepeiken. A legfeltűnőbb pedig az, hogy ebédelőjükben, nyáron a kertjükben milyen gyakran felhangzik a

¹³ SzigetiEger 23. és 188. l. A 23. lapon az 1818-as dátum sajtóhiba. Mint a jegyzetben látható, a helyes évszám 1830.

¹⁴ HistFranc passim; Élt A. V. 304.

¹⁵ Élt 3345. Liber inventariorum conventus Minoritarum 85.: „Organum curatum est Anno 1718. sub Guardianatu A. R. P. M. Danielis Sivecz in flor. Rhen. ducentis septemdecim id est 217. mutationes octo habet fistulas universim quadringentas quinque id est 405. ex quibus lignee inveniuntur numero nonaginta id est 90, reliquae sunt stanneae et substanneae.”; SzigetiEger 25. l.

¹⁶ DiarMin VI. k. 1868. febr. 1., nov. 4., 1874. szept. 26.; HevesMüemlék II. k. 234—239. l.; SzigetiEger 25—27., 110. l.

¹⁷ Élt A. V. 304. és 1593. 1786. okt. 20.

hangszeres zene! Mindezekről a 18. századi naplóiírók igen részletesen és élményszerűen beszámolnak, a 19. századiak viszont alig szólnak a zene szerepéről. E forrásokra építve az egyházi év keretében számolunk be rendszeres, majd rendkívüli ünnepek zenés hagyományáról.¹⁸

Rendszeres ünnepek:

1. *Karácsony* (dec. 25.) Általában 24-én este ünnepélyes zsolozsmát énekelnek. Az éjféli és a 25-i ünnepi misét orgonakísérettel tartják. Zenészek közreműködéséről is jó néhány évben találunk bejegyzést, de ezen az ünnepen nem a káptalani zenészekről. 1761-ben P. Kornél és P. Gábor minorita atyák néhány külső zenésszel kamaraegyüttest alakítottak. Az éjféli misén és a délelőtti ünnepi misén is ők muzsikáltak. Négy alkalommal (1764, 1765, 1782 és 1796) azok a zenészek, akik az éjféli és a nagymisén játszottak, náluk ebédeltek. 1767-ben a jezsuiták diszkantistája és az a zenész a vendégük, aki pásztorsípon játszott fenn a kóruson. 1777-ben három zenészt, 1781-ben három hegedűst, 1798-ban két zenészt említenek, akiket aztán vendégül is látnak. 1883-ban a délelőtti 1/2 12-es mise alatt „az egri dalárda énekelt nagy bravúrral a közönség jelenlétében”. (A műsorról az „Egri Dalkör” fejezetrészben szólnak.) 1886. dec. 24-én a régi hagyomány szerint a „Matutinumot és Laudest karban végeztük éjféli előtt. A zsolozsmák és antiphonák a Gregorián nyomán énekeltek Tarnódy Tanár úr vezetése alatt szép eredménnyel.” Karácsony napján „1/2 12-kor Tarnódy úr vezetése mellett négy hangra a papnövendékek igen szép eredménnyel énekeltek. Különösen szépen sikerült a „Kenyér és bor áldozat” kezdetű betét. Szent István mártír ünnepén szintén volt éneklés 1/2 12-kor magiszterünk vezetése mellett a növendékek énekeltek.” P. Tarnódy Tamás a rendi növendékek magisztere és kórusának vezetője volt ezekben az években.

2. *Húshagyókedd.* A zsolozsma befejezése után vacsoráznak s utána jó hangulatban, családias légkörben töltik a farsang végét. 1756-ban Molnár József jogtanár hegedű- és cimbalomegyüttese szórakoztatta a szerzetes-családot. 1758-ban jó néhány vendégük társaságában kártya- és kockajátékkal töltik az estét, miközben hegedűk és citera hangja szól. 1790-ben katonazenész fiúk muzsikálnak („Pueri militares faciunt musicam”). 1792-ben délután részt vesznek a püspöki szeminaristák farsangi színdarabján. Vacsora után vendégeikkel tokaji bor („vinum Tokajense”) mellett kártyáznak. Utána az atyák több szólamban igen kedves dalokat adnak elő. („Post haec Patres vocalem producunt harmoniam dulcissimas decantantes arias.”) 1803-ban náluk ebédel az egyik káptalani zenész két muzsikussal fiával és utána zenével szórakoztatja a rendház lakóit. Vacsora után pedig Molnár Mihály városi tanácsos együttesével muzsikál körükben.

3. *Templomszentelési ünnep* (húsvét utáni 2. vasárnap). Az új templom ünnepélyes felszentelését Szalbek Károly felszentelt püspök 1773. ápr. 18-án, fehérvasárnap végezte fényes papi segédlettel. Trombiták és dobok hangja mellett fogadták reggel

¹⁸ A továbbiakban lábjegyzetel csak az idézett helyek fordításainál adunk s más források esetében. A dátumok alapján adataink a naplóban (DiarMin) megtalálhatók.

1/2 8-kor. A szertartások befejezése után kb. 1/2 11-kor következett nagy sereg meghívott jelenlétében az ünnepi mise. Alatta többször díszlovéseket adtak a várból, és a templom előtt parádézott a katonaság is. A felszentelés évfordulóját zenés misével ünnepelték minden évben. A káptalani zenészek vállalták ezt az ünnepet is. Csak 1798-ban olvassuk a naplóban, hogy rendi növendékeik kórusa énekelt. Utána újra a székesegyházi zenészek muzsikáltak. A napló utoljára 1822-ben jelzi szereplésüket. A zenés hagyomány bizonyára tovább is élt náluk.

4. Nagyhét, húsvét.

a) *Passió és lamentáció.* 1758-ban nagyszerda, nagycsütörtök és nagypéntek délután a gyászszolozsmát latinul gregorián dallamokkal éneklük. Az első noktornusban a Jeremiás-siralmakat és a responzóriumokat magyarul éneklük cítera kíséret mellett. 1767-ben ugyanerről hallunk. 1790-ben a lamentációkat nagycsütörtökön latinul éneklük, nagyszerdán és nagypénteken magyarul. Virágvasárnap és nagypénteken reggel szlovákul, délelőtt magyarul hangzik fel a passió. 1792-ben a passiót szlovákul és magyarul éneklőket megvendégelik. 1797-ben jelzik, hogy a passiók tömegszerepeit (turbáit) több szólamban adják elő világi zenészek. 1804-ben a naplóíró szerint „cum suavi melodia” azaz igen szép dallamokkal hangzanak fel a passiók.

b) *Flagelláns körmenetek.* A jezsuita naplóíró szerint a minoritáknál 1713 nagypéntekén már élt a szokás.¹⁹ 1730. máj. 24-én hagyta jóvá a püspökség a kordatársulat működését, amely rendezte a körmeneteket.²⁰ 1753-ban a nagypénteki lamentációk alatt elindult már az önostorozók körmenete. A kordások kettesével vonultak gyászöltözetben a Könyörülj Isten kezdetű zsoltárt énekelve. Krisztus szenvedésének misztériumát jelenítették meg: legtöbben keresztet hordoztak, voltak, akik a szenvedő Krisztust, Júdást, a latrokat és a zsidókat jelenítették meg, a nők pedig a Hétfájdalmú Szűz Máriát, a Krisztus arcmását hordozó Veronikát és Mária Magdolnát személyesítették meg. A hatalmas körmenetet csaknem az egész város népének jelenlétében tartották. Zenészek közreműködéséről azonban nem találtunk konkrét adatot. 1754—1758-ig mindegyik évben szól a naplóíró a körmenetről. A felvilágosult gondolkodású Eszterházy püspök a visszaélések és a túlzások miatt 1763-ban tiltja a flagelláns körmenetet.²¹ Ennek ellenére a naplóíró szerint 1767-ben is tartottak. 1768 nagypéntekén a püspök újra tiltja a nyilvános körmenetet. 1779-ben Khorer Ignác plébános kifogásolja a püspöknél, hogy a tiltás ellenére ez évben is rendeztek körmenetet a kordások. Ekkor Eszterházy püspök a minoriták házfőnökéhez küldi tiltó sorait, majd az 1780-as vizitációban ugyanezt megismétli és véglegesen megtiltja a szokást.²²

c) *Feltámadási körmenet.* A jezsuiták naplójában jelzik, hogy 1697-ben nagyszombat este 9-kor tartják a minoriták körmenetét.²³ A 18. században csupán 1754-ben és 1758-ban utal arra a minoriták naplóírója, hogy este 8-kor kezdték az

¹⁹ HistJes 1713., 122. l.

²⁰ Élt A.V. 3422.

²¹ Uo. Prot. Dioecesis. 1763. ápr. 16., 473. l.; KovácsFlagelláns 49-50. l.

²² Élt A.V. 713. 1779. júl. 15.; uo. Prot. Dioecesis. 1779. júl. 15.; uo. A.V. 3422., 53. l.

²³ HistJes 1697., 67. l.

ünnepi menetet. A 19. századból csak néhány bejegyzést találtunk: 1816-ban 7-kor, 1886-ban 5-kor kezdődött a körmenet. Az 1753—1816 közötti időszakban biztos, hogy ezen az ünnepen a káptalani zenészek szerepeltek náluk, mégpedig a teljes zenekar („cum tubis et timpanis”). 1767-ben húsvét keddjén náluk vacsoráznak a zenészek, bizonyára nem csupán ez alkalommal. II. József 1786-ban megtiltja a körmenet tartását, de halála után, 1790-ben újra él a zenés hagyomány. 1805-ben a körmenetvégi Te Deumnál jelzik, hogy több szőlamban énekeltek. 1886-ban Zsasskovszky Ferenc orgonált náluk.

d) *Húsvét*. Az ünnepélyes nagymisén a káptalani zenészek — úgy látjuk — nem működtek közre. 1782-ben az „inter concentus musicorum figurantium” kifejezés többszólamú énekekre és zenekarra utal, de nem állapítható meg, kik muzsikáltak. 1797-ben, 1798-ban és 1799-ben „sub musica per studiosos” és hasonló szövegek a saját növendékeikből alakított együttes szereplésére utalnak, mint ezekben az években egyéb ünnepeiken is olvasunk többszólamú éneklésükről és zenekarukról. A 19. században csak 1884-ben találtunk érdekes adatot: „Húsvét vasárnap a fél 12 órai misén az egri dalkőr Abt Ave Maria-ját és Palestrina O crux ave-ját énekelte. Ez alkalommal templomunk — különösen a művelt osztályból — szorongásig megtelt.”

5. *Szent Flórián* (máj. 4.) Bizonyára régi hagyományt rögzít a napló 1753-ban és 1754-ben. Még a régi templom Nepomuki Szent János oltáránál helyezték el Szent Flórián képét is. E napon a helybeli és a vidéki serfözök (Braxatores) fizették és tartatták zenés miséjüket a minoriták templomában. Mivel 1766. máj. 4-én a káptalani zenészek a minoriták vendégei az ebéden, feltételezhető, hogy ők vállalták a serfözök fogadalmi miséjének a zenéjét. 1800-ban e napon azonban a rendi növendékek kórusa gregorián korálist énekel. 1806. máj. 4-én a húsvét utáni 4. vasárnapon, miután elkészült és megáldották Szent Flórián oltárát — írja a naplóíró —, a rendi kispapok segédletével zenés misét tartottak. 1817-ben 10-kor volt a zenés mise. A naplóíró nem szól arról, hogy a serfözök ünnepe volt még mindig, sem arról, hogy a káptalani zenészek muzsikáltak. — Voit szerint ez az oltár az 1827-es tűzvészben elpusztult.²⁴

6. *Nepomuki Szent János* (máj. 16.) 1753 novemberében arról ír a naplóíró, hogy a Nepomuki Szent János-szobrot a város a kerítésük mellé a haranglábhhoz vitette és ott helyezték el, mivel a teret kövezik. Azt is említi, hogy a püspök nem is akarja visszahelyeztetni. Nep. Szent János tiszteletét a székesegyházban kívánja ünnepeltetni, ahol az ereklyéi is vannak. A tér közepére Szentháromság-szobrot kívánnak állítani. Mint ismeretes, erre azonban sohasem került sor. 1755-ben is jelzi, hogy a szobor a rendház kerítésénél a téren áll, és este 8-kor a káptalani zenészek muzsikáltak a szobor előtt tartott ájtatosságon.²⁵ 1758-ban a nyolcad befejezése alkalmával, máj. 23-án délelőtt zenés mise volt a templomban, este pedig zenés

²⁴ HevesMűemlék II. k. 242. l.

²⁵ DiarMin I. k. 54. l.: „Hodie Civitas fieri curavit columnam lapideam pro praefata statua S. Joannis Nep. proxime ad nostram cincturam ad campanile, in qua columna dictae Statuae collocata est . . . In locum autem dictae statuae ex mente Suae Exc. Eppalis exigere vult Civitas in medio fori statuam aliam SS. Trinitatis.” 1755. máj. 15., 118. l.: „ . . . coram statua S. Joannis Nep. prope cincturam conventus in foro cum tubis et tympanis honorificabant Sanctum.” — Itt említjük, hogy 1792-ben Eszterházy püspök átírta a szobor ügyében a városhoz. Horváth Mihály alapítványa összegét ugyanis a városnál helyezték el,

litánia a téren a szobor előtt. Az új templom és rendház felépítése után nem tudunk a szoborról. Az új templomban 1780-ban kezdték a szent oltárának festését.²⁶ 1779-ben Szepessy Ignác báró kanonok, 1791-ben Ulrich Jánosné úrnő költségén tartják az oktávás zenés ünneplést. 1782. máj. 16-án a városbíró és a káptalani zenészek a vendégeik. Ez arra utal, hogy az utóbbiak közreműködtek az ünnepen. 1792-ben a keresztjáró körmenet harmadik napjára esett az ünnep, a szent tiszteletére a zenés misét mégsem hagyják el. 1797-ben a káptalani zenészek, 1798-ban és 1801-ben viszont a rendi kispapok kórusa énekel ez alkalommal. 1821-ben — úgy gondoljuk — ismét a káptalani zenészek szerepelnek, mert Wilt Antal karnagy a vendégük. 1886-ban is oktávával ünnepelnek: máj. 15-én este 6-kor trombiták és dobok zenekari kíséretével ünnepi litániát énekelnek és máj. 22-én hasonlóan fejezik be a nyolcadot.

7. *Úrnapi körmenet* (úrnapi utáni kedden). Saját úrnapi körmenetet csak a 18. században tartanak, mivel Fuchs érsek 1806-ban csupán a székesegyház és a ciszterciak körmenetét engedélyezi továbbra is. 1753-ban a régi hagyomány szerint a körmeneti oltárokat a városház kapujánál, a Forst háznál (ma Dobó István tér 1.), a Kajeri háznál (hozzátesszi: olim Pustavianae dictae) és a tér közepén álló Nep. Szent János-szobornál állítják fel. (Szól arról is, hogy a székesegyházi körmenet 4. oltára szintén a Nep. Szent János-szobornál szokott lenni.) Említettük, hogy 1753 novemberében helyezték aztán át a szobrot a házuk kerítéséhez. Bekeney Antal orgonista székesegyházi zenészeivel a misén is, a körmeneten is, de ebben az évben még a minoritáknál az ebéd alatt asztali zenét is játszik. A körmeneten a magyar és a német tanító vezetésével angyali ruhába öltözött gyermekek Oltáriszentségről szóló verseket is mondanak magyarul, németül és latinul. A kordatársulat nő tagjai virágfüzereket visznek és Szűz Mária szobrát hordozzák, férfi tagjai pedig katonás jellegű öltözetben vonulnak. Közben díszlövések hangzanak fel. 1755-ben az oltároknál hordozható regál és hegedűk kísérete mellett énekelnek. 1757-ben 15, 1767-ben 16 zenészt látnak vendégül ebédre. Az új templom felszentelése után 1773-ban a negyedik oltárt ebben az évben a régi templom bejáratánál állítják fel. (Bizonyára azért került erre sor, mert az új rendház építése miatt a Nep. Szent János-szobor már nem állt a tér oldalán!) 1780-ban a ciszterciak zenészei szerepelnek a misén is, a körmeneten is. 1792-ben s a következő években a káptalani zenészeket hívják meg. 1803-ban Schumann Teofil ciszterci apát tartja a körmenetet, de az eső miatt a templomban.

8. *Páduai Szent Antal* (jún. 13.) Az természetes, hogy a ferences jellegű ünnepeket mindenkor fénnyel s a káptalani zenészek közreműködésével ünneplik. A szent a

amelyből a szobrot készíttetni kívánta, és szombatoként a szobor előtt litániát éneklő diákoknak az alapítványban előírt összeget fizetnie kell. A város ekkor Povolni Jánost bizza meg a szobor elkészítésével. A mű ismeretlen okból mégsem készült el. A városi jegyzőkönyvből megtudjuk, hogy a diákok eddig is énekeltek szombatoként e pénzből litániát megpedig a Piac tér szélén levő köhidat díszítő Mindenszentek-szobor előtt: „... hogy a Deákok eddig a Piarci hidon levő szentek statuaja előtt énekelvén minden szombaton a Szegények cassájából fizetődtek.” Lásd részl. Élt Prot. Dioecesis. 1792. márc. 26., 206. l.; Vjk 1792. ápr. 2., 463. sz., 182-183. l.; szept. 21., 608. l.; 1793. szept. 20., 753—756. l.; Breznay Eger I. k. 188-189. l.; HevesMüemlék I. k. 249. l.

²⁶ HevesMüemlék II. k. 242. l.

templomuk védőszentje is. Az ünnep kerete általában mise, körmenet és vesperás. A körmeneten a teljes zenekar játszik („cum tubis et timpanis”). Csaknem minden évben találunk utalást arra, hogy a zenészeket a közeli napok valamelyikén vendégül látják. 1767-ben Blumensath orgonistával az élen 13 zenész a vendégük. 1782-ben a káptalani zenészek még este a kertjükben tartott vacsora után is muzsikálnak. 1791-ben viszont a kertben rendezett ebéd és vacsora alatt vendégeiket tíz katonazenész fiú törökös, azaz fúvós zenével szórakoztatta („sub prandio et coena in horto musicam turcicam faciunt 10 adolescentes militares”). Róluk már szólunk az 1790. évi húshagyókedden is! 1792-ben és 1795-ben a káptalani zenészek szerepelnek náluk, de 1797-ben rendi növendékeik kórusának énekéről írnak. 1818-ban saját orgonistájuk, Urbanovits Antal is a vendégük. A 19. században már nagyon szűkszavú napló még 1830-ban jelez zenekaros szereplést az ünnepen.

9. *Porciunkula-búcsú* (aug. 2.) Úgy tűnik, még nagyobb pompával ünnepelték, mint Szent Antalt. Délelőtti és délutáni körmenetről is írnak. A kordatársulat ünnepi díszben vonul fel, Szűz Mária szobrát is körülhordozzák a téren. Ezen az ünnepen általában szintén a káptalani zenészek énekelnek többszólamú misét és vesperást, továbbá muzsikálnak a körmeneten. Gyakran említik, hogy meghívják őket ebédre is. 1756-ban az ebéd és a vacsora után a kertben, ahol gr. Esterházy Ferenc is a vendégük, a szerzetesek hegedűk, citera és fuvola zenéjével szórakoztatják a vendégeket. 1762-ben Eszterházy püspököt is vendégül látják. A minoriták a házfőnök által komponált Homályos egek, nagy fellegek után szokott nap derülni kezdetű dallal köszöntik, s az ebéd után a kertben őt is hegedűk, citera és fuvola hangjával szórakoztatják. 1780-ban és 1782-ben a ciszterciek zenészei, 1797-ben a rendi növendékek közreműködését jelzik, egyébként a káptalani zenészek vállalják az ünnep zenéjét.

10. *Szent Ferenc* (okt. 4.) Rendalapítójuk ünnepéről naplóíróink csak a 18. századból közöl adatokat. A kerete első délután és az ünnepen zenés vesperás, délelőtt ünnepi mise és körmenet a téren. Ez az egyetlen ünnepük, amelyen kizárólag csak a káptalani zenészek közreműködéséről írnak, pedig ezen a napon a ferencesekhez is hivatalosak voltak. Úgy tűnik a sok vendéglátás adatai alapján is, hogy hozzájuk szívesebben jártak muzsikálni, mint a ferencesekhez. Csaknem minden évben jelzik a zenészek meghívását vacsorára, ebédre, több alkalommal néhány nappal később. 1767-ben a vacsora után Blumensath székesegyházi orgonista, P. Kornél minorita muzsikus és egy pétervásári vendég zenész szórakoztatja a szerzeteseket és a vendégeket. 1782-ben napnyugta után a szerzetesek Szent Ferenc oltáránál a *Salve Sancte Pater* kezdetű antifónát éneklük. 1783-ban az ünnep egybeesett Vidra Farkas újmiséjével is.

Rendkívüli ünnepek:

Nagyszabású ünnepük volt 1753-ban Cupertinói József minorita boldoggá avatása, 1768-ban szentté avatása alkalmával. Mindkét ünnepet még a régi templomban tartották. 1753. jún. 17—19-én három napon át ünnepi misét, körmenetet tartottak körülhordozva a boldoggá avatott szobrát a téren. A

káptalani zenészek nem csupán a szertartásokon szerepeltek, de az ünnepi ebéd alatt asztali zenét is játszottak. 1768. máj. 1—3-án még nagyobb pompával emlékeztek meg a szentté avatásról. Ápr. 30-án délután ünnepi vesperással kezdték az ünneplést. Este 1/2 8-kor a templom kapuja fölé elhelyezett, feldíszített és kivilágított képe előtt a téren zenés litániát énekeltek, majd a zenekar a szentről szépen hangzó darabot játszott („producta est symphonia svavis de Sancto Josepho”). Áldás után trombiták hangja mellett fejezték be a szertartást. Máj. 1-én (húsvét utáni 4. vasárnapon) ünnepi körmenetben megkerülték a székesegyházat s a jezsuiták templománál fordultak vissza. Ünnepi mise, délután vesperás, este litánia következett. Máj. 2-án a körmenetet a Piac téren tartották, de 3-án ismét a hosszabb úton a gimnazisták, a céhek és a városi tanács részvételével. Az ünnepi misén a naplóíró fogalmazása szerint igen ünnepélyes és művészi zene szólt („sub Musica solemnissima et virtuosis concertis”). Az esti litánia végén ismét a zenekar „szimfóniája”, majd Te Deum következett. Az étkezéseken 12 zenészt láttak vendégül, de a litániákon a káptalani zenekar kíséretét is alkalmazott: 22-en muzsikáltak az együttesben.

1758. márc. 27-én, húsvéthétfőn Barkóczy püspök helyezte el ünnepélyesen az új templom alapkövét a káptalan tagjai és a város előkelősége jelenlétében. Délelőtt 11-kor nagy asszisztenciával és ünnepi talárba öltözött káptalani zenészek kíséretében a régi templom szentélyéből vonultak ki a szertartásra. Az ünnepi ebédre a zenészek is hivatalosak voltak.²⁷

1770. aug. 7-én helyezték el az egyik toronyra a keresztet, szept. 20-án a másikkra. Mindkét alkalommal a várbeli katonazenekar játszott, mégpedig az első alkalommal a toronyból, a második esetben a téren muzsikáltak, miközben sokan figyelték az ünnepi eseményt.²⁸ (A templom felszenteléséről már szóltunk.)

A nagy ferences hittudós, Bonaventura boldoggá avatását Egerben 1776. szept. 15—17-én ünnepelték. Szept. 14-én a tornyokat kivilágították, feliratokkal, képekkel díszítették fel. Este ünnepi litániát tartottak a téren. A következő napokon ünnepi mise és körmenet volt az ünneplés kerete, a végén a káptalani zenészek közreműködésével Te Deumot énekeltek, s díszlovások fokozták az ünnep barokk pompáját.

Az eddigiek alapján nem vitás, hogy ünnepeik elsődrendű szereplője a székesegyházi együttes. A nyilvános zenés ünnepek mellett igen jelentős náluk a házimuzsikálás. A 18. század második felében oly sok effajta bejegyzés található, hogy nem is lehet róla részletesen beszámolni. Lényegesnek tartjuk a hangszeres zene iránti igényt, amely családi, kedélyes életstílusuk alapján érthető is! A rendszeres ünnepeknél már közölt és a naplóban található számtalan bejegyzésből néhány együttes pontosabban is rögzíthető: A káptalani zenekar hivatalos szereplésén kívül többször előfordul, hogy az együttesnek csak néhány tagja muzsikál náluk. 1767-től kezdve Blumensath orgonista, Etey Mihály és Weigl Ignác káptalani zenészek gyakori vendégek a minoritáknál. Nov. 1-én Blumensath és

²⁷ Az alapkőbe helyezett szöveget közli Szmeccsányi Eger 213—214. l.

²⁸ Uo. 219. l.

„bandája” zenélnek. 1768. okt. 21-én citerával és hegedűvel szórakoztatják a vendégeket, nov. 1-től kezdve P. Kornél minorita orgonista is velük tart, és jó néhány alkalommal vacsora után együtt zenélnek. De arra is találunk példát, hogy nagyobb együttest verbuválnak a zenekar tagjai közül: 1758. jan. 31-én a városbíró és a szenátus több tagja ebéden és vacsorán is jelen vannak. Ekkor a káptalani orgonista, P. Girth Sándor „rendelkezése alapján több zenész jött el trombitákkal, kürtökkel, hegedűkkel és citerákkal s érdekes zenét játszottak. A meghívottak pedig igen jó hangulatban voltak.”²⁹

1757 februárjában Barkóczy püspök kasztrált énekesei Ignác, Ferenc és József több alkalommal a farsangban vendégük. Nagyszámú vendégeik szórakoztatására a kasztrált ifjak citerával és hegedűvel muzsikáltak, de a vendégek között akadt, aki fuvolával társult hozzájuk, s közben szolid táncot is jártak.

1754-től 1757-ig gyakran muzsikál esténként a minorita egyházjogtanár, P. Miklós hegedű- és citeraegyüttese, melynek tagjai rendi kispapok. 1755. máj. 13-án és jún. 29-én a Hatvani kapun kívül levő kertjükben töltik az estéket, ahol az utóbbi alkalommal hárfát és fuvolát is említ a naplóíró.³⁰ 1757. jan. 16-án is még muzsikált az együttes.

1755. okt. 29-től 1756. febr. 29-ig négyszer Molnár József jogtanár jogász hallgatóiból szervezett kamaraegyüttesével muzsikál náluk. Maga is jó hegedűs — állapítja meg a naplóíró. Együttesében hegedűket és cimbalmot is említ.³¹

1767. jún. 4-én, aug. 12-én és 1768. jan. 7-én arról számol be a naplóíró, hogy a Foglár-kollégium matematikatanára, Balajti Mátyás a bandájával, azaz hét zenésszel muzsikál az ebédelőben vacsora után. E zenészek bizonyára a Foglár-kollégium zenekarának a tagjai, akiknek működéséről a IV. fejezetben részletesen szólunk. (170. l.)

P. Kornél minorita orgonista és rendtársa, P. Gábriel külső zenészekből alakított hangszeregyütteséről 1761 karácsonyával kapcsolatban már hallottunk. 1763. jan. 1-én, júl. 6-án, sőt aug. 2-án is ők muzsikálnak, amikor jó hangulatban Eszterházy püspököt köszöntik.

A jezsuiták zenészeinek közreműködéséről csak egy adatot találunk a naplóban: 1763. aug. 9-én a házfőnök névnapján a misén muzsikálnak, majd az ebéden is vendégeik. Barátibb volt a kapcsolat a ciszterciekkel, akik közül feloszlatusuk idején (1786—1802) többen a minoriták rendházában találnak otthonra. 1779—1782 között gyászmiséken, úrnapi körmeneten, Porciunkula-búcsún többször a

²⁹ DiarMin 1758. jan. 31.: „... ex cuius dispositione advenientes plures Musici cum tubis, cornibus, fidibus, cytharis, qui specialem Musicam instruxerunt hospitesque omnes jucundissimi fuerunt.”

³⁰ Uo. 1755. jún. 29.: „Magister Lector Canonum Nicolaus cum suis clericis produxit Musicam in Harfa fidibus et flautis.”

³¹ Uo. 1755. okt. 29. „... post prandium autem per suum cymbalistam, item suum Amanuensem fidicem, ipsemet fidibus ludendo distraxit totamque Religiosam familiam, mansit quoque pro coena, sub qua ac deinceps similiter gratiam nobis fecit cum sua Musicali banda et circa horam 9^{am} abscessit.” 1756. febr. 17.: „Religiosam nostram communitatem fidium suarum concentu, secundante suo Amanuensi, recreavit.” 1756. febr. 17.: „... qui absoluta coena in gratiam nostri Musicam cum fidibus et cymbalo secundantibus suis Amanuensibus produxit.” 1756. febr. 19.: „qui utpote fidicen excellens cum duobus suis, ipsi secundantibus, Religiosam Communitatem honeste distraxit.”

ciszterciek zenészei működnek közre. 1782. aug. 18-án P. Friderik minorita névnapján a ciszterci házfőnök két társával hivatalos az asztaluknál, s nyolc zenészüket szórakoztatja a vendégeket.

1797-től 1805-ig ismét működött a növendékeiből alakult kórus és zenekar. 1797. nov. 1-én többszólamú éneküket vonósokból és fúvósokból álló teljes zenekaruk kísérte.³² Ezekben az években gyakrabban hallunk szerepléseikről az ünnepeken, néha gregorián korálist is énekelnek. Kár, hogy vezető tanárunk nevét nem jegyezték fel.

A minoriták 19. századi zenéjéről a napló szükséztávusa miatt nem tudunk tárgyilagosan szólni. 1803 húshagyókeddjén a körükben muzsikáló Molnár Mihály szenátorról és „bandájáról” többet nem hallunk, pedig feltehetően hosszabb ideig működő együttes lehetett. Az egri dalárda két szereplését már említettük. Kiegészíthetjük még az 1886. okt. 6-i közreműködésükkel. Okt. 6-án ugyanis hagyományosan a minoritáknál volt az aradi vértanúk gyászmiséje, amelyen a naplóíró szerint Eger színe-java részt vett.

1884-ben Nyírbátorból Egerbe helyezték át a rendi szemináriumot, így ismét alkalom adódott énekhar szervezésére. Megalakították a „Szent Bonaventuráról címzett kör”-t s ennek keretében P. Tarnódy Tamás tanárunk vezette a kórust is. 1886 karácsonyi szereplésüket már említettük. Nov. 19-én Szent Erzsébet ünnepén — a magyar minoriták védőszentjének napján — Tarnódy vezetésével a misén „négy hangra egyházi darabokat énekeltek, még pedig meglepő szép eredménnyel.” A délutáni ünnepélyükön „az ének darabok szép egyöntetűséggel és szabatosan adattak elő”. Hasonlóan szerepeltek dec. 8-án, 1887. jan. 1-én és 6-án „1/2 12-kor intelligens közönség előtt. Szépen sikerült az Üdvözlégy Mária kezdetű betét.” A naplóíró „négy hangra” szokásos kifejezése a korabeli és Zsaskovszkyék körében is divatos homofon kóruséneklés stílusára utal. Úgy tűnik, azért ekkor sem nélkülözték a hangszeres zenét. 1886. dec. 28-án „Tarnódy magiszter neveünnepe előestéjén a növendékek egész hangversenyt rendeztek.” 1887. okt. 27-én pedig „a növendékek a vendéget [ti. P. Gmitter Alfonz kormányfőtanácsost Csötörtökhelyről] szerenáddal tisztelték meg. Volt zene is, a növendékek a tanulmányi felügyelő [Tarnódy] úr vezetésével bemutatták e téren haladásukat. A t. vendég igen megörült a szépen sikerült ének és zene hallatára s a növendékeknek zene készüléke[!] gyarapítására öt osztrák császári forintot ajándékozott.”

Irgalmasok

Gr. Erdődy Gábor püspök 1726. okt. 8-án kelt alapítólevele szerint a minaret mellett állott dzsámit, azaz a káptalani Szent József-templomot kapták meg s mellette háztelket kórház céljára. 1727. ápr. 20-án a püspök itt ünnepi misét tartott s körmenetben vonult át a rendház-kórház alapkövetelére. A szertartások után az ünnepségen részt vett egyházi és világi vendégek részére a püspöki palotában ebédet adott, amely alatt zenészei trombiták és dobok kíséretében asztali zenét játszottak.

³² Uo.: „...sub musica figurata per studiosos producta clangentibus tubis et timpanis.”

Ápr. 27-én a palotában elhelyezett kórháztermet is megáldotta, s a négy betegágy alapítványa összegéből a szerzetesek elkezdték munkájukat. Az alapító püspök 1728. dec. 28-án előbb a székesegyházban misét és prédikációt tartott, majd a rossz idő miatt a püspöki palotából hintókon átvonultak az új kórház-rendház felszentelésére, magukkal vitték a tíz beteget és a zenészeket is.³³

Giov. Battista Carlone irányításával a következő évtizedekben készül el a teljes kórház-rendház épület. 1753 húsvétján szólal meg először a Szent József-templom új orgonája, amelyet a bécsi Johann Hencker épített, és a számadáskönyv szerint 250 ft-ot fizettek ki érte, valamint a szállításért 50 ft-ot. Az előzőleg használt pozitív javításáért még 1730 júliusában 4 ft 12 x-t fizettek ki. Pyrker érsek építteti fel az új templomot, amelyet 1843. okt. 29-én szentelt fel. Szigeti szerint új orgona is készült ekkor. Mivel a számadáskönyvben 1845-ben csak 25 ft, 1848-ban 150 ft kiadást találunk ezzel kapcsolatban, az összeg nagysága alapján csupán átépítésre gondolunk.³⁴

A számadáskönyvek tanúsága szerint az 1823—1831-es évek kivételével minden évben zenés misével és litániával ünnepelték alapítójuk, Istenes Szent János ünnepét (márc. 8.) és átvitelének évfordulóját (nov. 14.), valamint Szent Józsefnek, a templom védőszentjének napját (márc. 19.). 1752-től feltámadási körmenetet is tartanak. A körmeneten németül éneklük a Christ ist erstanden kezdetű éneket trombiták és dobok kíséretében, a körmenet végén a zenészek a Te Deumot is éneklük.³⁵ 1770 decemberében Royer Ferenc könyvkötő mester értékes festményeket ajándékoz az irgalmasoknak majdan felépülő templomuk részére. Ugyanakkor meghagyja, hogy védőszentjének, Szólanói Szent Ferencnek ünnepén (júl. 24.) zenés misével emlékezzenek meg róla és családjáról.³⁶ 1772-től ennek a zenés misének kiadását is bejegyzik a számadáskönyvbe. Természetesen néha zenés gyászmisék kiadásait is olvassuk ugyanitt. A székesegyházi zenészek — nem mindig a teljes zenekar — egy-egy zenés miséért 2—4 ft-ot kapnak.

Az orgonisták fizetését nem írják be rendszeresen. P. Meering Mihály Terentianus, a csehországi Theisungból való muzsikus rendtag név szerint 1773-ban szerepel először a számadáskönyvben. Tudjuk, hogy 1789-ben még orgonista volt.³⁷ 1832-től folyamatosan jelzik az orgonisták 6 ft-os negyedévi fizetését, de csak 1875-től írják be Parizsa János kántortanító nevét is. (A P. Meering és társai által használt, ismeretlen szerzőjű énekes és hangszeres műveket lásd tematikus jegyzékünkben: 705—710. sz.)

³³ HistMis passim; SzmrecsányiIrgalmas 2. l.; SzmrecsányiEger 47. l.

³⁴ HevesMüemlék II. k. 384-385., 390. l.; SzigetiEger 34. l.; HmL XII—6 I. k. 1730. júl. 2., III. k. 1754. jan., V. k. 1845. nov. 4., 1848. márc. 31.

³⁵ Élt A.V. 1687. Ordo Div. 1786.

³⁶ HistMis 1770. dec.; SzmrecsányiEger 246. l.

³⁷ Élt A.V. 304. 1789. április, az egri irgalmasok névsora. 44 évesnek írják.

Szerviták

Háznaplói hiányában csak közvetett források alapján szólhatunk zenéjükéről.³⁸ A Tirolból telepített szerzeteseknek dzsámiból kialakított templomával kapcsolatos első zenei adatot a jezsuiták naplójában találtuk: 1697-ben este 10-kor tartották első ízben feltámadási körmenetüket.³⁹ A hagyomány folyamatosnak vehető: 1824-ben a Fuchs-féle rendelet szerint este 7-kor tartják. Mivel a szűk hely miatt körmenetük találkozik az irgalmasokéval, s a magyar, ill. német éneklés zavarja egymást, kéri az érsektől az időpont megváltoztatását. Engedélyt kapnak arra, hogy este 8 órára helyezték át a sajátjukat. 1859-ben viszont újabb érseki rendelkezés szerint a minoritákkal egyidőben, 1/2 5-kor kell kezdeniök a feltámadási körmenetet.⁴⁰

Új templomuk és rendházuk 1724—1733 között épült. Fischer érsek költségén a templomot nagyobbítják és renoválják s 1822. aug. 20-án ágyúörgög közepette s trombiták, dobok zenéje kíséretében ünnepélyesen újra megáldják.⁴¹

A 18. századi orgonáról Szigetinek sincs adata. Az 1863-ban Mooser Lajos által nagyobbított hangszerrel pedig a szekrény díszítésének stílusa alapján úgy gondolja, hogy Árvay József egri orgonaépítő (1765?—1831) készíthette.⁴² Orgonistáik közül csak néhányról tudunk: Bíró József 1790-ben kétszer is a minoriták vendége. 1828—1830 között Zakhár István, az egri tanítóképző növendéke az orgonistájuk, Urbán Józsefről pedig 1843-ban azt írják, hogy elvégezte a tanítóképzőt, 9 éve kántor a szervitáknál. Megtartva a kántori állását, kinevezik ekkor a Czifra kapu környékén levő iskola tanítójának.⁴³

Az 1786-os beszámoló szerint a rendtagok kevés száma miatt a zsolozsmát csak recitálják.⁴⁴

Elsősorban a minoriták naplójának bejegyzéseiből ismeretes, hogy három zenés ünnepet tartottak hagyományosan a székesegyházi zenészek közreműködésével. A feltámadási körmenetről már szóltunk. Úrnapi körmenetük időpontja a 18. században az úrnapi szerda volt. Szept. 15-én, ill. gyakran szept. 3. vasárnapján ünnepelték a templom búcsúját, a Hétfájdalmú Szűz ünnepét. Az utóbbin délelőtt ünnepi misét énekeltek, délután pedig a szerviták templomából vonultak körmenetben a székesegyházba, majd vissza. Fuchs érsek ezt az ünnepüket ugyan megszüntette, de halála után folytatták e zenés hagyományukat. A három ünnep zenéjéért az 1790-es években évi 12—14 ft-ot fizettek ki.⁴⁵

1837-ben az érsekség 15 ft-ra emeli fel a kamatnak összegét, amelyet a szerviták

³⁸ Szmrecsányi még kivonatot készített az 1950-es évek óta lappangó naplókából, de zenei adatot nem írt ki. Lásd Szmrecsányi Eger 236—242. l.

³⁹ *HisJes* I. k. 67. l.

⁴⁰ *Élt A.N.* 670. 1824. ápr. 2. és 17., uo. 1859. márc. 24.

⁴¹ *DiarMin* 1822. aug. 20.; *HevesMüemlék* II. k. 478. l.

⁴² *SzigetiEger* 31-32., 68. l.

⁴³ *DiarMin* 1790. máj. 13. és nov. 22.; *Élt A.N.* 2690; *Vjk* 1843. febr. 14., 331. sz., 139. l.

⁴⁴ *Élt A.V.* 304. 1786. okt. 10.

⁴⁵ *Uo. A.V.* 1901. *Rationes Servitarum* 1787., 1789.

azért kapnak, hogy a Pyrker érsek által építtetett várbeli kálváriára nagypéntektől Szent Mihályig a hónap 3. vasárnapján körmenetet vezetnek.⁴⁶ Ennek a körmenetnek zenei kiadásairól nem találtunk bejegyzést.

Trinitáriusok

Gr. Erdődy Gábor elődjének, Telekesy István püspöknek kívánságát teljesítette, amikor 1717-ben letelepítette a fogolykiváltással foglalkozó trinitáriusokat. A hozzátartozó telekkel együtt a Hatvani kapun kívül álló Szentháromság-kápolnát kapták meg, amelyet az egri nép az 1709. évi pestis idején fogadalomból kezdett építeni, majd Telekesy püspök fejezett be 1712-ben. Az ünnepélyes alapkövetélt 1719. ápr. 26-án Erdődy püspök végezte. 1735-ben a rendház nagyjában kész lett. 1763-ban a rendházat és az épülő templomot is súlyos tűzkár éri. Ennek következtében csak 1771. máj. 25-én szentelik fel a templomot, s másnap, Szentháromság vasárnap hangzik fel benne az első ünnepélyes mise.⁴⁷

Telekesy 1714-ben kelt alapítványa minden hónap első vagy második vasárnapján a székesegyházból a Szentháromság-kápolnába vezetett körmeneten való részvételért a székesegyházi kórusnak évi 20 ft-ot biztosít.⁴⁸ 1746-ban ezt a hagyományt még megerősítik, 1763-ban azonban püspöki rendeletre megszüntetik.⁴⁹

A minoriták naplójából tudjuk, hogy Szentháromság vasárnap is körmenetet vezettek a székesegyházból hozzájuk, sőt virágvasárnap előtti szombat délután is prédikációt tartottak náluk, majd barkával vonultak a székesegyházba trombiták és dobok kíséretével énekelve.⁵⁰ Az 1780-as vizitációs szöveg szerint feltámadási körmenetet is tartanak templomuk körül, de ennek időpontját nem említik.

II. József rendelete értelmében Egerben 1784-ben feloszlatták a rendet. A leltár szerint kis orgona volt a templomban. A leltározó bizottságban Koncz Pál egri orgonaépítő is részt vett.⁵¹ Templomukat ezután már csak az új székesegyház építésének ideje alatt 1830-tól használták plébániatemplom céljára, amikor a Hadikincstár ideiglenesen visszaadta istentisztelet céljára.⁵²

⁴⁶ Uo. A.N. 669. 1837. márc. 9. és márc. 13.

⁴⁷ Uo. A.V. 12. 1717. máj. 30.; HevesMüemlék II. k. 195-196. l.; SugárEgri 398. l.

⁴⁸ Élt A.V. 12. 1716. júl. 14.: „... in dictam Capellam per anni decursum 1ª vel 2ª Dominica cujusvis Mensis fiat Processio... Ex eodem praedicto Interesse Cantoribus Nostris, qui simili Processioni intersunt pro suo labore, licet etiam in Templo S. Mich. suum officium peragere teneantur, iisdem diebus singulis annis, qui Interesse percipiet, exolvat Rh. fl. 20.” Uo. A.V. 3424., 97. l. Alapítványok „5° Pro educatione Processionis ad Capellam SS. Trinitatis ante Portam Hatvanyensem per se e voto erectam, quae fieri solebat 1ª vel 2ª Dominica cujusvis Mensis... cantoribus Processui praedictae interfuturis Rf. 20...”

⁴⁹ Uo. Prot. Dioecesis. 1746. jún. 20., 286. l.; uo. A.V. 12. Extractus Prot. V. Cons. Agr. 1763. dec. 31.

⁵⁰ DiarMin 1756. jún. 13., uo. 1759. jún. 10., uo. 1755. márc. 22.: „... hinc reversa est processio palmarum cum cantu inter tubarum clangorem et sonitum timpanorum ad Eccl. Par. et nos ad Conventum regressi sumus.”; Sztl Diarium Caerimoniarum... ab anno 1731., 1734. ápr. 17.: „... processio exit ad Capellam SS. Trinitatis hora 2^a, quam ducit parochus... post exhortationem dispositi per ordinem ut prius reddeunt praecinentibus Cantoribus laicis hymnum Gloria laus et honor...”

⁵¹ SzigetiEger 32. l.

⁵² HevesMüemlék II. k. 201. l.

IV. Az iskolák zenéje

Gimnázium

A muzsika szempontjából jelképesnek kell tartanunk, hogy a török kivonulása után másnap, 1687. dec. 18-án Caraffa tábornok a jezsuitáknak adott dzsámiban tartotta meg az ünnepélyes hálaadó Te Deumot, s azt is, hogy Körber Fülöp, az egri erőd élelmezési felügyelője 1688 elején az ő templomuknak ajándékozta „Eger első széphanjú pozitív orgonáját . . . , amely jó szolgálatot tett körülhordozva a többi templom ünnepein is, amíg azok saját hangszerhez nem jutottak.”¹ A jezsuiták templomának és gimnáziumának ének- és zenekarát még előbb szervezték meg, mint a székesegyházét. Eger első nyilvános ünnepén, amelyen az egész város részt vett, 1690 pünkösdjén az ő együttesük szerepelt: Szent Faustinus ereklyéit vitték ünnepélyesen templomukba a Szent Mihály-templomból. (VI. fejezetünkben részletesen szólunk az ünnepről.)

Letelepedésüket és működésüket Széchényi György esztergomi érseknek, az ország nagy mecénásának 1689-ben kelt alapítólevele biztosította. 60 ezer rajnai forintért a királyi kamarától megváltotta a savniki volt ciszterci apátságot, s ennek összes birtokát és jövedelmét az egri jezsuitáknak adta. I. Lipót király pedig a számukra kijelölt dzsámi mellett városi telket adományozott iskola, rendház és templom építésére. A telken levő török házakból alakították ki az ideiglenes rendházat és iskolát.²

Az új templom és rendház alapkövét 1700. júl. 31-én, Szent Ignác ünnepén helyezték el. Kisebb megszakítással előbb a rendházat építik fel. 1707—1710-ig ugyanis a kurucok miatt távol kell lenniök Egertől s így csak 1727-ben fejezik be építését. Majd Giovanni Battista Carlone tervei szerint 1731-ben kezdik építeni a templomot. 1734-ben Szent Ignác napján Borgia Szent Ferenc tiszteletére szentelik fel. A templom berendezése azonban elhúzódik az 1770-es évekig. 1736. jan. 17-én 12 regiszteres orgona készítésére Zaryeczky György és Dersöfy Mihály egri orgonaépítőkkal kötnek szerződést. A házinapló szerint még ebben az évben csaknem 300 rajnai forintért elkészült az orgona, „amelynek segítségével az

¹ HistJes I. k. 5-6., 10. l.: „...ornavitque primo Agriae organo positivo bene sonoso . . . quod reliquorum quoque templorum solemnitatibus, donec alia comparata sunt, circumlatum, multum servivit.”; SzigetiEger 20. l.

² BékefiPásztói II. k. 402. l.; NagyGimn 8-9. l.

egybegyűlt nép szíve hevesebben lobban Isten dicséretére". 1737-ben a kórus és a zenekar új karzata is felépül.³

Az új gimnáziumot a Foglár György kanonoktól 1748-ban kapott háznak udvarán építik fel, ahol a mai Széchenyi utca sarkán a gazdasági épületek állottak. 1750. jún. 1-én helyezték el alapkövét, majd 1754 Szent Ignác napján szentelték fel. A második emeleten volt a nagy színházterem. Benne színpadot, a zenekar elhelyezésére orkesztert építettek, a Mária-kongregáció számára pedig oltárt állítottak fel.⁴

A jezsuitákat 1773-ban feloszlatták. 1778-tól kezdve a ciszterciek tanítottak a gimnáziumban feloszlásuk néhány évét kivéve (1787—1802) egészen 1948-ig.

Jezsuiták

Működésük 85 éve alatt a gimnáziumban tanulók száma 400—600 között ingadozik. Iskolájukat 1688-ban világi tanító segítségével szervezik meg. 1690-ben már 200 tanulójuk van. 1698-tól csak jezsuiták tanítanak. Iskolájuk — a szokás szerint — hatosztályos (legidősebbek a retorok, majd poetisták, szintaxisták, grammatisták, principisták és parvisták következnek). Ünnepeik zenéjét részben egyesületeik fizették. 1690-ben kezd működni az elsősorban felnőtt hívekből álló Krisztus haláltusája (Agoniae Christi) társulatuk. Sarlós Boldogasszonyról elnevezett ifjúsági Mária-kongregációjukat 1698-ban alapították. Mindkettőnek főünnepe és másodrendű ünnepe is volt. (Festum titolare primarium et secundarium.)

Zenei életük összefoglalásához értékes forrásunk a kollégium története, a *Historia Domus*. Ez a minden évről számot adó kézirat gazdag anyagot tár fel életükről. Évről évre tematikusan rendszerezi az eseményeket, amelyekről az előírt témák szerint összefoglalást küldtek Bécsbe. Ott e jelentések alapján állították össze a központi évkönyveket. Bármennyire is fontos forrás a fennmaradt *Historia Domus*, mégis kár, hogy az év hónapjainak időrendjében feljegyzett házinaplójuk, az ún. *Diarium* egyetlen kötete sem maradt fenn, amely életszerű közvetlenséggel számolna be folyamatosan a mindennapok és ünnepek eseményeiről. (Ilyen 670 oldalas kézirat fennmaradt Győrött!) *Diarium* formájában állították össze viszont a Mária-kongregáció naplóját, amelynek az 1725-től kezdődő kötetét ismerjük. Bár szűkszavú, de fontos zenei adatokat tartalmaz ez a napló, s kiegészíti a *Historia Domus* anyagát. A székesegyházi zenészek közreműködéséről éppen e forrásból értesülünk.

³ *HistJes* I. k. 238. l.: „Impositum organum novum impendio florenorum Rhenesium facile 300 comparatum, quo confluentis populi animus vehementius in cultu Divino accenditur.”; *HevesMüemlék* II. k. 531-533. l.; *SzigetiEger* 20-21. l.

⁴ *HistJes* I. k. 76., 102. l.; *Szlt Diarium* 1743—1757. 1750. jún. 1.; *DiarMin* 1754. júl. 31., 85. l.; *HevesMüemlék* II. k. 553-554. l.

Mivel a napló évről évre ismétli az ünnepek rövidebb-hosszabb beszámolóját, ezért az iskolai évüknek megfelelően (novembertől szeptemberig) sorra vesszük zenés ünnepeiket, és összefoglaljuk történetüket. Először az évenként rendszeresen ismétlődő ünnepekről szólnak, majd a rendkívüliekről számolunk be.⁵

Rendszeres ünnepek:

1. *Veni Sancte* (nov. 6.) Az országszerte hagyományos zenés évnyitóról naplónk általában szól, de zenéjéről részletesebben nem számol be.

2. *Xavéri Szent Ferenc* (dec. 3.) A jezsuiták második nagy szentjének ünnepét kezdettől fogva megülték, 1713-ban már novénával egészítik ki. 1718-ban Erdődy püspök tartotta az ünnepi misét trombiták és dobok zenéje mellett. A kórus és a zenekar közreműködését dicséri a naplóíró („eleganter modulante. . .”). Utána a püspököt és kíséretét vendégül látták az ebédlőjükben. 1720-tól a kilenced minden napján délután zenés litániát tartanak, magán az ünnepen pedig két vesperás és ünnepi mise az ünneplés kerete. 1738-ban és később is jelzi, hogy a poéták és rétorok a vesperásokra és az ünnepi misére zeneszóval vonulnak a templomba, mivel ez a saját ünnepük.

3. *Szeplőtelen fogantatás* (dec. 8.) A Mária-kongregáció második ünnepén a költségeket a kongregáció pénztárából fizetik: a székesegyházi zenészeket hívják rendszeresen erre az ünnepre. 1725-ben dec. 7-én délután 4-kor égő gyertyákkal, zászlókkal vonulnak litániára, majd vissza a kongregáció oratóriumába. Bevonuláskor a *Salve mundi Domina*, visszafelé az *Ave maris stella* himnuszt éneklik. Dec. 8-án délelőtt a misére, majd délután a litániára ugyanígy vonulnak be. 1734-ben trombiták és dobok kíséretében litánia helyett vesperást tartanak, 1736-ban a vesperást többszólamúnak mondják (*figuratae*). 1752-ben csak a templom kapujáig éneklik a Mária-himnuszt, benn a templomban trombiták és dobok zenéje fogadja őket. A vesperás végén a zenészek a templomon kívül is muzsikálnak, amíg visszavonulnak a kongregációs terembe.

4. *Karácsony* (dec. 25.) Hagományos ünnepléséről csupán 1738-ban emlékezik meg a kongregációs napló: Szenteste, 24-én 1/2 12-kor a magiszterek és a diákok segédletével a zsolozsmát éneklik, majd az éjféli misén népéneket énekelnek. 25-én ünnepélyes misét és vesperást tartanak.

5. *Újév* (jan. 1.) Általában röviden csak jelzik ünneplését. Csak 1738-ban utalnak pontosabban arra, hogy a mise és a vesperás is zenés.

6. *Vízkereszt* (jan. 6.) A háromkirályok ünnepén szokásos házszentelésről a kongregációs napló 1739-ben emlékezik meg. A gimnázium igazgatója a magiszterek és a diákok segédletével a litánia után végzi a tömjénezés szertartását a rendházban és a gimnáziumban. Majd a sekrestyés szobájában az idősebbeket, a zenészek szobájában („in cubiculo Musicorum”) pedig a résztvevő diákokat vendégelik meg.

⁵ Lásd a források rövidítéseinél: *HistJes*; *DiarCongr.* — Mivel a két forrásban évek szerint található az anyag, csak az évekre utalunk. Csupán a fontosabb idézeteknél és egyéb források esetén adunk lábjegyzetet.

7. *Gyertyaszentelő Boldogasszony* (febr. 2.) Az ünnep zenei kiadásait a Mária-kongregáció, fedezi. 1744-ben a mise és vesperás tartásában alkalmazkodnak a résztvevő székesegyházi zenészekhez, akik reggel 9-kor és délután 3-kor a székesegyházban elfoglaltak. 1753-ban a regens chori vezetésével a kollégiumi zenészek muzsikálnak. 1762-ben trombiták és dobok zenéjével, 1763-ban zenekari kíséret nélkül vonulnak be énekszóval a templomba.

8. *Gyümölcsoltó Boldogasszony* (márc. 25.) Az előbbi ünneppel azonos módon a Mária-kongregáció hagyományos ünnepe volt. 1738 és 1763 között gyakran olvasunk róla. Bevonulásukat a zenekar kíséri. A székesegyházi zenészekről azonban nem találtunk bejegyzést. 1739-ben nagyszerdára esett az ünnep, ezért trombiták és dobok zenéje nélkül vonultak be a templomba.

9. *Farsangvégi szentségimádás*. Ötvenedvasárnaptól húshagyókeddig országszerte hagyományos volt a jezsuitáknál a 40 órás szentségimádás. Naponta zenés mise és litánia volt a kerete. Kedden ünnepélyes körmenettel és Te Deummal fejezték be. 1717-ben szólnak először a körmenetről. Rendszerint a püspök vezette az egész város részvételével a város utcáin („per plateas Urbis”) zeneszóval vonuló menetet, amelynek végén a kollégium kórusa a zenekar kíséretével („musico concentu”) Te Deumot énekelt.

10. *Miserere*. Már 1689-ben jelzik, hogy a böjt szerdái magyar, pénteken pedig német prédikáció előzi meg az 50. zsoltár, a Miserere éneklését. A hagyomány folyamatos 1773-ig. 1771-ben és 1772-ben a Mária-kongreganisták is részt vesznek a zenés ájtatosságon, bár ugyanekkor háromnapos lelkigyakorlatot is tartanak. Ez utóbbi befejezésekképpen a színházteremben a kongregációs oltár előtt — régi szokásuk szerint — zenés Te Deumot énekelnek. Igaz, 1772-ben csak a kongreganista diákok éneklék a Te Deumot, mert a zenészek elfoglaltságuk miatt ez évben nem vállalták a közreműködést.

11. *Fekete vasárnap* (böjt 5. vasárnapja). Az Agoniae Christi, azaz a Krisztus halálutolsó társulat alapítását 1690. márc. 12-én, fekete vasárnap, a társulat főünnepén tartották. 1692-ben díszes körmenet zárja az ünnepet. 1718-ban megtudjuk, hogy a templom körül vonulnak igen sok résztvevővel. Kiemelik az ünnepélyességet, amelyhez természetesen a zenekar közreműködése is hozzátartozik. 1736-ban elmondják a keretet: két vesperás, mise és délután körmenet. 1767-ben Püspöki András kanonok az új templomban a társulat részére a Szentkeresztoltárt készítteti el saját költségén. 1739-ben a körmeneten a diákok is részt vesznek énekelve. 1768-ban a vesperás után Eszterházy püspök vezeti a díszes körmenetet. A zenei kiadásokat a társulat fedezi.

12. *Nagyhét*.

a) *Passió, lamentáció*. A Mária-kongregáció naplóírója számol be 1739-ben arról, hogy virágvasárnap, nagyszerdán és nagypénteken éneklék a passiót, nagypénteken magyarul. Nagyszerdá, nagycsütörtök és nagypéntek délután 4-kor éneklék a zsolozsmát magiszterek, kispapok és diákok (rétorok!). Hat énekes tiszte a lamentációk, azaz Jeremiás siralmainak az éneklése. 1761-ben és 1763-ban bejegyzik, hogy a regens chori tanítja őket a siralmak éneklésére.

b) *Nagypénteki flagelláns körmenet*. Már 1699-ben leírják, hogy a kongreganisták Krisztus szenvedéseinek jelképeit hordozták a menetben, amely délután 4-

kor indult el, és az önostorozók követték őket. Igen sokan nézték a felvonulást. 1702-ben néhány újabb részletet is jeleznek: négy szekéren Krisztus szenvedéseinek a részleteit elevenítik meg színészi módon, gyalogosok és lovasok csaknem hetvenen követik, Krisztus szenvedésének misztériumáról három nyelven szólnak. Mindezt Telekesy püspök tetszésével, jóváhagyásával és segítségével teszik, aki a kongregáció rektora.⁶ 1712-ben is felkészültek ugyanilyen ünnepélyes körmenetre, de a rossz idő miatt csak a templomban és előtte a téren tarthatták meg. 1713-ban a nagypénteki látványos körmenetet Hevenes Gábor provinciális rendelkezése szerint nem tartják meg. A Mária-kongregáció naplóírója 1727 után gyakran szól arról, hogy önostorozást végeztek, de a régi látványos és a minoritáknál ezekben az években is szokásos körmenetekről már nem olvasunk. 1760-ban a lamentációkról szólva említik, hogy a flagelláns körmenetet már régebben megszüntették náluk.⁷

c) *Feltámadási körmenet.* 1697-ben tartottak először saját körmenetet nagyszombat este 7-kor. 1705-ben a városban tartózkodó Rákóczi Ferenc fejedelem személyesen ugyan nem vett részt a körmeneten, de elküldte trombitásait. Ez alkalommal a körmenetet Széchényi Pál kalocsai érsek vezette, aki császári követként 3 hónapig volt Egerben, majd Rákóczival együtt hagyta el a várost.⁸ 1706-ban sem vett részt Rákóczi fejedelem a körmenetben, de előtte meglátogatta templomukban a szentsírt. Ünnepélyesen fogadták. A házfőnök húsvéti jókívánságai után adjon Isten békét nekünk is, nektek is szavakkal búcsúzott tőlük.⁹ 1718-tól este 8-kor kezdődik a körmenet. 1719-ben Erdődy püspök előre elküldi trombitásait, akik a jezsuiták zenekarát kiegészítik. Általános szokás lesz csaknem minden évben, hogy a püspök vezeti a körmenetet. A székesegyházi zenészek is nehézség nélkül muzsikáltak náluk, mivel a székesegyházban ebben az időben éjfélkor tartották a körmenetet.

13. *Keresztjárom napok hétfője.* A minoriták naplóírója 1753-ban említi először, hogy hétfőn a jezsuitákhoz, kedden a ferencesekhez és szerdán a minoritákhoz vezetik a székesegyházból a körmenetet. 1773-ig a jezsuitáknál nincs változás. Mivel e napnak a zenéje a székesegyházi kórus és zenekar gondja, érthető, hogy a jezsuiták naplóírója nem foglalkozik ezzel a körmenettel.

14. *Nepomuki Szent János* (máj. 16.) 1722-ben csak annyit hallunk, hogy néhány éve felújították a szent nyilvános tiszteletét. Handler György kanonok tartja az ünnepi misét trombiták és dobok zenekari kíséretével. 1729-ben már részletesen szólnak az ünneplés módjáról: Az ünnepen délelőtt zenés misét tartanak. A nyolcad alatt

⁶ HistJes I. k. 96. l.: „...Praeter quatuor feretra patientem Christum exhibentia, comico opere elaborata, pedites pariter et equites septuaginta aliquot mysteria Passionis Dominicæ triplici idiomate exhibebant cum plausu et approbatione Illustrissimi Ordinarii, qui tamquam rector huius sodalitatís non contemnendam stipem in hunc finem administrabat.”

⁷ KovácsFlagelláns 48-49. l.

⁸ HistJes I. k. 104. l.: „...ad quam solennitatem Ragoczius suos quidem tibicines concesserat, sed ipse spectator non adfuit. . . Mansit hic legatus Caesarius per tres menses, post quos cum Ragoczio discessit.”; KassubaGimn 105. l.

⁹ HistJes I. k. 106. l.: „...venit Sabbatho Sancto Ragoczius ad visitandum in templo nostro sepulchrum Domini. . . Dum Ragoczius templo excederet, R. P. Superior eidem felicia festa Paschalia et pacem regno precatur. Respondit Ragoczius: pacem det Deus et nobis et vobis.”

minden délután körmenetet vezetnek a szentnek a Piac téren álló szobrához. Itt litániát, majd himnuszokat énekelnek trombiták és dobok kíséretében. Ezt a szokást 1749-ig követhetjük a naplóban. A minoritákkal kapcsolatban szóltunk arról, hogy 1753-ban a tér közepéről a minoriták kerítéséhez helyezik a szobrot, majd az új minorita templom felépítése után nyoma vész a szobornak. Feltételezhető, hogy 1753 után a jezsuiták nem vezettek már körmenetet az áthelyezett szoborhoz.

Itt említjük, hogy Erdődy püspök 12 szegény diák részére egy máriást adott azért, mert szombat délután litániát énekeltek a Piac téri Nepomuki Szent János-szobornál. Takács Gáspár jezsuitának a püspökhöz 1720. márc. 24-én írt soraiból tudjuk, hogy 1719. nov. 11-én énekeltek először. Így a 19 szereplésükért kéri számukra a 19 máriást. Az 1724-ből és 1729-ből fennmaradt nyugták igazolják a hagyomány folyamatosságát.¹⁰ Nem ennek a hagyománynak a folytatását látjuk Handler György 1743. szept. 14-i végrendeletében szereplő 500 forintos alapítványában: Ennek kamatait kapták azok a szegény diákok, akiknek feladata szombaton valamelyik szobor vagy a jezsuita templom előtt az ő szándékára elénekelni a loretoi litániát. Walter Pál volt jezsuita rektor 1774-ben igazolja, hogy rektorsága idején ezen alapítvány rendelkezésének megfelelően minden szombaton a templom kapuja előtt („ante fores Ecclesiae”) énekeltek a diákok, s ő az előírt összegeket kifizette.¹¹

15. *Úrnapi körmenet* (nyolcad alatti vasárnapon). A ferencesek Szent Antal-ünnepével kapcsolatban említettük, hogy 1694-ben ezzel az ünnepel egybeesett a jezsuiták úrnapi körmenete. 1697-ben a Piac térre vonulnak, majd vissza a templomukba. 1721-ben 16 kisdíák magyarul és németül, 1725-től három nyelven — bizonyára latinul is — mondanak verseket a körmeneti oltároknál az Oltáriszentségről. 1727-ben írják le részletesen az ünnepet. Kispapok segédletével Handler György kanonok, plébános viszi az Oltáriszentséget, kísérik fákyavivő diákok és kezükben dárdával ünnepi díszben vonuló idősebb tanulók trombiták és dobok zenéjének kíséretében. Az oltároknál háromnyelvű versek hangzanak fel és szépen hangzó többszólamú himnuszokat (motettákat) énekel a kórus („hymnus-que ex arte musica ad aram quamlibet suavi harmonia decantatus”). 1728-ban külön dicséri a napló írója a kórus énekét és az angyali ruhába öltözött kisdíákok verseit. A következő években ismételtelen szól a körmenet pompájáról.

16. *Szent Alajos* (jún. 21.) A jezsuiták egyik népszerű szentjét szentté avatása előtt is nyilvánosan ünnepelték. 1694-ben a grammatisták ünnepének mondják. 1727-ben avatták szentté Kosztká Szaniszlóval együtt. Az erről való megemlékezést Egerben júl. 24—27-ig tartották. Júl. 24-én délután a két jezsuita szentnek rendi ruhába öltöztetett szobrát ünnepi körmenetben hordozták körül a városban harangzúgás, trombiták és dobok zenéje kíséretében. Ünnepélyes vesperással és Te Deummal fejezték be a napot az ünneplést. Júl. 25-én Szent Jakab, 26-án Szent Anna napján, valamint 27-én, vasárnap ünnepi misét és vesperást énekeltek zenekari kísérettel. 1745-ben már hat vasárnapon keresztül emlékeznek meg Szent Alajosról. 1750-től

¹⁰ Klt XII—2a 250. doboz.

¹¹ Élt A. V. 149.; KassubaGimn 106. l. és NagyGimn 242. l. az első ösztöndíjnak tartja az alapítványt.

az ünnep előtti hat vasárnapon át a diákok, utána pedig hat vasárnap a felnőttek tisztelik. 1764-ben magyar nyelvű énekszövegeket nyomtatnak, s ezeket éneklik a vasárnapi körmeneteken. A naplóíró szerint nagy pompával ünnepelnek, de csupán 1739-ben ír a zenélés keretéről: jún. 20-án délután 1/2 4-kor ünnepi litániáért, 21-én ünnepi miséért és vesperásért a kongregáció pénztárából 3 ft-ot fizetnek a kollégium zenészeinek.

17. *Sarlós Boldogasszony* (júl. 2.) A *Historia Domus* szerint 1698-ban ezen a napon olvassák fel a kongregáció római megerősítését tartalmazó oklevelet. A város plébánosa ünnepi *Veni Sancté*val nyitja meg az ünnepséget a templomban. Rektoruk Fenesy püspök lett, akit távollétében választanak meg. Majd ünnepi vesperást énekelnek.¹² 1716-ban Erdődy püspök mint a kongregáció rektora tartja a szertartásokat. Az ünneplés kerete: júl. 1-én, júl. 2-án vesperás, júl. 2-án mise. Mindegyik alkalommal zenés bevonulás. Ez volt a kongregáció főünnep. Júl. 3-án az elhunyt kongregánistákért zenés rekviemmel emlékeztek meg, és júl. 5-én tartották rendszeresen az ünnepélyes tagfelvételt és tisztújítást. 1729-ben a püspöki trombitásokat és zenészeket is meghívják a kollégiumi együttes kiegészítésére. 1749-ben a templomból való kivonuláskor az *Ave maris stellá*t éneklük. 1760-ban és 1762-ben kiemelik a zenekari kíséretes *Magnificat* értékét. 1763-ban a már esztergomi érsek, Barkóczy Ferenc tartja a szertartásokat, aki előzőleg a kongregáció rektora volt.

18. *Szent Ignác* (júl. 31.) A jezsuiták alapítójának ünnepe mindenütt a rend legnagyobb ünnepe volt. Az is általános, hogy zenés iskoladráma előadása után e napon szokták kiosztani az évvégi jutalmakat is meghívott vendégek jelenlétében. 1688-ban röviden már jelzik az ünnepet. 1694-ben a *Religio Christiana* c. iskoladráma előadásáról olvasunk, s arról, hogy fényes pompával ünnepeltek. 1700-ban ezen a napon helyezi el Telekesy püspök a templom és a rendház alapkövét s Borgia Szent Ferenc ereklyéit, akinek a tiszteletére szentelik fel majd az új templomot. Trombiták és dobok zenéje, puskák ropogása közepette folyt az ünneplés. A várparancsnok trombitásait és hadigépezeteit a folytonosan emelkedő kertnek teraszosan kiképzett sétatányain helyezte el, s itt a sátor alatt volt az ünnepi ebéd. Ugyanitt az udvaron Egernek az 1552-es ostromáról szóló darabot adták elő, amelynek megírására az előző évben Telekesy adta az ötletet. A darab befejezése után az általa felajánlott jutalmakat is ő osztotta ki.¹³ 1711-ben a poéták és a rétorok ünnepi bevonulásával tartják a két vesperást és az ünnepi misét. 1721-ben Erdődy püspök végezte a szertartásokat és osztotta ki a jutalmakat. Az ünnep

¹² *HistJes* I. k. 71. l.: „Delegit sibi Titulum B.M. Virginis Visitantis Elisabetham, qua ipsa die in Ecclesia nostra festo solemnissime celebrato a meridie in frequenti concursu utriusque Populi ... praemissa solemnni cantu Invocatione Spiritus Sancti lecta sunt confirmationales Litterae ... succedere solemnes Vesperae.”; *KassubaGimn* 102. l. szerint az ünnepség aug. 3-án volt. Mivel ő a jelenleg nem található, 1698-ban elkezdett I. kötet kongregációs naplóra hivatkozik és nem a *Historia Domus*-ra, adatát nem tudjuk ellenőrizni.

¹³ *HistJes*. I. k. 87. l.: „Acta sunt haec inter Tubarum clangores et bellicarum machinarum, quas Illustrissimus Dominus Arcis commendator pro condecoranda solemnitate ambulacris septicollis horti domestici collocaverat.”; *KassubaGimn* 103. l.

fényét emelte, hogy bátyja, Erdődy László Ádám nyitrai püspök mint a király követe Lengyelország felé tartva betért öccséhez Egerbe és részt vett a Szent Ignác-ünnepen a jezsuitáknál. A naplóíró részletesen beszámol fogadásáról: „Amint befejezték az ünnepi misét, az előkelő követ testvérével, püspök urunkkal és igen gyakran itt időző vendégünkkel a főtisztelendő P. Rektor szobájába vonult. Ennek a kertre nyíló ablakán át igen változatos zenében és a diákoknak a kert teraszosan emelkedő sétatányain elhelyezett díszes soraiban gyönyörködött. Közben a rektor szobájában üdvözölte őt a háznak jötevő barátja, majd közeledvén az ebéd ideje, a kertbe indult. Alig érte el a kiváló vendég a lépcső alsó fokát, máris az első sétányról kellemes és változatos muzsika köszöntötte.”¹⁴ Majd leírja, hogy az egymás fölé emelkedő hat sétatányon elhelyezett hat osztálybeliek ünnepi díszben más és más üdvözlő versekkel köszöntötték. Német, magyar, mór, lengyel és hajdú öltözetűek voltak, s kezükben dobok és zászlók. Mindegyik köszöntés után, majd az ebéden is az üdvözlések között puskák ropogása emelte az ünnep fényét, s bizonyára a muzsika is szólt, ha erről többet a naplóíró nem is szól. 1726-ban a *Christianum Barbarae Clementiae spectaculum* c. darabot adják elő a jutalomosztás előtt. 1731-ben az énekesek szerepét emelik ki („inter solemnem phonasorum concentum”). 1734-ben az ünnep előtti délutánon (30-án) tartották a templom elkészült szentélyének és elkezdett hajójának felszentelését. De a szent szokásos ünnepségét sem rövidítették meg: a grammatisták bevonulását, két vesperást és ünnepi misét trombiták és dobok zenéje kísérte. 1754-ben pedig az új gimnázium felszentelése kapcsolódott ehhez az ünnephez. A *Historia Domus* leírása alapján Kassuba foglalja össze az ünnepséget: „Reggel az addigi iskolákból ment az ifjúság s az ünnepies nagymise alatt magához vette az Oltáriszentséget; erre szép rendben, tanáraival együtt, dobszó s trombiták harsogása közt vonult az új gimnáziumba, melynek dísztermében az igazgató alkalmi beszédet intézett a tanulókhöz s a nagyszámú vendégsereghez; végül az örvendező növendékség elzengette a hálaéneket. Délután három felvonásos színművet adtak elő a gimnázium díszes színpadán, melynek fölszerelésére Barkóczy Ferencz gr. püspök adta a költséget, a ki egyszersmind bő kézzel osztott jutalmakat a köztetszésre szerepelt tanulók közt.”¹⁵ 1769-ben a napló szerint tíz vasárnapon át (bizonyára őt az ünnep előtt és őt utána) ünnepélyes litániát énekeltek az alapító tiszteletére.

¹⁴ HistJes I. k. 165. l.: „... ut a Divinis cessatum est contulit se Excellentissimus Legatus una cum Illustrissimo Domino Germano Suo, ordinario nostro et frequentissimo hospite ad cubile R. P. Superioris ex cujus fenestra horto opposita aures musica lectissima oculos succedentis ambulacris horti Scholasticae Juventutis pulcherrima serie oblectabat. Sub hoc tempus salutatus a genio Residentiae in conclavi R. P. Superioris appropinquante jam prandii tempore hortum versus concessit. Vix infimam emenso graduum seriem positi in primo ambulacro Musici applauserat Symphonia Excellenti juxta et diversa.[!]”

¹⁵ HistJes I. k. 100. l.; KassubaGimn 108. l. — A szemináriumi napló szerint magyar nyelvű volt az előadott iskoladráma: „Vesperae apud Jesuistas. . . a meridie fuit comoedia hungarica, praemialis in iisdem novis Scholis.” (Szl. Diarium 1743—1757., 1754. júl. 31.) Mivel pedig Gálos Rezső szerint 1754-ben előadták Egerben a jezsuitáknál Faludi Ferenc Constantinus Prophyrogenitus c. magyar nyelvű darabját, lehetséges, hogy ez volt a Szent Ignác-napi iskoladráma címe. Lásd ITK 1937/2., 191-192. l.

19. *Nagyboldogasszony* (aug. 15.) A szokásos fénnel és pompával, két vesperással és misével szokta ünnepelni a Mária-kongregáció. A zenei kiadásokról is gondoskodott. Ezen a napon mindez nem volt könnyű, mert az apátfalvi búcsúnak a székesegyházból induló körmenetével esett egybe. 1758-ban pl. csak Barkóczy püspök kasztrált énekesei segítik ki őket, mert a kollégiumi és a káptalani zenészek Apátfalvára mentek. 1762-ben a naplóíró ismét szól a gondról: előre kell gondoskodni zenészekről, mert általában Apátfalvára mennek a székesegyházi körmenettel.

20. *Kisasszony* (szept. 8.) Nem tudjuk, milyen hosszú a hagyománya a kongregáció utolsó, saját ünnepének. Csak 1754-ben és 1755-ben írnak róla. Kerete a szokásos, és a zenei kiadásokat is fizetik. Csupán annyi a különbség, hogy délután a kongregációs teremben tanévvégi valedictio, azaz búcsúzó ünnepség fejezi be az ünnepet. Ennek tartalmáról sem írnak, s az iskolai hivatalos évszóróról sem találunk adatot.

21. *Borgia Szent Ferenc* (okt. 10.) Feltűnő és érthetetlen, hogy éppen a régi és az új templom patrónusának ünnepléséről kevés a bejegyzés a naplókban. Igaz, ez már a vakáció idejére esik, mégis 1713-ban és 1744-ben is hangsúlyozzák: a lehető legnagyobb ünnepélyességgel („Qua fieri potuit solemnitate”), sőt az új templomban az eddigi éveknél is nagyobb fénnel („solemniori, quam lapsis retro annis apparatu”) emlékeztek meg a védőszentről. Az ünnep részleteiről azonban egyik évben sem hallunk.

Rendkívüli ünnepek:

Feltételezhető, hogy a rektort, a házfőnököt és a prefektust, a gimnázium igazgatóját névnapján zenével köszöntötték. A naplóíró csak egy esetről ír: 1739. szept. 28-án este szerenádot adtak a rektor tiszteletére. Másnap a névnapján, Szent Mihály napján trombiták és dobok zenéje kíséretével ünnepi misét énekeltek, majd következett a hivatalos névnap-i köszöntés.

Néhány rendkívüli ünnepről (alapkölététel, a templom és a gimnázium felszentelése) — mivel egybeestek a főbb ünnepekkel — már beszámoltunk. A naplóban rajtuk kívül még jó néhányról találtunk bejegyzést: 1738. aug. 28-án tartották igen nagy pompával a jezsuita Regis Ferenc szentté avatásának helyi ünnepét. A napló bőségesen szól az ünneplésről, de a zenéről nem ír. 1740. jún. 16-án trombiták és dobok zenéje közepette helyezik el az új templom tornyaira a keresztet és rézgombjaiba a szokásos fontos adatokat tartalmazó okmányt. 1744. aug. 14-én állítják fel ünnepélyesen a bécsi Burgkapelle képének másolatát az új Mária-oltárra, amelyet Kovács György egri levéltáros költségén építettek. Az ikont a püspöki palotából körmenetben trombiták és dobok zenéje kíséretében vitték át a jezsuiták templomába. Miután elhelyezték az oltáron, a kóruson az énekkar zenekari kísérettel ünnepi litániát énekelt.¹⁶ 1757. júl. 4-én Barkóczy püspök saját költségén rendezte meg az egyik jezsuita atya aranymiséjét. Az ünnep egybeesett a jún. 18-i győzelem egri hivatalos Te Deumával: a monarchia hadai a Prága melletti

¹⁶ HistJes II. k. 40. l.; HevesMüemlék II. k. 533. és 545. l.

Kolinnál győztek a poroszok felett. Nádasdy Ferenc gróf lovastábornoknak és huszárainak is nagy részük volt a győzelem kivívásában. A *Te Deum* természetesen a katonaság, a város és a vármegye magisztrátusa is hivatalos volt a székesegyházba. Az ünnepi prédikáció után nagy segédlettel Barkóczy püspök vezette a főoltárhoz trombiták és dobok zenéje kíséretében a jubiláns atyát, majd a *Te Deum*ot énekelték el. Közben kívülről ágyúk dörgése és puskák ropogása hallatszott. Naplóírónk nem győzi dicsérni az ünnepség fényét, a zenészek muzsikájában pedig az olasz stílus eleganciáját emeli ki („*Musicorum ad elegantiam Italicam canentium svavem concentum*”). A püspöki palotában ünnepi ebédén látta vendégül a jubiláns atyát és vendégeiket.¹⁷ 1759 nyarán — a napot nem jelzik — új kertjük nyári lakában Barkóczy püspök és vendégei trombiták és dobok asztali zenéje mellett jó hangulatban ebédeltek. Utána a gimnázium dísztermében a grammatisták és a poéták római tárgyú énekes darabot játszottak táncbetétekkel a szórakoztatásukra.¹⁸

Barkóczy Ferenc már mint esztergomi primás 1761. jún. 16-án ünnepélyesen bevonul Egerbe. (Erről részletesen beszámolunk a VI. fejezetben.) Szept. 11-én vesz búcsút végleg Egertől. Nem jelzi a naplóíró az időpontot: részt vesz a grammatisták Boldizsár király c. magyar nyelvű iskoladráma előadásán is. Két magyar szövegű dallama annyira megtetszett, hogy azokat otthonában is, amíg Egerben tartózkodott, gyakran énekelte, majd az úton is, sőt később is szívesen gyönyörködött bennük.¹⁹ A minoriták naplóírója beszámol arról, hogy P. Goath Román is átnyújtott Barkóczynak egy búcsúzó és Barkóczyt dicsőítő eposzt, amelyet ő énekeseivel („*per suos eximios Cantores*”) A szerencse tündér kerekén dallamára jó néhányszor elénekelte: „Egri megye vagyon mért sírj, nincs mód benne, hogy bánattal bírj” (stb.). A minorita naplóba négy versszakát beírták, s azt is állítják, hogy ezt az eposzt aztán Egerben később is énekeltek.²⁰ Úgy gondoljuk, hogy ez a dal nem egyezik az iskoladráma keretében énekelt két dallal.

1762. jún. 29-én tartotta ünnepélyes bevonulását az új püspök, gr. Eszterházy Károly. Tiszteletére a jezsuita diákok az Esterházy család történetéről írt darabot adták elő, amelynek énekei nagyon tetszettek a közönségnek. A mű címét nem jelzik pontosan. Lehetséges, hogy a *Serena domus Estoriana fulcra* c. darabról van szó, amelynek zenéjét Franz Rumpelnig, az Esterházyak kismartoni karnagya komponálta s 1702 Szent Ignác-napján Sopronban előadták.²¹

*

¹⁷ HistJes II. k. 124-125. l.

¹⁸ Uo. 138. l.

¹⁹ Uo. 165. l.: „*Duae Melodiae ad Poesim hungaricam concinatae adeo omnibus et imprimis ipsi Celsissimo Primati probatae sunt, ut easdem frequentissime domi, quamdiu Agriae morabatur, tum in via decantari voluerit et adhuc hodie se iisdem oblectet.*” — Az előadást KiliánSzinjantszás 142. l. is említi.

²⁰ DiarMin 1761. szept. 11.

²¹ HistJes II. k. 174. l.; BárdosSopron 231. l.

A jezsuiták saját zenészeiről részletes levéltári anyagot nem találtunk. Csupán a lényegét tudjuk az 1771. és 1772. évi rövid, de a korábbi időkre is érvényes jelentésből: „10 személyből álló zenekart tart el a kollégium a templom részére. Eltartásukra ugyanis nem elégséges a patika jövedelme, amelyet Telekesy püspök alapított a templom segítésére.”²² A patika jövedelmét ugyanis általában a templomi kiadásokra fordították. Így érthető, hogy a kollégium a saját pénzét is hozzáadja eltartásukhoz, amelyet elsősorban a savniki apátság jövedelméből fedeznek. A rövid szövegből — a többi kollégium analógiájára — úgy tartjuk, hogy a zenészek a kollégiumban kaptak szállást, étkezést és fizetést is. A státusban levő tíz zenész felnőtt férfi volt. Együttesüket énekes és hangszeres diákokkal is kiegészítették, akik természetesen fizetést nem kaptak. A Mária-kongregáció — mint láttuk — saját költségén gyakran hívta meg a kollégiumi együttes kíségetésére, kiegészítésére a székesgyházi zenészeket, sőt időnként csak az utóbbiakat.

Regens chori, praefectus chori néven szereplő kórusvezetők közül néhányan név szerint is jelez a napló — a VII. fejezetben időrendben felsoroljuk őket —, de szerepükről részleteket nem tudunk meg. Orgonistáik nevét sem írták be. A tematikus, de nem diarium jellegű napló nem fed fel semmit a kollégiumi zenészek életkörülményeiről, mindennapjukról. Csak azt tudjuk, hogy felvázolt ünnepeiken templomban, iskolában közreműködtek. Hangszereikről, kottáikról sem találtunk leltárt.

1773. okt. 18-án olvassák fel a jezsuiták előtt a feloszlatásukról szóló pápai bullát. A kamarái és az egyházmegyei komisszár a Borgia Szent Ferenc-templom istentiszteleteinek zavartalansága érdekében intézkedik arról, hogy a templomi kiadásokról, a sekrestyés és a zenészek fizetéséről úgy kell gondoskodni, mint azelőtt.²³ A templom lelkipásztori munkáját egyelőre az Egerben maradt Walter Pál és néhány idősebb jezsuitára bízják, Eszterházy püspök pedig az iskola vezetőjének Stancel József szeminárium i igazgatót nevezi ki, s nov. 11-én közli az egyházmegyei papokból álló tanári kar névsorát, akik között Dányi Ferenc káptalani succentor is szerepel.²⁴ Az iskolával kapcsolatban csupán az iskoladramák előadására vonatkozó püspöki rendelkezést ismerjük: a közönségnek tömeges és zavart keltő részvétele elkerülése végett hétköznapra helyezi át az iskolai színdarabok előadását.²⁵ A Ratio Educationis megjelenése után 1777-ben az iskola vezetését Hegyi József volt jezsuita veszi át.²⁶

²² Élt A.V. 149. Informatio de Bonis, Reditibus et Personis Coll. Agriensis Soc. Jesu data Exc. Illmo ac Rev. Domino Domino Episcopo Agriensi Anno 1771.: „Alit adhaec[!] Chorum Musicum pro Ecclesia constantem personis 10. Apotheca enim, in dotem Ecclesiae ab Illmo ac Rsmo Domino Episcopo Agriensi Telekessy fundata, iisdem alendis non sufficit.” — Ugyanez a jelentés 1774-ből is ugyanitt.

²³ Uo. Prot. Cons. Ep. 1773. okt. 18., 515. l.: „...ut de lumine, vino pro missae sacrificiis et communicantibus necessario, de sacristanis, musicis eorumque solutionibus, ut cultus Divinus in Ecclesia hac perinde ac ante decurrere possit.”

²⁴ Uo. 602. l.; BékefiPásztói II. k. 405-406. l.

²⁵ Élt Prot. Cons. Ep. 1775. aug. 20., 470. l. és 1775. szept. 18., 535. l.

²⁶ NagyGimn 40. l.

Ciszterciek

1776-ban a pásztoi ciszterciekre bízzák az egi gimnáziumot, templomot és rendházat. Mivel azonban ők eddig nem foglalkoztak tanítással, előbb rendtagjaik tanári képzéséről kell gondoskodniok. Addig az ő költségükön egyházmegyei papok tanítanak továbbra is a gimnáziumban, maguk pedig csak a lelkipásztori munkában vesznek részt a Borgia Szent Ferenc-templomban. 1778 őszétől 1787 őszéig tanítanak az iskolában, amikor viszont őket oszlatja fel II. József, jöllehet 1784-ben éppen II. József erősítette meg hivatalosan is egi tanítói megbízásukat.

Működésüknek ezen első, alig egy évtizedes szakaszában a jezsuitáktól örökölt zenei együttest fenntartják és a zenekar fenntartására is szolgáló régi jezsuita patikát — több gazdát cserélve — végül is 1778-ban a szemináriumtól szerzik meg maguk számára. 1778. aug. 1-én a Porciunkula-búcsú alkalmával zenekaruk a ferenceseknél muzsikál az ünnepi misén.²⁷ 1779. máj. 15-én a minoritáknál misén, 1780. máj. 30-án az úrnapi körmenetükön, aug. 2-án a Porciunkula-búcsújukon zenélnek.²⁸ Szintén a minoriták naplójából ismerünk néhány konkrét adatot a saját templomukban való zenekari szereplésükről: 1873. márc. 2-án, ötvened vasárnap a régi hagyományos farsangvégi szentségimádás alkalmával és júl. 15-én — nem jelzett alkalomból — zenés misén szerepelnek.²⁹ 1778—1779-ből több nyugta templomi hangszerek (dob, vadászkürtök, trombiták, fuvolák és kellékeik) javítását és a regens chori szobájában való kisebb munkák elvégzését igazolja.³⁰ A templom orgonistája és kántora 1781-ben Cseh Béla városi kántor. Fizetése a Borgia-templomtól évi 60 rajnai forint.³¹

A regens chori azaz a kórus vezetőjének tisztét Machek Vilmos tanár és hitszónok töltötte be, aki beszámolója szerint már Egerbe való érkezése (1778) előtt is az apátság regens chori-ja volt.³² Amikor 1779-ben áthelyezése szóba kerül, Plachy Círil házfőnök a wellehradi apátnál, Zuri Fülöpnél tiltakozik a terv ellen: „Ha pedig ő innét távozik, mi lesz a zenével a templomban?”³³ A regens chori tisztét

²⁷ BékefiPásztoi II. k. 314. l.; HistFranc 237. l.: „... et plenam musicam facientibus PP Cistercitis ac corundem musicis.”

²⁸ DiarMin 1779. máj. 15.: „... modulantibus musicam Musicis Eximiorum DD Cisterciensium.”; uo. 1780. máj. 30.: „Hac die utpote 5ª infra Oct. SSmi Corp. Chirsti . . . choralia exequentibus Musicis eximiorum PP Cistercitarum.”; uo. 1780. aug. 2.: „... concinentibus Musicis DD Eximiorum Cistercitarum.”

²⁹ Uo. 1783. márc. 2.: „Provincialis pontificavit solemniter inter musicos concertus apud Eximos Dominos Cistercitas.”; uo. júl. 15.: „... sacrum solempne inter concertus musicos.”

³⁰ VEML Archivum vetus E 1865. sz. 1778. júl. 2.: Franz Schmidberger nyugtája; uo. 1779. febr. 1.: Ferdinand Nestel nyugtája; uo. E 1866. sz., 1778-ban Leonhard Sassola nyugtája.

³¹ BékefiPásztoi II. k. 470. l.

³² Élt A. V. 923. 1788. jan. 15.: „Antequam Agriam appulissem, diversa munia in Monasterio gessi: concionatoris, Regentis Chori, cellarii Conventus, Directoris Scholarum Normalium, tandem et Parochiae sex pagorum curam animarum habui. Ast oblati nobis Agriae Scholis Humanioribus, pro bono publico et Juventutis emolumento enumerata reliqui, disponente Praelato meo . . .” — A szöveget úgy értelmezzük, hogy a wellehradi apátságból küldte őt apátja Egerbe, s nem Pásztoról.

³³ BékefiPásztoi II. k. 459. l.

1787-ig, a felozlatásig viseli, 1788-tól Mislókon káplán, de — mint látni fogjuk — a rend visszaállítása után ismét regens chori Egerben!

Az iskola tanárai közül még Thoman Liborius értett a zenéhez, aki 1779-től működött Egerben. Gyermekkorától — mint írja — fuvolán, oboán, fagotton és trombitán játszott. Egerben gyakran kamarázott Sztankovszky főtisztelendővel. Diákokat is tanított fuvolára, de minden délután a saját örömeire fuvolázni és hegedülni szokott a szobájában. Ezt még romlott egészsége lehetővé teszi. 1789-ben írt sorai a szomorú valóságot tárják elénk. A pardubitz (Csehország) származású szerzetes fiatalon, 39 éves korában 1790. máj. 6-án Egerben meghalt.³⁴ 1779-ben Hegyi József igazgató egyenesen vádként hangsúlyozza, hogy az első házfőnök, Beitler Metód idején milyen gyakran szólt a zene a rendház ebédlőjében és a patikában, valamint farsangkor a kollégium zenészeivel milyen zajos mulatságot tartottak, úgyhogy a kollégiumi zenészek muzsikája betöltötte késő este a környékbeli utcákat is.³⁵

E talált adatok a zenekar működését igazolják, de bizonyára jóval kevesebb volt szereplési lehetőségük, mint a jezsuiták idejében. A fennmaradt templomi elszámolásokból arra következtetünk, hogy a nagyobb ünnepeken (karácsony, farsangvégi szentségimádás, feltámadási körmenet, úrnapi, pünkösdi, saját úrnapi körmenetük, Szent István király (aug. 20.), Szent Bernát (aug. 21.), Borgia Szent Ferenc (okt. 10., a templom búcsúja), valamint a zenés iskoladrámák alkalmával szólt a zenekari muzsika ezekben az években is.³⁶

II. József a wellehradi anyaapátságot már 1784-ben felozlatta, így a pilisi—pásztói ciszterciek, akik Egerben éltek, magukra maradtak. II. József 1786-ban rendházukat már kaszárnyának foglalta le, ekkor a liceum épületébe költöznek s onnan járnak át a gimnáziumba tanítani. Majd 1787-ben annak ellenére, hogy tanítással foglalkoztak, mégis felozlatta őket. Ennek előjeleként 1786. szept. 11-én a templomban leltárt készítettek. Zenei vonatkozású adatai: 20 regiszteres orgona, két dob, egy szekrényben kották. A kottákat a bizottság nem tudta leltározni, mert a szekrény kulcsa a távollévő kottatáros atyánál volt.³⁷ A

³⁴ Élt A.V. 923. 1789. nov. 19.; Schematismus Congr. de Zirc... Budapest 1942., 182. l.

³⁵ Élt A.V. 923.: „... inter pocula musicosque concentus in triclinio vel in domestico pharmacopolio ad 12^m usque horam et ultra colludendo transigebant ... intra Bacchiferias ... adhibitis Collegii musicis ... musicorum strepitu et tubarum clangore Collegium suum vicinasque plateas implerent, etiam noctu.”

³⁶ Uo. A.V. 10. 1786. szept. 5. Plachy Cirill perjel levele a püspökhöz és elszámolása: „Pro Musica figurali in primariis solemnitatibus 19 fl.”

³⁷ Uo. 1786. szept. 11. Conscriptio Supellectilis Eccl. S. Franc. Borgiae: „1 organum 20 Mutationum, 2 Timpana lignea. Item in uno armario Musicalia, a Musicis partes vocatae, quae quia clausae erant et Pater illarum curam habens domi non erat, numerari non poterant.” — Az 1736-ban készült orgona szerződési szövege 12 regiszteres orgonáról szól. Vajon 1786-ban tévesen jelzik 20 regiszteresnek vagy közben átépítették és nagyobbították a hangszert? — nem tudjuk. A jezsuita házinapló 1760-ban ugyanis nagyobb orgonajavításról tesz említést. Lehet, hogy ekkor nagyobbították is a hangszert: „Laxata organum compago, quod Cantorum etiam valetudini plurimum officeret, non modicis impendiis correcta, atque ad leges musicas est revocata.” (HistJes I. k. 152. l.) Szigeti erről a javításról nem szól. (SzigetiEger 21., 87., 179-180. l.)

lényegtelennek tűnő megjegyzés számunkra nagyon sajnálatos. A kották leltára ismeretében ugyanis megállapíthatnánk, hogy a jezsuiták kottaanyagát vagy csupán az utóbbi években beszerzett anyagot tartalmazta-e a zárt szekrény. Annak tartalmáról később sem tudunk meg semmit. Mivel pedig — mint már szóltunk róla — a székesegyházi kottatárban 1849-ben a régi anyagot kiselejtezték, azt sem tudjuk megállapítani, vajon később e szekrényben levő kottákból néhány átkerült-e a székesegyházi kottatárba?

1787-től 1802-ig az iskola királyi gimnázium volt, de vezetése a ciszterciek kezében maradt: 1786-tól 1796-ig Schumann Teofil, majd Pászty Rajmund voltak az igazgatók. Néhány volt rendtársukkal és világi tanárokkal tanítottak s állami fizetést kaptak. A minoritáknál és másutt laktak. Miután a kollégium megszűnt kaszárnya lenni, bérházzá alakították. Ide költözött át a minoritáktól már 1794-ben Újfalussy László tanár, volt ciszterci, majd 1798-ban az igazgató is itt kapott kétszobás lakást.³⁸ 1796-tól a templom felügyeletével az igazgatót bízták meg, addig egyházmegyei papok működtek benne.

A jezsuitáktól örökölt zenekar működéséről nem találunk már adatot. A néhány sajátos zenés ünnepet (farsangvégi szentségimádás, feltámadási és úrnapi körmenet, Szent Bernát és Borgia Szent Ferenc ünnepe) a minorita napló bejegyzései szerint ünnepélyesen tartották, de ezeken a székesegyházi zenekar, majd a századfordulón működő — már említett — minorita kispapok együttese muzsikált.³⁹ 1795-től Eszterházy püspök engedélyével újra működik a II. József által feloszlott Sarlós Boldogasszony ifjúsági Mária-kongregáció. A püspök rendeletére 1795. aug. 15-én tartják az első ünnepélyes tagfelvételt, amelyről a ferencesek naplóírója számol be részletesen. A jelöltek ünnepélyes bevonulásával kezdődött az ünnepség trombiták és dobok zenéjének kíséretében. Majd az ünnepélyes tisztújítás következett.⁴⁰ A főigazgató felsőbb hatóságok tiltó rendeletére hivatkozva 1796-ban betiltja a kongregáció működését. Hasonlóképpen 1794-ben az ünnepélyes iskoladráma-előadásokat is tiltja, csupán az osztályok kisebb ún. declamatióját engedélyezi.⁴¹ Ezzel két évszázados zenés-irodalmi hagyományt szüntetnek meg az országban, amely nagyon jelentős volt a színházi művelődés fejlődése szempontjából is!

1796-ból ismerjük a tanulók istentiszteleti rendjét. Vasárnap-ünnepi miséken, litániákon, szombati litániákon mindig magyarul énekeltek népéneket (pl. Ím arcunkra borulunk, Üdvözlégy Krisztusnak, Ó Mária drága név).⁴²

³⁸ DiarMin 1794. okt. 1.; NagyGimn 63. l.

³⁹ Élt A. V. 10. 1788. máj. 26.: Stanczel Miklós székesegyházi karnagy nyugtája az úrnapi körmeneten való zenélésről; 1789. febr. 28.: Cseh Béla városi kántor nyugtája a szentségimádáson való közreműködéséről; 1796. jan. 6.: a helytartótanács kérdései a püspökhöz; 1796. febr. 18.: a püspök válasza; NagyGimn 66. l.

⁴⁰ Uo. Prot. Cons. Ep. 1795. júl. 27., 761. l.; HistFranc 1795. aug. 15., 321. l.: „Postmodum resonante clangore tubarum et timpanorum sonitu.” NagyGimn 79—82. l.

⁴¹ NagyGimn 83. l.

⁴² Élt A. V. 541. 1796. márc. 11.

Ugyanebből az évből fennmaradt a retorok osztályának névsora. A gimnáziumi tanulók száma ebben az iskolaévben 420, a retoroké pedig 53. E névsorba azt is beírták, hogy milyen hangszeren tanulnak a diákok:

Bánóczy József 17 éves, tanul hegedülni, fuvolázni és klavikordonon játszani. Fuvolára Szepeki János tanítja.

Doszler Károly 15 éves egri fiú hegedülni tanul.

Harrabay János 22 éves, tud trombitálni és hegedülni.

Sághy Ferenc 15 éves, játszik klavikordonon.

Szabó Mihály 18 éves, játszik klavikordonon.

Szepesi L. B. Antal 14 éves, tanul fuvolázni.

Tadják István 20 éves, hegedül és trombitál.⁴³

A pilisi—pásztói ciszterci apátságot 1802. jún. 25-én megjelent királyi okirat állította vissza. Apátnak Schumann Teofil neveztek ki, aki 1796-ban Egerből a heiligenkreuzi ciszterci apátságba ment, majd a szombathelyi gimnázium igazgatója lett. A visszakapott birtokok jövedelméből — a patikát már nem kapták vissza! — az egri gimnáziumot, rendházat és templomot kell fenntartaniok és a tanítást ismét vállalniok. Az apát és rendtársai 1802 szeptemberében vették át az egri gimnáziumot, szept. 12-én tartották az ünnepélyes apáti benedikálást.

Igen nehéz körülmények között kezdték munkájukat. 1800 augusztusában ugyanis a templom és a kollégium súlyos kárt szenvedett a tűzvészben. Helyreállításukat sürgősen be kellett fejezni. Az elpusztult orgona pótlására 1803-ban Schumann apát ötregiszteres pozitív orgona készítésére köt szerződést Stanczl Miklós székesegyházi karnagy tanácsára Koncz Pál helybeli orgonaépítővel 250 ft értékben. A hangszer még 1804 augusztusában sem készült el. Ezért az apát a városi tanács segítségét kéri az ügyben. Szigeti szerint a halálához közel álló mester a felszólítás után elkészítette a hangszeren, amelyet 1857-ig használtak.⁴⁴ Ugyanebben az évben Schumann apát azt kéri az egri káptalantól, hogy Szent Bernát ünnepét aug. 20-án ünnepelhesék Egerben is, miként Pásztón, Zircen és másutt az országban a cisztercieknél ez szokásos volt. A káptalan a Szent István király ünnep miatt ragaszkodik Szent Bernátnak aug. 21-én való ünnepléséhez, ahogyan ezt Egerben eddig is tettek. Ezután azt kéri az apát, hogy a következő vasárnap ünnepelhesék. Erre engedélyt kap.⁴⁵

1809-ben katonai kórháznak foglalják le az 1754-ben épített gimnázium épületét. Az iskolának az újjáépített kollégium (rendház) épületében adnak helyet. Schumann apát még ez évben nov. 16-án meghalt. 1812-ben Dréta Antalt neveztek ki pilisi—pásztói apátnak, majd 1814-ben zirci apátnak is. A három apátság egyesítése a tanítórend javát kívánta szolgálni. Az apát természetesen Zircen székel. Egerben a perjel volt a konvent elöljárója. A napóleoni háborúk befejezése után a régi gimnáziumban folytatják a tanítást. 1821-ben már vihar tett károkat az épületben, 1827-ben pedig újabb tűzvész most nem csupán a rendház és a templom, de a gimnázium tetőzetét is tönkretette. 1829-ben az iskolát ismét, de most már

⁴³ Uo. Series Rhetorum Agriensium pro Anno 1796/97.; NagyGimn 253. l.

⁴⁴ SzigetiEger 87—89. l.

⁴⁵ Élt A.V. 923. 1803. ápr. 4., 14. és máj. 3.

véglegesen átköltöztetik a zajtól mentesebb rendházba. A renoválással sok kiadást vállaló cisztercieket most rendtársuk, Pyrker érsek segíti úgy, hogy a régi gimnázium épületét megvásárolja tőlük, majd elajándékozza kaszárnya céljára (1892-től reáliskola lett, ma Dobó István Gimnázium). Az eladási árból renoválták a templomot. 1831. okt. 10-én a templom búcsújának napján szentelték fel újra ünnepélyesen a székesegyházi zenészek közreműködésével.⁴⁶

Az egri ciszterciek 19. századi történetének zenei szempontból első szakaszát 1851-ig számítjuk. 1852-től, Zsasskovszky Ferenc tanársága idejétől a zenei nevelésnek sokkal gazdagabb második korszaka kezdődött.

1802-től 1806-ig az új egri perjel, Machek Vilmos ismét a regens chori, akit az 1803-ban tartott egri rendi káptalani gyűlés is megerősít e tiszteben: „Mivel a testület oly kicsiny, hogy zenéhez egyedül csak a perjel ért: azért a cantor teendőit is ő végzi s a növendékeket, mind a clericusokat, mind a novíciusokat — a choralis énekekre tanítja, s így megtesz mindent, hogy az isteni tisztelet a karban is, meg a templomban is a rendi Rituale szerint menjen végbe.” A rendelkezések szerint vasárnap délután 2-kor énekpróbát tartanak az ünnepélyes vesperás és kompletórium előtt. Machek Vilmos 1806-tól a rend birtokainak szántói jószágkormányzója lett. A következő regens chori nevét nem ismerjük.⁴⁷

Nagy Béni ma már elveszett, korabeli iskolai jegyzőkönyvekre hivatkozva rendszeres iskolai énekórákról nem szól a század első felében. 1825-ben az igazgató az egyházi énekek gyakorlására a tanítás után időnként elrendel közös próbákat, 1834-ben már minden szombaton. 1842-ben külön foglalkoznak a jóhangú fiúkkal, s 1845-ben az énekpróbákat kedden reggel 9-kor tartják. Többszólamú éneklésről, zenekar működéséről és hangszertanításról nem tesz említést.⁴⁸

Hogy a hangszeres zenélés az ifjúság s tanáraik körében ebben az időszakban sem hiányzott, igazolja az a rendházi házinapló-töredék, amely ugyan csak másfél évről ad számot (1810. febr. 2.—1811 júliusáig), de bejegyzései a zene komoly szerepére utalnak: 1810. márc. 1-én csütörtökön, a farsang idején Zimányi Bernát atya tanítványával kimegy a majorukba, s ott zenészó mellett táncolnak a diákok. Minden feltűnő zajongás nélkül érkeznek haza, igaz, elég későn, este 10 óra után. Márc. 4-én ötvenedvasárnap a hagyományos farsangvégi szentségimádáson ünnepi zenés misét és vesperást tartanak, délután az ebédlőben viszont „diákjaink szolidan muzsikáltak, amely igazán lelket üdítő s nem botrányt keltő volt”. Márc. 5-én Schmidt káptalani succentor és Veprsek Ignác káptalani zenész náluk ebédel. „Majd szolid muzsikálás kezdődött s a diákok keveset táncoltak is.” Márc. 6-án húshagyókedden Szepesy Ignác kanonok vezette a befejező körmenetet. Vacsora után „a fiatal szerzetesek kérésére a diákok muzsikáltak s Isten nevében minden botrány nélkül vidáman töltötték el az estét”. Ápr. 26-án, fehérvasárnap Szemeskey Gábor ciszterci újmiséjén a székesegyházi zenekar muzsikált, a végén Te

⁴⁶ NagyGimn 91., 96. l.; Szt Prot. Ordo Divinorum 1831. okt. 10.: „Serviebat ad augendum cultum divinum praesentia Musicae Choralis Eccl. Metr.”

⁴⁷ BékefiPásztói II. k. 503., 541., 544. l.; a káptalani határozat latin szövegét lásd uo. III. k. 453., 459. l.

⁴⁸ NagyGimn 104—105. l.

Deumot is énekeltek. „Az ebéd alatt szolid asztali muzsika is szólt.” Nov. 24-én, a Szent Katalin-nap előtti délutánon a humanisták a többszólamú vesperásra zene kíséretében vonultak be és vissza. Arról is olvasunk a naplóban, hogy a zsolozsmát a rendtagok közösen végezték még karácsony éjszakáján is. A vesperást az ünnepeken énekeltek.⁴⁹ E rövid időszakból feljegyzett zenei adatokat a későbbi időkre nézve is tipikusaknak tartjuk. Ugyancsak a diákok hangszertanulására és tudására példa az 1824-ben, a király születésnapján tartott székesegyházi ünnepi mise adata is: Rehoroczky Miklós, Pók Imre és Unterdorfer nevű (bizonyára Unverdorben György káptalani zenész fia) gimnazisták hegedű, ének- és fuvolaszámokkal nagy sikerrel szerepeltek, mint erről majd a VI. fejezetben a korabeli újság szövege szerint beszámolunk.⁵⁰ Arról sem szabad megfeledkeznünk, hogy 1828-tól kezdve jó néhány gimnazista diák, akik a Foglár-intézetben laktak, tagjai voltak a székesegyházi énekiskolának, így a székesegyházi kórusnak is, amint erről már részletesen szóltunk az előző fejezetben.

Az 1849-ben létrehozott tanügyi reform, az ún. Entwurf a régi hatosztályos iskolatípus helyett nyolcosztályos gimnáziumot kíván szervezni. Ahol ez nem lehetséges, ott csak négyosztályos kiskimnáziumot állítsanak fel. Egerben a cisztercieknél 1850-től két éven át csak kiskimnázium működött, az V–VI. osztályokat az érseki líceum bölceleti osztályaival egyesítve ez utóbbi intézmény keretében a papnövelde épületében egyházmegyei papok tanították. 1852/53-tól viszont mind a nyolc osztály a ciszterciekhez került azzal a feltétellel, hogy az érsekség három tanár fizetéséről gondoskodik. Így került át a gimnáziumba Stephanovszky Sándor tanár is, akiről a Foglár-énekkiskola feloszlásával kapcsolatban már szóltunk.⁵¹

Az Entwurf több mellék tárgyat is rendszeresített, köztük az énektanítást is. 1852-től 1880-ig Zsasskovszky Ferenc, majd 1857-től 1868-ig Zsasskovszky Endre is tanította heti két órában a „műéneket”. Zsasskovszky Endre utóda aztán Szabó Ignác lett 1868-tól kezdve. A káptalani zenészek közül Schön János 1856-tól 1881-ig szepírást, Menner Károly pedig 1854–1868-ig rajzot tanított. Szintén a

⁴⁹ VEML XII g 384. sz. Connotatio Rerum memorabilium ad Cistercium Agriense pertinentium ab Anno 1810., 1810. márc. 1., 13. l.: „...P. Bernardus se expetiit post 3^{am} circiter pomeridianam ad allodium, ut aliquot discipulis suis melioribus merendam indulgeret, inter concentus Musicos et sobrium saltum, qualem studiosi ingenui inter se exercent. Redierunt ex allodio sine omni quidem strepitu, modice tamen tardius, quam opportuisset, nempe post 10^{am} Noctis.” Márc. 4., 16. l.: „...a meridie aeque cum decore peracta sunt divina, habita quidem est in Refectorio modica Musica a nostris studiosis, sed illa valde erat moderata unice ad exhilarandum animos religiosorum citra scandalum.” Márc. 5., 16. l.: „Hora 9 sacrum solemne. Prandio intererant Adm. Schmidt succentor, Vepresek musicus... Post prandium modice Musica indulta est ad quam... modice saltarunt.” Márc. 6., 16. l.: „... Vesperi juvenes Religiosi musicam ex studiosa juventute constantem expetierunt et se in Domino citra omne scandalum laetificaverunt.” Ápr. 29., 25. l.: „... cum Dominis confratribus eramus ultra quam quadraginta, sub defluxu ipsius prandii etiam Musico concentu eoque moderato exercenti.” Nov. 4., 53. l.: „Vigiliae S. Catharinae Patronae utriusque Humanitatis erat ingressus solemnus cum vesperis figuralibus et egressus.”

⁵⁰ Hazai 's Külf. Tudósítások 1824. febr. 21., 113-114. l.

⁵¹ NagyGimn 130–142. l.

káptalani zenészekre bízták a hangszertanítást is, amely Nagy Béni szerint már 1866-ban elkezdődött: „A tanulók igazgatói engedéllyel vasárnaponként egyik tanteremben zeneprobákat tartottak. A rendszeres zenetanulásra 1872/73-ban 26 tanuló jelentkezett; a kezdőket és haladókat külön tanították heti 2 órában. Az ifjúsági zenekar első nyilvános szereplése 1873-ban az önképzőkori záróülésén volt. 1885/86-ban az iskolai zenetanítás abbamaradt.”⁵² Mivel Nagy Béni korabeli — számunkra már ismeretlen — iskolai jegyzőkönyvekre hivatkozik, állítását el kell fogadnunk annak ellenére, hogy az iskolai értesítők csak 1877—1879-ig és 1883—1885-ig szólnak hegedűtanításról: az első szakaszban az I. csoportot Oppelt József, a II. a—b csoportokat Podhola Alajos és Chochola Ferenc, a második szakaszban viszont az I—II. csoportokat is Hirsch Hugó tanítja. Podhola Alajost és Chochola Ferencet — mivel ezen a néven másutt nem szerepelnek —, Podhola János és Chochola János, már ismert káptalani zenészekkel tartjuk azonosnak. Ha el kell fogadnunk a hangszertanítás 1866-os kezdési dátumát, amely egybeesik Szvorényi József igazgatói működésének a kezdetével, akkor biztosak vagyunk abban, hogy neki a hangszertanítás bevezetésében érdeme volt. Eger egyik kiváló ciszterci igazgatója, az irodalom értékes művelője, a híressé vált Vitkovics-önképzőkör alapítója (1860) Egerben végezte középiskoláit. Maga is értett a zenéhez. Szinnyei szerint már 9 éves korában hegedülni és zongorázni tanult.⁵³

Az iskolai értesítők jelzik a műének-órák résztvevőinek számát is minden évben. Gyakran az osztály fele vállalja, sőt több is! A felső osztályokban fokozatosan csökken a számuk, a VIII. osztályban általában 8—10-en járnak a heti két órára. A hangszertanulók száma 1877/78-ban a nyolc osztályban összesen 48, 1878/79-ben 39, 1883/84-ben 16 és 1884/85-ben 14. E feltűnő csökkenés után érthető, hogy megszűnt a rendszeres iskolai hangszeroktatás. Lehet persze, hogy Hirsch Hugó tanítási módszerében volt a hiba.

Az 1875/76-os értesítő szól először a műének-órák tartalmáról is: „Műének: I. fokosztály. Heti 2 óra. Hangjegy ismeret: alaptanok, hangjegyosztályozás, hangsorok, kettős, hármas, négyes gyermek hangra alkalmas gyakorlatok. KK [Karének Kották] Egri énekkáté Zsasskovszky Ferencről és Endrétől. Kis Lantos I—III. ugyanazoktól. — II. fokosztály: heti 2 óra. Ének és dalgyakorlat — nagyobb vegyes és férfi — négyes karban. KK. Egri dalnok I—IV. Harmónia, Komoly és víg dalok szemelvénye. — Palestrina, egyházi énekkarok gyöngyei. Ugyanazoktól.”

Az 1877/78-as értesítőben találjuk a hegedűtanítás ismertetését: „Zene I a és b párhuzamos osztállyal. Heti 2 órával. Tárgy: hegedű és vonó részeinek ismertetése; az állás s a hegedű és a karok tartásának szabályai; a hangjegytan; vonó gyakorlatok az érintetlen húrokon s az ujjak használatával stb. — II. fokosztály. Heti 2 órával. Tárgy: előkészítő tanfolyam alto, viola, violoncello és contrabassra; az ezekre tartozó kulcsok és jegyek ismertetése; gyakorlatok különféle fekvésekben. A két havi előtanok után összeállított kar[!] megfelelő kisebb műdarabok betanulásában gyakoroltatott.” (Az 1878/79-es értesítőben az utóbbi mondat hiányzik.) Az 1884/85-ös értesítő Hirsch Hugó ismertetését közli: „Zene I. fok

⁵² Uo. 195—196. l.

⁵³ Szinnyeiírók XIII. k. 1202. l.; NagyGimn 206. l.

osztály; Heti 2 óra. Huber Károly ‚Hegedű iskolája’ nyomán: a hangsor részletes ismerete. Az üteny[!] gyakorlatok a bal — és jobb kéz számára. Cserejelek, hanglépcsők, műszók magyarázata. Gyakorlatok a hangjegyek nemeiben. A trillák. Chromatikus hanglépcsők. Dupla fogások. 12 duett. — II. fok osztály. Nyolc gyakorlat első fekvésben. A két fekvés különféle gyakorlatokkal. 24 Etüd begyakorlása — A brácsa és gordonka ismertetése Kummer ‚Iskolája’ szerint. Elméleti magyarázatok Lohbe ‚Kis Harmóniája’ nyomán.”

Az iskolai ének- és zenekart Zsasskovszky Ferenc vezette. Rendszeresen énekeltek négy szőlamban a templomban. Az 1855. dec. 8-i Szeplőtelen Fogantatás ünnepi szereplésüket kiemeli a Religio c. folyóirat is.⁵⁴ Az 1853/54-es tanévben — a szokásos évi látogatásra érkező — Villax Ferdinánd zirci apátot is köszöntötte a kórus. A város nyilvánossága előtt az 1855/56-os évváró ünnepen mutatkozott be Zsasskovszky énekkarával, amikor Bartakovics érsek és a város előkelősége is jelen volt. Ettől kezdve az évvárókon mindig szerepelnek.⁵⁵

1856. okt. 18-án Juhász Norbert igazgató szerződést köt Ludwig Mooser salzburgi orgonaépítővel a század elején, a tűzvész után beszerzett ötregiszteres hangszer helyett új orgona készítésére. A fennmaradt szerződés csak az előirányzott 5000 ft s velejáró kiadások összegét 5455 ft értékben tartalmazza, valamint egy phisharmonika (150 ft) szállításáról szól. Már elveszett mellékletre hivatkozik (1856. okt. 12-es dátummal). Bizonyára ez tartalmazta a tervezett orgona díszpozícióját. Mooser 1857-re ígérte az orgona szállítását, de erre csak 1859-ben került sor.⁵⁶ Kassuba 26, Nagy Béni 24 változatúnak mondja. 1372 síppal rendelkezik, 6000 ft-ba került, s 1859-ben a feltámadási körmenet (ápr. 23.) alkalmával szólalt meg először a teljes mű.⁵⁷ Az 1858/59-es értesítőben beszámolnak az orgonaépítésről úgy, ahogy Nagy Béninél olvassuk. Arról is hallunk, hogy az átadás előtt 1859. márc. 6-án a szokásos farsangvégi szentségimádaskor Bartakovics érsek tartotta az ünnepi misét. „Az ünnepély fényének emeléséhez tetemes tényezőképp járultak főegyházunk zenekara és ifjúság összevágólag előadott zene- és énekdarabjaikkal, valamint akkor már felényire kész új orgonánk szívmelőlő hangja, mely azóta teljesen elkészült.”

A Vasárnapi Újságnak éppen 1859. márc. 6-i számában lelkesen ajánlják a középiskolák részére az 1858 karácsonyán megjelent „Énekkönyv”-et, amelyben — mint már szóltunk róla — Zsasskovszky Ferenc és Endre a Tárkányi—Zsasskovszky-féle Énektár alapján az ifjúság részére állított össze négyszólamú feldolgozásban népénekeket és motettákat.⁵⁸ Az új orgona elkészültével egyidőben kezdődött meg tehát az egri ciszterciek templomában is a századunk 30-as éveig tartó folyamatos gyakorlata ennek az énekkönyvnek, amelyet az egész országban használtak.

⁵⁴ Religio 1856. jan. 2., 5. l.

⁵⁵ KassubaGimn 156—157. l.

⁵⁶ VEML Archivum vetus C 3192.

⁵⁷ KassubaGimn 157. l.; NagyGimn 156. l.; LékaiTemplom 7. l.; SzigetiEger (21., 110. és 112. l.) a szerződést és a díszpozíciót nem ismeri, az átadás időpontját pedig 1864. szept. 15-re helyezi.

⁵⁸ Vasárnapi Újság 114. l.

Az 1859-es év azért is nevezetes a gimnázium történetében, mert a Bach-korszak németesítő politikája ellenére — felsőbb hatóság jóváhagyásával — Rezutsek Antal az új zirci apát és volt egri tanár az összes tárgy magyar nyelvű tanítását rendeli el szept. 16-án, s az egri tanári kar az évnyitó gyűlésen már e rendelet szerint jár el.⁵⁹ E léghkörre gondolva Mészáros joggal figyel fel a gimnázium 1859/60-as értesítőjében közölt az Egri ifjak indulója c. kottamellékletre. Ez nem más, mint Petőfinek A magyar nemzet c. költeményéből szerkesztett szövegnek, a közismert és századunkban is énekelt Járjatok be minden földet kezdetű dalnak Zsasskovszky Ferenc által négyszólamú vegyeskarra való feldolgozása. A felírás szerint „Magyar népdalokból szerkeszté Zsasskovszky Ferenc”. Szerzőnk tehát ismert népies műdalok elemeiből szerkesztette és harmonizálta az induló jellegű dallamot. A magyar szellemű gimnáziumban e népszerű négyszólamú feldolgozását nem véletlenül közli éppen ennek a tanévnek a végén!⁶⁰ 1857—1876 között egyébként szokássá vált, hogy az értesítőben közölnek kottamellékletet. Így megtaláltuk Zsasskovszky Ferenc és Endre, valamint Szabó Ignác jó néhány — a kor divatjának megfelelő — homofon felépítésű négyszólamú vegyeskari művét, köztük Beethoven (Mignon) dalának, Gounod egyik dallamának harmonizálását, ill. Vörösmarty (Hymnus: Isten segíts, királyok Istene), Mindszenty Gedeon egri papköltő verseinek megzenésítéseit, amelyeket feltételezhetően templomban és iskolai ünnepélyeken adott elő az énekkar.

1872-ből ismerjük Vincze Ambró és Rajeczky Mátyás ciszterci hittanárok jelenségét, amely szerint karácsonykor, az ötvenedvasárnapon kezdődő 40 órás szentségimádáson, húsvétkor, pünkösdkor, az úrnapi nyolcada alatti vasárnapon tartott misén és körmeneten, Szent Antal, Szent Alajos és halottak napján énekelt az ifjúsági énekkar zenekari kísérettel, a többi vasárnapon és ünnepen pedig népéneket énekeltek.⁶¹

Az értesítők rendszeresen beszámolnak az iskolai ünnepélyekről és hangversenyekről. Néhánynak műsorát is közlik, amelyekből a kórus korabeli repertoárját és zenei igényeit is megismerhetjük.

A régi jezsuita labarumok azaz templomi zászlók elszakadoztak már, helyettük új zászlót készítettek az iskola számára. Egyik oldalán Szent Alajost, a másikon Szent István királyt látjuk, amint felajánlja a koronát Szűz Máriának. A zászló szentelését 1861. máj. 26-án tartották. A szertartás végén Juhász Norbert mondott ünnepi beszédet. Ezt követte „az ünnepélyes körmenet, élén a 16 díszöltözékes ifjútól környezett zászlóval. E körmenet alatt zengé az énekkar az ez alkalomra szerzett s Zsasskovszky Ferenc főtemplomi karnagy s a gymnasiumi énektanár úr által hangjegyekre tett zászlószentelési éneket... Az egyházi ünnepély után a gymnasium népes énekkara elhelyezkedett a tanintézet temploma s ciszterci társasház közt fekvő díszkertben, s az oda és eléje sereglett ünnepélyi közönség jelenlétében elzengte a Szózatot, néhány ártatlanul vidám dalt s egy indulót.” Jún. 14-én Rezutsek Antal apát látogatása „s névünnepe nyolcada alatt a gymnasiumi

⁵⁹ NagyGimn 152—153. l.

⁶⁰ Lásd MészárosEgri.

⁶¹ Élt A.N. 2467. 1872. júl. 30.

növendékség által dalestéllyel tiszteltetett [!] meg”. Júli. 31-én tartották az iskolai záróünnepet. A mise alatt négyszólamú énekeket énekelt a kórus, majd az ünnepélyen a következő énekszámokat olvassuk: „1. Nyitányul Üdvözlő dal. Vegyes-karban az összes énekkar által... 4. Magyar férfi-kardalok. Előadva négyes férfikar által... 7. Merengőhöz. Dal, vegyes-karban az énekkar által... 11. Kölcsey Hymnusza Vegyes-karban az énekkar által... 15. A reményhez. Dal Csokonaytól Vegyes-karban. 16. Az ős és újabb kor csillagászainak nézetei az égi testek mozgásáról. Előadja Pasir Ágoston 8. oszt. A ködképek feltűntetése alatt népdalokat s a Szózatot zengé az énekkar. 17. Jutalmazás. 18. Induló Vegyes-karban. Az ifjak búcsú indulója Szabó Ignác tanártól Vegyes-karban az összes énekkar által, melynek végén az ünnepélyt nemzetiszínű görögtűz zárta le.”⁶² Itt jegyezzük meg, hogy Szabó Ignác tanár 1862. nov. 30-án furulya számmal közreműködött Reményi Ede egri hangversenyén, amelyről a VI. fejezetben részletesen beszámolunk.

Az 1880-as években az önképzőkör áprilisi gyűlésén is rendszeresen szerepelt a kórus és a zenekar. Az 1878. ápr. 25-i gyűlés zenei számai: „1. Megnyitó a., kar a Melusina c. dalműből — énekkar. b., Benyovszky c. dalműből, gimnasiunmi zenekar... 3. Hymnusz-zenekar. Tota pulchra, egyházi énekkar... 5. Magyar népdalok a. Esteledik, b. Zavaros a Sajó vize — énekkar... 7. Kar a Dinorah c. dalműből -énekkar... 10. Dal-egyveleg Tóth Ede színműveiből — énekkar... 12. Népdalok — énekkar... 14. Induló az Angot c. operettből — zenekar... 16. Az ifjak dalár indulója — énekkar.” Az 1880. ápr. 4-i nyilvános gyűlés zenei számai: „1. A pásztor ünnepi dala Kreutzertől — ifjúsági énekkar... 4. Népdalok — énekkar... 8. Kápolna Kreutzertől — ifj. énekkar... 12. Kar Erkel Bánk bánból — ifj. énekkar.”⁶³ 1881-től csak Szabó Ignác az ének- és zenetanár a gimnáziumban. (Fényképét lásd kötetünkben a 17. sz. képen!) 1885-ig mindegyik évben februárban önálló hangversenyt rendez az ének- és zenekarral a liceum dísztermében. Az értesítők nem közlik a részletes műsort, csupán dicsérik Szabó Ignác lelkes szorgalmát, s jelzik a 180—220 ft értékű bevételt, amelyet a könyvtár fejlesztésére fordítanak. Azt viszont feltűntetik, hogy milyen zeneműveket vásároltak a könyvtár (kottatár) részére. Az adatok tanulságosak számunkra. Az 1884/85-ös tanévben: Seyler Károly, Drei kurze Sonntags-Messen; Zangl József, Missa brevis für 4 Singstimmen; Kempter Károly, Sonntag Messe in C; uő., Graduale Iste confessor für 4 Singstimmen; Gounod, Kar a Rómeo és Júliából — zenekari partitúra; Schumann, Faust kar-zenekari partitúra szólamokkal; Mendelssohn, Vierstimmige Lieder; Schumann, Zigeunerleben; Huber Károly, Öt férfi-kar. Az 1885/86-os tanévben: 1. Album geistlicher Chöre herausgegeben v. O. H. Lange; 2. Sieben Original Gesänge v. Karl Deigendesch, Augsburg; 3. Offertorium in f Conc. B. M. V. v. Joh. Schuh, Augsburg; 4. Gradualien v. Carl August Leitner; 5. Drei neue Sonntags-Messen v. Frantz Schöpf in F. Op. 102. in D. Op. 103, in B. Op. 104.

Zsaskovszky Ferenc halálának évével, 1887-tel befejezett időszakunknak kórusadatait Szvorényi József igazgató ünnepével zárjuk. A Ferenc József-

⁶² Uo. az 1860/61-es értesítő.

⁶³ Az 1877/78 és 1879/80-as értesítő.

lovagkeresztet kapta meg érdemei elismeréséül. Ennek átadási ünnepén 1886. febr. 28-án az Egri Dalkörrel a főgimnázium énekara is szerepelt. Az ünnepélyről a VI. fejezetben részletesen szólunk.⁶⁴ Befejezésül szólunk kell még arról, hogy Szvorényi József szervezi meg az 1889-től 1894-ig tartó kamarazene- és felolvasó esteket, amelyekben az egri kamarazene-társaság működött közre, és a gimnázium tornatermében tartották. Feltételezhető, hogy a kamarazene-társaság már előtte is működött. Azt is meg kell említenünk, hogy Szabó Ignác 1893-ig folytatta a Zsaskovszkyak által kialakított iskolai zeneélet irányítását. Utána Saád Henrik, majd 1898-tól Küzdi Aurél — ők már rendtagok — még új színekkel is gazdagították az ifjúság zenei nevelését, mint pl. felelevenítették a 18. századi zenés iskoladrámák hagyományát.⁶⁵

Tanítóképző és elemi iskola

Pyrker érsek a székesegyházi énekiskola felállítása után azonnal a tanítóképző alapításáról gondoskodott. Rajner Károly igazgató 14 pontból álló tervezetet készít, amely pontosan körülhatárolja a kétévfolyamos intézmény célját és formáját. A pedagógiai tárgyak mellett a zeneelmélet és hangszertanítás is lényeges szerephez jut, mivel kántortanítók képzése a főcél. 1828. nov. 2-án nyitják meg az iskolát, hat növendékkel kezdve az I. évfolyamon a munkát. Wilt Antal székesegyházi karnagy vállalja a zene tanítását. Tekintve azt, hogy Wilt nem tud szabatosan magyarul beszélni — a tanítóképző pedig az első magyar nyelvű intézmény hazánkban — Rajner igazgató ajánlatára Wilt csak a zeneelméletet tanítja, a népének, az orgona és a liturgia tanítását Rudassy László városi kántorra bizzák. Az eredeti 150 ft fizetés helyett Wilt karnagy 100, Rudassy pedig 60 váltóforintot kap.⁶⁶ A tanítóképző a Foglár-intézetben kapott helyet, ahol már a székesegyházi énekiskola is elkezdte munkáját. (Ma Kossuth Lajos u. 8.) Pyrker érsek rajziskolát is alapított. 1829. nov. 2-án nyílt meg a liceum épületében. (Eszterházy püspök rajziskolája 1773-tól 1778-ig működött.)⁶⁷

Az 1834-ben nyomtatott ismertető füzetben a tanítóképző zenetanításáról is írnak: „A' Hangászatra nézve pedig pedig egy ingó orgonán kívül van az Intézetnek három kis hangú klavirja, a' nagy hangú fortepiánok egymás hangjait öszvevarván illy iskolában úgy-is alkalmatlanok volnának; ezeken kívül majd mindenik Nevendéknek vagyon saját kised klavirja, mellyen magát minduntalan gyakorolhatja; vagyon még az iskolában egy hang betűk [kották] alá vonatolt fekete tábla, mellyre a' Hangász-Mester Cadentiákat krétával írni szokott, mellyeket aztán a' Nevendékek magok részére papirosra általtesznek.”⁶⁸

⁶⁴ Egri Egyházmegyei Közlöny 1886. márc. 16., 46. l.

⁶⁵ NagyGimn 203., 215-216. l.

⁶⁶ Élt A.N. 2690. Planum Instituti Praeparandorum ad Ludi Magisteria; uo. Rajner javaslata az érsekhez 1829. nov. 3.; uo. 1829. nov. 4. az érseki jóváhagyás.

⁶⁷ HmL V—Ib Eger város tanácsának iratai B CLXXXII—433. 1828. márc. 4.; Magyar Kurir 1830. jan 19., 46. l.; SugárEgri 440. l.

Az első évekből Wilt és Rudassy munkájával kapcsolatban részleteket nem ismerünk. 1843-ban az intézmény harmadik és negyedik tanáraként jelzik őket és közlik tárgyaikat: „Harmadik az orgona tanár: Az orgonálás és klavikord-játék elméleti és gyakorlati alapjaival foglalkozik. Foglalkozik a gregorián énekléssel, amilyen mértékben ez szükséges az egyházi szertartásokhoz. A negyedik tanár a városi kántor: Az egyházi népénekeket tanítja s azok orgonakiséretét. Az egyházi szertartások, körmenetek kántori tudnivalóival foglalkozik. Az orgonatanár hétfőtől szombatig naponta 10—11-ig, a kántor pedig 1/2 2—1/2 3-ig tartja óráit. Előbbi fizetése évi 150 ft, az utóbbié évi 100 ft.”⁶⁹ 1847-től Wilt tanári állását Zsasskovszky Ferenc karnagy veszi át és Rudassy Lászlóval folytatja a zene tanítását.

1852-ben az angolkisasszonyok kapják meg a Foglár-intézet házát, amelyet ekkor a mai Foglár u. 1. számú házba, a volt aggpapok házába helyeznek át. A tanítóképző viszont a líceum épületében kap helyet, ahol egyébként is ebben az évtizedben a jogliceum munkája szünetel.

Az átköltözés után azonnal új orgona építését határozzák el. A régi iskolai orgonáról tudjuk, hogy az 1842/43-as tanévben 63 ft-ért javították.⁷⁰ Az orgona nagyságát — úgy tűnik — Zsasskovszky határozta meg, mert a két költségvetés egyformán hétregiszteres (öt a manuálban, kettő a pedálban) orgona diszpozícióját írja le: Carel Kiszely, besztercebányai orgonaépítő 700 ft-ért, Majer Ferenc egri orgonaépítő viszont 526 ft-ért vállalja a hangszer elkészítését. A megbízást az utóbbi kapta. Nyugtái szerint 1853-ban leszállította a hangszert és az érte járó összeget is megkapta.⁷¹

1852 októbertől Bartakovics érsek rendelkezése szerint Zsasskovszky Ferenc és Endre 80-80 ft, Rudassy László pedig 50 ft fizetést kap a zene tanításáért mégpedig úgy, hogy Zsasskovszky Ferenc tanítja a zeneelméletet és a gregoriánt, Endre az orgonát s Rudassy a népéneket és a liturgiát.⁷² 1853-tól azonban Rudassy állandóan betegeskedik, s a Zsasskovszky testvérek helyettesítik. 1855-ben és 1857-ben is kéri az érseket, hogy munkájukért tiszteletdíjban részesüljenek. Évi 20-20 ft

⁶⁸ Élt A.N. 2690. Itt szerepel a megnyitás pontos dátuma is: „1828 Szent András hava [nov.] 2-kán az Intézeti Iskola megnyitattott.”

⁶⁹ Uo. 1843. okt. 9.: „Docens tertius, Magister Organi. Hic fundamenta pulsus organi tradit et tam in clavicordiis, quam praeexistente organo practice ostendit. Tradet fundamenta Cantus Gregoriani, in quantum is pro Cerimoniis Ecclesiae necessarius. Docens quartus, Cantor Civicus. Hic exercet praeparandos in melodia Cantus Sacri popularis cum organo conjungendi. Instruit item in functionibus Cantoralibus occasione Processionum etc. decursu anni occurrentibus.”

⁷⁰ Uo. A.N. 2692. Rationes Praep. 1834—45.: „Pro fundamentali reparatione organi fl 63 x 30.”

⁷¹ Uo. A.N. 2690. 1852. szept. 10. Kiszely költségvetése, 1852. szept. 23. Majer költségvetése; 1852. nov. 19. és 1853. márc. 26.: Majer nyugtái; uo. 1852. okt. 27. és 1853. márc. 28.: Berghoffer András igazgató sorai ez ügyben az érsekhez. — SzigetiEger (101—102. l.) szerint Majer Ferenc kb. 1809-ben született és 1863-ban halt meg Egerben s házassága révén rokonságban volt az Árvay, egri orgonaépítő családdal. Csupán a kisháza és istenmezei javításait említi, a tanítóképzőbeli orgona építéséről nem szól.

⁷² Élt A.N. 2690. 1852. okt. (nov.?) 8.

lett a fizetésük kiegészítése. 1858-tól aztán már csak ők ketten tanítanak. Rudassy 1859-ben meghalt.⁷³

1856-ban közlik részletesen a zenei tananyagot: I. évfolyam I. félév: „A. A Szent Gergely-féle római karénekből rövid oktatás a kulcsokról, hangjegyek, hangfokozatok és hangugrásokról. Tovább: Gyertyaszentelő, hamvazószerda, virágvasárnap szertartásokhoz antifónák és Passió. B. Az orgonálás elemei elméletileg és gyakorlatilag, két hangú orgona gyakorlatokkal. C. Egyházi szolgálatnál használatos egyházi népénekek . . . I. évfolyam II. félév: A. A Szent Gergely-féle egyházi énekből: a nagyszerda, nagycsütörtök, nagypéntek, nagyszombat, búzaszentelő, keresztjáró napok egyházi karénekek előadattak. B. Orgonálásból: rövid három hangú elő-utójáték, úgyszintén az átmenetekben gyakoroltattak. C. Közönséges egyházi népének s ahhoz orgonakíséret.” Kár, hogy a II. évfolyamnak csak a II. félévi anyagát találtuk meg: „A. A Szent Gergely-féle egyházi énekből: az úrnap, a főpásztor látogatásához való karénekeket, a vasárnapi, ünnepi s egyéb alkalmi vesperákat a himnuszokkal együtt, továbbá a lytániákat a négy antiphonával és a Te Deumot s a Praefatiót tanulták. B. Az orgonálásból: különféle rövidebb és hosszabb négy hangú elő- és utójátékokban ’s a sz. Miséhez szükséges responsoriumokban oktattattak. C. Egyházi népénekből az ünnepélyes sz. Miséhez szükséges s az Oltáriszentség imádására való ’s más alkalmi énekekhez s az azokhoz való orgonakíséretekben gyakoroltattak.”⁷⁴ E témával kapcsolatos az az adatunk is, hogy Zsaskovszky Endre 1857-ben az intézet könyvtárából nyugta ellenében, tehát hosszabb használatra kivette „Schmidt Péter székesegyházi orgonista és pécsi Mester képezde tanítója könyvét: A’ Zene Tankönyve a Mesterképzők számára” [Pest 1857], amely ekkor egészen új mű volt!⁷⁵

1863-ban hallunk ismét részletesebben az iskoláról. Zsaskovszky Ferenc és Endre heti 8-8 órában tanítanak, s fizetésük 105-105 ft. Ferenc gregoriánt, szertartási éneket, orgonát, Endre pedig „Népszerű egyházi s iskolai éneket és orgonát” tanít. Szólnak az iskola helyzetéről is: „Az érseki képezde két osztálya a lyceum két földszinti termét bírja I. osztály a 17. számú teremben, II. osztály a 8. számú teremben. Mindkét osztály egy-egy orgonával, az első pedig zongorával is el vagyon látva, nem számítva egy pár kisebb zongorát, mely gyakorlat végett szokott a tanulóknak kiadatni.”⁷⁶ A két orgona említése arra utal, hogy a régi orgonát is áthozták a Foglár-intézetből. Azt is tudjuk továbbá, hogy 1860-ban Majer Ferenc — a részletes költségvetés tanúsága szerint — 50 forintért a két orgonát egyszerre javította.⁷⁷

1870 őszen — hivatkozva az 1868-as állami törvény kívánságára — a káptalan a tanítóképzőnek három évfolyamra való emelését elfogadja. Javasolja azt is, „hog

⁷³ Uo. A.N. 2694. 1855. okt. 7.; uo. 1857. jún. 25.; uo. A.N. 2695. 1856. okt. 13. és nov. 4.; uo. 1857. okt. 10.: Zsaskovszky Ferenc és Endre kérvénye a fizetés felemeléséért; Schematismus Ven. Cleri Archi Dioecesis Agriensis Eger 1858.

⁷⁴ Élt A.N. 2695. 1856. márc. 25. és aug. 12.

⁷⁵ Uo. A.N. 2694. 1857. márc. 16.

⁷⁶ Uo. A.N. 2695. 1863. okt. 27., nov. 29., 30., dec. 4.

⁷⁷ Uo. 1860. okt. 13., nov. 16., 1861. jan. 4., 15.

az ének és zene tanárai, kik eddig egyenként 8-8 órát adtak, 105 ft évi jutalomért bővebben díjaztassanak, egészen méltányosnak látszik". Előzőleg ugyanis Tárkányi Béla fizetésük felemelését kérte az érsektől: "...VI—VII. tanároknak olyanokat bírnak a Zsaskovszky testvérekben, kik a tanszakban méltán valóságos auctoritasok... javaslat: VI—VII. tanár Zsaskovszky testvéreknek egyenként 300 ft. Ily szakképzett egyéneket ily díjra sehol sem kaphatunk s eddig is több megrovást hallottam már az ő felette kevés fizetésök miatt." Az érsek azonban csak 150-150 ft fizetést engedélyez számukra. Tárkányi igazgatóval közli is a véleményét: „Véleményem szerint: Nem különbben a Gregorianumból, orgonálásból és énekből elég volna hetenként 6 és 6 óra, mert ha 3 évig fog tartani a praeparandiae cursus, az eddig tartott 8 óra kipótoltatnék és az előmenetel főképen attól függ, ha a tanulók önmagok gyakorolják magokat.” Tárkányi okt. 18-án már közli is az érsekkel a Zsaskovszky testvérek véleményét, amelyet azok az okt. 15-i tanári konferencián fejtettek ki: „A Zsaskovszky testvér tanár urak is kijelentették, hogy egyik 18, másik 25 évi tanárkodását nem látván kellőleg méltányolva a most egyenként 150 forinttra szabott évdíj által — a tanítást ezen fizetésért csupán csak a most beállott tanévre vállalják el.” Most azonban elszámították magukat, mert meglepő válasz érkezett az érsektől: „Sajnálom, hogy Zsaskovszky testvérek nem akarnak mostani fizetés mellett tanítani. Ha meg maradnak ezen elhatározásnál, minthogy módom nincs fizetésöket felemelni, nem lesz egyéb hátra, hanem szállítsa fel valamelyik choralista [székesegyházi] zenészt, talán a parochialis orgonistát [azaz a városi plébániai kántort] Rudassyt, hiszen az atya valaha tanította a praeparandistákat [tanítóképzősöket], choralisták közül talán egy vagy másik elválna!”⁷⁸ Ezek után természetesen mindketten továbbra is tanítanak a tanítóképzőben!

1871 márciusában az igazgató beszámol arról, hogy az intézet részére Chmel pesti zongoragyárostól két új zongora érkezett 570 ft értékben és „hogy egy új minta-orgona elkészítésére Mozer orgona-művésszel szerződés kötött. Továbbá megrendeltettek a hegedűk és a néma zongorák, mellyek a jövő tanév kezdetével már a használatra át fognak adatni.” Zsaskovszky Endre az újabb hangszerek veszélyeztetése miatt helytelennek tartja, hogy a képző I. osztályát az elemi iskolások és az iparostanonc rajziskolások is használják. Kéri egyúttal, hogy a régi hangszereket adják el. Az ápr. 20-i tanári gyűlésen jelentik, hogy a hegedűk, valamint Chmeltől a néma zongorák megérkeztek. A régi hangszereket 22 ft-ért adták el.⁷⁹

A hegedűk vásárlására vonatkozó adatunkkal kapcsolatban hangsúlyoznunk kell, hogy nem ekkor kezdődik az iskolában a vonóhangszerekkel való foglalkozás. 1868-ban is olvasunk hegedűk vásárlásáról és javításáról. 1873-ban az iskola működő vonószenekearáról is szólnak. Zsaskovszkyék ugyanis már az előző évben is vonakodnak az iskola záróünnepélyén hangszeres számokkal szerepelni

⁷⁸ Uo. A.N. 2697. 1870. okt. 9., 10., 15., 17.

⁷⁹ Uo.; az említett mintaorgona elkészítéséről nem találtunk további adatot, csupán Ludwig Moosernek 1878-ból való, saját kezével irt nyugtáját a tanítóképzőben végzett 16 forintos orgonajavításról: uo. A.N. 2698. (639/1878 jelzésű nyugta); Szigeti is csak a liceumi kápolnában az 1860-as években épített orgonáját említi (SzigetiEger 110. l.).

mondván, hogy az orgonák sincsenek megfelelő állapotban. A tanári kar viszont nem hajlandó lemondani a júl. 29-i ünnepélyről. Ezért úgy döntenek, hogy az egyéni hangszeres számokat mellőzni fogják, de a növendékek zenekarának szerepléséhez ragaszkodnak: „... a növendékek zenekara csupán az önképzés által betanult vonóshangszereken előadandó mutatvány darabokkal fog föllépni.” Ugyanebben az évben s a következőkben is Zsasskovszky Ferencről azt írják, hogy a gregorián és a hegedű tanára, heti óraszámra hét, fizetése 150 ft, Endre pedig az orgona, zongora és a műének tanára. Óraszámra és fizetése ugyanaz. Azt is jelzik, hogy „az iskolai helyiség jelenleg három tan- és egy zeneteremből áll”.⁸⁰

Zsasskovszky Ferenc és Endre 1870 őszén elfogadva az 50 ft fizetésemelést azzal a feltétellel maradtak állásukban — erről az 1872 szeptemberében az igazgatóhoz írt soraikból értesülünk —, hogy „a jövő évben véglegesen rendezendő lévén a képezde ügye, — a zenetanárok anyagi állása is az állami képezdek mintájára rendeztetni s megálapíttatni fog”. Az idő lejárt, s semmi sem történt. Az igen határozott hangú sorokban jogosan kifogásolják, hogy éppen a zenetanár fizetése a leggyengébb az intézetben, még a rajztanár is 200 ft-ot kap három közös órájáért, a zenetanár viszont hét órájáért csak 150 ft-ot kap, sőt a gimnáziumi heti két órájáért is csak 100 ft-ot kap. Ha nem emelik fizetésüket, akkor csak 3-3 órát szándékoznak vállalni az eddigi fizetésért. Ez pedig nagy kárára lenne a kántorképzésnek! Az érsek nem hajlandó változtatni a helyzeten: „Igaz, hogy a fizetésüket túlzónak nem állíthatom, de a körülmények olyanok, hogy képesek nem vagyunk az állami képezdekkel különösen a fizetésben versengeni, egyeberánt nem épen mondhatjuk, hogy semmi tekintettel nem vagyunk erántuk. Veszem csak az ő dal és zene könyveiket, mellyeket nyomdánkban kiadják... több év óta majdnem 3000 forintal[!] tartoznak a nyomdának; mely összegből ha idővel visszatérítettik is, de annyi sok évi kamat elmarad.”⁸¹ A káptalan közbenjárására aztán 1873 decemberében az érsek 50-50 ft fizetésemelést engedélyez „úgy mindaz által, hogy menyire[!] a tanterv megengedi és a növendékek képzése szükségessé teszi, a zene és énekből az eddigi órákon kívül többet is adni tartoznak”.⁸²

Ugyancsak a káptalan javaslatára 1874. okt. 15-én elkezdte munkáját az egritánítóképző is. Ennek zenei adatairól a következő fejezet részben, az angolkisasszonyokkal kapcsolatban számolunk be.

Zsasskovszky Ferenc haláláig, 1887-ig tanított a tanítóképzőben. Hátralevő éveiben két fontos változás történt az iskolában: 1882-ben öccsének, Endrének halála miatt megüresedett állását a fia, Zsasskovszky Károly kapta meg 200 ft-os fizetéssel. Pokorny János káptalani zenész kinevezését is felvetették. Mivel nem

⁸⁰ Élt A.N. 2696. 1868. júl. 30.; uo. A.N. 2697. 1872. jún. 18.; uo. 1873. máj. 27., okt. 28. Ugyanitt az 1872. okt. 1-i tanári értekezlet jegyzőkönyvi kivonata mellékleteként közli a három évfolyamos iskola tanrendjét, így az összes tárgyat is a zene mellett: neveléstan, tanítástan, gyakorlati tanítástan, hittan, magyar nyelv, német nyelv, történelem, földrajz, számtan, mértan, természettan, természetrajz, gazdaszástan, alkotmánytan, rajz, szépírás, testgyakorlás. A tanítás hétfő, kedd, szerda, péntek és szombat de. 8—12-ig (péntek csak 8—11-ig) és du. 2-től 5-ig tart. Du. 4-től 5-ig jelzik a négy napon a testgyakorlást. Ezen tanrendben összesen 17 zeneórát találunk, s nem 7+7=14 órát!

⁸¹ Uo. 1872. szept. 28., okt. 1., 5.

⁸² Uo. 1873. dec. 17., 27.

tudott jól magyarul beszélni, elálltak kinevezésétől. Zsasskovszky Endre végrendeletében százforintos alapítványt tett. Meghagyása szerint a tanári kar javaslata alapján kamataiból szerezzenek be minden évben orgonaműveket s az orgonálásban legjobb egy vagy két növendéket jutalmazza meg.⁸³ Zsasskovszky Ferenc a tanítóképző 1883/84-es értesítőjében részletesen méltatja testvére munkásságát.

A másik lényeges változás a negyedik évfolyam kiépítése. 1883-ban már javasolták, de csak az 1886/87-es tanévben vezették be. A zeneórák száma mindegyik osztályban öt, összesen 20 óra.⁸⁴

Két nagyobb orgonajavításra, ill. átépítésre is sor kerül: 1882-ben az iskola nagyobbik orgonája, a hétregiszteres Majer-féle orgona javítására a jägerndorfi (sziléziai) Rieger testvéreket kérték fel, amikor azok a székesegyházi orgonán dolgoztak Egerben. 161 ft-os költségvetést nyújtottak be, de közben távoztak Egerből. Ezután Angster József pécsi orgonaépítőhöz fordultak. Nem válaszolt, de 1883 februárjában megjelent segédjével személyesen s hajlandó volt a Rieger-féle költségvetés szerint 161 ft-ért elvégezni a munkát. Mivel munkájával elégedettek voltak, megbízták a már alig használható négyregiszteres (három a manuálban, egy a pedálban) orgona átépítésével is. Tekintettel arra, hogy a 149 sípból csak 47 használható, javasolta háromváltozatúvá (kettő a manuálban, egy a pedálban) való átépítését 112 forintért. A líceumi kápolnában levő hétregiszteres orgona tisztítását és hangolását is vállalja 54 ft-ért. Némi késéssel ugyan, mert közben Rozsnyón is dolgozott, a tanítóképző két orgonájának munkálatait 1885-ben elvégezte. A líceumi orgona javításáról nincs adatunk, mert az nem tartozott a tanítóképzőhöz.⁸⁵

Az egi négyosztályos normál vagy nemzeti iskola a 19. században már a líceum épületében kapott helyet. A tanítóképző a gyakorlati tanítás tantárgy révén állandóan kapcsolatban volt vele, különösen 1852-től, amikor a két intézmény ugyanabban az épületben működött. A késői (1879) adatunk az iskolai énektanításra bizonyára a korábbi évekre is érvényes: az egi belvárosi főelemi iskolában a félévi vizsgán szerepel a rajzolás és az egyházi ének mind a négy osztályban. Megjegyzés: „Az egyházi énekekben elő haladtak.”⁸⁶ Zsasskovszkyék 1861-ben kiadott „Énekkaté”-ja is elsősorban az elemi iskolák énektanítását és énekkarait kívánta segíteni. 1867-ben már közös énekkari szereplésről hallunk: „...nem mellőzhetem a képezdészek és a főelemi osztályok mintegy 200 tagból álló énekkarának említését, mely újonnan alakulva méltó helyet foglal el a főgymnasiunmi ifjúság jeles énekkarának oldala mellett.”⁸⁷ 1873-ban a tanítóképző tanári értekezletén már felvetik, „vajjon növendékeink énekkara összeolvadjon-e az elemi

⁸³ Uo. A.N. 2699. 1882. aug. 12., szept. 7. (kinevezés ügye); uo. 1882. jún. 31., júl. 27. (a végrendelet ügye).

⁸⁴ Uo. A.N. 2700. 1883. jún. 23.

⁸⁵ Uo. 1882. dec. 2.; 1883. febr. 20., 23., 28., ápr. 5., 24., jún. 10., júl. 11., 16.; 1885. szept. 28., 29., okt. 2., 4. — A nagyobbik orgonát az 1883. febr. 28-i jegyzőkönyvben nyolcregiszteresnek mondják, holott 1852-ben — mint szóltunk róla — Kiszely és Majer is hétregiszteres hangszerrel szólnak.

⁸⁶ Uo. A.N. 673. 1879. jan. 27.

⁸⁷ Religio 1867. júl. 10., 3. sz., 21. l.

osztályokkal, vagy ne?” a vita eredménye: Igen!⁸⁸ A végleges megoldásra 1884-ben került sor: Katinszky Gyula a tanítóképző neveléstantanára vállalja a főelemi osztályok rendszeres énektanítását és az elemi és tanítóképző növendékeiből szervezett vegyeskar vezetését. Az énekkari órákat az intézet zenetermében kívánja tartani alkalmazkodva a hivatalos zeneórákhoz. Kérésébe Samassa érsek beleegyezik.⁸⁹ Katinszky énekkarának két szerepléséről tudunk részletesen (csak a zeneszámokat idézzük): 1885. máj. 17-én a liceum dísztermében Samassa József érsek tiszteletére tartott ünnepély: „1. O bone Jesu Vegyeskar Palestrinától. . . 3. A dal. Vegyes-kar Chwatal-tól. . . 5. Édes anyám. Vegyes-kar Reisser-től. . . 7. Magyar király-dal. Vegyes-kar Liszt Ferencztől katonai zenekar — kísérettel. . . 9. Tota pulchra es Maria. Váltakozó vegyes-gyermek- és férfi-kar Kempter-től.” 1884. jún. 28-án a liceumi kápolnában megtartott istentisztelettel fejezték be a tanévet. „Ezt követte a képző-intézet és a belv. rk. elemi iskola záró-ünnepélye a lyceum dísztermében, következő műsossal: 1. O salutaris Hostia, Vegyes-kar Pitsch-től. . . 3. Hazatérés. Vegyes-kar Abt Ferencztől. . . 5. Magyar népdalok Szentirmay Eleméttől. . . énekkar. . . 7. Hangverseny Weber. F. M. után. . . énekkar. . . 9. Tota pulchra es Maria. Vegyes-kar Kemptertől.” Érdekes szokás volt, hogy az énekkari számok szövegét a műsorban jelzett valamelyik növendék — bizonyára a kórus éneke előtt — elszavalta.⁹⁰

Megtaláltuk Katinszky Gyulának a 27 lapnyi kéziratát, amelyet 1883. aug. 9-én nyújtott be Samassa érsekhez. Megtudjuk ebből, hogy az érsek költségén tanulmányúton járt Regensburgban (nem zenei tanulmányokat végzett). Az ottani énekiskolát és a korabeli Cecília-mozgalmat tanulmányozta. E sorokban részletesen elmondja a mozgalom történetét, célját, nem hallgatva el sajnálatát, hogy Magyarországon még nem alakult meg az egyesület. (Nálunk csak 1897-ben Bogisich Mihály alapította meg.) Felhasználja ezt az alkalmat arra is, hogy kritikát mondjon az egri egyházi zenéről is. Először is világiak helyett egyháziak kezébe kell adni a vezetést. A székesegyházi ének- és zenekar helyébe a ceciliánus szellemnek megfelelő énekkar szervezését kívánja. A szoprán és az alt a Foglár-intézetből való fiúkból álljon, valamint a gimnázium és elemi iskola értékesebb énekeseiből. A férfikar 2-2 fizetett tenor és basszusból, a papnövelde és tanítóképző jobb énekeseiből. Természetesen a nagy 60—70 tagú kórusnak a repertoárja is a ceciliánus szellemű művekből adódna s nem a Zsasskovszkyék által használt művekből. Zsasskovszky Ferencről, Endréről — őt tartja azért értékesebbnek —, de főleg Zsasskovszky Károlyról lesújtó a véleménye s egyúttal a tanítóképző zenetanításáról is. Bevallja azonban, hogy maga nem szakmuzsikus, de mint autodidakta annyit tanult, hogy nyugodt lelkiismerettel három év óta az angolkisasszonyoknál tanít éneket. Sorai végén aztán kiderül, arra kéri az érseket,

⁸⁸ Élt A.N. 2697. 1873. ápr. 1.

⁸⁹ Uo. A.N. 2700. 1884. jan. 30., márc. 3., 9., ápr. 10. — Ugyanazon az értekezleten arról döntenek, hogy a négy elemi osztályban tartott gyakorlati tanítási órák mellett a zeneteremben osztályonként 8—10 fiút kiválasztva összevont gyakorlati tanítási órát tartanak, hogy a falusi osztatlan iskoláknak is megfelelő gyakorlást végezzenek. Ez természetesen nem csupán az énektanításra vonatkozik.

⁹⁰ A tanítóképző 1884/85-ös értesítője, 4—5. l.

az októberrel kezdődő tanévben tegye lehetővé, hogy Regensburgban „az egyházi zene- és énekiskolában” tanulhasson. A neveléstan tanítását megfelelő helyettes átvennie tőle addig a tanítóképzőben.⁹¹ A Foglár-intézetbeli énekiskoláról ugyanezen évben történt feloszlata alkalmával már elmondtuk véleményünket: Sikertelenségének főoka, hogy nem önálló énekiskolai internátus volt Egerben. (Ilyen volt ugyanis Regensburgban és a század végétől Pécsen is!) Katinszky elgondolása szerint is az énekesfiúk együtt laktak volna a többi fiúval, s ez továbbra is káros lett volna a zenetanítás szempontjából. Samassa érsek válaszát nem ismerjük. Úgy tűnik, Katinszky tervéből semmi sem valósult meg, s Regensburgban sem tanult, hisz 1884-ben elvállalta az elemi iskolai énektanítást és a közös kórus vezetését. De később sem tudunk arról, hogy a székesegyházi kórus vezetését rábízták volna. Ennek objektív vagy egyéb okait nem ismerjük.

Angolkisasszonyok

Bartakovics érsek telepítette le őket Egerben, s a régi Foglár-épületet kapták meg (ma Kossuth L. u. 8.), amelyben eddig a Foglár-internátus és a tanítóképző működött. Pestről, St. Pöltenből és Kremsből érkeztek az apácák 10 bentlakó növendékkel. Már említettük, hogy 1851 tavaszán Zsasskovszky Karolinát, Zsasskovszky Ferenc húgát, a székesegyház diszkantistáját az érsek Grazba küldte ki, majd Pestre az angolkisasszonyokhoz.⁹² Hazaérkezve mint apáca, ő lett az egriek zenetanárnője.

1852. nov. 1-én a székesegyházban tartott ünnepi mise után Bartakovics érsek a káptalan, a városi és megyei tanács jelenlétében tartotta meg beiktatási ünnepélyüket. Nov. 4-én kezdték el munkájukat a külső és a belső elemi iskolában. Az utóbbihoz tartozott az internátus is. 1853. aug. 22-én és 25-én volt a külső elemi iskola vizsgája, 23-án a belsőé. Ez utóbbinál a tantárgyak felsorolása között szerepel már a „zongorajáték” is. Szept. 28-án mint az érsek vendége Albrecht főherceg, Magyarország kormányzója meglátogatta az intézetet.⁹³

Az utcai főszárnyra második emeletet építettek, énekkarzattal és imakarzattal kápolnát is kialakítottak. Ennek 1855. jún. 19-én ünnepelték a felszentelését: A díszesen megrendezett ünnepen császári-királyi biztosként báró Augusz Antal is részt vett. Körmenetben vonultak a kápolnába. A szentelésen, misén és fogadalomtételen a székesegyházi zenekar is közreműködött. Az intézet nagytermében a király és a királyné arcképének felavatása következett. „A belépőket a növendékek az alkalomra készült, igen sikerült szövegű néphymnusznak physharmonica kíséretében éneklésével fogadták.” Az ünnepi beszéd után magyar, német

⁹¹ Élt A.N. 2700. 1883. aug. 9. 5015/1883. sz. irat.

⁹² BreznayAngol 9—11. l.; Élt A.N. 2327. 1851. aug. 26.: „Anno currenti mecum evenit, ubi in locum sororis meae Carolinae — ad gratiosam Excellentiae Vestrae voluntatem Graecium profectae, aeque bonae Cantatricis — aliam Neosolio mihi exquirere coactus eram.” Breznay csak azt tudja, hogy Eismann Annát és Zsasskovszky Karolinát az érsek Pestre küldte (9. l.)

⁹³ Religio 1853. szept. 1., 26. sz., 204. l. és okt. 11., 43. sz., 340. l.

és francia szavalat következett. „A néphymnusz ismét eléneklése után a jelen voltak meghatva távoztak.” Ünnepi ebéd következett. „Az egész ünnepély a növendékek műértőleg rendezett díszes esteli mulatságával fejeztetett be.”⁹⁴ A Religio számol be a növendékek 1858. febr. 11-i farsangi táncáról is: „...szükség néha pár örömpercz, hogy annál inkább erősödjék ismét a hajlam a komolyabb foglalkozásra, és e cél vezet a helyben működő angol szüzeket, hogy évenként a nevelési gondjok alá bízott leány-növendékeknek a farsang időszaka alatt egy kis esteli mulatságot szereztek, ez vala a főntemlített napon, melyen a kisedek ártatlan táncmulatságát a növendékek szülőiből és más vendégekből fűzött koszorú díszített.” Táncuk közben az ünnepségen részt vevő Bartakovics érseket is köszöntötték.⁹⁵

1869-ben az angolkisasszonyok a külső iskola énektanára részére 100 ft fizetést szeretnének kapni a várostól. A helytartótanács a vármegyén keresztül felszólítja a városi tanácsot megfelelő döntés hozatalára. A városi tanács e célra az ún. Kovács-féle alapítványt akarja felhasználni, amely a „szegény leánykák” megsegítését szolgálja évek óta és az évvégi vizsgákon szokták a megfelelő összegeket kiosztani. 1860 márciusában azonban a megyefőnök figyelmezteti a városi tanácsot, hogy a miniszteri rendelet szerint ezt az alapítványt csak eredeti céljára szabad fordítani. A város sajnálattal állapítja meg, hogy más forrása nincs az énektanári fizetés fedezésére. Aug. 21-én Zsaskovszky Ferenc benyújtja kérvényét a megyefőnökhöz: „Már több évtől óta a helybeli Angolkisasszonyok intézete alsó iskoláiban járó városi leánykákat az énekben minden jutalom nélkül tanítottam, jelen évben pedig felsőbb meghagyás folytán úgy vállaltam el ugyan ezen iskolákban az énektanítást, hogy nekem fáradságomért 100 o. é. [osztrák értékű] ft évenként járulni fogna. Miután pedig én ezen oktatásomért ekkoráig még mit sem kaptam, mély alázattal kérem Nagyságodat, méltóztassék hathatós befolyása folytán ez évi énektanításomért számomra biztosított honoráriumot kegyesen kieszközölni...”. A megyefőnök aug. 25-i leiratára aztán szept. 10-én a városi tanács mégis talál megoldást: „A város jelenlegi nyomasztó helyzetében folyamodó állandó fizetéssel el nem láttathatik ugyan, minthogy azonban az egeri tanuló leánykák az énektanítás által is műveltségi előnyben részesülnek — az oblationalis pénztárban pedig jelenleg annyi felesleg létezik, melyből az énektanításért folyamodó megjutalmazása eszközölhető, ugyanazért e folyó és jövő 1861^{ik} tanévre minden továbbra vonható következtetés nélkül részére évenkénti 100 osztrák ért. forint jutalom... ajánlatik meg.”⁹⁶ Az ügy további menetét nem ismerjük. Csupán az 1871. okt. 29-i városi közgyűlési jegyzőkönyvben találunk annyit, hogy a főszolgabírói hivatal átküldte Zsaskovszky Ferenc kérvényét 1870/71. évre szóló énektanári fizetése ügyében.⁹⁷

⁹⁴ Uo. 1855. júl. 8., 4. sz., 29—30. l.

⁹⁵ Uo. 1858. febr. 27., 17. sz., 132. l.

⁹⁶ HmL V—41. Eger város Bizottmányi gyűlési jegyzőkönyvek 1852—60. 1859. okt. 20., 18. sz.; 1860. márc. 29., 49. sz.; 1860. aug. 21. (melléklet); 1860. szept. 10., 140. sz.

⁹⁷ Uo. Közgyűlési jegyzőkönyv 1871. okt. 29., 479. l. OL mikrofilm 24 151. sz. tekerecs:

Pokorny János káptalani zenész és a Foglár-énekiskola tanára szintén működött az angolkisasszonyoknál. Vajon meddig — nem derül ki: „... 1868. aug. 14-től helyettes orgonista, első hegedűs és énekes szerencsés voltam a Méltóságos Főkáptalan által kinevezeteni, úgy nemkülömben az Angol Szűzek zárdájában orgona és énektanárrá is.”⁹⁸

Csupán anyakönyvi bejegyzésből tudjuk, hogy 1857-ben Herdi Ferenc zenész az angolkisasszonyoknál működött. Nem derül ki, vajon orgonista vagy zenetanár volt-e?⁹⁹ Már szoltunk arról is, hogy Katinszky Gyula tanítóképzői neveléstanár az érsekhez benyújtott soraiban 1883-ban arra hivatkozik, hogy „mint a zenében különben is dilettáns, hozzáfogtam annak tüzetes tanulmányozásához. Három év előtt ott voltam, hogy nyugodt lelkiismerettel elvállalhattam az angolkisasszonyok leánynevelő intézetében az énektanítást.” Sorai szerint 1883-ban is tanított vagy a belső vagy a külső iskolájukban.¹⁰⁰

Zsaskovszky Karolin „elemi tanítónő és intézeti orgonász” 1874. júl. 29-én 42 éves korában meghalt. A Zenészet Lapok és az Egri Egyházmegyei Közlöny is méltatja értékes munkáját. Temetésén Zsaskovszky Endrének ez alkalomra írt Gyász-Koszorú c. kórusművét énekelte „válogatott énekesek gyakorlott dalárdája”.¹⁰¹

Említettük, hogy 1874. okt. 15-én kezdte el munkáját a három évfolyamos tanítóképző. Zene- és énektanárnőnek (jelenleg egy osztály heti 3 órával) Zsaskovszky Máriát, a székesegyházi szoprán énekesnőt nevezik ki óraadóként. Egy óráért egy forintot, egész évre 156 ft-ot kér és kap meg. 1875. nov. 12-én azonban körülményeire hivatkozva nem vállalja tovább a tanítást. Ekkor ideiglenesen Zsaskovszky Ferenc tanít a tanítóképzőben is, most már két évfolyamban heti 3-3 órát évi 150 ft fizetésért.¹⁰² Nem tudjuk pontosan, mikor nevezték ki Zsaskovszky Károlyt a tanítóképző zenetanárává. 1879-ben már biztosan ő a zenetanár évi 150 ft-os fizetéssel. A következő években is tanít, de részleteket nem ismerünk munkájával kapcsolatban. 1886-ban már négy évfolyamú lett ez az iskola is, de a zenetanár fizetése most is évi 150 ft.¹⁰³

Az angolkisasszonyok intézetében két zenés ünnepről találtunk még adatokat. 1880. évi karácsonyestjük énekszámai: „Pastorellák: 1. Jöjjetek imádni . . . 3. Quem vidistis pastores . . . 7. Adeste fideles.” Beszámolnak arról is, hogy énekóráik számát megkétszerezték előtte, sőt az utolsó héten mindennap tartottak énekpróbákat.¹⁰⁴ 1882. ápr. 23-án „az egri angolkisasszonyoknál fényes ünnepély volt Nagyságos Toldy Izabella, az intézet fejedelemasszonya fogadalmának 25-ik évfordulója tiszteletére, hol is a növendékek bemutatták ügyességüket — az intézet

⁹⁸ Klt XII—2a Iratok 62. doboz 1882. máj. 31. E melléklet.

⁹⁹ Ka 1857. máj. 12., 75. l.

¹⁰⁰ Élt A.N. 2700. 1883. aug. 9., 15. l.

¹⁰¹ Zenészet Lapok 1874. aug. 9., 15. sz., 119. l.; Egri Egyházmegyei Közlöny 1874. aug. 1., 15. sz., 119. l.; Ha 1874. júl. 29., 219. l.

¹⁰² Élt A.N. 2697. 1874. dec. 16.; uo. A.N. 2698. 1875. jan. 7., nov. 12., 17.

¹⁰³ Uo. A.N. 2699. 1879. okt. 23.; uo. A.N. 2700. 1886. nov. 27.

¹⁰⁴ Religio 1881. jan. 8., 3. sz., 23. l.

elkes tagjai, úgy az ének zenetanár urak, valamint a kis leánykák nem kíméltek semmi fáradságot, hogy az ünnepély fényét emelő Dr. Samassa József érsek úr Ő Exc.-t — ki személyesen megjelent — megörvendeztessék.”¹⁰⁵

Papnevelő intézet

Telekesy István püspök 1700-ban alapította. Fenntartására királyi engedéllyel megszerezte a bélháromkuti (Bélapátfalva) volt ciszterci apátság javait, amelyek ekkor már az egri káptalan birtokában voltak, s maga többek között a jelenlegi épület (Foglár u. 6.) helyén levő telket adományozta. A jezsuiták tanították a teológiát: 1705-től erkölcsstant, 1719-től dogmatikát és 1740-től kánonjogot is. A kor szokása szerint gyakran tartottak ünnepi vitákat zenével („in tubarum tympanorumque strepitu”) hol az ebédlőben, hol a jezsuiták templomában, sőt a püspöki palotában is.¹⁰⁶ 1738-ban él már az a szokás, hogy a kispapok segédkeznek a székesegyházban a zenészeknek még a 19. században is hagyományos Cecilia-miséjén (nov. 22.), a szeminárium Szent Tamás-ünnepén (márc. 7.) viszont a székesegyházi zenészek jönnek hozzájuk muzsikálni.¹⁰⁷ 1734. máj. 16-án szintén segédkezni mennek a kispapok Kerecsendre a templom felszentelésére. A székesegyházi zenészek is közreműködnek. Jókedvű zeneszó mellett kocsikáznak hazafelé.¹⁰⁸ Már az 1740-es években hagyományos volt az énekes házszentelés háromkirályok napján. Te Deummal fejezték be a szertartást. A püspöki palotában is megismételték. A naplóíró joggal nevezi koledának, hisz borral is megkínálták ilyenkor a kispapokat.¹⁰⁹

Barkóczy püspök alatt két lényeges változásról tudunk: 1754-ben a jezsuiták helyett egyházmegyei papokra bízta a kispapok nevelését és tanítását. 1760-ban pedig a Kiski Benedek egri püspök által alapított kassai szemináriumot is az egrihez csatolja. Az új alapokra átszervezett egri papnevelő intézetet pompás ünnepség keretében 1754. nov. 5-én nyitotta meg. Kezdeményezésére a következő napon 32 000 ft-ot adott össze az ünnepségen részt vevő papság. (Az ünnepségről a VI. fejezetben részletesen szólunk.)¹¹⁰

1754 októberében a kispapok gregorián tanításáról és a szertartások gyakorlásáról is intézkedik. Váltogatva egymást naponta 1/2 1—1-ig a káptalani succentor tanítja az éneket, a szeminárium helyettes igazgatója pedig a szertartásokat. A gyakorlás érdekében elrendeli, hogy a káptalan teljes zsolozsmáján a

¹⁰⁵ DiarMin 1882. ápr. 23.; Egri Egyházmegyei Közlöny 1882. máj. 1., 9. sz., 71. l.

¹⁰⁶ BozsikEgri 61—84. l.; SugárEgri 376—377. l.

¹⁰⁷ Sztl Diarium Cerimoniarum 1738. nov. 22.: „Cum haec dies sit Patronae Musicorum, ideo illis hanc urbanitatem fecimus, jam Cerimoniae Praefectus invitet Musicos pariformiter in Festo S. Thomae Aquinatis, cum sit Scholae nostrae Patronus. Musici libenter comparebunt ob praestitas illis a nobis ceremonias.”

¹⁰⁸ Uo. 1734. máj. 16.: „Inde in triumphali curru cum summo Triumpho cum Tubis et Timpanis rediere.”

¹⁰⁹ Uo. Diarium 1743—1757. 1743. jan. 6.

¹¹⁰ SugárEgri 412. l.

következő ünnepeken vegyenek részt a kispapok is: karácsonykor, húsvétkor, pünkösdkor, Szűz Mária nyilvános ünnepein, Péter és Pálkor, Szent János ünnepén (máj. 6.), Szent László és Szent István királyok ünnepén. A többi vasárnapon és ünnepen csak a szextán és a nónán jelennek meg.¹¹¹ Eszterházy püspök 1762-ben lényegében Barkóczy rendelkezéseit erősíti meg, amikor előírja a káptalani succentornak, hogy „meghatározott órákban szeretettel tanítsa a növendékeket gregorián énekre”.¹¹² A többszölamús és gregorián zenéről kiadott — már idézett — nevezetes rendelkezésében 1769-ben aztán Girth Sándor karnagyra bízta a szemináriumi gregorián ének tanítását. Szervező munkájának eredményeként hagyományossá válik, hogy nem csupán a nagyheti passiók és lamentációk szólóit éneklik kispapok a székesegyházban, de általában 12 tagú kórusuk a böjti és adventi vasárnapokon a káptalani misén is gregoriánt énekel, amikor a zenekar a liturgikus törvény értelmében nem szerepelhet. Eszterházy püspök 1762-es intézkedésében az ún. praefectus cantus (magister cantus) szerepéről is szól, aki a székesegyházi karnagy helyettese. Idősebb kispap érdemelte ki ezt a megbízatást a szemináriumban. Többek nevét ismerjük a szemináriumi naplóból: 1773-ban Ballon Józsefet említik, 1775—1777-ig Verseghy Ferencről hallunk. 1776. ápr. 8-án Wagner József kanonok aranymiséjén a székesegyházi zenekar muzsikált, de különösen élvezték a citera szokatlan hangjával kísért éneket, amelyet maga szerzett és adott elő a kitűnő citerajátékos, Verseghy Ferenc.¹¹³ A következő évben is őt jelzik praefectus cantus-nak. 1777. jan. 17-én viszont azt írják róla, hogy a Szirmay-gyermekek nevelője lett s máj. 26-án világi pályára lépett. — Mint ismeretes ez valóban így is történt. Verseghy Ferenc, a híres író és költő Budán Ányos Pál révén Bessenyei körével ismerkedett meg s Ányos hatására visszatért a papi pályára, a pálosok rendjébe lépett be. Az is közismert, hogy a zenével milyen szoros kapcsolata volt. Ennek korai adatait az egri szemináriumi napló őrizte meg.¹¹⁴

A szeminárium búcsúját aug. 15-én tartották Apátfalván, mivel ennek az apátságnek birtokai szolgálták a szeminárium fenntartására. A nagyobbik kocsin mentek a zenészek hangszereikkel. A szövegből 1753-ban még nem világos, hogy a székesegyházi zenészek vagy a zenész kispapok muzsikáltak ez alkalommal. Másnap este érkeztek haza tanáraikkal együtt. A népszerű körmeneten igen sok hívő szokott részt venni, s mint a minoriták naplójában olvassuk, este 8 óra után fáklyás menetben vonulnak be a városba.¹¹⁵ 1783-ban kifejezetten azt írják, hogy a kispapok muzsikáltak a búcsúi nagymiséen és vesperáson, mégpedig vonós és fúvós

¹¹¹ Élt Prot Dioeces. 1754. okt. 5., 788. l.

¹¹² Uo. 1762. okt. 30., 199. l.: „...alumnos perinde etiam in Cantu cum charitate exercere...”

¹¹³ Szlt Diarium Ceremoniarum 1772... 1776. ápr. 8., 47. l.: „...in choro cum eleganti musices, sed praesertim cytharae, hucdum inusitatae sono decantatae auscultabantur. — [oldalt beírva:] Inusitati hujus soni Author hoc ipse scribens et ideo nomen suum suprimens Franc. de Paula Verseghi citharadeus peritissimus.”

¹¹⁴ MajorVerseghy I.; MajorVerseghy II.

¹¹⁵ Szlt Diarium 1743—1757. 1753. aug. 13.: „...unus (longior currus) sit pro musicis et eorum instrumentis timpanis etc.”; DiarMin 1757. aug. 15., 235. l.

hangszerekkel. Ezért megdicsérték őket.¹¹⁶ Az 1750-es években ugyanott élvezték a kispapok néhány napos pihenőjüket, az ún. juniálist, majd majálist. Ezt természetesen jókedvű ének és zene is fűszerezte a játékokon kívül. Még tánra is perdültek, amit ugyan előljáróik nem vettek szívesen („Saltus praeterea difficulter indultus”). 1770-től az ostorosi szemináriumi birtok lett a majális színhelye, „ahol három napon át muzikaszó mellett énekelgettek és csütörtök este 9 körül értek haza. Vacsora után három igen vidám nap emlékéért tetszésükre bízott hosszú álommal koronázták.”¹¹⁷

A kispapok által előadott farsangi színdarabról 1749-ben hallunk első alkalommal. A zene szerepéről nem szólnak. 1755 farsangján húshagyókedden este 10-ig szórakozhattak. Zenélést ekkor nem engedélyeztek az előljárók. 1757-ben megjegyzi a naplóíró, hogy Barkóczy püspök rendelete szerint tilos a farsangban a táncolás és a zajosabb zenélés. 1772-ben azonban az utolsó három napon az idősebbek szobájában szólt a zene. 1773. febr. 17-én Pápay Imre főtitiztelendő darabját adják elő a káptalan tagjainak és a tanároknak jelenlétében. Utána hegedűszó mellett szórakozhattak, de a szabályok értelmében nem táncolhattak. Febr. 22-én megismételték a darabot. Febr. 23-án, húshagyókedden viszont este 10-ig a múzeumban hegedülhettek és kártyázhattak, majd muzsikakísérettel vonultak étkezni s utána aludni.¹¹⁸

Annak ellenére, hogy már Barkóczy püspök is tiltotta a táncot és a zajos mulatozással egybekötött zenélést, mégis előfordultak visszaélések a farsang idején, amelyek nem méltóak a szeminárium szelleméhez. Erről értesült Eszterházy püspök, s 1777-ben igen szigorú rendeletet ad ki a szeminárium fegyelméről. Jogos felháborodásában maga is túlzásba esik. A visszaélések miatt ugyanis nem csupán a táncot, a zajos zenélést tiltja el még a farsang idejére is, de a visszaélések elkerülése végett a hangszeres zenét is egész éven át. Szigorú büntetést és a hangszer elkobzását helyezi kilátásba.¹¹⁹ A rendeletet a kispapok megdöbbenve, de belenyugodva fogadták. 1778 ötvenedvasárnapján mindenfajta zenélést tiltanak. A következő napon, hétfőn este 10-ig mégis engedélyeznek csendes muzsikálást. Húshagyókedden vacsora előtt a kisebbik múzeumban a vendégek kedvére csendesen

¹¹⁶ Sztl Diarium Cerimoniarum 1772... 1783. aug. 15., 192. l.: „DD Alumni in enceniis Apatfalviensibus sub Sacro et Vesperis solemnem Musicam producerunt cum omnibus flatilibus instrumentis Hobois Flautis Tubis et fidibus, qua peracta collaudati sunt.”

¹¹⁷ Sztl Diarium Scholae Episcopalis ab Anno 1755. 1770. máj. 28., 168. l.: „... ubi per triduum dulcissimum inter Musicorum instrumentorum melos orantes die Jovis ad Seminarium circa 9^{am} vespertinam reduces sumpta isthic collatione ferias plusquam laetas somno ad libitum captato coronavimus.”

¹¹⁸ Uo. Diarium 1743—1757. 1749. febr. 17., uo. 1755. febr. 9.; uo. 1757. febr. 20—22.: „NB. His tribus diebus inhibitus est omnis saltus, uti et musica cum strepitu, quod iuxta regulas ab Excellentissimo Domino Praesule praescriptas semper observandum est...”; uo. Diarium Cer... 1772. márc. 1., 4. l.; uo. 1773. febr. 18—23., 11. l.

¹¹⁹ Élt Prot. Cons. Ep. 1777. febr. 7., 146—148. l.: „... Dilectio Tua serio invigilari curabit, ne amplius seu in Bachiferiis seu aliis diebus aliquis alumnorum musicum aliquid instrumentum in seminario attingere praesumat et si quis attentaret, praeter dictandam tali severam poenam, etiam musicum tale instrumentum nunquam amplius restituendum confiscari curabit...”

muzsikálnak. Eredménye viszont meglepő: valaki beárulta az igazgatónak, aki azonnal feljött és összetörte a hegedűket.¹²⁰

Az 1783. évi farsang egészen más jellegű volt. A szeminárium nagyobbik múzeumában festett díszletekkel színpadot állítottak fel. A József pátriárka c. darabot adták elő négy felvonásban. Három közjátékot illesztettek az előadásba. „Eléggé jól sikerült zenéjét maguk a kispapok adták elő, karnagyuk Mátyus János volt, negyedéves teológus és értékes muzsikus. Az előadás délután 4-től 8-ig tartott. A következő dallal fejeztük be: Eja Fratres plaudite Belle fores claudite doloribus etc. A dal befejezése után, amelyet hegedűk, fuvolák és cselló kíséretében Imrey Pál ötödéves teológus énekelt, a püspök úr tetszését és meglegedését fejezte ki ismételten a szemináriumban is, otthonában is a püspöki palotában.”¹²¹ Mivel a zenészek között Mátyus János is szerepel, az 1780-as években adták elő a Salamon királyról szóló zenés darabot is Eszterházy püspök tiszteletére. Programja felsorolja a szeminárium növendékei közül a résztvevő táncosokat és zenészeket. Táncosok: Hanák István, Gosztonyi Alajos, Hagymási Márton, Koch Kristóf, Kanczler László, Csépany László. Zenészek: Mátyus János, Hering János, Kováts Ferenc, Kmer József, Novák Mennas, Linczi Ferenc, Steer Ferenc, Köch József, Hadfaludi Pál és Kaliczky Imre.¹²²

1784-től 1786-ig II. József rendeletére generális szeminárium működött Egerben, majd megszüntetvén az egrit, Pestre helyezte át a növendékeket, s csak II. József halála után, az 1790/91-es tanévben állították fel újra az egyházmegyei szemináriumot Egerben. A Magyar Hirmondó részletesen beszámol néhány színdarab előadásáról, amelyeket Egerben 1786 februárjában adtak elő: „... az első volt egy Szűkölködő nevű fősvényről, mely a' közelebb múlt Hónapnak [február] 19-dikén magyar nyelven játzodtatott; a' második volt ugyan azon hónapnak 23-dikán Kodrus Királyról ... a' harmadik játékba ama szerencsétlen Mauritzius görög Tsászár Fokástól fijaival egyetemben kegyetlenül meg-öletteték ... játzodtatott az említett hónapnak 26-dikán: 27-dikén a' legszebb szomorú játék lépett a játékpiatzra, a' melyben Leo Isaurikus Bálbustól megölettetett ...” Három diadalosz-

¹²⁰ Sztl Diarium Cer. 1777. febr. 9., 59. l.; uo. 1778. márc. 1—3., 80. l.: „Dom. Quinquagesima . . . omnis Musicae exercitium severe prohibitum . . . Feria 2. Distractio . . . concessa est ad horam vespertinam 10^m, sed ea etiam honesta, silentiosa, sine strepitu et Musica . . . Feria 3. . . ante coenam in gratiam aliquorum A. R. Minorum Hospitum in Musaeo minori fuit silentiosa Musica, quam tamen ex relatione cujusdam accusatoris (parco nomini) intelligens R. D. Praefectus ascendit et indignatus fides confregit.”

¹²¹ Uo. 1783. márc. 2., 188—189. l.: „Musicam ipsimet Alumni sat elegantem producerunt, quorum Director erat Joannes Matyus 4ⁱ anni theologus et insignis musicus. Durabat actus totus a 4ª pomeridiana ad 8 vespertinam, tum vero distractionem totam clausimus sequente cantione: Eja Fratres plaudite . . . Hac finita cantione, quam inter Fides, Flautraversas et Bassum decantavit R. D. Paulus Imrey 5ⁱ anni theologus, Exc. D. Praesul singularem suam Benevolentiam et Complacentiam, tum in Seminario, tum domi in sua Palatio repetitis vicibus declaravit.”

¹²² Élts A.N. 1893. Dátum nélkül: „Argumentum Actus theatralis, quem producendo et agendo Alumnatu Agriensis Excellentissimo Illustrissimo ac Reverendissimo DD. Praesuli ac Praelato . . .” — 1785-ben hivatalosan is engedélyezi Eszterházy püspök a farsangi színdarab előadását. A címét nem jelzik, csak azt tudjuk, hogy a liceum színháztermében szándékoztak előadni. Lásd uo. Prot. Cons. Ep. 1785. jan. 15., 22. l.

lopra feliratokat helyeztek, amelyek Eszterházy püspököt, a káptalant és a tanári kart dicsőítették, „mindezek nagy betűkkel kiíratatván trombitáknak víg harsogásai és pistoljoknak vigadozó ki-lövései között emeltettek fel és ment végbe e' tűzi játék. Az ötödik Vig-játék a következő napon tartattaték, mely volt a Karthágobeliectől le-tartoztatott Római Polgár mesterről Regulusról németül.”¹²³

A minoriták naplóírója 1792-ben örömmel jegyzi meg, hogy ismét volt farsangi előadás a szemináriumban, amelyet kétszer is megismételtek (febr. 19., 20., 21.). 1793-ban azt is jelzi, hogy a liceumban adták elő a farsangi darabot, 1795-ben pedig ugyanitt három előadásról is ír: febr. 10-én tragédiát játszanak igen nagy közönség előtt, febr. 12-én magyarul vígjátékot adnak elő nagy sikerrel, febr. 16-án pedig a törökök felett aratott győzelemről szóló darabot játszanak (Princeps Eugenii Maximiliani et Palfi ad Futak . . .).

Elmúlván a II. József korabeli évek, Eszterházy püspök jönnek látja újra felújítani régebbi szigorú fegyelmi intézkedéseit. Most azonban általában a zenélést már nem tiltja, csupán a zajosabbat, a táncot, a pénzre kártyázást és a kockajátékot. A dohányzást is csak orvosi igazolás alapján engedélyezi.¹²⁴ Eszterházy püspök utolsó éveiben a kispapoknak több levele is igazolja, hogy engedélyt kértek a püspöktől farsangi színdarabok rendezésére, sőt halála után 1800-ban a püspöki helynökhöz is hasonló kéréssel fordulnak. 1801, 1803 farsangján is nagy sikerrel játszottak darabokat. Ezekről a minoriták naplójában olvasunk.¹²⁵

Eger első érseke, Fuchs Xav. Ferenc 1807-ben 3000 forintos alapítványt hozott létre abból a célból, hogy kamataiból azokat a kispapokat jutalmazza meg, akik az elméleti és gyakorlati gregoriánból, valamint a szertartástan ismeretéből a legjobbak az egri szemináriumban. A jutalmak szétosztását a szeminárium vezetőjére bízta.¹²⁶ Fischer érsek pedig 1813-ban előírja, hogy Wilt székesegyházi karnagy hetente külön tanítsa a gregoriánra azokat a kispapokat, akik a székesegyházban a böjten és adventben a káptalani miséken gregoriánt énekelnek. A szeminárium 1817-es szabályzata ennek megfelelően biztosít minden héten meghatározott időpontban énekórákat a gregorián tanulására és gyakorlására.¹²⁷

1826—1827-ben ismét hallunk a növendékek zenekaráról. Ekkor Orosz Ádám növendék az együttes vezetője, akit 1844-ben Pyrker érsek — mint szóltunk róla — a Rudassy-féle énekeskönyv bírálatával bízott meg. Az 1826. febr. 5-i farsangi színdarab rendezője is, karnagya is ő, miként az 1827. febr. 25-én előadott

¹²³ Magyar Hírmondó 1786. márc. 22., 185—187. l.

¹²⁴ Élt Prot. Cons. Ep. 1794. febr. 10., 164—166. l.: „Pari ratione omnes saltationes, choreas, inconditos clamores et strepituosam qualemcunque Musicam excessivum item et pro pecunia institui solitum foliorum ac alearum lusum severe ac sub gravissima poena semel pro semper . . . non secus turpem illam fumigandi consuetudinem simpliciter abrogamus et tollimus vetantes, nec ullus fumo tabaci uti queat, nisi quis erga producendum Testimonium Medici idipsum expedire judicantis, expressam a nobis facultatem acceperit . . .”

¹²⁵ Uo. A.V. 1893. 1798. jan. 5., 1799. jan. 9., 1800. jan. 9.; DiarMin 1801. febr. 12., 16., 17., 1803. febr. 21.

¹²⁶ Élt A.N. 3425. 1807. febr. 22., 1093—1094. l.; Klt XII—2a Kjk 1807. márc. 12., 730. l.

¹²⁷ Szt Prot. Rerum Memorabilium . . . 1813. november.; uo. Regulae Seminarii Agriensis . . . 1817. kézirat.

darabnak is. A címeket nem közlik. 1826-ban a zenekar tagjai: Makrantzy Ferenc harmadéves teológus, Szilvássy Ferenc másodéves, Sipos Ignác harmadéves és Bogács Lajos másodéves teológus. A darabot Orosz Ádám által írt dallal fejezték be. Ugyanez az együttes 1827. jan. 6-án és aug. 28-án a líceum kápolnájában tartott misén, ill. Te Deumon is muzsikált.¹²⁸ Orosz Ádámról halála alkalmával 1872-ben szemináriumi szereplésével kapcsolatban részletesen szólnak: „A növendében társai kedvence volt s legártatlanabb szórakozást szerzett nekik a szabad idők alatt. Négy éven át színdarabokat játszottak, melyek némelyikét Pyrker érsek is megtisztelt jelenlétével. Szándéka volt a magyar nyelv művelése. Majd zenével szórakoztatta a növendékeket s életben levő társai még most is emlékeznek az „Orosz bandájára””.¹²⁹

Nem jelzik a zenekar vezetőjét a kispapok 1841. évi húshagyókeddi előadása alkalmával. A vígjáték címe: A költő, amint van. Az előadást mazurka és szóló magyar tánc is színezte.¹³⁰

Ugyanezen évben egyik fiatal társuk, Valencsik András temetésén is énekelnek. 12 jóhangú kispap a székesegyházi zenekar kíséretével énekel a temetésen. Ez alkalomra írt magyar nyelvű búcsúzó dalt is énekelnek: Mi sorsod s pályád' részvevő baráti sírjunk-e, mint a' bús madársereg? — kezdetűt. Dallamát nem jelzik.¹³¹

Meg kell emlékeznünk Eger értékes költőjéről, Tárkányi Béla Józsefről is, a Zsaskovszky-énektár szövegírójáról, aki ezekben az években kispap az egri szemináriumban. Naplójában jó néhány zenei adatot is találunk. 1841-ben IV. éves teológus: „Okt. 17. Tanácskoztam A-val a' hangászat szükségéről 's minthogy ennek híjával vagyunk, elhatároztuk, hogy zongorázni fogunk tanulni azonnal . . . okt. 18. A zongorát behozattuk . . . okt. 19. A zongora tanulásához fogtam . . . okt. 20. Szabad időmet a zongora foglalá el . . . okt. 29. Rektorunk a' világiak bejárását intézetünkbe szigorúan megtiltá, minek következtében zongora tanítómól is meg kelle fosztatnom . . . nov. 14. [Burianus László újmiséje]. A' hatást nem kevésbé emelé a' szokatlanul szép hangászat . . . dec. 2. A Rektor a zongoránál talált, örült igyekezetemnek 's a hideg szobát fűtetni parancsolá azután . . . 1842. febr. 9. Rector megtiltá a böjtön át a zongorázást . . . ápr. 19. Királyi névnap és egy szép mise. Lélekemelő zene . . . máj. 12. Majálisunk volt, ez semmi, de egy kis jó zenét hallottam 's ez tett mindent, annál jobban esett, mennél régebben részesültem illynémű élvezetben. A' magyar nóták most is, mint mindig, legjobban lelkemre

¹²⁸ Uo. Prot. Ordo Divinorum 1816—1823. 1826. febr. 5., 42—46. l.; 1827. jan. 6., 71. l. és febr. 25., 74. l.; uo. Diarium Archi Sod. 1827. aug. 28., 262. l.

¹²⁹ Egri Egyházmegyei Közlöny 1872. ápr. 16., 99—100. l.; PuskásEgri.

¹³⁰ Sztl Ordo Divinorum 1836—1847. 1841. febr. 21.; 108. l.: „... grato hospitum conspectui semet praesentabat solemnes inter Musicorum concentus Alumnorum lautissime ornatorum splendideque larvatorum copia, quae saltum Polonicum (Mazur) instituit, quem praecessit ... saltus solo-Hungaricus.”

¹³¹ Uo. nov. 13., 102. l.: „... occasione funeri per 12 melioris vocis alumnos Musico Choralistarum concentu comitatus, palam decantati sunt.”

beszéltek különösen a' Siralom s Vigalom és a' Hontalan Egressi Bénitól . . . jún. 13. Egy jó zene igen felmélyíti keblemet."¹³²

Az egri papnevelő-intézet folyosóján levő emléktábla szerint 1844. febr. 19-én itt a kispapok körében írta Petőfi Sándor az Egri hangok c. költeményét, s mint írja versében, jól érezte magát társaságukban: „Itt benn ülök a melegben Környékez sok jó barát Töltögetve poharamba Egri bércek jó borát. Jó barátok, jó borocska — Kell-e más? Kebleinkben a kedv egy-egy Óriás.” Mint ismeretes, febr. 17-én érkezett Egerbe, 18-án felkereste Tárkányi Bélát és 21-én utazott tovább. A szabadságharchoz már egészen közeli éveiben tett nevezetes szemináriumi látogatásának zenei vonatkozásairól nem találtunk korabeli feljegyzést, pedig bizonyára borozgatás mellett dalra is gyűjtöttek.¹³³

Pyrker érsek 1831-ben gondoskodott arról, hogy a kispapok magyar nyelv és irodalom, valamint szlovák nyelv órákat kapjanak rendszeresen. A kiváló eredményt elért növendékeket jutalomban részesítette. A közölt névsorok arról is tanúskodnak, hogy a következő években németet is tanultak.¹³⁴ A Magyar Egyházirodalom Társulatot 1835-ben alapították. Az alapítók között ekkor még mint egri szemináriumi növendék Szvorényi József ciszterci igazgató is szerepelt, mint erről saját maga az 50 éves jubileumon megemlékezik. A társulat működését az 1848-as években fel kellett függeszteniök, csak 1861. nov. 10-én folytathatták munkájukat. Dec. 8-án tartották a szokásos ünnepi gyűlésüket, amely ebben az évben „nem állott másból, csak a megnyitó beszéd s néhány verszet elszavalásából megszakítva az ifjúsági kar fölzendülő éneke által”.¹³⁵ A folyóiratbeli rövid hír a kispapoknak ezekben az években működő énekkarára utal, amelynek természetesen Zsasskovszky Ferenc a vezetője. A következő években nem csupán a székesegyházi passió-, lamentáció- és miserereéneklésüket emelik ki, de rendszeresen szólnak — időnként a teljes műsört is közlik — a Magyar Egyházirodalmi Társulat decemberi Mária-ünnepéről s egyéb szerepléseikről. A részletes műsorok énekkari és hangszeres számai: 1870. dec. 16. Zsasskovszky Ferenc: Salve mundi, Regina coeli, Mária kegyelmek anyja; Gluck: Hymnus; Ch. Gounod: Hymnus pontificans in hon. Summi Pont. Pii IX. . . 1869 (magyar szöveggel). 1872. dec. 15. Zsasskovszky Ferenc: O Maria pia, Az Úr kegye; Kloss J.: Virgo virginum; Seyler Károly: Ave rubens rosa; Horak: Ave maris stella. (A kispapok férfikara és a Foglár-intézet énekkara együtt szerepel.) 1874. dec. 13. Zsasskovszky Endre: Istentől megáldott (Mindszenty G. szövege), Ó én legszebb reményem, Ave maris

¹³² Tárkányi Béla naplója 1841—1847. OSzK Kézirattár Oct Hung 1405., az idézett helyek 789—851. lapokon találhatóak. Szól még 1844. júl. 25-i papszenteléséről, Széchenyi István 1845. szept. 28-i egri látogatásáról, s arról is, hogy 1846. júl. 26-án mint Pyrker érsek kíséretében Bécsben az Allesandro Stradella c. daljátékot, 1847. okt. 20-án pedig Pesten Schodelnét a Borgia Lucretiában hallja énekelni. (Uo. 961—1048. l.)

¹³³ NagyEger 277—278. l.

¹³⁴ Sztl Az alapítólevél másolata 1831. szept. 18. és a Jegyzőkönyv, mellyben Az Egri Egyházi Növendék Intézetben létező Növendékeknek az 1832^{ik} Év kezdetével bölcsen alapított honni és idegen Nyelvtudományban kitűnt Szorgalmaik szerint szerkesztetett Elosztásaik s Érdemrendjeik évenként össze íratnak.

¹³⁵ Religio 1861. nov. 30., 44. sz., 357. l.; 1862. jan. 15., 5. sz., 38. l.; NagyEger 277. l.

stella, Salve Pastor; Barnebei, lateráni karnagy (1620—1690): Ave Regina; P. Rampis: *Omni die.* 1875. dec. 12. Zsasskovszky Ferenc: O gloriosa Virginum, O Maria Virgo pia; Aiblinger: Ó életünk reménye (Tárkány B. szövege); Hoffmann: Reggelenkint reád, Szeretet hangjai (Sebők L. szövegei) — vez. Zsasskovszky Ferenc. 1876. dec. 10. Küken: Mária segíts (Tárkányi B. szövege); Schubiger: Te Matrem praedicamus; Zsasskovszky Ferenc: Ó el ne hagyj, Ó kegyelmek égi őre (Sebők L. szövege). 1877. dec. 16. Horak: O Maria Virgo pia; Volkmann: Ima; Mozart: Nyugalom; Zárdalok egy hangra férfikkal váltakozva a növeldei énekkartól. 1880. dec. 12. (Dicsérik Zsasskovszky Ferencet és Károlyt, az énekkari számok bizonyára az ő műveik): *Salutatio angelica*, Vasárnap reggel, *Esti dal*, Téged áldunk; Herold: Zampa-nyitány zongora négykezes: Bojkor Béla I. teol. és Gajzágó Boldizsár VII. o.; 1881. dec. 11. Rampis: Mater purissima; Mangold: Hazám szeretlek; Huber Károly: Győzelmi kar; Schumann: Élj őseink hazája; Székely: Napkelte — zong. Sacher István VII. o. 1882. dec. 10. Odorich: Ki úgy szereti, Üdvözlégy ó Szűz Mária, Virgo Maria; Verdi: Nabukodonozor c. operából a főpap imája — énekkar; Schubert: Ave Maria — Sacher István zong., Végh Kálmán heg., Pfeiffer József harmónium; Chopin: *Nocturno b moll*; Leybach: *La prise d'armes* — Pfeiffer József zong., Sacher István harmónium. 1883. dec. 9. Zsasskovszky Károly: Hozzád száll szívünk hő dala; Rittmayer: *Esti harangszó*; Menzel: *Esti dal*, a tenor szót Boros Pál végzett hittanhallgató énekli; Lefebure—Wély: *Air d'église* — Sacher István zong., Végh Kálmán heg., Pfeiffer József harmónium; Goldmark: Sába királynőjéből ünnepi bevonuló — zong. négykezes: Pfeiffer és Sacher; Ketterer: *Marche solennelle* — Pfeiffer zong., Sacher harm.; Wagner: *Rienzi*-ből Csata-hymnusz — énekkar. 1884. dec. 14. Hoffmann: Fénylő csillag; Witt Ferenc: *Mi boldog voltam*, Zengje szívünk; Paladilhe: *La Mandolinata* (zongorára és harmóniumra átírta Lebeau) — Pfeiffer J. zong., Kovács Béla II. teol. harm.; Liszt: *Ricordanza*, Pfeiffer J. zong.; Guonod: *Serenade* — Pfeiffer J. zong., Kovács Béla harm. Az 1885. dec. 16-i ünnepi gyűlésen emlékeztek meg a Magyar egyházirodalmi társulat 50. évfordulójáról. Említettük, hogy Szvorényi József ciszterci igazgató az egyesület alapításánál is közreműködött. A jubileumi ünnepen 100 ft-ot ajánl fel a könyvtár részére. Az ünnepség zenéjét a *Religio* szövege alapján idézzük: „Az ünnepély többi részletei férfi-négyes dalok és zeneművek előadásából állottak. Nagy örömmünkre szolgál konstatalhatni, hogy a papnövendékek énekkarának ez alkalmi előadása, úgy szabatoság, mint finomság s helyes árnyalás tekintetében messze túlszárnyalta az előző évek előadásait. Különösen szépen voltak előadva: Schubert *„Búcsúdál”*-a és Gräbke *„Tünde-táj”* négyese magánbaritonnal. A zeneművek is (Dallam az *„Afrikai nő”*-ből — Meyerbeer — hegedűn: Végh Kálmán; gordonkán Popovics József; zongorán Pfeiffer József; harmóniumon Zs. K. [Zsasskovszky Károly]; — *„Stabat mater”* — Rossini — Liszt — átírat zongorán: Pfeiffer J. — *„Tánczra-hívás”* — Weber — zongorán Pfeiffer J.; harmóniumon Zs. K.) szép sikerrel voltak előadva, és sok élvezetet nyújtottak. Különösen Pfeiffer J. növendékpap szép gyakorlottságra s helyes felfogásra valló zongora-játékát tüntette ki élénk éljenezivel a díszes közönség.” Még az 1887-es Mária-műsort ismerjük. 1887. dec. 11. Becker: *Buzdító*; Silber: *Ima*, *Csendes éj*, *Zárdalok-énekkar*; Rossini: *La regatta veneziana* (Notturmo) — zong. és harm.

átirat Liszt F.-től; Rossini: L' Invito (Bolero) — zong. és harm. átirat Liszt F.-től. (A hangszeres előadókat nem jelzik!)¹³⁶

Az 1860-as évektől minden évben ismétlődő szerepléseikről is írnak. Március 12-én a szeminárium alapítójáért, Telekesy Istvánért a papnevelő-intézet kápolnájában, márc. 15-én pedig a líceum építőjéért, Eszterházy püspökért a líceum kápolnájában tartott rekviemen a kispapok kórusa „négyes hangon zengette szép énekeit”.

IX. Pius pápa uralkodásának 25. évfordulója alkalmával 1871. jún. 29-én a székesegyházban tartott ünnepi mise zenéjéről már szoltunk. Délután a kispapok is ünnepély keretében emlékeztek meg. A műsor zenei számai: Zsasskovszky Endre: Pápai üdvözlő (Orosz Ádám szövege); Zsasskovszky Ferenc: Laetentur coeli (Korének József szövege); Ad multos annos; Beethoven: Mignon (vegyeskar); Gounod: Pápai himnusz. „Énekli a pap s vallásos fi-növendékek egyesült vegyeskara”, azaz a kispapok és a kispapok férfikara külön is szerepelt. 1877. jún. 3-án szintén IX. Pius pápa jubileumi ünnepélyt tartanak a líceum dísztermében: Zsasskovszky Ferenc: Conditor coeli, Kihez az örök szó titka (Mindszenty Gedeon verse), Hozzád tör fel; Oberhoffer: Rex regum; Gounod: Pápai himnusz.¹³⁷

Az 1860-as évektől — mint láttuk — az énekkar szerepléseiről találtunk feljegyzéseket, majd hangszeres számokkal is színezték az ünnepélyeket. 1866-ban röviden utalnak a kispapok karácsonyi és farsangi előadására. Csupán Liszt Ferenc Fête hongroise c. zongoradarabjának előadását jelzik név szerint is. A cikk írója ekkor figyelemreméltóan folytatja: „Hogy a növendékeknek zene-énekben ügyességük fejlesztésére tér adassék s szórakozásukban is alkalmuk legyen a szépet a nemessel s haszonnal egyesíteni, másrészt pedig a tantermekben annyira óhajtott folytonos csend legalább megközelítettessék — mint értesülve vagyok — más papneveldek példájára Egerben is van alapos és örvendetes kilátás egy zenede legközelebbi fölállítására.”¹³⁸ Talán a következő évek műsorain egyre sűrűsödő hangszeres számok jelzik azt, hogy a rendszeres hangszertanítást megszervezték? Lehetséges, de nem találunk rá bizonyítékot. Zeneiskola helyett viszont 1882-ben zeneegyesületet alakítanak. Igaz, ezt még csak szalmalángú lelkesedés táplálta, s csak 1884-ben került rá sor hivatalosan, mint erről Han Ferenc, a társulat jegyzője beszámol: „E szép időnek, 1882-nek kedves emlékét fokozza az, hogy midőn e generatio a zenének hódolt, a fenkölt ízlés előtt meghajolt, ugyanakkor nagy-lelkűségben sem maradt hátra, hanem társulattá szerveződve anyagilag is

¹³⁶ Egri Egyházmegyei Közlöny 1870. dec. 16., 24. sz., 200. l.; uo. 1872. dec. 16., 24. sz., 224. l.; uo. 1874. dec. 16., 24. sz., 192. l.; uo. 1875. dec. 16., 24. sz., 191. l.; uo. 1876. dec. 16., 24. sz., 190. l.; uo. 1877. dec. 16., 24. sz., 191. l.; uo. 1880. dec. 16., 24., 190. l.; uo. 1881. dec. 16., 24. sz., 192. l.; uo. 1882. dec. 16., 24. sz., 191. l.; uo. 1883. dec. 16., 24. sz., 199. l.; uo. 1884. dec. 16., 24. sz., 192. l.; uo. 1885. dec. 16., 24. sz. 189—191. l.; uo. 1887. dec. 16., 24. sz., 192. l.; Religio 1885. dec. 23., 405—406. l.

¹³⁷ Egri Egyházmegyei Közlöny 1871. júl. 1., 13. sz., 102. l.; uo. 1877. jún. 16., 12. sz., 94. l.

¹³⁸ Religio 1866. márc. 17., 22. sz., 174. l. — A jelzett cím alapján nem tudjuk azonosítani a Liszt-művet.

hozzájárult a zenei műízlés fejlesztéséhez. — Sajnos, hogy a rákövetkező esztendőben annyira alászállott e téren a buzgalom, hogy a zene mintegy száműzve látszék lenni az intézet rideg, de enyhet adó falai közül. — Miért is a közóhaj szükségszerű következménye volt, hogy az egyhangúság ez éve után 1884-ben újra találkozunk a társulatnak némi árnyalatával, melynek feladata volt, támogatni ama kevesek nemes törekvését, kik midőn önmagukat a zenében gyakorolják, ugyanakkor társaiknak kellemes perczeket szerezni óhajtanak.” 1884-ben „Az egri papnövelde zenetársulata” hivatalosan is megalakult. Bár mi a fennmaradt iratanyag alapján csak 1911-ig tudjuk működését nyomon követni, de a hagyomány szerint még az I. világháború után is fennállott. E munkánk keretében természetesen csak a kezdet három évével foglalkozunk. Megalakulását jelentősnek tartjuk. Jó néhány adattal igazoltuk, hogy már a 18. században is volt zenekaruk a kispapoknak (apátfalvai búcsúkon, ostorosi majálisokon való zenélések a század közepén, Mátyus János együttese az 1780-as években). Szóltunk Orosz Ádám bandájáról az 1830-as évekből. Most 1884-ben is az ifjúság lelkesedéséből indult el a gondolat, s az intézet előjárósága jóváhagyásával és segítségével hivatalos társulattá alakultak. Alakuló gyűlésüket 1884. szept. 12-én tartották, amelyet máris „a zenekar kellemes hangzású nyitánya” után kezdtek el. Majd megválasztották a tisztségviselőket. Az alakuló gyűlés végén „a tisztségviselők pedig örömittasan hallgatták a gyűlést bezáró zenedaraboknak fülbemászó és a szív húrjait kellemes rezgésbe hozó hangjait”. A havonként tartott gyűléseken, amelyeket általában a Rákóczi-indulóval fejeztek be, a társulat alapszabályait is megszerkesztették. Működő tagokból (a zenekar tagjaiból) és pártoló tagokból (igen nagy létszámban) állott a társulat. A tagdíjakkól és a tiszteletbeli tagok (előljárók stb.) felajánlott önkéntes adományaiból megfelelő anyagi alapra tettek szert. Ebből vásároltak hangszereket és kottákat. A zenekar karnagya hetente két zenekari próbát tart, ezért 25—30 ft tiszteletdíjat kap. A jegyzőkönyvek éppen a karnagy nevét nem közlik. Feltételezhető, hogy Zsasskovszky Károly lehetett, aki a hangversenyeken gyakran közreműködött, esetleg még ezt is vállalta Zsasskovszky Ferenc, aki úgyszólván a kórus vezetője volt. Az 1885. máj. 4-i gyűlésen ugyan köszönetet mondanak „Beleznay Antal karnagy úrnak . . . ama kiváló szívességéért, melynél fogva 12 magyar zenedarabot mindinkább kifogástalanabb technikával játszó zenekarunk számára letenni kegyeskedett”. Jelen ismeretünk szerint ő nem lehetett a karnagyuk, mert ugyan Egerben végezte a tanítóképzőt, ezekben az években Jászberényben működött, s 1888-tól Nagyváradon tanított, majd ott lett a székesegyház karnagya.¹³⁹ A zenekar alapító tagjai: Végh Kálmán II. éves teológus, primás, Kotán János II. teol., primás, Köller Rezső II. teol., terces, Koválik János II. teol., terces, Popovits József II. teol., kontrás, Meszkó Balázs IV. teol., brácsás, Pfeiffer József II. teol., gordonkás, Huszka Endre III. teol., nagybögős. 1885 júniusában némi változást találunk az együttesben: Végh Kálmán és Kotán János primás, Matunák Mihály VII. gimn. és Kovács Simon VII. gimn. kontrások, Popovits József brácsás, Pfeiffer József gordonkás, Huszka Endre

¹³⁹ Brockhaus—RiemannLex I. k. 169. l.

nagybögös és Márky Béla I. teol., fuvolás. — Emlékezve az idézett hangversenyekre Végh Kálmán hegedüssel, Popovits József gordonkással és Pfeiffer Józseffel mint zongoristával már gyakran találkoztunk. Ők voltak az együttes lelke. 1886-ban Kotán János megválni kívánt a „bandától”, de a társulat szívós kérésére „meghatottan ajánlotta fel továbbra is zenei tehetségét és készségét”.

A jegyzőkönyvekből világos, hogy hetente kétszer tartottak a vacsora után nyilvános zenekari muzsikát, amelyen a pártoló tagok jelen lehettek. Ezért a zeneteremben megfelelő számú lócáról is gondoskodtak a zenét hallgatók részére. Tudunk kerti koncertekről is, amelyek alkalmával a hangszerek és állványok szállításáért a kertésznek fizettek néhány forintot. 1886 szeptemberében inkább a zárt körű muzsikálás mellett döntöttek.

Csupán az 1885. okt. 7-i hangverseny műsora ismeretes, amelyet a zenetársulat javára tartottak. Ezen már a zenekar is közreműködött, de műsorszámait nem közlik pontosan: „Az egri papnövendékek által 1885. okt. 7-én a zenetársulat javára rendezendő Hangverseny műsora. I. Vegyes darabok. Előadja a zenekar. II. Losonczy özvegye Tóth K-tól, szavalja Nagy István I. év. hh [hittanhallgató, azaz teológus]. III. Lengyel hymnus férfi négyes, előadja az énekkar. IV. Bodóné. Életkép Szabó Ignáctól. Felolvassa Ambrus László IV. év. hh. V. Szendörgő Ehrsfeld K-tól. Előadják Pfeiffer József harmóniumon, Végh Kálmán és Popovics József III. év. hallgatók hegedűn. VI. Pepi tante. Férfi négyes énekkar. VII. Karácsonyi éj Ujváry F-től. Szavalja Török Kálmán VIII. o. t. VIII. Magyar dalok, előadja az énekkar. IX. Elnöki zárszó, mondja Ambrus L. IV. év. hh. X. Rákóczy Induló. Előadja a zenekar. Kezdeté 5 órakor.”¹⁴⁰

A rendszeres hangversenyek és muzsikálások műsorait nem találtuk meg. A primás, kontrás és terces szóhasználat arra utal, hogy az együttes cigányzenekarszerű összeállítású lehetett. A jegyzőkönyv egyik adata (Millöcker, A koldusdiák c. daljátékának „Koldus deák indulója”) esetleg szalonzenekarszerű jellegre is utalhat. A társulat 1884-es és 1896-os szabályzata is meghatározza a karmester feladatát. Úgy látjuk, csak a betanításnál volt szerepe, az előadások alkalmával az első hegedűs mint primás vezette az együttest.

Az egri kispapok zenélésének összefoglalása végén idézzük még a házinapló írójának rácsodálkozó szavait, ahogyan 1880-ban megismerkednek az akkor újdonságnak számító fonográffal: „A bemutatót a 3-as számú múzeumunkban [tanulószo] tartották igen kiváló eredménnyel. A gép ugyanis a felvett beszédet, emberi éneket és a hangszer hangját, főleg az állandóan tartó nevetést nem ugyan tökéletes erővel és az eredeti hangszínnek megfelelően, mégis tagoltan, érthetően szólaltatta meg. Így el kell ismernünk, hogy a találmány méltán szolgál a legnagyobb elismerésre.”¹⁴¹

¹⁴⁰ Szlt Prot. Cerimoniarum 1878—1894., 144. l.; uo. Az egri papnövendékek zenetársulatának jegyzőkönyve 1884 feliratú kéziratos kötet, amely a társulat életéről folyamatosan beszámol a következő években is. A napló bejegyzései 1912-ig tartanak.

¹⁴¹ Uo. Prot. Cer. . . 1878—1894. 1880. ápr. 5., 32. l.: „Hodie dies dignus revere est, quominus huic adnotetur Protocollo propter representationem factam a Domino quodam Rudolphus Sinkovits apellato cum machina a Thoma Edison celeberrimo in America Phisico inventa Phonograph nominata. Experimentatio facta est in Musaco III° cum successu splendidissimo. Machina enim haec acceptum

Püspöki iskola és joglíceum

Az 1740-ben Foglár György kanonok által alapított jogiskolát Barkóczy püspök a teológiával egyesítette és bölcsészeti tanfolyammal egészítette ki. Az így létrejött püspöki iskolát már ő is egyetemi rangra kívánta emelni, s külön épületet terveztetett az intézmény részére. Ennek megvalósítása azonban Eszterházy püspökre maradt. — Foglár György a jogiskola részére a mai Kossuth L. u. 8. számú épületet építtette fel. Eszterházy püspök 1763-ban ide helyezte át a papnevelő-intézetből a régi nemesi konviktus középiskolás tanulóit is, valamint 1767-ben a teológiát is addig, amíg fel nem épül az „universitas”, az egyetemnek szánt liceum épülete. A Foglár-kollégium épületének renoválása miatt a jogtanítás ugyan 1762-től 1766-ig szünetelt, de utána ugyanitt folytatták a jog tanítását is. 1774-ben viszont a jogi, a teológiai és a bölcsészeti szakok is az új liceumba költöztek át. II József korszakáig a kollégium már csak az internátus hajléka maradt, amelyet Eszterházy püspök Szent Imre-konviktusnak nevezett el. Eleinte még az ünnepélyes vitákat a kollégium kápolnájában tartották, amíg a liceumban a díszterem el nem készült.¹⁴²

Ez az első időszak zenei szempontból számunkra azért figyelemreméltó, mert a püspöki iskola keretében 1764-től működő Oltáriszentség-kongregációnak saját ének- és zenekara volt a Foglár-kollégiumban. Erről a mind ez ideig ismeretlen önálló együttesről a kongregáció házinaplójában hallunk bővebben. Az együttes a kollégium renoválása után 1766-tól kezdte munkáját. A napló 1767-ben közli először a tagok névsorát és tiszteletdíjait. Gimnazistákat, jogászokat, sőt székesegyházi zenészeket is találunk tagjai között:

Ambró Ignác Romuald I. éves jogász első hegedűs	24 ft
Blumensath Mátyás káptalani orgonista négy mérő búza	20 ft
Csermák Jakab kápt. zenész első trombitás	24 ft
Hoffstetter András kápt. zenész második trombitás négy mérő búza	28 ft
Katsik Tamás kápt. zenész trombitás	20 ft
Hajek Ferenc fizikus tanuló fagottista	30 ft
élelemre és ruházatra	20 ft
Cuperth Tamás grammatista diszkantista	20 ft
Brozek József — altista	15 ft
Baranyovszky Pál filozófus tanuló tenorista	20 ft
Haasz Ferenc kápt. zenész basszista	20 ft
Összesen:	241 ft

sermonem, cantum humanum sonumque instrumentalem per omnia autem risum licet non perfectio vi atque coloris soni originalis accepti, tamen articulate, intelligibiliterque reproducavit, ita ut inventum hoc summa admiratione dignum merito agnoscendum est.”

¹⁴² BozsikEgri 81—155. l. L. UdvardyLiceum 1—54. l.; SugárEgri 401—435. l.

A névsor végén még négy elsőéves jogászt sorolnak fel, akik szívességből vesznek részt az együttesben: Bohus János, Ziman Antal, Haasz Tóbiás, Brickner Károly József. Nem jelzik, hogy énekesek vagy hangszeresek.

1768-ban is közlik a névsort és a tiszteletdíjakat. Változások: Hajek Ferenc 1768. ápr. 13-án meghalt. Helyette a névsorban nem találunk új nevet, bár 1768. aug. 24-én Stanczl Mihály zenésznek adják a Hajek halála miatt fennmaradt 15 ft-ot. Vallavszky János parvista diák került Cuperth Tamás helyébe (10 ft), Paun János principista diák, az új tenorista pedig Brozek József helyébe (15 ft). Baranyovszky Pál altista lett. Önkéntes résztvevő jogászok ebben az évben: Bohus János, Bogáthi Pál, Ziman Antal, Haasz Tóbiás és Novák Benedek filozófus diák.¹⁴³

1768 októberében Bécsből hangszereket és kottákat hozatnak az együttes részére: két trombitát (12 ft), két kürtöt (42 ft), két oboát (16 ft), három fuvolát (21 ft), kottákat (5 ft 12 x), valamint húrokat és egyéb hangszerkellékeket. A kongregáció prézese összesen 108 ft 28 x-et fizetett ki. A kápolna orgonájának kisebb (4 ft 12 x) javításáról is olvasunk a naplóban, de erről a hangszerről több adatot nem találtunk.¹⁴⁴

A püspöki iskola hallgatói és a konviktorok Eszterházy püspök rendeletére tanáraikkal együtt az intézet kápolnájában vesznek részt istentiszteleteken. A zenei együttesnek sűrű szerepléseiről hallunk. Jó néhány évenként ismétlődő ünnepük zenéjéről részletesen is beszámolnak. A legnagyobb pompával Nepomuki Szent János ünnepét tartják oktávéval (máj. 15.). Zenés misét, vesperást és az oktáva napján ünnepélyes Te Deumot énekelnek. 1768-ban a közbeeső napokon is trombiták és dobok hangjával hívják a résztvevő diákokat és tanárokat a misére. A ünnepi misén (16-án) Ambró Ignác Romuald művészi szóló játékát emelik ki. Délben a nagyszámú meghívott vendég és tanár ebédjén pedig a kiegészített zenekar (30 fő) asztali zenét játszik, majd aztán őket is vendégül látják.¹⁴⁵ Zenés Miserere hangzik fel a böjti szombatokon. Mindegyik évben a kórus közreműködésével ünneplik Szent Katalint (nov. 25.), a bölcsészek védőszentjét, dec. 8-án pedig a kongregáció tagfelvételének ünnepét. A márciusi lelkigyakorlat végén Te Deumot énekelnek. A zenészek védőszentjének, Szent Ceciliának ünnepén (nov. 22.) 1768-ban reggel 8-tól 1/2 12-ig tart a szentmise, mert a napló beszámolója szerint hangversenynek is beillő mértékben muzsikálnak alatta. Kár, hogy a szerzők nevét nem jelzik: „1. A Kyrie előtt szimfónia. 2. A Gloria előtt a fúvósok hármas kara intrádát játszik, ezt követi szimfónia, majd éneklük a Glóriát. 3. A szentlecke után szimfónia, majd hegedűverseny következik, amelynek szólóját Ambró Ignác Romuald első hegedűs adja elő, és megismétlik a szimfóniát. 4. A Credó előtt intráda, utána fuvolaverseny Bohus János előadásában, és több szólamban éneklük

¹⁴³ DiarSod 26—44. 1.

¹⁴⁴ Uo. 41—42. 1.

¹⁴⁵ Uo. 39. l.: „... singulis diebus 1° a 3° quadrante ad octavam tubarum et timpanorum clangoribus populus ad devotionem invitarentur... sacrum solemne, sub quo D. Musici in Violino, Flautroversis, obois et tubis Regium Concert exequuntur, palmam omnibus haec in nobilissima Musices arte praeripuit N. D. Ignatius Romualdus Ambro... sub prandio in diversissimis Musicis Instrumentis suas nobiliter agunt partes Musici 30, qui post etiam a Praeside prandio tractantur.”

a Credót. 5. Az Offertóriumot szimfónia keretezi, majd az Offertóriumot szoprán és trombita szóló gazdagítja. 6. A többszólamú Sanctust intráda vezeti be. 7. Az Úrfelmutatás alatt két oboa, fagott és kürtök játszanak ún. Feld music-ot. A Benedictust szoprán és basszus szólóval színesítik. 8. A Pax Domini végén a trombiták hármaskara majd gordonkaverseny hangzik fel, amelynek szólóját a zenekar említett első hegedűse adta elő. Az Agnus Dei énekletét két harsona kíséri, majd Bohus János és Ambró Ignác Romuald két oboán Andantét játszik. 9. A mise végén a zenekar hármaskórusa szimfóniát játszik csodálatos harmóniával.”¹⁴⁶

Négy társuk temetéséről is olvasunk a naplóban. Legrészletesebben a zenekar tagjának, a Csehországból való 19 éves Hajek Ferencnek 1768. ápr. 15-i temetéséről írnak: „Este 6-kor a jogászok és a filozófusok az irgalmasok templomába vonulnak a szertartásra. Két sort alkotva ünnepélyesen kísérik a koporsót a piacon, majd a Káptalan utcán át. Elöl haladnak a kisdíákok. Zászlójukat hat fáklyavivő kíséri és a zenészek első kórusa, amely kürtökkel, trombitákkal és dobokkal gyászzenét játszik. Az Oltáriszentség társulat zászlóját is hat fáklyás kíséri, s a zenészek második csoportja fagott, oboa és kürtök kíséretében gyászindulót játszik. A temetést végző papot a zenészek harmadik részlege követi és a Miserere énekét kürtökkel és fagottal kísérik. A koporsót 12 fáklyavivő kíséri, és a zenészek negyedik kórusa fagott, oboa és kürtök hangjaival enyhíti az emberi hangok fájdalmát. A szokatlan gyászpompa annyira magával ragadta az egri polgárok lelkét, hogy férfiak, nők, fiatalok és öregek nagyszámban csatlakoztak a gyászmenethez. Este 9-kor ért a menet a temetőbe. A szertartás befejezése után a zenészek este 10 óráig együtt maradtak és fájdalmas szomorú muzsikával búcsúztak zenésztársuktól... Ápr. 16-án 10-kor a kollégium kápolnájában ünnepélyes rekviemet tartottak, ápr. 24-én pedig elhunyt társukért a halottak zsolozsmáját mondták el, s a Miserere zenekari kísérettel hangzott fel.”¹⁴⁷

¹⁴⁶ Uo. 44. l.: „... 1° ante Kyrie Symphonia. 2° ad Gloria Intrada a triplicit Choro, post Symphonia dein Gloria a vocibus concertisset. 3° Post Epistolam Symphonia omnibus partibus repetitis luditur, mox instituitur in Fidibus concert a D. Primario Violinista Ignatio Romualdo Ambro, quod immediate excepit rursus Symphonia cum repetitione. 4° Ad Credo intradae, ut prius ad Gloria, his apponitur illico Concert in Flautraversa a D. P. Joanne Bohus, demum agitur figuraliter ipsum Credo. 5° Ante Offertorium Symphonia, ipsum Offertorium Discanto et tuba concertantibus peragitur. Fit dein Symphonia. 6° Ad Sanctus Intradae, ut prius, has sequitur figuralis Cantus textus ipsius Sanctus. 7° Sub elevatione ordinatur Feld Music a duabus Obois, Fagotto, Cornibus. Dein Benedictus fit vocibus Basso, Canto Concertis. 8° Post Pax Domini (quod praedictus triplex tubarum chorus terminavit) Concerto in Basseti a praenominato D. Violinista primario producitur, hocque finitum Agnus a duobus trombonis sequitur, quod iterum Andante a duabus Obois concertantibus per D. Joannem Bohus et D. Ignatium Ambro institutum excipit. Denique 9° Missae Sacrificio finem imponit Symphonia triplex omnibus Instrumentis Musices mira harmonia peracta.”

¹⁴⁷ Uo. 36—38. l.: „Hora 6^a Vesp. diei 15 facultas Juridica et Philosophica constituta ad Conventum Fratrum Misericord. Ecclesiae caerimoniis in duos ordines se se distribuit et distributa solemnī pompa per forum et plateam capitularem cadaver ad locum destinatum comitatura progreditur. Praemittit scholas juniores, ad quarum labarum sex inter facigeros chorum primum Musicorum cornibus, tubis et timpanis moestissime ludentium habet, ad labarum Suae Archi Sodalitatis sex rursus inter facigeros alterum chorum instrumentis fagott, obois, cornibus Feldmarsch tristissime ludentium, tertium ante officiantem Cantum Ps. Miserere Cornibus, Basson luctuose obsecundantium, quartum denique ad

1770. okt. 21-én Eszterházy püspök levélben szólítja fel Balajti Mátyás tanárt, a kongregáció prézesét, hogy Kenti (Kanti) Szent Jánosnak, a lengyelek nagy szentjének, a krakkói egyetem egykori kiváló tanárának ünnepét minden évben okt. 20-án üljék meg. Ez évben nov. 18-tól 20-ig emlékeznek meg az ifjúság védőszentjéről (St. Joannes Cantius): A feldíszített kápolnában nov. 18-án délután 2-kor zenés vesperást, 1/2 6-kor litániát énekelnek a szent ereklyéi előtt. Kivilágított diadalkaput is állítottak a kollégium előtt. Itt 1/2 7-től éjjel 1/2 12-ig szól a zene, a mozsarakból pedig minden órában lövések hangzanak. Nov. 19-én az ünnepélyes misét 10-kor énekli a zenekar kettős kórusa kíséretében. A 1/2 1-kor kezdődő ünnepi ebéden asztali zene szól, 3-kor vesperást, 1/2 6-kor litániát énekelnek. Okt. 20-án 9-kor ünnepi zenés misét, délután 5-kor litániát tartanak, és *Te Deumot* énekelnek. Az ünnepséget a diadalkapu előtt este 10-ig tartó muzsika zárja be a mozsarak hangjának kíséretében.¹⁴⁸

A püspöki iskolának 1774-ben az új líceum épületébe való áthelyezése után a Foglár-kollégium zenekaráról többet nem hallunk. A Szent Imre-konviktus részére, amely a kollégium épületében maradt továbbra is, Eszterházy püspök 1773-ban háziszabályokat adott ki. Ebben részletesen foglalkozik a fegyelmi ügyekkel. A zenéről röviden emlékezik meg: „... a prefektus engedélye nélkül a napirendet nem változtathatják meg s főleg egymást nem zavarhatják. Ezért hangszereken játszani csupán a társalgásra és felüdülésre kijelölt órákban szabad. A szabályt megszegőktől hangszerüket elveszik.”¹⁴⁹ A Szent Imre-konviktust II. József korában 1784-ben megszüntetik. Miután az épületet egy évig a görögkatolikus kispapok szemináriumának, majd egyéb célokra használták, csak 1816-ban tudta Fischer érsek ugyanebben az épületben megnyitni az új érseki fineveldét, népszerű nevén Foglár-intézetet. Majd az angolkisasszonyok letelepítése céljából 1852 körül áthelyezték a mai Foglár u. 1. számú épületbe. A Pyrker alapítású székesegyházi énekiskola, amelyről részletesen szoltunk a II. fejezetben, 1828-tól ezen intézmény keretében működött: első szakaszában a Kossuth L. u. 8. számú épületben, majd második szakaszában 1864-től már a Foglár u. 1. számú épületben.

Eszterházy püspök életének főművét, a líceumot 1762-ben kezdték építeni Gerl, majd Fellner tervei alapján. Az építkezés annyira előrehaladt, hogy 1774. nov. 9-én

cadaver cum facigeris 12, Fagott, Oboas, Cornua rursum infantium et voces humanas flebiles, quin fletum ipsum naturalem ad omnem stuporem exprimentium. Raperit haec insolita funeralis pompa eo Civium Agrientium animos, ut omni ex parte viri, mulieres, senes et juvenes frequentissime confluerent et funus ad locum praefixum comitarentur. Hora 9^a vespertine officians cum cadavere ad coemeterium pervenit, qui cum omnia Divina terminasset, tunc Musici in unum confluent et tam suavi simul admirabili, tam luctuoso simul naturali instrumentorum suorum concentu venatum suum Collegam venerantur . . . sed omnes ad finem (qui fit hora 10^a noctis) constantes permanserint . . . Die 16. in sacello . . . hora 10^a fit sacrum solemne de Requiem. Die 24. mane sacrum, a meridie vero recitatur officium defunctorum pro defuncto consodale Fr. Hajek. Psalmum Miserere Domini Musici sub hoc officio luctuosissima figurali Musica persolvunt.”

¹⁴⁸ Uo. 25., 91—93. l.

¹⁴⁹ Élt A.V. 510. 1773. nov. 14. *Regulae Communes Conv. Nob. S. Emerici*: „... nec licitum erit absque scitu et annufo Praefecti Domus ordinem perturbare, minus vero alios studentes inturbare. Hinc Musicis Instrumentis non alias vacare poterunt, nisi tempore colloquii aut recreationis, alias vero attentantes suis instrumentis priventur. . . .”

— napló szerint — „már az egyetem új épületében” kezdte munkáját a püspöki iskola mindhárom tanszaka.¹⁵⁰ Mint ismeretes, az 1777-es Ratio Educationis rendelkezése után Eszterházy egyetemi terve nem valósulhatott meg. Ettől kezdve aztán mindig gazdagabbá alakuló épületét csak líceumnak nevezte. Maga az építkezés elhúzódott 1782-ig. A kápolna berendezésével csak 1795-ben készültek el.¹⁵¹ A napló szerint ez év novemberében készült az új orgona és a márványból épített szenteltvíztartó.¹⁵² Szigeti az orgona építését — Szalay Lajos volt egri organista szóbeli közlésére építve — Árvay Józsefnek tulajdonítja, aki az 1795-ös években Gyöngyösön lakott. Majd 1884-ben Burgfeld Ferenc egri orgonaépítő átépítette.¹⁵³

A liceumba áthelyezett iskola jogi és bölcsészeti tanszaka II. József alatt szünetelt, a teológia pedig — mint szóltunk róla — előbb az Egerben felállított generális szeminárium keretében működött, majd Pestre vitték fel. II. József halála után a három tanszak ismét folytatta munkáját a líceum épületében, Pyrker érsek pedig főiskolai rangra emelte. Helytartótanácsi rendeletre 1850-ben a jogi szakot megszüntették, csak Bartakovics érseknek sikerült 1861-ben visszaállítani. A bölcsészeti szak pedig — mint erről is szóltunk — 1850-ben átvéve a ciszterci gimnázium V—VI. osztályát két tanéven át négy évfolyamú iskolaként működött, majd 1852/53-tól beleolvadt a ciszterci gimnáziumba, amely ettől kezdve nyolcosztályos gimnázium lett. A liceumban az érsek 1852-ben csak a kispapok részére tartott fenn bölcsészeti szakot: VII—VIII. osztályú gimnazista kispapokat tanítottak, akik azonban a cisztercieknél érettségiztek. 1874-ben ezt a szakot megszüntették, és a VII—VIII. osztályú kispapok a ciszterciekhez jártak ezentúl iskolába.¹⁵⁴

A líceum díszterme és színházterme gyakran volt helye hangversenyeknek, kápolnája pedig zenés istentiszteleteknek. Mégis sajnálatosnak tartjuk, hogy a benne működő háromtanzakos iskolának már nem volt olyan jól virágzó zenei együttese, mint amilyennel rendelkezett a Foglár-kollégiumban. (A kispapok zenei együttesének liceumban tartott szerepléseiről a papnevelő-intézet keretében már beszámoltunk!) Zsaskovszky Ferenc visszaemlékezése szerint is csak az 1840-es években volt vonózenekar két évig az intézetben. Öccséről, Endréről írja a nekrológban: „1841-ben Egerbe jött a bölcsészeti tanfolyamra, hol a Lyceum kápolnájában mint orgonász működött és a lyceumi ifjúsági vonó-zenekarában, mely két évig tartotta fel magát, működött s a téli idény alatt színházban is díjtalanul

¹⁵⁰ DiarSod 121. l.: „Hac die ex Collegio Foglariano studia altiora transferantur tractanda in novam Domum Universitatis, qua Exc. Dominus Comes Eszterházy . . . pro bono publico Patriae et Ecclesiae magna majestate extrui indefesse curat.”

¹⁵¹ Az építkezésről részletesen lásd SoósEgyetem; HevesMűemlék II. k. 444—465. l.

¹⁵² DiarSod 1795. nov. 12., 209. l.: „Exhortator memoriale porrigit Rsmo Dño Pro-directori, quo ejus Mediationem expetit pro impetrando a Sua Excellentia Episcopali organo novo ad Sacellum Lycei et aquae benedictae conservatorie cistercula marmorea ac die 13^a ab eodem Dsmo Dño Pro-Directore laetus intelligit actum resolutum esse.”

¹⁵³ SzigetiEger 66., 151. l.

¹⁵⁴ UdvardyLiceum 356. l.; Egri Egyházmegyei Közlöny 1874. okt. 16., 20. sz.

működött, tevékeny részt vett.”¹⁵⁵ A jogliceum 1887-ben alapított Olvasókörének szabályai sem utalnak állandó zenei együttesre: „A felolvasások, szavalatok, dal- és zeneelőadásokkal egybe köthetők... Dal- és zeneelőadásokkal egybekötött felolvasások vagy egyéb, az egylet jövedelmeinek öregbítésére rendezett ünnepélyek, mulatságok stb. a lyceum épületében nem rendezhetők.”¹⁵⁶

A liceumi kápolnában tartott diákmiséken és litániákon — kivéve a kispapok szemináriumbeli kórusának időnkénti közreműködését — Eszterházy püspök idején és később is csak orgonakísérettel énekeltek népéneket. Veni Sanctén, Te Deumon a székesegyházban vettek részt. Az új székesegyház építkezése idején 1830—1837-ig a liceumi kápolnában — mint beszámoltunk róla — a káptalani istentiszteleteket végezték. Az ifjúság részére viszont erre az időre a dísztermet, miként a korabeli naplóíró írja a Sala defensoriát rendezték be kápolna céljára.¹⁵⁷

A jogászok és bölcsészek zenés mulatozásáról, kihágásaikkal kapcsolatos rendelkezésekről jó néhány adat maradt fenn. Mindezekről a következő fejezetben szólunk. Az 1848-as évek lelkes hangulatát idéző és zenei adatokat is tartalmazó leírásokat pedig a VI. fejezetben közöljük.

Református egyház és iskola

A Vasárnapi Újság számol be arról, hogy 1860. aug. 15-én a maklári egyház „fiókegyházát” (leányegyházát) alapították meg Egerben. Vasváry Károly ügyvéd a Sánc u. 269. számú emeletes házának földszintjét ajánlotta fel ideiglenes imaháznak. A tiszáninneni egyházkerületi közgyűlés okt. 10-én hagyta jóvá az alapítást. 1861-ben harangot is kaptak. Az ideiglenes imaház felett épített kis fatoronyban helyezték el.¹⁵⁸ 1861. máj. 27-én a sok résztvevő miatt az imaház udvarán tartották a „nemzet halottja”, Teleki László iránti kegyeletből a gyászistentiszteletet.¹⁵⁹

1862-től kezdve máj. 1-től aug. 31-ig. minden vasárnap, az év többi részében minden harmadik vasárnap köteles Szunyogh Mihály énekvezér istentiszteletet tartani a leányegyházban évi 50 ft-ért. Nyugtái szerint 1866. ápr. 29-ig látja el szolgálatát, májustól kezdve Oláh Mihály andornaki tanító veszi át tőle az egri énekvezéri tisztet.¹⁶⁰

1866-ban a Carlone által épített ún. Herner-házat veszik meg imaház céljára (ma Markhót F. u. 2.). A házat rendbehozzák, az emeleti imateremben 104 ülőhelyet alakítanak ki, és tornyot építenek a tetőre.¹⁶¹ 1867-ben Váradi Sándor ároktői

¹⁵⁵ Élt A.N. 2700. Az egri érseki tanítóképző 1883/84. évi értesítője 4. l.

¹⁵⁶ UdvardyLiceum 922—923. l.

¹⁵⁷ Uo. 790—791, 835. l.; Élt Prot. Cons. Ep. 1790. okt. 18., 339. l.

¹⁵⁸ Vasárnapi Újság 1860. szept. 16., 38. sz., 461. l.; Reflt Iratok 1860. aug. 28.; SzabóRef 98—101., 126. l.

¹⁵⁹ Vasárnapi Újság 1861. jún. 23., 25. sz., 297. l.

¹⁶⁰ Reflt Egyháztanácsi jegyzőkönyvek 1862. júl. 6., 1863. nov. 29.; uo. Iratok: Szunyogh és Oláh nyugtái passim.

¹⁶¹ SzabóRef 138. l.; HevesMüemlék II. k. 383. l.

orgonaépítő 200 ft-ért négyregiszteres orgonát készít az imaház részére. Mivel Szigeti e hangszerről nem szól,¹⁶² részletesebben foglalkozunk építésével: 1867. jan. 14-én és márc. 10-én Szabó József alsóborsodi esperes és Pozsgay Lajos maklári lelkész levélben foglalkozik az orgona ügyével: tört oktávájú legyen vagy ne, olyan legyen, mint a maklári orgona vagy ne? Végül is márc. 29-én Váradi kötelezvényében eldönti a kérdést: „Alulírott kötelezem magamat az egri reformált leányegyház számára 200 ft az az kétszáz ostr. ft [osztrák forint] értékű forintokért egy minden részében új, nem törött négy oktávájú s négy mutációs orgonát készíteni s az f. é. június 16 napjáig a templomban úgy felállítani, hogy az ezen napon, mint a templom felszentelés napján mint tökéletesen kész orgona használatba vetethessék. Az orgonát saját költségemen tartozom Egerbe szállítani s felállítás ideje alatti ott létemkor saját személyemet illető szabad szálláson kívül semmi nemű más követeléseket nem tehetek. A kialakított árból a mai napon mint előleget 100 az az száz ft-ot felvettem, 40 az az negyven forint mint második előleg f. é. június 8^{án} fog fizettetni, a többi 60 az az hatvan forintnyi összeget csak is a tökéletes felállítás és kipróbálás után követelhetvén. — Az orgonán történendő oly hibákra nézve, a melyek az én dolgozatomra vihetők vissza, a felállítás napjától számítandó egy évig jót állok s kötelezem magamat ily előfordulható hibákat a történendő felszállítás után 14 nap alatt ki igazítani saját költségemen. Eger Martius 29 1867 elismerve Váradi Sándor Ároktő.” A hangszer diszpozíciójára vonatkozólag — amennyiben valóban így készítette el — Szabó jan. 14-i levelében találunk bővebbet: „Váradi urral beszéltem, olyan orgona, mint a maklári kb. 200 ft. — A makláritól abban fog különbözni, hogy a billentyűk végig egy sorban fognak lenni, nem törött oktávájú leend. — Változatok princ 2 láb, oktáv 1 láb czinből — fa változatok flauta minor 4 láb, hang fedett vagy is dugott, — flauta major 8 lábnyi, szintén dugott; fűvója egy nyomású, claviatúrája széles hangok feketék, a többiek fehérek.”¹⁶³

1867. júl. 28-án foglalkoznak az imaház felszentelésének tervével: „... szept. 15-én fog végbemenni... amely alkalomra megjelenendő ónodi dalárda működendik az egyházi énekléssel közre... igen célszerűnek mutatkoznék, ha 15^{ik} mint a templom szentelési napon, dalárdaestély és estve nyilvános táncvigadalom rendeztetnék; a templom szentelés utáni társas ebédre pedig a' helybeli érsek, a' káptalan tagjai s egyéb egyháziak, úgy világiak is meghivatnának.” Aug. 1-én az egyháztanács a kaszinó nagytermét kéri az ünnepség céljára. Válasz: „kivételesen” ingyen engedik át a termet. Aug. 4-én az alispántól engedélyt kérnek, hogy a felszentelés ünnepén tárgysorsjátékot is rendezhessenek az egyház javára 3475 ft értékben. Az Egri casinói társulat szept. 8-i gyűlésének határozata: „Szept. 15-i imaház ünnepélyes fölszentelése alkalmával nevezett egyház javára azon estve tartandó nyilvános táncvizgalom végett a följárati lépcsőket szőnyegekkel borítsák be — egylet díj nélkül teszi ezt, mint máskor is.” A felszentelés napján az imaház udvarán tartották az ünnepélyes istentiszteletet igen sok előkelőség jelenlétében. Kun Bertalan tiszáninneri püspök tartotta az ünnepi beszédet. Az ónodi dalárda

¹⁶² Lásd SzigetiEger.

¹⁶³ Reflt Iratok 1867. jan. 14., márc. 10. (a két levél); 1867. márc. 29. (Váradi kötelezvénye).

valóban énekelt, öt szekéren érkeztek Egerbe. Délben 100 személyes díszében vettek részt a meghívottak, a kaszinói bála 600 meghívót küldtek szét. 10 ft-os jegyeket árultak a bála és a tárgysorsjátékra: „Táncrend: Nyitány 1. Csárdás, 2. Francia és keringő, 3. Csárdás, 4. Francia és csárdás, 5. Rezgő (Zepperl) polka, 6. Csárdás, 7. Francia és galopp. Szünóra. 1. Csárdás. 2. Francia és csárdás, 3. Fűzértáncz. 4. Csárdás, 5. Francia és mazurkapolka, 6. Kör és csárdás, 7. Csárdás.” A belépő jegyen szereplő táncrendet plakátokon is hirdették. 1867. nov. 6-án tartott egyháztanácsi gyűlésen bemutatják a táncestély és a tárgysorsjáték elszámolást:

Bevétel	1270 ft 22 x
Kiadás	549 ft 68 x
Marad	720 ft 54 x.

Az ónodi dalárda, valamint az egyházi és világi vendégek kocsisainak összesen még 60 ft-ot fizettek ki.¹⁶⁴

Szabó szerint 1885. dec. 5-én a presbitérium kimondja: Eger önálló anyaegyház lesz. 1886-ban az egyházkerület határozatukat jóváhagyta.

Bartakovics érsek 1858-ban saját kezű levele kíséretében 150 ft-ot küldött a maklári református iskola építéséhez, és 1860-ban a két sessió földet öröktulajdonba engedi át az egyháznak. 1886-ban pedig Egerben pályázatot hirdetnek: „a lelkész fogja tanítani az egyház kebelében felállítandó elemi osztályú gyermekeket is.” Szabó szerint azonban csak 1896-ban került sor az egri református iskola alapítására.¹⁶⁵

*

A görögkeleti és az izraelita egyház és iskola zenéjéről levéltári anyag hiányában nem tudunk szólni. Az előbbieket templomának építéstörténetével foglalkozva Voit úgy tudja, hogy az ágostonosok régi templomát használták a 18. század elejétől. Az egri püspökök akadályozása ellenére is végig működtek, iskolájuk is volt. Az 1752-től állásban levő Rome Dömötör szerb tanítót Bihari említi. A városi összeírásokban 1767—1777 között pedig Popini Anasztáz tanító nevét találjuk. Papot, káplánt, görög-szerb tanítót a templom pénztárából fizettek. 1776-tól 1804-ig Vitkovics Péter — az Egerben 1778-ban született és ott diákoskodó költőnek, Vitkovics Mihálynak az apja volt a plébános, aki az éneklést kedvelte. Az ő működése alatt építik fel végre II. József engedélyével új templomukat. 1788-ban áldották meg és „tornyára nagy pompával föltették a keresztet”. Az ünnepélyes felszentelésre csak 1804. nov. 21-én került sor. Bihari szerint később igyekeznek olyan tanítókat alkalmazni, akik mind a két nyelvet ismerik s így a templomban is két nyelven tudnak énekelni.¹⁶⁶ — Az 1840. évi országgyűlés 29. törvénycikke

¹⁶⁴ Uo. passim; SzabóRef 138—142. l.

¹⁶⁵ SzabóRef 96., 151., 179. l.

¹⁶⁶ HevesMüemlék II. k. 562—582. l.; BihariTört I.; BihariTört II.; Conscriptio OL mikrofilm 34 489—34 491. sz. tekercs; SugárEgri 437. l.

értelmében a zsidók — a bányavárosok kivételével — szabad letelepedési engedélyt kaptak a városokban. Egerben 1841-től a városi összeírásokban Breiner Jakab, Salamon Moyzes tanító és Fischer Lőrincz héber énekesz nevét találjuk. A mai Hibay Károly u. 7. számú telken építették fel 1845 körül klasszicista stílusú zsinagógájukat és iskolájukat.¹⁶⁷ 1858-ban Schwartz István, az izraelita hitközség elöljárója Rudolf császári trónörökös születése alkalmából 100 pengő forintot adományozott az irgalmas nővérek által vezetett kóroda javára.¹⁶⁸ — A minoriták naplójában még két adatot találtunk működésükről: 1881-ben „Márczius 30-án fogadta nagy pompával a helybeli izraelita ort. [ortodox] hitközség a' várva várt Schreiber Simon Pozsonyból jött rabbiját, kinek megérkezésére közel 300-ra menő idegen izraelita jött városunkba. A vonat megérkezésekor 54 fogatot számláltak, kik az ortodox templom felé hajtottak, hol nagy tömeg várakozott. A templom bejáratánál felállítva volt a menyezet, hol a község tekintélyesebb része bevárta az ünnepelt rabbit, kit üdvözlő beszédekkel fogadtak.” A másik adat a fiatalságról szól: „1885. máj. 17. a helybeli zsidó fiatalság táncmulatságot rendezett a Szécsényi kávéházban; de ki is tettek már előre magukért, a rendezőség határozottan kimondotta, hogy semmi féle kereszténynek nem szabad részt venni.”¹⁶⁹

¹⁶⁷ Conscriptioes OL mikrofilm 34 532. sz. tekercs; HevesMüemlék II. k. 309. l.

¹⁶⁸ Élt A.N. 671. Parochialia 1848—1862.

¹⁶⁹ DiarMin VI. k. lapszám nélkül.

V. A polgárság zenéje

Kötetünk bevezetésében utaltunk arra, hogy a korabeli Magyarország szabad királyi városainak zenei struktúrája elsősorban abban különbözik a mezővárosokétól, hogy a zenélés központjában a város zenészei, a toronyzenészek állanak. Ők látják el a város sajátos zenei funkcióit (toronyzene, idegen vendégek fogadása, zenélés a város ünnepein stb.), de szerződéseik révén részt vesznek a templomok, iskolák zenei együtteseiben is, valamint egyeduralmat élveznek a szórakoztató zene területén. A magánzenészek csak az ő engedélyükkel, a nekik lefizetett összeg ellenében muzsikálhatnak. Az igen terhes kötelességtől, a toronybeli örkdéstől (tűz és víz jelzése) igyekeznek szabadulni. E célból külön toronyörököt állítanak, maguk pedig csak zenei kötelességüknek élnek (a 18. században már színházi zenélést is vállalnak).¹

Eger az 1695-ös Fenesy-egyezmény alapján elvesztette a néhány éve megszerzett, de jóvá nem hagyott szabad királyi városi jogát. „Kiváltságos püspöki város” lett, de ezzel lényegében mégis káptalani püspöki mezőváros maradt s szabad királyi városi jellegéért hiába küzdött másfél századon át.²

Mivel nem volt szabad királyi város, nem is voltak sohasem toronyzenészei. Csupán éjjeliőrök, majd toronyőrök vigyáztak tűzre, vízre, éjszakai nyugalomra. Az utóbbiak ugyan trombitával jelezték az órákat is — mint általában a mezővárosokban — de nem voltak toronyzenészek, a város zenészei, nem játszottak rendszeresen toronyzenét sem.

Erdődy püspök 1725-ben elrendeli, hogy az éjjeliőrök, a bakterok egész éjszaka az utcákon járva óránként jelezzék az időt, a tüzet vagy más veszedelmet pedig azonnal jelentsék. Húsz forintot kapnak munkájukért.³ 1765-ben a négy bakter kérésére az éjjeliőr fizetése 35 ft, 12 kila búza és hat máriás cipőre. Ebből 20 ft-ot a város, 15 ft-ot az uraság, azaz a káptalan vállal.⁴ 1768-ban beírják a városi jegyzőkönyvbe azokat a szövegeket, amelyeknek óránként való éneklésére Farkas János városi jegyző tanította meg az újonnan felvett magyar bakterokat: Molnár Istvánt, Varga Mártont, Kodory Mihályt és Kovács Istvánt. A szövegek az országos hagyományból ismertek. Kilenc órára: „Hallya meg a háznak Ura, kilenczet ütött már az óra, a' nap el-mentt nyugottára, vigyáz[!] a' Tűzre és házodra,

¹ BárdosKassa; BárdosToronyzenészek; BárdosSopron; BárdosVárosi.

² NagyEger 176—177. l.

³ Vjk 1725. jan. 8., 3—4. l.; BreznayEger I. k. 264. l.

⁴ Vjk 1765. jan. 9., 8. l.

kitül őrizzen meg az Isten és a' Szűz Mária, kilenczet ütött már az óra, Ditsértessék a' Jezus Krisztus az Ő Szűz Anya Mária." (Stb.)⁵ 1793-ban a 9 pontból álló „Baktereknek regulái” pontosan meghatározzák kötelességeiket, köztük természetesen szerepel: „Ejszakának üdein az Órát annak rende szerint a szokot stációkon ki kel kiáltani . . . Ha valamelyik bakter beteges állapotja miat az óra kiáltást vagy más kötelességét el nem végezhetné, tartozik ötet a fray [szabad] Bakter segíteni. Úgy mind azon által, hogy ez előbb a vásárbírónak meg jelentessen.”⁶ 1847-ben és 1853-ban a város ismételen elrendeli és elvárja, hogy „az éjjeli örök kiáltása eránti rendeletet szoroson megtartsák”.⁷

Idéztük már Barkóczy püspöknek 1750-ben kelt rendeletét, amelyben a szabad királyi városok toronyzenészeinek egyik jogát, vagyis hogy a magánzenészek csak az ő engedélyükkel zenélhetnek, a saját káptalani zenészeinek is megadta, és a városi tanácstól a szabály megtartását is megkövetelte. Ugyancsak az ő hasonló gondolatát valósítja meg a városi tanács, amikor 1753-ban elrendeli, „hogy valamint más Királyi városokban éjeli vidgázók tornyokban tartattnak, az kik főképpen minden fertály órát kiáltják, hogy ittis azon szükség hasznos léssen két arra való józan ember arra fog rendeltetni Bakterek fizetésével, kiknek is a város nagy Templomi Toronyban való alkalmatosságokruul provideálni [gondoskodni] fog az Földes Uraság segítségével”.⁸ Mivel semmi nyomát sem találjuk továbbra az ügynek, úgy tűnik, a rendelet nem valósult meg. Legközelebb 1800-ban olvasható hasonló javaslat a városi jegyzőkönyvben, de most az örökös helyéül az azóta felépült líceum tornyát ajánlják.⁹ 1828-ban, Pyrker érsek idejében megismétlik kérésüket, de most már sikerrel. Pyrker érsek nem a líceum tornyába helyezteti a toronyőrt, hanem az 1837-re felépült új székesegyház egyik tornyába. 1838-ban az egri plébános tiltakozására a városi toronyőr a város kamarai pénztárából s nem a plébánia pénztárából fogja kapni évi 65 ft fizetését. Urbanovics József toronyőr, aki a plébánia szolgálatában áll, 1838-tól ellátja a toronyőri szolgálatot, de részleteket nem tudunk örökösének módjáról.¹⁰ Hogy mi a toronyőrség sorsa, arról Rada György és Kertész Ferenc 1865. júl. 13-án benyújtott kérvényéből értesülünk, akik toronyőrök szerettek volna lenni: „. . . Mellyet ama boldog emlékü Pyrker László János Pátriárka érsek, ki midőn a nagy templomot építette, szeretett várossáru Egerrül is megemlékezett azon jóval, hogy a tornyok tetején egy pár tűzi vigyázó szobát alapított és meg hagyá, hogy abba öröké torony örök tartassanak. Volt is szép ideig, de meghalt. Kihalt tehát vele a vigyázat és most üres régen kivált éjjel a torony.” Bartakovics érsek, a káptalan és a városi tanács 1865-ben tárgyal a toronyőrök ügyéről. Az intézmény felújítását szükségesnek tartják. A város

⁵ Uo. 1768. jan. 13., 263—264. l.; a teljes szöveget közli BreznayEger I. k. 220. l.; SzomjasHajnal 87., 107—108. l.

⁶ Vjk 1793. szept. 11., 1360. sz., 725—726. l.

⁷ Uo. 1847. júl. 17., 1270. sz., 350. l.; uo. 1853. febr. 10., 81. sz.

⁸ Uo. 1753. nov. 21., 179. l.; BreznayEger I. k. 265. l.

⁹ Vjk 1800. szept. 9., 519. sz., 284. l.

¹⁰ Uo. 1828. márc. 15., 200. sz., 157. l.; uo. 1838. szept. 6., 1589. sz., 1017. l.; uo. 1840. febr. 8., 229. sz., 148. l.; aug. 22., 1185. sz., 706. l.; uo. 1841. jan. 7., 27. sz., 27. l.

függetlenített városi toronyőrt szeretne, Bartakovics érsek és a káptalan óhajára azonban orgonafúvó státussal kötik össze az állást. Az érsekkert mellett levő régi toronyőri lakás helyett új kétszoba-konyhás lakást építenek ugyanitt, s az északi toronyban alakítják ki az őrszobát. 1866. okt. 1-től Kiss Józsefet és Füleki Jánost nevezik ki toronyőröknek. Fejenként 150 ft-ot, 20 kila kétszerest és négy öl fát kapnak. Az örkanonok elkészíti az „Főegyházi Toronyőr s orgonafúvó nyomók” szabályzatát is. Az örökös váltással hat órán át tart. Tűz esetén a toronyban levő csengetyűvel, harang félreverésével jeleznek, a hangnagytű csövel kiáltanak, nappal a tűz irányába zászlót, éjjel égő lámpát helyeznek. Rendszeres kötelességük „minden óranegyedkor az erkély 4 oldaláról jelt adni a síp vagy trombitába az óranegyed számával megegyező egyes belefúvás által valamint nappal, úgy éjjel is. Óra ütésekor szinte jelt adni alkonyodtól viradatig síp vagy trombitával három kettőzött s'egy egyes belefúvás által; hajnaltól pedig alkonyodtig mintegy tíz másodpernyi csengetés által.” 1866. jún. 11-én Huszár János egri lakos, kiszolgált katona is beadja kérvényét a toronyőri állásra. Hangsúlyozza, hogy magyarul, németül és szlovákul beszél. „1856^{1k} évtől, miután muzsikai tudományba gyakorlott és kitanult vagyok, számosan megjelenek a templomi zenekar közt és a legsúlyosabb trombita hangot művelem, — a nagy orgonát építő mester Mózer Úr mellett segédkedtem, kitül oly gyümölcsös tapasztalást nyerék az orgona készítésben, hogy ha valami javítás benne szükségeltetnék, képes vagyok abba a hibákat mindenkor kijavítani.” Kérését ekkor még nem teljesítik. 1868. okt. 24-én újra kéri az állást. Arra is hivatkozik, hogy a távirdai előljáró őt mint trombitást gyakran és jól alkalmazta. A részeges Füleki János helyébe aztán 1868 novemberében őt nevezik ki második toronyőrnek és orgonataposónak.¹¹ Vele kapcsolatban nagy hibákról nem tudunk, csupán arról, hogy az egri önkéntes tűzoltó egyesület parancsnoka panaszt tesz a toronyőrök ellen 1875-ben: „Ugyanis őrszolgálati naplóikból kitűnik, miként a toronyőrök több ízben 1/4—2/4—3/4, sőt egy ízben két egész óráig nem jeleztek semmit.” Természetesen figyelmeztetik őket kötelességük pontos teljesítésére!¹²

Mivel alapszabályzata a rendszeres kóruséneklést is előírja, foglalkozunk az 1860-ban alapított katolikus legényegylettel is. Célja az iparosifjúság nevelése. Hétköznapiokon este 8-kor, vasárnap pedig délután tartottak számukra órákat. Bartakovics érsektől kérték, hogy óráikat a líceum épületében tarthassák, mintegy 180 főnyi ifjú részére.

1860. szept. 8-án tartották ünnepélyes zászlószentelésüket, amelyen a beszédet Mindszenty Gedeon, egri papköltő mondta. A líceum termében rendeztek délután

¹¹ Klt XII—2a Iratok 39. doboz 1865. máj. 5., 20., jún. 12., nov. 4., 17.; 1866. aug. 4., szept. 10., okt. 27. (káptalani gyűlések); 1865. júl. 13. (Rada és Kertész kérvénye); 1866. jún. 11. (Huszár első kérvénye); 1866. júl. 8. (érseki leirat és a szabályzat szövege); uo. 42. doboz 1868. okt. 24. (Huszár második kérvénye, ajánlása); nov. 28. (kinevezése).

¹² Uo. 52. doboz 1875. aug. 4-i és aug. 7-i gyűlés; HmL IV—414. I. sz. doboz: Az egri önkéntes tűzoltó egyesület nyomtatott alapszabályai 1874. — Zenei adatokra, így zenekar működésére nem utal. — Breznay szerint 1877-ben az egri kaszinó kistermét átengedték a három évvel azelőtt alakult egri tűzoltóság zenekarának gyakorló órák céljára. Lásd BreznayKaszinó 112. l.

igen nagy közönség előtt ünnepélyt a következő énekkari számokkal: „Üdvözlő dal, négyes férfikarra alkalmazva, énekelve az egyleti összes énekkar által . . . Népdal (szózat) négy férfikarban . . . Egyházi szózat négyes férfikarban . . . Induló négyes férfikarra.” A művek szerzőit s a kórus vezetőjét sem említik. Az egylet 10 éves fennállásának ünnepét 1870. szept. 11-én esős idő miatt nem az egylet udvarán, hanem a liceum dísztermében tartották „szavallati-színi és énekeloadás” keretében.¹³

Tánc és szórakozás

Idéztük a II. fejezetben Barkóczy püspök 1750-ben kelt rendelkezését, amelyben mint Eger földesura a szabad királyi városok toronyzenészeinek egyik jogát adta meg a székesegyházi zenészeknek: a szórakoztató zene terén az első hely őket illeti meg, és a magánzenészek csak a lefizetett összeg ellenében muzsikálhatnak. Külön érdekessége az intézkedésnek, hogy 42 — nagyrészt magyar nevű — egi magánzenészt sorol fel. A számot jelentősnek tartjuk!

A székesegyházi zenészek e kiváltsága Barkóczynak érsekké való kinevezése után bizonyára lassan feledésbe ment, de nem a szórakoztató zenélésben való részvételük. Konkrét bizonyítékát csak 1813-ból találtunk: A lipcsei csata alkalmából tartott egi megemlékezésen, nov. 8-án — mint erről a VI. fejezetben beszámolunk — Wilt karnagy a székesegyházi együttest a kereskedő ifjakkal 30 tagúvá bővítve egész éjjel szórakoztatta az egi közönséget.¹⁴

Hogy a káptalani zenészek az egi farsangi bálokon szoktak muzsikálni, ennek bizonyítékát Türk János Antal káptalani zenésznek felvételi kérvényében találjuk 1843-ban: 1838-tól Gyöngyösön lakik, s az egi káptalani zenészek hat alkalommal meghívták őt kiséíteni az egi nemesi bálókra.¹⁵ 1845-ben a káptalan többek között azért javasolja a káptalani zenészek fizetésének a felemelését, hogy csökkentsék szórakoztató zenei szerepléseiket. A zenészek viszont arról panaszkodnak, hogy a cigánybandák szaporodásával csökkent a szereplések száma, így a mellékkeresetükben kár érte őket.¹⁶ Az 1845-ös években — mint Türk János Antal, Braun Keresztély és Partisch János káptalani zenészek beadványaiból ismeretes — úgy elszaporodott a báli és vendéglői szereplésük, hogy egymás között is nézeteltérések támadtak. Zsasskovszky karnagy a kórus új szabályzatában is kénytelen korlátozó intézkedéseket hozni. Ezek között a legfontosabb, hogy csak a karnagy tudtával vállalhatnak magánzenélést. Mint hangsúlyoztuk, Zsasskovszky nem vonta meg tőlük az effajta mellékkereseti lehetőségeket, csupán korlátok közé szorította.

¹³ HmL IV—414. I. sz. doboz 1880. dec. 8. (Alapszabályok); Élt A.N. 671. 1860. márc. 15., 27. és máj. 15. (alapításra vonatkozó iratok); uo. A.N. 2642. 1860. jún. 22. (kérvény a liceumban való tanításra); Vasárnapi Újság 1860. szept. 16., 38. sz., 461. l.; Religio 1860. szept. 22., 24. sz., 191. l.; Egi Egyházmegyei Közlöny 1870. szept. 16., 18. sz., 151. l.

¹⁴ Hazai s Külf. Tudósítások 1813. nov. 24.

¹⁵ Élt A.N. 2327. 1843. dátum nélkül.

¹⁶ Uo. 1845. nov. 21., dec. 4.

E külső szerepléseikre bőséges alkalmat nyújtott az 1833-ban alapított egri kaszinó. Az iparosok és értelmiségiek által alapított társaságot Pyrker érsek 1832-ben hagyta jóvá. Spetz József gyógyszerésztől bérelték a kaszinó helyiségeit, többek között az emeleti tánctermet és a földszinti kávéházat is (Széchenyi u. 18.). Az épületet 1841-ben Rajner Károly és Frimm Károly kanonokok megvették, s tőlük bérelte továbbra is a kaszinó egyesület, majd 1878-ban a kaszinóé lett az épület.¹⁷

A városi jegyzőkönyvben arról olvasunk, hogy mindjárt az első évben is rendeztek bálakat a táncteremben, így pl. a király születésnapja alkalmával (júl. 19.) és a szokásos novemberi Katalin-bált. Mindkét rendezvény teljes bevételét a város közvilágításának fejlesztésére ajánlották fel.¹⁸

A kaszinói bálokról Breznay számol be részletesen, aki szerint még a kaszinó alapítása előtt, 1824. nov. 24-én az egri megyei bálról utazott haza Bihari János, és Hatvannál kocsjá feldőlt, maga pedig karját törte. Az 1840-es években farsang idején szerdán és szombaton tartottak bálakat a kaszinó nagytermében, de híresek voltak az Anna-, a Katalin-bálok és a jogászok báljai is. A káptalani zenészeknek csak a kaszinó nagytermében tartott hangversenyeken való közreműködéseit említi, báli szerepléseikre nem utal. A Honművész azonban beszámol arról, hogy az 1837. jan. 16-án a kaszinóban tartott jogászbálon Wilt Antal káptalani karnagy és Braun Keresztély káptalani zenész szerzeményeit játszották: „Nyomatott táncrend osztatott, mellyen új és egri születésűek szerzeményei is: nemzeti táncok Wildtől, új keringők ‚szöke leány szerelme’ Brauntól; — ‚barna hölgy bája’ Wildtől. A báli hangászkar szorgalommal rendeztetett.” Breznaynál viszont hallunk a Bunkó „barna Hangász Kar”-ról, azaz az egri Bunkó nevű cigány zenekaráról, a gyöngyösi katonazenekarnak Morelly katonakarmesterrel való közreműködéséről, egy pesti hangász karnak meghívásáról és báli zenéjéről, később 1883-ban Palócz Kálmán zenekarának jól sikerült csárdásairól is. A kaszinó 50 éves jubileumi ünnepélyén (1883. jún. 17.) pedig nem csupán a bálról írnak, de arról is, hogy Zalár József az 50 év történetéről előadást tartott, és az Egri Dalkör is közreműködött.¹⁹

Frankenburg Adolf egri jogász hallgató korában az 1830-as évek elején rendszeresen részt vett Szalay Károlynál, a hadfogadó parancsnokság főhadnagyánál tartott zeneestélyeken, „hol nem csak jól vacsoráltunk, hanem apróztunk is világos viradtig a honi és külföldi tánczokat. Olly jól érezte magát az ember e töszyökeres magyar házban, hogy alig vártuk mindig a szerdát, hogy é szív és lélek derítő multságokat újra folytathassuk.”²⁰

Verbuválás céljára a 18. század első felében az ún. Generális házat használták (Zalár u. 11.). Mivel helytartótanácsi rendeletre 1756-ban O’ Donnel gróf generális

¹⁷ Lásd részl. BreznayKaszinó 135—140. l.; HevesMüemlék II. k. 550—552. l.; SzabóEger 136. l.

¹⁸ Vjk 1833. júl. 13., 1568. sz., 529. l.; uo. dec. 8., 2358. sz., 798. l.

¹⁹ BreznayKaszinó 83—103. l.; Egri népújság 1883. jún. 21., 35. sz., 199. l.; Honművész 1837. jan. 26., 8. sz., 64. l. — A Wiener Stadtbibliothek MH 9804/c jelzetű kézírata Wilt Antal nyolc keringőjét tartalmazza, amelyeket testvérenek Ignácnak ajánlott és az egri kaszinó nagytermében 1817 farsangján előadtak. Címlelapja: „8 Walses pour le Piano Forte composées et dedié a son Frere Ignace Wilt par Antoine Wilt. Aufgeführt in Erlauer Cassino Saale in Fasching 1817.” (Domokos Mária szíves adata.) Mindez arra utal, hogy Egerben már 1817-ben is volt kaszinó!

²⁰ FrankenburgEmlék II. k. 55—56. l.

szállása céljára kellett átalakítani az épületet, verbuválásra Herner Ferenc bíró házánál (Markhót F. u. 2.) bérelnék helyiségeket havi négy rénus forintért.²¹ 1773-ban a verbuválás ideiglenes megszüntetéséről olvassuk: „Az Nemes Város régenten Unicornis nevezet alatt levő Vendégfogadója, mely is subseque [utólagosan] Verbunk Háznak fordítván, minek utánna leg közeleb [!] az egész országban abbéli katona fogadás el marasztatott volna, újra ismét Korcsma Háznak rendeltettvén . . .”, bérbe adják.²² A minoriták naplója arról számol be 1787. okt. 22-én, hogy újra elkezdték a verbuválást: „Ma Eger városa elkezdte újra ünnepi pompával a katonaszedést: elől haladt kardjával a jegyző kék színű köpenybe öltözött két magyar trombitásával; követte őket Dienes szenátor úr piros csizmában, a piac felügyelője [vásárbíró], a városi hajdúk sárga csizmában. A csapatot berekesztette négy cigány zeneszóval.” Másnap folytatták a verbuválást, „de kevés haszonnal”. Okt. 31-én pedig a verbuvált újoncok nagy verekedést csaptak, még Dienes szenátor, a verbunkos kapitány is megsérült.²³ 1787. dec. 14-én a városi tanács beszámol arról, hogy 30 újoncot verbuváltak Dienes István verbunkos kapitány vezetésével. A 11 napi zenélésért a muzsikusoknak 11 ft-ot fizettek ki.²⁴ 1792-ben helytartótanácsi rendeletre a városi tanács köteles a verbuválás céljára zenekarról is gondoskodni, amely két bandára osztva az egész vármegyében is végzi a feladatát. Ha cigányzenészekkel nem tudják a kérdést megoldani, akkor más zenészeket kell fogadniok.²⁵ 1794-ben a cigányok panaszkodnak a városi tanácsnál, hogy verbuváláskor tavaly is erőszakkal kényszerítették őket muzsikálásra. Panaszukat jogosnak tartja a tanács hivatkozva arra is, hogy „a’ Fölség mostani üdöben senkit erővel katonának vitetni sem akar, méltán concludálni [következtetni] lehet, hogy ezen instans portiosó [adófizető kérelmező] lakosokat a Musikálásra erővel kényszeríteni lehessen, a végett determináltatott [elhatároztatott], hogy ennek utánna őket a Nemes Magistratus a Musikálásra erővel kényszeríteni épen nem fogja, hanem ha a Verbunk Musikásokat akar, tehát vélek . . . illendően megalkudván nékiek illendő béreket meg adgya, kétség kívül semmi kényszerítésre valamint annak előtte épen semmi szükség nem lészen”.²⁶ 1795-ben maga a verbunkos hadnagy jár közbe, hogy a közreműködő cigányoknak engedjék el az adójukat: „Szabó Gergely verbunkos feő Hadnagy személyesen meg jelenvén a Nemes Tanács előtt azon Musicus cigányoknak, akik tudniillik a verbunknak Musikálnak, portiojukat relaxalni [adójukat elengedni] vagy alább

²¹ Vjk 1756. ápr. 5. és 21., 307—308. l.; HevesMűemlék II. k. 600. l.

²² Vjk 1773. jan. 4., 6. l. — Voit szerint a mai Kossuth L. u. 28. számú lakóház 1775—1791 között a püspökség „Unicornis” kocsmája volt. Lásd HevesMűemlék II. k. 381. l.

²³ DiarMin 1787. okt. 22.: „Hodie incipit Civitas Agriensis conductionem militarem sequenti, eaque solemnī pompa: praecedit videlicet framatus cancellista duos secum ducens tubicines hungaricos caeruleis tectos palliis; hunc sequitur P. D. Senator Dienes in rubris cothurnis et P. D. Inspector fori, Hajdones Civitatenses in flavis cothurnis; compagniam hanc clausere 4 Zingari cum Musica . . . Conductio pro statu militari a Civitate hac haeri inchoata, diligenter prorsus continuatur, parvo tamen cum fructu.”

²⁴ Vjk 1787. dec. 14., 1284. sz., 513. l.

²⁵ Uo. 1792. júl. 11., 1012. sz., 427. l.; V 1/b Tanácsi iratok 150. doboz B XCV/a 1012. 1792. júl. 11.

²⁶ Vjk 1794. jan. 31., 179. sz., 74—75. l.

vétetni kérte, mely ebbéli kérésére nevezet Feő Hadnagy Úrnak megígérte a Nemes Tanács, hogy jövőre az portionnak ki vetése alkalmatosságával igen is reflexióban fogja venni a Nemes Verbunknak Musikáló czigányait.”²⁷

Bronyevszkij magyarországi utazásának emlékeit idézve így emlékezik vissza az egri verbuválásra 1820-ben: „Újoncszedés szemtanúja voltam Egerben. Tizenkét ittas huszár gazdagon sújtásozott atíllában zeneszó mellett haladt végig az utcákon, egyesek táncoltak, mások nótaszóval lépdeltek. A nóták tartalma a következő csalogató ajánlatot tartalmazza: A szabad magyarok közül ki az, aki életét a haza védelmének szenteli? . . . Végül az őrmester megrázza a pénzzel telt kosarat és a szegény nép, mely torkig van földesuraival, felveszi a csákót és megkapja egyéni zsoldját és nyomban felesküszik.”²⁸

Igen sok tanú vallomásából áll össze annak a csetepatének ügye, amely 1812.júl. 12-én kezdődött Egerben: Gulovics János liceumbeli filozófus diák este 9-kor szállása felé haladt, amikor az utcán „verbunkos katonák muzsikával mentek”. Ki akarta kerülni őket, de azok a verbunk házhoz vitték és katonának kényszerítették. A katonák szerint „a nevezet Deák előbb ugyan a czimbalmosnak, utána pedig a káplárnak is kezet adván önként állott ugyan katonának, azonban minék utána valami 12 lépésre ment volna a Verbunk ház felé, meg kötötte magát s mivel menni nem akart, erővel el vitettetett, annak utánna pedig a katonaságra semmi kedve sem volt”. Megtudván a dolgot diáktársai a liceum kormányzója segítségét kérték, akinek a verbunkos hadnagy nem adta ki a diákot tekintettel arra, hogy hivatalosan assentaltatott, azaz már besorozták katonának. A hírre júl. 15-én a diákok maguk indultak el a Verbunk házhoz, hogy kérjék elengedését. Nagy csoport kisebb és nagyobb diák is összejött a Szerviták utcájában várva az eredményt. A küldöttséget nem fogadták, hanem „a Verbunk Hadnagy karddal, a verbunkosok és a Verbunk Muzsikások fokosokkal ütötték, üzték és kergették a Deákokat, sőt Marmol János házából ki is hurtzoltak 3 Deákot, az után pedig az Angyal Barát ötsét el fogták és verték s úgy kísérték erővel a Verbunk házhoz.” Végül a liceum kormányzójának erélyesebb közbelépése után elengedték az elfogott diákokat, magát Gulovics Jánost is.²⁹

1813-ban a vármegye rendeletére intézkedik a városi tanács a verbuválásról: „A Tekintetes Nemes Vármegye által meg határozottván, hogy ezen mostan adandó Regruták számában Eger Várossa 31^{el} fog állítani. Hogy ezen Katona állítás minnél alkalmatossabban meg történhessen és a magok jó akarattokból be álló Katonákkal a Felsőnek és a Hazának a szolgálát meg tétessen, ez Nemes Város részéről a Verbunk ki állítattatni és még azon nap fell öltöztetni rendeltetett. Kik Fejévé Nemes Dienes Istvány Úr választatott, kinek is fáradsága a dolog végeztével illendő Honorarium által fog meg jutalmaztatni. A Verbunk Strázsa Mesternek minden napra fizetésül rendeltetett 42 xr. A közlegényeknek pedig 30 xr minden nap, úgy a be álló Regrutáknak is 30 xr mind addig, míg által adattnak . . . A

²⁷ Uo. 1795. nov. 26., 1176. sz., 621. l.

²⁸ Bronyevszkij Utazás 73. l.

²⁹ Élt A.N. 2526. passim.

Muzsikuskoknak is hasonlóan egynek egynek napi bére 30 xr határozottatott.”³⁰ Az 1820-as évektől kezdve a Fazola-házat használta a város toborzó háznak (Harangöntő u. 1. sz.).³¹

A zenés szórakozások idézését a mészárosok céhének furcsa szokásával kezdjük. A minoriták naplójában 1755, 1756, 1757 farsangja alatt is beszámolnak az újoncfelvétel módjáról: „Ma [febr. 10-én] délben egy órakor az itteni mészárosok jéghideg vízzel telt hatalmas hordót helyeztek el a város főterére. Ingre és alsóra vetköztetett inasukat trombiták hangja és hegedűk muzsikája kíséretében, vidám kiáltások és koccintások közepette végzett szertartással hatalmas tömeg szemeláltára a vízbe merítették s így sorolták be a céh tagjai közé.” Hasonló volt a ceremónia a két következő évben is, de két inassal történt mindez.³²

Eltiltás lett az eredménye a szabó céh hagyományos zenés szokásának a jogtalan visszaélés miatt. A városi tanács kénytelen volt foglalkozni az ügygel 1769. júl. 2-án: „Pók Ignác instantiájára [kérésére] fel citáltatván a Szabó Társaság azon okbul, mivel az múlt héten szokás szerént Attya Mestert választván tánczot tartottak, melly tánczra az Instáns Margocsik Mártony társával együtt magokat nem adván Láda késértessére [kísérésére] az illendő fizetést in xr 15 le fizették, mivel pedig hétfőn estve kedvek érkezett, tehát el mentek az Táncz helyre és magokat az Dékánynál jelentették, ki is naponként egy márvást praetendalt [követelt] tőlök, mint más idegen Legényektül, hanem a legények gazdája az ellenezvén meg mondotta az Instánsnak és pajtársának [!], hogy csak fél poltolással [pótolással] tartoznának, amint az instáns pajtársával együt ennek szavára hétfőn eczaka, kedden eczaka és csötörtökön ebédtil fogvást végig ott mulattak.” Mint Breznay összefoglalja a történetet — pénteken délben 23 mester számadást készített a multság kiadásairól és kivetették a pótlást kinek kinek a fejére. És itt jelentkezett a különbség, mert egyik-másik megfizette az összeget, de akadt olyan is, aki — hivatkozván a hétfőn este adott máriásra — nem volt hajlandó fizetni, így pl. Pók Ignác sem, aki nemes ember volt. Ezért az atyamester és a jelen volt legények 10 korbácsra ítélték és az ítéletet végre is hajtották. A tanács a jogtalan törvénykezésért 40 forinttal büntette az atyamestert és a legényeket. „Emellett, mivel már közönségessen ezen Táncz lármázással s verekedéssel szokott végbe menni, a mint Tavalyi fatalis casus [végzetes eset] mutattya és az idénis bizonyította, más különbenis ez csak korhelységet, erszénnye s egéssége vesztegetéssit, s-lelki sérelmet hozna magával, azértis ezen Táncz ex ratione boni publici semel pro semper simpliciter cassaltatik [a közjó érdekében egyszer s mindenkorra megszüntettetik].”³³

³⁰ Vjk 1813. jún. 14., 288. l.

³¹ HevesMüemlék II. k. 307. l.

³² DiarMin 1755. febr. 10., 106. l.: „Hodie post prandium hora I^a Laniones hujates ingentem cadum aqua glaciali repletum ad publicum Civitatis forum exponentes, unum ex Tyronibus suis solo femorali et indusio vestitum inter tubarum clangorem et fidium concentum laetasque acclamationes et pocula adhibitis suis caeremoniis coram frequenti populo intinxerunt sicque suarum sodalium coetui adnumeraverunt.”; uo. 1756. márc. 1., 152. l.; 1757. febr. 21., 211. l.

³³ Vjk 1769. júl. 3., 135—136. l. BreznayEger II. k. 273. l.

A városi tanács tiltó rendelete már rég erejét veszítette, amikor 1794-ben a ferenceseknek okoztak kellemetlenséget a táncoló szabó legények. A ferencesek naplójának leírását Türk foglalja össze: 1794. szept. 8-án, Kisasszony ünnepének előestéjén a barátok közelében levő kávéházban — Türk szerint a szabók céhházánál — kezdték a táncmulatságukat és folytatták az ünnepen is. Szept. 7-én délután már olyan nagy lármával kezdték a táncot, hogy a délutáni ájtatosságot megzavarták a templomban. Másnap ebéd után újra folytatták a muzsikát és a táncot. A ferencesek arra kérték a városbíró, legalább az istentisztelet idején hagyják abba a mulatozást. A hajdú megjelenése idején abbahagyták a táncot, de a tilalom ellenére újra folytatták. A következő év farsangján ismét táncmulatságot szerettek volna tartani a kávéházban. A városbíró azonban nem adott rá engedélyt. Így mérgesen ugyan, de másutt kellett helyet keresniök a táncmulatságra.³⁴ A ferencesek naplóírója 1805. máj. 26-án, vasárnap is felháborodva szól arról, hogy az említett kávéházban már délben egykor kezdte ropni a táncot zeneszóval a gombkötők céhének fiatalsága késő estig, s nem voltak tekintettel arra, hogy délután a kateketikai körmenetben sok tanuló vonult át énekszóval a székesegyházból az ő templomukba. Kénytelenek voltak jelteni az érsekségen, ahonnan tiltó rendelet érkezett a kávéházba.³⁵

Táncmulatságra vonatkozó első tiltó intézkedést Barkóczy püspök, Eger földesura 1756. jan. 26-i rendelkezésében találtunk. Először a mindjobban elburjánzó álarcosbálokat tiltja. A rendelkezése ellen vétőket a városi tanács börtönnel és 12 ft-tal büntesse! Majd részletesen foglalkozik a diákok ügyével: „Ezen kívül, mivel az Törvényt és Philosophiát tanulónak minden táncz, korcsmába járás és nyári üdőben 10 óránál, téli üdőben pedig 9 óránál tovább szállásokon kívül való estvéli létel nem külömben étszakai kóborlás szörnyüképpen tilalmas, parancsoljuk azért minden illyest iffiak gazdáinak, nem különben korcsmárosoknak is, hogy ha valakiket rendelt üdejüknél tovább szállásokbul elmaradni vagy valahol tánczolni vagy korcsmába jární észre vennének, azokat nevenként juridicum Collegium Direktorának vagy viczéjének bé mondgyák; hogy ha pedig azon házi gazda, kinek ollyas iffiuja rendelt idejénél tovább szállásáru el maradt vagy végtére azon korcsmáros — a hová az ollyatén iffiu jönn, az ollyas parancsolatot meg szegő tanuló iffiat, amint fellyebb parancsoltatik, két nap alatt bé mondani el mulatná, az dolog valósságra ki sülvén, mind annyiszor az Város Magisztrátussa által az Ispotályra 6 forintokban el marasztasson.”³⁶

Eszterházy püspök nem csupán a cigányokat munkára szorítani és ezért zenélésüket is tiltani, de a jogászok mulatozásait is rendszabályozni óhajtja. A városi tanács az ő kívánsága szerint hozza a kávéházi zenélésről szóló rendelkezést 1773-ban: „Kegyelmes Urunk eő Excellentíája újonnan kiadott kegyes Parancsolattya értelmében, hogy az Juristáknak éczakákon való sok rendetlen Excessusai annyival is inkább job móddal el távoztassanak, mind e két Kávés Szidernek keményen Magistratualiter megparancsoltatott, hogy előbbeni esztendőbeni

³⁴ HistFranc 1794. szept. 8., 310. l.; TürkEger 225. l.

³⁵ HistFranc 1805. máj. 26., 413. l.

³⁶ Vjk 1756. jan. 26., 260—261. l.

Determinációk szerint Nyári holnapokban ugyan 10, télen pedig 9 óra után szabad ne legyen semmi féle italt házánál adni, annyival is inkább Musikát az olyan Éczakai kóborlóknak csábítására tartani.”³⁷

A szigorú rendelkezések ellenére továbbra is táncoltak a diákok, muzsikáltak a cigányok, legfeljebb büntetésben részesültek, mint az 1774-ben történt két eset is tanúsítja: Febr. 13-án az Oroszlán vendéglőben 9 jogász kezdetben nyugodtan táncolt, de aztán összeverekedtek a katonákkal, akik a várba hurcolták őket. A Foglár-kollégium igazgatója elsősorban a tiltott táncolás miatt büntette meg a diákokat. Ugyanazon év decemberében a muzsikus cigányok is ráfizettek tiltott szereplésükre: Advent első vasárnapján a Hatvani hostyán levő házban tartott kézfogóra Viktor György szabadságos katona is betért, de nézeteltérése támadván hat ifjúval, ezek őt kidobták a házból, „de csak ugyan némelly ösmerősei visza hitták, az Iffúság pedig Czigányok hegedülésin tánczolván, újra beléje kötelőszködtek és csúnyául öszve verték, s-meg vérezték, hajátis nagy csomót ki szaggattak . . . Megvizsgálván és discutiálván az Nemes Tanács csak ugyan ezen rossz erkölcsű Iffiakat vétkesnek találta mind az katona meg verésében, mind pedig hogy az Szent Adventi napon hegedültetni s -tánczolni bátorokdtek, mert ugyanis az Musika és Táncz volt oka a veszedelemnek, arra való nézve mind a hatan kiki 25 kemény pácza ütással a piaczon levő Deresben a katonának láttára meg büntettek, a Czigány hegedűsöknek pedig musikája confiscáltattván 48 óráig aristomban tetették.”³⁸

1781-ben a vásárbíró az ifjúság kihágásairól panaszkodik a városbírónak: esténként 9 óra körül csoportokba verődve botokkal, zeneszóval lármáznak az utcákon, a bakterokat zavarják az órakiáltásban, zajongva belépve a vendéglőkbe zavarják a polgárok szórakozását is. A városbíró Eszterházy püspökhöz küldi panaszlevelét. A püspök két körlevelet bocsát ki az ügyben az iskolákhoz és a szállásadókhöz, amelyeket Udvardy teljes terjedelmükben közöl. Különösen lelkükre köti a korcsmák és kávéházak tulajdonosainak, hogy a gyakran előforduló rendtelenségeket azonnal jelentsék a városbírónak, ő viszont tüstént tegyen jelentést az iskolák igazgatóinak.³⁹

Kellemetlen véget ért a jogászok Szent János pohara-zenélése 1791. máj. 17-én és 18-án: „Pósvay Collegánk és Physicus Jekelfalusy Uraknál a’ Szent János Poharát musika szóval tartottuk, melly alkalmatossággal ezen mulattságunknak egyik napján úgymint 18^{án} kedvünk eredvén a további magunk’ mulatására, estve a’ Rác Utzán musika-szóval tisztességesen tett járkálásunkba némelly ugyan azon az Utzán lakozó Úri embereknek házok előtt is megállottunk ’s musikáltattunk; ugyan ekkor Kilián Úrnak háza ellenében is, midőn meg-állottunk, ’s minden legkisebb láрма nélkül Musikánkat halgattuk volna, az említett Kilián Úr minden ok nélkül közünkbe lőtt, mellyen mi is fel-háborodván, páltzáinkat ablaka’ tábláihoz fel-hajigáltuk ugyan, de tartván minden tovább meg-történhető veszedelemtől,

³⁷ Uo. 1773. dec. 6., 166—167. l.

³⁸ Élt Prot. Cons. Ep. 1774. márc. 5., 137—138. l.; Vjk 1774. dec. 23., 167—168. l.; BreznayEger I. k. 184. l.

³⁹ UdvardyLiceum 71—73., 764—769. l.

odébb indultunk fel felé az Uttzán, a' honnan Pósfay Collégánk el-kísérésére azon az Uttzán nem sok idő múlva musikálva vissza is tértünk, 's így egymástul el-oszlottunk. Következendő nap ismét, úgymint 19^a Horváth Collégánknál tartván hasonló mulattságunkat, azon móddal estve, midőn a' Ráczt Uttzán ismét musikával fel felé indultunk volna, a' fent említett Kilián Úr háza ellenében megállottunk, 's az előbbeni estve rajtunk tett egyetlen tselekedetnek mintegy megtutrtzolására tsendessen musikáltattunk, mellyre hogy Kilián Úr az ablakát kinyitotta, félvén, ne talántán a' más estvélihez hasonló lövést tegyen közinkbe, Abaffy ezen vakmerőségnek meg-akadályoztatására, a' nálla levő bottyát ezen szókkal: Zárd be eb atta az ablakodat, felhajtotta." Ennek azonban kegyetlen következménye lett: az udvarból három odarendelt hajdú kirohant, és Abaffyt kegyetlenül megverték, de Abaffy sem hagyta magát. Majd elmenekült, de a piacon elfogták és fogdába hurcolták. Másnap az összegyűlt diákok a városi tanács segítségét akarták kérni, de míg várakoztak, a városi jegyző biztatására a hajdúk a szobából kizavarták őket. Mivel ellenálltak, kegyetlenül megverték és elkergették valamennyit.⁴⁰

A Bunkó család tagjai, a nevezetes egri cigányzenészek gyakran szerepeltek a kaszinó báljain. A család egyik tagjának szerepléseivel kapcsolatban jogi esetei is akadtak, amelyekről az 1852-es városi jegyzőkönyv iratai alapján számolunk be: „Danyi János személyesen megjelenvén panaszképpen előadta, miként finomságra majdnem hasonlíthatlan hegedűjét f.é. Február 18-án Bunkó Alajos szándékosan úgy össze törte, hogy azt többé használni nem lehet, ugyanazért ötöt hasonló minőségű hegedű előállítására köteleztetni kérte — mire szinte személyesen megjelent Bunkó Alajos mentségére azt adván elő, hogy a kérdéses hegedűt azért törte össze, mivel ötöt panaszkozó Danyi János több ízben bosszúságra ingerelte, különösen pedig f. é. Febr. 18^{kn} megszurással fenyegette. Előadta továbbá, miként az említett hegedű az összes zenekar pénzén szereztetvén meg, s ekként a panaszkozó félnek nem tulajdona, — ezt követve Danyi János válaszképpen előadta, miként a többször említett hegedűt Miskolczon léttükkor nem az összes zenekar, hanem saját részére vette meg s annak ára bepanaszlott fél, mint igazgató által 6 pftban azon illetőségből elégitetett ki, mely részére az összes keresményből járult, s ekként az egyedül és kizárólag az ő tulajdona, mely állítás valósága, miután a zenekarból tanúkként megjelent több egyének által beigazoltatott, — az előadott panasz érdekében végeztetett. — Bepanaszlott fél önként el ösmervén azt, hogy panaszkozó Danyi János azon hegedűjét, melyet az a zenekarból megjelent több egyének által sajátjának beigazolt, szándékosan összetörte, hasonló minőségű hegedű előállítására köteleztetik, az esetre pedig, hogy ha ily minőségű hegedűt megszerezni képes nem lenne, annak ára ezennel 10 pengő forintban megállapítván, ezen összeg megtérítésében bíróilag elmarasztatik, s jelen végzés végrehajtására Ribóssy Gábor városi hadnagy ki küldetik.”

Pár nappal később szintén Bunkó Alajos ügyével foglalkoznak: „Spák István személyesen megjelenvén elő adá, miként Bunkó Alajos fija részére ezelőtt több

⁴⁰ Élt A.N. 2526.

hetekkel 4 vf [váltóforint] 30 x-ért egy pár kamasnyit készítvén, annak árával a jelenleg is tartozik, mire szinte személyesen megjelent Bunkó Alajos válaszképpen előterjeszté, miként követelőfél az egri magyar szüts legénység által a múlt hónapban rendezett táncvigalom alkalmakor vidor kedvű lévén fivővel több zenemű darabokat olly ígérlet mellett húzatott el, hogy részére egy pár kamasnyit fog készíteni, melyet el is készített, de annak árát, miután nevezett fivő azért megszolgált, megfizetni nem köteles, az esetre még is, ha hogy követelő fél hitet teend arra, hogy a kérdéses kamasnyi előleges megrendelésre, nem pedig fivő zenészi működése jutalmául készített, a követelésbe vett 4 vf 30 x-t megtérítendi, — a követelő fél azonban a kereset beigazolására kívánt pótló hittételt meg nem ajánlotta, ugyan — Végeztetett: Azon körülményből miszerint jelen kereset beigazolására kívánt s bíróilag is megítelt pótló hit tételtől követelő fél elállott, az tűnvén ki, hogy a kérdéses kamasnyi nem előleges megrendelésre, hanem alperes fél fivő által, követelő fél kívánatára tett zenész működés díjába készített, mely esetben többször nevezett alperes fél az említett kamasnyi ára megtérítésére kötelezhető nem lévén, jelen kereset alul felmentetik.”⁴¹

A táncos szórakozásokról írt beszámolókat Krajtsovits Anna gitárjának javításával fejezzük be, amelyből 1852-ben szintén bírósági ügy lett: „Krajtsovits Anna személyesen megjelenvén előadta, hogy gitárját Róth asztalosnak a végett adta át, hogy azon kellő javításokat tegye meg, melyet Nagy Antal czipel[!] készítő mester a nevezett asztalostól a kijavításáért követelt 1 pf. lefizetés mellett, mint a jelenlevő asztalos is igazolja azon ürügy alatt vitt el, hogy bizonyos multságban, hol a panaszkodónó is jelen leend fog használtatni, ez így lévén nevezett Nagy Antal a gitárt a jelenig is vissza adni vonakodik, — mire szinte személyesen megjelent Nagy Antal válaszola, miként a kérdéses gitárt eddig azon okból tartóztatta le, mivel a kijavításért általa fizetett 1 pf neki a jelenig sem térítetett meg, — mely válasz folytán panaszkodónó oda nyilatkozott, hogy a kijavítási 1 pf költséget azonnal megtérítendi, mihelyest a gitárját vissza kapja. — Bepanaszlott Nagy Antalnak saját elösméréséből világosan kitűnvén az, hogy Roth asztalostól a kérdéses gitárt a kijavításért követelt 1 pf kifizetése után valósággal elvitte, mihöz képpes ezen gitár visszaadására, panaszkodónó pedig a kijavításért nevezett Nagy Antal által fizetett egy pf megtérítésére bíróilag köteleztetnek.”⁴²

Katonazene

Eger egyházi és világi ünnepeinek elmaradhatatlan színfoltja volt a városban állomásozó ezrednek és a városi fegyveres polgárság alakulatainak kivonulása, díszlövészi s legtöbb esetben a zenekar közreműködése is. A VI. fejezetben korabeli beszámolók alapján erről bőségesen meggyőződhetünk. E helyen csak azokat az adatokat foglaljuk össze, amelyek a zenekar konkrét szerepléseire, működésére és zenészeire vonatkoznak.

⁴¹ HmL V—41. Bizottmányi gyűlési jegyzőkönyvek 1852. febr. 21., 200. sz.; febr. 27., 211. sz.

⁴² Uo. 1852. febr. 7., 154. sz.

Soós Imre szíves közlése alapján a II. fejezetben tisztáztuk, hogy 1697-ben Zenta város felszabadulása öröme rendezett egri ünnepen a várórség dán zsoldosainak trombitásai muzsikáltak. A várórség trombitásainak a székesegyházban való szereplésükért fizetett 1700-ban Telekesy püspök. Ugyanezeket küldi muzsikálni szívességből a vár parancsnoka 1700-ban a jezsuiták temploma alapkövetétele ünnepén is. 1705-ben a jezsuiták feltámadási körmenetén viszont a városban tartózkodó Rákóczi fejedelem zenészei muzsikálnak.

1716. ápr. 26-án, de feltehetően már 1715. okt. 2-án is, Erdődy püspök bevonulásakor is Friedrich Ernst Lanckhen ezredének zenekara működik közre, amelyről tudjuk, hogy 1712-től 1718-ig volt Egerben.⁴³ 1725. okt. 1-én a város kiváltságát tartalmazó diploma átadásakor Georg Christian Lobkovitz vértesezredének zenekara, az 1741. ápr. 13-i ünnepségen pedig, II. József születése alkalmával Theodor Lubomirski hg. vértesezredének zenekara szerepel.

A városi fegyveres polgárságnak is voltak zenei együttesei. 1757. márc. 30-án a francia követ fogadásakor a magyar lovasok is, a német gyalogosok is teljes zenekarral vonulnak ki. Ugyanerről olvasunk a nádor fogadása (1758. okt. 5.), Barkóczy hercegprimás egri látogatása (1761. jún. 16.), Eszterházy püspök bevonulása (1762. jún. 28.) és II. Lipót koronázásának egri ünnepsége (1790. nov. 15.) alkalmával.

A várbeli katonaság zenekarának szerepléseiről a minoritákkal kapcsolatban szoltunk. 1770. aug. 7-én és szept. 20-án új templomuk két tornya keresztjének elhelyezése ünnepén először a toronyból, másodszer lenn a Piac téren, a templom előtt muzsikálnak. E zenekarhoz tartozó tíz katonazenész fiú pedig 1790 húshagyókeddjén és 1791 Szent Antal-napján muzsikál náluk, az utóbbi alkalommal ebéd és vacsora után a kertjükben. 1803. júl. 10-én zenekaruk is kivonult József főherceg nádor fogadására, amely akkor elmaradt. Forrásaink az ezred nevét nem jelzik.

1814-től 1822-ig gyakran idézik az ünnepségeken a hg. Esterházy 32. sz. gyalogezred szerepléseit. Az ünnepek beszámolóí zenekaruk közreműködését kifejezetten nem említik, miként az 1824–1826 közötti években a Báro Geppert, Meinrad-lombardiai sorgyalogezred zenekarának a közreműködését sem, pedig természetesnek tartjuk muzsikálásukat. Az Esterházy-ezred karnagya 1800–1842 (?) között Scholl Miklós volt. 1826-ban a király születésnapján (febr. 14.) viszont a Nemes Palatinális Huszár Ezred Bandájának zenéjét dicsérik. A nádor tulajdonát képező 12. sz. kir. huszárezred karnagya Egerben Philipp Ferdinánd (1820–1822) és Wokurka Tamás (1824–1826).

A 19. század első felében a magyar és német lovas, ill. gyalogos fegyveres polgárság mellett a német lövészek zenekaráról is gyakran hallunk. Népszerű nevükön „Schittzer”-nek (Schützen) hívták őket. 1833-ban és 1834-ben a király születésnapján való szereplésükért az „Egri Lövöldöző Compania Musikusoknak” 7 ft 30 x-t, ill. 3 ezüst ft-ot fizet ki a városi tanács.⁴⁴

⁴³ Itt mondunk köszönetet dr. Karch Pálnak és Galván Károlynak szíves segítségükért.

⁴⁴ Vjk 1833. febr. 16., 320. sz., 123. l.; 1834. márc. 6., 399. sz. 173. l.

Az 1830-as években 1846-ig Egerben állomásozott Benczur József cs. kir. 34. sz. sorgegyezrede. A zenekar karmestere Laino Fülöp (*1805 Nápoly, †1860 Prága). Mihály Károly hadnagy (fuvolás) 1840-ben hangversenyen Laino Fülöp művét adja elő, az ezred zenekara pedig (ekkor már Wilhelm porosz ezredtulajdonos néven) 1845-ben az ezred céllövészeti multságán játszik.

Meg kell emlékeznünk arról is, hogy 1837-ben a székesegyház felszentelési ünnepén, de ezekben az években a kaszinó báljain is Ferdinand Carl d'Este főherceg huszárezredének gyöngyösi zenekara többször szerepelt, ill. kísérette az egri zenészeket — mint erről beszámoltunk. Néhány karnagyát név szerint is ismerjük: Török József 1831-ig, Baumgartner János 1831—1837-ig, Wondruska Ferenc 1837—1842-ig, Jusztich Engelbert 1842—1846-ig működött. 1843. ápr. 30-án a Barabás-féle Pyrker kép leleplezési ünnepén, valamint az 1844. jan. 14-i kaszinói bálon Wallmoden Gomborn Lajos gr. 6. sz. cs. kir. vértesezredének szintén gyöngyösi zenekara szerepel. Az együttesnek karmestere 1840—1845-ig Joseph Rudolf Sawerthal.

1868. febr. 25-én hangversenyt adott és a bálon is játszott Károly Sándor szász—weimár—eisenachi nagyherceg cs. kir. 64. magyar sorgegyezredének zenekara. Az ezred 1866—1871-ig állomásozott Egerben. Karmesterei: Hang Jakab 1865—1867-ig, Hajek Ignác 1867—1871-ig. Bizonyára a Wasa-ezred zenekara játszotta Beethoven gyászindulóját Bartakovics érsek temetésén 1873. jún. 4-én. Wasa, Gustav hg. 60. sz. cs. kir. magyar gyalogezrede ugyanis 1871—1876-ig tartózkodott Egerben. Karmesterei: 1871—1876-ig Oppelt József, 1876—1877-ig Keller Antal. 1874-ben ugyanennek az ezrednek zenészeiről olvassunk személyi adatokat az egri anyakönyvekben. (Nevüket lásd a VII. fejezetben.) 1878. jan. 26-án Samassa érsek ünneplésén és 1884-ben az úrnapi körmeneten Viktor Lajos főherceg 65. sz. cs. kir. magyar gyalogezredének zenekara játszik. Az ezred 1885-ig volt Egerben. Karmestere 1875—1907-ig Obhlidal Tamás.⁴⁵ A Wasa-ezred 1885-ben visszajött Egerbe. 1884—1889-ig karnagya Karl Waranitsch. Wasa hg. halála miatt az ezredet 1883-ban Appel János veszi át.

A székesegyházi zenekarral kapcsolatban említettük, hogy a helybeli katonazenészek — főleg Zsasskovszky Ferenc karnagysága idején — gyakran kísérették a székesegyházi együttest. Konkrét személyi cserékről is beszámoltunk: 1870 nyarán Novák Ferenc székesegyházi zenész átmegy a Weimar-ezred zenekarába, helyébe Köchner Adalbert (Béla) katonazenész jön Pécsről. Novák mint az ezred zenekarának tagja nősül meg 1871-ben Egerben.⁴⁶

1873-ban Razel Ferenc székesegyház hegedűst Hirsch Hugó helyettesíti, aki megtartja ekkor továbbra is a Wasa-ezred zenekari állását is. 1876-ban őt Miskolcra helyezi az ezrede. Utána Oppelt József, a Wasa-ezred egri karmestere veszi át Hirsch székesegyházi állását. Mint jeleztük már, ekkor Keller Antal lesz a katonazenekar karmestere, aki eddig a székesegyházban tenorista volt. Oppelt is, Keller is szerepel az 1876. ápr. 23-i hangversenyen, amelyről a VI. fejezetben

⁴⁵ Az úrnapi körmeneti adatot lásd Egri Egyházmegyei Közlöny 1884. jún. 16., 12. sz., 95. l.

⁴⁶ Ea 1871. ápr. 25., 214. l.

részletesen szólunk. 1877-ben Hirsch Hugó visszajön Egerbe, de nem katonazenésznek, hanem a székesegyházban lesz hegedűs. Oppelt József is marad ugyanitt 1878-ig, amikor aztán Brünnebe megy katonazenésznek.

Adatok a színházi zenéhez

1887-ig Egernek nem volt állandó színtársulata és közsínháza. 1873-ban Szegedi Mihály, 1882-ben pedig Krecsányi Ignác színigazgató kér engedélyt színikör építésére. Nagy szerint az 500 személyt befogadó színikör, aréna 1884-ben felépül, nyári előadások céljára megfelelő.⁴⁷ 1880-ban és 1882-ben az egri színház egyesület és részvénytársaság telket kér a várostól állandó közsínház építésére. A városi tanács szerint „a színészet egyik legnagyobb culturalis tényezője a' mai polgárosodásnak, sőt a' nemzetiségnek is nagy terjesztője, mely utóbbi szempont nálunk magyaroknál még mindig nagy fontosságú mozzanat . . . másutt már van, itt is legyen, nem maradhat el Eger”. Ezért az ún. Hosszú-pince telket s épületet ajánlják fel színház céljára (Almagyar u. 36. sz.).⁴⁸ Állandó színháza mégis csak 1905-ben lett a városnak!

A 18. századból inkább csak negatív adatokat ismerünk. 1756-ban „Novák Gáspár Komédiás városunk Bírája tilalma ellen is bátorkodott lovon dobolva a' várásson járni és komédiát jádczani és hazudni, hogy Bíró Uram meg engedte volna, azért imponáltatott, hogy Bíró Uramat kövesse megh és holnapi napon innen el mennyen, többé peddig Eő Felsőghe Parancsolattya fog admittáltatni”.⁴⁹ 1788-ban Brandt Fülöp aradi társulatának sem adnak játszási engedélyt, a kassai színtársulatnak pedig azért tagadják meg 1806-ban az engedélyt, „mert itt oly csekély a németek száma, hogy nem éri meg a fáradságot”.⁵⁰

A helytartótanács 1795-ben szigorúan előírja, hogy az állandó és a vándortársulatok is három havonként előre jelentsék be a helyi cenzornak azokat a darabokat, amelyeket előadni szándékoznak. A rendelkezést az egri városi tanács is tudomásul veszi.⁵¹ Egerben, az érseki városban a cenzor szerepét az érsek által kinevezett kanonok viselte. Joseph Leopold Probst színigazgató 1808. márc. 1-én Fischer érseknek köszöni meg az engedélyt, hogy a farsang idején „cenzurált szindarabokat és operákat adhat elő mindaddig, amíg Egerben tartózkodik társulatával”. A jövőben is az lesz a törekvése, hogy értékes, erkölcsös darabokat adjon elő és társulatának minden tagja viselkedésével is az egri közönség és az érsek meglegedését érdemlje ki. Húsvétig Gyöngyösön lesz társulatával, utána több tagból álló társulattal visszajön Egerbe. „Ehhez azonban tágasabb színpadra lenne

⁴⁷ Vjk 1873. máj. 13., 324. l.; máj. 25., 330. l.; uo. 1882. ápr. 30., 32. l.; NagyEger 303. l.

⁴⁸ Vjk 1880. aug. 1., 3693. sz., 371. l.; 1882. jún. 18., 1879. sz., 54. l.; BreznayEger II. k. 187. l.; HevesMűemlék II. k. 196. l.

⁴⁹ Vjk 1756. okt. 8., 350. l.

⁵⁰ Uo. 1788. ápr. 26., 425. sz., 147. l.; uo. 1806. jan. 20., 63. sz., 32. l.: „...hic loci exiguum Germanorum numerum esse, adeoque fatigium vix recompensatum iri”; HevesMűemlék II. k. 29. l.

⁵¹ HmL V—1/b Eger város tanácsának iratai B CXII b 216. 1799. ápr. 3.

szüksége, mint amilyen eddig volt a Le Ferre-féle kávéházban... Szabad alázatosan kérem, hogy az ún. Foglár-intézet nagytermét kapjam meg, ahol kényelmesebb és tágabb színházat rendezhetnék be. Az átalakítás és berendezés költségét és a megfelelő bért szívesen vállalnám." Az érseki hivatal válaszában részletesen szól a cenzúrakötelezettségről (nyolc nappal korábban be kell jelenteni az előadásra szánt darabnak a címét, bejelentés nélkül nem szabad előadást tartani stb.). Majd a Foglár-intézetéről is szólak: „Mivel illetékes helyen már bejelentették a Foglár-internátus visszaállítását és renoválását . . . az épületet eredeti rendeltetésére szánják. Így az épületben levő ebédlőt színházi előadás céljára nem engedhetik át.”⁵² Mint már említettük, valóban hamarosan megnyílt a Foglár-intézet, így az egyébként jó ötletet érthetően nem valósíthatta meg. Probst kérvényében mégis fontos adatot olvashatunk: 1808-ban a „Le Ferre-schen Kaffehaus”-ban játszottak, azaz a Kossuth L. u. 5. számú házban, amely Voit szerint 1810 körül Lefèvre Károly öntő és kávé tulajdona.⁵³

Igen hosszasan foglalkoznak az Egerben működő színtársulat igazgatójának, Gutsch Adolfnak azzal a kérésével, hogy a böjti hetekben is tarthasson előadásokat. Végül erre az időszakra is kap korlátozott engedélyt, de csak komoly tartalmú darabok előadására és az egri szegények javára is vállalnia kell előadást. Két hónapon keresztül Gyöngyösön játszott társulatával. 1816 farsangjának végéig Egerben tartózkodott, s úgy tűnik, a Specz-féle (későbbi kaszinó) teremben tartotta előadásait.⁵⁴ Specz József gyógyszerész ugyanis 1812-ben kezdi átépíteni házat: a földszintre kávéházat, az emeletre tánctermet építtet Povolni Ferenc tervei szerint. 1815-ben már játszott egy „komédiás” színjátszó társaság, tehát az építkezés igen hamar teljesen befejeződött — mint Voit írja.⁵⁵ Feltehető, hogy Déryné 1815-ben már itt játszott. 1823-ban viszont saját szavai szerint is a Spetz-házban lakott és játszott Szentpétery, Czelesztin, Kőszegi Eder Lujza társaságában. 1837-ben, amikor többek között a Zampában és a Normában énekelt, úgy tűnik, hogy a Szarvas-fogadó (Szarvas tér. 1.) nagytermében játszott. A kaszinó nagytermén (Specz-ház) kívül ez a fogadó is gyakran volt otthona a 19. század közepén a

⁵² Élt A. N. 2661. 1808. febr. 29., márc. 1.: „Gefertigter Schauspiel unternehmer . . . zensurirte[!] Schauspiele und Opern auch fernere Zeiten noch in so lange mit seiner Gesellschaft hier in Erlau aufführen zu dürfen. . . Dazu wäre aber ein geräumiger Schauplaz als der bisherige im Le Ferre'schen Kaffehaus nothwendig. . . Darf Unterzeichneter die demüthige Bitte um Einräumung des im sogenannten Voglarium befindlichen Saales, zur Errichtung eines bequemer und geräumigern Theaterschauplazes unterthänigst wagen. Die Unkosten und Art der Theatererrichtung daselbst würde er gerne selbst bestreiten und jeden gnädigst zu bestimmenden Zinns bereitwilligst entrichten. . . Da schon Höhern Orts wegen Herstellung und Wiedereinführung des Foglarischen Convicts wirklich eingeschritten worden ist. . . in gedactes Foglarische Gebäude verlegt und alldort versorget werden: so kann das Ansuchen des Bittstellenden Schauspiel — Unternehmers wegen Einräumung des im Foglarischen Gebäude befindlichen Speise-Salls zu theatralischen Darstellungen nicht gewährt werden.”

⁵³ HevesMüemlék I. k. 359. I. II. k. 339. I.

⁵⁴ Élt A. N. 2661. Iratok 1815. febr. 2.—1816. jan. 6.

⁵⁵ HevesMüemlék II. k. 551. I.

szintársulatoknak, miként szép idő esetén az érsekkertben felállított szabadtéri színpad is.⁵⁶

Az Egerben működő szintársulatok zenés darabjainál a zenekarban helyi zenészeket is alkalmaztak. Zsasskovszky Endréről tudjuk, hogy joghallgató korában az 1840-es években a téli idényben a színházban díjtalanul közreműködött. Részletesen szözlünk arról is, hogy a káptalani zenészek rendszeresen muzsikáltak a színházi zenekarban. Zsasskovszky Ferenc karnagy 1846-ban nem kifogásolja e mellékkeresetüket, csupán ahhoz ragaszkodik, hogy a karnagy tudtával vállalják ezt a mellékfoglalkozásukat is. Említettük, hogy Novák Ferenc 1870-ben lett a székesegyházi zenekar tagja. Előzőleg két éven át Latabár Endre kassai szintársulatának zenekarában játszott, sőt a szintársulat egri szereplései alkalmával két ízben az egri színház zenekarában is. — Természetesnek tartjuk azt is, hogy az egri katonazenészeket is felkérték közreműködésre, ha erre konkrét adatunk nincs is. Ez az egész országban szokásos volt!

A szintársulatok énekes és zenész tagjainak fizetéséről érdekes dokumentumot találtunk: 1884-ben Zsasskovszky Ferenc a székesegyházi zenészek fizetésrendezésével kapcsolatban különböző intézmények fizetése után érdeklődik. Így Krecsányi Ignác színigazgatóhoz is fordul, aki ebben az évben Egerben játszik szintársulatával. Krecsányi febr. 2-án válaszol Zsasskovszkynak: „Hozzám intézett azon becses felszólítására, miszerint tudassam tekintetességeddel, hogy a vidéken mi színigazgatók milyen fixumgégeket fizetünk az énekesnőknek, van szerencsém az alábbiakban felvilágosítással szolgálni: Erdélyi Marietta nyáron 300 forint, télen 400 frt. havonkint. Halmayné Emma nyáron—télen 250 frt. havonkint. Iványi Mari (segéd énekesnő) 120 frt. havonkint. Örley Flóra népszínműénekesnő 250 frt. havonkint. — Ezenfölül van szerencsém karnagy úrral tudatni, hogy a színházi kardalos nőknek 45—50 forint havi fizetésük van. A férfi személyzet havi gageja: Horváth Arnold tenorista — 180 forint havonkint, Kiss Mihály baritonista — 250 forint havonkint, Németh József bassista — 200 forint havonkint, Sajó Endre segédbariton — 70 forint havonkint. Megjegyezendő, hogy férfi — és női szóló színészeimnek évenként két jutalomjátékot tartozom egyénekenként adni. Férfi-személyzetem közül a tenoristák havi gageja 50—60 forint, a többi hangok 40—50 forint. Zenekarom havi gageja: violin prim 60 forint, nagybőgős, kisbőgős, fúvóhangszerek 50 forint havonkint, jelentéktelenebb hangszerek 40—50 forint havonkint. Maradok tekintetességednek őszinte híve Krecsányi Ignác színigazgató.”⁵⁷

A 19. században szinte folyamatosan szerepelnek szintársulatok Egerben. A városi jegyzőkönyvekben gyakran olvashatók színjátszó engedélyek. A nemzeti színjátszó társulat, a kassai, a debreceni és más társulatok műsorát közlik a színházi zsebkönyvek, a színházi plakátok s korabeli folyóiratok. A darabok felsorolásánál sokszor elhagyják a zenés jelleg feltüntetését. A következőkben — főleg a plakátok

⁵⁶ Déryné I. k. 303—304. l., II. k. 81. l., III. k. 222. l.; HevesMűemlék II. k. 488. l. — Déryné 1815-ös egri szerepléséről a Honművész is szól. Lásd Honművész 1840. júl. 23., 480. l.

⁵⁷ Klt XII—2a Iratok 43. doboz 1884. szept. 2.

alapján — időrendbe állítjuk azokat az Egerben előadott darabokat, amelyeknél kifejezetten jelzik a zenés jelleget:⁵⁸

1829. dec. 10. Specz Úr házában: Aranyhajú Tündér Ilma vagy Argirus hertzeg bujdosása. Új Tündéres vígsággal és Énekkal elegyített előadás. Szőke Mihály jutalomjátéka. (Plakát)
1830. ápr. 17. Uo. A Tékozló fiú vagy A' három atya egyszerre. Betét: A' boszorkányok fáklya-táncza Szent Gellért hegyén éjfél borzasztó órájában. Nemzeti Színjatszó társ. (Plakát)
- ápr. 18. Uo. A' Tündérvilági leány vagy A paraszt mint dúsgazdag (Raimund — zene: Jos. Drechsler) Nemz. Színj. társ. (Plakát)
- ápr. 20. Uo. Kakambukiformihorgyeminomen herczeg' lakodalma a' Kőporoson... szomorú víg, énekes tüneményes előadás. Nemz. Színj. társ. (Plakát)
- ápr. 21. Uo. Az árva és a gyilkos (Castelli — zene: Ignaz Xav. Seyfried) Nemz. Színj. társ. (Plakát)
- máj. 2. Uo. Kartigám... énekekkel elegyített Romános nézőjáték. Nemz. Színj. társ. (Plakát)
- máj. 6. Uo. Hirsch Sofia' híres énekesné előadása. Potpourri:
1. A' Sevillai Borbély Operából ... Rossinitul. Bravour áriát énekel Hirsch Sofia
2. ...
3. Bravour áriát énekel Hirsch Sofia (Die glückliche Täuschung) Oper von Rossini.
4. ...
5. Hirsch Sofia be fejezi az egészet egy nagy áriával Corradino nevű operából. Hirsch Sofia, a' Lemberg-i theatromból, híres Énekesné itt keresztül utazik Pestre. (Plakát)
- máj. 10. Uo. Tulokmány Matyó vagy A' Mátra melyéki vőlegény... víg énekes játék. Nemz. Színj. társ. (Plakát)
- máj. 11. Uo. Magyar Balett ezen név alatt: Az álmos fonó leányok. Nemz. Színj. társ. (Plakát)
1833. júl. A Honművész szerint „az egri felső iskolabeli néhány nemes ifjak és 3 helybeli kisasszony saját költségén egy úri háznál játékszint készítettek és iskolai év befejezésével 3 darabot játszottak. A hangászkar is ugyan csak iskolai ifjaktól állott össze.” (Honművész aug. 1., 282—283. l.)
1837. ápr. 4. Aurelius Commodus — és énekes egyveleg.
ápr. 22. Tiltott portéka és táncz. Pélyi Elek társulata. (Honművész máj. 7., 296. l.)

⁵⁸ Köszönetet mondunk Gupcsó Ágnesnek, hogy a debreceni színtársulat egri szereplései, az egri színházi zsebkönyvek s főleg az OSzK Színháztörténeti Tárában levő plakátok gyűjtött adatait szívesen rendelkezésünkre bocsátotta.

- jún. 12. Norma (Déryné)
- jún. 20. Zampa (Déryné, Szerdahelyi, Hubenay)
- jún. 24. Szevillai borbély (Szerdahelyi és László jutalomjátéka). Kassai társulat. (Honművész júl. 2., 422. l.)
- nov. 10. Az elbűvölt vagy feltámadott halott' — Balla Mari és Balla Károly kettős magyar tánczával. Balla társulata. (Honművész dec. 10., 791. l.)
- nov. 14. Dominique, az ördög cimborája... Farkas József magyar táncával.
- nov. 16. Zia, tündér hercegnő... Fülöpné énekével. Balla társ. (Honművész dec. 14., 799. l.)
- nov. 22. Maszkarák vagy a bált kedvelők. — Fülöpné énekével. Balla társ. (Honművész dec. 17., 805. l.)
- dec. 4. Pipiter és szolgálja — Balla Mari és Károly táncával. Balla társ. (Honművész dec. 31., 830. l.)
1840. szept. 20. Kaszinó-terem. Záborszky Zrubka Pál Nagy táncmutatványa:
1. Nemzeti magány táncz. Verbunk 64 mesterséges figurával, 's egy fris 24-gyel.
 2. Pesti, Pozsonyi és több színpadon nagy tetszéssel fogadott táncz, egy sültmetelő fatányéron 24 figurával egy fris 6-tal.
 3. Egy Francia díszes táncz 24 figurával.
 4. Újabb változatú mesterséges Verbunk 42 figurával és egy fris 18.
 5. Egy díszes Mazur.
 6. Befejezi egy díszes Oláhtáncz 24 figurával. (A plakáton jelzi, hogy Párizsba készül, viszont egri tartózkodása alatt privát leckéket vállal.)
- okt. 31. Peleskei nótárius — énekes vígjáték. (Gaál József — zene: Thern Károly, Honművész dec. 17., 815. l.)
1845. aug. 31. Kaszinó-terem. Farsangi iskola. A kiseddóvó-intézet javára. „A 2. és 3. szakasz közt több műkedvellők által Költsey Hymnus című költeménye kettős karral fog énekeltetni — Erkel Ferencz' koszorúzott zenéje szerint.” (Plakát)
1855. márc. 22. Uo. A nagyapó. Eredeti énekes új népszínmű. (Szigligeti Ede — zene: Bognár Ignác, plakát)
- márc. 24. Uo. Ördög része [naplója] írta Scribe... Énekes népszínmű zenéjét ugyan e című nagy operából általtette Szerdahelyi József. Hetényi-társulat. (Plakát)
- márc. 25. Uo. Huszár csíny. (Vachot Imre — zene: Böhm Gusztáv) Hetényi-társulat. (Plakát)
- ápr. 3. Uo. Marcsa az ezred leánya. Énekes katonai előadás, zenéjét szerkeszte Szerdahelyi [József]. Hetényi-társulat. (Plakát)
- ápr. 9. Uo. A cigány. Énekes népszínmű. (Szigligeti Ede — zene: Doppler Károly) Hetényi-társulat. (Plakát)

- ápr. 10. Uo. Rokkant huszár. Énekes népszínmű. (Szarvady — zene: Szerdahelyi József). „Játék folyamában nemzeti kettős táncot lejtendek Lenkey Albin úr mint mőkedvellő[!] és Donner Jeanette asszony táncztanítónő.” Hetényi-társulat. (Plakát)
- ápr. 14. Uo. Házasság dobszóval. Katonai vigjáték 3 szakaszban dalokkal. Hetényi-társulat. (Plakát)
- ápr. 15. Uo. A nagyapó. Eredeti énekes népszínmű. (Szigligeti Ede — zene: Bognár Ignác). Hetényi-társulat. (Plakát)
- ápr. 19. Uo. Charlotte kapitány. Vigjáték. „Játék folyamában »Borgia Lucretia« című dalműből magánydalt éneklend Hetényi Laura.” Hetényi-társulat. (Plakát)
- ápr. 22. Uo. A szép juhász. Énekes népszínmű. (Szigeti József — zene Egressy Béni) Hetényi-társulat. (Plakát)
- ápr. 29. Uo. Jegy gyűrű. Népszínmű kardalokkal. (Szigeti József — zene: Egressy Béni.) Hetényi-társulat. (Plakát)
- máj. 3. Uo. Az ördög naplója. (Arago és Vermond — zene: Szerdahelyi József.) Hetényi-társulat. (Plakát)
- máj. 13. Uo. Csikós. Énekes népszínmű. (Szigligeti Ede — zene: Szerdahelyi József.) Hetényi-társulat. (Plakát)
- máj. 15. Uo. Házassági három parancs. Énekes vigjáték. (Szigligeti Ede — zene: Szerdahelyi József.) Hetényi-társulat (Plakát)
- máj. 17. Uo. Egy szekrény rejtelve. Énekes népszínmű. (Szigligeti Ede — zene: Erkel Ferenc.) Hetényi-társulat. (Plakát)
- máj. 19. Uo. Viola. Énekes népszínmű. (Szigeti József — zene: Bognár Ignác.) Hetényi-társulat. (Plakát)
- máj. 20. Uo. Mátyás diák vagy A czinkotai itcze. Énekes vigjáték. (Balogh István — zene: Egressy Béni.) Hetényi-társulat. (Plakát)
- máj. 28. Uo. Peleskei nótárius. Énekes bohózat. (Gaál József — zene: Thern Károly.) Hetényi-társulat. (Plakát)
1858. nov. 21. Uo. Czigány. Énekes népszínmű (Szigligeti Ede — zene: Doppler Károly.) Fehér—Ujfalussy-társulat. (Plakát)
- nov. 28. Uo. Aggteleki barlang vagy A koldus család. Népszín — énekekkel. Fehér—Ujfalussy-társulat. (Plakát)
- dec. 5. Uo. Két huszár egy bakancsos vagy A szabadságosak. Népszínmű énekekkel, tánccal. Fehér—Ujfalussy-társulat. (Plakát)
- dec. 8. Uo. Lucza széke karácsony éjszakán. Népszínmű dalokkal, tánccal (Katona József — zene: Szerdahelyi József). „Játék folyamában Váraditót tánczot lejtend.” Fehér—Ujfalussy-társulat. (Plakát)
- dec. 12. Uo. A siklósi hős leányok vagy Zsigmond király álma. Történeti színmű 4 felv. énekekkel — fegyver és néptánccal. Fehér—Ujfalussy-társulat. Műkedvelők közreműködésével. (Plakát)
- dec. 19. Uo. Dalos Pista. Eredeti vigjáték 3 felv., dalokkal (Szigligeti Ede — zene: Doppler Károly). Fehér—Ujfalussy-társulat. (Plakát)

- dec. 21. Uo. A szökött katona. Eredeti népszínmű dalokkal (Szigligeti Ede — zene: Szerdahelyi József, nyitány: Ellenbogen Adolf). Fehér—Ujfalussy-társulat. (Plakát)
1871. máj. 2. Uo. Pajkos diákok. Víg operett 1 felv. (Braun — zene: Franz Suppé.) Szegedi Mannsberger Jakab társulata. (Plakát)
- máj. 12. Uo. Liliomfi vagy Vándor-színész és professor. Eredeti énekes vígjáték 3 felv. (Szigligeti Ede — zene: Szerdahelyi József.) Szegedi Mannsberger Jakab-társulata. (Plakát)
1875. aug. 15. A Korona-fogadó előtti színpályán (a mai színház helyén)⁵⁹ Csikós. Eredeti népszínmű 3 felv. (Szigligeti Ede — zene: Szerdahelyi József.) Némethy György-társulat. (Plakát)
1884. máj. 3. Liceumi nagyterem. A papnevelő-intézet naplóírója Jézus Krisztus szenvedéstörténetének (Passió) előadásáról számol be. A kispapok 30 osztrák értékű forintot fizettek előtte a színtársulat igazgatójának.⁶⁰

Egri Dalkör

A Vasárnapi Újság közli 1860 januárjában, hogy „az egri dalárda közelebb megalakult, s »magyar nemzeti dalárda« nevet kapott. Működő s pártoló tagjai sok”.⁶¹ Zsaskovszky Ferenc szerint öccse, Zsaskovszky Endre a „papi és világi tanárokból alakult dalárdának több éven át volt vezetője”.⁶² Az első néhány évből szereplésekről nem találtunk adatot. 1864. szept. 12-es dátummal viszont 17 tagú bizottság — köztük Szvorényi József gimnáziumi igazgató és Szabó Ignác tanár is — hivatalos, részletes felhívással fordul az egri zenekedvelőkhöz „az egri nemzeti dalegyesület” ügyében. Pártoló és műkedvelő tagok jelentkezését várja. A szervezeti keret teljesen megfelel a 19. században általában ismert zeneegyesületek formájának.⁶³ Az egyesület tényleges működését az 1865. szept. 2-i hangverseny bizonyítja. (Műsorát a VI. fejezetben közöljük.) A férfikar a hangversenyen több számmal is szerepel. Feltűnő, hogy a másfél év óta működő műkedvelő zenekar is közreműködik Mozart-szimfóniatétellel és Beethoven-nyitánnyal. A kritikus szerint „alig egy éve, hogy az létre jött s már is szép haladást tanúsít; egyik főfeladatául tűzé ki a klasszikus zenét és azt közönségünkkel — mely eddig nálunk a főgyházon kívül klasszikus zenét alig hallott — megismertetni”. Sajnálatos, hogy a csekély számban fennmaradt hangversenyműsorokban később nem hallunk

⁵⁹ Sugár István szíves közlése.

⁶⁰ Szt Prot. Ceremoniarum 1878—1894., 1884. máj. 4., 117. l.: „Hesterna die [máj. 3] spectaculis theatralibus Passionem D. N. J. Christi repraesentantibus totus Alumnatu interfuit in Lyceo Archiepiscopali postquam 30 flor. austr. val. regenti huius spectaculorum societatis persolvebat. Sat delectabile erat.”

⁶¹ Vasárnapi Újság 1860. jan. 29., 5. sz., 57. l.

⁶² Egri tanítóképző 1883/84. évi értesítője 6. l.

⁶³ Zenészeti Lapok 1864. szept. 29., 53. sz., 422—423. l.

szerrepléséről. A férfikar énekel 1869. dec. 19-én a honvédemléktábla leleplezési ünnepén. (Idézzük a VI. fejezetben.) 1870-ben Zsasskovszky Ferenc és Endre, akik a dalárda irányítói, Harmonika c. kiadványuk I. kötetében a dalárdák részére adnak ki megfelelő kórusműveket.⁶⁴

A Zenészeti Lapokban 1871-ben beszámolnak arról, hogy az egri dalárda zászlószentelési ünnepet tartott. Ez alkalommal is, de már egy évvel korábban is a cikkíró felrója az egrieknek, hogy nem vesznek részt az országos magyar daláregyesület munkájában.⁶⁵ A megrovás nem volt hiábavaló, mert 1872 júliusában a nagyváradi országos dalárdatalálkozóra jelentkezettek között az egriek is szerepelnek. (A 16 énekes nevét a VII. fejezetben az 1872. évnél közöljük.) A következő számban azonban sajnálattal írnak arról, hogy az egriek mégsem vesznek részt a találkozáson. Két hangversenyt is tartottak abból a célból, hogy anyagi alapot biztosítsanak a kórus utazásához. Az aug. 25-i hangversenyen a nagyváradi találkozóra nagy lelkesedéssel tanult darabokat nagy sikerrel adták elő. Mégsem jött össze elég pénz. A döntésről aug. 31-én Parizsa János karigazgató és Tavaszi Imre dalelnök értesíti a szervező bizottságot. A Zenészeti Lapok közli a jegyzőkönyvi döntést, de nem fukarkodik az elmarasztaló ítélettel sem: „Olyan művelt városban, mint Eger... hát nem akadt egy olyan mecénás, ki a város becsületét megmentette volna egy pár nyomorú forinttal s alkalmat adott volna buzgó dalárainak magukat az országnak bemutatni?”⁶⁶ Egy évtizedig kell erre még várniok!

Az 1876. ápr. 23-i hangversenyen férfikari számokon kívül vegyeskari számok is felhangzanak (pl. Lohengrin-nászkar). A 12—12 főből álló vegyeskart örömmel üdvözli a kritikus. Megtudjuk, hogy a női kart Zsasskovszky Mária tanította be, a kórust pedig Zsasskovszky Endre vezényelte. Nagy tisztelettel szól az utóbbi működéséről, de a kórus vezetését — Zsasskovszky sok elfoglaltsága miatt — kritikuskunk szívesebben látná más kezében: „...egy szakvezetőre volna szükségünk!” 1878. aug. 24-én a Vitkovics-ünnepélyen is énekelnek. (A két műsort a VI. fejezetben közöljük.) Röviden említik, hogy Mindszenty Gedeon egri papköltő temetésén (1877. jún. 6.) Zsasskovszky Endrének ez alkalomra komponált gyászdalát adták elő.⁶⁷

Mivel 1879—1882-ig nincs adatunk a kórus szerepléseiről, nem látjuk világosan, mi volt az oka, hogy 1882 „Július havában alakult meg az »Egri Dalkör«, amely mint erkölcsi testület az egyházi és világi énekek művelését tűzte ki célul s elfogadott alapszabályának értelmé szerint kötelezte magát nagyobb ünnepeken az isteni tisztelet emelésére közreműködni”. E szavakkal fordul 1882 szeptemberében Danilovicz Pál elnök Samassa érsekhez, s így folytatja: „Távol áll az egylet attól, hogy törekvéseinél polgártársainak áldozat készségét vegye igénybe; mi önerőnkre támaszkodva óhajtuk bemunkálni a tért, amely célunkhoz vezet.” Az érsektől sem kér mást, csak „kegyeskedjék az »Egri Dalkör«-nek megengedni, hogy tanulási

⁶⁴ Uo. 1870. ápr. 24., 17. sz. 209. l.

⁶⁵ Uo. 1870. okt. 2., 1. sz., 13—14. l.; 1871. júl. 30., 41. sz., 654. l.

⁶⁶ Uo. 1872. júl. 14., 42. sz., 655. l.; szept. 1., 49. sz., 769. l.

⁶⁷ Religio 1877. jún. 23., 50. sz., 398—399. l.

óráit esti 6⁶¹ 7¹⁸ hetenként kétszer eshetőleg háromszor a Lyceum képezdei zenetermében tarthassa". Erre az engedélyt az érsek szívesen megadja, csupán a képző igazgatójának feltételeihez kell alkalmazkodniok: nem zavarják a tanítóképző munkáját, csendben vonulnak ki és be s nem dohányoznak a zeneteremben.⁶⁸

Vajon Zsasskovszky Endrének 1882 májusában bekövetkezett halála után vált szükségessé a már javában működő kórus megalakulása, vagy pusztán az alapszabályoknak hivatalos állami elismeréséről van szó 1882 júliusában? A fennmaradt hivatalos szöveg a dalárda szervezetében lényegében újat nem hoz. Eddig is egyházi és világi szerepléseik voltak, férfi- és vegyeskari éneklésükről tudunk, sőt rövid ideig zenekar működéséről is hallottunk. A Zenészeti Lapokban 1864 szeptemberében megjelent szöveghez viszonyítva az 1882-es alapszabály fogalmazása lényegében egyezik: „Feladata . . . énekdarabok előadása, különösen figyelemmel nemzeti dalainkra és dal irodalmunkra, egyes ünnepek alkalmával közreműködés az istentisztelet emelésére úgy az egyesület javára, mint különböző hazafias, jótékony s üdvös czelokra hangversenyek s dalestélyek rendezése, valamint közreműködés a hazafias s helyi érdekű ünnepélyeken.” Részletesen foglalkozik a karnagy és két helyettese kötelességével, a kottatár ügyével, pártoló és működő tagok tagdíjával. Kötelezik a tagokat, hogy az Országos dalár egyesület kivételével más egri dalegyesületben nem vesznek részt. A karnagy nevét a szövegben nem jelzik. Gyárfásné Pokorny Jánost tartja az első karnagynak, de erről írásos dokumentumot eddig nem találtunk.⁶⁹

A Dalkör jó néhány szerepléséről találtunk beszámolót: 1882 karácsonyán a székesegyházban az ünnepi misén a székesegyházi kórus mellett Térdelek a porban és Ave Maria kezdetű két énekari számmal működnek közre. 1883 karácsonyán a minoriták nagymiséjén Abt miséjét, Werul Ave Maria és Beethoven Isten dicsősége c. kórusművet énekl. „Ily dicsőretre méltó irány követése mellett a Dalkör a városi közönség erkölcsi és anyagi támogatására bizton számíthat.”⁷⁰

Röviden jelzik, hogy 1883. jún. 17-én az egri kaszinó 50 éves jubileumi ünnepélyén is énekeltek. Jún. 24-én pedig az irgalmas nővérek házszentelésén a misén és az ünnepélyen szerepelnek. A cikk írója kiemeli Beethoven-számaikat és az Ünnepi hangok c. alkalmi versre írt kórusművet, amelyet a kórus karnagya zenésített meg. Ismét lelkesen szól a kórusról, de vezetőjének nevét nem mondja meg.⁷¹ 1884 húsvétján megint a minoritáknál énekelnek. Abt Ave Maria és Palestrina O crux ave c. kórusművének előadását dicsérik. 1885-ben és 1887-ben is rövid bejegyzés jelzi, hogy a minoritáknál hagyományos, aradi vértanúkért tartott misén (okt. 6.) a dalkör énekel.⁷² A VI. fejezetben idézzük Szvorényi József ciszterci

⁶⁸ Élt A.N. 2646. 1882. szept. 25., 30., okt. 13.

⁶⁹ HmL V—1/b Tanácsi iratok IV—414. 1. sz. doboz: Egri Dalkör Alapszabályai 1882.; GyárfásEger 383. l.

⁷⁰ Egri Egyházmegyei Közlöny 1883. jan. 1., 1. sz., 6. l.; uo. 1884. jan. 1., 1. sz., 8. l.; DiarMin 1883. dec. 25.

⁷¹ Egri Népújság 1883. jún. 21., 25. sz., 199. l.; Egri Egyházmegyei Közlöny 1883. júl. 1., 13. sz., 64. l.

⁷² DiarMin 1884. ápr. 13.; 1885. okt. 6.; 1887. okt. 6.

gimnáziumi igazgató tiszteletére 1886. febr. 28-án tartott ünnepélyt. A misén is, az ünnepélyen is a gimnázium kórusával váltakozva a Dalkör is énekelt. 1887. szept. 18-án Samassa Jánosnak, Samassa érsek édesapjának a temetésén is énekelnek. Az érsek 100 ft-tal hálálja meg közreműködésüket.⁷³

A kórus eredményeit leghitelesebben a dalosversenyeken elért díjak tanúsítják: 1884-ben Miskolcon ezüst serleget, 1886-ban Pécsen aranyérmeket nyernek. Mindkét díjat Samassa érsek engedélyével a liceumi múzeumban helyezik el mint a Dalkör tulajdonát.⁷⁴

⁷³ Egri Egyházmegyei Közlöny 1887. okt. 16., 20. sz., 160. l.

⁷⁴ Élt A.N. 2646. 1884. szept. 14., 1886. szept. 23. és szept. 25. Még két díjról tudunk: 1889-ben Szegeden a Szegedi hölgyek díját nyerték el. Ehhez az útközben Samassa érsek 100 ft-os segítséget is adott. 1889-ben az országos dalosverseny első díját szerzik meg, és vele Erkel szobrát is kapják. Ezeket a díjakat is a liceum múzeumban helyezik el.

VI. Muzsika a város ünnepein, hangversenyek

Az eddig elmondottak illusztrálására krónikaszerűen idézzük azokat az eseményeket, ünnepeket, amelyekben a muzsika szerepelt. A valódi életet kívánjuk idézni, ezért kizárólag korabeli leírásokat közlünk gyakran fordításban, esetleg több forrásból. Jó néhány ünnepet, műsort idéztünk már eddig is. E fejezetben azokat mondjuk el, amelyek a város közös ünnepei voltak. Jóval több zenés eseményről van adatunk, de itt csak azokat állítjuk sorba, amelyekről részletes leírást vagy műsort találtunk. Beszámolóink természetesen így nem lesz teljes, mégis elég ahhoz, hogy beleéljük magunkat Eger 18—19. századi világába, amelyhez nem csupán a barokk korban, de a reformkorban is hozzátartozott a színes ünnepek igénye és szeretete. Ebben pedig a zenének mindig fontos szerep jutott.

A legelső részletes beszámolót a jezsuiták naplójában találtuk: 1690 pünkösdjén (máj. 14.) Szent Faustinus vértanú ereklyéit ünnepélyesen átviszik a jezsuiták ideiglenes templomába. Az ünnepségre Fenyes püspök is Egerbe érkezett: „Faustinus vértanú ereklyéit a Szent Mihály-templom főoltárára ünnepi tiszteletre kihelyezték. Az ünnepélyes misére és predikációra a környező vidékről is sokan eljöttek. Az ünnepi körmeneten a szokás szerint az iskolai ifjúság haladt elől, *kettős kórus követte őket. Egymást váltogatva az egyik énekével dicsőítette a szentet, a másik trombitákkal és dobokkal muzsikált.* A várbeli őrség katonái kísérték őket elől hordozva püspök öméltósága által megszentelt új zászlójukat. Majd báró Butler János, a várőrség parancsnoka haladt a tisztekkel, aztán a német és a magyar nemesek és megszámlálhatatlan sok nép. A feldíszített emelvényre helyezett ereklyéket négy szerzetespap hordozta a vállán. Utánuk következett püspök öméltósága a segédkező papsággal. A körmenetet a Szent Mihály-templomból nem a rövidebb úton vezették, mert nem fért volna el a nagyszámú nép. A menet letért a főutcára és Dávid-kútjánál elfordulva a mi templomunk felé kanyarodva megtöltötte az utcát egész hosszúságában, sőt a keresztutcákat is, amelyekben igen sok hívő térdelt. Amint a templomunkba értünk, a szent ereklyéit a főoltárra helyezték és ünnepélyes *Te Deumot énekeltek.* Az ünnepséget német predikációval fejeztük be.”¹

1715. márc. 23-án temették el Telekesy István püspököt. A káptalani jegyzőkönyv örökítette meg a temetés szertartását: „A gyászmenet élén Heves vármegye nemesei lovagoltak *trombiták és dobok zenéje kíséretében.* Kétoldalt sorfalat az egri fegyveres polgárság alkotott. Középen *az énekesek után* a

¹ HistJes I. k. 1690., 16—17. l.; HevesMüemlék II. k. 530. l.

szerzetesek, a papság haladt. A Szent Mihály-templomban Erdődy Gábor gróf segédpüspök tartotta az ünnepi misét, Hávor János jezsuita házfőnök pedig a latin prédikációt. A püspökkertben Demeter János kántorkanonok magyar beszédet mondott. A szertartás befejezése után a templom déli kapujánál levő kriptájába helyezték el örök nyugalomra.”²

Hagyományos barokk pompát örökölt meg a Wienerisches Diarium Erdődy Gábor gróf püspöki bevonulásával kapcsolatban. Beszámol arról is, hogy 1715. okt. 2-án már az alispán vezetésével trombiták és dobok zenéje kíséretében küldöttség fogadta a vármegye határánál, Hatvannál, és kísérte Gyöngyösre, majd okt. 4-én Egerbe. „Az itt állomásozó császári katonaság *trombiták és dobok zenéje kíséretében* lovon, a főnemesség tagjai pedig kocsin Egertől egy mérföldnyire Maklárig eléje mentek, hogy az érkező püspök urat köszöntsék. A gyalogság viszont a város kapujánál várakozott ünnepi díszben. Itt gyülekezett a papság, a jezsuita diákság. Amint a püspök úr Kollonicz Zsigmond gr. váci püspök, Kollonicz Ádám gr. és Erdődy József gr. császári titkos tanácsosok kíséretében megérkezett, először a városplébános köszöntötte latinul. A dízsátorban püspöki díszbe öltözött, és ünnepi menetben léptek át a városkapun. Itt a városi jegyző üdvözölte latinul, majd az újonnan elkészült szép székesegyházba vonultak. A templom főkapujánál a jezsuita házfőnök mondotta el latinul üdvözlő szavait. A bevonulás *ragyogó muzsika kíséretében történt*. Benn utoljára Kis János püspöki helynök, nagyprépost üdvözölte. A püspök úr közvetlen, szívből fakadó szavakkal köszönte meg a fogadtatást. *A Te Deum eléneklése után* a szokás szerint fogadta a káptalan tagjainak hódolatát és püspöki áldást adott... Este a püspöki rezidenciában mintegy száz személyes vacsorával vendégelte meg az előkelőségeket *pompás asztali zene kíséretében.*”³

1716. ápr. 26-án, húsvét utáni vasárnap Lipót főherceg születése alkalmából rendeztek ünnepséget Egerben: „Vasárnap délelőtt 10-kor a káptalan és a papság kíséretében a püspök úr a Szent Mihály-székesegyházba vonult. A várban felhangzó háromszoros díszlövés, valamint a székesegyház előtt felsorakozott Lankisch-ezred katonáinak tüzelése közepette *igen értékes zenekari kísérettel Te Deumot, majd ünnepi misét tartott*. Azt a püspöki miseruhát viselte, amelyet abból az értékes ornátusból készítettek és ajándékoztak a püspöknek, amelyben a királyt koronázták Pozsonyban. A magyar prédikációt Gerárd Miklós kanonok tartotta. — Délben száznál több egyházi és világi előkelőséget vendéglát meg a püspöki rezidenciában... *Trombiták és dobok zenéje kíséretében az egész vendégcsereg éltette a uralkodó családot. A püspöki udvarban pedig a nép számára bort, kenyert és a szabadban sült ökörhúsát osztogatták.*” Részletesen ír arról is, hogy este díszkivilágításban tündökölt a város, a várban pedig színes tűzijátékot rendeztek az ünnep tiszteletére.⁴

1725. okt. 1-én ünnepelte a város azt a kiváltságát, hogy a hadiadót ezentúl nem Heves és Borsod vármegye adószedőinek fogja fizetni, hanem közvetlenül az

² Klt XII—2d 52. k. Liber continens acta Ven. Cap. Eccl. Cath. Agriensis (1705—1785), 46. l.

³ Wienerisches Diarium 1715. aug., 1257. sz.

⁴ Uo. 1716. okt., 1335. sz.

Országos Hadipénztárba.⁵ A kiváltság megszerzésében Erdődy püspöknek is érdeme volt. Így érthető, hogy a diplomát magával hozó püspököt és két kanonokát Bécsből érkezve már Nagy-Tállyánál ünnepélyesen köszöntötte a városi küldöttség, amelyet az egri városkapunál megismételt, és ünnepélyesen kísérték be a püspöki rezidenciába: „Másnap, okt. 1-én, a király születésnapján a püspök úr ünnepi misét tartott a Szent Mihály-templomban. Részt vettek az egri káptalan, a szerzetesrendek, a városi tanács, a főnemesség tagjai, a helybeli katonatisztek és a városi polgárok nagy számban. A püspök beszéde után ünnepélyes *Te Deumot énekelték*... Utána átvonultak a püspöki palotába, ahol a városi jegyző ünnepélyesen felolvasta a királyi diplomát és díszlövések kíséretében éltették az uralkodót, Károly királyt. Majd ünnepélyesen átvonultak a városházára: a menet élén a magyar polgárság vonult, majd különböző rangú személyiségek. Követte őket a *Lobkovitz-ezred zenekara*. Ünnepi díszben haladtak a káptalan tagjai, a püspök úr. A városbíró ezüst tálcán a drága párnára helyezett diplomát és a városnak ajándékozott király-képet vitte bársonyból készült baldachin alatt. Végül a magyar és német polgárok vonultak hosszú sorban. A városházán a püspök úr meleg szavak kíséretében átadta a diplomát, és ünnepélyesen elhelyezték az uralkodó képét. Ismételt éljenzések kíséretében valamennyien hódulatukat fejezték ki előtte hálájuk jeléül.” — Délben három helyen tartottak ünnepi ebédet. A nép számára a püspök ökröt süttetett és vadakat, szárnyasokat ajándékozott, valamint bort juttatott étkeztetésükhöz. „A jezsuita atyák leleménye szerint szökőutat építettek a püspöki palota kertjében, mögötte három dombot képeztek ki Magyarország címerével és az uralkodó lovas szobrával. A lovának hátsó lábaiból délután 3 órától egyfolytában este 8 óráig bőségesen folyt a bor és a sör a nép számára. A halmokra egyik oldalon az állhatatosság, másik oldalon az erősség erényének szobrát állították fel. *Az étkezés alatt trombiták és dobok zenéjének kíséretében* s díszlövések közepette az uralkodó család egészségére üritették a vendégek poharukat. *A palota erkélyéről pedig zenészei a nagyszámú jökedvű és éljenző népet szórakoztatták, majd díszlövések között fejezték be az ünneplést.*”⁶

A székesegyházi zenekar muzsikáját dicsérik azon az újmisén, amelyet 1738. ápr. 13-án tartottak a székesegyházban. Morocz Adalbert helytartótanácsi tanácsos a bencés rendbe lépett, és Sajgó Benedek szentmártoni (azaz pannonhalmi) apát kérésére Erdődy püspök ápr. 7-én az egri székesegyházban szentelte pappá: „Majd ápr. 13-án tartotta újmiséjét ugyanott a meghívott katonatisztek és előkelőségek s a püspök úr jelenlétében *igen értékes zenekari muzsika kíséretében*. Az ünnepséget *trombiták és dobok asztali zenéje közben* tartott ebéddel fejezték be.”⁷

1741. ápr. 13-án József főherceg (II. József) születése alkalmából hálaünnepet rendeztek: „Reggel a kaszánya katonasága és a helybeli magyar és német polgári alakulat mintegy 300 fő lobogó zászlókkal *zeneszó mellett* vonult fel és a székesegyház előtti téren ünnepi rendben felállott. 9-kor tartotta a püspök úr

⁵ NagyEger 220. l.; SugárEgri 403. l.

⁶ Wienerisches Diarium 1725. okt. 17., 83. sz.

⁷ Uo. 1730. ápr. 30., 35. sz.

öméltósága a *Te Deumot* és az ünnepi misét, amelyen a káptalan tagjai, a főnemesség tagjai, a Lubomirszki-ezred tisztjei, a vármegyei és városi tanács tagjai és nagyszámú nép vett részt. Közben a kivonult katonák és polgári alakulat díszlövészei és a várbeli mozsarak hangjai is hallatszottak. Magyar és német prédikációval fejezték be a szertartást. — Délben a püspöki palotában mintegy 150 terítékes ebéden látta vendégül a püspök úr az egyházi és világi előkelőségeket. *Trombiták és dobok zenéje kíséretében* éltették az uralkodó családot, az újszülött főherceget. A püspöki palota udvarában ökröt sütöttek, kenyeret osztogattak az egybegyűlt népnek. Két hatalmas hordóból pedig vörös és fehér bor folyt egész éjszakáig. Este a püspöki palota, a városház és sok más épület is fényesen ki volt világítva, örömtűzek gyulladtak ki és díszlövészek hangja töltötte be az egész várost.”⁸

Igen részletesen beszámol a Wienerisches Diarium cikkírója azokról is, akik a rokonságból is, az egyház részéről is részt vettek gr. Barkóczy Ferencnek püspökké szentelésén. Az egri városplébániáról 1740-ben a szepesi társaskáptalan prépostjának nevezték ki. 1741. ápr. 16-án Erdődy püspök Berényi Zsigmond pécsi és Csáky Miklós nagyváradai püspök segédletével végezte a szentelést: „A magyar és német polgári alakulat *trombiták és dobok zenéje kíséretében* és háromszoros díszlövés közben vonult fel a Szent Mihály-templomba. . . A szertartásra a rokonságon kívül igen sokan eljöttek a vármegyéből a nemesség tagjai, de nagy számban a városi polgárok is. A szertartás befejezése után Erdődy püspök nem csupán a megjelent uraságokat, de az egyházi és világi méltóságokat is, összesen 82 személyt, ünnepi ebédre hívta meg, *amely alatt trombiták és dobok asztali zenéje s a fegyveres polgárság díszlövészei tették emlékezetessé az ünnepet.*”⁹

Erdődy püspöknek 1744. nov. 12-én történt ünnepélyes temetéséről a minoriták naplóírója szól: „. . . A püspöki palota nagyobb és kisebb termében tartottak magyar és német prédikációt. Utána gyászmenetben vitték ki a koporsót a palotából a székesegyházba. Az udvari papok vitték ki a palotából, majd átvették a városi tanács tagjai, utánuk aztán az irgalmasok, a trinitáriusok, a minoriták, a ferencesek, a vármegyei hivatalnokok. Végül az egyházmegyei papok változtatva vitték be a templomba. Berényi Zsigmond pécsi püspök tartotta az ünnepélyes gyászmisét, a végén Nagy János jezsuita latinul prédikált. Ennek befejezése után a szokásos szertartások közben a templom kriptájába helyezték el örök nyugalomra.”¹⁰

Barkóczy Ferenc püspök 1745. jún. 29-én vonult be ünnepélyesen Egerbe. Szintén a minoriták naplóját idézzük: „A székesegyház harangjainak jeladására a papság reggel a trinitáriusok templomához vonult ki. Itt fogadták az új püspök úr öméltóságát, aki fényes kísérettel Kis-Tályáról érkezett ide. A templom kapujánál lila takaróval bevont fehér lóra szállt, felvette lila püspöki kalapját s baldachin alatt vonult a papság és a katonaság hosszú sora közepette a Hatvani kapuhoz, ahol

⁸ Uo. 1741. ápr. 22., 32. sz., 336—337. l.

⁹ Uo. 1741. ápr. 29., 34. sz., 363—364. l.

¹⁰ DiarMin 1744. nov. 12., 10. l.

Nagy Gáspár városi jegyző magyarul köszöntötte. Folytatták útjukat a jogi kollégium és a ferencesek mellett elhaladva a hídon át a vár felé. Majd elfordulva a mi templomunk irányába a téren a jezsuiták temploma irányába vonultak. Innen egyenesen a püspöki palota mellett a székesegyházhoz érkeztek. Új püspökünk leszállt a lováról, *trombiták s dobok hangja és a zenekar muzsikája kíséretében* lépett be a templomba. Kis János nagyprépost először a királyi és a pápai kinevező okiratot olvasta fel s a káptalan nevében ékes latin beszéddel üdvözölte. A szívből jövő köszönő szavak után püspök urunk már délben kezdte az ünnepi misét. Befejezése után üdvözlések és örömujjongások között lépett be a püspöki palotába, ahol ünnepi ebéd következett.” Szól még az esti díszes kivilágításról, és arról, hogy éjszaka fáklyák világánál fényes kísérettel megtekintette az ünnepi pompában fénylő várost.

A fennmaradt káptalani tervezetből és a városi jegyzőkönyv szövegéből az ünnepség részleteiről is hallunk: A trinitáriusok templomától az ünnepi menetben elől haladtak a városi lovasok, *a céhek saját zenészeikkel*, a jezsuita diákok, a városi tanács tagjai, a vármegye lovasai, a szerzetesek, *a káptalani zenészek talárban és karingben. Az előirt antifónákat éneklik trombiták és dobok zenéje kíséretében.* Ezután következnek a falusi plébánosok és a kispapok, a káptalan tagjai, a püspök baldachin alatt lovagolva, udvari tisztjei és cselédei, a városi gyalogosok százada, az uraságok lovas cselédei, az uraságoknak hintói és szekerei, s a menetet a városi gyalogság egy újabb százada zárta be. — A jogászok a Foglár-kollégium előtt köszöntik a püspököt, aki a ferencesek templománál teljes főpapi ornátusba öltözik, s így folytatja lovon az utat. A székesegyházban *a kórus zenekari kísérettel* először *a Te Deumot énekelte.* Ezt követte az okiratok felolvasása és a beszéd. A hagyományos szokás szerint azután a káptalan tagjai, a papság, a városi tanács tagjai, az előkelőségek hódolati kézcsókra járultak a püspök elé, *közben pedig a káptalani zenészek „szimfóniát” játszottak („sub solemni Synphonia Musica”).* A mise végén levetvén a főpapi miseruhát, a templom előtt ismét lóra ült és így vonult ünnepélyesen a püspöki palota kapujához. Az ebéden 300 személy volt hivatalos. — A városi tanács a püspök fogadására előre küldött századnak, trombitásainak és dobosának 217 ft-ot fizetett ki.¹¹

Gróf Csáky Miklós hercegprímás 1752. júl. 15-i egri fogadását a szeminárium napló idézi: „Püspök urunk a káptalan tagjaival a vármegye előkelőségeivel Szikszó-pusztán fogadta. A felállított dízsátorban Englemayer Sámuel nagyprépost ékes beszéddel köszöntötte. Fegyverben állott a Heves megyei bandérium, az egri magyar és német polgárság, s ott állt díszben a joghallgatók küldöttsége is, majd hosszú sorban, ünnepi rendben elindultak. Hercegprímás úr püspök urunkkal együtt díszhintóba szállt és követte őket mintegy 30 kocsiban a díszküldöttség. A Hatvani kapu előtt az egri polgárság három százada fogadta Őhercegségét. Díszlovások és mozsarak dörrenései közben *a székesegyház tornyából felhangzó trombitások zenéje* és az összes harang zúgása kíséretében vonultak be a püspöki

¹¹ Uo. 1745. jún. 29., 11. l.; Klt XII—2b 4. doboz Modus et ordo observatus in Introductione Episcopi Agriensis Anno 1745; HmL V 1/b Tanácsiratok 31. doboz 56. sz., 1745; Vjk 1745. jún. 29., 165—167. l.

palotába. Három nap múlva hasonló módon kísérték el a távozó előkelő vendéget.”¹²

Több forrás szövegéből állítottuk össze a Barkóczy püspök által alapított püspöki iskola 1754. nov. 5-i megnyitása ünnepének leírását: „Az ünnepségre összejött több mint száz pap kíséretével reggel 9-kor Püspök urunk öméltósága, az iskola alapítója püspöki díszben umbella alatt elindult a püspöki palotából a székesegyházba, a fegyveres polgárság századainak sorfala között. Amint a templomba értek, a feldíszített püspöki trónusáról ünnepi beszédet mondott a teológiai oktatás jelentőségéről. Felolvasták az iskola alapításáról szóló rendeletet, majd háromszoros éljenzés után segédletével a főoltárhoz vonult és a *Veni Sanctét* intonálta, amelyet *a kóruson zenekari kísérettel énekeltek és elkezdtek az ünnepi misét*. Közben több alkalommal kívülről díszlövészek és a mozsarak dörrenései hallatszottak... A mise befejezése után cappa magna-ban elindult a karingbe öltözött papságának és az előkelőségeknek kíséretében a püspöki iskola épületébe a fegyveres polgárság díszlövészei közepette.” Itt az új tanároknak ünnepélyesen átadta katedrájukat és ezzel megnyitotta az új iskolát. „Majd kíséretével állandó éljenzések, fegyverropogások közben a püspöki palotába vonultak... A magyar és német fegyveres polgárság állt sorfalat, *s a céhek zenészei muzsikáltak*. Öt asztalnál mintegy 150-en vettek részt az ünnepi ebéden. Este díszesen kivilágították a várost, feliratok dicsőítették a nap jelentőségét. Befejezván az ünnepi lakomát este a püspöki palotában is, a kanonokok házaiban is kellemesen töltötték az időt a vendégek. Jó hangulatban ürítették poharukat azokra, akiknek az új intézmény köszönhető... Emelvényt állítottak fel a palota kertjében. Először körülvezették a város utcáin a kövér ökröt, majd visszaérve a nép szeme láttára ledöfték és megsütötték. Húsát kenyérral együtt osztogatták. A hatalmas emelvényre állított hordókból pedig déltől éjszakáig állandóan folyt az egri fehér és vörös bor. *Az egész idő alatt mindig szólt a trombiták és a dobok zenéje a hatalmas emelvényen a nép szórakoztatására*... A nép jökedve éjfél utánig tartott. Ugyaneddig kifogyhatatlan jó hangulatban töltötték idejüket a vendég plébánosok is szállásaikon, amelyeket a kanonok urak készségesen ajánlottak fel számukra.” — Másnap a püspöki palotában volt a papság gyűlése, amelyen Barkóczy kérésére kb. 25000 (más források szerint 32000) forintot ajánlottak fel az új intézmény céljára.¹³

1757. márc. 30-án délutánra várták Egerbe XV. Lajos követét, marquis de l'Hospitalt, aki — mint Szmrecsányi részletesen szól róla — mint követ útban volt Szentpétervár felé, hogy Erzsébetet, az orosz cárnőt szövetségesnek nyerve meg Mária Terézia és a vele szövetségre lépett franciák részére Nagy Frigyes ellen, Szilézia visszaszerzése céljából. A minoriták naplója örökítette meg a fogadás részleteit: „Délben egy órakor a francia követ elé kivonult a várbeli katonaság, 60 városi lovas és 120 német gyalogos kézműves, a magyarok piros zászlóval és *sípos zenészekkel*, a németek színes zászlóval, *teljes zenekarral, hegedűsökkel és*

¹² Sztl Diarium Praefectorum Seminarii Agriensis Anno 1718. 1752. júl. 15.

¹³ Élt Prot. Dioecesis. 1754. nov. 5., 807—832. l.; Klt XII—2d 52. k. 1754. nov. 5., 151. l.; Sztl Diarium 1743—1757, 1754. nov. 5.; Horváth Compendium 1754. nov. 5., 137—140. l.; Szmrecsányi Eger 71—72. l.; Sugár Eger 412. l.

trombitásokkal is. A várbeli sorkatonaság a Hatvani kapunál sorakozott fel, a német gyalogosok hat kisebb mozsárral a kapun kívül a sóhivatal környékén helyezkedtek el. A magyar lovasok Bodnár Tamás kapitánnyal az élén a püspök úr öméltósága hat hintóját kísérte el Eger határáig. Az egyik hintóban Hubert Mátyás kispópost, Schmedegg városplébánossal, a többiben Kornis, Szirmay és Esterházy grófok, a püspök udvari papjai, a postamester, a vármegye és a város jegyzője foglalt helyet. Mikor a követ a határszéli hidhoz érkezett, Hubert kispópost olasz nyelven üdvözölte. Már hat óra volt, amikor megérkezett. Ekkor már a papság és az egész nép összegyűlt a városkapunál, mert még nem volt arra példa, hogy francia követ megszálljon Egerben! Bevonuláskor elől haladt a magyar lovasság zászlójával és *zenekarával*. Következtek a fogatok: a vármegye és a város küldöttsége után a hatlovas püspöki díshintóban foglalt helyet a mintegy ötvenéves, piros arcú, zömök férfi francia követ. A jobbján ült Czobel várparancsnok, szemben velük Hubert kispópost és Schmedegg városplébános. Kétoldalt a püspök hosszúköpenyes huszárjai nyargaltak.” Ezután következtek a kíséret többi tagjai. „A Hatvani kapunál mozsarak dörgése és *a kapunál elhelyezett zenekar muzsikája jelezte a menet érkezését.* Ilyen szíves fogadtatás után egyenesen a püspöki palotába vonultak, ahol Püspök úr öméltósága személyesen fogadta a legnagyobb szívéllyességgel a követet a káptalan tagjainak társaságában. Saját lakosztályát engedte át részére. A gazdag *vacsora alatt a püspöki zenekar kíséretével francia és olasz dalok hangzottak fel.* NB. A követ tíz hintóját, amelyhez 100 postalovat kellett rendelkezésére bocsátani, az Oroszlánhoz címzett püspöki fogadóban helyezték el.” Ápr. 1-én a magyar lovasság és *zenekara kíséretében* indultak el. Elkísérték hintóikon a káptalan tagjai. A követ és a püspök a díshintóban foglalt helyet. Felkeresték Fourcontrasti kastélyát, ahol hat asztalra terített fényes lakoma volt. A kitűnő borból egy kis hordóval a püspök felajánlotta a követnek, aki azt a bécsi francia követhoz küldette azzal a meghagyással, hogy küldje tovább XV. Lajos királynak. „A fényesen kivilágított Fourcontrasti-kastélyt — úgy mondják, írja a naplóíró — igen nagyon dicsérte a követ. Már harmadik követségben járt, de még ilyen kellemes helyet életében nem látott! Megcsókolva egymást búcsúzott el a követ és püspök úr öméltósága és szerencsés utat kívánt.”¹⁴

Gróf Battyány Lajos nádor 1759. évi egeri látogatását így örökítették meg ízes magyar nyelven az 1759. okt. 5-i városi jegyzőkönyvben: „Die 5^a 8^{bris} Tanács Gyűlése tartván az Nagy Méltóságú Groff Palatinus Battyányi Lajos Die 1^a 8^{bris} [okt. 1-én] városunkba Eő Excellenciája [ti. Barkóczy püspök] látogatására jöven, e maj napig itt mulatot, azonban pedig bé jövetelekor, és itt mulatása alatt is minden kitelhető tiszteletekel tiszteltet, az egész czeremoniák rend szerént örök emlékezetre, és jövendőben történhető directiora lerajzoltatnak. Az nyári septemviralis Tabla gyülekezete oszolvan Jó Kegyelmes Földes Urunk tudósította az várost, hogy Eő Excellentiájával Méltóságos Groff Palatinus és több Méltóságokkal fog ez holnapnak első napján ebédre ide Egerbe be érkezni, azért tisztességes beneventatiojára [üdvözlésére] minden rendekből szekerek, lovasok,

¹⁴ DiarMin 1757. márc. 30., ápr. 1.; Szmrecsányi Eger 72—73. 1.

fegyveres gyalogosok és az város népe is elebe jöjön, amintis az T. N. Káptalan béli Urak, Tisztek és Lakossi, fődeles és posta kocsiái valának N° 45, az lakos közül és pedig magyar natioból valának fegyveres lovasok 155, német natioból 54, ezek a M. Nagy praepost Eő Nagyságával Káptalanbéli Urakal, Tisztekkal, és kocsin kiment egész Tanácsával az kerecsendi kő híd elöt levő térségre kimentvén, egy felöl az lovasok hadi sorban, más felöl pedig a szekerek el rendeltettek; az híd mellet pedig Eő Excellentiája satora (mely oly nagy, hogy alatta 60 személy nyugodalmassan ebédelhet) fel vonattatott és egy szőnyeggel be volt vonva kis asztalka sátor közepében; az hová egy óra várakozásra tizenegy óraker lévén T. N. Vármegye beliekből 12 lovas, Eő Excellentiája két lovas katonái, első hintóban Eő Excellentiájával M. Groff Palatinus, [felsorolja a többi kocsiiban elhelyezettek nevéit is] lévén szerencsésen beérkeztek, holotis az Magistratus eleibe jött szerzetesek, világi és káptalan béli Urak szép rendben spallért [sort] csinálván, a sátorba bé szállottak és legottan M. Püspök Nagy praepost Úr Eő Nagysága nagy elméjü hoszas köszöntése által tiszteltetett, melyet Palatinus Eő Excellentiája szíves felelettel fogadot hármias az népnek felkiáltásával Vivat Palatinus, ennek utánna ismég szekerekre felülvén, az egész lovasság és az eleibe ment szekerek késértése alatt két fertálykor kettőre Délután Egerbe jövének, holotis a Só ház elött 150 Német fegyveres gyalogság, az útnak túlsó felén pedig 300 Magyar gyalogság Hadi sorban zászlójok alatt álván, hármias tűz adással és 8 mosárok hármias ki sütögetésével az katonaság elöt és az Város kapujánál levő *Dobok, hegedük és trombiták harsogása alatt* fogattatot, azon kívül az egész város népe tisztességes ruhában az Csinált úton és ezen belől az város kapujától Eő Excellentiája [püspök!] Udvaráig két sorban álván szüntelen Vivat szóval fel kiáltott; és hogy az Udvarba be szállottak, a gyalogság is betakarodot, és legottan az Udvarban utolsó Salve adás után el oszlottak (mely fáradságokért az város katonáskodó népének három hordó bort resolvált [kiutalt], midőn pedig már az ebédet ették volna az Nagy Méltóságok, az idő alatt az Mosárok szüntelen sütögetettek és *az Musikák szollamlottak*. Die 2^a 8^{bris} [okt. 2-án] Palatinus Eő Excellentiája környül járta az várost, az várat is belső képen még ebéd elött meg tekintette, úgy azután püspökünk Eő Excellentiája külső kertében ebédlettek minden *vigasztaló musikák alatt*, estvefelé pedig az egész Uraság... és más egyéb számos Urakal estvefelé Forcontrastiba ki mentek holotis még akkor estve nagy illuminatio [kivilágítás] tartatot és lödöztetett, másnapis, úgy mint 3^a 8^{bris} [okt. 3-án] az ebéd is minden vigassággal tartatott és hálásra is még bé jövének Egerbe; és így 4^a 8^{bris} [okt. 4-én] Szent Ferencz napja Felsőleges Romai Császár ConRegensnek és egyetemben Kegyelmes Földes Urunknak [Barkóczy püspöknek] is neve napja a Nagy Templomban Isteni szolgálat Eő Excellentiája pontificálván tartatott, mely alatt ismég az Magyar, mind pedig az Német Egri natiobéli gyalogság és 8 mosárok 4 tüzet adának, kinek meg létele és M. Földes Urunknak, az T. N. Káptalantól, M. Nagy praepost által tetetett úgy az Magistratus aggratulatiója után Eő Excellentiája Földes Urunk önnön maga ezen városnak Magistratussát és Egri püspöki várossát M. Groff Palatinusnak Excellentiájának recomendálta [ajánlotta], Notáriusunk pedig Dicsiriával az Város nevében Palatinus Eő Excellentiáját különösen szív vigasztalásra üdvözölte, és köszöntötte, melyet Eő Excellentiája

kellemetessen fogadván minden oltalmát, reflexióját és segítségét ajánlotta, úgy azután ebédhez ülven sok lövésekel vigasztaltatot, mely vigasztalásoknak telyeseb voltára Palatinus Eő Excellentiájának tiszteletére püspökünk Eő Excellentiája asztal felet [felett] az papirendből Kanonokoknak denominált [kinevezett] . . . aznap az többi üdőt játékal elmulatván; Die 5^a 8^{bris} [okt. 5-én] reggel négy óraker az Nagy Meltóságok Egerből el szettek, és Palatinus Úr Eő Excellentiája Jászságba Jászberénynek vette útját.”¹⁵

Barkóczy püspököt Mária Terézia 1761. jún. 13-án esztergomi érseknek nevezte ki. Jún. 16-án már mint hercegprímást fogadják ünnepélyesen Egerben. A szokásos küldöttség Kerecsendnél fogadta, és a városi lovasság zenészeinek muzsikája mellett érkeztek meg Egerbe. A minorita naplóíró szavai szerint már a külváros első részében — szokatlanul — „fiúk és leányok díszbe öltözve *táncsal fogadták és éljeneztek*. A gyalogos század várta mozsarak durrogása közben, *trombiták és egyéb hangszerek zenéje szólt*, a polgárok és a diákok tapsa és ujjongsága köszöntötte. . . Amint a városkapuhoz közeledtek, zöld ágakkal díszített diadalkapu várta őket, amelyet este fényesen kivilágítottak.” Az egész várost fényesen kivilágították, és a püspöki palotában megszállt hercegprímás és kísérete késő este megtekintette a várost.¹⁶ A jezsuiták rendkívüli ünnepei között már szoltunk arról, hogy egri tartózkodása alatt Barkóczy érsek részt vett a jezsuita diákok szindarabján és az ott előadott dalokat szívesen hallgatta, míg Egerben volt. Azt is említettük, hogy szept. 11-én ünnepélyesen búcsúztatták, s Goth Románnak ez alkalomra írt eposzát is magával vitte és énekellette útközben is.

1762. jún. 28—29-én tartották gróf Eszterházy Károly püspök ünnepélyes bevonulását, amely Barkóczy bevonulásától lényegében csak abban különbözött, hogy 28-án este a püspökkertben levő házban szállt meg, s csak 29-én reggel következett az ünnepi bevonulás a városba. Eszterházy nem lovon vonult be, amelyen nem is csodálkozunk, hisz a túlzott barokk pompa már távol volt egyéniségétől! A káptalani tervezetből tudjuk, hogy előzőleg Hatvanban és Gyöngyösön is szívélyesen fogadták. Az egriek viszont, mint Barkóczy esetében is, Kerecsendnél köszöntötték először és kísérték a fegyveres polgárság zenéje mellett Egerbe. „A Hatvani kapu előtt hosszú sorban álltak már az iskolások és az egri nép is, akik éljenzéssel fogadták. A magyar és német fegyveres polgárság is felsorakozott zászlóikkal. Mozsarak és puskák ropogása és *zenekari muzsika* köszöntötte az új püspököt. Majd elkísérték a püspöki kertbe, ahol a nyaraló házban töltötte az éjszakát. Péter és Pál napján, jún. 29-én ünnepi pompával vezették be a városba díszlovások, *trombiták, dobok és egyéb hangszerek zenéje kíséretében*. A lovasság a kert előtt, a gyalogság a Szent János-kapun [Hatvani kapun] kívül állt díszben. A káptalan tagjai, a papság a plébániatemplomból [székesegyházból] körmenetben vonult a püspökkerthez. 1/2 8 óra tájban kezdődött a bevonulás a Szent János-kapun keresztül a ferencesek utcáján át a vár alá, majd a piacon keresztül a püspöki iskola felé, onnan a püspöki palota mellett elhaladva értek a székesegyházba. A kinevező bulla felolvasása után *Te Deum* és

¹⁵ Vjk 1759. okt. 5., 293—296. l.

¹⁶ DiarMin 1761. jún. 16.

ünnepi mise következett, majd a káptalan, a városi és megyei tanács, a papság és a nép hódolata következett.” A minoriták és a káptalan naplójának eléggé szűkszavú leírását a káptalani tervezetből egészíthetjük ki. A Szent János-kapunál a városi és a megyei tanács tagjai várakoztak és a városi jegyző köszöntötte a belépő püspököt. A menetben a vármegyei és a polgári fegyvereseket követték a céhek, az iskolások, a szerzetesek. Utánuk haladtak a *káptalani énekesek és zenészek. Az antifónák éneklését zenekari muzsikával váltogatták.* A püspök baldachinját négy városi tanácsnok hordozta. A székesegyházban a hódolati kézcsók szertartása alatt — mint Barkóczynál is történt — *a zenekar a kóruson hangszeres darabot, „szimfóniát” játszott.* Sem itt, sem a naplókban nem találunk adatot az ünnepi ebédéről, amely a szertartások után következett, csupán az esti díszkivilágításról írnak bővebben.¹⁷

1765. aug. 18-án halt meg Innsbruckban Mária Terézia férje, I. Ferenc császár: „Eszterházy Károly gróf öméltósága, a mi kegyes urunk és püspökünk okt. 29-, 30-, 31-én tartotta a székesegyházban a szokásos istentiszteleteket. E napokon délben 11—12-ig, délután 4—5-ig szóltak a harangok, s mindegyik napon igen sokan vettek részt a gyászmiséken. Az utolsó napon maga a püspök úr végezte a beszentelési szertartást és az ún. dicsőítő misét *igen értékes zenekari kísérettel.* Jelen voltak a káptalan tagjai, a szerzetesek, a vármegyei és városi tanácsok, parádéztek az itt állomásozó ezred tisztjei és legénysége, eljöttek a környéken táborozó csapatok tisztjei és igen nagyszámú nép.”¹⁸

Szinte az egész város népe — köztük a városi tanács tagjai és Eszterházy püspök is — részt vett a jótékonyságáról nevezetes és népszerű Kálmán János kanonok aranymiséjén a székesegyházban 1769. szept. 10-én: „Igen nagyszámú nép töltötte meg a templomot, szinte szétrepesztette a *zenekar hangja* a templom falait. Fényárban csillogott a feldíszített főoltár. A hívők tömegét növelték a vidékről is bejött különböző rangúak s maga a városi tanács is. A mise befejezése után *Te Deumot énekeltek.* Az egriek nagylelkű Főpásztora atyai jóindulatát kifejezve és örömeinek jelét adva különböző rangúak közül 54 személyt hívott meg az ünnepi ebédre, *amely alatt trombiták, dobok és egyéb hangszerek asztali zenéje szólt.*”¹⁹

Rövid bejegyzés örökölte meg, de bizonyára zenés hagyományra utal a szeminárium naplóírója 1775-ben Eszterházy püspök születésnapja alkalmával. Délelőtt, máj. 5-én ünnepi misén vettek részt a székesegyházban, majd köszöntötték. Számunkra az előző esti program figyelemreméltó: „Előző este a püspöki palota kertjét ünnepélyesen kivilágították egészen 10 óráig. Végig kellemesen *zengő muzsikát élveztünk.*” Ugyanezen évben júl. 17-én is muzsikáról, de egyáltalán nem hagyományosról emlékezik meg: „Isten segítségével a matemati-

¹⁷ Uo. 1762. jún. 28. és 29.; Klt XII—2d 52. k. 1762. jún. 28—29., 165. l.; uo. XII—2b Nagypréposti iratok I. 4. doboz 38. sz. Modus et ordo observatus in Introductione Episcopi Agriensis Anno 1762; SugárEgri 426. l.

¹⁸ Pressburger Zeitung 1765. nov. 9., 90. sz., 3—4. l.

¹⁹ Szlt Diarium Praefectorum Seminarii Agriensis Anno 1718, 1769. szept. 10., 58—60. l.

ka toronyban [liceum épületén] este 7-től 8 óráig olyan kellemes *törökös zene szólt*, hogy városunk egész népét a csodálat ragadta el. Azt mondják, igazgatónknak, Téglássy Józsefnek egri székesegyházi kanonokká való kinevezése szolgált erre alkalmul. . . ”²⁰

1776. aug. 16-án fogadták ünnepélyesen Jos. Garampi [Carampi?] pápai nunciust Egerben: „Püspök úr öméltósága, a káptalan tagjai, a vármegye főtisztviselői nagy kísérettel Kerecsend határáig mentek el és onnan kísérték ünnepélyes pompával Egerbe. Amerre jártak, éljenzések fogadták és *végig trombiták és egyéb hangszerek muzsikája kísérte* a bevonulást. A város fényárban úszott, és szóltak a harangok, amíg a püspöki palotába érkeztek kb. este 9 óra körül. Másnap őexcellentiája részt vett a jogászok vizsgáján, megtekintette a püspöki liceumot, a matematika tornyot, a papnevelő-intézetet, az öreg papok otthonát, majd a püspökkertben levő épületben ebédelték. *Kellemes asztali zene szórakoztatta a vendégeket*. Délután a templomokat és egyéb épületeket tekintették meg. Aug. 18-án, vasárnap az apostoli nuncius tiszteletére a püspöki palotában nyilvános ebédet rendeztek, amelyen bármelyik tisztességes férfi és nő részt vehetett. *Közben törökös zene visszhangzott a hatalmas teremben*. Este 7 óra tájban püspök urunk kérésére a nagyteremben a retor osztályos gimnazisták a De Leontio Politico c. iskoladrámát adták elő. Aug. 19-én folytatta útját Buda felé. . . ”²¹

1779-ben Mária Terézia Eszterházy püspököt küldi ki királyi komisszárnak Pálffy Károly gr. zempléni főispán beiktatására. Az új főispán Egerbe jön, s innen együtt mennek Újhelyre a beiktatásra. Jún. 30-án Kerecsendig mennek ki a hivatalos fogadására. A minoriták naplója részletesen közli a fogadást. Mivel szövegében a zene szerepére nem tér ki, nem idézzük. Mégis szólunk az ünnepről, mert másnap viszont, azaz júl. 1-én számunkra lényeges a nap eseményeinek a jellemzése: „Ma semmi más nem volt hallható Egerben, csupán *különböző hangszerek muzsikája* a polgárság jókedve és tánca közepette.”²²

Ugyancsak a minoriták naplójából ismerjük Eszterházy püspöknek II. József halála után, 1790. márc. 3-án tartott főispáni beiktatását: „A vármegye nemességének kíséretében hatlovas hintón vonult át Eszterházy Károly öméltósága a püspöki palotából a vármegye házába, hogy ismét beiktassák főispáni méltóságába. Közben dörögtek az ágyúk, szóltak a *trombiták és a sípok*, éljenzések hangzottak. A várból az ágyúk hangja déli két óráig hallatszott. A nemesség tagjai közül 60 személyt látott vendégül ebédre. Márc. 4-én püspök urunk öméltósága hálaadásul reggel 9-kor ünnepélyes *Te Deumot* tartott, majd folytatták a megyegyűlést. A nemesek és a tisztségviselők közül 60 főből álló vörös ruhás bandériumot rendeltek ki a Szent Korona díszes őrzésére. A megyegyűlés tagjai e napon is és a két következőn is a püspök asztalánál étkeztek.”²³

²⁰ Uo. Diarium Ceremoniarum. 1775. máj. 5., 27. l.; júl. 17., 28. l.

²¹ Uo. DiarSod 1776. aug. 16—18., 135. l.; Klt XII—2d 52. k. 1776 (dátum nélkül) 232—233. l.; Pressburger Zeitung 1776. aug. 31., 70. sz., 6—7. l.

²² DiarMin 1779. jún. 30., 129. l.

²³ Uo. 1790. márc. 3—6., 269. l.; Mjk 1790. márc. 3., 3—18. l.

II. Lipótnak 1790. nov. 15-én Pozsonyban való koronázását Egerben is ezen a napon ünnepelték: „Nov. 15-én, II. Lipót római császárnak névnapján és Magyarország királyává való koronázása ünnepén reggel 9-kor a plébániatemplomban [székesegyházban] ünnepi misét tartottak. A magyar és német fegyveres alakulatok a liceum előtt állottak fel és a szokás szerint a mise alatt többször tüzeltek. 10-kor nálunk is [minoritáknál] II. Lipót királyunk szerencsés kormányzásáért *misét énekeltünk*. 11 óra előtt a díszbe öltözött fegyveres polgárság *zeneszóval* a Piac térre vonult, és a hatalmas felépített piramis előtt *zenekari muzsika közben* díszlővéseket adtak le és éltették a királyt. Délután 5-kor ismét megjelentek a Piac téren. Szokatlan erős napsütés ellenére meggyújtották a számtalan lámpást a piramison, amelyet feliratok és az uralkodó képe is díszített. A városház és a többi ház, így a mi házunk ablakai is fényesen ki voltak világítva egészen késő estig . . . A szegények részére a városházán 500 kenyeret osztottak szét, vörös bor pedig a magasabb helyre állított hordóból állandóan folyt.” A minoriták szövegét Szabó kiegészíti fontos részletekkel: A délutáni ünnepségen a köszöntések után „annak utánna egész hat óráig *három féle muzsika vala* a piarczon és a nép mindenkor Vivatot kiáltott”. Este továbbra is tartott a zenélés: „. . . mindezek után tovább tartó három féle muzsika alatt a városnak négy zászlója eő Fölsége lábaihoz tétettek renddel és nagy vigassággal.”²⁴

1799. márc. 15-én halt meg Eszterházy püspök. A városi jegyzőkönyv latin szövege szerint a következő módon folyt temetése: A menet a püspöki palotából indult, a székesegyházban volt a szertartás, s a kriptába temették: „1. Elöl halad egy lovas a vármegye zászlójával. Oldalán nemes lovasok és *dobos két dobbal*. 2. Elemi iskolai tanulók a plébánia zászlóját viszik, követik a gimnazisták, a bölcsészek és jogászok tanáraikkal együtt. E csoportot *a zenészek első kórusa* zárja be. 3. A zenészek után a püspöki alkalmazottak, a szerzetesek feszülettel, a kispapok karingben következnek. *Közvetlenül utánuk a zenészek második kórusa halad a városi kántorral*; két oldalt a céhek vonulnak fáklyákkal, az utcákon pedig kétoldalt az egri fegyveres polgárság áll sorban. 4. *A zenészek második kórusát az udvari káplánok, a teológiai tanárok és plébánosok követik karingben*, majd a papi segédlet, a káptalan tagjai a szertartást végző főpappal. 5. A tanács egyik tagja a püspök kitüntetéseit, öt pap pedig a püspöki jelvényeket hordozza fekete díszpárnákon. 6. A koporsó után a városi és a megyei tanács tagjai vonulnak, majd a nép, amelynek sorait a lövészek százada zárja be. 7. A koporsót a palota vaskapujáig a káptalan tagjai, a Neimajer-házig a vármegyei tanács tagjai, a kávéházig a plébánosok, a liceumig a kispapok, a székesegyház dombjának lábáig ismét a városi tanács tagjai, a templom ajtajáig a vármegyei tanács tagjai hordozzák. A káptalan tagjai viszik be a templomba, a szertartás végén ugyancsak ők le a kriptába. 8. A temetési szertartás reggel 9kor kezdődik.” Mivel a káptalani tervezet idézett szövegét írták a városi jegyzőkönyvbe és a temetés után a márc. 22-i tanácsülésen olvasták fel, a leírás szerint történt a temetés.²⁵

²⁴ DiarMin 1790. nov. 14—15., 289—290. l.; SzabóEger 78—82. l.

²⁵ HmL V—1/b B CXIII b 199. 1799. márc. 19.; Vjk 1799. márc. 22., 199. sz., 94—97. l.

Akad Egerben 1803-ban olyan ünnep is, amelyről joggal mondhatjuk: Sok hűhó semmiért! A Pressburger Zeitung számol be az esetről: „Miután már júl. 10-én értesültünk, hogy József főherceg nádor őfensége Pétervárról [Petersburg] hazafelé városunkba is ellátogat, rögtön megtettük a szükséges intézkedéseket a méltó fogadására. A nagyon várt napra méltóan felkészültünk. Négy századból álló lovas és gyalogos polgári alakulatunk, a díszes öltözetű lövész századunk és az itt állomásozó császári és királyi ezredünk katonái *zeneszóval* és lengő zászlóval a Maklári kapuhoz vonultak. A püspöki palotában is felkészültek illő fogadására: a káptalan, a megyei és városi tanács tagjai együtt várták Őfenségét, hogy köszönthessék. Örömünk azonban hiábavalónak bizonyult, mert Őfensége megváltoztatta utitervét és Kápolnán keresztül utazott Budára.”²⁶

Eger első érsekének, Fuchs Xav. Ferencnek előbb volt a főispáni beiktatása, mint az érseki. 1804. okt. 6-án a szokásos pompával fogadták Gyöngyösön s onnan kísérték Egerbe: „Amint Őméltósága a püspöki palotánál kiszállt kocsijából, a 25 vármegyéből megjelent küldöttek köszöntötték, ő pedig szívélyesen megköszönte üdvözlésüket. A következő napon [okt. 7.] vasárnap két felszentelt püspök segédletével *ünnepi misét s Te Deumot* tartott a székesegyházban abból az alkalomból, hogy Őfensége a király felvette az örökös osztrák császári címet. Hétfőn [okt. 8.] reggel 8-kor Mandich Antal c. püspök és helytartótanácsi tanácsos az összegyűlt rendek jelenlétében *Veni Sanctét* tartott. Majd átvonultak a vármegyeházára, ahol a megye eddigi adminisztrátora, Fáy János Bertalan megbízatásáról lemondott. Utána megtartották az új érsek beiktatási ünnepét. Szentiványi Ferenc kuriai bíró mondott ünnepi beszédet, majd az érsek Őméltósága letette az esküt és magyar beszéddel zárta be az ünnepet. Délben a főnemesség tagjait és az előkelőségeket a püspöki palotában, a liceumban, a papnevelő-intézetben és a vármegyeházán vendégelték meg. A három estén át ki volt világítva a város, szép diadalkaput is állítottak és feliratokkal díszítették a városházát és több más épületet is. Déltől kezdve a városháza és a megyeháza ablakából vörös bor folyt a nép számára. Este *ragyogó bált* rendeztek az előkelő vendégek részére, amelyet jelenlétével megtisztelt az érsek is.”²⁷

Az érseki beiktatásra nov. 15-én került sor: „Az itteni fegyveres polgárság ismét hódolatát fejezte ki az új érsek előtt, miként okt. 6—8-án is. A világi és a szerzetes papság 9 óra előtt gyülekezett a székesegyház előtt. Mivel esős idő volt, a külső ünnepélyes bevonulás elmaradt. Az egyházmegyei papság a Mária-kápolnától a jobboldali kapuig, a szerzetesek pedig a főkaputól a szentélyig állottak fel két sorban. 9-kor *trombiták és dobok zenéje*, a fegyveres polgárság díszlövészei közepette indult el Fuchs Ferenc Őméltósága hatlovas hintóján az érseki palotából. Előtte és mögötte lovas polgárok haladtak. Az említett kápolna előtt kiszállt a kocsijából, a kápolnában szertartási ruhába öltözött, majd a papság és a szerzetesek sorfala között bevonult a szentélybe. *Ünnepélyes Te Deumot énekeltek*. Felolvasták a kinevezési bullát, benne az egyházmegye felosztásáról is szóltak. Zabraczky József

²⁶ Pressburger Zeitung 1803. aug. 23., 605. sz., 707—708. l.

²⁷ Uo. 1804. okt. 26., 84. sz., 973—974. l.

nagyprépost köszöntötte az első érseket. Ezután következett a hagyományos hódolati kézcsókolás szertartása. Az érsek latinul és magyarul köszöntötte híveit. Az ünnepi mise után 1/2 2-kor ünnepi ebéd következett az érseki palotában és a liceumban.”²⁸ A káptalani tervezet szerint jó idő esetén az érseki palotából az ünnepi menet a ciszterciek templomáig, onnan a minoritákig vonult volna. Itt öltötte volna fel az érsek a szertartási ruhákat, s innen vonultak volna zeneszóval a székesegyházba. A tervezet rendelkezése szerint „harmincz férfi és annyi leány gyermekek pástori ruhába felöltöztessenek, ell rendeltetett: a Férfi gyermekekre, hogy a Normalis [nemzeti iskolai] Professorok gondoskodgyanak és tanítsák meg őket *Énekre* committáltatott nékik, a Leányzókra való gondoskodás Forrai Katalinra a Kisded Leányzók tanítójára biztatván: A Pásztori ruházatnak fehér öltözetnek kelletik lenni, veres pántlikából való Eövvvel; Ezen gyermekek felől az rendeltetett, hogy ebéd felett az Érseki palotában a mikor Eő Excellentiaja a Confectet fogja enni, akkor meg jelennyenek gyömölcsökkel, s virágokkal és figurákkal, s *énekellyenek*.” Erre a rossz idő ellenére bizonyára sor került. A tervezet szerint — jó idő esetén — a hagyományos szokás szerint a céhek is zenekarukkal, nem csupán a két csoportban haladó káptalani zenészek vettek volna részt. A nov. 17-i városi tanácsülésen arról is beszámolnak, hogy a tanács tagjai tisztelegni voltak az új érseknél, „és ennek végezetével az megtiszteltetésére tett Pompáknak költségei pótolására három ezer Renusforintokat Bankó czédulákban papirosba takarva Notárius Bozsik László úrnak kezébe adott”.²⁹

József főherceg nádor 1805. aug. 6-án pótolta elmaradt egri látogatását. Ez alkalommal Máramarosból érkezett. A leírások ugyan a zene szerepét nem jelzik, de a Pressburger Zeitung szerint „egészen rendkívüli ünnepélyességgel fogadták, amikor délután 4 óra körül megérkezett, és a vármegyei tanács és a városi polgárság a Piac téren ünnepi rendben várta a magas vendéget. A kaszárnya katonasága, a magyar és német fegyveres alakulatok is kivonultak fogadására. A megyeháza utáni hídnál Zabraczky József nagyprépost köszöntötte. Innen nagy kíséretével, sétálva tekintette meg a megyeházát, a liceumot, a székesegyházat, majd rövid pihenőt tartott az érseki palotában. Később az ispotályt, az irgalmasok kórházát és a katonai kórházat nézte meg a Czifra kapunál. Meglátogatta a cisztercieket, a tűzvész után újjáépülő rendházukat. Vacsorára és szállásra az érseki palotában volt. Másnap reggel Buda felé utazott tovább.”³⁰

Fuchs érsek 1807. jún. 27-én halt meg. Júl. 1-én történt ünnepélyes temetésének leírását a minoriták naplójából vesszük: „Reggel 8-kor kezdődött a temetés; részt vettek az egyházmegye papjai, a szerzetesek, a vármegyei nemesség tagjai és a városi tanács tagjai. Az érseki palotából a káptalan tagjai vitték ki a kapuig, majd a piacon keresztül a liceum mellett elhaladva érkezett meg a gyászmenet a székesegyházba. A Heves megyei nemesség lovasai voltak a menet élén. A polgári lövészek is részt vettek díszlövésekkel. Végül az egész város népe, a céhek, a polgárok követték a

²⁸ HistFranc 1804. nov. 15., 399. l.

²⁹ Vjk 1804. nov. 5., 872. sz., 482. l.; uo. nov. 12., 904. sz. 508—514. l.; uo. nov. 17., 922. sz., 522—533. l.; uo. dec. 14., 1039. sz. 599. l.

³⁰ HistFranc 1805. aug. 6., 415—416. l.; Pressburger Zeitung 1805. aug. 16., 64. sz., 793. l.

koporsót. *Ünnepélyes gyászmisét és Liberát énekeltek*, majd besztertelése után Telekesy, Erdődy és Eszterházy püspökök mellé helyezték örök nyugalomra.” A káptalani tervezet a hagyományos temetési rendet jelzi ez alkalommal is, de csak a negyedik helyen említi a székesegyházi énekeseket és zenészeket.³¹

Fischer István érsek bevonulását a főispán beiktatásával kapcsolták egybe 1808. febr. 15—16-án. A Magyar Kurir szövegét idézzük: „Az ezen tzeremoniára küldetett Királyi Commissáriust nagy méltóságú Ürményi Josef Ország Fő Birája Eő Excellentiáját, a' ki Februarius 13-ik napján indult el Pestről, az eleibe küldetett Pest és Heves Vármegyébéli deputatus urak elsőben Hatvanban, azután pedig Gyöngyösön fogadták el és tisztelték meg, a' melly napnak estéjén azon városnak nevezetesebb épületjei szépen ki voltak világosítva. A' következett napon az Ország Birája Eő Excellentiája folytatván útját, Nagy méltóságú Érsekünk Eő Excellentiájával Kompodon öszve találkozott, és ebéd után mind ketten tovább folytatták útjokat, a' midőn az Eő Excellentiájok eleikbe küldetett Heves Vármegyei deputatusok, forma ruhás Banderisták és Jászok, és sok lovas Nemesek e nagy vendéget városunkba számos ágyú durogások és harang zugások közt bé vezették s' bé kisírték.” A kispapok naplóírója szerint a díszkivilágítást akadályozta az esős, hideg idő. Másnap reggel 8-kor volt a székesegyházban előbb ünnepélyes mise keretében a hagyományos érseki beiktatás szertartása. Erről nem találtunk részletes beszámolót. Forrásaink csak a főispáni beiktatásról szólnak bővebben: „A' bé iktatásra rendelt napon, úgymint ezen folyó Februarius 16-ikán számos úri Rendektől kisírtetvén Eő Excellentiájok a' Vármegye palotájába meg jelentek, és minekutánna Ország Birája Eő Excellentiája szép és gyökeres oratiót mondott volna, a' fel gyülekezett Karok és Rendek előtt, Eő Csász. Kir. Felségének bé iktató decretumát fel olvastatta.” Ezután az érsek, majd Almásy József alispán beszélt. „Evvel a közönséges gyűlésnek vége lévén, Érsek Eő Excellentiája a' jelenvolt urakat az Érseki rezidentiában és a Vármegye palotájában gazdagon meg vendéglette, estére egész városunk ki volt világosítva és a' Vármegye palotájában *fényes bál* tartatott, mellyben válogatott eledelek és italok rakattak a' vendégek eleibe, a' kik egész virrattig vígan mulatták magokat.” A minoriták naplóírója jelzi, hogy a Foglár-kollégiumban, a liceumban, a cisztercieknél és a szemináriumban is volt ünnepi ebéd. Az érsek asztalánál természetesen *asztali zene* is szól, sőt *80 kisfiú és kisleány* — mint Fuchs érsek beiktatásán — *zenészó mellett énekkel is köszöntötte az érseket* („*modulantibus vocibus et symphonia pereleganti salutarunt*”), amelynek betanítására ismét a városi tanács szólította fel a tanítókat.³²

Szintén a Magyar Kurirban találjuk Károly Ambrus hercegprimás 1809. márc. 21-i látogatásának leírását: A szokás szerint már Kerecsendnél küldöttség fogadta és kísérte Egerbe és „úgy nevezett Hatvani Hostya végéig követték Eő Hertzségét, ahol Nagy Méltóságú Örökös Feő Ispány Urunk, Nagy Szalatnai Báro Fischer Istvány Úr Eő excellentiája rövid, de fontos Beszéde által meg tisztelvén

³¹ DiarMin 1807. júl. 1.; HmL V—1/b Eger város tanácsi iratai B CXXXVII 761. 1807. jún. 30.

³² Magyar Kurir 1808. márc. 8., 307—308. l.; Pressburger Zeitung 1808. márc. 4., 18. sz., 193—194. l.; DiarMin 1808. febr. 15—16.; Sztl Prot. Rerum Mem. Archi-Ep. Seminarii 1806—1848. 1808. febr. 16.; Vjk 1808. febr. 8., 90. sz., 58—66. l.

Eő Hertzegségét, ennek végével le szállott tulajdon szekerekéről, és a' Tisztelt Feő Ispány Urunk Gála Kotsijára, a'melly már egyedül reá várakozott, ült által Eő Hertzegsége, Feő Ispány és Érsek Urunkal együtt, melyek nagy Pompával indultak el Eő Excellenciájának Lakóhelyéhez, mely már ekkor a' meg gyűjtött sok ezer lámpák és viasz gyertyától külömbféle tűzi színeket jádzott meszszirül." A Hatvani kapunál a városi tanács üdvözölte a vendéget, majd ünnepi menetben kísérték el az érseki rezidenciáig „*trombiták és dobok zenéje* és ágyúk dörgése közepette. Másnap vármegyei gyűlésen vettek részt. Ez alkalommal az 1808-as törvény értelmében 450 főből álló csapatot ajánlottak fel a haza védelmére. „Innen egyenesen által mentek az egész Nemesi Rendek az Érseki Residentiába Eő Hertzegsége után, akiknek Érsek Eő Excellenciájánál személylyesen volt szerentségek Eő Herzegségével a' fényes Táblánál ebédelni, mely üdő közben Pásztori módon fel öltözött, mintegy 60 Leánykákbul és Férfi gyermekekbül álló kisded sereg ezen versetskéket zengedezte Eő Hertzegsége előtt *muzsika hangal* szívrehatóképpen: Örvendezzen szívünk, Énekellyen nyelvünk . . . Hallyon ellenségink, Nyomullyon seregink, Hamar békesség legyen . . . Ezen ártatlanokban olly igen kedve telt Eő Hertzegségének, hogy azokat önként személylyesen ösztönözte a' további éneklésre." Másnap reggel ünnepélyes búcsúztatás után folytatta útját Miskolc felé.³³

A napóleoni megszállás miatt Ludovika királyné és gyermekei kíséretükkel 1809. jún. 16-tól szept. 18-ig Fischer érsek vendégeként az egri érseki palotában és a liceumban laktak. (Az érsek a kispréposti palotába költözött át.) Szmrecsányi foglalja össze részletesen az egri tartózkodás történetét.³⁴ Mi most csak a zene szempontjából lényeges ünnepélyt idézzük, amelyet Ludovika királyné — ő már nem volt ekkor Egerben — és Mária Lujza főhercegnő névnapja tiszteletére rendezett az érsek. Mária Lujza beszámolója aug. 27-én: „ . . . Örülök, hogy a rossz idő csak a szép ünnepély után állt be, amely gyönyörű volt, amelyet az érsek és a város rendezett névnapomnak előestéjén. Kirándultunk Kerecsendre, ahol az érseknek szép fácánosa van, ott Heves megyei önkéntesekből egy lovasscsapat volt teljes díszben, fivérem (a trónörökös) különféle gyakorlatokat végeztetett velök, melyek igen jól sikerültek. Uzsonna után visszajöttünk holdvilágnál és mily nagy volt a szép meglepetés, a palota kertje teljesen ki volt világítva. Három halom alkotja egymás fölött, a legalsón kis templom volt a mama arcképivel és verses felírással; a gyepék és a fák lampionokkal voltak szegélyezve, közepén két piramis állott; a legmagasabb halmon ismét kis templomban arcképet helyezték el; az ünnepély gyönyörű látványt nyújtott. Eger és vidékének minden előkelősége ott sétálgatott a kertben, én szokásom ellenére éjfélig maradtam fenn . . . Másnap Szent Lajos ünnepén, fivérem (a trónörökös) dejeuner-t adott a kedvemért. Mama tiszteletére nagymise volt, este közös lakoma, ebéd előtt az egri nemesség jókívánságait fogadtam, és délután sétakocsizáson voltunk testvéreimmel . . .

³³ Magyar Kurir 1809. ápr. 28., 501—506. l.; Hazai s Külf. Tud. 1809. ápr. 15., 30. sz., 234—236. l.; Vjk 1809. márc. 21., 372. sz., 154. l.; HistFranc 1809. márc. 21., 470. l.

³⁴ Szmrecsányi Korona; Szmrecsányi Eger 153—171. l.

tegnap az érsek elvitt minket egy búcsújáró helyre, a neve Saloc (Egerszalók), itt a dombok közt van és kedves fekvésű, aztán uzsonnát adott nekünk a szőlőben. Meg vagyok győződve, hogy a gyerekek sokat tanulnak leckéikből, én minden vasárnap zongoraleckét adok Leopoldinának, ez minden, ami tőlem telik. Sokat énekelek, ami kellemes estétet szerez nekem, szebbet képzelni sem lehet, mint mikor gróf Edling ezt énekli: „Che faro senza Euridice”, örülnék, ha hallaná.” A szemináriumi naplóban is hasonló leírását olvassuk a kerti ünnepélynek, de kiemeli azt is, hogy „közben édesen hangzó muzsika szólt”.³⁵

Feltételezzük, hogy valóban elhangzott az a hangverseny, amelynek tartását Joseph Leschkovits 1811. április 21-re kérte Fischer érsektől: „Alulírott kérem Excellenciádat, engedélyezze számomra, hogy egri átutazásom idején ápr. 21-én este az Arany Oroszlán nevű fogadóban fagott és az egészen új kettős gitár hangversenyt tarthassak. Nagy megtiszteltetés lenne számomra, ha Excellenciád előtt is játszhatnék...”³⁶

1813. nov. 8-án ünnepelték Egerben a lipcsei csata győzelmét: „Ugyan is ennek meg hálálására az Isteni Tisztelet tegnapi napra [nov. 8.] rendeltetvén az egész Városnak Lakossai egybe sereglettek a' fő Káptalan Templomába, a' hol (ide haza nem lévén Nagy Méltóságú Kegyelmes Érsekünk, Báró Fischer István Ó Excellentiája) Mlgos Püspök és Egri Nagy Prépost Tajer György Úr Ó Nagysága tartotta az *Énekes Nagy Misét*; és minek utánna a' Téged Istent ditsérünk 's a't. [stb.] el énekeltetett volna, az itten lévő igen szépen felkészült Vadász Katonák tsapatja tisztelte leg először is meg egyszeri tüzelésével a' buzgó ájtatosságot, mellyet nyomban követett a' Magyar Polgári Katonáság, ezután a' Német Polgárság ropogtatta fegyverét, mellyet a' Kapásokból kiállott 4-ik Kompánia Katonáság rekesztett be egyszeri kemény tüzelésével; azután a' Templom körül és az hajdan híres, de már most elavult Egri Várnak magas Bástyáira ki rakott számos ágyúknak bömbölése fel kapván amazoknak reszkető hangjait ordítva adta által az Echónak: Ez pedig a' levegőben hármazva vissza hangoztatta a' Népek természeti ösztönből származott örömét. A' Szent Misén a' számos Népen és a Papi Statusokon kívül jelen voltak a' Ts. Nemes Vármegyének minden érdemes Tagjai, a' Város Elöljárói és az itten Tanuló Ifjúságnak azon száma, akik ekkoráig az Oskolák gyakorlására már meg érkeztek, akik Mindnyájan annak utánna a' Szent Mise végeztével igen szép Renddel a' Polgári lovas és gyalog Katonáság sorai között oszlottak el a' Sz. Egyházból... Estve azután az egész Város, sőt a' Tsillag néző és más Templomok Tornyai is egészen meg voltak világosítva, e' mellett az apró fegyverek és ágyúk egész éjjel morogtak, mellyeknek ropogásai öszve

³⁵ Szmrecsányi Korona 47. l.; Szmrecsányi Eger 168—169. l.; Sztl Prot. Rerum Mem. Archi-Ep. Seminarii... 22—23. l.

³⁶ Élt A.N. 2653 Miscellanea N betű. 1811. ápr. 20.: „Ich Endesgefertigter bitte Eure Excellenz um die gnädigste Erlaubniss, hier bey Gelegenheit meiner Durchreise in Goldnen Löwen d. 21. Aprill abends eine musikalische Akademie auf dem Fagot und dem ganz neuem Instrumente der Doppel-Guitarre geben zu dürfen. Sollte mir die Ehre gegeben werden, dass ich auch das grosse Glück haben würde, mich vor Euer Excellenz selbst producieren zu können, so würde ich das Ziel meiner Wünsche erreicht zu haben glauben...”

keveredvén a'vig kedvű és örömeiben még az utzákön is tolongva *tánczólo gyermekek és emberek* szakadatlanul való Éljen kiáltásával szerfelett nevelte ezen díszes Városnak örömét. Továbbá az itt lévő Ns. Káptalan Templomába való *Regens Chori Vilde [Wilt] Úr öszve szedvén Mu'sikus Társait, s' azoknak számát az érdemes Kereskedő Ifjakhól egész mint egy harmintzra szaporítván, egy olly erős Török Mus'sika Bandát állított ki, mellynek erős hangja által az Utzákön egész éjjel fel, s' alá járkálván újabb örömeket élesztett a jó szívű Polgárookban.*"³⁷

A cikkíró szüksézsavúsága ellenére is biztos, hogy zeneszóval tartotta zászlószen-
telését az Eszterházy-ezred 4. zászlóalja 1814. ápr. 1-én: „E célból reggel 9-kor a
templom előtti térre vonult ki. A szertartást maga Fischer István érsek óméltósága
tartotta. Nováky József nagyprépost mondotta az ünnepi beszédet. A mise alatt a
szokásos díszlövészek is hallatszottak. Utána következett az ünnepélyes eskütétel.
Te Deummal ért véget a szertartás. . . Délben az Érsek úr ebédet adott a tisztikar
tagjainak. A legénységnek pedig két napi zsoldot és 12 hordó bort ajándékozott.
Ápr. 4-én Pesten át Ausztriába vonult a zászlóalj.”³⁸

Az Eszterházy-ezred ismét Egerben állomásozik 1820. febr. 12-én a király
születésnapján, de Fischer érsek betegsége miatt nem vehet részt az ünnepen:
„. . . Az ünneplés e' mai napon a' templombeli ájtatossággal kezdődött, a' mellyre
Ns. Heves Vármegyének Tisztjei és más Királyi hivatalbeliek, úgy a' Ns. Városnak
Elöljárói is ünnepi öltözetekben jelentek meg. A' misét. . . Fő Tiszt. Groftsik
Kanonok Úr tartotta, a' melly alatt a' Ns. Eszterházy Regimentnek Harmadik
Batalionja és a' Városi Polgárság felváltva tettek köszöntő Lövéseket, mellyeket a'
mozsarak folytattak. Az Ünnepek vígságát nevelni kívánván Fő Tiszt. Turtsák
Kanonok és a' Cisztercita Urak priorja felosztották magok között az előkelő
személyeket, és bőven megvendégelték. A' Ns. Fő Káptalan pedig a' Köz Vitézek
között 400 ftot osztatott ki, 's így nevelte azon örömet, a' mellyel a' Katonaság
Felséges Urunknak születése napját a' Polgársággal vetélkedve üllötte.”³⁹

Szepessy Ignác báró egri plébános 1820-ban erdélyi, 1828-ban pécsi püspök lett.
Az irodalom neves pártfogójának püspökké szentelését 1820. máj. 15-én Egerben
tartották: „Ezen valóságos Lelki Pásztorságra született nagy Fő Papnak Püspökké
szenteltetését az Egri Fő Mélt. Érsek itt Egerben Húsvét utánni első vasárnapon
celebralta, melly Egyházi pompára a' Székes Fejérvári Püspök F. T. Vurum és a'
Besztertzébányai F. T. Makay Antal úr ő Nagyságok is megjelentek. . . A'
czeremonia 's az egész nagy Mise alatt a' Lövöldöző Német Polgári sereg forma
ruhában paradírozott és lövöldözött 's ezen felyül a' város mozsarai is menydörgöt-
tek. Ebéd felett pedig, mellyet az Érsek 140 személyekre terített asztalnál adott, a'
muzsika és lövöldözés megszünése nélkül tartott.”⁴⁰

1821. ápr. 23-án jótékonycélú *hangversenyt rendeztek Wilt Antal székesegyházi
karnagy vezetésével a Specz-féle nagyteremben, azaz a későbbi kaszinóban.*

³⁷ Hazai s Külf. Tud. 1809. nov. 24., 42. sz., 349—350. l.; Ofner und Pester Zeitung 1813. nov. 18., 92. sz., 1013. l.

³⁸ Uo. 1814. ápr. 10., 29. sz., 305—306. l.

³⁹ Hazai s Külf. Tud. 1820. márc. 1., 18. sz., 137—138. l.

⁴⁰ Magyar Kurir 1820. máj. 26., 42. sz., 343. l.

Egyelőre ez az első olyan hangverseny, amelynek teljes nyomtatott műsora is fennmaradt: „Felsőbb engedelemmel Húsvét hétfőjén Áprilisknak 23kán 1821. elő fog adatni az Egri szegények Intézetének Hasznára Spécz Szálájában a' Gyönyörködést kedvellő több Uraktól, és az Egri Fő Székes egyháznak Muzsikája karjától Vilt Antal Úrnak a' Muzsikakar Igazgatójának vezérlése alatt Muzsikás esti multság két Szakaszban. Az előforduló Darabok Az első Részben.

1-ör Egy nagy Symphonia (összezenzés) egész Muzsikakarral Beethoven Lajos után.

2-or Egy Sonate Fortepianon egy hegedűnek összezenzése mellett Haslinger után Keszlerfy Josepha Kisaszszony által fog előadatni.

3-or Egy terzett hármass hangzaton Fortepianótól követe Call után Vagner és két Vilt által fog énekelteni.

4-er Ama köz kedvességet nyert Andante (halk zengzetűdal) dobszó mellett Hajden Jó'sef után az egész Muzsikakarral, a' hol a 6 esztendős Kis Pauer Cornelius előre fog hegedűlni.

5-ör Egy Concert Fortepianon a' Muzsikakartól követe Clement után fog előadatni 8 esztendős Pauer Aurelia Kisaszszonyka által. A' Második Részben.

1-ör Egy Rondeau nagy Concertból Moschelles Ignázt után Fortepianón egész Muzsikakartól követe fog előadatni Vilt Nina által.

2-or Egy Recitativa, és egy Aria Babilonai Pyramisok nevű Énekes játékból a' Muzsikakartól követe Vagner Úr által fog énekelteni.

3-or Változások a' Magyar Nemzeti Verbunkos Tánczban fognak előadatni Vilt Ignázt Szerzője, és Nina által.

4-er Egy multságos négyes Ének Mózart után.

5-ör Befejező Symphonia ugyan Mózart után . . . Kezdődik 5 Órakor.”⁴¹

1822. júl. 9-én temették Fischer István érseket és főispánt: „Leg elől két Érseki Huszárok lovagoltak a' Lovász Mesterrel, azután a' Nemes Vármegyének Banderiuma, mellyet a' Nemes Vármegyének egyik Al-Szolgabírája, a' Vármegye zászlóját vivén, vezetett. A' Nemes tsapat után ment a' Gymnazium és Lyceumbeli Ifjúság. Továbbá a' Városbeli Czéhek égő fáklyákkal, kiket a' városban levő Szerzetes Rendek követe. Ezek után mentek a' boldogult Érseknek házi Tselédjei, nem külömben udvari és gazdaságbeli Tisztei. Ezeket követe az ifjú Papság és a' Falukból egybe gyűlt számos Plebánusok, kik után vitett selyem vánkuson Sz. István Magyar Király jeles Rendének nagy Keresztje egy Vármegye Tisztje által, ki mellett két Nemes kivont karddal tisztelkedett; hasonlóképpen azután a' Familia címerét is egy Vármegye Tisztje vitte: az egyházi díszeket, úgymint az Érseki süveget, a' Püspök süveget, az Érseki keresztet és a palástot, egyházi személyek vitték. Következett az egyházi szolgálat (Assistentia) és az Érseki Káptalan, melyet követe Melt. Tajer György Nagy Prepost és Püspök Úr mint Pontificans és temető Pap.” Majd részletezi, hogy milyen sorrendben váltották egymást a koporsót vivő előkelőség. „Így a' testnek jelenlétében tartatott szomorú halotti pompával a' gyász

⁴¹ HmL V—1/b Eger város tanácsának iratai B CLXV b 449. 1821. ápr. 23., ugyanitt a német nyelvű nyomtatott szöveg is; SzabóEger 120. l.; GyárfásEger 380. l.

Mise . . . A szokott egyházi szertartások szerint végbe ment halotti Mise után a' test a' fő Templom kriptájába tétetett." Ezekben az években szinte kivételnek számít, ha egy-egy újságíró az aprólékos leírás közben a zene szerepére is kitér. Itt is nélkülöznünk kell, pedig a káptalani tervezet világosan jelzi a menetben a 9-ik helyen a székesegyházi énekeseket és zenészeket.⁴²

1822. aug. 28-án végezték az ünnepélyes ún. exequiát Fischer érsek temetése után következő hónapban: „... végső pompás halotti tisztelete f. h. 28-dikán tartott. . . A szomorú innep illy rendel ment végbe: 7 órakor halotti Misék kezdődtek, azután magyar predikáció, mellyet Nagy-Tiszt. Ferenczy József Úr az Egri Lyceum Theológia Tanítója ékesen szólással mondott. Ezt követte a' Requiem, mellyet Kalocsai Érsek Ó Excell. Klobusiczky Péter nagy egyházi szolgálattal tartott. . . Bérekesztette az Innepet a' dicsőülésnek Miséje, mellyet Melt. Gróf Eszterházy László énekelt. A' számos Vendégek számára mind az Érseki palotában, mind a' Fő Tiszt. Canonok Uraknál kész asztalok voltak.”⁴³

1822. júl. 29-én iktatták be főispáni helytartónak és kormányzónak Almásy József törvényszéki bírót, volt alispánt: „Júl. 28-án délután igen fényes Deputatio ment elejébe, az úgynevezett Kőporosi hegy alá, mint ezen Nemes Heves Vármegyének határszélére, a' hol már a' Főbb méltóságú és Nemes Rendből 200-nál többen várakoztak Ó Nagyságának elfogadására. Ezen Fényes gyülekezeten kívül a' Nemes Lovas-sereg is a' Vármegye zászlója alatt, kiket Tek. Bernátfi Bernath Antal Fő Szolga-Bíró Úr vezérlett. Más csapat Lovas-sereg pedig egészen Borsod Vármegyében fekvő Ostoros helységig ment Ó Nagyságának elejébe. Eger városa Lovas-seregével egyetemben, kiket Páczány János Kapitány vezetett. Estvéli 6 óra tájban érkezvén meg Ó Nagysága a' hegy' fokához, hol a' nap hévsége ellen díszes sátor vonatott fel, a' Melt. és Tek. Rendek' nevében Fő Tiszt. Frim Egri Kanonok Úr idvezlette Ó Nagyságát. Ezen váratlan megtiszteltetését igen szívrehatóképen köszönte meg Ó Nagysága 's ezután kocsiba ülven a' többi Rendekkel együtt, mozsarak' dörgései között vezetett a' három féle Lovas-sereg által a' városba. A' Maklári kapuhoz érkezvén, a' Városi Deputatio tisztelte meg Ó Nagyságát, 's onnan a' Polgári Négy Compániából álló katonaság' és a' számos Czéhek zászlója alá öszvegyült mester emberek sorai között, az úgynevezett Generális-házhoz a' kirendelt szállásra érkezett, hol a' Nemes Város török-muzsikája tisztelte, és a' Nemes Vármegyének fényes Deputatioja fogadta, 's bévezetvén, Melt. Madarassy Ferencz Püspök úr, mint annak szószólója köszöntötte. Ekkor a' fegyverek és mozsarak víg dörgései hirdették Eger' vidékein a' pártfogásért esdeklő adózó népnek, hogy igazság szerető atya érkezett kebelébe. A' *hoszszas török-muzsika* után a' nagy vacsorához ültek az Úri vendégek. Más nap reggel hasonló fényes Deputatio hívta-meg és kísérté-fel Ó Nagyságát a' Vármegye' házához, 's útjában ismét egy más Deputatio a' grádicsoknál újabban megidvezlette. Öröm-kiáltások között beérkezvén Ó Nagysága a' Vármegye' szálájába,

⁴² Hazai s Külf. Tud. 1822. júl. 20., 45—46. l.; HmL V—1/b Eger város tanácsának iratai BCLXVII b 742. 1822. júl. 9.; Klt XI—2a 2. doboz 1822. júl. 9.

⁴³ Magyar Kurir 1822. szept. 17., 179. l.; Hazai s Külf. Tud. 1822. szept. 11., 21. sz., 161—162. l.; Ofner und Pester Zeitung 1822. szept. 8., 72. sz., 999. l.

Elölülői helyéről általad a' kineveztetéséről szolló Diplomát a' Fő Nótárius Úrnak, mellynek felolvasása után a' Felséghez tartozó hitet letette és a' sok Éljenkiáltások után fontos beszédet tartta, mellyben a' Tisztviselőknak szívekre kötötte az adózó népnek boldogságát, úgy több tiszti kötelességeket... Ezen alkalmatossággal három nap alatt megvendégelt Ő Nagysága 1450 mindenféle rangú személyeket. Legnevezetesebb ezek között az, hogy a' sok Katona-Tiszteken kívül, az itten kvártélyozó Herczeg Eszterházy Regementjebeli köz vitézeket is, mint a' Thronus' és Haza' védőjit, gazdagon megvendégelte."⁴⁴

Igen részletesen számolnak be az 1824. febr. 12-i ünnepegről, amelyet minden évben a király születésnapján tartanak: „...Ez alkalmatossággal a Tisztviselők reggeli 8 óra tájban mindnyájan Gála ruhákba felöltözködve, Tsoportosan jelentek meg a' helybeli Méltóságos Báró Taxis Brigadéros Generális Ő Nagyságánál a' Felségnek szentséges személye eránt tartozó hív jobbágyi meghódolásnak kijelentésére; a' honnan seregestül mentek fel az Érseki Fő Szentegyházba, hogy Felségének szerentsés Uralkodásáért és az által az egész Ország közboldogságáért buzgó imádságaikat, az Áldozó Fő Papnak és az egész ájtatoskodó köz népnek szándékaival az Isteni Mindenhatóságnak, a' minden Uralkodók legfőbb Uralkodójának szent színe elejébe felajánlhassák. — Fő Tisztelendő Nováki Jó'sef Egri Kanonok és Apátur mondotta a' czerimoniális nagy Misét, mellynek minden részein a' Báró Geppert egy batalionjának és a' polgári Katonaságnak tisztelkedő lövöldözései, a' Városnak pedig számossabb kiszegezett morszár ágyúinak dörgései hirdették Felséges Koronás Királyunk, a' mi legkegyelmesebb Urunknak születése napját. — Itten jeles az, hogy ezen különös esetben a' *szent Mise szolgálat alatt a' Tanuló Ifjak közül Ns. Rehoróczki Miklós Hegedűn, a' polgári Nevendék Leánykák közül Povolni Fáni, Unterdorfer nevű ifjúval az éneklésben, Ns. Pok Imre pedig a' Flaután olly Felséges darabokat játszottak és éneklettek a' muzsika között, hogy azok a' főbb városokban is figyelmet érdemlettek volna.* — Jelen voltak ezen az ájtatosságon az itten őrizeten lévő Katona Tisztek és a' körül lévő falukban tanyázó Palatinális Huszár Tiszt Urak is, a' kiket a' Méltóságos Generális Úr maga vezetett a' Szentegyházba, a'hol már ekkor a' Herczeg Eszterházi Nemes Ezredbéli gyalog Katonák lineákba állottak két felől a' székek oldalai mellett. — Ezek után megjelentek minden Tsászári és Királyi Kamarális Tisztek is a' magok forma ruhájokban. — A' Tekintetes Nemes Vármegye számosabb Tisztviselőit pedig Tekintetes Déva-Ványai Halasy Károly első Al-Ispány Úr vezette fel az ünneplés helyére, a' kik mind Magyar Nemzeti ruhákba igen díszesen voltak felöltözve. — Ezeket követte a' városi Magistrátus. De hogy ezen napnak fényessége annál tündöklőbb legyen a' Méltóságos Egri Káptalan mind a' szolgálatban, mind a' szolgálaton kívül lévő egész Katonai Rendeket, úgy a Nemes Vármegye Tisztviselőit, a' Királyi Kamarális Tiszt Urakat, és a' városi Magistrátust gazdagon megvendéglette, a' hol Ő Felsége boldog Uralkodásáért, és az egész Királyi Uralkodó Háznak egészségéért számos poharak

⁴⁴ Magyar Kurir 1822. aug. 13., 97—98. l.; Hazai s Külf. Tud. 1822. aug. 7., 82—83. l.

elköszöntettek. — Estvéli 6 órakor a' tisztelett Generális *fényes Bált* adott a' maga szállásán, a' hova a' Vendégeknek nagy része hivatalos volt. — Itten a' Polgárságnak benyújtott esedezésére a' Méltóságos Generálisné véle született kegyes leereszkedéssel megengedte a' vigasságnak pompásabb voltára nézve, hogy a' polgári szép nevendék Leánykák a' Korona alatt nyugovó többféle nemzetek ruháikban megjelenhessenek, a' kik Ő Felségének Felséges melyképét megvilágosítva magokkal a' szállába felhozták, és minekutánna azt egy thronusba helyeztették volna. Ezen kivilágosított Királyi kép előtt mindnyájan azon Nemzetnek szokása szerint való *tánczokat*, mellyeknek tulajdon nemzeti öltözete alatt képét viselték, egyenként is, de koszorúzott karikákban is eljárták volna, egyszerre térdre estek, és azon virágokból egybe font láncz koszorúkkal Felséges Urunkat, ezen ártatlan nevendékek megkoronázták, mellyet háromszori hangos 'Vívát' kiáltás rekesztett be, és annakutánna úgy folytatták a' Méltóságos Rendek a' vig *tánczokat* éjféli 12 óráig. — Ez alatt a' Polgárok' buzgó törekvése azt vitte végbe, hogy a' Takarodó Dobolás kezdetekor, Trombita szó között egy magos állásra hirtelen fel állították a' városháza előtt Ő Felsége képét a' Birodalmi nagy czímerrel együtt kivilágosítva, ezen alá-írással: *Senatus, Populusque Agriensis.*" Végül szólnak arról, hogy a szokásnak megfelelően a népnek kenyeret, húst és bort osztogattak, ugyanezt kapták a katonák is.⁴⁵

A katonazenekar muzsikáját emelik ki a király 1826. febr. 12-i születésnapján: „... Ezen örvendetes napon a' megüresedett Érseki Szék Generalis Vicarius, Fő Tisztelendő Novák Jó'sef, Egri Kanonok és Lector Úr nagy ájtatossággal mondotta el a' czeremóniás Misét, mellynek minden részein az itten fekvő Báró Geppert Olasz Rgtnek Batalionja és az Egri Polgárság tett tiszteledő lövéseket, mellyeket a' Város' mozsár ágyúinak dörgései nyomban követtek. — Kinn állot egész parádében a' Mise alatt a' *Ns. Palatinális Huszár Ezrednek egy Svadrona, mellynek igen derék muzsika Bandája minden lövések után válogatott darabokat játszott.* Megjelentek ezen pompás Misén Tekintetes Heves Vármegyének minden Tisztei, a' kiket maga első Al-Ispány Tek. Gosztonyi Pál Úr vezetett a' templomba. — Méltóságos Báró Taxis Brigadás Generális Úr vezérlette a' Katona Rendeket, minden Penzionatus Tiszt Urakkal egygyütt. — Jelen voltak számosabb Királyi Hivatalban lévő Polgári Tiszt Urak, a' Lyceumbeli Professori Kar, a' Deákság, a' Városnak minden Elöljárói és a' Szerzetesek, kiket mindnyájokat gazdagon megvendéglették a' Fő Tisztelendő Kanonok Urak, úgy, hogy minden Kanonok Úrnál számos Vendégek volnának, a' hol Felséges Urunknak és az uralkodó Háznak hoszszú és állandó egészségéért igen sok Tokaji poharak üritettek-ki. — A' T. T. Káptalan az egész Batalionnak és a' Palatinális Ezred' Svadronának, úgy szintén az *egész Bandának* számára egy font hús, és egy icze Bor helyett minden közlegénynek külön különvéve 16 kr. árt osztatott ki. — Estve az egész Úri Vendégek Spetz Úr házában lévő *Theátrumba* mentek, melly ezen napnak

⁴⁵ Hazai s Külf. Tud. 1824. febr. 21., 15. sz., 113—114. l.; Magyar Kurir 1824. febr. 20., 15. sz., 119—120. l.

szentségét azzal nevelte, hogy Ő Felsége eránt való Jobbágyi tiszteletből egészen ki volt világosítva.”⁴⁶

1827. febr. 12-én, Ferenc király 60. születésnapján Wilt Antal székesegyházi karnagy kompozícióit adta elő annak együttese: „Egerben ezen örvendetes napon Fő Tisztelendő Nováky János Úr, Generális Vikárius tartott fényes Isteni tiszteletet, és előbb ugyan a' *Ditséret-Éneket* elmondván, azután a' nagy Misét. Ezen Mise annyival nevezetesebb volt, hogy *Vild Antal Úr az itt való Muzsika-kar igazgatója készítette az egész muzsikát, melynek egyik részében Bauer Kisaszszony egy Klarinet kíséretével gyönyörűen énekelt, a' Graduálét pedig több eszközök hangzata között Korb Pál, tanuló ifjú Bassethorn hangjával rekesztette bé, melyet hasonlóan Vild Ignác Organista mind egyes Klarinettel, mind Bassethornt fúván, váltogatott.* — A' Misén jelen voltak Ns. Katonaság, a' Polgári Előljárók, a' Lyceumbeli Professorok, az egész tanuló Ifjúsággal. A' Mise részei alatt Báró Geppert Regementjének egész Bataliona és a' Polgárság tüzelt, a' mozsár ágyúk pedig követték. Az nap nagy vendégséget adott Báró Taxis Generális, és a' Ns. Káptalannak tagjai is számos vendégeket elfogadtak, 's azon kívül a' katonaság küszört pénzt és húst osztattak.”⁴⁷

Az 1827. aug. 26-i nagy tűzvész ellenére is, amelyben nagy kárt szenvedett többek között a ciszterciek temploma és rendháza, a Specz-féle táncpalota tetőzete,⁴⁸ a káptalan és a város is minden előkészületet megtett, hogy Pyrker pátriárka érsek érseki és főispáni beiktatását szept. 16—17-én a hagyományos ünnepi keretek között tarthassák meg. A káptalani tervezet szerint a szokásnak megfelelően küldöttség várta már a megye határánál, és kísérték Egerbe, ahol a Hatvani kapunál köszöntötték a város nevében. Orosz Ádám naplóbéli feljegyzése szerint szept. 16-án délután „4 órakor már közelgett Egerhez. Kint a városon sátor volt ütve s itt Batárjából kiszálla.” Fogadta az üdvözléseket, majd a Győzelem Kapuján folytatta útját díszhintóján a városba. „Legelőről jött a lovásza, azután három vagy négy csoport Lovas kékinges Bandériumok. Ezek után a Mágnsok, mintegy tizen nyolczan, hintókon egyháziak és világiak, majd négy tündöklő Huszárja, az érsek, a szepesi és kassai püspök külön hintóban. A vármegye háztúl a liceumig az egri közrangú s kapás polgárok fegyveresen. 7-kor ért a liceumhoz és fényes lakjába felkísérték.” Szept. 17-én főpapi díszbe öltözve reggel 8-kor indult az érseki beiktatásra a székesegyházba: „*Legelől mentek a székesegyház muzsikus tagjai, kik ottan ünnepi marschot trombitáltak, 's ezeket felválta T. Csörgő János színre buzdító énekével: Sacerdos et Pontifex . . .* Ezek után ment a' Nevendékkar, kik után közel, sőt talán több 200 egyházi személyeknél szónoki módra öltözve, végre Ő Mélt. udvari cselédjei s tisztjei, kik után több Kanonokok, ezek után a püspök Adstansok[segédkezők], kik között ismét egy Kanonok a' kettős keresztel, osztán egy süveges, 's úgy Maga Ő Excellentiája. Azonban két oldalrul, mint tegnap állottak az Egri fegyveres polgárok. Ezek után a templomban felolvastattak a kinevező levelek.” Majd üdvözlő szónoklat és az érsek válasza következett.

⁴⁶ Magyar Kurir 1826. márc. 5., 18. sz., 139—140. l.

⁴⁷ Uo. 1827. márc. 9., 20. sz., 158—159. l.

⁴⁸ Uo. 1827. okt. 12., 239—240. l.

„Azután ugyan Ő általa tartatott Nagy Mise, melly alatt egyre hangoztak az ünneplő ágyúk. Azután a' Vármegye Házához vezetett, 's ott szinte Főispányi székébe fényesen beiktattatott.” Erről a Pressburger Zeitung is ír: Cziráky Antal gróf, királyi komisszár beszédében méltatta a pátriárka érsek és főispán kiemelkedő szellemi és tudományos értékeit, amelyekkel a közcjót szolgálta eddig is. Az érsek is magyarul köszönte meg az üdvözlést. Majd a szokásos beiktatási ünnepség következett. Orosz Ádám szerint „délután 2 órakor kezdődött az ebéd, 's tartatott három helyen úgymint nálunk [ti. a papnevelő-intézetben], a' Lyceumban, hol 3 asztalra volt terítve, a' szalában, Physikában, 's ebédlő szobában, a' 3^{ik} hely volt a' Foglár. Az ebéd felett Méltósága mind a' 3 helyen ebédlő vendégeit látogatásával szerencséltette.” A városi tanács a magyar *lovasságnak* a bevonulás idején való *zenélésért* 48 ft-ot fizetett ki. A szokás szerint *kisfiúk és kisleányok* a bevonulás végén a palotában *énekkel köszöntötték* az új érseket.⁴⁹

1828. jún. 4-én Reviczky Ádám gróf, az ország főkancellárja látogatta meg Pyrker érseket Egerben: „. . . A' Hatvani kapuban, a' Város kettős Tanácsa, számos Nemes, és Előkelő Lakosok egyben gyülekezvén esdekelve várták oda érkezését, a' hol a' Város fő Birája által a' Város Nevében mély alázatossággal meg köszöntetett: megjegyzésre méltó az, hogy az esdekelve várt, örvendezve fogadott, és szeretve tisztelt nagy Úri Vendég itten Hintajából kiszálván a' Hozzája intézett köszöntést méltóságos leereszkedéssel elfogadni és az Égtől kívánt ezer áldásokat különös kegyességgel viszszanolni[!] is méltóztatott. Itten Hintójában vissza emeltetvén, a' nagy számmal magok külön külön Zászlójik alatt meg jelent Tzéhbéli Polgárság, és a' Polgári ügy nevezett Sitzzer, (Scharfschützen) Katonaság két sorba oszolva egész az Érseki Residentziáig egy nagy és hosszú utszát formálván, számos Kisérők, számtalan Éllyen kiáltások és szüntelen ágyúk durrogási között az Érseki Palotába vezetett, a' hol is Patriárcha Érsekünk Ő Excellentiája által, kellemetes készülletekkel fogadtatván, 's tiszteltetvén, gazdagon megvendégeltetett. — Azon nap dél után pedig a' Várost, Várat, és az Érseki szép Kertet meg tekintvén, dél után öt órakor, az ágyúknak, Eger Városa mély háladatos tiszteletét, és örök emlékezetét jelentő durrogásai között elutazott.”⁵⁰

1829. febr. 12-ről szintén a Magyar Kurir tudósít: „Nálunk, valamint hiszszük másutt is a' Magyar Hazában, fényesen innepeltetett Ő Felségének születése napja. A' nagy Misét Ő Excellentiája a' Pátriárcha Érsek mondotta, mellyen mind a' Ts. Vármegye, mind a' Város részéről nagy számú sokaság jelent meg. Báró Geppert Regementjának egy egész Bataliona és a' Polgári Vadász sereg 's a' Város mozsarai hangosan jelentették a'napnak örvendetességét. Ő Excellentiája gazdagon megvendégelte az egész Tiszti Kart, a' Vármegye Tisztviselők nagy részét úgy a' Város Magistratusából is annak Érdemes Biráját és egy más Tanácsbeli Személyt.”⁵¹

⁴⁹ Szlt Ordo Divinorum 1824—1836. 1827. szept. 16—17., 88. l.; uo. Prot. Rerum Mem. Archi-Ep. Seminarii 1806—1848. 1827. szept. 27.; Pressburger Zeitung 1827. okt. 2., 78. sz., 987. l.; Élt A.N. 1750. 1827. aug. 25., 768/887. sz.; Vjk 1827. febr. 10., 281. sz., 119. l.; máj. 31., 957. sz., 404. l.; jún. 27., 1095. sz., 481—482. l.; aug. 4., 1401. sz., 584. l.; aug. 28., 1535. sz., 638. l.; nov. 20., 1861/a sz., 752. l.

⁵⁰ Magyar Kurir 1828. jún. 24., 50. sz., 397. l.

⁵¹ Uo. 1829. febr. 20., 15. sz., 120. l.

Röviden, de a lényegét mégis feljegyzí a minoríták naplóírója 1836. ápr. 19-én: „A vármegye gyűlése egybeesik Ferdinánd király Őfelsége születésnapjával . . . az ünnepség fényét emelte az itt állomásozó katonaság és a fegyveres polgárság. Díszben állottak az ünnepi mise alatt. Este pedig az egri kaszinóban fényes *bált* rendeztek.”⁵² A bál tiszta jövedelmét, 767 ft 30 x-t az egri közvilágítás javára ajánlotta fel a Kaszinói Társaság. A városi tanács köszönettel vette át az adományt.⁵³

Szintén a közvilágítás fejlesztésére ajánlották fel a következő hangverseny bevételét is 1837-ben, amelyről a Honművészből olvasunk: „Márczius Síkén az egri casino termében az Eger városában már elkezdett lámpavilágosítás alap-pénzének gyarapítására a *‘Gyöngyösön tanyázó huszárezred hangászai ’s a káptalani choralistáknak közbenhangzásuk között szavalási előadásnak is hozzájárultával több műkedvelő által hangverseny tartatott* illy renddel: 1. Nyitány (ouverture), a’ fejer asszony daljátékbul a’ vállalkozott helybeli műkedvelők ’s az említett ezredi és egyéb hangászok által. — 2. Zengemény a’ ,havasi dalokbul’ Werkal úr által szerkesztve ’s ugyan általa gordonkán (violoncello) előadva. — 3. Váltongzatok (variatiók) Maysedertől; játszva fuvolán Pók György úr által. — 4. Körzene (Rondo) Hummeltől; zongorán játszva Pauer Aranka kisasszony által. — 5. Váltongzatok hegedűre Jansától; játszva Franger úr által. — 6. A’ ,bajnokdíj’ (Kisfaludy K. balladája) szavalva Fenyvessy úr által. — 7. Körzenével páruł váltongzatok Merktől; gordonkán játszva Werkal úr által.”⁵⁴

1837. máj. 7-én szentelték fel ünnepélyesen a Pyrker érsek által építtetett új egri székesegyházat. A minorita napló szerint az érsek kíséretével reggel 7-kor már a házikápolnájába vonult, ahová ideiglenesen helyezték el az új templom ereklyéit. 8-kor ünnepi menetben, a fegyveres polgárság sorfalai között vonultak a felszentelési szertartásra. A szertartásnak ez a része nem volt nyilvános. A kispapok naplója részletesen szól a *kórus énekeiről* is (antifónák, Veni Creator), de *ezek gregorián dallamok*. Utána ismét visszatértek a palotába. Ünnepi menetben áthozták az ereklyéket, miközben a nép is bekapcsolódott a litánia éneklésébe. Azután következett az ünnepi mise, amelynek szónoka Lonovics József csanádi püspök volt. A mise alatt Seyler Károlynak, a bécsi Kärtner-Theater zenészenek, *Seyler József, esztergomi karnagyfiának ez alkalomra komponált miséjét adták elő a szerző vezényletével*. Az értékes mű előadását néhány héttel később Pyrker érsek Bécsben külön levélben köszönte meg a szerzőnek. A közreműködők közül Schostal nevű, esztergomi muzsikust is kiemelik. — „Az ünnepség délután 3 óráig tartott. Ezt követte a fényes ünnepi ebéd. Az érsek asztalánál, ahol 200 vendég étkezett, a *Ferdinánd-huszárezred[gyöngyösiek!]* és a *zempléniek zenakara igen választékos művekkel szórakoztatta a vendégeket*. Este az egész várost fényesen kivilágították.”⁵⁵

⁵² DiarMin 1836. ápr. 19.

⁵³ Vjk 1836. júl. 13., 1568. sz., 529—532. l.

⁵⁴ Honművész 1837. márc. 25., 200. l.

⁵⁵ DiarMin 1837. máj. 7.; Szlt Ordo Divinorum 1836—1847. 1837. máj. 7., 34—45. l.; Vereinigte Ofner und Pester Zeitung 1837. máj. 13., 39. sz., 850. l.; uo. júl. 2., 53. sz., 1257—1258. l.; uo. júl. 13., 56. sz., 1289. l.

1837. okt. 8-án délután érkezett meg Egerbe az újonnan kinevezett Heves—Szolnok megyei főispáni adminisztrátor, Gombos Imre királyi kamarás. A vármegye és a város is a szokásos ünnepélyességgel fogadta, s tiszteletére este díszesen kivilágították a várost. Másnap a megyei gyűlésen a megyei választás időpontjának nov. 6-át jelölték meg. „Az ünnepi ebédet a liceum három termében rendezték meg. Az ünnepség befejezéséül este ünnepi *táncestélyt* tartottak, amelyen az adminisztrátor úr nejével együtt megjelent.”⁵⁶

„1837. szept. 9-én az itt állomásozó katonaság ünnepi díszben vonult fel a székesegyházhoz és vett részt a konventmisén. Majd utána a liceum terén állott fel díszben. Milanovits János őrnagy németül, Czigány kapitány pedig magyarul köszöntötte Lósán Ferenc főorvost, aki 30 év óta békében és háborúban becsülettel szolgálta hivatását. . . Ünnepélyesen mellére tűzték Őfelsége Ferdinánd király arany kitüntetését. A vármegyei és városi tanács és a katonaság is *zeneszó mellett* ünnepelte a kitüntetett orvost. A Specz-teremben ünnepi ebédrel fejezték be az emlékezetes napot.”⁵⁷

Több zenei együttes — köztük a káptalani zenészek is — muzsikával fogadják Almásy Gedeon első alispánt 1840. jún. 22-én, amikor a város és a megye hívására visszajön Egerbe. Előzőleg ugyanis valamilyen sértés következtében az apr. 22-i közgyűlésen lemondott elnöki székéről: „. . . estéli 8 órakor örökévekre buzdult forró kebel édes örömei között kitárt karokkal várt szeretett és mélyen tisztelt Almásy Gedeon első alispán úrnak szerencsés jövetelét a' halhatatlan Dobó várának a'százados időkkal daczolt mohos bástyáin kirakott taraczk lövések jelentették, örömtelt érzéssel futa mindenki a' megye utcájába 's vetélkedve kívánt mindenki éljen kiáltással először tisztelkedni az emberiséget szerető, igazságot tántoríthatatlanul gyakorló és sértést felejtő lelkes alispánnak . . . alig ereszkede le azonban a' szeretett alispán a' főskola tágas terére, azonnal a'fáradhatatlan főtisztelendő *Leffelholtz György Foglár collegium praefectus* úr vas szorgalma és lankadatlan egyedüli szeretete által már jól betanult haza gyenge nevedő sarjadék *egész török zenéje*, az összesereglett számfeletti nép szűn nélküli éljen kiáltások között üdvözlé egészen a' megyeházában lévő lakhelyéig; hol a' midőn a' megyei rendek által hű kebelrel fogadtatott, újdon már *Győri Lőrincz híres bandája*, már az *érseki hangászkar* igaz szerető kebelből harsogó éljen kiáltások között üdvözlé; végre csendet parancsola az örömbé sendergő éj.” Másnap délelőtt elfoglalta újra elnöki székét. Este viszont „a' *Gyöngyösön szállásozó Ferdinánd huszár ns. ezred páratlan hangászkarát Egerbe hozatván*, mindenki magyar ruhába öltözve örömszövel tisztele először is az érdemtelen Papszáz Lajos volt követ urat . . . mit Papszász Lajos úr ékes beszéddel megköszönt, azután a' *Győri Lőrincz bandája kíséretében* Beöthi Lajos csendes lakhelyére érven azonnal a' *ns. ezred hangászkar*a az örömemléket hagyó követet kezdé megtisztelni . . . miután vig lakoma volt a' koszorú.”⁵⁸

⁵⁶ Uo. 1837. okt. 19., 84. sz., 1608. l.

⁵⁷ Sztl Ordo Divinorum 1836—1847. 1837. szept. 9., 75—76. l.

⁵⁸ Nemzeti Újság 1840., júl. 1., 53. sz., 210—211. l.

Ugyanezen számban a Nemzeti Újság részletesen beszámol az 1840. jún. 24-i szörnyű viharról, amely tönkretette az egriek szőleit, keresetük egyik főforrását. Erről hallunk a következő, azaz júl. 26-i hangversenyen is, amelyet Rajner Károly nagyprépost püspökké szentelése alkalmával tartottak. „Az ünnep teljesebbé tétele, valamint az egri szőlőtulajdonosok megsegítése céljából *néhány zenekedvelő a káptalani zenekarral együtt* — a kaszinói társaság javaslatára — az érseki líceum nagytermében hangversenyt tartott. A hangversenyen részt vett a patriarka-érsek, a kassai megyés püspök és az újonnan felszentelt püspök, valamint Castiglione gróf és más előkelő hölgy. A belépőjegy egységesen 40 ft volt, a három főpásztor a jótékony cél érdekében még megtoldotta az előírt összeget.” A Honművész a hangverseny műsorát is közli: „1. Nyitány, a ‚fejér asszony‘ daljátékbul. — 2. Nemzeti dalokbul, Werka György úr által szerkesztett vidor elegymű, ugyancsak általa gordonkán (violoncello) előadva. — 3. ‚Bianca és Fernando‘ című zengzetke (ariette) Bellinittől, zongorakiséret mellett énekelve Densz Eliza kisasszony által. — 4. Lengyel hangmű, Benczur ezredi hangázmester Laino Fülöptül, fuvolán előadva ugyanazon ezredi hadnagy Mihály Károly úr által. — 5. ‚Szirmay Lajos menyekzője‘ ballada Gaaltul és ‚a hű pár‘ románcz, szavalva ügyvéd Fenyvessy Ferencz úr által. — 6. Ábránd ‚Norma‘ daljátékbul és Rákoczy indulója Liszt Ferencztől, zongorán játszva Stipsich Irma kisasszony által.”⁵⁹

Ismét a Foglár-intézet zenekarának muzsikáját dicsérik 1841 májusában a király születésnapján: „Egerben felséges Királyunk születésnapját előző estvén meglepő látvány volt a nevelő-intézet épületén csillogó világítás és előtte azon *kellemes hangászat, melyet az intézet növendékei jeles ügyességgel az éji csend beállásával zengedeztetének*. Valamint a világosítás, úgy növendékek hangászata tudós Leffelholtz György egri lyceumi természettudomány tanító és a nevelő-intézet érdemes kormányzója szorgalmának gyümölcse.” Dicséri azért, mert „a kormányára bíztakat iskolai foglalmaiktól üres órájokban éneklésre, hangászatra és katonai gyakorlásokra tanítatja.”⁶⁰

Bár nem konkrét korabeli leírás, de Pyrker érsek udvarának zenei légkörét idézik ezekből az évekből Eger történetírójának, Türk Frigyesnek sorai: „Casagrandénak [az egri székesegyház szobrása] is az érseki asztalnál kellett étkeznie részt vévén a magas színvonalú társalgásban, a melyet Pyrker vezetett és az ő előkelő műveltségű nővére öntött el bájjal. Képzeljük el Pyrker asztalát, a szellemi fejedelmek ama gyülekezetét, a hol szünórakként Verkál, az udvari gordonkaművész gyönyörködtette a társaságot. Ott szólalt meg először nyilvánosan egy egri fiú, Reményi Ede hegedűje is; ott játszott és ült az érsek asztalánál utóbb egy másik, 8 éves kis egri fiú is, később a bécsi Operaház tagja: az én boldogult Móricz bátyám.”⁶¹

Kiegészíthetjük ezt Zsasskovszky Ferencnek öccséről, Endréről való — már említett — visszaemlékezésével: „A zongorázásban való jártasságát kihasználta az

⁵⁹ Ofner und Pester Zeitung 1840. aug. 6., 63. sz., 755. l.; Honművész 1840. aug. 2., 62. sz., 505. l.

⁶⁰ Nemzeti Újság 1841. máj. 1., 35. sz., 1. l.

⁶¹ TürkEger 240. l.

öreg Werkál, főtemplomi karmester, ki főleg, miután dr. Láner az egyetemhez távozott, Endrét alkalmazta kíséretére gordonkájához azon zene-estélyeken, melyeket Pyrker érsek itthon időzésekor hetekint kétszer kellett rendeznie . . .”⁶²

1841. máj. 13-án folyt a városi tisztújító gyűlés. Ezt követte a városbíró szokásos ünnepi esküje: „A remek mivű székesegyház tornyának harangja ünnepélyes kongással jelezte a’ felesketésre menetelt; a’ közeli utcákból tolongó nép méhrajként lepe el az egyház előterét, ’s diadalmenettel indult a’ választóközség kedvelt bírójával [Rózsa Károly ügyvéddel] egy nagy nemzeti zászló elővitele mellett *hangász kísérettel* a’ városházától; szép renddel követék egymást a’ város külön negyedének lakosi, 7 külön kék—vörös (a’ város ősi banderialis színe) zászlók alatt hosszú utcákat betöltő sossal a harangzugást némító éljen kiáltások között a székesegyházba, hol a’ főbíró- ’s jegyzőnek szokott szertartással történt fölesketését mozsarak durrogása tudatá az ósvárossal. Kijövet előlobogának a’ nemzeti ’s városi zászlók, *újra megzendültek a’ hangszerek vidító húrjai*, ’s újult taraczk durrogások hirdetik Eger örömét. A’ számlálhatatlan néptömeg által körözött polgárság választott új bíróját vezetve az érseki lak tágas udvarába tért, ottan zászlói alá állapodván, az előre küldöttség egybeállott és érsek ő excellentiája lakába járult, kit díszes teremében, fényes társaságban m. Nyéki Mihály kir. biztos, m. Rainer Károly fölszentelt püspök egri nagyprépost és gr. Castiglione tábornok urak körében talált.” Majd az érsek az ablakból üdvözölte a közönséget, aztán ünnepi menetben otthonába kísérték az új bírót.⁶³

1841. nov. 24-én iktatták be főispáni helytartónak Almásy Gedeon első alispánt. A minoriták jegyezték fel az ünnepséget: „Száz lovas kíséretében vonult eléje a vármegyei küldöttség 23-án és mozsarak dörgése, *muzsikaszó* kíséretében vonultak ba a városba a megyeházig. Este díszkivilágítás volt a városban *s szüntelenül szólt a zene*. Másnap 24-én a mi templomunkban tartotta az ünnepélyes Veni Sanctét Roskoványi Ágoston apátkanonok, majd a szokásos beiktatási ünnep következett a megyeházán. Ünnepi ebéd, este pedig *hál* zárta be az ünnepet.”⁶⁴

1842. máj. 7-én érkezett haza felgyógyulása után Pyrker érsek: „. . . lovas sereg alakult, magát előlegesen gyakorlá, s az érkezés napján kilencz órakor, két igen csinos öltönyű, még csinosabb magyar külsejű százados vezénylete alatt *tárogatók kíséretében* két zászlóaljat képezve mintegy száz lovag a városon kívüli kölyukhoz száguldott. — A nap déli vonalunkhoz közeledék, midőn az első álgúdíörgés örömhanga a lakosok ezereit a Lyceum térre összpontosítani láthatni, üdvözölni, megéjlenezni a közöröm tárgyát; a tér mind inkább telt, a paplak és a koronavendéglő előtt, merre a főpásztor jönni váratott, valamint a főegyház eleje mindig jobban tarkult, a Lyceum ablakainak mindenike, mely a térre néz, örvendő vendégektül diszlett, kik addig is, míg az elfogadandó nagy férfi érkeznek, a zászlóik alatt kiállott czéheken, polgár katonaságon, három színű zászló alatt egybegyűlt nemzeti iskolai ártatlanokon, főkáptalanbelieknek az érseki udvarba sietverobogó hintaiban örömsugárzó arczain és összes tömegben gyönyörködteték szemeket;

⁶² Élt A.N. 2700. Érseki tanítóképző 1883/84. évi értesítője 4. l.

⁶³ Pesti Hírlap 1841. máj. 26., 51. sz., 426—427. l.

⁶⁴ DiarMin 1841. nov. 23—24., 630. l.

majd sűrűbb lett a taraczkok hangja, a növendék papság az érseki udvarból a főegyházhoz tartott, oda a városi előljáróság is, és ez jelül szolgált azoknak, kiknek állomásaikat elhagyni szabad volt, a főegyház fele tolongani, jelül a nézőknek gyanítani, hogy a főpásztor előbb az Úr hajlékába mint saját lakába menend. Úgy is lön; a harangzúgás a taraczk-lövések kíséretében szinte elnémult az éljen kiáltásoktól, midőn a tisztelkedő lovasság a főegyház felső lépcsőzete felé tartván Eger kegyes urát azon szent hajlékhoz vezeté, mellynek öt év előtti fölszentelésekor a bőkezű létesítő nemcsak városát, hanem egész megyéjét olly ünneppel szerencséteté, mellyre bármely város és egyházi-megye büszke lehetne s nekünk szerencséseknék irigyelhetné. Ez a fölszentelés évnepja épen ma vala a főkáptalan által fényes istentisztelettel megünnepelve, s most a megérkezett főpap jelenléte által még inkább emelve. Nem hallottam, de nem is igen bírok elképzelni egybeolvadottabb éljeneket, mint mellyek érsekünk kocsjából kiszáltakor a harangok ércnyelvének hangján áttörtek, itt minden ajak nem látszott többet magyarul tudni, csak ennyit: „Éljen ő Excellentiája” s kinek hangja gyöngé vala, szemében rezgő örömkönnyekkel pótolá gyarlóságát. — A főegyház küszöbénél, hol más nap egyszersmind az egyház napját valánk ünneplendők, városunk főesperes lelkésze fogadá pátriárka-érsekünket, kit már kocsjánál serénykedve környeztek udvari papjai; s míg a „*Téged Isten dicsérünk*” orgona kíséretében elénekeltetett, az alatt a hívek sokaságának fohászai is a megérkezett utaséihoz társultak, s kedves illatú áldozat gyanánt a magasságbelihez repültek. — Ezután a kegyelmes úr mind a két lépcsőzet osztályán lejövén ismét kocsjába szállt, s a már lekanyarodott és előre léptetett lovagok után soká nélkülözött lakába ért, e közben a polgár-katonaság hármassal üdvözlést tön, s az ártatlan oskolai sereg háromszínűjét hajtogatva harsányan éljenzett. Az érseki lakban először üdvözlé ő kegyelmességét az összes főkáptalan mlgos felszentelt püspök nagyprépost által, kit testvéri csókkal fogadott az üdvözlött; nyomban következett a megyei növendék-papság előljárósága koszorús igazgatójának vezérlete és szónoklata mellett; ezt fölvaltá a városi előljáróság s hozzá csatlakozott számos városi polgár, a város nevében a főbíró Rózsa Károly úr ékesen szónoklott, s általa érsekünk a város minden osztályának köszönet mondatott a kitűnő elfogadásért, mit a főbíró Rózsa Károly úr az érseki udvarban, hová a tisztelkedők beállottak, rögtön teljesített is. — Sietett végre a megyei kar is első alispánja által magyaráztatni nagy örömét. — A Lyceum tanítói másnap tisztelkedtek: hallottuk, hogy a *Foglár-intézeti növendékek zenéztek ebéd alatt*; mire ezek elvégződtek, majd egy óra vala délután. A délutáni órák e szép fogadtatás részleteirőli beszélgetésben, s esti kivilágítás képzeletében s készüléteiben telének el; nyolcz órakor, midőn az esti harang megszólalt, mind inkább élénkültek az utcák, mert az egész belső város, és a külvárosoknak is sok épületei mint egy varázs erővel egyszerre kivilágítottak, e közben a *Foglár-intézeti növendékség zenész része ismét az érseki udvarba sietett, s remekül betanult darabjaival a kivilágítás szemlélésére indult sokaságot az udvarba csalta; — olly élénk mozgást milyen az este vala, legkisebb rendetlen kitérés, zajgás nélkül, reményleni alig leheté; fényözönben úszott az egész város. . .*”⁶⁵

⁶⁵ Nemzeti Újság 1842. máj. 18., 40. sz., 158. l.

Pyrker érsek saját költségén új laktanyát építtetett Egerben és 5000 ft-os alapítványt biztosított a tisztikar eltartásához. A városi tanács hálából Barabás Miklós festőművész által elkészíttette Pyrker arcképét, s azt a városház dísztermében ünnepélyesen leplezték le 1843. ápr. 30-án: „Reggel 7-kor ágyúlövések hirdetik a vártetőről az ünnepélyt és 10 órakor Eger kézművesei czéhzászlóikkal és tömérdek minden rendű lakosai a városháztérre gyülekezvén, tolongás kikerülése végett egy nagy négyszöget képezve rendbe állottak, várva a meghívott magasb vendégeket, kik 11-kor megérkezvén a tanácsterembe vezettetek, hol a város tisztisbjei és egy díszes hölgykoszorú által fogadtatva helyeiket elfoglalák.” Rózsa Károly városi főbíró mondta az ünnepi beszédet. . . „Míg az előadottak benn a teremben történtek, kívül a piacon . . . a *Wallmoden vasas ezred hangászkara mulattatá a gyülekezetet*. . . Végül a főbíró úr a városháza küszöbére lejövén, értelmes szónoklattal adá elő a népnek az ünnepélyes gyűlés részleteit, mellynek emlékét soha el nem feledni ajánlá. Ezután eloszolván a nép, a város tanácsterme még esti óráig a kép' közzemlélhetése végett nyitva maradt, mellybe mindvégig búcsú módra özönlöttek Egernek szép hölgyei és minden rendű lakosa. 7 órakor ágyúlövések zárák be az ünnepet, mellyet egy még Egerben soha nem látott díszszel rendezett *bál* követett Bernett Ferencz egri polgár és fördői haszonbérő által jótékony czélra adva. Így tisztelé meg Eger Pyrkert — jó atyját, így hálálja meg a jótéteményt.”⁶⁶

Szintén a Honderüben olvasunk arról, hogy „a napról napra kényelmesebb fürdőházat e hó [1844. május] elsején ünnepélyesen megnyitották, melly alkalommal a *jászberényi egyenruhás barna hangászok dicséretesen működtek*. E tekintetben mi pár év óta igen gazdagok vagyunk, különösen a *polgárintézet'* [Foglár-intézet] növendékei gyakran adnak esti zenét; öröm és gyönyör elv hallani őket, dicséret s köszönet hangzik feléjük mindenünnen.”⁶⁷

Néhány hét múlva a Honderüben folytatják a beszámolót: „Említendő még a tanulóifjúság' egy része által rendezett májusi multság, melly a kies Tárkány falu egyik gyönyörű völgyében, a regényes tó' közelében *tánczoltatott le*. A nem eléggé tágas tánczterem, melly a tó partján emelkedik, a szenvedélyes lábizgatóknak vágyait nem elégítette ki, mellynek következtében, midőn a magas zöld hegyek megöl[!] a nap búcsúcsókját küldte a természetnek, az Isten' szép ege alatt a *néptáncz* tele komolysággal, emelkedő lelkesedéssel s kellemmel járatott el. . . A vendégek' elfogadását megyénk egyik főszolgabírájának széplelkű neje volt szíves elvállalni.”⁶⁸ „Vilhelm porosz herczeg (ezelőtt) Benczur József czímét viselő magyar gyalog sor ezred harmadik zászlóalja tisztikara a napokban [jún. 15.] czéllövészeti multságot adott, melly valóban édes emléket hagyott maga után. Kies völgyben, az egri patak' partján nyúlt el a hosszú sátor, melly két részre ét [étkező] és tánczteremre oszlék . . . túlnyomólag magyar nyelv víván ki a diadalt az áldomások mind nyelvünkön történvén . . . Az egri czéllövészeti multságot . . .

⁶⁶ Honderü 1843. máj. 20., 20. sz., 685. l. és máj. 27., 21. sz., 718—719. l.

⁶⁷ Uo. 1844. máj. 18., 20. sz. 659. l.

⁶⁸ Uo. 1844. jún. 1., 22. sz., 720—721. l.

elősegített a *folytonosan hangzó zene*, melly közé olykor harcziasan menydörgött az álgú bömbölése s elősegített főleg a megjelent igen igen bájdús hölgyfűzér.”⁶⁹

1845. okt. 5-én Brezovay József főispánhelyettes székfoglalási ünnepét tartották. Andornakon a Mocsáry-kastélyban volt a fogadás és az ebéd: „Négykor délután tartatott Andornakról (melly Egerhez, bár Borsodhoz tartozik, félórányira van) a bemenet és a mindenfelöli tisztelgések. Estve a casino’ teremében *tánczvigalom* adatott. . . Ószhó [okt.] 6-kán a főispán helyettes 200 személyt vendéglelt meg a lyceum’ pompás teremében.”⁷⁰

1846. máj. 29-én ismét súlyos orvosi kezelés után ért haza Egerbe Pyrker érsek: „De minden fájdalmak ellenére pünkösöd nagy ünnepén még is nyilván és személyesen kívánta az Úrnak bemutatni oltári áldozatát, azért 9 órakor a főkáptalan s clerus hosszú sorozatú kíséretében megérkezett. . . Ez alkalommal *Righini ünnepélyes d-moll miséjét* hallottuk előadva több jeles műkedvelő segédműködése mellett, -s kivált a *Kyrie, a graduale* (Eibler-től: *Fremitt mare cum furore*), az *offertorium* (Rossini-től), s az *agnus dei* meglepő harmoniajukkal végig zúgva a székesegyház nagyszerű csarnokán jó benyomást tőnek az ájtatos keblekre. Másnap hétfőn *Hummelnek kedves szerzeményű b-moll miséje* adatott s a *graduale Müllertől* szinte kitűnő sikerrel, — biztos reményünk van, miszerint az új karigazgató [Zsaskovszky Ferenc] munkásságának sikerülend a karzene s az Úrnak e díszes hajléka közti méltó arányt helyreállítani, minek hiánya eddig igen érezhető vala. . .”⁷¹

1846. dec. 8-án ünnepelték Egerben Pyrker érsek aranymiséjét. A Nemzeti Újságban találjuk részletes leírását az előadott zeneművek, köztük Haydn Nelson-miséjének feltüntetésével együtt: „. . . Négy megyés püspök: a fejérvári, kassai, nagyváradai és rozsnói, úgy szinte címz. püspök Fogarasy Mihály, a budai iskolakerület, s a pesti k. egyetemenél a hittani szak főigazgatója — a félszázados főáldor körül díszes segédszolgálatot tőnek. Még több egyháznagy is váratott az ünnepélyre a hon minden részéről, de részint magyar utaink, részint egészségi változás miatt szándékuk kivihetetlen vala. Heves és Borsodmegye rendei 30 személyből álló fényes küldöttség által képviselve, jeles szónoklatokkal üdvözölték a nap hőstét. Maga a lilienfeldi cisztercita rend Ausztriából, mellynek patriarcha-érsekünk tagja és praelatusa volt, két tisztelgő tagot küldött honunkba, kiknek egyike nmlgu [nagy méltóságú] érsekünk áldozata zsengején (primitiae) is 50 évvel ezelőtt Lilienfelden jelen volt. Az egyházmegyei 17 kerületből pedig minden fő- és alesperes jelent meg számos kerületbeli lelkészek kíséretében. A porosz herczeg nevet viselő cs. k. gyalogezrednek itt szállásoló osztálya szinte kiállott díszöltözetében, kettős sorozatot képezve az új, érsek ő nmlga által épített díszes főegyházban, melly az emberek ezreivel, mint még soha máskor, tömve vala. 9 órakor hagyá el az arany-áldor 6 lovas dízkocsijában érseki lakát, s mindenütt örömríadó éljenezőktől környeztetve, a templom lépcsőinél leszállván, a clerustól

⁶⁹ Uo. 1844. jún. 22., 25. sz., 817—818. l.

⁷⁰ Uo. 1845. okt. 14., 15. sz., 298. l.

⁷¹ Nemzeti Újság 1846. jún. 18., 300. sz., 379. l.

fogadtatott; templombai beléptekor azonnal egy szép, különösen az ünnepre készített kardallal üdvözöltetett az egyházi énekkar által, több műkedvelő segédműködése mellett, kik a *Te Deum*-ban, valamint Haydn József nagynevű hangszerzőnek Nelson-czímű miséjében is, melly ez alkalommal a Brand *Ave Maria*' offertóriumával adatott, kitűnő jelességgel működtek. Az ünnepi evangelium után főt. Lévay Sándor, az itteni főkáptalan tagja, szószerűre lépven, remek egyszerűséggel tolmácsolá e hálaünnep nagyszerűségét. . . Ezután az éljenzők serege között lakába visszatérven ő nmlga, azon küldöttségek s testületek üdvözleteit fogadta, mellyek az ünnep előestéjén nem tisztelkedhettek. — A pompás ebédre 170 vendég jelent meg az érseki lakban, mellyek folytában a taraczkok durrogása és sok igen jól sikerült toastok között számtalan pohár ürítettet az ünnepeltnek s magas vendégei hosszú életéért. — A foglári nevelő-intézet növendékei fűvó hangszereiken hallatták magukat, s az ősz patriarcha havasi dalaiból (*Alpenlieder*) egyet magyarra fordítva énekeltek, mellynek czíme az eredetiben *An Lilienfeld*' s mellyhez a zenét Neukom jeles hangszerző készítette. Kedvesen fogadott intermezzo volt az asztalnál a kerecsendi pór-gyermekek megjelenése is, kik pásztori párbeszéd után *'Az alföldi halász legény'* nótájára pásztori dalt énekeltek, mellynek refrain-je: *'Éljen János ő excellenciája'* igen naiv süvegemeléssel mondatott átalok, — egyszersmind báránnyal, kaláccsal és sajtos mézzel kedveskedtek főpásztorunknak. Ez alkalommal 12 rendbeli versezet magyar és német nyelven nyomatva osztatott ki a jelenlevők között. — E páratlan ünnep méltán mozgásba hozta ezen érseki megye minden nevezetesebb költészeit: Pajer Antal, Benőfy Samu, Hizly József, Magyar Ferencz, Makáry György, Minikus Vincze, Nagy Zsigmond, Orosz Ádám, Tárkányi József (Béla) sat. föllelkesülve tollat ragadának. És maga Seidl J. G. Ausztriának legjelesebb lírikusa magasztos remek hangokban üdvözlé Bécsből aranyáldozó atyánkat (főpásztorunkat) valamint egy igen díszes, Lange Konrád a bécsi cs. k. pénzverői-hivatal vésnöke remek kezéből került emlékpénz is, illy fölírással: *'Joanni Ladislao Pyrker Patriar. Archi-Eppo. Agriensi Sacerdotii Jubilaeum, 8. dec. 1846. celebranti Metr. Capit. Agriense D. D.'*, mellyet az itteni főkáptalan a félszázados arany-áldozat emlékeül arany, ezüst és bronce-ban veretett. — *Este felé a főcasino teremében a szegények javára hangverseny adatott.* Az egész város rendkívüli lelkesedésben s örömjajgásban vigadott, később pedig ritka pompájú kivilágításban díszelgett. A kettős kereszt nem csak a csillagászati torony kúpján, hanem a koszorúzott kehellyel együtt számtalan házakon fénytelve ragyogott. Láttunk a transparensen igen jól adva egyes fénypontokat szeretett főáldorunk életéből. Különösen kitüntette magát e részben a foglári nevelő-intézet, a növendék paplak, a ciszterczita rend, a belvárosi polgári egyesület s több polgári házak, s mindenfelől csak a népnek a kegyes főpásztor iránti fiúi ragaszkodása, szeretete és hódolata sugárzott vissza. Egész késő éjjél utánig tartott az örömben merült népnek föl és alá hullámzása gyakori mozsár durrogások és éljenzések között. Az előkelőbbek emlékpénzen kívül még patriarcha-érsekünk ő méltóságának Einsle bécsi jeles festész után Prinzhoffer által köre metszett s igen jól talált arczképét nyerék e dicső nap emlékeül. A szolgálattelvő katonaság kettőztetett rapidíjban, és kétszáz városi szegény e napon, sőt számosan még a következőn is, tetemes adományban részesültek. Végre nemzeti múzeumunk is e napon nagy kincsnek

jutott birtokába, t. i. Antonio de Correggio (†1534) világhírű festésznek azon nagybecsű eredeti festvénye tulajdonosa lőn, melly érsek ő nmlga magánképtárának legfőbb éke vala, s melly bazalt-kőre festve, siránkozó angyalok mellett a kereszt tövénél holtan fekvő üdvözítőt remekül ábrázolja, — kellem és kifejezés az alakokban, redőzet és harmónia az egészben, s a színezet remek olvadása egyetlen itt a maga nemében, a kő sötétes színe igen jellemzően adja háttérben az éjt, melly e szomorú látványhoz illő. A kép már Pesten van. S így múlt el szerencsésen e nevezetes nap, méltó hogy a honi évkönyvek lapjain tündököljék a legkésőbb utókor örvedetes emlékezetére. — Se szerint én is ünnep-leírástomat azon egyszerű óhajással fejezem be, melly *Orosz Adámnak ezen örömnappra készített közked-
vességű népdalában* félszázados főaldorunk jóléteért e szavakban foglaltatik: Beh szeretnék idő lenni! Nem fognék sebesen menni Egyet lépnek egy óráig, Hogy Ó élne még sokáig!”⁷²

A Nemzeti Újság 1847-ben részletesen ír István főherceg, királyi helytartó országos útjáról. A muzsika szerepéről mindenütt szól, éppen csak Egerben nem, pedig itt sem maradt el, hisz Pyrker érsek is fogadja a magas vendéget: „. . . Mint tudva van, sept. 2ra váratott ő cs. kir. főhercegsége Egerbe; kit a város, hogy azon magas álláshoz méltólag fogadjon, mellyben ő főhercegségét tiszteli, mindent megtőn részéről. Reggel kettős banderium vonult ki a városból: egy a szőlőműveseké, másik a polgároké, kékveretes színű zászlók alatt, míg az alatt a nép sűrű tömegekben árasztotta el a basilica és a Lyceum terét, vágyva-várva láthatni arczvonalaít azon egyénnek, kihez hazánk reménye horgonyát kapcsolja. A népvágy délután 5 óra táján teljesült. A belváros szélén diadalív alatt a városi hatóság által fogadtatva, roppant népsokaság üdvözlétei s örömrivalgásai között érte el az érseki lakot, hol ő exja az érsek által fogadtatván, káptalan, lyceumi tanítói kar s megyei küldöttség végzék hódoló tisztelgésöket, mit az érseki lakoma követett. Este gyönyörű kivilágítások emelék Eger örömet, mellyek közül a lyceumi s városházi mind alakra, mind értékre kitűnök valának. A kivilágításokat kegyeskedett ő főhercegsége is megnézni s ez alkalommal újra tapasztalhatta azon forró vonzódást s ragaszkodást, mellyel Eger népe, a hős várőrök utódja, személye iránt tanúsított, midőn ezenkint vevé körül kocsiját, hogy láthassa fiát a nagy nádornak, s elkiálthassa röviden szíve érzelmét. . .”⁷³

A pesti forradalom híre 1848. márc. 18-án érkezett Egerbe. Nagy szól arról, hogy márc. 19-én a 12 pont és a Nemzeti dal kinyomatását határozták el a városház előtt tartott gyűlésen, bejelentették a cenzúra eltörlését is, és aznap és a következő napokon az ifjúság tüntetéseket rendezett a városban, zenei adatot azonban nem említ.⁷⁴ A ferencesek naplóírója viszont erről is ír: Márc. 24. „A liceumi ifjúság hatalmas nemzeti színű zászlóval *zeneszó mellett* vonult fel a város nagyobb utcáin. A megyeház előtt megálltak, az alispán és a nagyprépost szól hozzájuk. Két jogász válaszolt szavaikra.” Márc. 25. „Az elnyert szabadság örömeinek kifejezésére reggel

⁷² Uo. 1846. dec. 22., 407. sz., 806—807. l.

⁷³ Nemzei Újság 1847. szept. 9., 553. sz., 569. l.

⁷⁴ NagyEger 278—279. l.

öt órától kezdve folyamatosan dörögtek a mozsarak. A székesegyházban ünnepélyes *Te Deumot* tartottak. Este az egész várost fényesen kivilágították.” Ápr. 9. „A székesegyház előtti téren zászlókkal felékesített tábori sátor alatt misét tartott Lévai Sándor nagyprépost úr. Majd megszentelte a nemzetőrség zászlóját. Rövid szenvedélyes beszédje után letették az ünnepélyes esküt az újonnan jelentkezett nemzetőrök. Új zászlójukkal *törökös zene kíséretében* a megyeház elé vonultak. Itt ismét szóltak hozzájuk, majd zászlójukat Csíky Sándor századoshoz (centurio) vitték. A reguláris katonatisztek tábornokkal együtt szintén részt vettek az ünnepségen, majd a nemzetőrség új tisztjeivel együtt ebédre voltak hivatalosak a nagypréposthoz, ahol a királyért, a szabadságért üritették poharukat.”⁷⁵

A városi jegyzőkönyv bejegyzése szerint: „A Káptalan meghívja a várost, hogy a hazának védelmében elesett bajnokok lelkéért folyó [1848.] Dec. 30-án reggel 9 órakor a Fő Templomban emlékbeszéddel egybekapcsolt gyász istentisztelet fog tartatni.” A szövegből megtudjuk, hogy a nemzetőrség és a céhek is kivonultak az ünnepségre.⁷⁶

A minoriták naplóírója jegyezte be, hogy 1849. febr. 22-én „Klapka vezetése alatt álló kb. 8000 főből álló magyar hadteste délben 12-kor *zeneszóval* bevonult városunkba és másnap reggel Pétervására felé vonult, ahol már erős osztrák sereg állott csatasorban. Febr. 25-én Schulcz vezérletével újabb magyar sereg érkezett városunkba délben hasonlóképpen *zeneszóval* és díszlövések közepette.”⁷⁷

Nagy szerint Lévai Sándor nagyprépost, érseki helynök a nagypréposti palotában (Kossuth L. u. 6., ma könyvtár látta vendégül Dembinszky, Görgey és Klapka tábornokokat és febr. 25-én fáklyás felvonulást rendeztek a három tábornok tiszteletére. A kápolnai csata után — szintén Nagy ír róla — márc. 1-én az osztrák csapatok szállták meg Egert. Márc. 13-án távoztak, s márc. 30-án érkezett Kossuth a városba. A lakosság az érseki palota udvarán várta. Kossuth kocsijáról le sem szállva gyújtó hatású beszédet intézett az összegyűltekhöz. Márc. 31-én Eger férfilakossága fáklyás felvonuláson tüntetett Kossuth ablaka előtt, s Kossuth ekkor jelentette ki: „Itt nem hirdetni, itt csak tanulni lehet a hazafiságot.” Vukovics Emlékirataiban is megemlékezik az eseményről: „Sehol Kossuthot oly, az arcukon kisugárzó őszinte örömmel nem üdvözölték, mint e városban. Az érseki palota előtt, hol mindnyájan szállva valánk, este . . . fáklyák mellett *zene* rendezteték az elnök tiszteletére.”⁷⁸ A minoriták naplóírója arról is tud, hogy 600-an vettek részt a felvonuláson, s másnap az egri nők is fáklyás felvonulást rendeztek. Júl. 14-én pedig „nagyobb orosz lovassapat vonult át az egri piacon *zeneszóval* és díszlövések kíséretében”.⁷⁹

1851. jan. 19.: „Ma tartotta kegyes érsekünk, Bartakovics Adalbert ő exc. érseki székébe ünnepélyes egyházi beiktatását . . . 18-án reggeli 8 órakor adatott fel érsek ő exc. az érseki palást m. Kunzt József kassai püspök úr által az érseki széklak’

⁷⁵ HistFranc 1848. 11. l.; Pesti Hírlap 1848. ápr. 19., 34. sz., 348. l.; DiarMin 1848. ápr. 9.

⁷⁶ Vjk 1848. dec. 29., 1579. sz., 597. l.

⁷⁷ DiarMin 1849. febr. 22. és 25.

⁷⁸ NagyEger 262., 282—283. l.

⁷⁹ DiarMin 1849. márc. 31., ápr. 1., júl. 14.

kápolnájában. 10 órakor ugyanaz nap gyűlt össze a' széklak egyik teremében a' főt. káptalan és megyei papság érsek ő exc. meghívására. — Másnap, azaz Jézus nevenapjának ünnepén egyházi menettel kísértük ő excel.-t a' székestemplomba, hol a' királyi kinevezési oklevél és a' pápa öszentségének a' hívekhez intézett irata főt. Kovács Mátyás kisprépost úr, mint szertartási főesperes által fölolvastatván, előállott főt. Roskoványi Ágoston helyettnök úr s az érseki megye' papságának és híveinek örömét és hódolatát tolmácsolólag kérte ő excellenciáját, miszerint engedelmességi készségünk nyilvános bebizonyíthatása végett minket fiúi kézcsókra bocsátani méltóztassék. Vége lévén e megható jelenetnek, érsekünk a' szószékre lépett, üdvözelve híveit . . . A' Szent-mise közben, melly alatt a' *zenekar Haydn híres C miséjét adta elő*, érsek ő exc . . . több százakat megáldoztatott . . . Kb. 1 óra tájban befejezett szép álatosságot az érseki lak' három teremében 1/2 3-ra fényes lakoma követte, mellyre a' szép számmal egybesereglett papságon kívül hivatalosak valának a' helybeli polgári és katonai hatóságok, 's majdnem minden előkelő lakosok is . . . Kora reggeltől egész délután fél hat óráig, mikoron az ebédnek vége lőn, durrogtak a' mozsarak. *Ebéd alatt barna zenészeink* mulattaták a' vendégeket, emlékeztetőleg a' régi időkre és eltemetett ősi szokásokra. Az ünnep tisztán egyházi volt. Hiányzottak a' szokásos deputatiok, fényes ruhák, kardcsörgetések, — mindenütt csak egyszerű polgári öltöny . . . A' szegényeknek is víg napjuk volt, érsek ő excja 500 forintot osztatott ki köztük. Számos üdvözlő versezetek jelentek meg. Az érsek ő exc. beszédeit közölni fogjuk. Tárkányi József úr a' főpásztori elfogadás' alkalmára *hymnust készített*, melly a' néphez intézett beszéd után érsekünknek a' szószékről lelépésével a' *zenekar által énekelte-tett* . . ."⁸⁰

Ferenc József király országjárása során 1852. jún. 20-án Debrecenből Egerbe érkezett: „Díszlövések jelezték Őfelsége érkezését délután 4 órakor. Harangzúgás közepette a liceum terén álló katonák sorfala között elhaladva elindult a lépcsőkön fel a székesegyházba. Bernet polgármester üdvözölte a város nevében magyar nyelven. A tábornok és a tisztikar többi tagja a lépcső első pihenő terén helyezkedett el. Kisleányok üdvözlő verseket és babérkoszorút nyújtottak át. Fenn a templom bejáratánál a papság élén Bartakovics érsek üdvözölte Őfelségét. Bevezették a főoltárhoz és felhangzott a *Te Deum*. A liceum terén szép rendben állott a tanulóifjúság, a céhek, a város népe és sok vidéki lakos is. Őfelsége az érseki palotába vonult át, ahol a vadász csapat állt díszőrségben.” Részletesen leírja az ünnepi audienciát. „Hat óra körül következett az ünnepi vacsora. *Alatta és egész este is állandóan játszottak a zenekarok*. A várost fényesen kivilágították. Őfelsége díszhintáján megtekintette a várost a közönség szüntelen éljenzése kíséretében. Júl. 21-én a 25. vadász ezred négy százada, a Hardegg-ezred egy százada bemutatót rendezett Őfelsége tiszteletére és meglegedésére. Visszatérve a városba, megtekintette a múzeumot, a megyeházat, az irgalmasok kórházát, a vadászok kaszárnyáját és 9 óra körül folytatta útját Gyöngyös felé.”⁸¹

⁸⁰ Religio 1851. jan. 26., 11. sz., 86—87. l.

⁸¹ Pressburger Zeitung 1852. jún. 25., 147. sz., 579. l.; DiarMin 1852. jún. 20.

A Religio emlékezik meg az Egerben lakó Hollósy Kornélia 1852. karácsonyi székesegyházi szerepléséről: „...S itt alkalmam nyílik az ünnepezt művésznő, *Lonovics-Hollósy Cornelia* buzgalmát kiemelnem, ki karácsony napján *Cherubini-től énekelt egy pompás offertoriumot* azon tökélyel, melly őt az elsőrangú énekesnők sorába méltán emelte. S mivel a többi lapok, mellyek különösen lovagias figyelemmel kísérték minden fölléptét, most hallgatással mellőzik működését; mi szíves elismeréssel jelentjük, hogy Hollósy Cornéliát vallásos buzgalma már többször vivé a pompás egri főegyház karába, hol nem keresve fényes alkalmakat, némelly esős őszi vasárnapokon is elragadólag áldozott magasztos ének-imájával. Annak dicséretére, ki őt szép hanggal oly kitűnő értékben megáldotta. Isten áldja érte.”⁸² 1853. okt. 16-án került sor *búcsúkoncertjére*: „Városunk válogatott közönsége rég nem élvezett, sok időn át nem élvezhető mulató körben pontosult. Az európai hírvű *Lonovics Hollósy Kornelia* asszony másfél évi Egerben lakása után kedves családjával elutazandó, elmenetele előtt egy, az irgalmasok kórházában alapítandó betegágy javára volt kegyes föllépni. A Lyceum pompás, e végre is igen alkalmas nagy terme, mellynek két egymásra néző erkélyei lámpafénytől megvilágítva a boltozat fresco képeit szépen tüntették fel, zsúfolásig telve volt. Működött az egyházi zenekar, majd külön egyes műkedvelők. Az ifjú művész *Vavrik Gábornak* a zongora kielégítő mechanizmusa és szabatos játéka naponta érleli azon meggyőződést, melly a magyarnak művészi hajlama folytán Európa egyéb mívelt nemzete között a művészetben előmeneteléből ered. — *Pók György* fuvoláján mesteri sebes futásokban tűnik fel dicséretes ügyességgel. — *Werkall G.* Bécsben öröklött ügyességét sokra fejleszté. — Mindennek lelke, élete volt a jeles, a páratlan *Kornelia*. Itt könnyet fakasztott, ott ámulásig felejtette magával az embert, játszott a közönség indulatával, magával ragadott mindent. — Magyar népdalokban utolérhetetlenek, utánozhatatlanok hangjai, különösen sikerült *Dopplertől* a neki ajánlott ‚magánydal’ egész zenekar kíséretében. E hálás darab magában öszszíti a sok oldalú változatos szépséget, a zajos zenéből mint fejlődnek ki egy *Hollósy Kornéliának* aranyszelíd hangjai. . .”⁸³

1855. jún. 29-én tartotta ezüstmiséjét *Máriássy Gábor*, a zeneértő egri kanonok: „...A művészet is meghozta adóját ez ünnep emelésére. *A székesegyházi kar* tudniillik, jeles másod-karnagyunk *Zsasskovszky Endre* úrnak ez alkalomra szerzett kitűnő művészi becsű *miséjét adá elő* igen meglepő praecisioval. E mise remek *Offertoriuma* megjelent Bécsben *Glöggel* hangjegy-kereskedésében, ugyan-csak a főntisztelt kanonok úrnak, mint az egyházi zenészet műismerő s nagylelkű pártfogójának ajánlva. Első karnagyunk pedig a derék *Zsasskovszky Ferencz* ‚Nászzengemény’ cím alatt egy négyes férfi-karra tett *alkalmi dallal* kedveskedett.”⁸⁴

1857 januárjában az Európát járó neves *zongoraművész, Székely Imre és* testvére *István adott hangversenyt* Egerben: „Egerben folyó hó 9-én meglepő számú

⁸² Religio 1853. jan. 2., 1. sz., 4. l.

⁸³ Délibáb 1853. okt. 23., 541. l.

⁸⁴ Religio 1855. júl. 15., 52. l.

válogatott közönség előtt adtak Székely testvérek hangversenyt, melyről tudósítók sok dicséretet ír különösen kiemelve Imre zongorajátékának biztonságát, melyet folyó kristályúnak nevez. De István is méltán foglalt helyet már régebben ismert testvére mellett, a kiről valamint mi pestiek néhány hét előtt, úgy Egerben is meggyőződtek, hogy igen sok bravourral tudja a gordonkájából kicsalogatni a szívre ható édes bús hangokat.”⁸⁵

1860 áprilisában *Reményi*, az egykori egri diák *hangversenyeiről* hallunk, akiről emléktábla jelzi, hogy 1836—1837-ben a Dobó tér 8. számú házban lakott: „Reményi Ede hangversenyeit Miskolczon befejezván onnan Egerbe ment, hol húsvét vasárnapján [ápr. 8.] az érsek miséjén két ízben solót játszott; f. hó 9-én és 10-ikén pedig hangversenyt tartott a kaszinó termeiben nagy közönség előtt. Az elsőt különösen emlékezetessé teszi az, hogy benne a köztiszteletben álló főpásztor, Bartakovics Béla ő nagyméltósága is megjelent a közönség örömteljes éljenzése közt. Reményi mellett társa, Beale angol zongoraművész is méltó volt szép magánjátékáért a közelismerésre, mely koszorú-nyújtásban és zajos tapsokban nyilvánult.”⁸⁶

Széchenyi István gróf halálára emlékeznek 1860 áprilisában Egerben: „A legelső requiem április 17-én volt a sz. Ferencz-rendűek templomában, — melyet egy ünnepélyesb követett 24-én. . . mindenki sietett a székesegyházba. Képviselve vala itt minden rend, és mindenki arcán azon komoly ünnepélyesség, mely mutatá, hogy a nemzet halottjának gyásza ez! — A gyertyalángoktól elárasztott ravatalon levő koporsón négyfelől Széchenyi családi címere díszlett; ezt fogák körül a helybeli kaszinó tagjai, kezeikben égő fáklyákkal; — azonkívül a nagy néptömeg. — Lévay nagyprépost tartá a sz. misét és a szónoklatot. . . a ‚Libera’ alkalmával, midőn városunk összes harangjai megszólaltak, s a *növendék papság ajkain szép összhangzatos énekben felhangzott ‚Sírjon fel a nemzet lelke’*, annak szeme is könybe borult, ki erre talán képesnek sem hitte magát! A helybeli nőegylet sem maradt hátra kegyelete nyilvánításában, s más napon tartá a nagy halott requiemét a Cisztercziek templomában.”⁸⁷

1860. máj. 13-án a horvátok megsegítésére rendeztek *hangversenyt*, de a műsorról és közreműködőkről keveset tudunk meg: „Több úr és hölgy által tartatott az, és szép sikerrel. A bevétel közel ezer forintot tett, melyhez érsek ő excellentiája 300 forinttal járult. — Az itteni közönség nagykeblűségét eléggé tanúsítja ez, mely oly lelkesült vala, s különösen közszeretető írónk Jókai Mór kiléptével, a ki ez alkalommal hozzánk rándulva szintén néhány költeményt szavalt, oly szűnhetlen éljenviharban tört ki, hogy szemeink könybe[!] lábbadtak. Hát még midőn a hangverseny befejeztével felhangzott ‚Hazádnak rendületlenül légy híve oh magyar!’ . . .”⁸⁸

⁸⁵ Vasárnapi Újság 1857. jan. 18., 3. sz., 29. l. és jan. 25., 4. sz., 35. l.

⁸⁶ Uo. 1860. ápr. 22., 17. sz., 202. l.; WellnerEger 86. l.

⁸⁷ Vasárnapi Újság 1860. máj. 6., 19. sz., 224. l.

⁸⁸ Uo. 1860. jún. 3., 23. sz., 279. l.

Csak rövid hír szól arról, hogy „az egri nőegylet [1862. febr.] f. hó 2-án zene és szavalati „estélyt rendezett az írói segélyegylet és az árvízkarosultak javára. A jövedelem mintegy 400 ftra megy”.⁸⁹

Annál részletesebben írnak az 1862-es év következő *hangversenyéről*: „Szuk Rózsa gordonkaművésznő ápr. 7-én tartá hangversenyét nálunk a lyceum dísztermében. Műsorozata volt: 1. Ünnepi zene Mosonyitól, négy kézre, előadták Újfalvy Mihály és Berkó Aladár urak. 2. Ábránd Puritani dalműből Piattitól, gordonkán zongorakiséret mellett előadta a hangversenyzőnő. 3. Változatok Linda dalműből Alard után, hegedűn előadta Böck János úr. 4. Pesti emlék Magyar ábránd Szuk Lipóttól, gordonkán előadta a hangversenyzőnő. 5. ,Kitették a holt testet az udvarra’ zongorára átírva Mosonyitól, előadta Újfalvy Mihály úr. 6. Lemondás Battától, hegedű—zongora—harmonika kíséret mellett gordonkán előadta a hangversenyzőnő. 7. Szavalat Gáhy József úr által. 8. Ábránd Bánk bán dalműből átírva Szuk Lipóttól, gordonkán zongorakiséret mellett előadta a hangversenyzőnő. — Érdekes kis hangverseny! A művésznő kellemdús játéka, s gordonkáján egy nő gyöngédségével, de mégis a férfi hatalmával való uralkodni tudása lebilincselte a hallgató közönség kedélyét, mely minden műnek véghangjaira tapsviharban tört ki. — A magyar zenészet ,Instauratora’ Mosonyi-nak mindkét műve nem csak meglepő készültséggel, hanem azon ihlettséggel adatott elő, mely azok költészetét a közönség előtt fölfoghatóvá tette, s Mosonyi-nak irányát megismertetheté. — A hegedűnek szelid, tiszta érzés s kifejezésteljes kezelése sok élvezetet nyújtott. — De a legmeglepőbb volt az egymástól annyira különböző hangszereknek ú.m. a gordonka, hegedű, phisharmonika és zongorának együttműködése, mi pedig oly hatásos szabatosággal ment végbe, hogy magunkat a fényes lyceum teremben egy fővárosi Odeonban képzeltük. A szépszámú közönség teljes meglepéssel távozott. — Így tehetjük élvezetessé kisvárosi hangversenyeinket, ha t.i. oly műveket szemelünk ki előadásra, melyek beltartalmukra nézve műbecsrel bírnak, és azon stúdiummal magyaráztatnak az előadó által, hogy mint valódi zeneköltemények legyenek élvezhetők, s nem mint roppant nehéz virtuóz darabok csupán bámulhatók. A tapintatteljes rendező úr, ki a művésznőt zongorán kísérte (Zs. A. úr) [Zsasskovszky Endre, azaz András!] ragaszkodjék e részben ezentúl is meggyőződéséhez és rendezzen nekünk máskor is ily élvezetdús hangversenyeket!”⁹⁰

Reményinek 1862-ben tartott *hangversenyeiről* maga Zsasskovszky Endre ír kritikát: „Reményi Ede hegedű művész hazánkfia múlt héten körünkbe érkezett, és a Casinó termében nov. 30-án és dec. 2-án két hangversenyt rendezett. — Az elsőben — távol lévén Egertől — nem vehettünk részt, annyit azonban írhatunk, hogy az számos közönség előtt ment végbe, mely a hangversenyzőt többszörös zajos kihívásban részesíté. Programmja következő darabokból állott: 1. ,Pirata, ábránd’ hegedűre Ernst-től, előadá Reményi Ede. 2. ,Zongora-részlet’. 3. ,Magyar népdalok’, részben szerzé, részben átírta és előadta Reményi Ede. 4. ,Szavalat’ Erdélyi József úr által. 5. ,Nagy hallgató magyar’ szerzé és előadá Reményi Ede. 6.

⁸⁹ Uo. 1862. febr. 16., 7. sz., 83. l.; márc. 9., 10. sz., 119. l.

⁹⁰ Zenészeti Lapok 1862. ápr. 24., 30. sz., 238. l.

„Egyveleg népdalokból”, pásztor-furulyán előadá Szabó Ignác úr. 7. „Magyar rhapsodia” Liszt Ferenc-től, előadták Reményi Ede és Plotényi Nándor. 8. „Rákócy-induló”[!] átírta és előadá Reményi Ede. — A második hangversenyben, melyet Reményi úr — többek felszólítására — a helybeli kisdudóvda részére adott, már kisebb számú közönség jelent meg; nem akarjuk e hangverseny iránti részvégtlenség alapokát mélyebben fürkészní, mely az üdvös cél tekintetéből méltán nagyobb számú közönséget igényelt volna, csupán a programmra akarunk szorítkozní, melynek részletei következők valának. 1. „Hegedű-verseny” Mendelssohn B. Felix-től, előadá Reményi Ede. 2. „Szavallat” 3. „Eszményített magyar nóták” előadá R. E. 4. „Szavallat” 5. a. „Mazurka” (quasifantasia), szerzé és előadá R. E. b. „Magyar népdalok”, átírta és előadta R. E. 6. „Zongora-részlet”, előadá Plotényi Nándor. 7. „Ötös” az Alvajáró-ból, átírta és előadá R. E. 8. Változatok a „Velencei carneval” dallam felett, szerzé és előadá R. E. — Reményi Edét a zongora tanítványa az ifjú Plotényi Nándor kíséré. — Mind a két hangversenyen a Reményi úr által előadott művek között több olyanok is voltak, melyeket már ezelőtt két évvel alkalmunk volt tőle hallani. — E második hangverseny fénypontját Mendelssohn hegedűversenye képezé, melyet a hangversenyző szabatos, érzésteli kifejezéssel, általában értelmes előadással adott elő; azt azonban nem hagyhatjuk szónélkül, hogy valamint a múlt alkalommal, úgy most is e páratlan szépségű műnek az első része kihagyatott; oly nagy tehetségű művésztől, mint Reményi úr, jogosan követelhető, hogy azon darabokat, melyeket programmjába felvesz, úgy adja elő a mint azok megszülettek. Az ilyen megcsonkítás rendesen a mű hátrányára van, ugyanazért kár ilyesmit tenni, kivált pedig Mendelssohn örökbecsű versenyével, kitől fájdalom! csakis ez egyetlen darabot bír a zenészeti irodalom a hegedűművészek számára felmutatni. Ezt leginkább azért hozzuk fel, mert az ily magasabb stílben írt művek iránti izlés terjesztésére sehol talán nagyobb szükség nincsen, mint épen hazánkban: ilyen irányban pedig sikeresen működni csak is oly közkedvességű hazai művészek hivatvák mint Reményi úr. — A mi az általa átírt magyar dalok előadását illeti, azokat ő valóban úgy adja elő, miszerint nem hisszük, hogy találkoznék egy hegedűművész is, ki vele e részben a versenyt kiállaná! — A programmon kívül hallottunk még egy rhapsodiát is, mely — egyszerű hallomás után ítélve — annyira terhelve van kettős — terz, sext, octav menetű — fogások és egyéb salto mortalékkal, hogy annak melodikus része csaknem egészen elenyészik; ezen szerintünk nem épen háladatos műben azonban kellő alkalma volt a hangversenyzőnek szokatlan mérvű erejét, technikáját és kitartását kitüntetni. — Mi az ifjú Plotényi zongorajátékát illeti, az már most is sok oly tulajdonnal van felruházva, mely jövőre egy magasabb kimíveltségnek biztos alapul szolgálhat; zongorakisérete elég szabatos volt: egy — a zenészeti saloncsemegék [!] osztályából való — magyar ábrándot is adott elő Székelytől, elég csinosan és meglehetősen hangnyomintással. A közönség zajos méltányló tapsokkal kísérte az előadott műdarabokat. Reményi Ede úr e napokban indult el tőlünk Miskolcra, hisszük, miszerint az odavaló művészetkedvelő közönség is hasonló élvezetes estélyekben részesülend. Zsasskovszky Endre.”⁹¹

⁹¹ Uo. 1862. dec. 11., 11. sz., 85. l.

1863. nov. 22-én, Szent Cecília ünnepén Máriássy kanonoknál *muzsikáltak* együtt az egri zenészek: „A minap egy fesztelen, kedélyes nemes mulatságnak voltam a tanúja. . . Máriássy Gábor érs. helyettes, apát kanonok úr ő nagysága, ki szent Cécília, a zenészek védszentje napján, az ünnepélyes szentmisét végzé, este, mint az egyházi zenészet moecenása, maga köré gyűjté a zenészeket és hogy sava is legyen a szerény zeneestélynek, a zenepártolók és műkedvelőkből egész vendégkoszorút hívott meg. Másfél óráig tartott a zenélés: a zenészek a műkedvelőkkel majd összeműködtek, majd egymást felváltva, ki-ki saját hangszerén kedvenc darabját adta elő. Közben-közben megzendültek a férfinégyes kardalok. — Következett az estebéd, mely alatt a kedélyes társalgás közé érdekes felköszöntések vegyültek. Ő nagysága a házi úr, a zenészek karát, mely védőszentjét ünneplé, éltette; mire a műenklés barátja s körünkben legbuzgóbb ápolója, meleg szavakban válaszolt, meglepő összehasonlítással földézve a közelmúlt miskolci kálvária felszentelési ünnepélyét. A zenészek nevében Zs. [Zsasskovszky Endre], másod karnagy emelt poharat ő nagysága, a házi úr egészségéért.” Felköszöntéséből számunkra fontos részletek: „Ámbár a főtiszt. gymn. igazgató úr [ti. Juhász Norbert], lelkes szavakban köszönté föl ő nagyságát, én még is illőnek találok, hogy azok részéről is, kik a zene terén működnek, hő és szívből fakadt óhaj nyilvánuljon ő nagysága felé. . . A Gondviselésnek úgy tetszett, hogy én az ügyvédi pályát, melynek már küszöbén álltam volt, 1847-ben a szépművészetek egyikével t. i. a zenészeti pályával cseréljem föl és igazán megvallom, habár anyagilag nem is, de szellemileg e pályán engem nemcsak kielégít, sőt némileg boldogít is. . .”⁹²

Az 1865. ápr. 2-i *hangversenyéről* kimerítő kritikát olvasunk: „Városunkban f. hó 2-án a felvidéki inségesek javára — a kaszinó termében — műkedvelői hangverseny tartatott, mely a közönség nagy részvéte mellett fényesen, s minden tekintetben sikerülten ment véghez, a műsorozat következő darabokból állott: Első szakasz. 1. Mozart ‚negyedik symphoniájának‘ első tétele, előadá a műkedvelő zenekar. 2. ‚Férfikardal‘ az énekkar által előadva. 3. ‚Nagy kettős‘ Wolfftól a Hugenották dallamai felett, zongorán négyrészre [négykézre!] előadák Plank Emma és Zsasskovszky Mari k. a. 4. ‚Az örülési jelenet‘ Bánk bán-ból: hegedű ábránd Ridley-Kohnetől, zongora kíséret mellett előadá Trux Hugó úr. 5. Szavalat. Második szakasz. 1. ‚Ünnepi nyitány‘ Beethoventől, előadá a műkedvelő zenekar. 2. ‚Magyar férfi kardalok‘ az énekkar által előadva. 3. ‚Kilencet ütött az óra‘ legújabb ábránd Székely Imrétől, zongorán előadá Zsasskovszky Mari k. a. 4. ‚Magyar népdalok‘ hegedűn zongora kíséret mellett előadá Trux Hugó úr. 5. ‚Egyveleg‘ Ilka-dalműből, előadá a műkedvelő zenekar. — Először is kiemelendő a zenekar, mely jobbára műkedvellőkből[!] állott; alig egy éve, hogy az létre jött, s már is szép haladást tanúsít; egyik főfeladatául tűzé ki a klasszikus zenét és azt közönségünkkel — mely eddig nálunk a főegyházon kívül klasszikus zenét alig hallott — megismertetni. Beethoven nyitány leginkább hatott a közönségre, habár a többi darabok is szabatosan adatván elő, kiérdemelt elismerésben részesültek. A férfikardalok hasonlóan megtették a hatást, kivált az utolsó ‚Oh nem[!]‘ mondj

⁹² Uo. 1863. dec. 24., 13. sz. 101. l.

engem rózsámnak', mely Zsasskovszky Andornak [Endrének] férfi karra átírt számos kardalai között egyike a legsikerültebbeknek. Igen érdekes volt az első szakaszban a nagy kettős Wolfftól, melyet zongorán négy kézre Plank Emma k. a. s mesternője, Zs. [Zsasskovszky] Mari k. a. szépen szabatosan s általában dicsérendő felfogással adtak elő. De még nagyobb érdeket és hatást kölcsönzött a második szakaszban Székely Imre legújabb ábrándja, melyet Zsasskovszky Mari k. a. meglepő technikai készülség, kellő szabatoság és kiváló hangnyomintással, de különösen a dallamok jellemzésére fektetett érzéstartaló előadással játszott, ez egyik fénypontja volt a hangversenynek és oly általános taps és tetszésben részesült, hogy a t. művésznőnek azt ismételnie kellett. Reméljük, hogy még gyakrabban leend alkalmunk e szerény művésznőnek Prágában a hírneves Proksch zongora-intézetében nyert és szépen kimivelt zongora-játékát hallhatni, egyúttal számolunk jövőre a klasszikus zongora-irodalomból általa előadandó műdarabokra is. — A hangverseny érdekét igen emelé Trux Hugó úr pesti jogásznak s a pesti zenede neveltjének közreműködése, ki először Ridley-Kohne egyik ábrándját, azután pedig több ismertebb népdalt már is szép technikai készülség, felfogás és érzéssel adott elő, mind két darabját a közönség zajos tetszése követé; — szerettünk volna háladatosabb darabot tőle hallani, mint minő Ridley-Kohne-é volt, t. i. olyat, melyben a dallamosság túlnyomóbb s melyben a technikai nyaktörő s gyakran igen keveset jelentő frazisok gyérebben jönnek elő. — E hangverseny összes bevétele 332 frtot tett, melynek egyik fele az árvai, a másik fele pedig a mármarosai inségeseknek fog megküldetni, miért is az illető inségesek nevében köszönetet mondunk mind azoknak, kik szíves közreműködésökkel e hangverseny érdekét emelték. Különösen pedig ki kell emelnünk az ismert nevű Zs. [Zsasskovszky] testvéreket, kiktől nemcsak a hangverseny eszméje eredt, hanem annak létrehozása is leginkább nekik köszönhető.”⁹³

1865. máj. 14-én szentelték palaeopolisi c. püspökké Máriássy Gábor kanonokot. A Religio az előadott zeneszámokról is részletesen beszámol: „... Háromnegyed kilenczkor ezer bámuló szemtől kísért díszfogat vonult át a lyceumi erkélyt és főtemplomi terrasset eleven virágként díszítő — nagyobbbrészt előkelőbb osztályú — női csoportozat között. A fölszentelendő püspök díszfogata volt ez, mely az érseki lakban állapotodott meg; innen néhány percz múlva a két megyés főpap között, harangzúgás és taraczk durrogás mellett, városi és külső papságból alakult fényes segédlettel vezetett a fölszentelendő a főtemplomba, honnan nem sokára, mint az Úr felkentje, mint apóstol vala kilépendő. — Beléptekkor a számos, csupán erős fúvóhangszerekkel kísért férfikar, a Zsasskovszky E. [Endre] úr által készített *Ecce Sacerdos magnus*-t éneklé, melynek valóban triumphalis részletei nemcsak a sziveket, de még a teljesen megeresztett nagy orgona 76 mutatioját is keresztül járták. Nemsokára megkezdett az épen oly nagyszerű, mint megható fölszentelési szertartás, a hívek ezrei jelenlétében. Láttuk a mlgos választottat fölkenetni az erősség (szentség) olajával, láttuk őt feldíszíttetni a püspöki jelvényekkel s ajkunkon észrevétlenül lebbentek el: *Amavit eum Dominus et*

⁹³ Uo. 1865. ápr. 13., 28. sz., 221—222. l.

ornavit eum.' — A közönségnek igen jó tájékozással szolgált a Zsasskovszky F. [Ferenc] karnagy úr által ez alkalomra latin és magyar nyelven kiadott *„Püspök-szentelési szertartás, melyhez négyes férfikarra tett s a növendékpapság énekkara által szabatosan énekelt antiphonák valának csatolva. Mise alatt a Zsasskovszky E. másodkarnagy úr által ez alkalomra szerzett és Bécsben megjelent „Missa Pontificalis in B-dur” adatott elő, mely legújabb zeneszerzeménye nem sokat enged a külföldön is oly méltán celebrált A-dur misének, melylyel a derék szerző a zenevilágot épen úgy megörvendezteté, mint meglepte.* — Az egész nagyszerű ünnepélyben legmeghatóbb volt az, midőn a már felszentelt püspök teljes díszben áldást adva vonult végig a főtemplomon, a két segédpüspöktől kísértetve... Délután egy órakor érsek ő nagyméltósága, fölszentelt segédpüspöke tiszteletére 160 terítékes fényes díszebédet adott, melyre a főkáptalan tagjain, a fölszenteltnek számos rokonságán, a hatósági képviselőkön s a nagyszámmal egybegyűlt vidéki papságon kívül, különösen a városi polgárságból valának számosan hivatalosak...” A Vasárnapi Újság cikkében kiemeli, hogy „az ének-zenekarban Eger városának összes műkedvelői közreműködtek”. A szemináriumi napló szerint a Veni Creatort „a kispapok kórusa igen szépen és szabatosan énekelte”, a Te Deum után pedig Ad multos annos kezdetű köszöntő kórust szintén „a legnagyobb szabatossággal adta elő”.⁹⁴

1866 farsangja idején az 1860-ban alapított óvoda javára rendeztek bált: „Az egri kisdédóvó intézet javára jan. 21-dikén egy díszes farsangi vigalmat rendeztek Egerben, mely alkalommal gr. Brunszwik Teréz arcképét is leleplezték nagy ünnepélylyel a *Kölcsey Hymnus’ elzengése* közben. Az ez alkalommal tapasztalt résztvevőtől bátorítva elhatározták, hogy még egy nagyszerű táncz vigalmat fognak az óvoda javára rendezni.”⁹⁵

Az 1866. nov. 25-i Cecília-ünnepről újra részletesen írnak: A székesegyházban „a számos műkedvelő által erősbített kar egy Seyler-misé és Zsasskovszky Endre *Graduale és Offertoriumát adta elő.* Ugyan az nap este Cecília védeneci a Méltóságos püspök Máriássy Gábor által adott fényes estélyen szerencsések valának Mendelssohn-i s másféle négyeseken kívül a Wagner R. által oly méltóan képviselt új német iskoláját (jövő zenéjét) is bemutatni. Az ének és zenészetnek — úgy szólván — minden ága igyekezett kedveskedni.” A Zenészeti Lapokban ugyanitt *Fellegi Viktor egri vendégszereplését* — a dátumot nem jelzik — nem dicsérik: „... úgy tudjuk, hogy a hangversenyező Liszt-től, Mendelssohn-tól stb. is játszott darabokat. Ha eme szerzők műveivel sem találta el az egri t. közönség ízlését, úgy valóban nem tudjuk elképzelni annak művészeti magaslatát.”⁹⁶

Az országos lapok nem szólnak az egri ünnepségről az 1867-es kiegyezéssel kapcsolatos királykoronázás alkalmával. Csupán a városi jegyzőkönyvbe bejegyzett intézkedésből tudjuk, hogy jún. 8-án volt az ünnepély: „... 8-án reggel a várbástyán elhelyezendő mozsarakból az ünnepély nagyszerűségét hirdetendő üdvlövés tételessék és ezen üdvlövések ugyan ez napon a székesegyházban tartandó

⁹⁴ Religio 1865. máj. 24., 40. sz., 316—317. l.; Vasárnapi Újság 1865. máj. 28., 22. sz., 264. l.; Szlt Prot. Ordo Divinorum 1863—1878. 1865. máj. 4., 34. l.

⁹⁵ Vasárnapi Újság 1866. febr. 4., 5. sz., 58. l.

⁹⁶ Zenészeti Lapok 1866. dec. 16., 11. sz., 171. l.

Istentisztelet alatt, melyre az összes városi tisztí kar testület megjelenni felhivatik.” Estére díszkivilágítást is elrendeltek.⁹⁷

Részletes beszámolót nem találtunk, csupán a városi jegyzőkönyvből a tényt tudtuk meg a katonazenekar 1868. febr. 25-i hangversenyéről: „Elnöklő polgármester előterjeszté, miként a helybeli cs. kir. Szász-Veimár ezred parancsnoksága az egri házi szegények között leendő kiosztás végett 60 ft 20 x-t mint az ezred zenekara által folyó év február 25-én rendezett táncszivigalom alkalmából befolyt jövedelmet küldött át.”⁹⁸

A Vasárnapi Újság előre jelzi az 1869. dec. 19-i kápolnai honvédemlék leleplezését: „Az ünnepély programja szerint reggel 5 órakor az egri várfokról taraczk-lövések jelzik kezdetét s a nemzeti mellesokkal díszített honvédegyleti tagok és vendégek hat és fél órakor vonulnak a helyszínére (!), hol taraczk-lövésekkel fogadtatnak. Itt az egri dalárda a néphymnuszt énekli, s majd a szobormű és az egri honvédegylet történetének előadása után a szobrász átadja a szobrot Mednyánszky Sándornak, a bizottság elnökének. A szobrot a dalárda dicséneke mellett leplezik le és koszorúzzák meg. Majd emlékbeszédet tartanak az elhunyt honvédek fölött. A ‚Szózat‘ taraczk-lövések fejezik be az ünnepélyt. Este az egri kaszinóban társas estélyt rendeznek.” A dec. 26-i számban az ünnepély pontos dátumát közlik: „Egerben december 20-kán lelepleztetett ünnepélyesen a városházán befalazott honvéd-emléktábla. Az emléktábla azon egri fiúk neveit tartalmazza arany betűkkel bevésve, kik a 48—49-iki szabadságharcban a csatatéren elhulltak.”⁹⁹

Az Egri Népújság írja le az 1872. jún. 9-én tartott honvéd-zászlószentelést: „Kedves napja volt jún. 9-én Eger városának. E napon szentelte föl Eger ősz érseke a 49-ik honvéd-zászlóalj új zászlóját. . . A szép zászló kereszt-anya özvegy gróf Keglevich Gyuláné volt. . . A szertartást Bartakovics Béla egri érsek végezte s Isten áldását kérte mindazokra, kik e zászló alatt fognak harcolni. A honvédséghez pedig Lévay Sándor, egri nagyprépost úr mondott egy lelkesítő szép beszédet a templomban. Megható jelenet volt, midőn Pongrácz ezredes, kerületi parancsnok az új zászlót a helybeli alezredes, Posta Ferencznek átnyújtá. . . Háromszoros lövéssel üdvözölte a legénység az új zászlót s harsány szavakkal tette le esküjét. . . Magyar szokás szerint áldomás követte az ünnepélyt. Két száznál többen voltak megvendégelve. . . Este igen szép bál tartatott.”¹⁰⁰

1873. jún. 4-én temették Bartakovics Béla érseket: „. . . 3/4 10-kor indult a menet a székesegyházból a palota felé. . . A főtemplom előtti tért, a Széchenyi utca elejét, az érseki lak udvarát már ekkor roppant (mintegy 8—10 ezer főnyi) néptömeg foglalta el. . . A végbement szertartás után a főkáptalan tagjai a koporsót felemelték és a gyászmenet megindult a főszékesegyház felé. A hosszú, impozáns díszmenet a katonazenekar Beethoven gyászindulójának hangjai mellett a főtemplomba érvén a boldogult főpásztor az egyház közepén felállított ravatalra tétetett, s

⁹⁷ Vjk 1867. jún. 5., 235. l.

⁹⁸ Uo. 1868. márc. 1., 424. l.

⁹⁹ Vasárnapi Újság 1869. dec. 12., 50. sz., 690. l.; dec. 26., 52. sz., 717. l.

¹⁰⁰ Egri Népújság 1872. jún. 15., 24. sz., 191. l.

kezdését vette a gyászmise, mely alatt az *erősbitett főegyházi zenekar Kempter gyönyörű Requiemjét és Zsasskovszky Endre egy hatásos gyászdalát adta elő. . . A Libera után a sírboltba helyezték, majd este 9-kor vonattal Alsó Elefántra vitték.*” Zsasskovszky Endrének Sebők László szövegére (Az élet és halálnak) férfikarra, fúvósokra és orgonára írt művét ugyanebben a számban mellékletként közlik. A Vasárnapi Újság szerint a temetést Samassa József szepesi püspök, Bartakovics utóda végezte. A Religio számol be a főpapoknál szokásos későbbi exequiákról, gyászistentiszteletekről, melyeket okt. 7-én Simor János hercegprímás tartott Egerben: „...reggel 9 órakor a hercegprímás gyászmisét tartta, mely alatta *choruson Mozart híres requiemje nagy hatással adaték elő.* A gyászmise után Haynald Lajos ő excja lépett a szószékre. . . Az emlékbeszéd után a Libera és az Absolutiok végeztetének a kupola alatt, honnét a szentélybe körmenetileg visszatérve mélt. Schopper úr ‚Gloriosumát’ hallgatták. Ennek délután egy órakor lön vége. . .”¹⁰¹

Részletes kritikával idézik a Zenészeti Lapokban az 1876. ápr. 23-i *hangversenyt*: „E hó 23-án az egri zenekedvelők az árvízkarosultak javára hangversenyt rendeztek a lyceum disztermében, mely válogatott és nagyszámú közönség előtt — milyenhez eddig nálunk csak ritkán volt szerencsénk — a legszebb szellemi és anyagi siker mellett ment véghez. — A szakértelemmel összeállított műsor a következő volt: Első szakasz 1. ‚Dalra fel!’ Férfikar Zimaitól az egri dalkör által előadva. 2. Négyes ‚Rigoletto’ dallama fölött Lickertől, előadták Zsasskovszky Mari úrhölgy (zongora), Szabó I. úr (fuvola), Keller A. úr (hegedű) és Zsasskovszky Endre úr (harmonium). 3. ‚Nászkar’ Wagner R. ‚Lohengrin’ dalművéből, vegyes karban előadva 12 hölgy és 12 férfi által. 4. Versenydarab magán hegedűre Beriott-tól, előadá Keller A. úr zongorakíséret mellett. 5. ‚Viharban’ férfikar Dürrnertől, a dalkör által előadva. Második szakasz: nyitány Mozart ‚Varázssíp’ dalművéből (quintett), előadták Zs. Mari úrhölgy (zongora), Viktor A. úr (hegedű), Fekete K. úr (gordonka), Szabó I. úr (fuvola), Zs. E. (harmonium). 2. ‚Szökött katona’ zenei szavalat Eckestől énekhangra s vadászkürtre, zongorakíséret mellett Katinszky Gy. és Oppelt urak által előadva. 3. Egyveleg magyar népdalokból, vegyeskarra átírta Zs. E. 12 hölgy és 12 férfi által előadva. 4. a. ‚Fleurs d’Automne’ kettős harmoniumra és zongorára Meyertől és b. ‚Tánczra hívás’ Webertől, zongorára és harmoniumra átírta Zellner, Zs. Mari úrhölgy és Zs. E. úr által előadva. 5. ‚Nem látlak soha többé’ férfikar Königtől a dalkör által előadva. Az egyes számokat zajos tapsvihar kísérte, különös tetszésben részesült a két Duette (harmonium és zongora), továbbá a vegyes karok, melyeket ismételni kellett, és Zs. Mari úrhölgy átgondolt művészi és gyöngyözetes hangnyomintással párosult briliáns zongorajátéka, kinek egyúttal legfőbb érdeme van e hangverseny fényes eredményében, a mennyiben ő tanítá be nálunk most először fellépett nőikart, mely már e fellépése által méltóan tünt ki, és ama reményre enged következtetnünk, miszerint az idővel számra nézve megszaporodva, s kitartó továbbképzés mellett —még sok élvezetet nyújthat közönségünknek, nagyobb szabású oratoriumok és dalművek részletei

¹⁰¹ Egri Egyházmegyei Közlöny 1873. jún. 16., 12. sz., 97. l.; Vasárnapi Újság 1873. jún. 8., 23. sz., 278. l.; Religio 1873. okt. 15., II. rész 31. sz., 246. l.

által, a műizlést ezáltal is jelentékenyen fejlesztvén. Így tehát volna férfi és vegyes karunk, valamint egyes hangszerekre jeles, sőt kimondhatni kitűnő erőink is, csak egy szakvezetőre volna szükségünk. Zs. Endre, — e hangverseny tapintatos vezénylője — oly férfiú, ki széles zeneismerete mellett értékes zenészeti könyvtárral is rendelkezik nem csak ismeri, hanem bírja is az efféle concert irodalmat, ha nem volna oly nagy mérvben elfoglalva, komoly zeneirodalmi tanulmányaival s munkálataival, bizonyára másként állanánk művészeti tekintetben, de hiába, egyes embertől mindent nem lehet kívánhatni. Mindeme körülmények dacára, reményünk van e nagy sikert aratott zeneestély után nem sokára még egy 2-dik hasonló célra rendezendő hangversenyhez is. Az ekképen tartott hangverseny tiszta jövedelem 401 frt és 4 darab arany, mely legközelebb a belügyminisztériumhoz fel is küldetett.”¹⁰²

1878. jan. 26-án adták át Samassa érseknek érdemei elismeréseként a díszpolgári oklevelet, majd este fáklyásmenettel tisztelegtek előtte: „A ritka ünnepélyt megható jelenet koszorúzta be: az estalkonyon az ünnepelt főpásztor ő nmlga tiszteletére rendezett nagyszerű fáklyásmenet, melyhez méltót nem látott Eger 1849 óta, midőn Kossuth Lajos nagy hazánk fiát hasonló fáklyásmenettel tisztelte meg. Már a délutáni órákban ágyúörgések hirdették az esti ünnepélyre való sorakozót. Déleesti 4—5 óra között kezdődött a hálaérettől lelkesített földművelők csoportosulása az „Arany szőlő” vendéglő előtt, honnét mintegy 1700 földműves, 400 fáklya világánál, hangos örömrivalgások közt vonult le Back Leo, városunk ügybuzgó számvevője vezetése mellett a piac-térre, hol a polgárság többi részével s a testületekkel impozáns tömeggé alakult az ott helyet foglalt *Viktor Lajos-ezred zenekara körül*. Majd az önkéntes tűzoltó testület is, Kempelen B. jelenlegi tevékeny főparancsnokának vezérlete alatt ünnepies díszben megjelenvén... *a katonai zenekar indulóinak fölharsogása mellett*, nyugodt méltósággal indult az érseki palota elé, melynek parkjában a fáklyás menetet már egy összesereglett tömeg várta... A rezidencia erkélye előtt a tűzoltók katonai díszrendben, *az ezredi zenekar*, a számos zászlók s a fáklyások festői csoportozatban sorakozván — *miután a zenekar egy potpourrit eljátszott* — a gyöngélkedő polgármester helyett ezúttal városunk főjegyzője Dusárdy József üdvözlé...” Az érsek válasza után „*katonai zenekar hangjai mellett* példás rendben vonult a Lyceum térre... s a ritka ünnepély véget ért”.¹⁰³

Az Egerben született költő, Vitkovics Mihály születésének 100 éves jubileumán emlékünnepelet rendeztek Egerben 1878. aug. 24—25-én: „... Az ünnepély már aug. 24-én este kezdődött a kaszinó termében műkedvelő előadással, melyben *egy katonazenekar is közreműködött*. Az estély jelentékeny összeget hozott a költő műveinek kiadására. Másnap aug. 25-én a Lyceum nagy termébe sietett mindenki, a ki csak elférhetett. Ott voltak a magyar tud. akadémia, Kisfaludy-társaság, a budapesti m. kir. tudomány — és műgyetem küldöttjei: Gyulai Pál, Gregus Ágost,

¹⁰² Zenészeti Lapok 1876. ápr. 30., 9. sz., 69—70. l.

¹⁰³ Egeri Egyházmegyei Közlöny 1878. febr. 1., 3. sz., 22. l.; Religio 1878. febr. 9., 12. sz., 93—94. l.; febr. 13., 13. sz., 102—103. l.

Vadnay Károly, Lévay József, Danielik János, Tárkányi Béla s Dobránszky Péter, továbbá a sárospataki főtanoda, az egri egyházmegyei irodalmi egyesület stb. képviselői. Szvorényi József főgymn. igazgató mondott dicsőítő emlék beszédet s lelepleztetett Viktovicsnak, Mücke pécsi festész által készített arcképe. A leleplezés után az ünnepélyt rendező bizottság titkára, Szabó Ignác tanár olvasta fel Vitkovics életrajzát. Ekkor Eger szépei közül két hölgy megkoszorúzta az ünnepelt arcképét. Majd Erdélyi Béla lépett az emelvényre, s a közönség tetszése közt szavalta el ez alkalomra készült költeményét, melynek végeztével *az egri zenekedvelők dalköre a Szózatot énekelte*... Az ünnepélyt Tavassy Antal polgármester zárbeszéde fejezte be... Mire az egész közönség ünnepi menetben a főutcán levő gör. kel. lelkészlakhoz vonult, hol a bizottság társelnöke, Zalár József hevesmegyei főjegyző által tartott beszéd után lelepleztetett a márványtábla a következő felirattal: 'E házban született Vitkovics Mihály. Születése százados fordulóján megjelölte Eger városa, aug. 25. 1878.' Ezzel az ünnepély véget ért. Délben az érseki asztalnál lakoma volt, sok érdekes pohár köszöntővel... A 4 órára tervezett népünnepély, melyre nagyban folytak az előkészületek, a kedvezőtlen időjárás miatt elmaradt, de helyette az ünnepélyt fényesen sikerült *tánczvigalom* fejezte be. A vendégek tiszteletére Szvorényi József igazgató vacsorát rendezett a csiszterciták kolostorában."¹⁰⁴

Csak rövid hír jelzi, hogy 1879. jún. 1-én „11-kor nyitattott meg és szenteltetett fel egyházilag új kiseddóvó-intézetünk... A Paczán-féle házban. Az ünnepélyt a *főtemplomi kar alkalmi énekkel nyitotta meg*”.¹⁰⁵

A minoriták naplója emlékezik meg az 1881. márc. 15-i ünneplésről: „Márc. 15-ikének méltó megünneplése végett élénken folynak a készülődések. A kezdeményező honvéd egyesület az ünnepélyben való részvét végett megkereste már a jogakadémia polgárságát és a tüzoltó egyesületet. Az ifjúság a megkeresés folytán hétfőn délelőtt gyűlést tartott, mely alkalommal szónokául Schwarcz Dávid és szavalóul Piller Ede joghallgatókat választotta meg. A tüzoltó egyesület szintén részt fog venni az ünnepélyben s működő tagjai közül egy szakasz fog díszben a honvédek sírjánál megjelenni. Az ünnepély programja a következő: elindulás nemzeti és fekete lobogókkal, a lyceum teréről, kün a temetőben a *Hymnusz elzengése* után a honvéd egyesület szónoka fog először beszélni, majd a szavalás elzengése után a menet *visszatér zene szóval* a kiinduló helyre. Az ünnepélyt lakoma fogja követni a Gólya vendéglőben.”¹⁰⁶

A 18. század első felében épített ispotályt és Szent Anna-templomot 1858-tól a Szent Vince-nővérek vezették. 1883 júniusában elkészült az új épületük, amelynek felszentelésén az egri dalárda is szerepelt: „Házszentelés az irgalmas nénikéknél. A Györgyeni Ignác prépost kanonok úr által vett telken, a begyűlt egyházi és polgári pénzalapból emelt beteg-ápolódát fent nevezett prépost kanonok vezetése mellett múlt hó 24-ikén szentelték. Magát a felszentelést ünnepi mise előzte *az egri dalkör közreműködése mellett. Valóban nagy dicsőségére válik derék karmesterének a dalkör*

¹⁰⁴ Vasárnapi Újság 1878. szept. 1., 35. sz., 560. l.

¹⁰⁵ Egri Egyházmegyei Közlöny 1879. jún. 16., 12. sz., 92. l.

¹⁰⁶ DiarMin 1881. márc. 15.

e nehéz Beethoven darabokban is precíz fellépte; dicsőségére az elnököknek ezt a kezdet nehézségeit már átélte valóban hézagpotló egyület összetartani s oly ügyesen vezetni.” (Beszéd következett.) „Majd ennek végeztével nagyszámú, intelligens közönség jelenlétében az egri dalkör énekelte el az együletnek ez alkalomra egy tagja által s Györgyeni Ignác prépost kanonok úr tiszteletére írt *’Ünnepi hangok’* című költeményt, melyet derék karmestere kiváló szépen zenésített. Bubics János kanonok úr Ó nagysága megköszönte a választmány nevében a közönség szíves részvételét s méltatta egyszersmind a dalkört is, mint a zene művészetének egyik terjesztőjét, népszerűsítőjét. . . Fontos a dalkör jövőjére, hogy mindig ily szép teret választ fellépése indokául.”¹⁰⁷

Máriássy Gábor c. püspök, kanonok mellett Danielik János c. püspök, kanonok az 1860—70-es évek nevezetes zenei mecénása Egerben, akiknek otthonában a zenekedvelők és aktív muzsikuskok gyakran találkoztak. Az előbbivel kapcsolatban volt alkalmunk kétszer is idézni zeneestélyt. Az utóbbiról nem találtunk újságbeli, naplóbéli részletes feljegyzéseket, csupán a minoriták naplóírója egyszer, 1885. ápr. 18-án jegyzi fel, hogy „a házfőnök méltóságos Danielik c. püspök úrnál volt zeneestélyen és vacsorán”.¹⁰⁸

Olyan hagyomány továbbéléséről szól a minoriták naplóírója 1885. okt. 6-án, amelyet a Bach-korszakban tiltottak: „Délelőtt 10 órakor tartatott nálunk fényes segédlettel az ünnepélyes gyásmise Liberával az 1848/49-ben Aradon kivégzett 13 vértanúért. A sz. misét Főt. Bara Özséb végezte. Jelen voltak a 48^{ik} honvédek zászló alatt, továbbá sok honfi és honleány. A sz. mise alatt az itteni dalegyület szép megható latin és magyar énekekkel működött közre és emelte a kegyeletet.”¹⁰⁹

A minoriták írnak az 1886. márc. 15-i felvonulásról is: „Este 6-kor fáklyásmenet, mely a liceumtól a városháza felé vonult, a jogászok énekeltek a Kossuth Lajos azt izente c. dalt, 48-as honvédek vitték a fáklyákat. A városház ablakából ünnepi beszédet intéztek hozzájuk.” Ugyanitt arról is olvasunk, hogy „ápr. 4-én a helyben állomásozó 6^{ik} gyalogezred zenekara a déli órákban választékos programmú térzenét tartott. . . díszes közönség hallgatta végig. . . máj. 1. Reggel 5-kor katonazenekar járta az utcákat. . . máj. 16. Vasárnap délben a helyben állomásozó 60. sz. csász. kir. Appel gyalogezred zenekara a lyceum terén megnyitotta a szokásos nyári térzenét. . . máj. 23. Este 9-kor tartatott katonai takarodó zenével és lámpák mellett először.”¹¹⁰

1886. febr. 28-án köszöntötték Szvorényi József ciszterci gimnáziumi igazgatót félévszázados írói jubileuma alkalmával. „Egerben szép ünnepély-lyel ülték meg. febr. 18-án Szvorényi Józsefnek a ciszterci gymnasium igazgatójának félévszázados írói jubileumát s a Ferencz József-rend lovagkeresztjével való feldíszítését. — Az akadémiát Budenz, Szarvas és Volf György, a Kisfaludy-társaságot Heinrich Gusztáv s az *’Aurora’* kört id. Szinnyei, Balázs Sándor és Sziklay János képviselték.

¹⁰⁷ Egri Egyházmegyei Közlöny 1883. júl. 1., 13. sz., 64. l.

¹⁰⁸ DiarMin 1885. ápr. 18.; GyárfásEger 380—381. l.

¹⁰⁹ DiarMin 1885. okt. 6.

¹¹⁰ Uo. 1886. passim.

Az ünnepély isteni tisztelettel kezdődött, aztán a gymnasium nagy termében gyűltek össze. Mikor Klamarik miniszteri osztálytanácsos és Homan tankerületi főigazgató kíséretében Szvorényi megjelent, az *énekkar adott elő egy üdvözlő dalt*; majd Homan főigazgató feltűzte Szvorényi mellére a rendjelt s hosszabb beszédében kiemelte az ünnepély jelentőségét, az ünnepelt nyelvészeti, tanügyi, hazafiúi érdemeit s az ezt jutalmazó kir. kitüntetés becsét. Szvorényi meghatottan köszönte meg a királyi kitüntetést, a miniszteri figyelmet és az elismerés jeleit. Maczky Valér tanár a rend nevében, Klamarik Trefort miniszter, az akadémia s írói körök képviselőjében, Zalár a megye, Tavasy polgármester Eger város, Hubert János az egeri jogtanári kar, Vincze Alajos a tanítóképző igazgatója a volt tanítványok, Derszib elemi iskola igazgató a községi tanítók, Goth Ferencz joghallgató a jogakadémia s Andrássik Endre tanuló a gymnasiumi ifjúság nevében üdvözölték az ünnepeltet. Aztán lakoma volt, melyen felolvasták a sok helyről érkezett üdvözlőleveleket. Este pedig az ifjúság fátylas menetet rendezett.” Az Egyházmegyei Közlöny szerint az ünnepi misén is, a II. emeleti nagyteremben az ünnepélyen is az *Egeri Dalkör a gimnázium kórusával felváltva énekelt.*¹¹¹

¹¹¹ Vasárnapi Újság 1886. márc. 7., 10. sz., 161. l.; Egeri Egyházmegyei Közlöny 1886. márc. 16., 6. sz., 46. l.

VII. Egri muzsikuskok és zeneszerzök (1687—1887)

Ebben az időrendi összeállításunkban azokat is felsoroljuk, akikről eddig nem szóltunk. Felsorolásuk sajnos nem teljes, mert az anyakönyvek sokszor nem jelzik a foglalkozást. (Valamennyiük neve betűrendben megtalálható a Név- és tárgymutatóban is!) A „végig” jelzés arra utal, hogy az illető muzsikusk 1887 után is működik:

Molnár István tanító és kántor 1689—1698
Milkó Márton kápt. orgonista 1700—1710
Rudolf Ferenc jezsuita karnagy 1700
Zborai György városi kántor 1708—1711
Ferencffy György kápt. orgonista 1710—1716
Cságh Tamás hegedős 1717
Bárány János városi kántor 1718—1720
Kranszul Ádám hegedős 1725
Taixperger Ferenc jezsuita karnagy 1727
Petresics Lőrinc jezsuita karnagy 1729
Hávor János jezsuita karnagy 1730
Pfister, Balthasar hegedős 1732
Szentiványi János kápt. énekes 1739
Barbierik Miklós jezsuita karnagy 1740
Novák János kápt. trombitás 1743—1746
Kolenics Mihály kápt. trombitás 1743—1752
Geiger Mátyás jezsuita karnagy 1745
Pápai Márton kápt. trombitás 1746
Viola Károly orgonista 1746—1749
Gárdonyi János kápt. trombitás 1746—1750
Molnár János kápt. trombitás 1749—1757
Schandala Mátyás kápt. trombitás 1749—1757
Bartholovics Pál kápt. zenész 1750
Bajusz László zenész 1750
Balázs György zenész 1750
Balázs István zenész 1750
Barna Mihály zenész 1750
Bartik János zenész 1750
Bencze Mihály zenész 1750

Bigus János zenész 1750
Bocsi István zenész 1750
Bojtos Pál zenész 1750
Borovics Mihály zenész 1750
Csegesi János zenész 1750
Csordás Mátyás zenész 1750
Derüsky József zenész 1750
Dudás János zenész 1750
Egyöd Pesta zenész 1750
Eröss Tamás zenész 1750
Falentin János kápt. zenész 1750
Frózy Illés zenész 1750
Getberger Antal kápt. zenész 1750
Grausz Ferenc kápt. zenész 1750
Horváth András zenész 1750
Horváth Ferenc zenész 1750
Horváth István zenész 1750
Horváth József zenész 1750
Juhász Pál zenész 1750
Kachmis Mátyás zenész 1750
Kalmár Mátyás zenész 1750
Klazer János cimbalista 1750
Kovács Jakab zenész 1750
König András kápt. zenész 1750
Lázár András zenész 1750
Magos János zenész 1750
Magyar Mihály zenész 1750
Maracs János zenész 1750
Nemes Ádám zenész 1750
Polyák Mátyás zenész 1750
Porubschky Ferenc zenész 1750
Rongyos Hanczli zenész 1750
Seres András zenész 1750
Szajki József zenész 1750
Szarvas György zenész 1750
Szarvas János zenész 1750
Szarvas Pál zenész 1750
Török András zenész 1750
Végh János dudás zenész 1750
Végh József dudás zenész 1750
Vitkovics László zenész 1750
Lipter József püspöki diszkantista 1750—1751
Bekeney Antal kápt. karnagy és orgonista 1750—1755
Király Mihály János kápt. zenész 1750—1801
Lakatos István kápt. zenész 1751—1757

Guth Mihály városi kántor vszínű 1751—1763
 Kuckel András zenész 1753
 P. András ferences orgonista 1753
 Farkas András kápt. zenész 1753—1755
 Banzet József kápt. trombitás 1754—1757
 Svoboda Tamás kápt. trombitás 1754—1757
 P. Kornél minorita orgonista 1754—kb. 1770
 Girth (Gürth) Sándor kápt. karnagy és orgonista vsz. 1756—1772
 Länger Amadé kápt. diszkantista 1757
 Tamáskovics Ferenc jezsuita karnagy 1757
 Ferenc püspöki kasztrált énekes 1757—1759
 Ignác püspöki kasztrált énekes 1757—1759
 József püspöki kasztrált énekes 1757—1759
 Hoffstetter András kápt. zenész 1757—1772
 Poppini Vencel zenész 1758
 Blumensath (Plumensath) Mátyás kápt. orgonista 1763—1792
 Mertz Xav. Ferenc jezsuita karnagy 1764—1765
 Gazda Béla ferences orgonista és énektanár 1766
 Hász Ferenc kápt. zenész 1766—1777
 Stanczel Miklós kápt. tenorista, majd karnagy 1766—1806
 Brickner Károly József zenész 1767
 Brozek József Foglár-együttes altista 1767
 Cuperth Tamás Foglár-együttes diszkantista 1767
 Baranyovszky Pál Foglár-együttes tenorista 1767—1768
 Bohus János Foglár-együttes zenész 1767—1768
 Csermák Jakab Foglár-együttes kürtös 1767—1768
 Hajek Ferenc Foglár-együttes fagottos 1767—1768
 Ambró Ignác Romuald Foglár-együttes hegedűs 1767—1769
 Hász Tóbiás Foglár-együttes zenész 1767—1769
 Ziman Antal Foglár-együttes zenész 1767—1769
 Seress József városi kántor 1767—1775
 Katsik (Kacsik, Kacsek) Tamás Foglár-együttes és kápt. zenész 1767—1815
 Stanczel Mihály zenész 1768—1769
 Etey Mihály kápt. zenész 1768—1776
 Weigl Ignác kápt. zenész 1768—1792
 Bogáthy Pál Foglár-együttes zenész 1769
 Novák Benedek Foglár-együttes zenész 1769
 Paum János Foglár-együttes tenorista 1769
 Vallavszky János Foglár-együttes diszkantista 1769
 Astleitner Mátyás kápt. zenész 1769—1782
 Kecz Jakab zenész 1770
 Mayer József kápt. zenész 1770
 Pongrácz Ferenc kápt. zenész 1770
 Landfras Ferenc kápt. zenész 1770—1773
 Stehlik Ferenc kápt. zenész 1770—1773

Heydenreich József kápt. karnagy és zeneszerző 1770—1776
 Mihovszky Ignác kápt. zenész 1770—1776
 Zátka Domonkos kápt. zenész 1770—1790
 Hiray Ágoston kápt. zenész 1770—1809
 P. Egyed ferences orgonista és énektanár 1771
 Meering Terentian Michael irgalmas orgonista 1773—1789
 Dvornikay János Foglár-együttes énekes 1776
 Komlóssy András Foglár-együttes diszkantista 1776
 Sipos Sándor Foglár-együttes énekes 1776
 Soós István Foglár-együttes énekes 1776
 Verseghy Ferenc papnövendék citerás és énekvezető 1776; a Szirmay családnál
 nevelő 1777
 Fidler ferences orgonista és Cantus Magister 1778
 Kiss Mihály papnevelő-intézeti énektanár 1778—1782
 Machek Vilmos ciszterci regens chori 1778—1786; perjel és regens chori 1802—
 1806
 Cseh Béla városi kántor 1778—1796
 Kovács István zenész 1779
 Thoman Liborius ciszterci tanár, zenész 1779—1790
 Volf Pál kápt. zenész 1780—1795
 Pataki János kápt. énekes 1781
 Veprsek (Veprzsek) József kápt. zenész 1781—1810
 Lakatos István zenész 1782—1790
 Bognár Tádé ferences orgonista 1783
 Mátyus János papnövendék, zenekarvezető 1783
 Forgách Jakab Ignác ferences orgonista 1786
 Csejtei Ernő ferences orgonista 1787—1789
 Ackermann fuvolanuló 1789
 Bognár György Imre minorita orgonista 1789
 Gosztonyi Alajos papnövendék zenész 1790
 Hadfaludy Pál papnövendék zenész 1790
 Hering János papnövendék zenész 1790
 Kaliczky Imre papnövendék zenész 1790
 Kmer József papnövendék zenész 1790
 Köch József papnövendék zenész 1790
 Linczi Ferenc papnövendék zenész 1790
 Novák Mennás papnövendék zenész 1790
 Steer Ferenc papnövendék zenész 1790
 Bíró József, a szerviták orgonistája 1790—1792
 ifj. Farkas Mátyás zenész 1791
 Pokorni Ferenc, zenész a Jankovits családnál 1791
 Bojtos József zenész 1791—1799
 Doma István zenész 1791—1796; kápt. zenész 1797—1801
 Fajthy Gábor zenész 1791—1802
 Fajth József korcsmáros, zenekarvezető 1791—1794; kápt. zenész 1795—1809

Oláh István cigányzenész 1792
 Merán Ferenc zenész 1793—1800
 Kratochwil (Kratokila, Kratofila) Vencel kápt. zenész 1793—1804
 Farkas János cigányzenész 1794
 Pozsgai Ignác kiségitő kántor 1794—1795
 Bartók Mátyás József zenész 1794—1808
 Rein József zenész 1795—1802
 Bánóczy József fuvolatanuló 1796
 Csóka Ádám zenész 1796
 Doszler Károly hegedűtanuló 1796
 Harabay János kürt- és hegedűtanuló 1796
 Sághy Ferenc hegedűtanuló 1796
 Szabó Mihály klavikordtanuló 1796
 Szepeki János fuvolatanár 1796
 Szepessi L. B. Antal fuvolatanuló 1796
 Tadják István hegedű- és kürttanuló 1796
 Huszti József zenész 1796—1797
 Kaknits Antal zenész 1796—1799
 Borsitzky (Borzitzky) Vencel kápt. zenész 1796—1821
 Ruttner Ferenc succentor, Papnevelő-intézeti énektanár 1798
 Paál Márton városi kántor 1798—1817
 Vorumprant József zenész 1799
 Fajthy Ferenc zenekarvezető 1799—1818
 Fekete Mihály zenész 1800
 Kádas Ferenc zenész 1802—1809
 Tóth Albert zenész 1803
 Filkor Ignác kápt. diszkantista 1805
 Fitzner Antal kápt. zenész 1805
 Stanczel József kápt. diszkantista 1805
 Stanczel János kápt. zenész 1805—kb. 1835
 Veprsek (Veprzsek) Ignác kápt. diszkantista, majd kápt. zenész 1805—1845
 Wilt (Vilt, Wild, Vilde) Antal kápt. karnagy és *zeneszerző* 1805—1848
 Suha István cigányzenész 1806
 Szathmáry Mihály zenész 1806—1812
 Tóth János zenész 1808—1820
 Barta József zenész 1809—1851
 Esterreicher Károly táncmester 1810
 Czorn (Tzorn) Mihály kápt. zenész 1810—1811
 Meixner János kápt. zenész 1810—1832
 Wilt (Vilt) Ignác kápt. orgonista, *zeneszerző* 1810—1836
 Erdélyi János kápt. diszkantista 1811
 Oláh János zenész 1811
 Weiss Gáspár kápt. zenész 1811—1812
 Mikó Ferenc cigányzenész 1813
 Laudat Ignác kápt. zenész 1813—1853

Jüstel Gottfried kápt. zenész 1815—1816
 Schindler Ferdinánd Ferenc kápt. zenész 1815—1822
 Wilt (Vilt) Ferenc kápt. zenész 1815—1836
 Hauptmann Ferenc kápt. zenész 1816
 Schutz Tamás kápt. zenész 1816
 Skultéty József városi kántor 1817—1821
 Horváth József zenész 1818
 Urbanovics Antal, a minoritáknál orgonista 1818—1843
 Hwell (?) János kápt. zenész 1820
 Philip Ferdinánd, a 12. cs. k. huszárezred karnagya 1820—1822
 Keszlerfy Jozefa zongorista 1821
 Pauer Kornél hegedűs 1821
 Wagner József énekes 1821
 Pauer Aurélia zongorista 1821—1829
 Vilt (Wilt) Nina zongorista 1821—1835
 Stiaszny József kápt. zenész 1821—1848
 Rudassy László városi kántor 1821—1859
 Pók Imre fuvolatanuló 1824
 Povolni Fáni énekesnővendék 1824
 Rehoroczki Miklós hegedűtanuló 1824
 Wokurka Tamás, a 12. cs. k. huszárezred karnagya 1824—1826
 Orosz Ádám papnővendék zenész és *zeneszerző* 1824—1828
 Unverdorben György kápt. basszista 1824—1848
 Bogács Lajos papnővendék zenész 1826
 Makranczy Ferenc papnővendék zenész 1826
 Sipos Ignác papnővendék zenész 1826
 Szilvássy Ferenc papnővendék zenész 1826
 Bauer (Pauer) Amália énekes 1827
 Korb Pál gordonkatanuló 1827—1829
 Zakhar István, a szerviták orgonistája 1828
 Spatsek Antal (József) kápt. zenész 1828—1830
 Menner Márton kántortanító 1828—1855
 Mahaliczky József zenész 1829—1836
 Laino Fülöp, a Benczúr-ezred karnagya vsznü 1830—1846
 Resiniczky István zenész 1831
 Takács László kántor 1831
 Bauer József kápt. zenész, énekiskolai tanár 1831—1855
 Demian (Damján) János kápt. diszkantista 1832
 Kiss Mátyás zenész 1832
 Veszeloczky János, a ciszterciek kántora 1832—1834
 Urbán József tanító, a szerviták kántora 1832—1852
 Peck Ferenc szabó, kiségitő kápt. zenész 1832—1851; kápt. zenész 1852—1855
 Juhász Ágoston kántor 1834
 Partisch János kápt. zenész 1834—1848
 Tari János kántor 1835—1847

Böck János pék, kíséretítő kápt. zenész 1835—1847; kápt. zenész 1848—1882
 Franger hegedűs 1837
 Kauczky Antal kápt. orgonista 1837
 Lasermann János kápt. kíséretítő zenész 1837
 Mazányi János kántor 1837
 Pauer Aranka zongorista 1837
 Brühl Antal kápt. zenész 1837—1842
 Szöllösi János zenész 1837—1848
 Werkall (Werkal, Verkál) György kápt. zenész és *zeneszerző* 1837—1854
 Pók György kápt. kíséretítő zenész 1837—1855; kápt. zenész 1856—1857
 Braun Keresztély kápt. zenész és *zeneszerző* 1837—1885
 Vilt (Wilt?) József zenész 1838—1839
 Bauer János kápt. zenész 1838—1841
 Densz Eliza énekesnő 1840
 Györy Lőrinc zenekarvezető 1840
 Mihály Károly, a Benczúr-ezred fuvolása 1840; kápt. zenész 1882—végéig
 Stipsich Irma zongorista 1840
 Strizsok József zenész 1841
 Zsaskovszky Endre joghallgató, líceumi orgonista, kíséretítő kápt. zenész vszínű
 1841—1848; kápt. orgonista, zenetanár és *zeneszerző* 1848—1882
 Bartmann József kápt. orgonista 1842—1849
 Mondok Ferenc kántor 1843
 Angyalosi Antal, a minoriták kántora 1843—1850
 Türk János Antal kápt. zenész 1843—1861
 Csutorás Mátyás kántor 1844—1847
 Zsaskovszky Julianna (Stehnoné) kápt. énekesnő 1846—1862
 Razel Ferenc kápt. zenész 1846—1873
 Zsaskovszky Ferenc kápt. karnagy, zenetanár és *zeneszerző* 1846—1887
 Skultéty József hangszeratanuló 1847
 Bielsitzky János kápt. zenész 1847—1850
 Stephanovszky Sándor tanítóképző tanár és *zeneszerző* 1847—végig
 Tomaschek Herman kápt. zenész 1848—1855
 Schön János kápt. zenész 1848—1881
 Borhi Sándor kántor 1849
 Gajdosi Imre kántor 1849
 Réti József nyug. kántor 1849
 Tirák János zenész 1849
 Zsaskovszky Karolin kápt. énekesnő 1850—1851; angolkisasszony orgonista és
 énektanár 1852—1874
 Grusinszki Mihály énekes 1851
 Förster Károly kápt. tenorista 1851—1871
 Angyal Mátyás kántor 1852
 Bunkó Alajos zenész 1852
 Polgár Mihály kántor 1852
 Parizsa József orgonista 1852

Lonovics Hollósy Kornélia énekesnő 1852—1853
 id. Zsasskovszky András kápt. zenész 1852—1866
 Vavrik Gábor zongorista 1853
 Galus (Gallus, Gall) Vencel kápt. zenész 1853—1854
 Pech (Peck) János katonazenész és kápt. kíséret zenész 1853—1854
 Sallay József tanítóképzős, helyettes kántor 1853—1854
 Dombrády László kápt. zenész 1853—1876
 Zasskovszky Ferencné Natália kápt. énekesnő 1853—1869 (díjtalan); 1869—1884
 (fizetett)
 Szilvay József kápt. zenész 1854
 Zsasskovszky Mária (Fekete Károlyné) zongorista, kápt. énekesnő 1854—1882
 Rudassy János helyettes kántor 1854—1858; városi kántor 1859—1883
 Mennér Károly kápt. zenész, rajztanár 1854—1884
 Balog Mihály cigányzenész 1856
 Gruber Károly Ferenc zenész 1856
 Kransgruber Ferenc zenész, citerás 1856—1857
 Csóka András cigányzenész 1856—1858
 Jónás Antal cigányzenész 1856—1858
 Oláh János cigányzenész 1856—1858
 Kneisel József kápt. zenész 1856—1861
 Huszár János kápt. kíséret trombitás 1856—1867; toronyőr 1868—végig
 Balog János cigányzenész 1857
 Bunkó Antal cigányzenész 1857
 Domby Antal cigányzenész 1857
 Farkas Antal cigányzenész 1857
 Kozák József cigányzenész 1857
 Radics Rudolf zenész 1857
 Bunkó Mihály cigányzenész 1857—1858
 Herdi Ferdinánd klavikord tanár az angolkisasszonyoknál 1857—1858
 Cserni József kápt. kíséret zenész 1857—1866
 Klimesch Antal József kápt. zenész 1857—1870
 Arany Ferenc cigányzenész 1858
 Bunkó Ferenc cigányzenész 1858
 Csonka József cigányzenész 1858
 Dedes István cigányzenész 1858
 Karvai István cigányzenész 1858
 Surányi György cigányzenész 1858
 Vidák György cigányzenész 1858
 Jónás György cigányzenész 1858—1859
 Farkas János cigányzenész 1858—1877
 Balog József cigányzenész 1859
 Illés György cigányzenész 1859
 Dobrova Ferenc kápt. zenész 1861—1872
 Szabó Ignác zenetanár és *zeneszerző* 1861—végig
 Kozeluha Antal kápt. zenész 1862

Ozdinyi Károly kántor 1872
 Razel Mária kápt. énekesnő 1862—1872
 Chrudina Ferenc kápt. zenész 1863
 Lesinszky János kántor az irgalmasoknál 1863
 Bolyky énekiskolai szoprán 1865
 Bukó énekiskolai szoprán 1865
 Császár énekiskolai szoprán 1865
 Doby Vince énekiskolai alt 1865
 Gaal énekiskolai szoprán 1865
 Hartinovics énekiskolai szoprán 1865
 Horváth József énekiskolai szoprán 1865
 Jablonszky énekiskolai szoprán 1865
 Kabay énekiskolai szoprán 1865
 Kolozsi Sándor énekiskolai szoprán 1865
 Mészáros énekiskolai szoprán 1865
 Mezőfy énekiskolai alt 1865
 Notten énekiskolai szoprán 1865
 Pamlényi énekiskolai szoprán 1865
 Petheő énekiskolai alt 1865
 Planck Emma zongorista 1865
 Soltész énekiskolai alt 1865
 Szabó Imre énekiskolai szoprán 1865
 Tamássy énekiskolai szoprán 1865
 Üveges énekiskolai szoprán 1865
 Vályi énekiskolai alt 1865
 Vörös énekiskolai szoprán 1865
 Czegha Ágoston énekiskolai tanár 1865—1868
 Földy István énekiskolai szoprán 1865—1870
 Rappaics Romuald énekiskolai alt 1865—1870
 Balázs József kápt. diszkantista 1866
 Bodenloss Eduard kápt. diszkantista 1866
 Hang Jakab, a 64. sz. szász—weimar-ezred karnagya 1866—1867
 Bukovics József énekiskolai tanár 1866—1869
 Fischer József (György) zenész 1866—1869
 Hajek Ignác, a 64. sz. szász—weimar-ezred karnagya 1867—1871
 Pokorny János kápt. zenész és énekiskolai tanár 1868—1883; kápt. zenész 1883—
 végig
 Csóka József cigányzenész 1869
 Lukács János cigányzenész 1869—1876
 Illés Alajos zenész 1869—1881
 Balogh János énekiskolai alt 1870
 Balogh László énekiskolai alt 1870
 Czerbesz Rudolf énekiskolai alt 1870
 Diczel Ferenc énekiskolai alt 1870
 Harsányi József énekiskolai alt 1870

Hineisz József énekiskolai alt 1870
 Kapel János zongoramester 1870
 Káposztássy István énekiskolai szoprán 1870
 Kiss Sándor énekiskolai szoprán 1870
 Leffelholz Gyula énekiskolai alt 1870
 Maholányi László énekiskolai alt 1870
 Spottkowszky Gusztáv énekiskolai alt 1870
 Weinfort Manó, a Weimar-ezred zenekari tagja 1870
 Weiss József énekiskolai alt 1870
 Balogh Péter énekiskolai szoprán 1870—1871
 Drisnyei László énekiskolai szoprán 1870—1871
 Kálmánczelli (helyi?) Miklós énekiskolai szoprán 1870—1871
 Királyfalvi István énekiskolai szoprán 1870—1871
 Marsovszky Miklós énekiskolai szoprán 1870—1871
 Rapaics Rodrigó énekiskolai alt 1870—1871
 Velencei István énekiskolai alt 1870—1871
 Bajzáth Lajos énekiskolai szoprán 1871
 Baksy Pál énekiskolai alt 1871
 Balogh György énekiskolai szoprán 1871
 Balpataky László énekiskolai alt 1871
 Bogyó Dezső énekiskolai alt 1871
 Dömötör Ignác énekiskolai szoprán 1871
 Ivancsó Alajos énekiskolai szoprán 1871
 Kismartonyi Géza énekiskolai szoprán 1871
 Kiss Alajos énekiskolai szoprán 1871
 Kovács Gábor énekiskolai szoprán 1871
 Molnár Gyula énekiskolai alt 1871
 Szabó Arnold énekiskolai szoprán 1871
 Szent-Imrey Borbála énekiskolai szoprán 1871
 Szlávik József énekiskolai szoprán 1871
 Várady Eduárd énekiskolai szoprán 1871
 Várady Zoltán énekiskolai szoprán 1871
 Novák Ferenc kápt. zenész 1870; a Weimar-ezred zenekari tagja 1871
 Podhola János kápt. zenész 1870—1879; zongoratanár 1879—1883
 Köchner Béla (Adalbert) kápt. zenész 1870—végig
 Oppelt József, a Wasa-ezred karnagya 1871—1876; kápt. zenész 1876—1878
 Bozsik Imre tisztviselő, dalköri basszus 1872
 Buzás László tanító, dalköri tenor 1872
 Dombly Mátyás cigányzenész 1872
 Fehér Béla tanuló, dalköri basszus 1872
 Grossmann Péter kereskedő, dalköri tenor 1872
 Haanh Vilmos tanító, dalköri basszus 1872
 Hám Benedek tisztviselő, dalköri basszus 1872
 Horánszky István iparos, dalköri basszus 1872
 Illés Amadé cigányzenész 1872

Kiss János zenész 1872
 Mader Gábor iparos, dalköri basszus 1872
 Mader Lipót iparos, dalköri basszus 1872
 Mednyánszky Sándor ügyvéd, dalköri basszus 1872
 Miticzky János iparos, dalköri basszus 1872
 Némethy Elemér tisztviselő, dalköri basszus 1872
 Scheffer Alajos tanító, dalköri basszus 1872
 Tariczka János tanító, dalköri tenor 1872
 Tilkovszky Fridolin tisztviselő, dalköri tenor 1872
 Zsiga Sándor tanító, dalköri basszus 1872
 Pogonyi Bertalan kántor 1872—1873
 Farkas Bernát cigányzenész 1872—1876
 Keller Antal kápt. tenorista 1872—1876; a Wasa-ezred karnagya 1876—1877
 Kollár József kápt. zenész 1872—1879
 Parizsa János dalköri tenor és karigazgató 1872—; kántor az irgalmasoknál 1875—1881
 Zasskovszky Irma kápt. énekesnő 1872—1881
 Farkas József cigányzenész 1873
 Hirsch Hugó, a Wasa-ezred zenésze 1873-ig Egerben, 1876-ban Miskolcon; kápt. zenész 1873—1876; 1877—végig
 Hordacsek János, a Wasa-ezred zenésze 1874—1875
 Balogh Mihály cigányzenész 1875
 Csórja József kántortanító 1875
 Sindelazs, Frantz, a Wasa-ezred zenésze 1875
 Surányi Ignác cigányzenész 1875
 Arany Gyula cigányzenész 1875—1886
 Obhlidal Tamás, a Viktor-ezred karnagya 1875—végig
 Berki Andor cigányzenész 1876
 Dezsányi János cigányzenész 1876
 Fekete K.[ároly?] gordonkás 1876
 Viktor A. hegedűs 1876
 Rácz József cigányzenész 1876—1878
 Werne József kápt. zenész 1876—1878; zongoratanár 1878—1880
 Farkas József cigányzenész 1876—1887
 Katinszky Gyula tanítóképző tanár, elemi iskolai énektanár és karvezető 1876—végig
 Csámpai Antal zenész 1877
 Kökény István cigányzenész 1877
 Chochola János (Ferenc?) kápt. kiegészítő zenész 1877—1878; kápt. zenész 1879—végig
 Zasskovszky Károly tanítóképzői zenetanár, kápt. másodorgonista 1877—1882; kápt. orgonista 1882—végig
 Mezei János cigányzenész 1878—1884
 Oláh Sándor cigányzenész 1878—1887
 Laczkovits József zongoramester 1879

Borsos Péter cigányzenész 1879—1887
Menner Ida kápt. énekesnő 1879—végig
Farkas János cigányzenész 1880
Bogdán Bertalan cigányzenész 1880—1881
Horvát Ignác cigányzenész 1880—1885
Illés Lajos cigányzenész 1880—1885
Bogdán Ignác cigányzenész 1881
Recske Miklós zenész 1881
Berkés András zenész 1881—1884
Rác Károly zenész 1881—1887
Menzel Emil kápt. basszista 1881—végig
Andrási János kántortanító 1882
Borsos István zenész 1882
László Frigyes zenész 1882
Oláh Ágoston zenész 1882
Palócz Ferenc zenész 1882
Spitzkopf Jakab kápt. zenész 1882
Tóth Guidó zongoratanár 1882
Nemecsek János kápt. zenész 1882—végig
Koreczky József kápt. zenész 1883
Pfeiffer Mária kápt. énekesnő 1883—végig
Erdélyi Marietta színházi énekesnő 1884
Freccsal Ferenc katonazenész, kápt. kiségitő zenész 1884
Grämentik Pál kántortanító 1884
Halmayné Emma színházi énekesnő 1884
Horváth Arnold színházi tenor 1884
Iványi Mária színházi énekesnő 1884
Kiss Mihály színházi bariton 1884
Németh József színházi basszus 1884
Örley Flóra színházi énekesnő 1884
Sajó Endre színházi bariton 1884
Lakatos István zenész 1884—1885
Kubiczek Alajos kápt. zenész 1885—1886
Waranits, Karl, az Appel (Wasa)-ezred karnagya 1885—végig
Burai Mór zenész 1886
Burai Sándor katonazenész 1886
Csötörtök Arnold minorita papnövendék, kántor 1886
Rudassy László tanító 1886—1887
Laffern Vencel kápt. zenész 1886—végig
Tarnódy Tamás minorita magiszter és karnagy 1886—végig
Csonka Kálmán cigányzenész 1887
Oláh Alajos zenész 1887
Oláh Béla segédkátor 1887
Szurányi János zenész 1887

VIII. A művek tematikus jegyzéke

Az egri vonatkozású zeneművek tematikus műjegyzéke tartalmazza azon kompozíciókat, amelyek ma Egerben találhatóak és ottani előadásuk bizonyított vagy valószínűsíthető. Ezen kívül szerepelnek az igazolhatóan egri vonatkozású kották, amelyek ma másutt találhatóak ugyan, de Egerből kerültek el. Sajnos, a teljesség igényéről le kellett mondanunk, mivel nem sikerült minden, Egerből elkerült kotta lelőhelyét kiderítenünk.

A műjegyzék túlnyomó részét az egri székesegyház kottatárának anyaga képezi. Ez zömében a városban hosszú időn át tevékenykedő Zsasskovszky-testvérpár szorgalmas gyűjtő- és másolómunkájának eredménye. A két fivér rendkívüli szorgalommal írta-másolta a beszerzett kompozíciókat, s jellemző módon a szólamok mellé ún. direction-stimmet készített, partitúrát nem, vagy csak ritkán. Az általuk használt állomány tűrhető állapotban maradt sor, s az elmúlt évtizedekben újabb védőborítót kapott. Ezt követően került meg a kottaanyag rendezésére. A liturgikus műfajok, azon belül pedig szerzői betűrend szerint csoportosított kották ekkor kapták az általunk is közölt jelzetüket.

Sajnálatos a 18. századi kottaanyag megsemmisülése. Az iratok tanúsága szerint Zsasskovszky Ferenc engedélyt kapott az idejétmúlt kották kiselejtezésére. Ő a kottákat makulatúráként használta: a műsoron lévő zeneművek kartonborítójára ragasztotta a régi szólamokat, erősítés céljából. Ezáltal a művek szólamai szétkerültek egymástól. A kegyelemdőfést azonban az előbb említett rendezés-jelzeteles adta meg. Ekkor ugyanis a használatban elkopott, szakadozottá vált borítókból kivágták a mű adatait tartalmazó címkét, s a borító többi részét eldobták vagy újjal pótolták. Ma, a tematikus jegyzék elkészítésekor csupán az egyes ütemeket tartalmazó, meghatározhatatlan töredékek árulkodnak a 18. századi kottaanyag létéről. (Kb. 80—100 ilyen körülvágott címke van az állományban.)

A műjegyzék szerzői betűrendben közli a tételeket. Ezt az anonim kompozíciók követik a címek szerint betűrendben, majd a vegyes gyűjteményes kötetek szerepelnek. Legvégén található az énekeskönyvek és elméleti munkák. Az egyes tételek a mű szerzőjére, címére stb. vonatkozó adatokat többnyire a kottán található forma szerint közlik, kivéve, ha az túlságosan terjengős. A szükséges helyesbítéseket és kiegészítéseket a tételt követő megjegyzésben adjuk meg. Ugyancsak a megjegyzésben található a másolásra, előadásra vonatkozó adatok.

A lelőhelyeket mindig teljes nevükön közöljük, kivéve a székesegyház kottatárát. Mivel a jegyzék túlnyomó részét ennek az anyaga képezi, itt a lelőhely nevének ismételt leírásától eltekintettünk és csupán a jelzetet közöljük.

A rövidítések jegyzéke

A	= autográf (kiadási adat)
A	= Alt, alt stb.
acc.	= accompagnamento stb.
arr.	= arrangiert stb.
B	= Bass, basszus stb.
Bar	= Bariton stb.
b.c.	= basso continuo
Bearb.	= Bearbeitung
Bgl.	= Begleitung
C	= Cantus, canto
cb	= contrabasso
cm	= centiméter
clar	= clarinetto stb.
conc.	= concertato, concertati
cor	= corno, corni
Dir-St.	= Direction-Stimm
Dr.	= Druck
é.	= ének
ed.	= editio, Edition
fg	= fagott stb.
fl	= flauto, Flöte stb.
h. n.	= hely nélkül
Hob.	= HOBOKEN, Anthony: Joseph Haydn. Thematisch-bibliographisches Werkverzeichnis
Hrsg.	= Herausgegeben
Jg.	= Jahrgang
K	= KÖCHEL, Ludwig: Chronologisch-thematisches Verzeichnis sämtlicher Tonwerke Wolfgang Amadé Mozarts
KLA	= Klavierauszug
Klafsky	= KLAFSKY, Anton Maria: Thematisches Katalog der Kirchenmusikwerke von Michael Haydn. In: Denkmäler der Tonkunst in Österreich, Bd. 62.
ny. n.	= nyomda nélkül
ob	= oboa, Oboe stb.
OSzK	= Országos Széchényi Könyvtár Zeneműtára
org	= organo stb.
P	= Partitúra (terjedelemben)
p.	= pagina
pf	= pianoforte
poss.	= possessor
rid.	= riduzione stb.
rip.	= ripieno
Sherman	= SHERMAN, Charles Henry: The masses of Johann Michael Haydn
t.	= tábla
timp	= timpani
tr	= tromba, trombita
u.	= und
vl	= violino, Violine stb.
vla	= viola
vlc	= violoncello stb.
vlnc	= violone

1. 1.
 vl I A Bo - num, bo - num
 2.
 vl I S Spe-rent in te, spe-rent in te

AIBLINGER, Joh[ann] Casp[ar]: Graduale et Offertorium „Bonum est” — „Sperent in te” für 4 Singstimmen, 2 Violinen, Viola, Contrabass u. Orgel. — Kézirat. 14 db szólam: 2 S, 2 A, T, 2 vl I, vl II, vla, cb org, vlc vlne, cor I, cor II. — G 2.

Másoló/poss.: Fr. Zsaskovszky.

2. A Ky - ri - e e - le - i - son

AIBLINGER, (Johann) Kaspar: Kirchen-Musik für kleinere Stadt- u. Landchöre, enthaltend 6 Messen u. 14 kurze Vespersalmen. 1. Missa Solemnis in D. Für 4 Singstimmen mit Bgl. von 2 Violinen, Alt, Bass, (2 Oboen oder Clarinetten, 2 Horn, 2 Trompeten, Pauken ad lib.) u. Orgel oder mit Orgel allein. — Augsburg, Kollmann. 15 db szólam: CATB, vl I, vl II, vla, vlc cb, org, ob/clar I, ob/clar II, cor I, cor II, timp + 1 kézírásos org-szólam. — M 2.

Poss. a címlapon: Franz Zsaskovszky Regens Chori.

3. 1. Largo 2. Largo
 S De-duc me Do - mi - ne S Be - ne - di - cat nos

4. 3. Largo 4. Largo
 S Ti - me-bunt gen-tes no-men S Ju - stus ju-stus

5. 5. Largo
 A E - sto mi - hi in De - - - um

6. 6. Larghetto
 A Ju - - - di - ca Do - mi - ne

1. *Andante con moto* 2. *Larghetto*

S Sca - pu - lis su - - is S Me - di - ta - bor

3. *Larghetto*

S in man - da - tis tu - is S Su - per flu - mi - na

4. *Largo* 5. *Larghetto*

S Ad te le - va - vi S In - ve - ni Da - vid

6. *Larghetto*

S A - ve a - ve Ma - ri - a

AIBLINGER, Joh[ann] Casp[ar]: Sechs Gradualia u. 6 Offertoria für Advent u. Fasten. Für 4 Singstimmen mit Bgl. der Orgel. Op. 9. — München, Falter, F. et S. 504. 5 db szólam: SATB, org. — G 1.

4. *Adagio*

T Mi - se - re - re me - i De - - us

ALLEGRI, Gregorio: Miserere Romanum pro 3 Matutinis Tenebrarum, in Capella Sixtina Pontificia decantari solitum, a duplici choro Capellae Papalis. — Kézirat. 4 db szólam: T I, T II, B I, B II. — m 4. Másoló/poss. a cimlapon és borítón: Franc. Zsaskovszky.

5. *Andante moderato* II

vl II vl I S Ky - ri - e

ANDRÉ, [Johann] Anton: Missa. Musicam 4 vocibus humanis comitante orchestra exercendam concepit Antonius André... Op. 43. — Offenbach A/M, André, 3894. P: 103 l. + 1 kézírásos S-szólam.

A kézírásos szólam csonka, csak a Credo közepéig van írva, a szöveg hiányzik.

ANERIO, Felice: Motetti. → 435.

6. *Adagio* 2

fl solo B solo Cum in - vo - ca - rem

[ASSMAYER], Ignaz: Graduale de tempore (Cum invocarem exaudivit me Deus) für Alto oder Basso Solo mit Chor u. Bgl. von 2 Violinen, Viola, Violoncell, Contrabass, 2 Hörner u. 2 Fagott, von Ignaz Assmayr. Op. 52. — Kézirat. P: [5] lev., 15 db szólam: B solo, 2 S, A, T, vl I, vl II, vla, vlc + cb, clar I, clar II, cor I, cor II, org. — G 3.

A boritón Wien Pietro Mechetti felírás — feltehetően arról készült másolat. — Poss. a P. címlapján: FrZsaskovszky Regens Chori in Erlau. — A szólamok másolója Zsaskovszky Endre; fine Erlau 25/2 1850 AZ.

7. **Allegro non troppo**

S Te De - um lau-da-mus te Do-mi-num con-fi - te-mur

ASSMAY[E]R, Ignaz: Kurzes Te Deum für Sopran, Alt, Tenor u. Bass, 2 Violin., Alto, Violone u. Bass, 2 Oboen, 2 Fagotti, 2 Trompeten, Pauk. (3 Pos. ad lib.) u. Orgel. — Wien Glöggl, F. G. 1052. 18 db szólam: SATB, vl I, vl II, vla, vlc + cb, ob I, ob II, tr I—II, fg I, fg II, A trombone, T trombone, B trombone, timp, org. (Kirchen—Musik—Archiv. Eine Sammlung jeder Gattung neuer u. leicht ausführbarer Kirchenmusik. 2. Jg. 3. Lief.) — T 1.

Poss.: Fr. Zsaskovszky.

8. **Andante**

S Ky - ri - e e - lei - son, e - lei - son

ASSMAY[E]R, Ign[az]: Messe in C für 4 Singstimmen, 2 Violinen, Viola, 2 Oboen, 2 Fagotte, 2 Hörner, 2 Trompeten u. Pauken, Violoncell, Contrabass u. Orgel. (Mit einer 2. Orgelstimme in Ermangelung der Oboen, Fagotte u. Hörner.) Op. 57. — [Wien Diabelli.] PNr. D. et C. N° 9081. 1 org-szólam, + 19 kézírásos szólam: SATB, vl I, vl II, vla, vlc + cb, ob/clar I, ob/clar II, fg I, fg II, clarino I, clarino II, cor I, cor II, trombone B, timp, org.; kézírásban Dir-St.: [8] lev. — M 4.

Poss. és a Dir-St. másolója: Fr. Zsaskovszky Reg. Chori v. Erlau. — Szólamok másolója Zsaskovszky Endre: Finis Agriae AZ 14/7 1851, ill. fine Agriae AZ 15/3 1851; ill. Zsaskovszky Ferenc: fine FZ. 30/3 [1]851.

9. **Allegro vivace**

vl I B solo De - us
De - us De - us ve - ne - runt gen - tes

ASSMAY[E]R, Ignaz: Offertorium in B (Deus, Deus, venerunt). B Solo mit Chor, mit Bgl. von 2 Violinen, Viola, 2 Oboen, 2 Clarinetten, 1 Flöte, 2 Fagott, 2 Hörner, 2 Trompetten, Violoncell u. Contrabass. Op. 53. — Kézírás. Dir-St.: [2] lev., 19 db szólam: B solo, SATB coro, vl I, vl II, vla, vlc + cb, fl, ob I, ob II, clar I, clar II, fg I, fg II, cor I, cor II, clarino I—II. — 03

Másoló/poss. a címlapon: Eigent. d. Franz Zsaskovszky DomCapellmeister in Erlau. — Dir-St. végén: FZ. 28/4 1852. — Egyéb másolói bejegyzés: Schön (B solo, S).

15. **1. Moderato**
 Li-be-ra me Do-mi-ne Li-be-ra me Do-mi-ne
 Singstimune S

2. Moderato **3. Largo**
 Li-be-ra me Do-mi-ne S Li-be-ra me Do-mi-ne

BATKA, [Johann N]epomuk]: Libera me Domine für 1 oder 4 Singstimmen mit willkürlicher Bgl. der Orgel... Op. 30. — Kézirat. P: [2] lev., 2 db szólam: S, A. — m 11.

N° 2. REUTTER, [Georg]: Libera. — Kézirat. P: [2] lev., 5 db szólam: 2 S, A, T, B.

N° 3. KLEIN, [Bernhard]: Libera. — Kézirat. 4 db szólam: S, A, B, org.

A N° 2. szólamaiban mindhárom mű benne van. — A N° 1. P. címlapján másoló/poss.: FrZsaskovszky RegensChori in Erlau [1]848 2/6.

16. **Allegro**
 S Gau-de-te gau-de-te om-nes in hac

BECKER, [Johann Tobias]: Offertorium de Sancto, vel Sancta. 4 vocibus, violinis duobus, clarinis duobus, tympanis et organo. Auctore Joanne Tobia Becker. — (Wien, Dr. Schweiger.) P: 18 l. (Beilage zum österreichischen Schulboten.) — O 8.

Poss. a kézírásos címlapon: Fr. Zsaskovszky.

17. **Allegro ma non troppo**
 TI A-do-ra-mus te Chri-ste

BELLA, [Ján] L[evoslav]: Adoramus. Cantus in memoriam passionis Domini, virorum polyphoniae accommodata... Op. 10. — Vindobonae, Glöggl. PNr. F. G. 2183. 2 P: 6, 6 l. — m 14.

A 2 példányon dedikálás: Clarissimo D[omi]no D[omi]no Francisco Zsaskovszky gratissimus Auctor, ill. Clarissimo D[omi]no D[omi]no Andreae Zsaskovszky gratissimus Auctor.

18. **Andante**
 vl I TI Ve-ni San-cte Spi-ri-tus

BELLA, [Ján] Levoslav]: Veni Sancte Spiritus in C, für 4 Männerstimmen, mit Bgl. von 2 Violinen, Viola, Violoncell, Contrabass u. Orgel, von Joh. Bella. — Kézirat. Dir-St.: [2] lev., 8 db szólam: TI, T II, B I, B II, vl I, vl II, vla, vlc + cb. — m 13.

Másoló/poss. a borítón: Franc. Zsaskovszky.

BELLINI, Vincenzo: Polonaise aus der Oper La Straniera. → 711.

19. **Adagio**

vi I S solo 11 Quae est i - sta

BERNHART, Anton: Offertorium in C de Assumptione B. Mariae V. „Quae est ista, quae ascendit“. Für 4 Singstimmen, 2 Violinen, Viola, Flöte, 2 Clarinetten, 2 Hörner, 2 Trompetten, Pauken, Violoncell, Contrabass u. Orgel. — Kézirat. Dir-St.: [1] lev., 18 db szólam: SATB, vl I, vl II, vla, vlc + cb, fl, clar I, clar II, cor I, cor II, clarino I, clarino II, B trombone, timp, org. — O 9.

Másoló/poss. a címlapon: Fr. Zsaskovszky.

20. **Allegro moderato**

S In te Do-mi-ne spe-ra-vi, non con-fun-dar

BIBL, Andreas: Graduale (In te Domine speravi) für Sopran, Alt, Tenor u. Bass, 2 Violinen, Viola (2 Tromboni ad lib.), Violoncell, Contrabass u. Orgel... Op. 9. — Wien [1831/32], Diabelli. PNr. D. et C. N° 3856. 11 db szólam: SATB, vl I, vl II, vla, vlc + cb, trombone I, trombone II, org; kézírásban Dir-St.: [1] lev. — G 8.

Poss., ill. másoló a címlapokon: Fr. Zsaskovszky, Francisci Zsaskovszky.

21. **Andante**

vi I S 5 Ky-ri-e e-le-i-son

BIBL, A[ndreas]: Messe in Es für 4 Singstimmen, 2 Violinen, Viola, Contrabass, Violoncell, 2 Clarinetten, 2 Hörner, 2 Trompetten, Pauken, Orgel u. Directionsstimme. (Op. 20.) — Kézirat. Dir-St.: 14 l., 27 db szólam: 2 S, 2 A, 2 T, 2 B, 2 vl I, 2 vl II, 2 vla, 2 vlc + cb, clar I, 2 clar II, tr I, tr II, cor I, cor II, tr I—II in Es, cor I—II in Es, timp, org. — M 16.

Másoló/poss. a Dir-St.-en: fr. Zsaskovszky, ill. fine FZ. 26/6 1861.

22. **Allegro**

vi I T solo 17 Lae-ta-mi-ni in Do-mi-no

BIBL, Andreas: Offertorium (Laetamini in Domino). Tenor-Solo mit Chor, 2 Violinen, Viola, 2 Oboen, 2 Trompeten, Bass-Posaun, Pauken, Violoncell u. Contrabass nebst Orgel. Op. 18. — Wien [1839/40], Diabelli. PNr. D. et C. N° 6952. 16 db szólam: T solo, SATB, vl I, vl II, vla, vlc + cb, ob I, ob II, tr I, tr II, B trombone, timp, org, kézírásban Dir-St.: [2] lev. — O 11.

Másoló/poss.: Fr. Zsaskovszky RegensChori v. Erlau.

23. **Andante**

org **TI** Chri - stus na - tus est no - bis

[BLAHAG, Joseph]: Christus natus est nobis. Für 1 Sopran, 2 Tenor, 2 Bässe mit Bgl. der Orgel... Von Jos. Blahack. Op. 10. — Wien [1843/44], Diabelli. PNr. D. et C. N° 7867. P: 7 l., 5 db szólam: S, T I, T II, B I, B II, kézírásban: 2 Dir-St.: [2], [2] lev., 20 db szólam: 2 S, 4 T I, 3 T II, 2 B I, 3 B II, 2 vl I, vl II, 2 vlc + cb, org. — O 13.

Másoló/poss. bejegyzések: egyik Dir-St. felirata: ... mit Bgl. der Orgel oder Streichquartett, Christus natus vel O salutaris hostia; a végén: Fr. Zsasskovszky Agriae 1879. 8ª Junii. A másik Dir-St. végén: Fr. Zsasskovszky, fine. 1 December 1882.

24. **Andante**

vl I S Ky-ri - e e - lei-son, e - lei - son

[BLAHAG, Joseph]: Messe in C für Sopran, Alt, Tenor u. Bass, 2 Violinen, Viola, (2 Oboen, 2 Trompeten u. Pauken ad lib.) Contrabass, Violoncell u. Orgel concertant von Jos. Blahack. (N° 1.) — Wien, Haslinger. PNr. T. H. 9186. 13 db szólam: SATB, vl I, vl II, vla, vlne, ob I, ob II, clarino I, clarino II, org; kézírásban: Dir-St.: [5] lev., 12 db szólam: 2 S, A, vl I, vla, vlc + cb, fl, clar solo, B trombone, timp, org. — M 22.

Másoló/poss. bejegyzések a Dir-St. végén: FZsasskovszky 13 August, [1]848; további másoló bejegyzés: Pokorny (S), Rudasy G. 1872. Apr. 22 (A).

25. **1. Adagio**

vl I S Do - mi - ne

2. Adagio

vl I in au - xi - li - um me - um vlc + cb vl I

S A - ve Ma - ri - a

[BLAHAG, Joseph]: II Offertorien in C moll et B dur (1. Domine in auxilium. 2. Ave Maria oder Deduce me) für Sopran Solo mit Bgl. von 2 Violinen, Viola, Violoncell, Contrabass u. Orgel. Op. 1. u. 4. — Kézirat. Dir-St.: [2] lev., 6 db szólam: S solo, vl I, vl II, vla, vlc + cb, org. — O 12.

Másoló/poss.: FZsasskovszky.

26. **Andante sostenuto**

Do - mi - ne Do - mi - ne

[BLAHAG, Joseph]: Offertorium in B. Bass Solo mit Bgl. von 2 Violinen, Viola, Cello u. Contrabass. Von Blahak. Op. 10. — Wien [1843], Haslinger. PNr. T. H. 9117. 5 db szólam: B, vl I, vl II, vla, vlc + cb; kézírásban: Dir-St. [1] lev., 2 db szólam: vl I, org. — O 14.

Másoló/poss.: Zsaskovszky.

27. *Andante*

vl I T Be - a - tus vir

[BLAHAG, Joseph]: Offertorium in F (Beatus vir qui timet) für Tenor Solo, 2 Violinen, Viola, Contrabass, Violoncell u. Partiturbass, von Joseph Blahack. Op. 7. — Kézirat. Dir-St.: [2] lev., 6 db szólam: T, 2 vl I, vl II, vlc, vlc + cb. — O 15.

Másoló/poss.: Fr. Zsaskovszky (címlap), FZ, 29/5. 1852. (Dir-St. vége).

28.

BOHLEN, Hubert: Die neun Lectionen aus den Lamentationen der Propheten Jeremias... nach der Original-Melodie des römischen Antiphonar, für 4 Männerstimmen bearb. von —, Musiklehrer u. Organist an St. Peter in Aachen. — Aachen, Autor, Dr. Wedlen. 4 db szólam: T I, T II, B I, B II. — L 6. Poss.: Fr. Zsaskovszky, ill. FrZs (szólamok).

29. *Larghetto*

vl I S Ky - ri - e e - lei - son

BROSIG, M[oritz]: Messe N° 6. in B-Dur, für 4 Singstimmen, Streichquartett, 2 Oboen, 2 Hörner (abwechselnd mit 2 Trompeten), Pauken ad lib. u. Orgel. Op. 39. — Breslau, Hientzsch. PNr. C. F. H. 316. P. 13 l., 13 db szólam: SATB, vl I, vl II, vla, vlc, ob I, ob II, cor I, cor II, timp; kézírásban: 11 db szólam: 3 S, A, T, B, 2 vl I, vl II, cb, B trombone, Dir-St.: [6] lev. — M 28.

Másoló/poss. a Dir-St. címlapján: Fr. Zsaskovszky, Regens Chori in Erlau; további másoló bejegyzések: JPokorny (S), Rudasy 1872. Máj. 17. (T).

30.

1. Moderato 2. Moderato
S Be-ne - di-cta et ve-ne - ra-bi-lis T Ju-sto-rum a-ni-ma
3. Moderato 4. Moderato
Do-mi-ne De-us no - ster Di-ri - ga - tur o-ra-ti-o
5. Moderato 6. Andante con moto
S O sa-lu - ta - ris ho-sti - a S Lau-da a-ni-ma me-a
7. Allegro
Do-mi - num S I Al - le - lu - ja al - le - lu - ja

BROSIG, Moritz: Vier Gradualien... u. 4 Offertorien... für Sopran, Alt, Tenor u. Bass. Op. 35. — Breslau, Leuckart, [1862—68 közt]. PNr. F. E. C. L. 1900. 5 db szólam: SATB, cb. — G 9.
1890-ből származó kézírásos szólamok is vannak.

31.

1. Moderato 2. Allegro

S Al-ma Re-demp-to-ris Ma-ter S A - ve re - gi - na re-

3. Vivace ma non presto

gi-na coe - lo - rum S Re-gi-na coe - li lae - ta - re

4. Allegro moderato

S Sal - ve re - gi - na sal - ve re - gi - na

5. Allegro moderato 6. Moderato

S Re-gi-na coe - li lae - ta - re S Sal - ve re - gi - na

BRÖDER, Ernst: 6 Offertorien de tempore, et de Beata M. Virg. für 4 Singstimmen, 2 Violinen, 2 Clarinetten, 2 Hörner, Violoncell, Contrabass u. Orgel. Op. 7. — Kézirat. 10 db szólam: SATB, vl I, vl II, ob I, ob II, cor I—II, org. — O 22.

A boritón Breslau, Leuckart felírás, de nyomtatvány nincs. — Másoló/poss.: Fr. Zsaskovszky. — A vlc + vlné szólamnak csak felirata van, kottát nem tartalmaz.

32.

1. Allegro moderato

vl I S Di - xit Do-mi-nus

2. Moderato 3. Allegro moderato

S Con-fi - te-bor ti - bi Do-mi-ne vl I S Be-a-tus

4. Allegro maestoso

vir qui ti - met S Lau-da - te pu - e - ri

5. Moderato

vl I C Lau-da - te Do - mi - num

Andante maestoso

vl I S Ma - gni - fi - cat

BRÖDER, Ernst: Vesperae in D, de Dominica et Confessore. Für 4 Singstimmen, 2 Violinen, Viola u. Orgel obl. (2 Clarinetten, 2 Hörner u. Violon ad lib.) Op. 3. — Kézirat. 11 db szólam: SATB, vl I, vl II, vla, vlne, org, ob/clar I—II, cor I—II. — V 10.

Másoló/poss.: Fr. Zsaskovszky (címlap), további másolói bejegyzések: Fine Schön (S, B), Fine Raszl 26/4 1852 (vl I), Fine FZ (= Zsaskovszky Ferenc, org).

33. *1. Andante* *2. Andante con moto*

vl I S No-li-te vl I

S Je-su no-stri mi-se-re-re

BÜHLER, [Franz]: Graduale in G. Pastorale a 4 vocibus, 2 violinis, viola, violon et cello con organo. — RÖDER, F. G. [!] [Georg Vincent]: Hymnus in G de SS. nomine Jesu Christe! a 4 vocibus, 2 violinis, 2 cornis, violon e cello con organo. — Kézirat. Dir-St.: [2] lev., 17 db szólam: 2 S, 2 A, 2 T, 2 B, 2 vl I, vl II, vlc + vlne, cb + org, 2 org, clar, cor I—II. — G 126.

Nyomatványokról készült másolat. — A címlap másolója: Joh. Holaubek, ill. alatta: Szuntslik [?] R[egens] Ch[or]i b. H. Stefan in Prag. — A Dir-St. másolója: Fr. Zsaskovszky Domkapellmeister in Erlau, ill. a többi szólamé is. — Holaubektól való másolatok: SATB, vl I, vl II, vlc + vlne, org, cor I—II.

34. *1. Andante* *2. Moderato*

C Pa-ra-tum cor-me-um vl I S

Do-mi-ne e-xau-di S Di-li-gam-te vl I

S Can-ta-te Do-mi-no

BÜHLER, [Franz]: Zwei Gradualien in F u. C, und 2 Offertorien in Es et C. A 4 vocibus, violinis duobus, viola, clarinetis, flauto, cornis, violono et organo. Auth. Fran. Bühler. — Kézirat. 13 db szólam: CATB, vl I, vl II, vla, vlc + vlne, clar I, clar II, cor I—II, org. — G 12.

35. *Adagio*

vl I C solo Ky-ri-e

BÜHLER, Fr[anz]: Litaniae lauretanae N° 1. in C. Für 4 Singstimmen, 2 Violinen, Viola, flauto, 2 Clarinetten, 2 Hörner, 2 Trompetten, Pauken, Contrabass u. Orgel. — Kézirat. 24 db szólam: 3 C, 3 A, 3 T, 3 B, vl I, vl II, vla, org, fl, clar I, clar II, clarino I, clarino II, cor I, cor II. — L 8.

Másoló/poss.: Fr. Zsaskovszky (cimke), Finis. Anno 29/10 1830 (C), ill. Finis. Anno 11/12 1830 JH (A).

36. **Adagio**

vl I C Ky - ri - e e - lei - son

[BÜHLER, Franz]: Lytaniae Lauretanae N° 2. in D. A Canto, alto, tenore, basso, violinis 2, viola, violone, flauto, clarinetti 2, clarini 2, cornua 2, tympani cum organo. Auth. Franz Büchler [I]. — Kézirat. 15 db szólam: CATB, vl I, vl II, vla, org, fl, clar I, clar II, clarino I, clarino II, cor I—II, timp. — L 9.

Másoló/poss.: Andreae Zsaskovszky den 17ten May. 1842 (org).

37. **1. Adagio**

vl I S Ky - ri - e Ky - ri - e

2. Adagio ma non tanto

vl I B solo Ky - ri - e e - lei - son

3. Larghetto

org S Ky - ri - e Ky - ri - e

BÜHLER, [Franz]: Tres missae in C, Es, B. — Kézirat. Dir-St. 15 db szólam: SATB, vl I, vl II, vla, org, cb + vlc, fl I, clar I, clar II, cor I, cor II, clarino I—II. — Az egyes misék külön szólamai: N° 1. 15 db szólam: SATB, vl I, vl II, vla, org, vlné, fl I, clar I, clar II, cor I, cor II, clarino I. — N° 2. 15 db szólam: SATB, vl I, vl II, vla, cb, org, fl, clar I, clar II, cor I, cor II, clarino I—II. — N° 3. 14 db szólam: SATB, vl I, vl II, vla, vlné, org, fl I, clar I, clar II, clarino I—II, cor I, cor II. — M 34.

Másoló/poss.: Franc. Zsaskovszky M[etropolitanae] Eccl[esi]ae Agriensis Chori Regentis.

38. **1. Allegro**

vl I S Do-mi-ne ad ad-ju-van-dum me

2. Allegro

S Di-xit Do-mi-nus S Con-fi-te-bor ti-bi Do-mi-ne

3. Andante

4. Allegro moderato 5. Andante

S Be - a - tus vir qui ti - met vl I

6. Andante più moto

S solo Lau-da-te pu - e - ri vl I S Lau-da-te

7. Allegro

Do-mi-num vl I S In e - xi - tu

8. Andante più moto

Is - ra - el vl I S De pro - fun - dis cla -

9. Andante più moto 10. Allegro

ma - vi vl I B Me - men - to Do - mi - ne vl I

11. Andante

S Cre - di - di prop - ter vl I S In con - ver - ten - do

12. Andante 13. Andante

S Do - mi - ne pro - ba - sti me vl I S

14. Andante

Be - a - ti om - nes C Lae - ta - tus sum in his quae di - cta sunt

15. Poco allegro 16. Poco allegro

S Ni - si Do - mi - nus S Lau - da Je - ru - sa - lem Do - mi - num

17. Adagio

S Ma - gni - fi - cat ma - gni - fi - cat

BÜHLER, Fr[anz]: Vesperpsalmen (Vesperae Breviares) in D, auf die Sonn- u. Festtage — Pro Dominicis et festis per annum. Für 4 Singstimmen, 2 Violinen, Viola, 2 Flöten, 2 Hörner, 2 Trompetten, Pauken, Contrabass u. Orgel. — Kézirat. 16 db szólam: SATB, vl I, vl II, vla, vlne, org, fl I, fl II, cor I, cor II, clarino I, clarino II, timp. — V 11.

Másoló/poss.: Fr. Zsaskovszky (címkén), Frömmel (SATB, cor I—II, clarino I—II), J:K: (vla).

39.

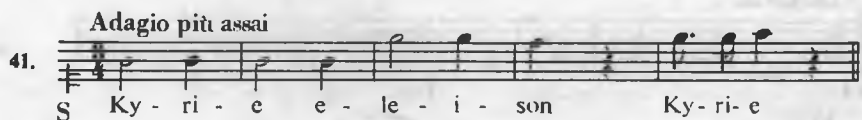
CAPOCCI, Gaetano: Messa a 4 voci (SATB soli e cori) e coro di fanciulli, nella 6 ricorrenza secolare dalla morte del serafico dottore San Bonaventura . . . — Roma 1874, autografia di P. Monganelli, impr. lit. Rolla. PNr. P. 312. M. P: 106 l. — M 36.

Borítón kézírással: Missa Vocalis a 4 Vocibus, et Organo de S. Bonaventura Eccl. Doct. — Zsaskovszky Ferenc kezétől.

40.

CARTELLIERI, [Casimiro] Ant[onio]: Messe solen. in C moll, für 8 Singstimmen, 2 Violinen, Viola, 2 Flöten, 2 Oboen, 2 Fagotte, 2 Hörner, 2 Trompeten, Pauken, Violoncell u. Orgel. — Kézirat. 24 db szólam: S I, S II, A I, A II, T I, T II. B I, B II, vl I, vl II, vla, vlne, fl I, fl II, ob/clar I, ob II, fg I, fg II, cor I, cor II, clarino I, clarino II, timp. — M 37.

Másolói bejegyzések: AntWilt 1823 (org), AWilt 1823 (S I—II, A I—II, B II, vl I), 1823 AWilt (T I, fg I—II), Finis/Fine. 1823. AWilt (B I, vl II, vla, vlne, fl I—II, ob I—II, cor I—II, clarino I—II), Fine. 1823 (timp).

41. **Adagio più assai**

CARTELLIERI, [Casimiro] Antonio: Missa in C per la orchestra. Composta . . . da —, compositore di musica al servizio di sua altezza signor principe regnate[!] di Lobkowitz. — Kézirat. P: 126 l. — M 38.

42. **Largo**

CHERUBINI, [Luigi]: *Lytania in C moll.* Canto, Alto, Tenore, Basso, 2 violini, violae, clarinetti, cornua et clarini 2, tympani, violone con organo. — Kézirat. 16 db szólam: CATB, vl I, vl II, vla I—II, vlne, org, clar I, clar II, cor I, cor II, clarino I, clarino II, timp. — L 11.

Másoló/poss. bejegyzések: Joseph Hartmann (vl I), áthúzza később s újabb poss. ráírás: Fr. Zsaskovszky; további másoló: den 24^{en} März 1835 (org).

43. *Sostenuto*

43. *Sostenuto*

16

vl I C Ky - ri - e

Ky - ri - e

CHERUBINI, [Luigi]: [*Missa.*] — Kézirat. 17 db szólam: C, T, B, vl I, vl II, vla, vlc + cb, org, fl, clar I, clar II, fg, cor I, cor II, tr I, tr II, timp. — M 39.

Az A-szólam hiányzik. — Másolói bejegyzések: AWilt, 1816 (fg), Agriac die 22^a. Augt: AWilt 1816 (vl I), Agriac die 31ma Xbris Anno 1816 AWilt R Chori (T), 1817 (B).

44. *Allegro moderato*

44. *Allegro moderato*

7

S Lau - da - te

Do - mi - num

CHERUBINI, Luigi: *Offertorium N° 1.* („Laudate Dominum.”) (Solo für S. u. Chor mit Bgl.) Directorium von 6 Offertorien. — Kézirat. Dir-St.: 16 lev. — OSzK Zeneműtár, Ms. mus. 4.833.

Másoló/poss.: Zsaskovszky Ferenc. — Tartalom: N° 1. Laudate Dominum. — N° 2. Szöveg nélkül! A. oder B. Solo. — 3. Offertorium in B. „O salutaris hostia.” Duett für S. u. T. u. 2 Clarinetten concert. mit Bgl. — N° 4. Offertorium in F für S. u. Clarinetto Solo mit Bgl. „Ave Maria gratia plena”. — N° 5. Duetto für S. u. A. Szöveg nélkül! — N° 6. Szöveg nélkül!

45. *Larghetto*

45. *Larghetto*

9

vl I T O sa - lu - ta

10

S O sa - lu - ta - ris

CHERUBINI, [Luigi]: *O salutaris hostia in C.* Terzett für Sopran, Tenor u. Bass, 2 Violinen, Viola, 2 Clarinetten, (2 Fagotts ad lib.), Hörner, Violoncell, Contrabass u. Orgel. — Kézirat. Dir-St.: [2] lev., 13 db szólam: S, T, B, 2 vl I, vl II, vla, vlc + cb, clar I, clar II, cor I, cor II, org. — O 24.

A címlapon Wien Diabelli felírás is, de nincs nyomtatott anyag. — Másoló/poss. a címlapon: Franz Zsaskovszky DomCapellmeister in Erlau.

Moderato assai

46. Musical notation for 'Salvum fac servum tuum' in G major, 3/4 time, Moderato assai. The score shows a vocal line starting with a fermata on the first measure, followed by a 4-measure rest, and then the lyrics 'Sal-vum fac ser-vum tu-um'.

vl I S Sal-vum fac ser-vum tu-um

CHERUBINI, [Luigi]: Offertorium (Salvum fac servum tuum). Solo für Tenor oder Sopran mit Bgl. von 2 Violinen, Viola, Violoncell u. Contrabass obl. (1 Flöte, 2 Oboen u. 2 Fagotte ad lib.) Mit beigefügter Bgl. des Pf. anstatt des Orchesters. — Wien [1851/52], Diabelli. PNr. D. et C. N° 9070. 8 db szólam: S, T, vl I, vl II, vla, vlc + cb, ob I, ob II, pf. — O 23.

Poss. a cimlapon: Fr. Zsaskovszky.

CHERUBINI, Luigi: Regina coeli. → 541.

Alla breve

47. Musical notation for 'Libera me Domine' in C major, 2/4 time, Alla breve. The score shows a vocal line with the lyrics 'Li-be-ra me Do-mi-ne'.

C Li-be-ra me Do-mi-ne

CIMAROSA, [Domenico]: Libera me Domine. Pro defunctis. Soprano Alto Tenore Basso. Auth. —. — Kézirat. Dir-St.: [1] lev., 5 db szólam: C+A, C, A, T, B. — O 25.

Másoló/poss. a cimlapon: Fran. Zsaskovszky Regentis Chori in Kubin.

Andante

48. Musical notation for 'Ave o rosa' in G major, 2/4 time, Andante. The score shows a vocal line with a 24-measure rest, followed by the lyrics 'A-ve o ro-sa'.

vl solo S solo A-ve o ro-sa

CLEMENT, Franz: Offertorium (Ave, o rosa mistica) für Sopran u. Violin Solo, mit Bgl. von 4 Singstimmen, 2 Violinen, Viola, 2 Oboen, 2 Fagotte, 2 Hörner, Violoncell u. Contrabass... Op. 30. — Wien [1841/42], Diabelli, PNr. D. et C. N° 7115. 13 db szólam: SATB coro, vl solo, vl I, vl II, vla, vlc + cb, ob I, ob II, cor I, cor II, kézírásban: Dir-St.: [3] lev., 5 db szólam: S solo, vl I, fl solo, 2 org. — O 26.

A kézírásos S-szólamban nincs szöveg. — Másoló/poss. a cimlapon: Fr. Zsaskovszky.

Lento

49. Musical notation for 'Benedictus es Dominus Deus' in G major, 3/4 time, Lento. The score shows a vocal line with the lyrics 'Be-ne-dictus es Do-mi-nus De-us'.

S Be-ne-dictus es Do-mi-nus De-us

CZERNY, [Karl]: Graduale in As für 4 Singstimmen u. Organo ad lib. Op. 318/5. — Kézirat. 4 db szólam: S, A, B, org. — G 15.

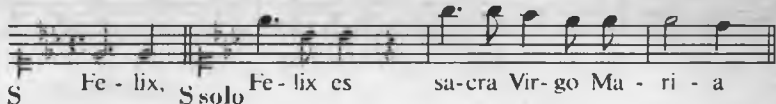
A T-szólam hiányzik.

Andante

50. Musical notation for 'Omnes gentes plaudite manibus' in G major, 3/4 time, Andante. The score shows a vocal line with the lyrics 'Om-nes gen-tes plau-di-te ma-ni-bus'.

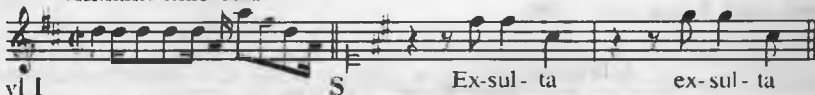
S Om-nes gen-tes plau-di-te ma-ni-bus

CZERNY, [Karl]: Graduale in D für 4 Singstimmen u. Orgel ad lib. Op. 318/6. — Kézirat. 5 db szólam: SATB, org. — G 16.

51.

CZERNY, [Karl]: Graduale (Felix es, sacra virgo Maria) für Sopran solo u. Chor, mit willkürlicher Bgl. der Orgel. . . Op. 662. — Wien [1843/44], Diabelli. PNr. D. et C. N° 7337. P: 5 l., 5 db szólam: S solo, SATB, 4 db kézírásos szólam: vl I, vl II, vla, vlc + cb. — G 14.

Másoló/poss. a címlapon: Fr. Zsaskovszky.

52. *Andante maestoso*

CZERNY, [Karl]: Offertorium pastorale für 4 Singstimmen, 2 Violinen, Viola, 2 Oboen oder Clarinetten, 2 Hörner, 2 Trompeten u. Pauken, Violoncell, Contrabass u. Orgel. Op. 155. — Wien [1828], Diabelli. PNr. D. et C. N° 2821. 16 db szólam: SATB, vl I, vl II, vla, vlc + cb, ob/clar I, ob/clar II, cor I, cor II, clarino I, clarino II, timp, org; kézírásban: Dir-St.: [2] lev., 4 db szólam: S, vl I, fl, B-trombone. — O 28.

Poss.: F. Zsaskovszky, Chori Regent., másolói bejegyzés: FZsaskovszky, ill. 14/12 1857 (S).

CZERNY, Carl: Polonaise. → 711.

CZERNY, Carl: Variation über Norma. → 711.

53. *Moderato cantabile*

CZERNY, [Karl]: Offertorium solenne in A (Benedicat nos Deus). Quartett für Sopran, Alt, Tenor u. Bass, mit concertanter Clarinett (oder Violine) mit Bgl. von 2 Violinen, Viola, 1 Flöte, eines 2er Clarinett, 2 Fagotte, 2 Hörner, Violoncell u. Contrabass. Op. 737. — Kézirat. Dir-St.: [4] lev., 13 db szólam: SATB, vl I, vl II, vla, vlc + cb, clar I, clar II, fl, cor I, cor II. — O 27.

Címlapon: Wien Diabelli felírás, de nyomtatott szólam nincs. — Másoló/poss. a Dir-St. végén: FZ. 22/10. Agriae.

54. *Andante mosso*

P. DAVIDE da Bergamo: Inno a 3 voci con acc. d'organo. Nel 6. centenario del dottore serafico S. Bonaventura. Musicato dal —, minore reformato. — Milano [1874?], Vismara. PNr. 5639. P: 13 l. — M 15.

Poss.: FZ [= Zsaskovszky Ferenc].

55. *Andante con moto*

55. *Andante con moto*
 vl I S Ky-ri-e e-lei-son

DIABELLI, Anton: Grosse Pastoral Messe in F, für 4 Singstimmen, 2 Violen, Viola, Flöte, 2 Clarinetten, 2 Trompeten, Pauken, Contrabass, Violoncell u. Orgel. Op. 147. — Kézirat. Dir-St., 20 db szólam: 2 S, A, T, B, 2 vl I, vl II, vla, vlc + cb, org, fl, clar I, clar II, fg I, fg II, clarino I, clarino II, B trombone, timp. — M 44.

A Dir-St. Zsaskovszky Ferenc kézírásával.

56. *Andante con moto*

56. *Andante con moto*
 vl I A Ky-ri-e e-lei-son
 S Ky-ri-e

DIABELLI, Anton: 1. Land-Messe in Es, für 4 Singstimmen, 2 Violinen, Contrabass, 2 Hörner u. Orgel. — Wien Diabelli. PNr. A: D: N° la. 6 db szólam: vl I, vl II, cor I, cor II, T, cb + org; kézírásban: Dir-St.: [7] lev., 5 db szólam: S, A, vl I, vl II, vlc. — M 43.

Poss. a nyomtatott címlapon: AWilt 1818. — Későbbi poss. a borítón: Fr. Zsaskovszky Domkapellmeister in Erlau. — Másolói bejegyzés a Dir-St. végén: Fr. Zs. 18/10. 1878.

57. *Andante*

57. *Andante*
 S Ky-ri-e e-lei-son

DIABELLI, Anton: 4. Landmesse. — Kézirat. Dir-St. — M 46.
 Zsaskovszky Ferenc kézírása.

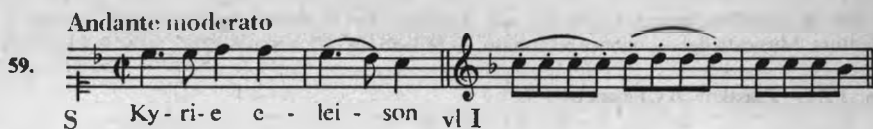
58. *Andante sostenuto*

58. *Andante sostenuto*
 B Ky-ri-e e-lei-son

DIABELLI, Anton: 5. Landmesse in B, für 4 Singstimmen, 2 Violinen, Viola, 1 Flöte, 2 Clarinetten, 2 Fagotte, 2 Hörner, 2 Trompetten u. Pauken ad lib., Violoncell, Contrabass u. Orgel. Op. 177. — Kézirat. Dir-St.: [10] lev., 20 db szólam: 2 S, A, T, B, 3 vl I, 2 vl II, vla, vln, fl, clar I, clar II, clarino I, clarino II, B trombone, timp, org. — M 42.

A Dir-St. Zsaskovszky Ferenc kézírásával, végén bejegyzés: fini Agriae 27/5 1849 FZsask[ovszky]. — További másolói bejegyzések: fine 5/4 1848 (B), fine. 3/4 1848 (A), fine 7/11 1847 (clar II).

Andante moderato

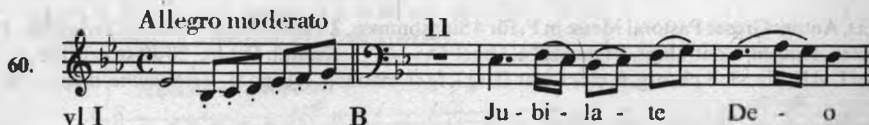
59.

S Ky-ri-e e - lei - son vl I

DIABELLI, Anton: Messe für 4 Singstimmen, 2 Violinen, 2 Clarinetten, 2 Horn, Contrabass u. Orgel. Op. 49. — Wien Diabelli. PNr. S: u: C: 2787. 12 db szólam: SATB, vl I, vl II, vlne + vlc, org, ob/clar I, ob/clar II, cor I, cor II; kézírásban: Dir-St., 3 db szólam: S, vl I, fl. — M 45.

A Dir-St. Zsaskovszky Ferenctől, csak félig van megírva. — Poss. a címlapon: Zsaskv. 1839.

Allegro moderato

60.

vl I B Ju-bi-la-te De-o

DIABELLI, Anton: 1. Offertorium „Jubilate Deo omnis terra”. Duett für Tenor u. Bass oder S. u. A. mit Bgl. von 2 Violinen, Viola, 2 Oboen (oder Clarinetten), 2 Fagotten, 2 Hörner, Violoncell, Contrabass u. Orgel. [Op. 133.] — Wien [1824/25], Diabelli. PNr. D. et C. N° 1656. 13 db szólam: A, T, B, vl I, vl II, vla, vlc + cb + org, ob I, ob II, fg I, fg II, cor I, cor II; kézírásban: Dir-St.: [3] lev., 4 db szólam: vl I, clar I, clar II, org. — O 36.

A S-szólam hiányzik. — Másoló/poss.: Fr. Zsaskovszky.

Andantino

61.

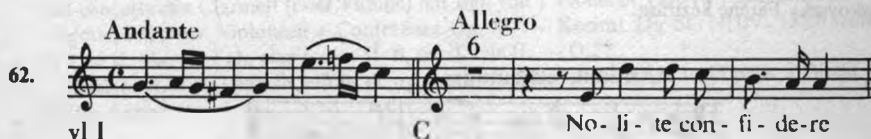
vl solo B solo Sal-ve.
sal-ve, sal-ve re-gi-na

DIABELLI, Anton: 2. Offertorium (Mariazeller) „Salve Regina”. Canon für Sopran, Alt, Tenor u. Bass, Violine oder Flöte Solo, mit Bgl. von 2 Violinen, Viola, 2 Oboen oder Clarinetten, 2 Hörner, Violoncell, Contrabass u. Orgel. [Op. 134.] — Wien [1824/25], Diabelli. PNr. D. et C. N° 1657. 15 db szólam: SATB, vl solo, fl solo, vl I, vl II, vla, vlc + cb, ob/clar I, ob/clar II, cor I, cor II, org; kézírásban: Dir-St.: [3]., 2 db szólam: S, A. — O 33.

Másoló/poss.: Fr. Zsaskovszky.

Andante

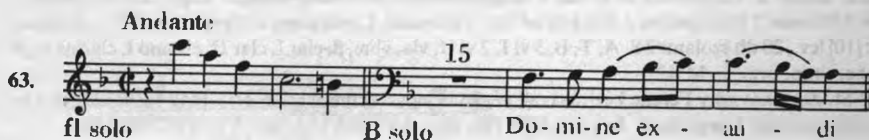
Allegro

62.

vl I C No-li-te con-fi-de-re

DIABELLI, [Anton]: Offertorium N° 3. — Kézirat. 8 db szólam: vl I, vl II, 2 vla, fl, 2 clar, org. — O 46/a. Az énekszólamok hiányoznak. — Zsaskovszky Ferenc kézírásával.

Andante

63.

fl solo B solo Do-mi-ne ex-au-di

DIABELLI, Anton: Offertorium N° 4. in F (Domine exaudi orationem meam). Duett für Tenor u. Bass, Flöten oder Violine Solo, mit Bgl. 2 Violinen, Viola, 2 Oboen oder Clarinetten, 2 Hörner, Violoncell, Contrabass u. Orgel. — Kézirat. 2 Dir-St.: [1], [2] lev., 14 db szólam: S, T, B, vl I, vl II, vla, fl, fl/vl solo, ob/clar I, ob/clar II, cor I, cor II, org. — O 32.

A 2 Dir-St. és 1-1 S-ill. fl-szólam Zsasskovszky Ferenc kézírása, a többi Zsasskovszkyt megelőző időből való, az eredeti másoló neve — feltehetően A. Wilt — kivakarva.

64. *Andantino con moto*

vl I T I Vi-as tu-as Do-mi-ne

DIABELLI, Anton: Offertorium N° 5. (Vias tuas Domine demonstra mihi). Canon für 2 Tenore u. Bässe, mit Bgl. 2 Violinen, Viola, 2 Oboen oder Clarinetten, 2 Hörner, Violoncell, Contrabass u. Orgel. Op. 143. — Kézirat. Dir-St.: [2] lev., 12 db szólam: B, T I, T II, vl I, vl II, vla, vlc + cb, ob/clar I, ob/clar II, cor I, cor II. — O 39.

Az org-szólam hiányzik. — A címlapon az eredeti másoló — talán A. Wilt — neve kivakarva, későbbi poss: Fr. Zsasskovszky R[egens] Ch[ori].

65. *Andante cantabile*

vlc solo T I Be-ne - di - cam Do-mi-num

DIABELLI, Anton: Offertorium N° 6. in A. Canon (Benedicam Dominum) für 2 Tenori u. 2 Bassi; — oder Sopran, Alt, Tenor, Bass —, Violoncell oder Violino Solo mit Bgl. 2 Violinen, Viola, Flöte, 2 Clarinetten, 2 Hörner, Bass, Cello u. Orgel. Op. 144. — Kézirat. 3 Dir-St.: [2], [1], [1] lev., 20 db szólam: T I, T II, B I, B II, S, A, 2 vl I, vl II, vla, vlc/vl solo, 2 vlc + cb, fl, ob/clar I, ob/clar II, clar solo, cor I, cor II, org. — O 31.

A címlapon az eredeti másoló — talán A. Wilt — neve kivakarva. Későbbi másolói bejegyzések: Fr. Zs. 8/5 1883 (Dir-St.).

66. *Andante con moto*

vl I S Ad te ad te A - ve a - ve

DIABELLI, Anton: Offertorium [N° 7.] in G, „Ave Maria” oder „Ad te levavi”. Duett für Sopran u. Alt, 2 Violinen, Viola, Flöte, 1 Clarinett, (Fagott ad lib.), 2 Hörner, Contrabass, Violoncell, Orgel u. Directionstimme. Op. 145. — Kézirat. Dir-St.: [2] lev., 11 db szólam: S, A, vl I, vl II, vla, vlc + cb, fl, clar, fg, cor I—II, org. — O 29.

Másoló/poss.: Fr. Zsasskovszky.

67. *Allegro moderato* 36

vi I S Ju - bi -
la - te, ju - bi - la - te

DIABELLI, Anton: Offertorium N° 8. (in D) (Jubilate Deo omnis terra). Solo für Sopran u. Chor mit Bgl. von 2 Violinen, Viola, 1 Flöte, 2 Oboen (od. Clarinetten), 2 Fagotte, 2 Hörner, 2 Trompeten u. Pauken, Violoncell, Contrabass u. Orgel. Op. 146. — Wien [1843/44], Diabelli. PNr. D. et C. N° 7347. 19 db szólam: SATB, vl I, vl II, vla, vlc + cb, pf, fl, ob I, ob II, fg I, fg II, cor I, cor II, clarino I, clarino II, timp; kézírásban: Dir-St.: [4] lev., 2 db szólam: vl I, org. — O 37.

A Dir-St. nincs végig kidolgozva. — Másoló/poss. bejegyzések: F. Z. (Dir-St.), Fr. Zsaskovszky (címlap), F. Zsaskovszky Chori Regens 1847 (nyomatott címlap).

68. *Andante cantabile*

vi I A Mi -
se - ri - cor - di - as Do - mi - ni

DIABELLI, Anton: Offertorium N° 9. (in F) (Misericordias Domini in aeternum cantabo). Solo für Bass (oder Alt) mit Bgl. von 2 Violinen, Viola, 2 Oboen (od. Clarinetten), 2 Hörner, Violoncell, Contrabass u. Orgel. Mit beigefügter Bgl. des Pf. anstatt des Orchesters. Op. 175. — Wien [1843/44], Diabelli. PNr. D. et C. N° 7348. 13 db szólam: A, B, vl I, vl II, vla, vlc + cb + org, ob/clar I, ob/clar II, fg I, fg II, cor I, cor II, pf. — O 41/coll. 1.

Poss. a címlapon: Fr. Zsaskovszky.

69. *Allegro*

vi I B Gau - de - a - mus om - nes

DIABELLI, Anton: Offertorium N° 10. (in B) (Gaudeamus omnes in Domino). Quartett für Sopran, Tenor u. 2 Bässe, mit Bgl. von 2 Violinen, Viola, 2 Clarinetten, 2 Fagotte, 2 Trompeten, Pauken, Violoncell, Contrabass u. Orgel. Op. 176. — Wien [1843/44], Diabelli. PNr. D. et C. N° 7349. 15 db szólam: S, T, B I, B II, vl I, vl II, vlc + org, pf, fg I, fg II, clar I, clar II, clarino I, clarino II, timp; kézírásban: Dir-St.: [3] lev., 3 db szólam: A, vl I, org. — O 34.

Másoló/poss. a Dir-St. elején F. Zsaskovszky, ill. a végén Fine. 8/6 [1]848. FZ.

Andante con moto

70. Musical score for violin I, solo, with lyrics "Do-mi-ne De-us". The score is in G major, 2/4 time, and features a melodic line with some grace notes. A measure rest of 24 is indicated.

DIABELLI, Anton: Offertorium N° 11. (in D) (Domine Deus salutis meae). Solo für Tenor u. Flöte (oder Violine) concertant mit Bgl. von 2 Violinen, Viola, 2 Clarinetten, 2 Fagotti, 2 Hörner, Violoncell u. Contrabass mit beigefügter Bgl. des Pf. anstatt des Orchesters. Op. 179. — Wien [1843/44], Diabelli. PNr. D. et C. N° 7515. 14 db szólam: T, vl solo, vl I, vl II, vla, vlc + cb, pf, fl solo, clar I, clar II, fg I, fg II, cor I, cor II; kézírásban: Dir-St.: [3] lev., 4 db szólam: S solo, vl I, fl solo, org. — O 38.

Ugyanezen mű kézírásos szövege az O 40. jelzet alatt is. 14 db szólam: S, T, vl I, vl II, vla, vlc + cb, pf, fl solo, clar I, clar II, cor I, cor II, fg I, fg II.

Az első szövegmű másoló/bejegyzései: Fried.[!] Zsaskovszky Agriae 12/6 1847 (Dir-St. végén), ill. Fr. Zsaskovszky. — A másik szövegmű másoló/poss. bejegyzései: gw Dlouhy 21/8 1861, ill. Georg W Dlouhy 21/8 1861.

Allegro

71. Musical score for violin I and tenor, with lyrics "Qui ti-ment Do-mi-num". The score is in B minor, 2/4 time, and features a more rhythmic and melodic line. A measure rest of 11 is indicated.

DIABELLI, Anton: Offertorium N° 12. (in B) (Qui timent Dominum). Duett für Tenor u. Bass (oder Sopran u. Alt) mit Bgl. von 2 Violinen, Viola, 1 Flöte, 2 Oboen od. Clarinetten, 2 Fagotti, 2 Trompeten, Pauken, Violoncell u. Contrabass... Op. 180. — Wien [1843/44], Diabelli. PNr. D. et C. N° 7516. 19 db szólam: T, B, S, A, vl I, vl II, vla, vlc + cb, pf, fl, ob I, ob II, clar I, clar II, fg I, fg II, clarino I, clarino II, timp; kézírásban: Dir-St.: 5 l., 3 db szólam: vl I, 2 cor. — O 35.

Másoló/poss.: Fine FZ. 12/1 1851 (Dir-St. végén), ill. Fr. Zsaskovszky (cimlapok).

Moderato cantabile

72. Musical score for violin I and alto solo, with lyrics "Sa-na me Do-mi-ne". The score is in G major, 2/4 time, and features a melodic line. A measure rest of 4 is indicated.

DIABELLI, Anton: Offertorium N° 13. (in A) (Sana me Domine). Solo für Alt oder Bass mit Bgl. von 2 Violinen, Viola, 2 Oboen, 2 Fagott, 2 Hörner, Violoncell u. Contrabass. (Mit beigefügter Bgl. des Pf. anstatt des Orchesters.) Op. 182. — Wien [1843/44], Diabelli. PNr. D. et C. N° 7891. 13 db szólam: A, T, vl I, vl II, vla, vlc + cb, ob I, ob II, fg I, fg II, cor I, cor II, pf. — O 41/coll. 2.

Andante cantabile

73. Musical score for violin II and solo, with lyrics "Ho-di-e Chri-stus". The score is in G major, 2/4 time, and features a melodic line. A measure rest of 5 is indicated.

DIABELLI, Anton: Offertorium N° 14. (am Feste der Geburt des Herrn) (Hodie Christus natus est) für Sopran, Alt, Tenor u. Bass, 2 Violinen, Viola, 1 Flöte, 2 Oboen, 2 Fagott, 2 Trompeten u. Pauken, Violoncell, Contrabass u. Orgel. Op. 183. — Wien [1843/44], Diabelli. PNr. D. et C. N° 7892. 17 db szólam: SATB, vl I, vl II, vla, vlc + cb, org, ob I, ob II, fg I, fg II, clarino I, clarino II, timp; kézírásban: Dir-St.: [2] lev., 19 db szólam: SATB, 2 vl I, vl II, 2 vla, fl, fg I—II, ob I, ob II, clarino I, clarino II, timp, 2 org, vlc + cb. — O 42.

Másoló/poss.: Franz Aust[?]/Anst[?] dem 15'. Februar 1848, (kézírásos címlap), ill. FZsaskovszky (Dir-St.).

Andante con moto

74.

U - bi est qui na - tus est

DIABELLI, Anton: Offertorium N° 15. pastor. in C, pro Epiphania D[omi]ni. „Ubi est qui natus est Rex Judaeorum . . .” Solo für 2 Bässe u. Tenore, mit Chor u. Bgl. von 2 Violinen, Viola, Flöte, 2 Clarinetten, 2 Fagotten, 2 Trompetten, Pauken, Contrabass, Violoncell u. Orgel. Op. 184. — Kézirat. Dir-St., 20 db szólam: S, A, T solo, B I solo, B II solo, 2 vl I, vl II, vla, vlc + cb, fl, clar I, clar II, fg I, fg II, clarino I, clarino II, cor, bombardon, timp. — O 30.

Másoló/poss.: Fr. Zsaskovszky (címlap), FZ. 14/10 1851. Agriae (Dir-St. végén).

Moderato

75.

S tan - tum er - go

Allegretto

S Pu - er na - tus est no - bis

Allegretto

S solo An - ge - lus

ad pa - sto - res a - it

DIABELLI, Anton: Tantum ergo, Graduale u. Offertorium (zur Pastoral-Messe) für Sopran, Alt, Tenor u. Bass, 2 Violinen, Viola, Flöte, 2 Clarinetten oder Oboen, 2 Fagott, 2 Trompeten u. Pauken, Violoncell, Contrabass u. Orgel. Op. 148. — [Wien 1831/32, Diabelli.] PNr. D. et C. N° 3808. 17 db szólam: SATB, vl I, vl II, vla, vlc + cb, fl, clar I, clar II, fg I, fg II, clarino I, clarino II, timp, org; kézírásban: 2 Dir-St.: [3], [4] lev., 16 db szólam: 4 S, 3 A, 2 T, B, 2 vl I, vl II, vlc + cb, cor, B trombone. — G 19.

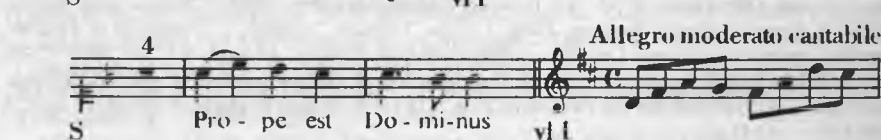
Másoló/poss.: FZ [= Zsaskovszky Ferenc] (Dir-St. vége), további másolói bejegyzések: Fine. Rasel (S), 10/12 1865 (S).

Moderato **Moderato**

76.

S Tan - tum er - go vl I

Allegro moderato cantabile

S Pro - pe est Do - mi - nus vl I

II

B II solo In De - o in

De - o lau-da-bo ver-bum

DIABELLI, Anton: Tantum ergo, Graduale u. Offertorium zur 4. Landmesse in A. Für Sopran, Alt, Tenor u. Bass, 2 Violinen, Viola, Violoncell, Contrabass u. Orgel obl. (1 Flöte, 2 Oboen oder Clarinetten, 2 Fagott, 2 Trompeten u. Pauke ad lib.) Op. 166. — Wien [1837?], Diabelli. PNr. D. et C. N° 6235. 17 db szólam: SATB (in Offertorium B I, B II), vl I, vl II, vlc, vlc + cb + org, fl, ob/clar I, ob/clar II, clarino I, clarino II, timp, fg I, fg II; kézírásban: 2 Dir-St.: [2] lev., 71., 5 db szólam: 2 vl I, vlc + cb, cor I—II, S. — G 17.

Másoló/poss.: F. Zscky (címlap), FZsaskovszky 12/5 [1]847 (Dir-St. eleje).

77. 1. Vivace 2. Maestoso

S Tan-tum er - go sa - cra - men - tum vl I

3. Allegro moderato

S Tan-tum er - go vl I S Tan-tum er - go

1. Allegro moderato 2. Allegro moderato 1

S Ex-au-di Do-mi-ne vl I In te

3. Vivace

Do-mi-ne spe - ra - vi vl I S Do-mi-ne

1. Allegro vivace

fl S Lau-da a - ni-ma

2. Allegro moderato 3. Allegretto

me - a S Le-va-vi o - cu-los vl I

4

C Bo-num est bo-num est con-fi - te - ri

DIABELLI, Anton: Drei Tantum ergo, 3 Gradualien u. Offertorien, vorzüglich zum Gebrauche für das Land geeignet, für 4 Singstimmen, 2 Violinen, 2 Horn (ad lib.) u. Orgel. — Wien Diabelli. PNr. A. D. N° 2. 15 db szólam: SATB, vl I, vl II, cb + org, fl, clar I, clar II, cor I, cor II, clarino I, clarino II, timp; kézírásban: Dir-St.: 13 l., 4 db szólam: S, vl I, 2 vlne. — G 18.

Másoló/poss.: AWilt (cimlap), AWilt 1818 (timp), Rasl (S), ill. Franz Zsaskovszky Chordirector in Erlau (Dir-St. eleje), Apátfalvae. Fr. Zs-y. 16/7 1875 (Dir-St. vége).

78. *Moderato* *Andante*

TI Tan-tum er-go TI solo Ky-ri-e e-le-i-son

DIABELLI, Anton: Vocal-Messe für 4 Männerstimmen. — Wien Diabelli. PNr. A. D. N° 5. P. 56 l. — M II 17.

Poss. a cimlapon: F. Zs. [= Zsaskovszky Ferenc], de kivakarva az előző poss. neve.

79. *Largo non troppo*

vl I S solo A-ve Ma-ri-a

DONIZETTI, [Gaetano]: Offertorium in F „Ave Maria”, oder „Ad te levavi”. Solo für Sopran u. Chor, mit Bgl. von 2 Violinen, Viola, Cello u. Basso oder mit Orgel allein. — Kézirat. Dir-St.: [2] lev., zongorakivonat: [3] lev., 9 db szólam: S solo, SATB, vl I, vl II, vla, vlc + cb. — P és zongorakivonat: m II 70., szólamok: O 44.

A szólamok másoló/poss.: Fr. Zsaskovszky, a zongorakivonat másoló/poss.: Irma Prohazka.

80. *Allegro moderato* *1. Allegro maestoso*

vl I C Do-mi-ne C Di-xit Do-mi-nus

C Con-fi-te-bor vl I

C Be-a-tus vir C Lau-da-te pu-e-ri C Lau-da-te

Do-mi-num vl I C solo

Lau-da Je-ru-sa-lem vl I C solo De-pro-

8. Moderato

fun - dis cla - ma - vi C In e - xi - tu Is - ra - el

9. Moderato

C Me - men - to Do - mi - ne Da - vid

Adagio

vl I
C Ma - gni - fi - cat a - ni - ma me - a

DREYER, [Johann Melchior]: Psalmi vespertini in C a 4 vocibus, 2 violinis, viola, 2 clarinetis, 2 clarinis, tympanis, contrabasso et organo. — Kézirat. 13 db szólam: CATB, vl I, vl II, vla, vlne, clar I, clar II, clarino I, clarino II, timp. — V 8.

Nyomatványról készített másolatok. — Másolóí bejegyzések: 17. Aug. [1831 (S)], 1832 (vl I, A. Wilt kézírása), Aw 4 August [1832 (vl II)], 8. August [1832 (org)]. — Poss. a címkén: Fr. Zsaskovszky.

81. **Allegro**

vl I
C Di - xit Do - mi - nus

Moderato

C Lau - da - te pu - e - ri C Lae - ta - tus sum in his quae

Allegro moderato

Andante

di - cta sunt vl I C Ni - si

Andante

Do - mi - nus C Lau - da Je - ru - sa - lem

Allegro

C Ma - gni - fi - cat a - ni - ma me - a

DREYER, [Johann Melchior]: *Vespere[!] de Beata V. M.* a 4 Voci, 2 Violini, 2 Corni et Clarini, Violone et Organo. Authore Joannes Md: Dreyer. — Kézirat. 10 db szólam: CATB, vl I, vl II, vlne, org, clarino I, clarino II. — V 14.

Másoló/poss.: A Wilt 1823 (címlap), Finis, Jos: Stoss. [1]823 (C, org), fine J: Stoss [1]823 (A, B), Joseph Stoss mp. [1]823 (vl I), fine Joseph Stoss [1]823 (vl II).

82. *Andante maestoso*

vl I S Ky-ri-e Ky-ri-e

DROBISCH, Carl Lud[wig]: *Fest-Messe in Es*, für 4 Singstimmen, 2 Violinen, Viola, 2 Clarinetten in B, 2 Hörner, 2 Trompeten, Pauken, Violoncell, Contrabass u. Orgel. Op. 30. — Kézirat. Dir-St., 18 db szólam: CATB, vl I, vl II, vla, vlne + vlc, org, fl, clar I, clar II, cor I, cor II, clarino I, clarino II, trombone, timp. — M 52.

A Dir-St. Zsasskovszky Ferenc kézírása. végén: fine 2/2 1848.

83. *Maestoso*

vl I S Ky-ri-e e-lei-son

DROBISCH, [Karl] Ludwig: *Festmesse N° 6. in D moll*, für 4 Singstimmen, 2 Violinen, Viola, Contrabass, Violoncell, Flöte, 2 Clarinetten in A, 2 Trompetten, 2 Hörner, Bass-Trombone, Tympani, Orgel u. Directionstimme. — Kézirat. Dir-St.: [12] lev., 24 db szólam: 3 S, 2 A, T, B, 2 vl I, 2 vl II, vla, vlne + vlc, cb + vlc, org, fl, clar I, clar II, cor I, cor II, clarino I, clarino II, B trombone, timp. — M 53.

Másolói bejegyzések: Coll. Hirsch [1]841 (címlap és a legtöbb szólam), IPokorny (3 S), Höchner A. [1]875 (cb + vlc). — Poss. a borítón: Fr. Zsasskovszky Chordirector in Erlau, Dir-St. végén másoló: F. Z. 29/4 1875. — A címlap versóján előadási bejegyzések: den 8ten August [1]841. am Kirchtage producirt, den 17te 8ber [1]841 am Kirch-weih-Feste, den 9ten Jänner [1]842. am Valentinifest prod., 1. Mai [1]844 am Pfingsten-tage, Mariä Lichtmess den [1]847, [1]849, Kirchfeste [1]849, den 4. Sonntag nach Ostern [1]851, [1]854, [1]855, 25. März. 1863.

84. *Andante Op. 41-* *Allabreve moderato*

vl I S Quem vi-di-stis vl I

A solo Quem vi-di-stis pa-sto-res

DROBISCH, [Karl Ludwig]—SCHNABEL, [Joseph]: *Graduale et Offertorium pastorale. Graduale Quem vidistis pastores*, für 4 Männerstimmen u. Chor. Offertorium *Quem vidistis pastores*, für 4 Singstimmen, 2 Violinen, Viola, Contrabass, Violoncello, Flöte, 2 Clarinetten, 2 Hörner, 2 Trompetten, Pauken u. Orgel. — Kézirat. Dir-St.: [2] lev., 20 db szólam: 2 S, A, T, B, 2 vl I, 2 vl II, vla, vlc + cb, fl/ob I, fl/ob II, clar I, clar II, cor I, cor II, clarino I—II, timp, org. — G 21.

A Graduale Drobisch, az Offertorium Schnabel műve. — Másoló/poss. a címlapon: Fr. Zsasskovszky.

85. **1. Adagio** **2. Allegretto**

S Pro-tec-tor no - ster S Fe - lix es sa - cra

3. Moderato

vir - go Ma - ri - a vl I

S Ad te Do - mi - ne le - va - vi

4. Allegretto **5. Andante moderato**

S Ju - stus ut pal - ma ut pal - ma S Be - a - tus vir qui

6. Adagio ma non tanto

ti - met vl I

7

S In - tel - li - ge cla - mo - rem

DROBISCH, Karl Ludwig: 6 Gradualien . . . für 4 Singstimmen, 2 Violinen, Viola, Contrabass u. Orgel obligat; (Flöte, 2 Clarinetten, 2 Hörner ad lib.) 1. Lief. — Kézirat. Dir—St.: [5] lev., 15 db szólam: 2 S, A, T, B, 2 vl I, vl II, vlc + cb, fl, clar I, clar II, cor I, cor II, org. — G 20.

Másoló/poss.: FZsaskovszky (Dir-St. eleje), Fine. FZ. 26/11 1854 (Dir-St. vége), egyéb másolói bejegyzés: Fine. Rasel (egyik vl).

86. **Andante**

S Ky - ri - e e - lei - son, e - lei - son

DROBISCH, Karl Ludwig: 1. Land Messe in C, für 4 Singstimmen, 2 Violinen, Viola, Contrabass u. Orgel obl. — dann Flöten, 2 Clarinetten, 2 Trompetten, 2 Hörner, u. Pauken ad lib. (u. Direktionsstimme). — Kézirat. Dir—St.: [6] lev., 16 db szólam: 2 S, 2 A, T, B, vl I, vl II, vla, cb, fl, clar I, clar II, cor I—II, clarino I—II, timp. — M 49.

Másoló/poss. Franz Zsaskovszky Domkapellmeister in Erlau (címlap), FZ. 26/10 1852 (clar I).

87. **Moderato**

vl I S Ky - ri - e e - lei - son

DROBISCH, Karl Ludwig: Messe in H und D für 4 Singstimmen, 2 Violinen, Viola, Violoncell u. Contrabass, 2 Oboen oder Clarinetten, 2 Hörner, 2 Trompeten, Pauken et Orgel. Op. 29. — Kézirat. Dir-St., 18 db szólam: 2 S, 2 A, T, B, vl I, vl II, vla, cb + vlc, ob/clar I, ob/clar II, cor I, cor II, clarino I, clarino II, timp, org. — M 51.

A Falter (München) E. et S. N° 401. lemezszámú kiadványáról készített másolat, kiadói adatok a címlapon. — Másolói bejegyzés valamennyi szólamon: Hirsch [1]837. — Poss. a Dir-St. végén: F. Zs. 21/5 1875.

88. *Adagio*

S Ky - ri - e e - lei - son

DROBISCH, Karl Ludwig: Messe in G für 4 Singstimmen, 2 Violinen, Viola, Contrabass u. Orgel obl. (Flöte, 2 Clarinett u. 2 Horn ad lib.). Op. 34. — Kézirat. Dir-St.: [5] lev., 13 db szólam: 2 S, A, T, B, vl I, vl II, vla, vlc, clar I, clar II, cor I—II, org. — M 50.

Másoló/poss.: Fr. Zsaskovszky. — A Dir-St. végén másolói bejegyzés: AZ 14/7 1849 [= Zsaskovszky Endre].

89. *1. Allegro* *2. Adagio*

S Ma-gna et mi-ra-bi-li-a S A-ve Ma-ri-a

3. Allegro vivace *4. Allegro moderato e maestoso*

S In-te Do-mi-ne spe-ra-vi S Can-ta-te Do-mi-no

5. Allegretto *6. Allegro maestoso*

S Le-va-vi a-ni-mam vl I

1

Do-mi-nus re-gna-vit

DROBISCH, Karl Ludwig: 6 Offertorien pro omni tempore... für 4 Singstimmen, 2 Violinen, Viola, Contrabass u. Orgel obl., (2 Clarinetten, 2 Hörner, 2 Trompetten u. Pauken nicht obl.) 2. Lief. — Kézirat. Dir-St.: 10 l., 20 db szólam: 2 S, A, T, B, 2 vl I, vl II, vla, 2 vlc + cb, cb + org, fl, clar I, clar II, cor I, cor II, clarino I, clarino II, timp. — O 46.

Másoló/poss.: Fr. Zsaskovszky (címlap), fine. Fz. 2/12 1854 (Dir-St. vége), Rasl (S), Rašel (vl II), Finis Förster (clarino II).

DVOŘÁK, Antonín[?]: Karlsbäder Fasching Galoppe. → 711.

DVOŘÁK, Antonín[?]: Karlsbäder Walzer. → 711.

90. *Andante*

S Ky - ri - e e - lei - son Ky - ri - e

EST, L. B.: Missa ex C, brevis et facilis, ab organo, canto, alto, tenore, basso violino 1° et 2°, corno 1° et 2° et violone. Op. 29. — Augustae Vindel. Böhm. PNr. 2115. 10 db szólam: SATB, vl I, vl II, 2 vlné + org, cor I, cor II, kézírásban: Dir-St.: [8] lev., 4 db szólam: S, A, vl I, org. — M 61.

Másoló/poss.: Fr. Zsaskovszky (Dir-St. eleje), Agriae 5/7 1881. et Apatfalva. Fr. Zs. (Dir-St. vége), Apatfalvae Fr. Zsaskovszky 1881. 9. Julii (org vége), Fr. Zs. 1881. 9/8. Apátfalva (S), Fr. Zs. Apatfalvae 1881 12 Julii (A), Apatfalvae Fr. Zs. 1881 10/7 (vl I).

ETT, Gaspar: Pange lingua. → 702.

91. Musical notation for 'Cre-do in u-num De-um' on a single staff. The tempo is 'Andante con moto'. The key signature has one sharp (F#). The melody starts with a quarter note 'C' and continues with eighth notes. The lyrics are 'Cre-do in u-num De-um'. A 'S' is written below the first measure.

EYBLER, [Joseph]: Credo, Sanctus etc. A Quattro Voci Concertate con Strumenti Del Celebre Sigr: Giuseppe Eybler. — Kézirat. P: [69] lev. — M 70/b.

92. Musical notation for 'Spe-ra-te in De-o' on a single staff. The tempo is 'Andante con moto'. The key signature has one sharp (F#). The melody starts with a quarter note 'S' and continues with eighth notes. The lyrics are 'Spe-ra-te in De-o'. A 'S' is written below the first measure, and a '19' is written above the staff.

EYBLER, Joseph: Graduale N° 2. (Sperate in Deo) für 4 Singstimmen, 2 Violinen, Viola, 2 Oboen od. Clarinetten Solo, 2 Fagott, 2 Horn, 2 Posaunen, Bass u. Orgel. — Kézirat. 13 db szólam: SATB, vl I, vl II, vla, vla con fgi, vlné, ob/clar I, ob/clar II, cor I, cor II, org. — G 23.

Másoló/poss. bejegyzések: 1830 (S, A). — Későbbi időből: Dir-St.: [2] lev., 2 db szólam: S, vl I. — A Dir-St. Zsaskovszky Endre kézírásával.

93. Musical notation for 'Om-nes de Sa-ba-ve-ni-ent' on a single staff. The tempo is 'Andante con moto'. The key signature has one sharp (F#). The melody starts with a quarter note 'S' and continues with eighth notes. The lyrics are 'Om-nes de Sa-ba-ve-ni-ent'. A 'S' is written below the first measure, and a '1' is written above the staff.

EYBLER, [Joseph]: Graduale N° 3. de Epiphania D. N. J. C. a 2 Soprani, 2 Alti, Tenore et Basso, 2 Violini, Viola, 2 Oboe v. Clarinetti, 2 Fagotti, 2 Corni, 2 Clarini, timpani, Violoncello, Basso e Organo, da Sre. Giuseppe Eybler. — Kézirat. a) réteg: 19 db szólam: 2 S I, S II, A, T, B, 2 vl I, 2 vl II, vla, vlc + cb, clar I, clar II, fg I, cor I, cor II, clarino I, clarino II. — b) réteg: 3 Dir-St.: [2], [2], [3] lev., 10 db szólam: 2 S II, 2 A, vl I, cor, 2 B trombone, timp, org. — G 26.

Az a) réteg másolója/poss.: A Wilt 1832 (címlap), b) réteg: Fr. Zsaskovszky (2 Dir-St.), Fr. Zs. 1882. 6/1 (3. Dir-St. vége). — Az a) rétegből hiányzik a fg II-szólam.

94. Musical notation for 'Di-es sanc-ti-fi-ca-tus' on a single staff. The tempo is 'Andante comodo'. The key signature has one sharp (F#). The melody starts with a quarter note 'S' and continues with eighth notes. The lyrics are 'Di-es sanc-ti-fi-ca-tus'. A 'S' is written below the first measure, and a '4' is written above the staff.

EYBLER, Joseph: Graduale N° 4. (Dies sanctificatus illuxit nobis) für 4 Singstimmen, 2 Violinen, Viola, Violoncello u. Contrabass, 2 Clarinetten, 2 Fagotte, 2 Hörner u. Orgel. — Wien [1828/29], Haslinger. PNr. T. H. 5247. 15 db szólam: SATB. vl I, vl II, vla, vlc + cb, clar I, clar II, fg I, fg II, cor I, cor II, org; kézírásban: Dir-St.: [1] lev., 1 ff-szólam. — G 24.

Poss. a címlapon: Fr. Zsaskovszky Chori Regens in Erlau.

95. *Andante*

vi I S A - ve Ma - ri - a

EYBLER, [Joseph]: Graduale „Ave Maria...” A Quattro Voci con Strum[en]ti, Del Celebre Sig^r: Giuseppe Eybler. — Kézirat. P: [9] lev., 13 db szólam: SATB, vl I, vl II, vla, vlne, clar I, clar II, fg I, fg II, org; egykorú, de másik kéztől: A, vl I, vl II, vla II, vlc; későbbi időből: 2 Dir-St.: [2], [2] lev. — G 25.
A 2 Dir-St. Zsaskovszky kezétől való, egyik nincs végig írva.

96. *Andante*

vi I S conc. A - ve Re - gi - na coe - lo - rum

EYBLER, Jos[eph]: Graduale in B „Ave Regina coelorum” vel „Deus qui sedes” a Sopran Solo, et Choro, 2 Violini, Viola, Violone et Violoncello, 2 Clarinettis et Obois, 2 Tromboni, 2 Fagotti et Organo. — Kézirat. 17 db szólam: S solo, SATB, vl I, vl II, vla, vlne, ob I, clar I, clar II, fg I, fg II, trombone I, trombone II, org; későbbi kéztől: Dir-St.: [2] lev. — G 27.

Az ob II-szólam hiányzik. — A Dir-St. másoló/poss.: Fr. Zsaskovszky.

97. *Andante comodo*

vi I S Be - ne - di - cam Do - mi - num

EYBLER, [Joseph]: Graduale (Benedicam Dominum) von Giuseppe Eybler... — Kézirat. 15 db szólam: SATB, vl I, vl II, vla, vlne, org, ob I, ob II, clar I, clar II, fg I, fg II, későbbi kéztől: Dir-St.: [2] lev. — G 28.

Másoló/poss.: FZ. 7/6 1867 (Dir-St.), a szövegek korábbiak.

98. *Andante*

vi I S Ky - ri - e e - le - i - son

Allegro vivace

S Glo - ri - a in ex - cel - sis

EYBLER, [Joseph]: Kyrie, e Gloria A Quattro Voci Concertate con Strumenti Del Celebre Sigr. Giuseppe Eybler. — Kézirat. P: [53] lev. — M 70/a.

99. *Andante sostenuto*

vi II C Ky - ri - e Ky - ri - e

EYBLER, [Joseph]: Messe par Giuseppe Eybler. — Kézirat. P: 117 l. — M 73.

Másoló/poss.: Descrip... A. Wilt 1839.

100. *Adagio ma non tanto*

vi I S Ky - ri - e e - lei - son

EYBLER, Jos[eph]: Messe N° 3. (de Sancto Leopoldo). — Wien Haslinger. PNr. T. H. 5045. P: 134 l. (Musica sacra 5.) — M 65.

101. *Adagio ma non tanto*

vi I S Ky - ri - e e - lei - son

EYBLER, [Joseph]: Messe N° 4. (de Sancto Ludovico). — Wien Haslinger. PNr. T. H. 5243. P: 126 l. (Musica sacra 7.) — M 66. — Kézirat. Dir-St.: [9] lev. — M 64.

A Dir-St. másolója/poss: FZasskovszky, ill. Fine FZ [1]850 30/4.

102. *Andante sostenuto*

vi I S Ky - ri - e e - lei - son

EYBLER, [Joseph]: Messe N° 5. (de Sancto Rudolpho). — Wien Haslinger. PNr. T. H. 5427. P: 135 l. (Musica sacra 9.) — M 67.

103. *Larghetto cantabile*

vi I S Ky - ri - e e - lei - son

EYBLER, [Joseph]: Messe N° 6. (de Sancto Raniero). — Wien Haslinger. PNr. T. H. 5559. P: 131 l. (Musica sacra 2.) — M 68.

104. *Andante maestoso*

vi I S Ky - ri - e Ky - ri - e

EYBLER, [Joseph]: Messe zur Krönungs-Feyer... Erzherzogs Ferdinand... zum Könige von Ungarn. N° 7. der Messen. — Wien Haslinger. PNr. T. H. 5740. P: 33 l. (Musica sacra 15.) — M 69.

105. *Andante sostenuto*

S Ky - ri - e Ky - ri - e e - lei - son

EYBLER, Jos[eph]: Zwei Messen in Es und B. Für 4 Singstimmen, 2 Violinen, Viola, 2 Clarinetten, Flöte, 2 Hörner oder Trompetten, Contrabass, Violoncell u. Orgel. (Missa No 1. Es.) — Kézirat. Dir-St.: [6] lev., 20 db szólam: 3 S, 2 A, T, B, 2 vl I, vl II, vla, 2 vln, cb + vlc, fl, clar I, clar II, cor I, cor II, org. — M 62.

Másoló/poss.: Pokorny (S), 7/7 1856 (vl I), a Dir-St. Zsaskovszky Ferenc kézírása. — Előadási dátumok a cimlap versóján: 15/9 1855 + 6/7 1856, 14/5 1857, 1/6 1860 — 17/7 1860, 20/10 1878, 8/7 1883.

106. *Andante*

vl I C Ky - ri - e Ky - ri - e

EYBLER, [Joseph]: Missa in C a canto, alto, tenore, basso, 2 violinis, viola, 2 clarinetis, 2 trombonis (ad lib.), 2 clarini, tympanis, violoncell, violone et organo. Auctore Josepho Eybler. — Kézirat: 28 l. — M 63.; 16 db szólam: 2 S, A, T, B, 2 vl I, 2 vl II, vla, cb, org, clar I, clar II, tr I—II, timp. — M 74.

A szólamanyag cimlapján poss.: Fr. Zsaskovszky. Másolási bejegyzések: AZ. [= Zsaskovszky Endre] 24/1 1863 (tr I—II), AZ. 28/1 1863 (timp), 25/6 1862 (B), 30/9 (vl I), 10/7 1862 (vl I), AZ. 6/5 1863 (org).

107. *Andante con moto*

C Ky - ri - e Ky - ri - e

EYBLER, [Joseph]: Missa in D. a 4 voci conc. (:Canto et Tenoros 2), 2 violini dupl: 2 Viola. 2. Oboe (Et incarnatus Solo). 2. Clarini (: Et resurrexit Solo), Tympani, Violone et Violoncello (in Bened. obligat.) Con Organo. Signore Giuseppe Eybler. — Kézirat. 14 db szólam: CATB, vl I, vl II, vla, vln, org, ob I, ob II, clarino I, clarino II, timp. — M 72.

108. *Andante*

S conc. Ky - ri - e e - lei - son e - lei - son

EYBLER, Joseph: Missa in G à Sopran, Alt, Tenor, Bass, 2 Violinen, Viola, 2 Fagotto, 2 Oboen, (2 Corno), 2 Clarinett (3 Tromboni ad lib.) (Principalo!]), Tympano con organo et Violone. — Kézirat. Dir-St., 27 db szólam: 2 S, A, T, B, 2 vl I, 2 vl II, vla, vlc + vln, 2 vln, org, ob I, ob II, fg I, fg II, cor I, cor II, clarino I, clarino II, clarino principale, trombone I, trombone II, trombone II, timp. — M 71.

Másoló/poss.: FZ. 20/4 1875 (Dir-St. vége), további másolói bejegyzés: Höfer (borító). — Előadási dátumok a borítón: 1840. Ostermontag, 1841. In festo SS. Nom. Jesu, 1842, 1850. Ostermontag, 1855. Nom. Mariae, 1858. Maria Verkündigung, 1863, 1868. Ascensionis B. M. V., 1870.

109. *Allegro vivace*

clar. solo S Ju - bi - la - te De - o om - nes

EYBLER, [Joseph]: Offertorium N° 5. in D, a soprano, alto, tenore, basso, 2 violini, viola, 2 clarinetti in A, 2 oboi, 2 fagotti, 2 corni, 2 clarini in D, tympani, basso con Organo da Sigre. Giuseppe Eybler. — Kézirat. 21 db szólam: 2 S, A, T, B, vl I, vl II, vla, vlc + cb, ob I, ob II, clar I, clar II, cor I, cor II, clarino I, clarino II, fg I, fg II, timp, org, későbbi időből Dir-St.: [2] lev., 5 db szólam: 2 vl I, 2 vl II, vln. — O 49.

A korábbi időből való borítóról a másoló neve kivakarva. — A Dir-St. másolója/poss.: Fr. Z.

110. *Andante* 15

vl I S solo Ad te ad
te le - va - vi

EYBLER, [Joseph]: Offertorium (Ad te levavi animam). — Kézirat. 14 db szólam: S solo, SATB, vl I, vl II, vla, vlne, ob I, ob II, trombone I, trombone II, org, későbbi időből: Dir-St.: [3] lev., 2 db szólam: vl I, ob II. — O 48.

Az első szólamanyag borítójáról a másoló/poss. neve letépvé. — Későbbi másoló a címlapon: Fr. Zsaskovszky DomCapellmeister.

111. *Adagio* *Allegro moderato* 9

S conc. Do-mi-ne, Do-mi-ne si ob-ser-va-ve-ris

EYBLER, [Joseph]: Offertorium (Domine) à 4tro Voci Sop: Concer]to: 2 Violini, Viole, 2 Oboi, 2 Fagotti, 2 Tromboni, 2 Clarini, Timpani, Violone, Organo. Del Sig: Giuseppe Eybler. — Kézirat. a) réteg: 18 db szólam: S conc., SATB rip., vl I, vl II, vla, vlne, ob I, ob II, fg, clarino I, clarino II, trombone I, trombone II, timp, org; b) réteg: 12 db szólam: S solo, SATB, vl I, vl II, vla I—II, vlne + org, ob/clar I, ob/clar II, org; c) réteg: Dir-St.: [3] lev., 2 db szólam: tr I, tr II. — O 50.

Az a) és b) réteg egykorú, csak a b) réteg borító nélküli, az org-szólam végén másolási dátum: 1830. — A c) réteg másolója/poss.: Zsaskovszky Ferenc kezétől.

112. *Allegro con fuoco* 16

vl I S conc. Fre-mit ma-re cum fu-ro-re

EYBLER, [Joseph]: Offertorium in D „Fremit mare cum furore” für Sopran u. Clarinett Solo, mit Chor, 2 Violinen, Viola, 2 Oboen oder Clarinetten, Flöte, Fagott, 2 Hörner, 2 Trompetten, Trombonbassof!), Pauken, Violon, Violoncell u. Orgel nebst Direktionsstimme, von Josef Eybler. — Kézirat. Dir-St.: [4] lev., 16 db szólam: S solo, SATB, vl I, vl II, vla, vlc + cb, clar conc., ob II, fg, clarino I, clarino II, timp, org; későbbi időből 12 db szólam: S rip., vl I, vl II, vlc, fl, clar I, clar II, clarino I, clarino II, cor, 2 trombone. — O 47.

Másoló/poss. a Dir-St. címlapján: FZsaskovszky, akitől a későbbi réteg is való.

113. 1. *Maestoso* 2. *Moderato*

S U-ni-ver-si qui te S Ex Si-on spe-ci-es de-co-ris
3. *Poco sostenuto* 4. *Moderato*
S Qui se-des Do-mi-ne S Pro-pe est Do-mi-nus

FOERSTER, Joseph: 4 Gradualia pro diebus dominicis adventus. Pro 4 vocibus (et organo ad lib.) Op. 21. — Pragae Kuhé. PNr. 1796. P: 4 l., 1 org-szólam. — G 42.

114. *Andante*

Ky - ri - e
Ky - ri - e e - lei - son Ky - ri - e
Ky - ri - e

FOERSTER, Joseph: Missa in honorem Sc. Adalberti ad 4 voces inaequales et organum (non obligatum). Op. 31. — Praege 1875, Lehner. 14 db szólam: 3 C, 3 A, 3 T, 3 B, 2 org. — M 81.

115. *Andante con moto*

S I Aj, jes - lič-kách dě - tat - ko

FOERSTER, Joseph: Vánoční piseň. (Pastorel-Graduale.) Pro 2 Soprány, 2 housle, violu, 2 lesní rohy, cello a baso. — V Praze Kuhé. PNr. 1848. 9 db szólam: S I, S II, vl I, vl II, vla, vlc, vln, cor I, cor II; kézírásban: Dir-St.: [2] lev., 5 db szólam: S I, S II, vl I, vl II, cb. Ennek címlapja: Pastoral-Graduale (Laetare Virgo Israel) in G. Duett für 2 Soprani mit Bgl. von 2 Violinen, Viola, 2 Hörner, Violoncell. . Contrabass. Op. 22. — G 33.

Másoló/poss.: Fr. Zs. (Dir-St. eleje), Fr. Zsaskovszky DomCapellmeister (kézírásos címlap), további másoló/poss.?: Vojtsek Imre (címlap). — A nyomtatványban cseh, a kéziratban latin szöveg.

116. *Larghetto*

vl I S Ex pro-fundis vo-co ad te

FUCHS, J. C.: Offertorium in F „Ex profundis voco ad te”, für 4 Singstimmen, 2 Violinen, Viola, Contrabass, Violoncell u. Orgel obligat, (2 Clarinetten u. Hörner ad lib.) nebst Directionsstimme, von J. C. Fuchs. Op. 34. — Kézirat. Dir-St.: [2] lev., 15 db szólam: 2 S, A, T, B, 2 vl I, vl II, vla, vlc + vln, clar I, clar II, cor I—II, timp, org. — O 59.

Másoló/poss.: Fine FZ. 8/5 [1]848 (Dir-St. vége).

117. *Andante gratioso*

clar I C O sa-lu-ta-ris

Fusz [János]: Offert[orium] in F O salutaris. — Kézirat. a) réteg: 13 db szólam: CATB, vl I, vl II, vla, vln, clar I, clar II, cor I, cor II, org; b) réteg: 2 db szólam: fl, clar I in C; c) réteg: 2 db szólam: C, vl I. — O 58.

Az a) réteg másolója valamennyi szólamon: I: W. [Wilt Ignác]. — A c) réteg másolója/poss.: F. Z.

118. *Andante un poco sostenuto*

FÜHRER, Robert: Die acht Seligkeiten. 8 kurze u. leicht ausführbare Messen samt Offertorien u. Tantum ergo... Op. 208. N° 1. in D. Selig sind die armen im Geist. 2. Aufl. — Innsbruck Gross. PNr. J. G. 2. — 1 db org-szólám. — M 129.

Poss. a címlapon: Fr. Zsaskovszky.

119. *Andante*

FÜHRER, Robert: Die acht Seligkeiten. 8 kurze u. leicht ausführbare Messen samt Offertorien u. Tantum ergo... Op. 208. N° 5. in B. Selig sind die Barmherzigen. 2. Aufl. — Innsbruck Gross. PNr. 6. — 1 db org-szólám. — M 130.

Poss. a címlapon: Fr. Zsaskovszky.

120. *1. Allegretto* *2. Allegro non tanto*

S Al-ma re-demp-to-ris Ma-ter Al-ma re-demp-to-ris Ma-ter

FÜHRER, Robert: 2 Alma Redemptoris für 4 Singstimmen, Violinen u. Orgel, nebst Clarinetten, Trompeten oder Horn ad lib... Op. 262. — Ried o/ö, Kränzl. 11 db szólám: SATB, vl I, vl II, org, clar I, clar II, tr/cor I, tr/cor II; kézírásban: Dir-St.: [1] lev., 5 db szólám: 2 S, vl I, vl II, vlc+cb. — m 39.

Másoló/poss.: Fr. Zsaskovszky. — Az énekes szólamokon Op. 262/c, a hangszeres szólamokon Op. 262/d áll.

121. *1. Andante* *2.*

S Al-ma. al-ma Re-demp-to-ris A-ve a-ve Re-gi-na

3. Moderato *4. Andante con espressione*

Re-gi-na coe-li Al-ma Re-demp-to-ris

5. Andante *6. Moderato animoso*

A-ve a-ve Re-gi-na Re-gi-na coe-li

7. Andante con moto *8. Maestoso*

Sal-ve, sal-ve Re-gi-na Ec-ce ec-ce

9. Andante Op. 246. 10. Poco adagio

Li - be-ra me Do - mi-ne Li - be-ra me Do - mi-ne

11. Moderato. Op. 244. 12/1.3 Tantum. Op. 294.

Ec - ce pa - nis an - ge - lo - rum Tan - tum er - go

12/2

Sa - cra - men - tum Tan - tum er - go Sa - cra - men - tum

12/3 13. Op. 253. Lytanei

Tan - tum er - go Sa - cra - men - tum Ky - ri - e e - lei - son

FÜHRER, Robert: Antiphonae Marianae für 4 Singstimmen. (Op. 249. 29. Lief.) — Kézirat. Dir-St.: [5] lev. — L 12.

Másoló/poss.: Fr. Zsaskovszky RegensChori in Erlau (borító).

1. Moderato 2. Moderato con spiritu

122. S A - ve. a - ve re - gi - na A - ve. a - ve Re -

gi - na coe - lo - rum

FÜHRER, Robert: 2 Ave Regina für 4 Singstimmen, Violinen u. Orgel, nebst Clarinetten, Trompeten oder Horn ad lib. Op. 262c. — Ried o/6 Kränzl. 12 db szólam: SATB, vl I, vl II, clar I, clar II, cor/tr I, cor/tr II, timp, org; kézírásban: Dir-St.: [1] lev., 6 db szólam: 2 S, A, vl I, vl II, vlc + cb. — m 40.

Másoló/poss.: Fr. Zsaskovszky (címké), FZ. 25/6 1867 (Dir-St. vége).

Adagio 23

123. pf A Tief er - schüt-tert

FÜHRER, Robert: Christus im Leiden u. im Tode. Eine Passions-Cantate für Singstimmen in Solo u. Chor, nebst vollständigen Orchester. Op. 107. KLA. — Ried Kränzl. 80 l. — m 46.

Poss.: Zsaskovszky Fr.

124. *Andante*

S Ky - ri - e e - lei - son, e - lei - son. e - lei - son

FÜHRER, Robert: Dankmesse für die glückliche Errettung . . . Franz Joseph I . . . für 4 Singstimmen, 2 Violinen, Viola, Bass u. Orgel, nebst 2 Clarinetten, 2 Hörnern, 2 Trompeten u. Pauken. — Eggenfelden/Niederbayern Lith. Gässler. 14 db szólam: SATB, vl I, vl II, vla, vlc + cb, org, ob I, ob II, tr/cor I, tr/cor II, timp; kézírásban: vl I. — M 94. Dir-St.: [6] lev., 1 db kézírásos org-szólam. — M 113.

A boritón másoló/poss.: Fr. Zsasskovszky DomCapellmeister in Erlau (címlap), másolási dátumok: 17/8 1856 (vl I), fine FZ. 6/12 1855 (Dir-St. vége), AZ 9/7 1859 (org).

125. *1. I. Un poco adagio* *2. Allegretto moderato*

vl I S Mi-se-re-re vl I

15 *3. Adagio*

S solo Ec-ce e - nim Ne pro-ji - ci - as me

4. Allegro *5. Adagio*

S Do-mi-ne la - bi - a me vl I

II. 1. Andante sostenuto

Be - ni - gne fac Do - mi - ne Mi - se - re - re me - i

2. Andantino *3. Larghetto*

Ti - bi so - li pec - ca - vi Cor

4. Moderato

S mun-dum Red - de mi - hi lac - ti - ti - am sa - lu - ta - ris

5. Un poco adagio

vl I Be - ni - gne fac

III. I. *Larghetto sostenuto* 2. *Lento*

Mi-se-re-re me-i vl I

1 3. *Adagio maestoso*

Ti-bi so-li pec-ca-vi vl I

1 4. *Allegro moderato*

Ne pro-ji-ci-as me Do-mi-ne la-bi-a

5. *Andante non tanto*

Be-ni-gne fac Do-mi-ne

FÜHRER, Robert: Drei Fasten Miserere quadragesimales, kurze u. leichte, für Sopran, Alt, Tenor, Bass, Orgel u. Hörner ad lib. Op. 210. — Kézirat. Dir-St.: 15 l., 8 db szólam: SATB, vl I, vl II, cor I—II, org. — m 41.

Másoló/poss.: Fr. Zsaskovszky (címke).

Andant:

126.

S Ky-ri-e e-lei-son, e-lei-son, e-lei-son

FÜHRER, Robert: Fest-Messe N° 2. in C, für 4 Singstimmen, 2 Violinen u. Orgel obligat. — Flöte, 2 Clarinetten, 2 Hörner, 2 Trompetten, Pauken, Bassposaunen, Contrabass u. Orgel nicht obligat. Op. 265. — Hamberg Lehmann. PNr. N. V. E. 85. (Cäcilia. Sammlung gediegener, leicht ausführbarer Kirchenmusik, hrsg. Julius Neidl. 44. Lief.) 17 db szólam: SATB, vl I, vl II, vlc + cb, org, fl, clar I, clar II, cor I, cor II, tr I, tr II, B trombone, timp, kézírásban: Dir-St.: [6] lev., 19 db szólam: fl, clar I, clar II, tr I, tr II, B trombone, timp, 3 S, A, T, B, 3 vl I, vl II, vlc + cb, org. — M 99/a.

A Dir-St. Zsaskovszky Ferenc kézírásával. — Másolói bejegyzések: F. H. 10/6 1873 (S), Klimesch (vl I).

Andante religioso

127.

vl I S Ky-ri-e

FÜHRER, Robert: Fest-Messe zur Feier der Kirchen-Einweihung. Pro Dedicazione vel Benedictione Ecclesiae. Für Sopran, Alt, Tenor, Bass, 2 Violinen, Viola, 2 Clarinetten, 2 Hörner oder Trompeten, Bombardon, Pauken, Violon, Violoncell et Organo. Op. 295. — Ried Kränzl. 13 db szólam: SATB, vl I, vl II, vla, vlc + cb, clar I, clar II, cor I—II, timp, org; kézírásban: Dir-St.: 10 l., 4 db szólam: vl I, vl II, vlc + cb. — M 123.

Másoló/poss.: Franz Zsaskovszky (címlap), egyéb másolói bejegyzés: Fine. Rasel (vl I).

128. **1. Maestoso** **2. Andante**

clar I Lau - da Si - on clar I

3. Maestoso animato

Ca - ro ci-bus clar I Ec - ce pa - nis

4. Andantino pastorale **Allegretto**

clar I solo Bo - ne pa - stor clar I

Marciale moderato

Da pa - cem clar I Pan - ge lin - gua

FÜHRER, Robert: Frohleichnamsmusik, enthaltend: Die 4 Stationen, sammt Da pacem Domine et Pangue lingua, für 4 Singstimmen u. kleiner Harmonie-Bgl., von 2 Clarinetten, Trompeten, Horn u. Bass-Posaune. Op. 263. — Ried Kränzl. 11 db szólam: SATB, clar I, clar II, cor I, cor II, tr I, tr II, B trombone. — m 47.

Poss.: Fr. Zsaskovszky (borító).

129. **1. Andante con moto** **2. Poco allegretto**

S Be - ne - dic - tus es vl I S

3. Moderato

Mi - se - re - re vl I

Da pa - cem Do - mi - ne

FÜHRER, Robert: 3 Gradual zum Sonntags-Gebrauche, für Sopran, Alt, Bass, Violinen u. ausgesetzter Orgel, nebst Tenor u. Horn ad lib. Op. 164. — Ried Kränzl. 8 db szólam: SATB, vl I, vl II, cb + org. cor I—II; kézírásban: Dir-St.: [2] lev., 6 db szólam: S, A, vl I, vl II, 2 vlc + cb. — G 52.

Másoló/poss.: Fr. Zsaskovszky (Dir-St., címlap), egyes szólamok Zsaskovszky Endre kézírásával.

130. **Andante divoto**

vl I S De - us om - ni - po - tens,

De - us om - ni - po - tens

FÜHRER, Robert: Graduale applicandum in Missa pro Rege a 4 Vocibus, 2 Violinis, Viola, 2 Obois vel Clarinetis, 2 Cornibus, 2 Trombis, Tympanis, Contrabasso et Organo. Authore Roberto Führer. — Kézirat. P: 4 l., 16 db szólam: 2 S, A, T, B, 2 vl I, vl II, vla, vlc + vlne, ob/clar I, ob/clar II, cor I—II, tr I—II, timp, org. — G 43.

Poss.: Fran. Zsaskovszky Regentis Chori Agriensis [1] 857 (P cimlapja).

131. *Andante* *Andante*

TI Chri-stus fa-ctus es pro no-bis TI Dex-te-ra Do-mi-ni

1. Adagio *2.*

TI An-ge-lus Do-mi-ni TI Cum tran-si-is-set sab-ba-tum

FÜHRER, Robert: Graduale et Offertorium pro Coena Domini „Christus factus est pro nobis” — „Dextera Domini”. Hymni pro S. Communione. 2 Responsoria ad Matut. Do[m]inicae Resurrectionis. A 4 virorum (2 Tenori, 2 Bassi) vocibus, composuit Robertus Führer. — Kézirat. Dir-St.: [1] lev., 4 db szólam: T I, T II, B I, B II. — G 48.

Másoló/poss.: Fr. Zsaskovszky Choridirectoris Agriae (cimlap).

132. *Andante* *Moderato*

Chri-stus fa-ctus est pro no-bis Dex-te-ra Do-mi-ni

Adagio con molto espressione

O sa-lu-ta-ris ho-sti-a

FÜHRER, Robert: Graduale et Offertorium pro Coena Domini „Christus factus” — „Dextera Domini”. Für Sopran, Alt, Tenor, Bass. (Ex l. Missa in D moll.) (Op. 253, 255.) — Kézirat. Dir-St.: [2] lev., 10 db szólam: 4 S, 2 A, 2 T, 2 B. — G 45.

Másoló/poss.: Fr. Zsaskovszky (Dir-St.)

133. *1. Andante* *2. Andante con moto*

TII S Ti-me-te S Ju-sto-rum

3. Maestoso

a-ni-mae vl I S Con-sti-tu-es

4. Allegro giusto

e-os vl I In om-nem ter-ram ex-i-ivit

5. Allegretto

6. Allegro con brio

7. Moderato

8. Andante

S Ju - stus ut pal - ma vl I T solo

Glo - ri - a vl I

S In - ve - ni Da - vid vl I

4

S Ve - ri - tas ve - ri - tas

FÜHRER, Robert: 16 Gradualien et Offertorien auf sämtliche Communfeste des Heiligen Jahres... für 4 Singstimmen, 2 Violinen, Viola, Contrabass u. Orgel obl. nebst 2 Oboen oder Clarinetten, Hörner oder Trompeten u. Pauken ad lib. 1—4. Lief. — Prag Berra. PNr. M. B. 1148—1151. P: 16, 18, 14, 14 1. — G 54., 18 db szólam: 2 S, 2 A, T, B, 2 vl I, vl II, vla, vlc + vlne, 2 org, timp, clar I, clar II, 2 cor I—II. — G 58.

Másoló/poss.: Fr. Zsaskovszky Regens Chori in Erlau (borító), Fr. Zsaskovszky [1]848 (előzék), további másolói bejegyzések: fine 1/8 1849 AZ (org), FZ 1848 (org), 7 5 1864 Czerny (clar II).

Adagio espressivo e divoto

134.

vl I

S O Ma - ri - a Vir - go pi - a

FÜHRER, Robert: Graduale für alle Feste der hl. Jungfrau Maria mit Sopran, Alt, Tenor, Bass, 2 Violinen, Viola, Contrabass u. Orgel. Op. 230. — Augsburg Böhm. PNr. 2321. 9 db szólam: SATB, vl I, vl II, vla, vlne, org; kézírásban: Dir-St.: [1] lev., 17 db szólam: 4 S, 2 A, T, B, vl I, vl II, vlc + cb, fl, clar I, clar II, clar I—II, cor I—II, org. — G 36.

Másoló/poss.: FZ. 17/1 1873 (Dir-St. vége), Fr. Zsaskovszky (címlap).

Adagio religioso e molto espressivo

135.

S O Ma - ri - a Vir - go pi - a

FÜHRER, Robert: Graduale in F (für sämtliche Marien-Feste des Jahres, v. de S[ancitissimo]) (O Maria Virgo pia v. Ave verum corpus) für Sopran, Alt, Tenor u. Bass, 2 Violinen, Viola, Contrabass, Violoncello u. Orgel obligat, nebst Flöte, 2 Oboen, oder Clarinetten u. 2 Hörner zu willkürlicher Benutzung. Op. 229. — [Wien Glögg]. PNr. F. G. 1074. 9 db szólam: S, A, T, vl I, vl II, vla, vlc + cb, cor I, cor II; kézírásban: Dir-St.: [1] lev., 6 db szólam: 2 S, A, T, B, org. — G 35.

Másoló/poss.: Franc. Zsaskovszky.

136. *Andantino* *Andante*

vl I S Sal-vum fac, sal-vum fac vl I

B solo Sa-cer - do - tes e - jus

FÜHRER Robert: Graduale u. Offertorium zu Fest - (Secundiz) — Messe. Für Sopran, Alt, Tenor u. Bass, 2 Violinen, Viola, Orgel, Bass u. Cello, Flöte, Clarinetten, Hörner, nebst ausgesetzter Orgel. Op. 1676. — Ried Kränzl. 1 db org-szólam; kézírásban: Dir-St.: [2] lev. — G 41.

Másoló/poss.: Fr. Zsaskovszky.

137. *Maestoso* *Allegro con brio*

vl I S In-vi-ctus he - ros Nu - mi - um

vl I S Po - su - i - sti Do-mi-ne

FÜHRER, Robert: Graduale u. Offertorium zum Feste des heil. Johann von Nepomuk, für 4 Singstimmen, 2 Violinen, Viola, 2 Oboen oder Clarinetten, 2 Hörner oder Trompeten, Pauken, Bass u. Orgel. — Prag Berra. PNr. M. B. 1200. 16 db szólam: SATB, vl I, vl II, vla, vlc + cb, ob I, ob II, cor I, cor II, tr I, tr II, timp, org; kézírásban: Dir-St.: [2] lev., 3 db szólam: S, vl I, org. — G 44.

Másoló/poss.: Fr. Zsaskovszky RegensChori (címlap).

138. *Grazioso più mobile* *Andantino*

vl I S Be-ne - dic - ta et ve - ne - ra - bi - lis es

vl I S Be - a - ta

B be - a - ta

FÜHRER, Robert: Graduale u. Offertorium zum Feste Mariä Heimsuchung. Für 4 Singstimmen, 2 Violinen, Viola, 2 Oboen oder Clarinetten, 2 Hörner, Contrabass mit Violoncell u. Orgel. — Prag Berra. PNr. M. B. 1198. 13 db szólam: SATB, vl I, vl II, vla, vlc + cb, ob I, ob II, cor I, cor II, cb + org, kézírásban: Dir-St.: [2] lev., 2 db szólam: S, vl I. — G 47.

Másoló/poss.: F. Zsaskovszky Regens Chori in Erlau (címlap), további másolói bejegyzések: Fine Agriae AZ. 10/11 1849 (Dir-St. vége), 17/8 1861 Cz. [= Czerny] (vl I).

139. *Andante*

vl I S Prop-ter ve-ri-ta-tem

vl I T I-II As-ump-ta est

FÜHRER, Robert: Graduale u. Offertorium zum Feste Mariä Himmelfahrt, für 4 Singstimmen, 2 Violinen, Viola, 2 Oboen oder Clarinetten, 2 Hörner, Contrabass mit Violoncell u. Orgel. — Prag Berra. PNr. M. B. 1186. 15 db szólam: SATB, vl I, vl II, vla, vlc + cb, ob I, ob II, cor I, cor II, tr I, tr II, timp, org; kézírásban: Dir-St.: [3] lev., 14 db szólam: S, A, 3 vl I, vl II, vlc + cb, fl, fg I, fg II, cor I, cor II, cor, B trombone. — G 46.

Másoló/poss.: FZsaskovszky RChori in Erlau (címlap), további másolói bejegyzések: FZ. 16/11 1849. Agrie (Dir-St. vége). Egyik vl I és vlc + cb szólam Zsaskovszky Endre kézírásával.

140. *Adagietto* *Andantino*

S Do-mi-ne di-xis me vlc+vlne vl I

S Tu-i sunt coe-li

FÜHRER, Robert: Graduale u. Offertorium. H. é. ny. n. PNr. 3890. 10 db szólam: S, A, B, vl I, vl II, vlc + vlne, clar I, clar II, cor I, cor II. — G 51.

A T-szólam hiányzik.

141. *Andantino* *Andante cantabile*

S Spe-ci-e tu-a et pulch-ri-tu-di-ne tu-a

vl I S A-ve-re-gi-na-re-gi-na coe-lo-rum

FÜHRER, Robert: Graduale u. Offertorium (zum Preis-Messe) für 4 Singstimmen, 2 Violinen, Viola, 2 Oboen, 2 Hörner, 2 Trompeten, Contrabass mit Violoncell u. Orgel. — Prag Berra. PNr. M. B. 1144. 16 db szólam: SATB, vl I, vl II, vla, vlc + vlne, 2 org, ob I, ob II, cor I, cor II, clarino I, clarino II; kézírásban: 2 Dir-St.: [2], [3] lev., 9 db szólam: SATB, vl I, vl II, vla, vlc + cb, org. — G 38.

Másoló/poss.: Fini. FZ. 10/11 [1]849 (egyik Dir-St.), FZ. 14/1 1871 (másik Dir-St.).

G 49. jelzet alatt. 14 db szólam: SATB, vl I, vl II, vla, vlc + vlne, ob I, ob II, cor I, cor II, clarino I, clarino II; kézírásban 5 db szólam: S, A, vl I, B trombone, timp.

142. **Andantino**
 vl I S Sal-vum fac, sal-vum fac ser-vum tu - um

Andante
 vl I B solo Sa-cer - do - tes e - jus

FÜHRER, Robert: Graduale u. Offertorium zur Secundiz-Messe. Op. 167b. — H. é. ny. n. 11 db szólam: SATB, vl I, vl II, vla, vln + org, fl, clar I—II, cor I—II, kézírásban: 1 vl I-szólam. — G 50.

A Graduale szólamai: S, A, B és a hangszerek, az Offertoriumé: T, B, és a hangszerek.

143. **1. Larghetto con espressione** **2. Maestoso**
 vl I S Glo-ri - o - sus De-us vl I S Mi - ra - bi - lis

3. Andantino
 vl I S Di - fe - xi - - sti ju - sti - ti - am

4. Allegro maestoso
 vl I S Af - fe - ren - tem

5. Andante
 vl I S Do - mi - ne

6.
 S De - si - de - ri - um

7. Larghetto **8. Allegro**
 a - ni - mae S Spe - ci - e S Fi - li - ae

re - gem in ho - no - re tu - o

FÜHRER, Robert: 16 Gradualien u. Offertorien auf sämtliche Communfeste des Heiligen... Für 4 Singstimmen, 2 Violinen, Viola, Contrabass u. Orgel obl... 5—8. Lief. — Prag Berra. PNr. M. B. 1152—1155. P: 11, 17, 18, 17 l. — G 55.

Poss.: Fr. Zsaskovszky Regens Chori in Erlau [1]848 (borító, ill. előzéklap).

A G 59. jelzet alatt. Kézirat. 15 db szólam: 2 S, A, T, B, 2 vl I, vl II, vla, vlc + vlne, clar I, clar II, cor I—II, timp.

Másoló/poss.: Fr Zsaskovszky, további másolói bejegyzések: FZ. 20/12 [1]848 (org, clar II), Fine Schön (timp), FZ 1848 (2 S), fine AZ 7/12 1848 (vlc + vlne).

144.

1. vl I S Os ju-sti

2. Allegro vivace S In vir-tu-te tu-a vl I

3. Allegretto S Be-a-tus vir S Ju-stus ut pal-

4. Allegro - ma vl I

5. Moderato assai S Au-di. au-di fi-li-a org. S Dif-

6. Andante grazioso fu-sa dif-fu-sa S Ec-ce sa-cer-dos

7. Allegro ma-gnus S Con-fi-te-bun-tur coe-li

8. Andante

FÜHRER, Robert: 16 Gradualien u. Offertorien auf sämtliche Communfeste des Heiligen... Für 4 Singstimmen, 2 Violinen, Viola, Contrabass u. Orgel obl... 9—12. Lief. — Prag Berra. PNr. M. B. 1156—1159. P: 15, 15, 12, 14 l. — G 56.

Poss.: Fr. Zsaskovszky (címlap).

A G 60. jelzet alatt. Kézirat. 16 db szólam: 2 S, A, T, B, 2 vl I, vl II, vla, vlc + cb, clar I, 2 clar II, cor I—II, B trombone, timp.

Másoló/poss.: Fr. Zsaskovszky (borító), további másolói bejegyzések: Fine Schön (clar I, vl II, vla), Fine AZ (clar II, egyik S), Fine FZ. Agriae [1]849/10/1 (cor, S, A, T), Fine FZ 17/7 1849 (timp), [1]849/10/1 Fine FZ (B).

1. Allegretto grazioso 2. Allegro giubiloso

145. S Al - le - lu - ja. al - le - lu - ja san - cti tu - i vl I

3. Largo appassionato

S Lac - ta - mi - ni in Do - mi - no S Chri - stus

4. Allegro risoluto 1

fa - ctus est vl I Pro - te - ge

5. Allegro moderato

Do - mi - ne vl I S Lau - da - te Do - mi - num

6. Largo 7.

Ste - tit an - ge - lus S O - cu - li om - ni - um

8. Allegro

vl I S Sa - cer - do - tes

FÜHRER, Robert: 16 Gradualien u. Offertorien auf sämtliche Communfeste des Heiligen... Für 4 Singstimmen, 2 Violinen, Viola, Contrabass u. Orgel obl... 13—16. Lief. — Prag Berra. PNr. M. B. 1160—1163. P: 15, 13, 15, 15 l. — G 57.

Poss.: Fr. Zsaskovszky RegensChori in Erlau (boritó).

A G 61. jelzeten kézirat. 18 db szólam: 2 S, A, T, B, 2 vl I, vl II, vla, vlc + cb, 2 org, clar I, clar II, cor I—II, tr, B trombone, timp.

Másoló/poss.: Fr. Zsaskovszky (boritó), fine FZ. 12/1 1849 (org), fine AZ [1]849/3 (másik org), Fine Schön (clar I—II, cor I—II, tr, timp, T, B, vl I—II, vla), Fine FZ 1849 9/3 (S), FZ 1849 10/3 (A), Fine 15/11 1855 M: Kneissel (vl I), FZ 1849/7/4 (vlc + cb).

Adagio maestoso

146. S Ky - ri - e, Ky - ri - e

FÜHRER, Robert: Grosse Messe in C, für 4 Singstimmen, 2 Violinen, Viola, 2 Oboen, 2 Hörner, 2 Tromp[eten], Flauto ad lib., Pauken, Violon-Cello u. Orgel. — Kézirat. Dir-St.: [13] lev., 21 db szólam: 2 S, A, T, B, 2 vl I, 2 vl II, vla vlne + vlc, org, fl, ob/clar I, ob/clar II, cor I, cor II, clarino I, clarino II, B trombone, timp. — M 99.

Másoló/poss.: FZsaskovszky (Dir-St. cimlapja), 16/3 1850 FZ (Dir-St. vége), további másolói bejegyzések: AZ. Agriae 15/3 1850 (B trombone), Fine Rasel (S), Rasel 28/2 1850 (vl I), Fine Rasel 24/2 1850 (vl I), Fine 10/3 1850 (T), Fine FZ 22/2 1850 (vla), AZ. 13/2 1850 (vlne), Fine FZ. 24/2 1850 (org).

147. *Andante*
 cor A S Ky - ri - e - lei - son

Offertorium. Adagio
 flügelhorn S O sa - lu - ta - ris

Allegro spiritoso
 S Tan - tum er - go

FÜHRER, Robert: Harmonie-Messe in Es, nebst Graduale, Offertorium u. Tantum. Für 1 Flöte, 2 Clarinetten, Flügelhorn, Althorn, Bariton-Tuba oder Posaune, 2 Horn, 2 Trompeten, Bombardon oder Bass-Posaune. Op. 188. — Innsbruck Grass. 12 db szólam: SATB, fl, clar I—II, cor I, A-cor, Bar-tuba, tr I—II, cor I—II, B-trombone + bombardon, kézírásban: Dir-St.: [1] lev. — M 126.

A kéziratban csak a Tantum ergo és a Graduale van meg. — Másoló/poss.: Franz Zsaskovszky (címke).

148. *1. Allegro maestoso*
 vl I S Hacc di - es

2. Allegretto spiritoso *3. Allegro animato*
 vl I S Ve - ni vl I

4. Allegro con brio
 B solo S Quem vi - di - stis vl I

S Ju - bi - la - te

FÜHRER, Robert: Hochfest-Offertorien. N° 1. Für das heilige Osterfest. . . . Op. 205. — Wien Exp. Cäcilia. PNr. N. V. E. 54., N° 2. für das hl. Pfingstfest. Exp. Cäcilia. PNr. N. V. E. 55., N° 3. für das hl. Weihnachtsfest. Exp. Cäcilia. PNr. N. V. E. 56., N° 4. für andere höhere Feste. Exp. Cäcilia. PNr. N. E. V. 57. 14 db szólam: SATB, vl I, vl II, clar I, clar II, cor I, cor II, tr I, tr II, timp, org; kézírásban: Dir-St.: [6] lev., 12 db szólam: 3 S, A, B, 3 vl I, 2 vlc + vlne, 2 B trombone. — O 70.

Egybekötött kiadvány. — Poss.: Fr. Zsaskovszky (címke), Zsaskovszky Endre kézírásával egy vlc-, ill. B-trombone-szólam.

149. *Andantino pastorale* 12

vi I S solo Stil - le
Nacht, heil' - ge Nacht

FÜHRER, Robert: Hymnus Pastoralis in G, Exultat hodie (Weihnachtslied: Stille Nacht) für Sopran Solo mit Chor, 2 Violinen, Viola, Contrabass u. Orgel — als Partiturbass obligat, Flöte, 2 Clarinetten, 2 Hörner ad lib. Op. 162. — Kézirat. 2 Dir-St.: [1], [1] lev., 29 db szólam: 2 S solo, 3 S, 2 A, 2 T, 2 B, org, 3 vl I, 3 vl II, 2 vla, 2 vlc + cb, 2 fl, 2 clar I—II, 2 cor I—II, org + cb. — m 29.

150. *Andantino con moto* 15

vi I S I - bant Ma - gi quem
vi - de - bant

FÜHRER, Robert: Hymnus Pastoralis in G. Pro Nativitate Christi Domini, vel Epiphania... für 4 Singstimmen, 2 Violinen, Viola, Flöte, 2 Clarinetten, 2 Hörner, (2 Fagotte), Contrabass, Violoncell u. Orgel. — Prag Hoffmann. PNr. 734. 14 db szólam: SATB, vl I, vl II, vla, vlc, fl, ob I, ob II, fg I—II, cor I—II, org; kézírásban: Dir-St.: [2] lev., 13 db szólam: 3 S, 3 A, 2 T, B, vl I, vlc solo, cb, org. — m 33. Másoló/poss.: Fr. Zsasskovszky (Dir-St. címlapja), FZ. 16/2 1874. Apatfalvae (Dir-St. vége).

151. *Maestoso* *Allegro*

S Do - mi - ne Do - mi - nus no - - - ster S Om - nis
ter - ra a - do - ra - te

FÜHRER, Robert: Kirchen-Compositionen für Sopran, Alt, Tenor u. Bass mit Orgel (ad lib.) Op. 216. Graduale u. Offertorium zu der Messe in A. — Wien Wessely-Büsing vormals H. F. Müller's Witwe. PNr. W. et B. 771. 5 db szólam: SATB, org. — G 53. Poss.: Fr. Zsasskovszky.

152. *Andantino tranquillo*

vi I S Ky - ri - e

FÜHRER, Robert: Kurze Land-Fest-Messe N° 1. In F. Für 4 Singstimmen, 2 Violinen, Horn, bezifferten Violon u. ausgesetzte Orgel. Op. 196. — Ried o/Ö Kränzl. 9 db szólam: SATB, vl I, vl II, vlc + vln + org, cor I, cor II; kézírásban: Dir-St.: [4] lev., 8 db szólam: 2 S, 2 vl I, vl II, vlc + vln, 2 clar I—II. — M 106.

A cimlapon Op. 196, a szólalokban Op. 197 áll! — Másoló/poss.: Fr. Zsaskovszky (cimlap), további másolói bejegyzés: Finis. 4/8 1863 (S).

153. **Adagio**

S Ky - ri - e Ky - ri - e

FÜHRER, Robert: Kurze Land-Fest-Messe N° 2. In Es. Für 4 Singstimmen, 2 Violinen, Horn, bezifferten Violon u. ausgesetzte Orgel. Op. 197. — Ried o/Ö Kränzl. 10 db szólam: SATB, vl I, vl II, vln + org, cor I, cor II, org. — M 105.

Poss.: Fr. Zsaskovszky (cimlap).

154. **Allegro**

vl I S Ky - ri - e e - lei - son

FÜHRER, Robert: 2. kurze Messe in C, für 4 Singstimmen, 2 Violinen, Bass u. Orgel. (2 Trompeten u. Pauken ad lib.), Flauto u. 2 Clarinetten als hülfstimmen. — Kézirat. Dir-St.: [4] lev., 18 db szólam: 3 S, A, T, B, 2 vl I, 2 vl II, vlc + cb, org, fl, clar I, clar II, clarino I, clarino II, timp. — M 117.

Másolói bejegyzések: 22/12 1856 [Czerny] (vl I), Zsaskovszky Endre kézírásával az egyik S. — Előadási bejegyzések: 24/6 1855, 15/7 1861, 7/5 1877, 30/9 1878, 3/6 1879, 17/5 1880, 29/9 1880, 5/5 1881.

155. **I. Moderato** **2. Andante**

S Ky - ri - e Ky - ri - e S Ky - ri - e Ky - ri - e

FÜHRER, Robert: 2 kurze Messen im kurzen u. leichter Style. Für Sopran, Alt, Bass, 2 Violinen u. Orgel obl., nebst beliebigem Tenor, Flöte, Clarinetten, Horn, Trompeten u. Pauken. I. in B. Op. 266. II. in D. Op. 267. — Wien Cäcilia. PNr. N. V. E. 101. ill. N. V. E. 102. (Cäcilia ...) 17 db szólam: SATB, vl I, vl II, vln, fl, clar I, clar II, cor I, cor II, tr I, tr II, trombone, timp, org; kézírásban: 3 db szólam: S, vl I, vl II. — M 116.

Másoló/poss.: Fr. Zsaskovszky (cimlap), Zsaskovszky (org).

156. **Larghetto**

vl I S solo Ky - ri - e e - lei - son

FÜHRER, Robert: Kurze Pastoral-Messe in C, nach den schönsten Pastoral-Motiven. Bearb. im leichten Styl für Sopran, Alt, Bass, 2 Violinen u. ausgesetzte Orgel obl., 2 Clarinetten, 2 Hörner, abwechselnd 2 Trompeten, Pauken u. Violon nicht obl., von Carl Högg. Ausg. mit Instrumental-Bgl. — Augsburg Böhm. PNr. 3889. 11 db szólam: S, A, B, vl I, vl II, vla I, org. clarino/cor I, clarino/cor II, vln, timp; kézírásban: 3 db szólam: clar II, org, trombone. — M 111.

Másoló/poss.: Franz Zsaskovszky DomCapellmeister in Erlau (cimke), a timp-szólam Zsaskovszky Endre kézírásával.

157. *Allegretto*

vl I S Ky - ri - e

FÜHRER, Robert: 2 kurze Pastoral Messe in A u. D., für 4 Singstimmen, 2 Violinen, Viola, Contrabass u. Orgel obligat, nebst 2 Clarinetten, 2 Hörner oder Trompetten, u. Pauken ad lib. Op. 46. — Kézirat. Dir-St.: 101., 45 db szólam: 4 S, 3 A, 3 T, 3 B, 3 vl I, 3 vl II, 3 vln, 3 vlc + cb, 3 org, fl, 3 ob I, 3 ob II, 3 tr I, 3 tr II, B trombone, 3 timp. — M 85.

Másoló/poss.: FZsaskovszky (Dir-St.), FZ 14/12 1849 (Dir-St. vége), további másolói bejegyzések: Fine FZ. 9/12 1850 (tr I), Rasel (A, T, B), Rašel (org). — Három különböző korú szólamanyag-réteg van.

158. *1. Con moto* *2. Andante*

S solo Li - be-ra me Do-mi-ne Li - be-ra me Do-mi-ne

3. Poco adagio

B Li - be-ra me Do-mi-ne

FÜHRER, Robert: 3 kurze u. leichte Libera me Domine. N° 1. Für Sopran- oder Tenor-Solo mit Orgel-Bgl. N° 2. Für Sopran u. Alt mit Orgel u. willkürlicher Bgl. von 2 Waldhörner. N° 3. Für Bass- oder Alt-Solo mit Orgelbgl. — Augsburg Böhm. PNr. 2515. — 3 db szólam: voce, cor, org. — m 28.

159. *Andante*

S Ky - ri - e Ky - ri - e

FÜHRER, Robert: Kurze u. leichte Litanei... für 4 Singstimmen, 2 Violinen, Bass u. Orgel, nebst 2 Clarinetten, 2 Trompeten u. Pauken. Op. 204. Einzig rechtmässige Original-Ausg. — Wien Cäcilia. PNr. N. V. E. 45. 12 db szólam: SATB, vl I, vl II, vln + org, clar I, clar II, tr I, tr II, timp. (Cäcilia. Sammlung gediegener leicht ausführbarer Kirchenmusik, hrsg, von Julius Neidl. Lief. 12.); kézírásban: Dir-St.: [5] lev., 5 db szólam: S, A, vl I, cb, org. — L 15.

Másoló/poss.: Fr. Zsaskovszky (borító).

160. *Andante*

S Ky - ri - e e - lei - son, e - lei - son. e - lei - son

FÜHRER, Robert: 4. kurze u. leichte Pastoral Messe in C Dur, für 4 Singstimmen, 2 Violinen, Bass u. Orgel obligat (nebst 2 Clarinetten, Flöte, 2 Hörner, 2 Trompetten u. Pauken ad lib.) nebst Directionstimme. Op. 252. — Kézirat. Dir-St.: [5] lev., 18 db szólam: 2 S, 2 A, T, B, 2 vl I, 2 vl II, cb + org, fl, cor I, cor II, clar I, tr I, tr II. — M 88.

A címlapon Wien Neidl kiadói adat is — feltehetően arról készített másolat. — Másoló/poss.: Fr. Zsaskovszky (cím), ill. Franz Zsaskovszky Dom Capellmeister in Erlau (borító), további másolói bejegyzések: 8/9 1863. Czerny (S), 25/11 1863. Czerny (org).

161. **I. Moderato in spirito** **Allegretto**

S Di - xit Do - mi - nus S Con - fi - te - bor ti - bi

Moderato

C Be - a - tus vir qui ti - met Do - mi - num

Allegro non tanto **Allegretto**

S Lau - da - te pu - e - ri S Lau - da - te Do - mi - num

Allegro **II. Moderato**

vl I S Ma - gni - fi - cat Lac - ta - tus

Moderato

S sum in his S Ni - si Do - mi - nus ae - di - fi - ca - ve - rit

Allegretto

S Lau - da Je - ru - sa - lem Do - mi - num

FÜHRER, Robert: Kurze u. leichte Vesper-Psalmen für 4 Singstimmen, 2 Violinen, Bass u. Orgel obl., 2 Clarinetten, 2 Trompetten u. Pauken ad lib. Zum Gebrauche für Landchöre. Op. 258. (Abt. 1—2.) — Wien Neidl. PNr. N. V. E. 79. 8 db szólam: SATB, vl I, vl II, vlc + cb, org; kézírásban: Dir-St.: [4] lev., 4 db szólam: clar I, clar II, tr/cor I—II, timp. — V 19.

Másoló/poss.: Fr. Zsaskovszky (címlap), Fine FZ (Dir-St. vége), további másolói bejegyzések: 23/10 1863 [Czerny keze] (clar I), 24/10 Czerny 1863, 17/10 1863 Czerny (timp).

A V 20/a jelzet alatt nyomtatott címlap, rajta sorozatcím: (Cäcilia. Sammlung gediegener, leicht ausführbarer Kirchenmusik, hrsg. von Julius Neidl. Lief. 38—39.), és kézírásos szólam. 8 db szólam: SATB, vl I, vl II, vlc + cb, org.

Másoló/poss.: Fr. Zsaskovszky (címlap), további másolói bejegyzések: 8/10 1863 Czerny[!] (S), 16/10 1863 [Czerny keze] (A), 25/10 1863 Czerny (B), fine. Raszel (vl I), fine Raszel 11/10 1863 (vl II).

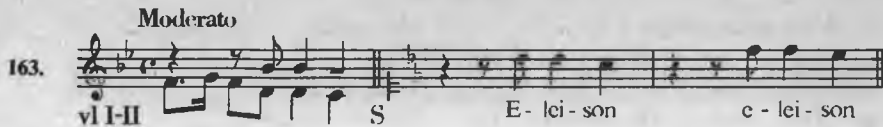
162. **Allegro non troppo**

S Ky - ri - e e - lei - son

FÜHRER, Robert: 6 kurze u. leichte Winter-Messen für 4 Singstimmen, 2 Violinen, Contrabass u. Orgel (2 Hörner oder Trompeten ad lib.) N° 1. in C. — Prag Berra. PNr. M. B. 1257. 10 db szólam: SATB, vl I, vl II, vlc + cb, cb + org, tr I, tr II, kézírásban: Dir-St.: [5] lev., 3 db szólam: fl, clar I, clar II. — M 110.

A Dir-St. a N° 1. és N° 2. misét együtt tartalmazza. — Másoló/poss.: FZsaskovszky (Dir-St. fejcíme), a Dir-St. Zsaskovszky Endre kézírása.

Moderato

163.

FÜHRER, Robert: 6 kurze u. leichte Winter-Messen für 4 Singstimmen, 2 Violinen, Contrabass u. Orgel (2 Hörner oder Trompeten ad lib.) N° 2. in B. — Prag Berra. PNr. M. B. 1258. 9 db szólam: SATB, vl I, vl II, vlc + cb, tr, org, kézírásban 3 db szólam: fl, clar I, clar II. — M 109.

Másoló/poss.: Franz Zsaskovszky (cimlap).

Allegro

164.

FÜHRER, Robert: 6 kurze u. leichte Winter-Messen für 4 Singstimmen, 2 Violinen, Contrabass u. Orgel (2 Hörner oder Trompeten ad lib.) N° 4. in G. — Prag Berra. PNr. M. B. 1260. 10 db szólam: SATB, vl I, vl II, vlc, cor I, cor II, org. — M 102.

Poss.: F. Zsaskovszky.

Allegro

165.

FÜHRER, Robert: 6 kurze u. leichte Winter-Messen für 4 Singstimmen, 2 Violinen, Contrabass u. Orgel (2 Hörner oder Trompeten ad lib.) N° 5. in D. — Prag Berra. PNr. M. B. 1261. 10 db szólam: SATB, vl I, vl II, vlc, tr I, tr II, org. — M 101.

No. 6. Andante

166.

No. 3. Andante

FÜHRER, Robert: 6 kurze u. leichte Winter-Messen für 4 Singstimmen, 2 Violinen, Contrabass u. Orgel (2 Hörner oder Trompeten ad lib.) N° 6. in E-moll. — Prag Berra. PNr. M. B. 1262, ill. M. B. 1259. 10 db szólam: SATB, vl I, vl II, vlc + cb, org, cor/tr I, cor/tr II; kézírásban: 3 S, 2 A, vl I, vl II, vlc + cb, fl, clar I, clar II, org. — M 83.

Előadási bejegyzések a borítóba: 16/11 1873, 14/11 1875, 13/11 1876, ill. a N° 1.-re vonatkozóan: 7/7 1877, 4/11 1878, 26/10 1879, 19/1 1885, 3/5 1886. a N° 2-re vonatkozóan: 4/11 1877, 7/11 1879, 6/2 1881. — A kézírásos szövegek túlnyomórészt Zsaskovszky Ferenc kézírásával. Az eredeti sorszámozás átszámozva: N° 6. = Missa N° 1., ill. N° 3. = Missa N° 2.

167. 1. Andante un poco allegretto 2. Andante

S Ky-ri-e e-lei-son S Ky-ri-e

FÜHRER, Robert: 2 kurze u. sehr leichte Messen, zum Gebrauch an Sonn- u. geringeren Festtagen, für Sopran Alt Tenor (ad lib.), Bass, 2 Violinen, 2 Trompeten, Orgel u. Violon. N° 1. Messe in C, Op. 201. — N° 2. Messe in D. Op. 202. — Wien Cäcilia. PNr. N. V. E. 35, ill. N. V. E. 36. (Cäcilia. Sammlung gediegener leicht u. ausführbarer Kirchenmusik, hrsg. von Julius Neidl, Lief. 3—4) 6 db szólam: 2 vl I, vl II, tr I, tr II; kézírásban: 11 db szólam: 2 S, A, 2 vlc + vln, fl, clar I, 2 clar II, trombone, timp. — M 107.

A szólamok néha csak az egyik, többségük pedig mindkét misét tartalmazza. — Másolói bejegyzések: 25/4 1861 [Czerny kézírása] (S), Zsasskovszky Endre kézírásával a fl, clar I—II, timp, vln-szólamok.

M 118. jelzet alatt a fenti műből további szólamok. 5 db nyomtatott szólam: SATB, vl I; kézírásban: 2 Dir-St.: [4], [3] lev. — Másoló/poss.: Fr. Zsasskovszky (címké, címlap), további másolói bejegyzések: FZ. 26/5 1861 (1. mise Dir-St. vége), FZ. 9/10 1860 (2. mise Dir-St. vége).

168. 1. Andante con moto 2. Maestoso

S Spe-rent in te vl I S solo Bo-num est

3. Allegretto vivo 4. Allegro

S De-us me-us es tu vl I S

5. Andante

E-xur-ge Do-mi-ne S Ad te le-va-vi

6. Allegro non tanto

S Do-mi-ne Do-mi-ne sal-vos fac nos

FÜHRER, Robert: 6 kurze u. 6 leichte Offertorien, zum Gebrauch an Sonn- u. geringeren Festtagen. Für Sopran, Alt, Tenor (ad lib.), Bass, 2 Violinen, 2 Trompeten (ad lib.), Orgel u. Violon. . . Op. 202. — Wien Cäcilia. PNr. N. V. E. 37. (Cäcilia. Sammlung gediegener, leicht ausführbarer Kirchenmusik, hrsg. von Julius Neidl, [1?] Lief.) 9 db szólam: org, SATB, vl I, vl II, tr I, tr II; kézírásban: Dir-St.: 10 l. 8 db szólam: 3 S, vl I, vln, fl, clar I, clar II. — O 66.

Másoló/poss.: FrZsasskovszky (címlap). — Előadási bejegyzések a borítón: 12/5 1885 I. sz., 2/5 1886 4—3. — Másoló/poss.: FZ (Dir-St. eleje), Fr. Zsasskovszky (borító), Zsasskovszky Endre kézírásával a fl és clar I—II szólam.

169. Allegretto Andantino

Do-mi-nus di-xit ad me Tu-a sunt coc-li

FÜHRER, Robert: Kurzes Graduale u. Offertorium auf das hohe Fest der Geburt unsers Herrn Jesu Christi, nach den schönsten Pastoral-Motiven. Bearb. im leichten Style, für Sopran, Alt, Bass, 2 Violinen u. — ausgesetzte Orgel obl., 2 Clarinetten, 2 Hörner u. Violon nicht obl. von Carl Högg. — Augsburg Böhm. PNr. 3890. 1 db org-szólám. Aug. mit Instrumental-Bgl. — O 64.

1. Andantino

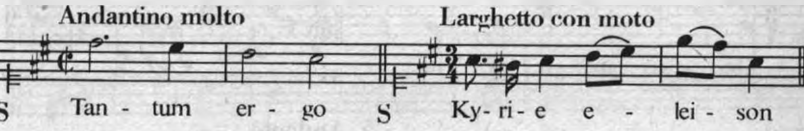
170.

2. Allegretto

FÜHRER, Robert: 1. u. 3. Land Messe in C u. B mit Offertorium u. Tantum ergo. Zum Sonn- u. Festtags-Gebrauche im kurzen u. leichten Styl für Sopran, Bass, 2 Violinen u. ausgesetzter Orgel — nebst Alt, Tenor, Flöte, 2 Clarinetten, 2 Trompetten, Violon u. Orgel, zur beliebigen Verstärkung. Op. 146 u. 148. — Kézirat. 13 db szólám: 2 S, A, T, B, 2 vl I, vl II, vlnc, org, fl, clar I—II, tr I—II. — M 98.

A cimlapon Ried o/Ö Kränzli kiadóí adat is — feltehetően arról készült másolat. — Másoló/poss.: Fr. Zsaskovszky Dom Capellmeister in Erlau (cimke), további másolóí bejegyzések: 12/3 1862 Cz[er]ny] (vl I), 10/3 1862 (vl II).

171.

FÜHRER, Robert: Land-Messe mit Offertorium u. Tantum ergo. Zum Sonn- u. Festtags-Gebrauche im kurzen u. leichten Styl. Für Sopran, Bass, Violinen, mit ausgesetzter Orgel nebst beliebiger Verstärkung mit Alt, Tenor, Flöte, Clarinetten, Trompeten u. Pauken. Op. 147. — Ried, auf Kosten des Herausgebers. 12 db szólám: SATB, vl I, vl II, vlnc, fl, clar I—II, tr I—II, timp, org; kézírásban 2 szólám: S, vl I. — M 125.

Poss.: Fr. Zsaskovszky.

172.

FÜHRER, Robert: Lateinische kurze Vocal-Messen für Sopran, Alt, Tenor u. Bass mit oder ohne Orgel-Bgl. N° 4. in Es. Eingerichtet mit 2 Violinen, Viola, u. Violon obl., 2 Clarinetten u. 2 Horne ad lib. von Gualbert Wälder. — Augsburg Böhm. PNr. 255 — 4. 13 db szólám: SATB, vl I, vl II, vla, vlnc, clar I, clar II, cor I, cor II, org. — M 122.

Poss.: Fr. Zsaskovszky (cimke).

Andante

173.

S Ky - ri - e Ky - ri - e

FÜHRER, Robert: Lateinische Messe N° 2. in A moll und C, für Sopran, Alt, Bass, u. Tenor ad lib., 2 Violinen, Contrabass u. Orgel obl., 2 Clarinetten u. 2 Hörner ad lib. — Augsburg Böhm. PNr. 3212—2. 11 db szólam: S, A, B, vl I, vl I, vln, org, clar I, clar II, cor I, cor II; kézírásban: Dir-St., 3 db szólam: S, A, vl I. — M 97.

Másoló/poss.: Fr. Zsaskovszky (borító), Fr. Zs. Agriae 17/7 1881 (Dir-St. vége).

Andante maestoso

174.

vl I S Ky - ri - e Ky - ri - e

FÜHRER, Robert: 1. Leichte Fest-Messe für Land- u. Stadthöre. Für 4 Singstimmen, 2 Violinen, Viola, Flöte, 2 Clarinetten oder Oboen, 2 Horn, 2 Trompeten, Pauken, Violon, Cello et Orgel. Op. 203. Einzig rechtmässige Original-Ausg. — Wien Cäcilia. PNr. N. V. E. 53. (Cäcilia . . . Lief. 16.) 14 db szólam: A, T, B, vl I, vl II, vla, fl, clar I, clar II, cor I, cor II, tr I, tr II, timp; kézírásban: Dir-St.: [6] lev., 7 db szólam: S, vl I, vl II, vlc + vln, vlc + cb, tr II, B trombone. — M 114.

Másoló/poss.: Fr Zsaskovszky (Dir-St.), további másolói bejegyzések: Rasel (S), a B trombone, vl II és vlc + cb Zsaskovszky Endre kézírása, Kozeluch (vlc + vln), AZ. 5/5 1863 (vlc + cb). — Előadási bejegyzések a borítón: 26/6 1862, 7/3 1863, 7/3 1870, 19/3 1874, 6/6 1876, 8/15, 1876, 29/6 1877, 5/6 1879.

175.

Moderato

vl I S Ky - ri - e Ky - ri - e

FÜHRER, Robert: Litaney für 4 Singstimmen, 2 Violinen, Viola, 2 Hörner (ad lib.), Contrabass u. Orgel. — Prag Berra. PNr. M. B. 1132. 13 db szólam: SATB, vl solo, vl I, vl II, vla, vln, org, clar solo, cor I, cor II; kézírásban: Dir-St.: [5] lev., 1 cb-szólam. — L 14.

Másoló/poss.: Fr. Zsaskovszky (címké), fine FZ 4/5 [1]850 (Dir-St. vége).

Andante maestoso

176.

S Ky - ri - e e - lei - son

FÜHRER, Robert: Litaniae Lauretanae für Sopran, Alt, Tenor, Bass, 2 Violinen, Violoncell-Contrabass, 2 Oboe, 2 Hörner abwechs. 2 Tromp., Pauken u. Orgel. Op. 129. — [Wien Glöggel]. PNr. F. G. 1053. 11 db szólam: SATB, vl I, vl II, vlc + cb, org, ob/clar, tr/cor, timp; kézírásban: Dir-St.: [3] lev., 2 db szólam: S, vl I. — L 13.

Másoló/poss.: Fr. Zsaskovszky (Dir-St.), a vl I-szólam Zsaskovszky Endre kézírása.

Moderato

177.

S Ky - ri - e e - lei - son

FÜHRER, Robert: *Lytanei N° 1. für Sopran, Alt, Tenor u. Bass, 2 Violinen, 2 Clarinetten, 2 Tromp., Pauken, Violon u. Orgel. Op. 159. — Kézirat. Dir-St.: 13 l., 13 db szólam: 2 S, A, T, B, 2 vl I, vl II, vln, org, clar I—II, tr I—II, timp. — L 16.*

Másolói bejegyzés: 15/3 1862 Cz [= Czerny] (vl I).

178. *Adagio maestoso*

S Ky - ri - e e - lei - son

FÜHRER, Robert: *Litanie N° 2. de B. M. V. Op. 198. — Kézirat. 14 db szólam: 2 S, A, T, B, vl I, vl II, cb, org, clar I, clar II, tr I, tr II, timp. — L 16.*

Másolói bejegyzések: 18 FZ 61 (egyik S), 25/5 1862 [Czerny] (másik S). — Az utóbbi szólamban hiányzik a szöveg.

179. *Andante*

S Ky - ri - e Ky - ri - e

FÜHRER, Robert: *Messe (2. Missa pro Coena Domini) für den Gründonnerstag. Op. 255. — Wien Cäcilia. PNr. N. V. E. 76. (Cäcilia ... Lief. 36.) 11 db szólam: SATB, vl I, vl II, org + vln, clar I, clar II, tr I, tr II; kézírásban: Dir-St.: 8 l., 10 db szólam: fl, 5 S, 2 A, vlc + cb, timp. — M 124.*

Másoló/poss.: Fr. Zsasskovszky (címlap), FineFZ. (Dir-St. vége), a fl és vlc + cb szólamok Zsasskovszky Endre kézírásával.

180. *Sostenuto*

S Ky - ri - e e - lei - son

FÜHRER, Robert: *Messe für den Heil. Charsamstag. (Sabbatum Sanctum) mit inbegriffen alle Choräle u. Vesper-Psalmen ... für 4 Singstimmen, 2 Violinen, Bass u. Orgel obl., nebst 2 Trompeten u. Pauken ad lib. — Prag Berra. PNr. M. B. 1164. 11 db szólam: SATB, vl I, vl II, vlc + cb, org, tr I, tr II, timp, kézírásban: Dir-St.: [3] lev., 3 db szólam: S, clar I, clar II. — M 100.*

Másoló/poss.: FZsasskovszky.

181. *Moderato* *Allegro*

S Ky - ri - e e - lei - son Lau - da - te Do - mi - num

Andante

S Ma - gni - fi - cat

FÜHRER, Robert: Messe für den Charsamstag. (2. Missa Sabbato Sancto.) Genau nach der Vorschrift des römischen Missal's. Leicht ausführbar für Land-Chöre. Op. 256. Einzig rechtmässige Original-Ausg. — Wien Cäcilia. PNr. N. V. E. 77. (Cäcilia... Lief. 37.) 7 db szólam: SATB, vl I, vl II, org; kézírásban: Dir-St.: 7 l., 7 db szólam: S, vl I, vl II, vlc + cb, cor I—II, tr I—II, timp. — M 113.

Másoló/poss.: Fr. Zsaskovszky (cimlap).

Kéziratban felfalálható tételek: N° 1. Laudate Dominum — choraliter unisono. — N° 2. Magnificat.

Andante un poco andante

182.
 B Ky - ri(e) S Ky - ri - e S Chri - stus

Andante deciso

 fa - ctus est pro no - bis S Dex - te - ra S Do - mi - ni

Adagio con molto espressivo

 S O sa - lu - ta - ris

FÜHRER, Robert: Messe für den heiligen Gründonnerstag (Coena Domini) sammt Graduale u. Offertorium. Für 4 Singstimmen, 2 Violinen, Viola, Bass u. Orgel obl. nebst 2 Oboen oder Clarinetten, Hörner oder Trompeten u. Pauken ad lib. — Prag Berra. PNr. M. B. 1185. 15 db szólam: SATB, vl I, vl II, vla, vlc + cb, org, ob I, ob II, cor I, cor II, tr I, tr II, kézírásban: Dir-St.: [5] lev., 4 db szólam: S, A, vl I, timp. — M 108.

Poss.: FZsaskovszky (Dir-St. fejcíme), a vl I és Dir-St. Zsaskovszky Endre kézírásával.

183.
 vl I S Ky - ri - e e - lei - son

FÜHRER, Robert: Messe in D für 4 Singstimmen, 2 Violinen, Viola, Flöte, 2 Oboen, 2 Fagotten, 2 Hörner, 2 Trompeten et Pauken, Bassposaune, Violoncell, Contrabass u. Orgel. — Prag Berra. PNr. M. B. 1142. 19 db szólam: SATB, vl I, vl II, vla, vlc + cb, fl, ob I, ob II, fg I, fg II, cor I, cor II, tr I, tr II, B trombone, timp; kézírásban: 5 db szólam: S, 2 vl I, clar I, clar II. — M 91.

Másoló/poss.: Fr. Zsaskovszky DomCapellmeister in Erlau (borító), további másolói bejegyzés: Rasel (vl I). — Előadási bejegyzések a borítón: Product. 1855 in Festo Purificationis, 1/7 1856, 27/6 1860, 5/7 1860.

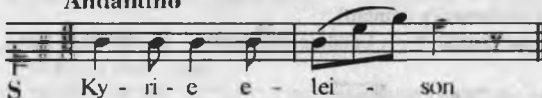
Andante con moto

184.
 S Ky - ri - e e - lei - son

FÜHRER, Robert: Messe in G, zur Installation... Frau Erzherzogin Marie Karoline... Für 4 Singstimmen, 2 Violinen, Viola, 2 Trompeten, Pauken, Orgel mit Contrabass u. Violonzell. — Prag Berra. PNr. M. B. 1140. 11 db szólam: SATB, vl I, vl II, vla, org, clarino I, clarino II, timp; kézírásban: Dir-St.: 13 l., 4 db szólam: fl, clar I, clar II, vlc + cb. — M 121.

Másoló/poss.: Fr. Zsaskovszky RegensChori b.d. Metrop. Kirche in Erlau (címlap), FZsaskovszky (Dir-St. eleje), fineFZ [1]849 8/11 (Dir-St. vége), AZ fine Agriae 7/10 1849 (clar I), Fine FZ 5/12 1849 (vlc/cb).

Andantino

185.

S Ky - ri - e e - lei - son

FÜHRER, Robert: 2. Messe in G für 4 Singstimmen, 2 Violinen (2 Oboen oder Clarinetten u. 2 Hörner ad lib.), Contrabass mit Violoncell u. Orgel. — Prag Berra. PNr. M. B. 1145. 11 db szólám: SATB, vl I, vl II, vlc + vln, ob/clar I, ob/clar II, cor I, cor II; kézírásban fl, cor I—II. — M 120.

Poss.: Zsaskovszky (címlap), a 2 kézírásos szólám Zsaskovszky Endre kézírásával.

Andante

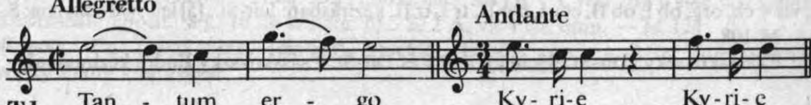
186.

S Ky - ri - e Ky - ri - e Ky - ri - e e - lei - son

FÜHRER, Robert: Messe in A für Sopran, Alt, Tenor u. Bass mit Orgel (ad lib.) Op. 216. — Kézirat. 6 db szólám: 2 S, A, T, B, org. — M 90.

A címlapon Wien bey Wessely kiadói feljegyzés — feltehetően erről készült a másolat. — Másoló/poss.: Fr. Zsaskovszky. További másolói bejegyzések: 28/10 1861 Czerny (S), 26/10 1861 (S), Czerny. 25/10 1861 (T, B).

Allegretto **Andante**

187.

T I Tan - tum er - go Ky - ri - e Ky - ri - e

Andante espressivo

Do - mi - ne Do - mi - nus no - ster

FÜHRER, Robert: Messe sammt Graduale — Offertorium u. Tantum ergo. Für 4 Männerstimmen in Solo u. Chor. Op. 158. — Ried Kränzl. P: 26 l., 4 db szólám: T I, T II, B I, B II. — G 40.

Az anyagban Zsaskovszky kezétől származó ceruzás húzások.

Grave

188.

vl I S Ky - ri - e e - lei - son

FÜHRER, Robert: Missa brevis N° 1. in C. a 4 vocibus, 2 violinis, viola, violone-cello, et organo obligato (flauto, 2 clarinetti, 2 corni ad lib.) a Roberto Führer. — Kézirat. Dir-St.: [4] lev., 15 db szólám 2 S, A, T, B, 2 vl I, vl II, vla, vlc + cb, clar I, clar II, cor I, cor II, org. — M 87.

Másoló/poss.: Fr. Zsaskovszky RChori (borító), további másolói bejegyzések: fine AZ. 13/8 1855 (Dir-St. vége), fine AZ 5/1 1855 (org), I. P. [= Pokorny] 1855 Altist (B), 26/10 1855 (vl I). — Előadási bejegyzések a borítón: Product. 28/10 1855, 30/3 1856, 10/10 1857, 3/9 1860. — A borítón München Aibl kiadásjelzés, feltehetően erről készült a másolat.

189. *Andante*

vl I S Ky-ri-e vl I Ky-ri-e

FÜHRER, Robert: Missa Seraphica N° 7. in B a 4 vocibus, 2 violinis, contrabasso et organo obl. — (2 Clarinetis, 2 cornibus, 2 clarinis, et tympanis ad lib.) — Kézirat. Dir-St.: 71., 17 db szólam: 2 S, 2 A, T, B, 2 vl I, vl II, 2 org + vne, clar I, clar II, clarino I—II, cor I—II, timp, org. — M 127.

Másoló/poss.: Fr. Zsaskovszky (címké), további másolói bejegyzések: Fr. Zs. 16/6 1880 Apátfalvae (Dir-St. vége), Fr. Zs. Apátfalvae, 20/7 1880 (org.), 20/2 1859. Czerny (vl I), Fr. Zs. 20/7 1880 (vl I), Zsaskovszky Endre kézírásával a fúvós szólamok, a timp, egyik A, T, B, org + vne szólam.

190. *I. Andante poco sostenuto* 2.

S Ky-ri-e e-lei-son S Ky-ri-e Ky-ri-e

vl I Ky-ri-e e-lei-son

FÜHRER, Robert: 2 Missae de 8 Beatitudinibus. Die 8 Seligkeiten. N° 1. Missa in D. N° 2. Missa in B. sammt Tantum ergo u. Offertorium, für Sopran, Alt, Tenor ad lib., Bass, 2 Violinen, Contrabass u. Orgel obl., — nebst 2 Clarinetten, 2 Trompetten u. Pauken ad lib. Op. 208. — Leipzig Dr. Röder. PNr. J. G. 2. 13 db szólam: SATB, vl I, vl II, vne, clar I, clar II, cor I, cor II, tr I, tr II; kézírásban 4 db szólam: S, vl I, vlc + cb, timp. — M 89.

Másoló/poss.: Fr. Zsaskovszky (borító). — Előadási dátumok a borítón: N° 1. 3/9 1876, 13/5 1877, 21/7 1878, 17/4 1884., N° 2. 27/7 1879.

191. *1. Andantino* 2. *Andante*

S Ky-ri-e e-lei-son S Ky-ri-e Ky-ri-e

vl I S Ky-ri-e

3. *Adagio ma non tanto*

FÜHRER, Robert: 3 Missae seraphicae, Messen in C. F. Es. (Die 8 Seligkeiten.) Für 4 Singstimmen, 2 Violinen u. Orgel obl., nebst 2 Clarinetten, 2 Trompetten oder Horn, Pauken u. Contrabass ad lib. Op. 208. — Kézirat. Dir-St.: [13] lev., 19 db szólam: 3 S, 4 A, T, B, 2 vl I, vl II, cb, org, fl, clar I, clar II, tr I—II, timp. — M 112.

Másoló/poss.: Franc. Zsaskovszky DomCapellmeister in Erlau (borító). Zsaskovszky Endre kézírásával a fúvósszólamok, valamint a 2—3. mise Agnus-tétele a Dir-St.-ben. — Előadási dátumok a borítón: I. 7/5 1876. II. 25/7 1875, 17/8 1879, 10/10 1879.

1. Larghetto con espressivo 2. Andante

192. 3. Andante poco più moto

T Ky - ri - e vl I S Ky - ri - e

4. Andante

B Ky - ri - e S Ky - ri - e

FÜHRER, Robert: 4 Missae seraphicae. N° 1. in H-moll—D-dur. N° 2. in B. N° 3. in D. N° 4. in D. — Augsburg Böhm. PNr. 2590—1, 2375—1, 2360—2, 2665—5, 2680—6. 16 db szólam: CATB, vl I, vl II, vla, vlne, ob/clar I, ob/clar II, cor I, cor II, clarino I, clarino II, timp, org; kézírásban: Dir-St.: 391., 2 db szólam: vl I, vl II. — M 128.

A borítón Zsaskovszky-féle és az eredeti számozás táblázata: N° 1. = Führer N° 1., N° 2. = Führer N° 2., N° 3. = Führer N° 5., N° 4. = Führer N° 6.

Másoló/ poss.: Fr. Zsaskovszky (címlap), további másolói bejegyzések: fine. AZ. (4. mise Dir-St. vége), 22/11 1859 Czerny (vl I, 3. mise vége).

1. Andantino 2. Larghetto

193. 3. Andante

S Ky - ri - e - e - lei - son vl I

S Ky - ri - e S Ky - ri - e vl I

4. Allegro moderato

S Ky - ri - e e - lei - son

FÜHRER, Robert: 4 Missae Seraphicae, N° 3, 8, 9, 10. zum Sonn- u. Festtags-Gebrauch. Für 4 Singstimmen, 2 Violinen, Viola, 2 Clarinetten, 2 Hörner, Contrabass, Violoncell u. Orgel. — Kézirat. 14 db szólam: 2 S, A, T, B, 2 vl I, vl I, vla, vlne + org, clar I, clar II, cor I—II, timp. — M 92.

A címlapon kiadói feljegyzés: Augsburg bei Böhm — feltehetően erről készült másolat. — Másoló/poss.: Fr. Zsaskovszky (borító), további másolói bejegyzések: FZ 27/1 1859 (S), 22/6 1860 Czerny (S), FZ. 15/2 1859 (T), AZ. 2/15 1859 (B), 29/1 1859 (vl I), 20/6 1860 (vl I).

1. Larghetto 2. Andante

194. 2. Andante

S O sa - lu - ta - ris ho - sti - a S O sa - lu - ta - ris

3. Poco adagio

ho - sti - a S O - sa - lu - ta - ris ho - sti - a

4. Con moto

S O sa - lu - ta - ris ho - sti - a S O sa - lu -

5. Lento

6. Andantino

ta - ris S O sa - lu - ta - ris ho - sti - a

FÜHRER, Robert: 6 O salutaris hostia für Sopran, Alt, Bass u. ausgesetzte Orgel ... — Augsburg Böhm.
PNr. 2550. 4 db szólam: SAB, org. — m 31.

Poss.: Fr. Zsaskkovszky (cimlap).

1. Andante con moto

195.

vl I C Be - a - ti mun - do cor - de

2. Andante con moto

vl I A solo Be - a - ti vl I

3. Andante

S Be - a - ti, be - a - ti vl I

4. Adagio non tanto

S Be - a - ti vl I

5. Andante quasi allegretto

S Be - a - ti vl I

6. Adagio

S Be - a - ti vl I

S Be - a - ti, be - a - ti

FÜHRER, Robert: 6 Offertoria a 4 vocibus (T. ad lib.) 2 violinis (2 Clarinetis, 2 Trombis vel Cornibus non obligatis), Basso et Organo. Op. 208. — Kézirat. P: 11 l., 14 db szólam: 2 C, A, T, B, 2 vl I, vl II, vlc + cb, cb + org, clar I, clar II, cor I—II, org. — O 77.

Másoló/poss.: Fr. Zsasskovszky (címlap), további másolói bejegyzés: Fine Rasi (org), az egész P Zsasskovszky Ferenc kézírása.

Adagio non tanto

196.

S A-ve Ma-ri - a org solo

FÜHRER, Robert: Offertorien für die Advent-Sonntage zum Gebrauche der Stadt- u. Landchöre. N° 4. Ave Maria für 4 Singstimmen, 2 Violinen, Viola, 2 Hörner, Contrabass u. Orgel. Op. 9. — Prag Hoffmann. PNr. 78. 11 db szólam: SATB, vl I, vl II, vla, cb, cor I, cor II, org; kézírásban: Dir-St.: [2] lev., 6 db szólam: 2 S, A, 2 vl I, vlc + cb. — O 65.

Másoló/poss.: Fr. Zsasskovszky (címlap), további másolói bejegyzések: Finis Schön (S), 17/8 1861 Czferny] (vl I).

1. Moderato 2. Allegretto 3. Moderato

197.

S Bo-num est S Lau-da a-ni-ma Spe-rent in te

4. Andante

S Tu es De-us

FÜHRER, Robert: 4 Offertorien . . . für 4 Singstimmen u. Orgel. Op. 219. — Kézirat. P: [2] lev. — O 61. Poss.: Fr. Zsasskovszky (címké), a P Zsasskovszky Endre kézírása.

1. Allegro 2. Allegro

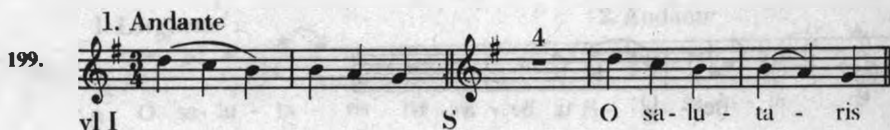
198.

S Be-ne-di-xi-si Do-mi-ne S De-us. De-us,
tu con-ver-tens

FÜHRER, Robert: 2 Offertorien in C — A. „Benedixisti Domine terram” — „Deus tu convertens”. Für 4 Singstimmen, 2 Violinen, Contrabass u. Orgel. Op. 7—8. — Kézirat. 8 db szólam: SATB, vl I, vl II, cb, org. — O 74.

Másoló/poss.: Fr. Zsasskovszky Domkapellmeister in Erlau (címké).

1. Andante

199.

vl I S O sa-lu-ta-ris

FÜHRER, Robert: 2 Offertorien „O salutaris hostia”. Duetto a Canto et Alto, 2 Violinis, Violoncello, Contrabasso et Organo. — Kézirat. 2 Dir-St.: [1], [1] lev., 6 db szólam: S, A, vl I, vl II, vlc + cb, org. — O 69.

Másoló/poss.: Fran. Zsaskovszky, az egyik Dir-St. Zsaskovszky Endre kézírásával. — A 2. offertorium nincs benn a kottában!

200.

1. Sostenuto 2. Moderato

S Sca - pu - lis su - is S Me - di - ta - bor in man - da - tis

3. Maestoso 4. Allegro non tanto

Ju - sti - ti - ae Do - mi - ni S Lau - da - te Do - mi - num

5. Moderato 6. Sostenuto

S Con - fi - te - bor ti - bi S Im - pro - pe - ri - um ex - pe - cta - vit cor

FÜHRER, Robert: 6 Offertorien pro Dominicis Quadragesimae. Für 4 Singstimmen u. Orgel. Op. 169. — Kézirat. Dir-St.: [2] lev., 4 db szólam: SATB. — O 75.

Másoló/poss.: Fr. Zsaskovszky (címké), Zsaskovszky Endre kézírásával a T és B szólamok.

201.

1. Andante lento 2. Larghetto

vl I S Ad te Do - mi - ne vl I

Do - mi - ne Do - mi - nus no - ster

FÜHRER, Robert: Offertorium N° 1. in A moll (Ad te Domine levavi) für 4 Singstimmen, 2 Violinen, Viola u. Orgel obl. — (2 Clarinetten, 2 Hörner u. Flöte ad lib.) Op. 6. — 2. SEYFRIED, Ignaz: Graduale N° 3. in G (Domine, Dominus noster) für 4 Solo-Singstimmen allein — oder mit Bgl. von 2 Violinen, Viola u. Bass ad lib. — Kézirat. Dir-St.: [2] lev., 12 db szólam: 2 S, A, T, B, 2 vl I, 2 vl II, 2 cb, org. — O 73.

Másoló/poss.: Fr. Zsaskovszky (címké), Zsaskovszky Endre kézírásával a vl I és org-szólam.

202.

Larghetto un poco andante

6

vl I S Sub tu - um prae - si - di - um

FÜHRER, Robert: Offertorium für alle Feste der hl. Jungfrau Maria, mit Sopran, Alt, Tenor, Bass, 2 Violinen, Viola, Contrabass u. Orgel. — Augsburg Böhm. PNr. 2362, ill. 2364. 9 db szólam: SATB, vl I, vl II, vla, vlne, org: kézírásban: Dir-St.: [2] lev., 10 db szólam: 2 S, 2 A, vl I, vl II, vlc + cb, org, clar I—II, cor I—II. — O 62.

Másoló/poss.: Fr. Zsaskovszky (borító), további másolói bejegyzés: FZs. 18/1 1873 (Dir-St. vége).

Adagio non tanto

203.

S A - ve Ma - ri - a

FÜHRER, Robert: Offertorium für die Advent-Sonntage zum Gebrauche der Stadt- u. Land-Chöre. N° 4. Ave Maria. Für 4 Singstimmen, 2 Violinen, Viola, 2 Hörner, Contrabass u. Orgel. Op. 9 — Prag Hoffmann. PNr. 78. 11 db szólam: SATB, vl I, vl II, vla, cb, org solo, cor I, cor II; kézírásban: Dir-St.: [2] lev., 6 db szólam: 2 S, A, 2 vl I, vlc + cb. — O 65.

Másoló/poss.: FZsaskovszky (címlap), további másolói bejegyzések: Finis. Schön (S), 17/8 1861; Cz[erny] (vl I).

1. Moderato animoso 2. Moderato

204.

vi I Lau-da a - ni-ma me-a vi I

3. Allegro giusto

S Be - a - ti S Con-fi - te-bor ti - bi Do-mi-ne

FÜHRER, Robert: 3 Offertorium zum Sonntags-Gebrauche, für Sopran, Alt, Bass, Violinen u. ausgesetzter Orgel, nebst Tenor u. Horn ad lib. Op. 165. — Ried Kränzl. 9 db szólam: S, A, T, vl I, vl II, vln + org, cor I, cor II, org; kézírásban: Dir-St.: [2] lev., 6 db szólam: S, A, vl I, vl II, 2 vlc + vln. — O 71.

A B-szólam hiányzik. — A címlapon Op. 165, az énekszólamokon Op. 164. áll. — Másoló/poss.: Fr. Zsaskovszky Dom-Capellm. (borító), egyik vlc + vln-szólam Zsaskovszky Endre kézírásával.

Allegro maestoso

205.

vi I S

Der Hei - land ist er - stan - den

FÜHRER Robert: Oster-Hymne (Auferstehungs-Lied) für Sopran, Alt, Bass, Violinen, Orgel, Trompeten u. Pauken obl., nebst Tenor, Flöte, Clarinetten, Violon u. Bombard ad lib. Op. 160. — Ried Kränzl. 34 db szólam: 2 S, 2 A, 2 T, 2 B, 2 vl I, 2 vl II, 2 vln, 2 org, 2 fl, 2 clar I, 2 clar II, 2 cor I, 2 cor II, 2 tr I, 2 tr II, 2 B trombone, 2 timp; kézírásban: Dir-St.: [1] lev., 9 db szólam: 2 S, 2 A, 2 T, 2 B, vl I. — O 60.

A Dir-St. Surrexit Christus hodie, ill. Laetamini in Domino szöveggel, ugyanezt tartalmazza a két kézírásos énekszólam is. — Másoló/poss.: Fr. Zsaskovszky (címlap).

FÜHRER, Robert: Pange lingua. Op. 274. → 702.

206. 1. Un poco adagio 17
 vl I S Huc pa - sto - res

2. Andante 15
 vl I S Ti - bi mi cha - re pu - si - o

FÜHRER, Robert: Pastoral Graduale u. Offertorium für 4 Singstimmen, 2 Violinen, Viola, 2 Oboen oder Clarinetten, 2 Hörner, Violoncell, Bass u. Orgel. — Prag Berra. PNr. M. B. 1094. 10 db szólam: SATB, vl I, vl II, vla, org, ob/clar I—II, cor I—II; kézírásban: Dir-St.: [2] lev., 3 db szólam: S, vl I, vlc + vlnc. — O 72.

Másoló/poss.: FZsaskovszky (Dir-St. eleje), FZ 16/11 1849 (Dir-St. vége).

207. 1. Allegretto grazioso 9
 vl I S Vi - de - runt, vi - de - runt

2. Maestoso con moto 1
 vl I S Tu - i sunt coe - li

FÜHRER, Robert: Pastoral-Graduale u. Offertorium (Viderunt omnes fines) zur kurzen Pastoral-Messe für 4 Singstimmen, 2 Violinen, Viola, Bass u. Orgel obl., nebst 2 Oboen oder Clarinetten, 2 Hörner oder Trompeten u. Pauken ad lib. — Prag Berra. PNr. M. B. 1169. 14 db szólam: SATB, vl I, vl II, vla, vlc + cb, cb + org, ob I, ob II, cor I, cor II, timp; kézírásban: Dir-St.: [1] lev., 11 db szólam: S solo, 6 S, 2 A, vl II, org. — G 37.

A kézírásos szólamok Zsaskovszky Ferenc kézírásával. — A címlapon ceruzával: Op. 47.

208. Larghetto 13
 vl I S Ky - ri -

e Ky - ri - e

FÜHRER, Robert: Pastoral-Messe. — Prag Berra. PNr. M. B. 1089. 20 db szólam: SATB, vl I, vl II, vla, vlc + cb, org, fl, ob I, ob II, fg I, fg II, cor I, cor II, clarino I, clarino II, B trombone, timp; kézírásban: Dir-St.: [9] lev., 3 db szólam: S, vl I, B trombone. — M 96.

Andante un poco allegretto

209.

vl I
S Ky - ri - e Ky - ri - e e - lei - son

FÜHRER, Robert: 3. Pastoral-Messe in C, für die Heilige Christnacht, sammt Offertorium im leichten kirchlich pastorellen Styl. Für Sopran, Alt, Bass, 2 Violinen u. ausgesetzter Orgel, — (nebst Tenor, Flöte, Violon, 2 Clarinetten, 2 Trompetten u. Pauken zur beliebigen Verstärkung). Op. 150. — Kézirat. 14 db szólam: 2 S, A, T, B, 1 vl I, vl II, vlne + org, fl, clar I, clar II, tr I—II, timp. — M 103.

A címlapon Ried Kränzl kiadói megjegyzés — feltehetően erről készült a másolat. — Másoló/poss.: Fr. Zsaskovszky DomCapellmeister in Erlau (cimke).

210.

1. Allegro 2. Allegro maestoso 3. Allegro vivo
S Freu - et euch in Gott O ein - zig Nacht
4. Allegro
vl I auf er - stan - den Di - xit Do - mi - nus
5. Allegro maestoso 6. Allegretto
a szöveg hiányzik! a szöveg hiányzik!

FÜHRER, Robert: 6 Predigt-Lieder für die verschiedenen Zeiten des Kirchenjahres... für Sopran, Alt, Bass, 2 Violinen, u. Orgel, nebst willkürlicher Benutzung 1 Tenor, Flöte, Clarinetten u. Trompeten. Op. 159. — Kézirat. Dir-St.: 4 l., 5 db szólam: fl, vl I, vl II, 2 org. — O 67.

A címlapon Op. 159, a szólamokon Op. 149. áll! — Másoló/poss.: Fr. Zsaskovszky.

211.

1. Allegro 2. Allegro
vl I S Re-gi-na coe-li vl I
S Re - gi - na coe-li

FÜHRER, Robert: 2 Regina Coeli in C und D. Für 4 Singstimmen, 2 Violinen, 2 Clarinetten, 2 Trompetten, Contrabass u. Orgel. Op. 262b. — [Ried Kränzl.] 9 db szólam: A, T, B, vl I, vl II, clar I, clar II, tr I, tr II; kézírásban: 7 db szólam: S, vl I, vl II, 2 vlc + cb, fl, timp. — m 43.

Másoló/poss.: Fr. Zsaskovszky, Zsaskovszky Endre kézírásával a vl I, fl, és timp-szólam.

O 63 jelzet alatt egy nyomtatott org- és egy kézírásos Dir-St. található!

Allegro vivo

212. Musical notation for 'Allegro vivo' in G major, 2/4 time. It features a treble clef and a key signature of one sharp (F#). The melody starts with a quarter rest, followed by a quarter note G, a quarter note A, a quarter note B, and a quarter note C. This is followed by a half note D, a half note E, and a half note F#. The piece concludes with a quarter note G. The lyrics 'Re - gi - na coe - li' are written below the notes. Above the staff, there are markings 'I' and 'cb'. Below the staff, 'vl I' is written under the first measure, and 'S' is written under the second measure.

vl I S Re - gi - na coe - li

FÜHRER, Robert: 2. Regina Coeli solenne in D dur, für 4 Singstimmen, 2 Violinen, 2 Viole, Flauto, 2 Oboen oder Clarinetten, 2 Fagotten, 2 Hörner, 2 Trompetten u. Pauken, Contrabass, Violoncell u. Orgel. Nebst Partitur-bass als Directionsstimme. — Kézirat. Dir-St.: [2] lev., 36 db. szólam: 5 S, 3 A, 3 T, 3 B, 3 vl I, 2 vl II, 2 vla, 3 vlc + vlne, fl, ob/clar I, ob/clar II, 2 fg I—II, 2 cor I—II, clarino I—II, 2 bombardon, timp, org. — m 48.

Másoló/poss.: Franz Zsaskovszky, további másolói bejegyzések: FZ. 8/5 1852 (Dir-St. vége), Förster (fl), FZ. 20/4 [1]852 (S, vl I, org), Raszel (S, A), 2/4 1866 (S, vlc + vlne), FZ (A), Ranzel (T, vl I).

H 2. 212

Allegro con brio

213. Musical notation for 'Allegro con brio' in C major, 2/4 time. It features a treble clef and a key signature of no sharps or flats. The melody starts with a quarter note C, a quarter note D, a quarter note E, and a quarter note F. This is followed by a half note G, a half note A, and a half note B. The piece concludes with a quarter note C. The lyrics 'E - le - git e - um Do - mi - nus' are written below the notes. Above the staff, there is a marking 'I'. Below the staff, 'vl I' is written under the first measure, and 'S' is written under the second measure.

vl I S E - le - git e - um Do - mi - nus

FÜHRER, Robert: Responsorium in C (Elegit eum Dominus) ad ingressam Imperatoris et Regis Ap. in Ecclesiam canendum, cum Versus et Resp., a 4 vocibus, 2 Violinis, viola, contrabass, cello, organo, 2 clarinetts, 2 clarino et tympano. — Kézirat. Dir-St.: [1] lev., 18 db szólam: 2 S, 2 A, T, B, 2 vl I, vl II, vla, vlc + cb, org, ob I, ob II, tr I, tr II, B trombone, timp. — m 36.

Másoló/poss.: Fr. Zsaskovszky (borító), Zsaskovszky Endre kézírásával egyik vl I-, és B trombone-szólam.

1. Moderato

2. Andante

214. Musical notation for '1. Moderato' and '2. Andante' in C major, 2/4 time. It features a treble clef and a key signature of no sharps or flats. The melody starts with a quarter note C, a quarter note D, a quarter note E, and a quarter note F. This is followed by a half note G, a half note A, and a half note B. The piece concludes with a quarter note C. The lyrics 'Sal - ve, sal - ve re - gi - na Sal - ve Re -' are written below the notes. Above the staff, there are markings 'I' and 'S'. Below the staff, 'vl I' is written under the first measure, and 'S' is written under the second measure.

vl I S Sal - ve, sal - ve re - gi - na S Sal - ve Re -

3. Moderato

Musical notation for '3. Moderato' in C major, 2/4 time. It features a treble clef and a key signature of no sharps or flats. The melody starts with a quarter note C, a quarter note D, a quarter note E, and a quarter note F. This is followed by a half note G, a half note A, and a half note B. The piece concludes with a quarter note C. The lyrics 'gi - na Sal - ve, sal - ve Re - gi - na' are written below the notes. Above the staff, there is a marking 'S'. Below the staff, 'S' is written under the first measure.

gi - na S Sal - ve, sal - ve Re - gi - na

FÜHRER, Robert: 3 Salve Regina für 4 Singstimmen, Violinen u. Orgel, nebst Clarinetten, Trompeten oder Horn ad lib. . . Op. 262a. — Ried Kränz. 11 db szólam: SATB, vl I, vl II, clar I, clar II, cor/tr I, cor/tr II, org; kézírásban: Dir.St.: [2] lev., 3 db szólam: S, vl I, vlc + cb. — m 38.

Másoló/poss.: Fr. Zsaskovszky.

Andante più animato

215. Musical notation for 'Andante più animato' in C major, 2/4 time. It features a treble clef and a key signature of no sharps or flats. The melody starts with a quarter note C, a quarter note D, a quarter note E, and a quarter note F. This is followed by a half note G, a half note A, and a half note B. The piece concludes with a quarter note C. The lyrics 'Ky - ri - e e - lei - son, e - lei - son' are written below the notes. Above the staff, there is a marking 'S'. Below the staff, 'S' is written under the first measure.

S Ky - ri - e e - lei - son, e - lei - son

FÜHRER, Robert: Secundiz Fest Messe in C. Missa Jubilaris. Für 4 Singstimmen, 2 Violinen, Viola, Contrabass, Violoncell, Flöte, 2 Clarinetten, 2 Hörner, 2 Trompetten, Bombardon, Pauken u. Orgel. Op. 167. — Ried Kränz. 16 db szólam: SATB, vl I, vl I, vla, vlc + org, fl, clar I, clar II, cor I, cor II, tr I, tr II, B trombone; kézírásban: 7 db szólam: 2 S, A, vl I, vl II, vlc + vlne, B trombone. — M 93.

Másoló/poss.: Fr. Zsaskovszky (borító), további másolói bejegyzés: 13/4 1862 Cz[erny] (S), Raszl (vlné). — Előadási bejegyzések a borítón: 3/6 1862, 13/5 1863, 5/5 1867, 22/V 1884 Ascensio.

M 95. jelzet alatt további szövegek. Nyomatott timp-, és org-szólam, kézírásban: Dir-St. — Utóbbi Zsaskovszky Ferenc kézírásával.

216.

1. Andante sostenuto

vl I S O Ma - ri - a

2. vl I S Do-mi-ne Do - mi-nus

3. Andante vl solo S O mi De - us

4. Poco adagio vl I B O mi De - us a - mor me - us

FÜHRER, Robert: 4 Solo-Offertorien. N° 1. Op. 240. — N° 2. Op. 241. — N° 3. Op. 242. — N° 4. Op. 243. — Wien Cäcilia. PNr. N. V. E. 62—65. (Cäcilia ...) 7 db szólam: S, B, vl solo, vl I, vl II, vla, vlc + cb; kézírásban: Dir-St.: [4] lev., 1 db vl I-szólam. — O 76.

Zsaskovszky Endre kézírásával való a Dir-St. — A 4 mű egybekötve.

217.

1. Adagio divoto e molto espressivo

S Ky - ri - e e - le - i - son vl I

2. Maestoso

3. Andante

S Ky - ri - e S Ky - ri - e e -

4. Allegro un poco moderato

lei - son S Ky - ri - e Ky - ri - e Ky - ri - e

FÜHRER, Robert: 8 Sonntags-Messen für 4 Singstimmen, 2 Violinen (2 Oboen u. 2 Hörner ad lib.), Contrabass mit Violoncell u. Orgel. — Prag Berra. — M 84.

N° 1. In Es. PNr. M. B. 1208. 13 db szólam: SATB, vl I, vl II, vla, vlc + cb, ob I, ob II, cor I, cor II, org; kézírásban: fl, S, org, Dir-St.: [3] lev.

N° 2. In G. PNr. M. B. 1209. 13 db szólam: SATB, vl I, vl II, vla, vlc + cb, ob I, ob II, cor I, cor II, org; kézírásban: fl, S.

N° 3. in B. PNr. M. B. 1210. 13 db szólam: SATB, vl I, vl II, vla, vlc + cb, ob I, ob II, cor I, cor II, org; kézírásban: fl, S.

N° 4. in C. PNr. M. B. 1211. 13 db szólam: SATB, vl I, vl II, vla, vlc + cb, ob I, ob II, tr I, tr II, cb + org; kézírásban: fl, S, vl I.

Egybekötötték a nyomtatott szövegek. — Másoló/poss.: Fr. Zsaskovszky RegensChori in Erlau (borító), további másolói bejegyzések: 24/4 1856 Kneis (vl I), Padala Ferencz (S).

Bekötött, kézírásos Dir-St.: [18] lev.

218. 5. Larghetto 6. Andante

A Ky - ri - e e - lei - son vl I

7. Andante

S Ky - ri - e vl II S Ky - ri -

8. Allabreve ma un poco moderato

- c S Ky - ri - e e - le - i - son

FÜHRER, Robert: 8 Sonntags-Messen für 4 Singstimmen, 2 Violinen, (2 Oboen u. 2 Hörner ad lib) Contrabass mit Violoncell u. Orgel. N° 5—8. — Prag Berra. — M 86. org/cb szólam: M 115.

N° 5. In A moll. PN. 1248. 12 db szólam: SATB, vl I, vl II, vla, vlc + cb, ob I, ob II, cor I, cor II; kézírásban: 5 db szólam: 2 S, A, vl I, fl.

N° 6. In F Dur. PNr. M. B. 1249. 12 db szólam: SATB, vl I, vl II, vla, vlc + cb, ob I, ob II, cor I, cor II; kézírásban 5 db szólam: 2 S, A, vl I, fl.

N° 7. In B Dur. PNr. M. B. 1226. 12 db szólam: SATB, vl I, vl II, vla, vlc + cb, ob I, ob II, cor I, cor II; kézírásban 3 db szólam: S, vl I, fl.

N° 8. In F Dur. PNr. M. B. 1173. 12 db szólam: SATB, vl I, vl II, vla, vlc + cb, ob I, ob II, cor I, cor II; kézírásban 3 db szólam: S, vl I, fl.

Közös borítóban, egy közös, kézírásos Dir-St.: [18] lev.

Másoló/poss.: FrZsaskovszky (címlapokon), további másolók: AZ [= Zsaskovszky Endre] 849/8/11 (6. mise végén), fine AZ 1849. 8/11 (7. mise végén).

Előadási bejegyzések: 26/3 1863, 16/4 1788, 23/9 1877 (közös borító), 28/10 1871 (N° 7. borítója), 8/11 1868 (7. mise).

219. 1. Allegro non tanto 2. 3. Allegro vivo

S De - us me - us es tu vl I In - tro -

i - bo in do - mum S Lae - ten - tur om - nes

4. Adagio non troppo 5. Andante con moto

S E - ri - pe me S Ver - ba me - a

6. Allegretto

per - ci - pe Bo - num est bo - num est

FÜHRER Robert: 6 Sonntags Offertorien . . . für 4 Singstimmen, 2 Violinen, 2 Hörner oder Trompetten, Violon u. Orgel. Op. 174. — Kézirat. 14 db szólam: 2 S, A, T, B, 2 vl I, vl II, vln, org, clar I, clar II, cor I—II, tr I—II. — O 68.

Másoló/poss.: Fr. Zsaskovszky (címké), másolók: 20/9 1866 [Czerny] (S); a clar II- és tr I—II-szólamok Zsaskovszky Endre kézírásával.

220. 1. Maestoso 2. Moderato

Ci - ba - vit e - os Lau - da Si - on

3. Animato 4. Moderato

Sit laus ple - na Huc ve - ni - te

FÜHRER, Robert: Stations-Hymnen bei der feierlichen Prozession am Frohnleichnamsfeste für 4 Singstimmen, 2 Violinen, 2 Clarinetten, 2 Horn, 2 Trompeten, Pauken u. Orgel. Op. 254. — Wien Exp. „Cäcilia”. PNr. N. V. E. 75. (Cäcilia, Lief. 35.) 13 db szólam: A, T, B, vl I, vl II, vln + org, clar I, clar II, cor I, cor II, tr I, tr II, timp; kézírásban: 2 Dir-St.: [2], [4] lev., 4 db szólam: 2 S, A, vln. — m 44.

Másoló/poss.: F. Zsaskovszky (fejcím). — A kézírásos címkén Zsaskovszky Ferenc kézírásával megjegyzés: Auch als Männerquartett arr.

FÜHRER, Robert: Tantum ergo in C. → 150.

221. 1. Allegretto 2. Maestoso con moto

S Tan - tum er - go Sa - cra - men - tum S Tan - tum

er - go Sa - cra - men - tum

FÜHRER, Robert: Duo Tantum ergo in C. B. A 4 vocibus, 2 violis, flauto, 2 clarinetti, 2 trombis, tympanis, violone, violoncell et organo (vel a 4 vocibus et organo). Op. 160. — Kézirat. P: [1] lev., Dir-St.: [1] lev., 15 db szólam: 3 S, 2 A, T, B, vl I, vl II, vln, vlc + cb, fl, clar I—II, tr I—II, timp. — m 34.

A fejcímiben Op. 146 áll! — Másoló/poss.: Franz Zsaskovszky (címlap). — Némely szólam másolója Zsaskovszky Endre.

222. 1. Allegretto 2. Maestoso con moto

S Tan-tum er-go Tan-tum er-go Sa-cra-

3. Allegretto

men-tum Tan-tum er-go Sa-cra-men-tum

FÜHRER, Robert: 3 Tantum ergo in C, A moll u. D. A 4 vocibus, 2 Violinis, 2 Clarinetis, 2 Trombis, tympanis, Contrabasso et Organo. — Kézirat. P: [2] lev., 15 db szólam: 2 S, 2 A, T, B, 2 vl I, vl II, cb + org, clar I, clar II, tr I—II, timp. — m 42.

Másoló/poss.: Fran. Zsaskovszky RChori Agriensis (címke). — A partitúrát Zsaskovszky Endre másolta.

223. 1. Andante con moto 2. Larghetto

S Tan-tum er-go Sa-cra-men-tum Tan-tum er-go

3. Andante 4. Un poco lento

Tan-tum er-go Sa-cra-men-tum Tan-tum er-go

FÜHRER, Robert: 4 Tantum ergo. Op. 218. — Wien Wesselly — Büsing (vormals H. F. Müllers Witwe). PN. W. et B. 772. 5 db szólam: SATB, org. — m 30.

Poss.: Fr. Zsaskovszky DomCapellmeister (címlap), kézírásos címlapon: Franz Zsaskovszky Dom Capellmeister in Erlau.

224. 1. Andante 2. Con moto 3. Allegretto

S Tan-tum er-go Tan-tum er-go Tan-tum

4. Andantino 5. Moderato

er-go Tan-tum er-go Tan-tum er-go

6. Moderato 7. Andante mosso 8. Allegro giusto

Tan-tum er-go Tan-tum er-go Tan-tum

9. Allegretto

er-go Tan-tum er-go

FÜHRER, Robert: 9 Tantum ergo pro dominicis et festis a 4 vocibus, 2 Violinis, Contrabass et organo obl., (2 Clarinetten, Clarinis et Tympanis ad lib.) 1—6. Tantum Op. 153. — 7—9. Tantum Op. 163. — Kézirat. 2 töredékes Dir-St., 9 db szólam: SATB, vl I, vl II, tr I—II, timp, org. — m 37.
 Másoló/poss.: Fr. Zsaskovszky.

225. **Allegro vivo**

Te De -
 - um lau - da - mus

FÜHRER, Robert: Te Deum in D solenne, für 4 Singstimmen, 2 Violinen, Viola, Contrabass, Flöte, 2 Clarinetten, 2 Hörner, 2 Trompetten, 2 Fagotte, Posaune, Pauken, Orgel u. Directionsstimme als Partiturbass. — Kézirat. Dir-St.: 6 p., 19 db szólam: 2 S, A, T, B, 2 vl I, vl II, vla, vlc + cb, ob/clar I, ob/clar II, tr I, tr II, cor I, cor II, trombone B, timp, org. — T 6.

A Dir-St. feliratán megjegyzés: zur Installation Ihr. kai. Hoheit Maria Carolina als Aebtissin in Prag. — 1 db Wien, Haslinger-féle nyomtatott fl-szólam, PN. T. H. 9718. — Másoló/poss.: FZsaskovszky (Dir-St. eleje), további másolói bejegyzések: Fine. Fz 28/5 1850 (Dir-St. vége), Franz Zsaskovszky DomCapellmeister in Erlau.

226. **Allegro vivo**

Te De -
 - um lau - da - mus

FÜHRER, Robert: Te Deum laudamus. Für 4 Singstimmen, 2 Violinen, Bass u. Orgel, nebst 2 Clarinetten, 2 Hörner, 2 Trompeten u. Pauken. Op. 206. — Wien, Ed. „Cäcilia”. PNR. N. V. E. 44. (Cäcilia . . . Lief. 11.) 13 db szólam: SATB, vl I, vl II, vln + org, clar I, clar II, cor I—II, tr I, tr II, timp; kézírásban: Dir-St.: [2] lev., 8 db szólam: 2 S, A, vl I, vla, vln + vlc, fl, trombone. — T 4.

Poss. a cimlapon: Fr. Zsaskovszky. — A szólamok többségét is Zsaskovszky Ferenc másolta.

227. **Moderato**

T I Te De - um lau - da - mus

FÜHRER, Robert: Te Deum laud. in C, für 2 Tenori u. 2 Bassi. Für Männerchor eingerichtet von Fr. Zsaskovszky. — Kézirat. 5 db szólam: T I, T II, B I, B II, org. — m 223.

Zsaskovszky Ferenc másolatai.

228. *Allegro vivo*

vi I S Te De - um lau - da - mus

FÜHRER, Robert: Te Deum laudamus zur Fest- (Secundiz)-Messe. Für Sopran, Alt, Tenor u. Bass, 2 Violinen, Viola, Basso, Cello et Organo, Flöte, Clarinetten, Hörner u. Trompeten. Op. 167d. — Ried Kränzl, nincs PNr. 12 db szólam: SATB, vl I, vl II, vla, vlc + vln, fl, clar I—II, cor I—II, tr I—II; kézírásban: Dir-St. [2] lev., 12 db szólam: 2 S, A, T, B, 2 vl I, vl II, vlc + cb, org, trombone B, timp. — T 5.
 Másoló/poss.: Fr. Zsaskovszky (címké), Zsaskovszky Endre kézírásával a Dir-St. és timp-szólam.

229. *1. Allegro*

vi I S Te De - um lau - da - mus

2. Allegro

vi I S Te De - um lau - da - mus

FÜHRER, Robert: 2 Te Deum in C. Für Sopran, Alt, Tenor, Bass, 2 Violinen u. Orgel, 2 Clarinetten, 2 Trompeten, Pauken u. Contrabass. Op. 154—155. — Kézirat. Dir-St. [4] lev., 13 db szólam: 2 S, A, T, B, 2 vl I, vl II, vln, clar I—II, tr I—II, timp, org. — T 3.

Másoló/poss.: Fr. Zsaskovszky (címlap), szólamok többsége is tőle való.

230. *1. Poco allegretto* *2. Andante con moto*

Ve - ni, ve - ni Ve - ni, ve - ni

san - cte Spi - ri - tus

FÜHRER, Robert: 2 Veni Sancte für 4 Singstimmen, 2 Violinen, Flöte, 2 Clarinetten, 2 Trompeten, 2 Hörner, Pauken, Violoncell, Contrabass u. Orgel. Op. 157. — Kézirat. Dir-St.: [2] lev., 18 db szólam: 2 S, A, T, B, 2 vl I, vl II, 2 vln, org, fl, 2 clar I—II, cor I—II, tr I—II, trombone B, timp. — m 45.

Másoló/poss.: Fr. Zsaskovszky (címké).

231. *Un poco allegretto*

Ve - ni Ve - ni Ve - ni

Coro I, T I solo coro II, T I solo coro I, T I

FÜHRER, Robert: Veni Sancte Spiritus in C, a duplici Choro Virorum. Doppel Chor für Männerstimmen. — Kézirat. Dir-St.: [1] lev., 16 db szólam: coro I: 2 T I, 2 T II, 2 B I, 2 B II, coro II: 2 T I, 2 T II, 2 B I, 2 B II. — m 27.

Másoló/poss.: Franz Zsaskovszky (borító).

232. *Moderato* *Moderato*

S Do-mi-ne ad ad-ju - van - dum B_{solo} Di - xit Do - mi - nus

Andante

vl I Con-fi - te - bor ti - bi

Allegretto *Moderato*

S Be - a - tus vir qui ti - met S Lau - da - te pu - e - ri

Moderato *Allegro*

S Lau - da - te Do - mi - num vl I Ma - gni - fi - cat

FÜHRER, Robert: Vesper N° 1. auf die Feste des Herrn u. männlicher Heiligen, für Sopran, Alt, Bass, Violinen u. ausgesetzter Orgel, nebst Tenor, Clarinetten, Trompeten oder Horn ad lib. Zum Gebrauch für Landchöre. Op. 260. — Ried Kränzl, nines PNr. 11 db szólám: SATB, vl I, vl II, clar I, clar II, cor/tr I, cor/tr II, org; kézírásban: 2 db szólám: timp, vlc+cb. — V 20/b.

Másoló/poss.: Fr. Zsasskovszky DomCapellmeister in Erlau (címke), Fr Zsasskovszky RChori in Erlau (címlap). — A kézírásos vlc+cb-szólámat Zsasskovszky Endre írta.

FÜHRER, Robert: 12 Vesper Hymnen. → 429.

FÜHRER, Robert: Vesperae. → 690.

233. *Allegro moderato* *Andante con moto*

vl I S Di - xit Do - mi - nus. S Con - fi -

Allegro moderato

te - bor vl I Be - a - tus vir

Allegro non tanto *Allegro*

S Lau - da - te pu - e - ri S Lau - da - te Do - mi - num

Andante

vl I Ma - gni - fi - cat

FÜHRER, Robert: *Vesperae breves de Dominica*. Für Sopran, Alt, Bass u. Orgel obl., nebst beliebigen Tenor, 2 Violinen, 2 Clarinetten u. Trompetten ad lib. Op. 178. — Kézirat. 8 db szólam: SATB, vl I, vl II, vln, org. — V 18.

Másoló/poss.: Fr. Zsaskovszky DomCapellmeister (címke), a szólamok többségét Zsaskovszky Endre írta.

234.

Allegro non tanto *Allabreve moderato*

S Di-xit Do-mi-nus org Con-fi - te - bor ti - bi

Allegro *Moderato*

S Be - a - tus vir qui ti - met B solo Lau-da te pu - e - ri Do-mi-num

Moderato *Maestoso*

S Lau-da - te Do-mi-num org S Ma - gni - fi - cat

FÜHRER, Robert: *Vesperpsalmen N° 4*... für Sopran, Alt, Bass u. Orgel, in leicht ausführbaren Stylen. — München Falter u. Sohn. PNr. F. et S. N° 715. 4 db szólam: S, A, B, org. — V 20/a.

Kézírásos borítón: *Vesperae breves de Dominica*... instrumentatae per Andr. Zsaskovszky. N° 1. kurze Vesper... Op. 258. — N° 2. Lateinische Vesper... N° 4. — N° 3. Vesper N° 1. auf die Feste des Herren... Op. 260. — N° 4. *Vesperae de Dominica*... Op. 178.

Kézírásos szólamok: T, vl I, vl II, vlc — Zsaskovszky Endre kézírásával; további 2 vl I, 2 vl II, vlc + vln. — Másolói bejegyzés: fine Rasel 1861 (vl I).

FÜHRER, Robert: *2 Vexilla regis*. → 702.

FÜHRER, Robert: *Vocal Te Deum*. → 7.

235.

1. Moderato 2. Moderato

C Sub-ve - ni - te San - cti C Qui La - za - rum re - su - sci - ta - sti

3. Moderato 4. Moderato

C Do - mi - ne quan - do C Ne re - cor - de - ris pec - ca - ta

GABRIELLI Tamás: *Responsoria post solemnem missam de Requiem ad castrum doloris persolvenda*... vocibus canto alto tenore basso, violone et organo. Authore Thoma Gabrielli. — Pesth lit. J. Schmid, nincz PNr. 6 db szólam: CATB, vln, org. — m 49.

Poss.: AWilt, 1839. — félig kivakarva és újabb poss-bejegyzés: ZA [= Zsaskovszky Endre]. — Kézírásos címlapon poss.: Fr. Zsaskovszky.

236. 14
 vlc solo S A - ve - ve - rum

GÄNSBACHER, Johann Baptist: Graduale „Ave verum”. — Kézirat. Dir-St.: 7 p., 8 db szólam: 2 S solo, T solo, vl I, vl II, vla, vlc solo, vlc + cb. — G 62.

A S-szólamokból hiányzik a szöveg! — Másoló: Fr. Zsaskovszky (Dir-St.).

237. Allegretto
 S Ky - ri - e e - le - i - son

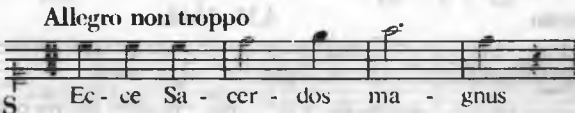
GÄNSBACHER, Johann Baptist: Messe in F für Sopran, Alt, Tenor, Bass, 2 Violinen, Violoncell, Contrabass u. Orgel; mit willkürlicher Bgl. von 2 Oboen oder Clarinetten, 2 Hörner, 2 Trompeten u. Pauken. Op. 45. Originale Ausg. — Augsburg Böhm. PNr. 696. 13 db szólam: SATB, vl I, vl II, ob/clar I, ob/clar II, cor I, cor II, clarino I, clarino II, org. — M 132.

Poss.: Franc. Zsaskovszky (címke).

238. Allegretto
 S Ky - ri - e Ky - ri - e

GÄNSBACHER, Johann Baptist: Missa in C a canto, alto, tenore et basso, 2 violini, Viola (2 Ob. oder Clarinetti), fagott, 2 Corni, 2 Trombi, Tympani, Violoncello, Contrabasso et Organo. Op. 41. — Kézirat. 20 db szólam: S, A, T, 2 B, 2 vl I, vl II, vla, vlc + cb, ob I, ob II, fg, cor I, cor II, clarino I, clarino II, timp, 2 org. — M 131.

Részben Zsaskovszky Endre kézírásával készült szólamok.

239. Allegro non troppo
 S Ec - ce Sa - cer - dos ma - gnus

GÄNSBACHER, Johann Baptist: Offertorium in C „Ecce Sacerdos magnus”, für 4 Singstimmen, 2 Violinen, 2 Clarinetten, 2 Trompetten, Pauken, Contrabass, Violoncell u. Orgel. Op. 39. — Kézirat. Dir-St.: [2] lev., 14 db szólam: SATB, vl I, vl II, vlc, clarino I, clarino II, clar I, clar II, trombone B, timp, org. — O 79.

Másoló/poss.: Fr. Zsaskovszky (címlap). — A Dir-St. Zsaskovszky Ferenc kézírásával készült.

240. **Andante**

S Di - li - gam te, te Do - mi - ne

GÄNSBACHER, Johann Baptist: Offertorium in A (Diligam te Domine) für Sopran, Alt, Tenor u. Bass, Violin Solo, 2 Violinen, Viola, (2 Oboen u. 1 Fagott ad lib.), 2 Trompeten, Pauken, Violoncell, Contrabass u. Orgel. Op. 44. — Kézirat. Dir-St.: [2] lev., 16 db szólam: SATB, vl solo, vl I, vl II, vla, vlc + cb, org, ob I, ob II, fg, clarino I, clarino II, timp. — O 80.

Másoló/poss.: finis 10/12 1850 AZ (S), Fine FZ. 28/11 1850 (vl solo), Fine 27/11 1850 [FZ] (vlc + cb).

241. **Adagio**

B solo In - cli - na Do - mi - ne au - rem tu - am

GÄNSBACHER, Johann Baptist: Offertorium (Inclina Domine) für Bass Solo, den 4 stimmigen Chor, 2 Violinen, Viola, Violoncell u. Contrabass, 2 Hoboen (od. Clarinetten), Fagott, 2 Hörner, 2 Trompeten, Pauken u. Orgel. Op. 43. — Wien Haslinger. PNr. T. H. 6053. (65. Lieferung der Kirchen-Musikalien.) 18 db szólam: B solo, SATB, vl I, vl II, vla, vlc + cb, ob I, ob II, cor I, cor II, clarino I, clarino II, timp, org, fg; kézírásban: Dir-St.: [2] lev., 2 db szólam: vl I, trombone B. — O 78.

Másoló/poss.: Fr. Zsaskovszky (Dir-St. és cimlap).

242. **Andante**

vla I solo B solo Do - mi - ne De - us sa - lu - tis me - ae

GÄNSBACHER, Johann Baptist: I. Offertorium in F für Basso solo u. Chor, mit Bgl. 2 Violinen, Viola, 2 Oboen oder Clarinetten, 2 Hörner, 2 Trompeten u. Pauken, Violoncell, Contrabass u. Orgel. Op. 33. — Wien [1825—26], Diabelli. PNr: D. et C. 2106. 17 db szólam: B solo, CATB, vl I, vl II, vla, vlc + cb, org, cor I, cor II, ob I, ob II, clarino I, clarino II, timp, org; kézírásban: Dir-St.: [2] lev. — O 81.

Másoló/poss.: F. Zsaskovszky RChori in Erlau (Dir-St. eleje), F. Zsaskovszky (cimlap).

243. **Allegro**

S Te De - um lau - da - mus

GÄNSBACHER, Johann Baptist: Te Deum laudamus in D, für 4 Singstimmen, 2 Violinen, Viola, 2 Clarinetten (1 Fagott u. 2 Bassposaune ad lib.), 2 Trompeten, Pauken, Contrabass, Violoncell u. Orgel. Op. 45. — Kézirat. Dir-St.: 6 p., 21 db szólam: 2 S, A, T, B, 3 vl I, 2 vl II, vla, vlc + cb, ob I, ob II, fl, clarino I, clarino II, fg, trombone B, timp, org. — T 7.

Másoló/poss.: Fr. Zsaskovszky (cimlap), másolói bejegyzés: FZ 1/12 1849 (Dir-St. vége).

GLUCK, Christoph Willibald: Hymnus aus Iphigenie in Tauris. → 711.

GLUCK, Christoph Willibald: Marcia aus Alceste. → 711.

Andante con moto

244.

 vl I S In te Do-mi-ne spe-ra-vi

GOTTHARD, J. P.: Offertorium (In te Domine speravi). Duetto für Sporan u. Tenor, 2 Violinen, Viola, Violoncell, Contrabass, 2 Hörner u. Orgel. Op. 67. — H. é. n. Autor. PNr. J. P. G. 103. 9 db szólam: S, T, vl I, vl II, vla, vlc, cb, cor I, cor II. — O 85.

Poss.: Fr. Zsaskovszky (borító).

Andante con moto

245.

 clar I S Sa-na me Do-mi-ne

GOTTHARD, J. P.: Offertorium (Sana me Domine). Für Sopran Solo, Chor, 2 Violinen, Viola, Contrabass, 2 Clarinetten, 2 Fagotti, 2 Hörner u. Orgel. Op. 65. — H. é. n. Autor. PNr. J. P. G. 106. 15 db szólam: S solo, SATB coro, vl I, vl II, vla, cb, clar I, clar II, fg I, fg II, cor I, cor II., kézírásban 2 db szólam: S coro, vl I. — O 86.

Másoló/poss.: Fr. Zsaskovszky (borító).

GUGLIELMI, Pietro Alessandro: Miserere. → 697.

Andante

246.

 vl I T Ky-ri-e e-lei-son

HAHN, Bernard: 3. Messe in A, für 4 Singstimmen, 2 Violinen, Viola, — 1 Flöte, 2 Clarinetten, 2 Fagotti auch in der Orgelstimme enthaltend, (2 Horn, 2 Trompetten, Pauken, 3 Posaunen ad lib.) — Violoncell, Contrabass u. Orgel. — Kézirat. Dir-St.: [8] lev., 23 db szólam: S, A, T, B, vl I, vl II, vla, vlc + cb, org, fl, clar I, clar II, fg I, fg II, cor I, cor II, trombone A, trombone T, trombone B, timp, tr I, tr II. — M 153.

Másoló/poss.: FZsaskovszky (Dir-St. eleje), fine Agriae 1849/4 (Dir-St. vége); további másolói bejegyzések: Schön (S), Raszel (T, B, vl I, vla, org).

Moderato

247.

 S Ky-ri-e e-ie-i-son

HAHN, Bernard: 4. Messe in C, für 4 Singstimmen, 2 Violinen, Viola, 2 Oboe, oder Clarinetten, Flöte ad lib. 2 Horn, Contrabass u. Orgel. — Kézirat. 16 db szólam: 2 S, A, T, B, 2 vl I, vl II, vla, cb, org, vlc + cb, fl, ob I, ob II, cor I—II, Dir-St.: [5] lev. — M 152.

Másoló/poss.: Fr. Zsaskovszky (borító), további másolói bejegyzések: Agriae AZ [= Zsaskovszky Endre] 2/6 1849 (Dir-St. vége), 7/5 1847 (S, T), 28/12 1856 (vl I). — Előadási bejegyzések: 21/10 1854, 9/6 1856, 7/8 1857 Producta (borító).

248.

Andante

S Ky - ri - e

HAHN, Bernard: 6. Messe in G moll, für 4 Singstimmen, 2 Violinen, Viola, 2 Clarinetten, 2 Hörner, Contrabass u. Orgel, als Partiturbass. (6. Sonntagsmesse.) — Kézirat. Dir-St.: [5] lev., 13 db szólam: SATB, vl I, vl II, vla, vlc+cb, ob I, ob II, cor I, cor II, org. — M 154.

Másoló/poss.: Fr. Zsaskovszky DomCapellmeister (Dir-St. eleje), további másolói bejegyzések: F. Z. 28/10 1852 Agriae (Dir-St. vége), FZ. 21/4 1852 (B), Förster (A), Rasel (vl II).

1. Maestoso

249.

vl I S Qui se-des Do-mi-ne

2. Allegro

vl II S Can - ta - te Do-mi - no

3. Alla breve

S Pan - ge lin - gua glo - ri - o - si

HAHN, Bernard: 3 Offertorien... für 4 Singstimmen, 2 Violinen, Viola, 2 Clarinetten, 2 Hörner, Contrabass u. Orgel obl., (2 Trompetten u. Pauken ad lib.) — Kézirat. Dir-St.: [4] lev., 19 db szólam: 2 S, A, T, B, 2 vl I, vl II, vla, 2 cb, clar I, clar II, cor I, cor II, clarino I, clarino II, timp, org. — O 89.

Másoló/poss.: Fr. Zsaskovszky (Dir-St. vége, ill. cimlap).

Andante

250.

T I Ky - ri - e e - lei - son

HASLINGER, Tobias: Vocalmesse für 2 Tenore u. 2 Bässe mit Vermehrung von Chor-Stimmen nach Beschaffenheit des Ortes... N° 2. — Wien [1829—30] Haslinger. PNr. T. H. 5422. P: 56 p. — M 168.

Poss-bejegyzés: Pro Choro Ecclesiae Metr. Agriae procurata 1846 (cimlap).

Adagio

251.

vl I-II S A - ve Ma - ri - a

HAUPTMANN, Lorenz: Ave Maria in F. Duetto für Sopran u. Alt Solo mit Bgl. von 2 Violinen, Viola, Bass u. Orgel. Op. 20. — Wien Glögl. PNr. F. G. 802. c. (Kirchen Musik-Archiv... Jg. 1. Lief. 2.) 7 db szólam: S, A, vl I, vl II, vla, vlc+cb, org; kézírásban: Dir-St.: [2] lev., 7 db szólam: S, A, vl I, vl II, vla, vlc+cb, org. — m 65.

Másoló/poss.: FrZsaskovszky (Dir-St.), ill. Fine 29/11 1854 (Dir-St. vége). — Egyéb poss-megjegyzés: Egr. Rch. Neosol. (borító).

252. **Allegro maestoso**

T I Te De - um lau - da - mus

HAUPTMANN, LORENZ: Te Deum laudamus in C, für 4 Männerstimmen mit willkürlicher Bgl. der Orgel. Op. 3. — Kézirat. 5 db szólam: T I, T II, B I, B II, org. — T 9.

Címlapon Wien Diabelli felirat is szerepel, de a nyomtatvány nincs meg. — Másoló/poss.: Fr. Zsaskovszky DomCapellmeister in Erlau (címlap), további másolói bejegyzés: Rasl (org).

253. **Adagio**

vl I B Hol - de Gat-tin

HAYDN, Joseph: Duetto aus der Schöpfung von Haydn, Eva u. Adam. Violino I, violino II, viole 2, flauti 2, oboe 2, clarinetti 2, corni 2, fagotti 2, violoncello e basso. — Kézirat. 10 db szólam: S, B, vl I, vl II, vla, vlc + cb, fl I, fl II, ob I, ob II. — m 68.

Hob. XXI: 2, N° 16/b. — 19. sz. eleji másolat, a másoló neve kivakarva.

254.

HAYDN, Joseph: Graduale in D moll „Insanæ et vanæ curæ”, für 4 Singstimmen, 2 Violinen, Viola, Contrabass, Flöte, 2 Clarinetten, 2 Hörner, 2 Trompetten, 2 Fagotten, 2 Tromboni, Pauken u. Orgel nebst Directionstimme. — Kézirat. 2 Dir-St.: [4], [4] lev., 44 db szólam: 3 S, 3 A, 2 T, 2 B, 4 vl I, 3 vl II, 2 vla, vln, vlc + cb, cb, 2 org, 2 fl, 2 ob I, 2 ob II, fg I, fg II, cor I, cor II, clarino I, clarino II, tr, 2 trombone I, 2 trombone II, trombone B, 2 timp. — G 70.

Hob. XXI: 1. N° 13/c. — Másoló/poss.: Fr. Zsaskovszky, további másolói bejegyzések: Fr. Zs. 1872. 4. febr. (Dir-St. vége), 24/9 1859 (ob), finis AWilt 1815 (S, T), 25/9 1859 Czerny (vl I), Fine Razel (vl I), Finis 27/9 1859 (cb). — Előadási bejegyzés: 1870—7 (S).

255. **Adagio**

org S A - tyám bo - csáss meg

HAYDN, Joseph: Krisztusnak hét szavai, Hayden József e című s világszerte híres Oratóriuma szerint írta Garay János, zenéjét orgona kísérete melletti népkarénekre alkalmazá, s a magyar catholica egyházi rend... előjáróinak mély hódolattal szenteli Bartay Endref!]. — H. é. ny. n. nincs PNr. [10] lev. — m 10.

Hob. XX/2.

256. **Largo**

vl I C Ky - ri - e e - lei - son

HAYDN, Joseph: Missa in C, N° 2. — Kézirat. Dir-St.: [11] lev., 26 db szólam: 3 S, 2 A, T, B, 3 vl I, 2 vl II, vla, vlc, cb, fl, ob I, ob II, cor I, cor II, clarino I, clarino II, cor, trombone B, timp, org. — M 170.

Megjegyzés: date ad Chorum E. M. Agriæ. AWilt 1839 (a boritón, félig kivakarva). — Másoló/poss.: FZsaskovszky (Dir-St. eleje), Agriæ 12/5 1850. F. Z. (Dir-St. vége), további másolói bejegyzések: 13/8 1839 (cor I), 22/11 1838 (cor II), 12/6 1838 (S, A), 25/6 1838 (B), 26/6 1838 (vl I), 17/7 1838 (vla), J. B. 1839 (org); ill. AZ 16/5 1850 (trombone B), 1838 Joska[?] (timp), Fine Razel (vl I), 9/5 1856 Kneissel (vl I), Finis Anno 17/12 1838 (vl II).

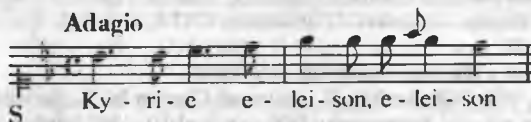
Allegro moderato

257.
 vl I S Ky - ri - e

HAYDN, Joseph: Messe N° 3. à 4 voix avec acc. de 2 violons, viola et basse, 1 flûte, 2 hautbois, 2 bassons, 2 cors, 3 trompettes, timbales et orgue. — Leipsic [1803], Breitkopf — Härtel, nincs PNr. (Oeuvres de Joseph Haydn, Messe N° 3.) P: 116 p. kézírásban 25 db szólam: S I, S II, 2 S, A, T, B, 2 vl I, vl II, vla, cb, vlc, org, fl, ob/clar I, ob/clar II, clarino principale, cor I, cor II, clarino I, clarino II, bombardon, timp, fg. — M 171.

Poss.: Fr. Zsaskovszky Regens Chori in Erlau (P címlapja). — Másolói bejegyzések: A. Wilt 29/3 1837 (S I), Rasel (vl I). — Más [korábbi?] poss.-bejegyzés: Joannis Friedrich — Organist — Rosenberg (P borítója).

Adagio

258.
 S Ky - ri - e e - lei - son, e - lei - son

HAYDN, Joseph: Missa N° 4. in B. Del Sigr. Giuseppe Haydn. — Kézirat. P: [78] lev., 10 db szólam: S, A conc., T, B, vl I, vl II, vln, org, clarino I, clarino II, Dir-St.: [4] lev. — M 175.

Missa brevis Sancti Joannis de Deo, „Kleine Orgelmesse”, Hob. XXII: 7. — Poss.: Eigentum der Reg. Chori Hermany Aust[?](P címlap). — A Dir-St. másolója Zsaskovszky Ferenc, a szöveg hiányzik.

Adagio

259.
 Ky - ri - Ky - ri S Ky - ri - e e - lei - son

HAYDN, Joseph: 5. Messe in C für 4 Singstimmen, 2 Violinen, Viola, 2 Oboen (2 Fagotti ad lib.), 2 Trompetten, Pauken (2 Hörner ad lib.), Violone, Violoncell u. Orgel, von Joseph Hayden. — Kézirat. Dir-St.: [12] lev., 4 db szólam: fg solo, vl I, vl II, vla. — M 177.

Mariazeller Messe, Hob. XXII: 8. — Másoló/poss.: Fr. Zsaskovszky DomCapellmeister (címlap); FZ 26/10 1850 (Dir-St. vége), további másolói bejegyzés: Rasel (vl I, vl II, vla).

Adagio

260.
 vl I S Ky - ri - e e - lei - son

HAYDN, Joseph: Missa solenne in B à 4 Voce, 2 Violini, Viola, 2 Oboi, 2 Fagotti, 2 Clarinetti, 2 Corni, 2 Clarini, Tympano, Violone, Violoncello et Organo Concerto. — Kézirat. 41 db szólam: 2 S I conc, S II conc, 2 A conc, A rip., 2 T conc, 2 B conc., 3 vl I, 3 vl II, vla, vlc + vln, vlc, vln, cb, ob I, ob II, clar I, clar II, 2 fg I, 2 fg II, cor I, cor II, clarino I, clarino II, 2 trombone I, 2 trombone II, trombone III, timp. — M 173.

Schöpfungsmesse, Hob. XXII: 13.

Allegro

261.
 S Ky - ri - e e - lei - son

HAYDN, Joseph[?]: Missa in C a 4 Voces, 2. Violinis, 2 Corni, Violone con Organo. Del. Sigre. Giuseppe Haydn. — Kézirat. 9 db szólam: CATB, vl I, vl II, cor I, cor II. — M 176.

Sem a Hoboken-, sem a Sherman-műjegyzék nem ismeri. — A vln- és org-szólamok hiányoznak.

262. *Lento*

262. vl I S Ky - ri - e
Ky - ri - e e - lei - son

HAYDN, Joseph[?]: Missa Solem: in C a 4tuor Vocibus, 2. Violinis, 2 Obois, 2 Clarinis et Cornis, Violone et Organo. Del Sigre. Haydn. — Kézirat. 12 db szólam: CATB, vl I, vl II, vln, ob I, ob II, clarino I, clarino II, org. — M 172.

Sem a Hoboken-, sem a Sherman-műjegyzék nem ismeri.

Másoló/poss.: ab A Wilt 1839 (borító), ill. „datae ad Chorum M. E. Agriensis; későbbi poss.: Fr. Zsaskovszky; további másolói bejegyzések: 1809 (ob I, vl II), 1808 (vln). — Előadási bejegyzés: Producta in Festo Annunciatio[!] B. M. V. die 25. Martii Anno 1809.

263. *Allegro*

263. vl I S Te te De - um lau - da - mus

HAYDN, Joseph: Te Deum laudamus für Sopran, Alt, Tenor u. Bass, 2 Violinen, Viola, 2 Oboen oder Clarinetten, Flöte, 2 Fagotts, 2 Horner, 2 Trompeten u. Pauken, Violoncell, Contrabass u. Orgel. — Wien [1826—27]. Diabelli, PNr. D. et C. 2242. 16 db szólam: SATB, vla, fl, ob/clar I, ob/clar II, fg, cor I, cor II, clarino I, clarino II, vlc + cb, timp, org. — T 10.

Vl I—II szólam hiányzik. — Hob. XXIIIc: 2. — Poss. a címlapon (kissé elmosódottan): J. Jindrich/Fridrich[?]

264. *Allegro*

264. vl I C Ky - ri - e

[HAYDN, Michael]: Missa in C à 4 Voci, 2 Violini, 2 Clarini, Violone et Organo. Del Sigre. Gius: [!] Haydn. — Kézirat. 9 db szólam: CATB, vl I, vl II, clarino I, clarino II, org. — M 174.

Missa Sancti Francisci Seraphici, Sherman 15, ill. 19. — Egy félig megírt Dir-St. Zsaskovszky Ferenc kézírásával.

265. *Adagio*

265. vl I C Ky - ri - e

HAYDN, Michael[?]: Missa in C für 4 Singstimmen u. Orchester[!] von —. Kézirat. 18 db szólam: 2 C, A, T, B, 2 vl I, vl II, vln, fl, ob I, ob II, clarino I, clarino II, cor I, cor II, timp, org. — M 178.

Sem a Klafsky-, sem a Sherman-műjegyzék nem ismeri. — Másolói bejegyzés: AWilt 1815 (C, T).

266. *Allegro*

vI I T In a-do-ra-ti-o-ne no-stra

HAYDN, Michael: Offertorium (In adoratione nostra) für Sopran, Alt, Tenor u. Bass, 2 Violinen, Viola, 2 Oboen od. Clarinetten, 2 Hörner, Contrabass u. Orgel. — Wien [1825—26], Diabelli. PNr. D. et C. 2228. 13 db szólam: SATB, vl I, vl II, vla, vlc+cb, ob/clar I, ob/clar II, cor I, cor II, org; kézírásban: 10 db szólam: CATB, 2 vl I, vl II, vlne, 2 org. — O 110.

Klafsky: III. 6. — Másoló/poss.: FZ (címlap), a kézírásos szólamok egy része régebb, feltehetően Wiltől származik.

267. *Adagio maestoso*

S Pan-ge lin-gua glo-ri-o-si

HAYDN, Michael: Pange lingua. Für Sopran, Alt, Tenor u. Bass. — Wien, Exp. Cäcilia. PNr. N. V. E. 42. (Neidl's Cäcilia, Lief. 8.) 4 db szólam: SATB. — m II/101.

Az org — szólam h. — Klafsky deest.

HAYDN, Michael: Pange lingua. → 702.

I. I. *Adagio* 2.

268. S In mon-te O-li-ve-ti S Tri-stis es a-ni-ma

3. 4. S Ec-ce S A-mi-cus me-us

5. 6. S Ju-das mer-ca-tor S U-nus ex

7. 8. S E-ram qua-si a-gnus S U-na ho-ra

9. II. I. S Se-ni-o-res po-pu-li S Om-nes a-mi-ci

2. S me-i S Ve-lum tem-pli scis-sum est

3. 1.

 S Vi - ne - a me - a S Tam - quam ad la - tro - nem

5. 6.

 S Te - ne - brae fa - ctac sunt S A - ni - mam me - am

7. 8.

 S Tra - di - de - runt me S Je - sum tra - di - dit

9. III. I. Adagio

 S Ca - li - ga - ve - runt S Si - cut o - vis

2. 3.

 S Je - ru - sa - lem sur - ge S Plan - ge qua - si

4. 5.

 S Re - ces - sit Pa - stor S O vos om - nes

6. 7.

 S Ec - ce quo - mo - do A - sti - te - runt Re - ges

8. 9.

 S Ae - sti - ma - tus sum S Se - pul - to Do - mi - no

Improperia
 Adagio

 C Po - pu - le me - - us An - ge - lus

2. Andante

 Do - mi - ni C Cum tran - si - is - set Chri - stus fa - ctus est

Andante Adagio

 S Dex - te - ra Do - mi - ni S O sa - lu - ta - ris ho - sti - a

HAYDN, Michael: Responsoria ad Matut. Tenebrarum, Cantus Sacri pro Hebdomada Sancta. — Kézirat. P: [11] lev. — V 25.

a) Responsoria pro Matutinis Tenebrarum Hebdomadae Sanctae, a 4 vocibus a Michaelae Haydn. + 9 Responsoria de Coena Domini, decantantur Magno die Mercurii. — 10 db szólam: 3 S, 3 A, 2 T, 2 B.

b) Responsoria pro Officia Hebdomadae Sanctae ad Matutinum Tenebrarum et Dominicæ Resurrectionis, a canto, alto, tenore basso, composita per Michaelém Haydn. — Dir-St., 10 db szólam: 3 S, 3 A, 2 T, 2 B.

Másolói bejegyzések — csak az a)-anyagban! Fine. AWilt 1822 (2 B), Fine AWilt 1824 (B) — valamint (3S, 2A, 1T) A. Wilt kézírásával; Fine Rasel (S), Finis. 3/3 1866 [Czerny] (2 S), Finis. 28/6 1855 [Czerny] (2 S), Finis. 28/6 1866 (S). — Előadási bejegyzések: 1821 (T), 1822 (T).

269. **Allegro**

S Sal-ve Re-gi-na sal-ve Re-gi-na
S solo

HAYDN, Michael: Salve Regina in C. A canto, alto, tenore, basso, violino 2, clarino 2 in C, e Organo. Del Signore Michaelae Haydn. — Kézirat. 9 db szólam: SATB, vl I, vl II, org, clarino I, clarino II. — m II/100. Klafsky V: 13/6. — Poss.: Pro Choro Agriens. S: O: Cist.

HAYDN, Michael: Vexilla regis. → 702.

HEGEDŰS, Zsigmond: Krönungs Ungarisches. → 711.

270. **Moderato**

vl I S Con-fi-te-bor Do-mi-no

HORÁK, Wenzel Emanuel: Graduale „Confitebor Domino” zur 8. Messe in Es, für Sopran, Alt, Tenor u. Bass, 2 Violinen, Viola, Violoncell, Contrabass, 2 Hörner u. Orgel. — Wien Spina, PNr. C. S. 18, 123. 11 db szólam: SATB, vl I, vl II, vla, vlc + cb, cor I, cor II, org; kézírásban: Dir-St.: [1] lev., 3 db szólam: S, vl I, vlc + cb. — G 74.

Másoló/poss.: FZ. 25/8 1865 Neosolii (Dir-St. vége).

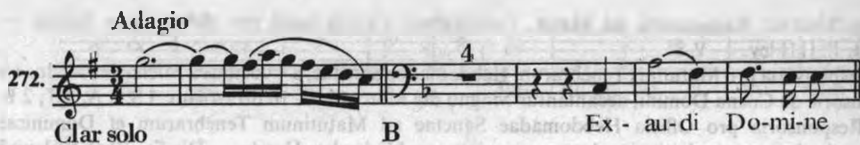
271. **Adagio**

vl II T solo O Ma-ri-a
vir-go pi-a

HORÁK, Wenzel Emanuel: Graduale de Beata, für Tenor u. Clarinet Solo, Sopran, Alt u. Bass, 2 Violin., Viola, 2 Hörner u. Contrabass. — Prag J. Hoffmann. PNr. 888. (Der Kirchenschatz. Eine Sammlung von Kirchencompositionen.) 10 db szólam: S, A, B, vl I, vl II, vla, vlc + cb, cor I, cor II, T solo; kézírásban: Dir-St.: [2] lev., 7 db szólam: S solo, SATB choro, fl solo, vlc + cb. — G 73.

Másoló/poss.: Fr. Zsaskovszky (Dir-St.), ill. Directorium consignavit Fr. Zsaskovszky Agriae, 30 Aprilis 1885 (Dir-St. vége).

Adagio

272.

Clar solo B Ex - au - di Do - mi - ne

HORÁK, Wenzel Emanuel: Graduale „Exaudi Domine”. Basso Solo mit Bgl. 2 Violinen, Viola, 1 Clarinett, 1 Horn, Contrabass u. Cello. — Prag R. Veit, nincs PNr. 7 db szólam: B solo, vl I, vl II, vla, vic + cb, clar, cor., kézírásban: 2 Dir-St.: [2], [1] lev., 1 db vl I-szólam. — G 76.
 Másoló/poss.: Fr. Zsaskovszky (címlap), Fr. Zs. 6/7 1883 (Dir-St. vége).

Larghetto

273.

vl I A O Do - mi - ne, per no - mi - na
 Ex - au - di me sua - vis - si - me

HORÁK, Wenzel Emanuel: Graduale für Altsolo mit Bgl. von 2 Violinen, Viola, 1 Clarinett, 2 Hörner, Contrabass u. Violoncell. — Wien Spina, PNr. C. S. 18, 302. 8 db szólam: A solo, vl I, vl II, vla, vic + cb, clar solo, cor I, cor II; kézírásban: 2 Dir-St.: [1], [1] lev., 11 db szólam: fl, clar, cor I—II, 2 B solo, vl I, vl II, vla, 2 vic + cb, org. — G 75.
 Poss.: Fr. Zsaskovszky (címlap), a kézírásos szövegek többsége is Zsaskovszky Ferenc kezétől való.

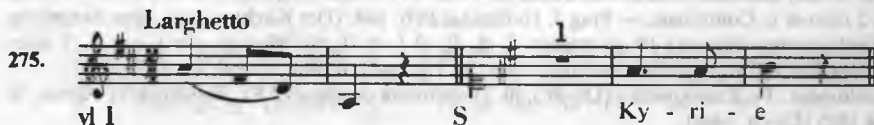
Larghetto

274.

vl I T solo No - strum in
 De - um te cre - di - mus

HORÁK, Wenzel Emanuel: Graduale in C für Tenor Solo und Chor, mit Bgl. von 2 Viol. Viola, 2 Hörner, Cello u. Bass. — Breslau Leuckart. PNr. F. E. C. L. 1320. 14 db szólam: S, A, T solo, T, B, vl I, vl II, vla, vic + cb, ob I, ob II, cor I, cor II, org; kézírásban: S, vl I szólam. — G 72.
 Másoló/poss.: Fr. Zsaskovszky (címlap), további másolói bejegyzések: FZ. 2/12 1860 (Dir-St. vége), 8/11 [1] 865. Cs (vl I).

Larghetto

275.

vl I S Ky - ri - e

HORÁK, Wenzel Emanuel: 2. kurze Fest-Messe in D, für 4 Singstimmen, 2 Violinen, Flöte, 2 Clarinetten, 2 Trompetten, Pauken, Contrabass u. Orgel, nebst Directionsstimme. — Kézirat. Dir-St.: 12 p., 25 db szólam: 3 S, 2 A, T, 2 B, 2 vl I, 2 vl II, 2 vlc + cb, ob I, ob II, cor/clarino I, cor/clarino II, tr, cor, trombone B, fl, timp, org. — M 181.

Másoló/poss.: FZ 23/10 1852 (Dir-St. vége), további másolói bejegyzések: Fr. Zsaskovszky RChori in Erlau (Dir-St.), Fine., Fine. Förster (cor I—II, T, timp), Fine. Rasel (vl I), Fine. Rasel 1852 (vl I); Zsaskovszky Endre kézírásával az alábbi szölamok S, A, B, vl I, vlc + cb, org, fl, trombone B. — Korabeli borítóban előadási bejegyzések: Producta 1/11 1856, 1/2 1857, 15/5 1857, 20/9 1857, 18/8 1858, 8/12 1858, 23/4 1859, 24/4 1862, 15/8 1862, 22/11 1862, 1863 23/4, 25/6 1867, 19/11 1867, 1/5 1869, 6/6 1870, 20/11 1871, 10/7 1878, 20/8 1879, 16/5 1882, 20/8 1880, 20/6 1883, 1884. 15 Junii infra ovam Corp. Christi apud Cister. . . [vége olvashatatlan], 1886. Corp. Christi, den 19. November H. I. Csernyi Pauken geschlagen (timp végén).

276. **Larghetto**

276. **Larghetto**

vl I S Ky - ri - e e - lei - son

HORÁK, Wenzel Emanuel: Kurze Pastoral-Messe für 2 Singstimmen, 2 Violinen, Flöte, 2 Horn abwechselnd mit 2 Trompeten, Pauken, Contrabass u. Orgel. — Breslau Leuckart. PNr. F. E. C. L. 1202. 12 db szólam: SATB, vl I, vl II, cb, fl, cor/clarino I, cor/clarino II, timp, org; kézírásban: Dir-St.: 8 p., 12 db szólam: 2 S, 2 A, 2 vl I, vl II, vlc + cb, clar I, clar II, trombone B, timp. — M 182.

Másoló/poss.: Fr. Zsaskovszky RegensChori [1]858 (borító), Fr. Zsaskovszky (címlap), FZ. 20/10 1858 (Dir-St. vége), 7/10 1858 Czerny (vl I), 22/10 1858 [Czerny] (vl II), a clar I—II- és trombone-szólamokat Zsaskovszky Endre írta.

277. **Andante**

277. **Andante**

Ky - ri - e e - lei - son

HORÁK, Wenzel Emanuel: 3. Messe in Es. Für 4 Singstimmen, 2 Violinen, Viola, 2 Clarinetten, 2 Hörner (ad lib), Contrabass u. Orgel. — Prag J. Hoffmann. PNr. 1094. 13 db szólam: SATB, vl I, vl II, vla, vlc + cb, cor I, cor II, clar I, clar II, org; kézírásban: Dir-St.: [5] lev., 9 db szólam: 3 S, A, vl I, vl II, vlc + cb, fl, org. — M 187.

Másoló/poss.: Fr. Zsaskovszky (címlap), ill. Fr. Zsaskovszky DomCapellmeister in Erlau (címlap), további másolói bejegyzések: fini. AZ 23/4 1856 (Dir-St. vége), Finis. 21/6 1856 [Czerny] (S), Fine 20/6 1856 (vl I), 16/7 1859 (vl II), Agrie 5/9 1880 Fr. Zs. (org). — Előadási dátumok, az elsők levégva: 5/5 1872, 24/6 1875, 10/9 1876, 9/2 1872, 26/9 1875, 20/10 1877, 31/? 1879, 1887. Nov. 6.

278. **Larghetto**

278. **Larghetto**

vl I S Ky - ri - e

HORÁK, Wenzel Emanuel: 4. Messe in C. Für 4 Singstimmen, 2 Violinen, Viola, 2 Oboen, 2 Horn abwechselnd mit 2 Trompeten, Pauken, Contrabass u. Orgel. — Prag J. Hoffmann. PNr. 1210. 14 db szólam: SATB, vl I, vl II, vla, vlc + cb, ob I, ob II, cor/tr I, cor/tr II, timp, org; kézírásban: Dir-St.: 11 p., 10 db szólam: 3 S, 2 A, vl I, vl II, vlc + cb, fl, trombone B. — M 190.

Másoló/poss.: Fr. Zsaskovszky (címlap), további másolói bejegyzések: Fine. FZ. 9/1 1858 (Dir-St. vége), Finis. Rasel (S), Fr. Zs. (S), Fr. ZS. 1881 (S), Rudasy J. 1872. máj. 28 (A), a trombone B Zsaskovszky Endre kézírásával.

279.

Larghetto

S Ky - ri - e

HORÁK, Wenzel Emanuel: 6. Messe (D-moll) für 4 Singstimmen, 2 Violinen, Viola, 2 Oboen, 2 Horn, abwechselnd mit 2 Trompeten, Pauken, Contrabass mit Cello u. Orgel. — Breslau Leuckart. PNr. F. E. C. L. 1300. 14 db szólam: SATB, vl I, vl II, vla, vlc + cb, ob I, ob II, cor/clarino I, cor/clarino II, timp, org; kézírásban: Dir-St.: 12 p., 14 db szólam: 3 S, 2 A, 2 T, B, 2 vl I, vl II, vlc + cb, fl, trombone B. — M 185.

Másoló/poss.: Fr. Zsaskovszky (Dir-St. fejcíme), FZ. 28/6 1859 (Dir-St. vége), további másolói bejegyzések: Fine. 2/4 1860 Czerny (S), Fine. 7/4 1860. Czerny (vl I), Fine. 28/6 1859 [Czerny] (vl I), Fine. Rudasy S. 1872. Ápr. 13 (T); a fl és trombone Zsaskovszky Endre kézírásával.

280.

Larghetto

vla vl I S Ky - ri - e

HORÁK, Wenzel Emanuel: 7. Messe für 4 Singstimmen, 2 Violinen, Viola (2 Clarinetten ad lib.), 2 Horn, Contrabass u. Orgel. — Breslau Leuckart. PNr. F. E. C. L. 1625. 13 db szólam: SATB, vl I, vl II, vla, cb, clar I, clar II, cor I, cor II, org; kézírásban: Dir-St.: 8 p., 9 db szólam: 2 S, A, vl I, 2 vl II, vlc + cb, fl, org. — M 180.

Másoló/poss.: Fr. Zsaskovszky (címké), további másolói bejegyzések: 30/8 1862 [Czerny] (S), 26/10 1866 (S), a fl-szólam Zsaskovszky Endre kézírásával. — Előadási bejegyzések: 22/5 1870, 9/10 1870, 8/10 1871, 23/6 1872, 20/6 1875, 23/4 1876, 29/10 1876, 15/7 1877, 28/7 1878, 12/7 1879, 14/5 1882, [I] 1882. Sept. 10, 1883 3/6, 1883 29/7, 1883 4/11, 1886 30/5, 1886 24 Octob., 1885 31/5, 5/6 1887, 4/9 1887.

281.

Larghetto

vl I S Ky - ri - e

HORÁK, Wenzel Emanuel: 8. Messe (in Es-Dur) für 4 Singstimmen (Sopran, Alt, Tenor u. Bass), 2 Violinen, Viola, Contrabass u. Violoncell (2 Clarinetten non-obl.), 2 Hörner u. Orgel. — Wien Spina. PNr. C. S. 17,973. 13 db szólam: SATB, vl I, vl II, vla, vlc + vlnc, clar I, clar II, cor I, cor II, org; kézírásban: Dir-St.: 10 p., 4 db szólam: S, vl I, 2 vl II. — M 184.

Másoló/poss.: Fr. Zsaskovszky (címké), de tőle való a Dir-St. is.

282.

Larghetto quasi andante

T I Ky - ri - e e - lei - son

HORÁK, Wenzel Emanuel: Missa vocalis viris[!] cantanda. Vocal Messe für Männerstimmen. Vocalis mše. — Pragae R. Veit, PNr. R. V. 182. P: 11 p., 4 db szólam: T I, T II, B I, B II; kézírásban: Dir-St.: 8 p. — M 189.

Másoló/poss.: Fr. Zsaskovszky (címké), további másolói bejegyzés: 1865. Scripsi Neosolii 18 Septembr. Fr. Zsaskovszky RCn. Agriensis (Dir-St. vége).

283. **Adagio**

cor I vl I S

Ky - ri - e e - lei - son

HORÁK, Wenzel Emanuel: 10. Missa Solennis in B, a 4 Vocibus sonantibus, 2 violinis, viola, cello, contrabasso, 2 clarinettis, 2 cornibus, 2 clarinis, tympanis, organo et parte dirigentis. — Praga Sary, ninc PNr. 17 db szólam: SATB, vl I, vl II, vla, vlc + cb, clar I, clar II, cor I, cor II, clarino I, clarino II, timp, org, dir-st.; kézírásban: Dir-St.: 24 p., 2 db szólam: vl I, vl II. — M 183.

Másoló/poss.: Fr. Zsaskovszky (Dir-St. címe), Agriae. Fr. Zs. 28/8 1874 (Dir-St. vége).

284. **Zdlouha**

O Ma - ri - a slyš vzdy - chá - ni

HORÁK, Wenzel Emanuel: O Maria! Dvojzpěv pro sopran a alt s pruvodem varhan, složil — Praha Sary, ninc PNr. 3 db szólam: S, A, org; kézírásban: Dir-St.: [1] lev., 9 db szólam: S, 2 A, 2 vl I, 2 vl II, 2 vlc + cb, org. — O 112.

Másoló/poss.: Franz Zsaskovszky.

285. **Andante**

S A - ve Ma - ri - a gra - ti - a ple - na

HORÁK, Wenzel Emanuel: Offertorium „Ave Maria” für 4 Singstimmen, 2 Violinen, Viola, 2 Clarinetten, 2 Horn, Violoncello u. Contrabass. — Prag J. Hoffmann. PNr. 889. 12 db szólam: SATB, vl I, vl II, vla, vlc + cb, clar I, clar II, cor I, cor II; kézírásban: Dir-St.: [1] lev., 2 db szólam: S, vl I. — O 111.

Másoló/poss.: Fr. Zsaskovszky Regens Chori (címlap).

286. **Adagio**

vl I S solo O Ma - ri - a

HORÁK, Wenzel Emanuel: Offertorium für Soprano, Flöte oder Organo Solo, 2 Violinen, Viola, 2 Hörner, Contrabasso u. Violoncello. — Kézirat. Dir-St.: [2] lev., 17 db szólam: 2 S solo, 2 S, 3 A, T, B choro, 2 vl I, 2 vl II, vla, vlc + cb, cor I—II, org solo. — O 113.

Másoló/poss.: Fr. Zsaskovszky (Dir-St.), további bejegyzések: Directorium consignavit, et elaboravit Fr. Zsaskovszky Chori Regens, Agriae, 30 Aprilis 1885. (Dir-St. vége), ill. Fr. Zs. 1885 30 Aprilis consignavit (org).

287.

HORÁK, Wenzel Emanuel: Passje čili umuřeni pána našeho Ježiše Krista na květnou neděli a na velký pátek. — Passio Domini Nostri Jesu Christi in Dominica Palmarum et in Feria VI Parasceve. — V Praze 1860 R. Veit, ninc PNr. 10 db szólam. — m 71.

Poss.: Franc. Zsaskovszky (címké).

288. **Allegro**

Te De-um lau - da - mus

HORÁK, Wenzel Emanuel: Preis-Te Deum, für 4 Singstimmen, 2 Violinen, Viola, (Flöte), 2 Oboen, 2 Horn, 2 Trompeten, Pauken, Contrabass mit Cello u. Orgel. — Breslau [1861—62], Leuckart. PNr. F. E. C. L. 1624. 17 db szólam: SATB, vl I, vl II, vla, vlc + vlnc, fl, ob I, ob II, clarino I, clarino II, cor I, cor II, timp, org + dir-st; kézírásban: Dir-St.: 11 p., 17 db szólam: SATB, vl I, vl II, vla, vlc + cb, fl, ob/clar I, ob/clar II, cor I, cor II, clarino I, clarino II, timp, org. — T 11.

Másoló/poss.: Fr. Zsaskovszky, ill. Fr. Zsaskovszky scripsi in Koritnicza et Neosolii — 1865. 6. Sept. (Dir-St. vége).

289. **Andante**

S Ky - ri - e e - lei - son. e - lei - son

HORÁK, Wenzel Emanuel: 1. Sonntags-Messe in F. Für 4 Singstimmen, 2 Violinen, Viola, Contrabass u. Orgel obl., (Flöte, 2 Clarinetten u. 2 Hörner ad lib) — Kézirat. Dir-St.: [5] lev., 24 db szólam: 4 S, 3 A, T, B, 3 vl I, 2 vl II, 2 vla, cb, vlc + cb, fl, ob/clar I, ob/clar II, cor I, cor II, org. — M 186.

Másoló/poss.: Franz Zsaskovszky (címké), Fr. Zsaskovszky RChori in Erlau (Dir-St. fejcíme), további másolói bejegyzés: fine. AZ 1/10 1852 (Dir-St. vége), ugyancsak Zsaskovszky Endre kézírásával a T, B, egyik vl I—II és vla-, fl-, cb- és org- szólamok. — Előadási bejegyzések, az első számok levágva: ... [18]69, 2/8 1869, 7/25[25/7] 1870, 23/7 1871, 6/10 1872, 13/7 1873, 3/7 1876, 21/4 1877, 2/6 1878, 22/6 1879, 17/10 1880, 15/4 1883, 14/4 1887.

290. **Allegro vivo** **Andante**

S Di-xit Do-mi-nus vl I S

Allegretto

Con-fi - te - bor ti - bi B solo Be - a - tus vir

Andantino **Allegro**

vl I S Lau-da-te pu-e-ri S Lau-da-te

Maestoso

Do-mi-num vl I S Ma-gni-fi-cat

HORÁK, Wenzel Emanuel: Vesperae de Confessore für Sopran, Alt, Tenor u. Bass mit Bgl. von 2 Violinen, (Viola ad lib.), Cello oder Contrabass, (2 Clarinetten ad lib.), 2 Hörner, 2 Trompeten u. Pauken oder Orgel allein. Neue Ausg. — Augsburg A. Böhm. PNr. 4528. 26 db szólam: 2 S, 2 A, 2 T, 2 B, 2 vl I, 2 vl II, 2 vla, 2 vlc + cb, 2 clar I, 2 clar II, 2 tr I, 2 tr II, 2 timp. — V 29.

Korábbi kiadású szólamok: Augsburg Maillinger, PNr. A. M. 3. — 11 db szólam: SATB, vl I, vl II, vlc + cb, clarino I, clarino II, timp, org; kézírásban S- és vl I-szólam. — V. 28.

Poss.: Franc. Zsaskovszky (címké).

291. **Moderato**

clar I S Ky-ri-e e - le - - i - son

HORZALKA, Johann Friedrich: Messe à 4 voix avec acc. de grand orchestre. Op. 27. — Vienne Diabelli. PNr. D. et C. 3420. P: 142 p. (Partition N°. 21.) — M 188.
Poss.: Fr. Zsaskovszky.

292. **Andante con moto**

vl I ob I S solo
Con- fi - te - bor ti - bi

HOVEN, Jean: Offertorium (Confitebor tibi). Für 1 Sopran-Stimme mit obligater Violine u. Bgl. des Chor's ad lib., dann 2 Violinen, Viola, Violoncell, Contrabass, 2 Oboen, 2 Fagotti, 2 Waldhörner. Op. 50. — Wien [1853—55], Spina. PNr. C. S. 10,409. 17 db szólam: S solo, SATB, vl solo, vl I, vl II, vla, vlc, ob I, ob II, fg I, fg II, cor I, cor II, cb. — O 114.

293. **Andante con moto**

vl I pizz. clar solo T Lass hoch-er-freut uns

HÖGG, Carl: Feierliches Weihnachtslied für Sopran, Alt, Tenor, Bass, 2 Violinen, Viola, Clarinett Solo (in C), 2 Hörner u. Violon. — Augsburg A. Böhm. PNr. 3887. 11 db szólam: SATB, vl I, vl II, vla, vln, clar solo, cor I, cor II; kézírásban: Dir-St.: [3] lev. — m 72.
Poss.: Fr. Zsaskovszky, a Dir-St. is tőle való.

294. **Langsam u. kindlich**

vl solo S Schlaf
wohl du Him-mels - kna - be du

HÖGG, Carl: Hirtenlied auf die H. Weihnachtszeit, nach alter Melodie arr. für Sopran- u. Violin-Solo, mit Chor Alt, Tenor, Bass, nebst 2 Violinen u. Violon obl., Flöte nicht obl. — Augsburg A. Böhm. PNr. 388. 9 db szólam: SATB, vl solo, vl I, vl II, vln, fl; kézírásban Dir-St.: [1] lev. — m 73.
Másoló/poss.: Fr. Zsaskovszky.

295. *Andante*

du hast Di-a - man-ten

HÖLZL, Gustav: Die schönsten Augen. Gedichtet v. Heine. — Kézirat: 6 p.
 Másoló/poss.: Fr. Zsaskovszky. — Töredékek közül való.

296. *Allegro maestoso moderato*

corni Ec - ce sa - cer - dos, sa - cer - dos

HÖLZL Szeráf Ferenc: *Ecce Sacerdos Magnus, pro Choro et Orch...* Op. 46. — Viennae Glöggel, PNr. F. G. 131. 2 P: 19, 19 p., 71 db szólam: 3 S, 3 A, 3 T, 3 B, 3 vl I, 3 vl II, 3 vla, 3 vlc, 3 vlne, 3 fl, 3 ob I, 3 ob II, 3 clar I, 3 clar II, 3 fg I, 3 fg II, 3 cor I, 3 cor II, 2 cor III, 3 cor IV, 3 clarino I, 3 clarino II, 3 trombone B, 3 timp. — m II/105.

Poss.-bejegyzés: Chori Metropolitanae Ecclesiae Agriensis.

b) autográf P: [8] lev. — OSzK, MS. mus. 4.827.

Másolási/keltezési dátum: von F. S. Hölzl mp. 1869. (fejcím).

297. *Adagio*

Tu es De - us De - - - us

HÖLZL Szeráf Ferenc: *Graduale N° 3. „Tu es Deus”* für Sopran, Alt, Tenor, Bass u. Orgel, von Franz S. Hölzl. *Dominica in Quinquagesima.* — Kézirat. P: [2] lev. — OSzK, Ms. mus. 4.823.

Másolási(?) dátum a címlapon: 1864.

298.

S Mi - sit Do - mi - nus ver - bum su - um

HÖLZL Szeráf Ferenc: *Graduale N° 3. Psalm 106. Pro Dominica II post Epiphaniam*, von F. S. Hölzl. — Kézirat, autográf. P: [2] lev. — OSzK, Ms. mus. 4.831.

Másolási/keltezési dátum: v. F. S. Hölzl [1]850 Jänner (fejcím).

299. *Moderato assai*

Tri - bu - la - ti - o - nes cor - - - dis

HÖLZL Szeráf Ferenc: *Graduale N° 5. „Tribulationes cordis meae”* für SATB u. Orgel, von Franz S. Hölzl. *Dominica II in Quadragesima.* — Kézirat. P: [2] lev. — OSzK, Ms. mus. 4.824.

300. *Adagio*

vlc S A - ve ma - ris stel - la

HÖLZL Szeráf Ferenc: Hymne „Ave maris stella” für Sopran, Viola, Violoncello, Physharmonica oder Orgel. Von Franz Ser. Hölzl. Op. 26. — Wien Glöggl. PNr. F. G. 838. 4 db szólam: S, vla, vlc, org. — m II/104.

Poss.: Fr. Zsaskovszky.

301. **1. Poco adagio** **2. Poco adagio**

Szent zso - lozs-mát Száll-jon szer - te

3. Poco adagio

Ér - de - mek

HÖLZL Szeráf Ferenc: Hymnus, melyet... Girk György pécsi püspök... 1865 évi november hó 5-én tartott aranyiséje ünnepélyére irt Garay Alajos szaltnaki plébános. A dallamot szerzék —, a pécsi székesegyház karnagya. — Pesten 1865, Dietze ny. 2 db szólam: é., org. — m 50.

302. **Andante assai moderato**

cor I T I solo Ky - ri -

c e - le - i - son

HÖLZL Szeráf Ferenc: Männer-Vocal-Messe von F. S. Hölzl. — Kézirat, autográf (?). P: [4] lev. — OSzK, Ms. mus. 4.826.

Másolási/keletkezési dátum: Február 1872.

303. **Andante moderato**

cor I T I Ky - ri -

e e - lei - son

HÖLZL Szeráf Ferenc: Männer Vocal-Messe. — Kézirat, autográf. P: [4] lev. — OSzK, Ms. mus. 4.825.

Másolási/keletkezési dátum: Február 1872. — Csak Kyrie-tétel.

304.

vl I S Ky - ri -

c e - lei - son

HÖLZL Szeráf Ferenc: Messe N° 2. in B dur. Für SATB, 2 Violinen, Viole, Violoncell u. Contrabass, 2 Clarinetti, 2 Clarini, 2 Fagotti, Tympani u. Orgel. Componirt u. dem hochwürdigsten Herrn, Herrn Stephan von Csauss... Custos der Cathedrale zu Fünfkirchen... gewidmet von F. S. Hölzl Domkapellmeister zu Fünfkirchen. — Kézirat, autográf. P: [51] lev. — OSzK, MS. mus. 4.830.

Diszes, aranyozott bőrkötésben.

Andante

305.

HÖLZL Szeráf Ferenc: Missa N° 3. in G. — Kézirat, autográf(?). P: [4] lev. — OSzK, Ms. mus. 4.828.

Másolási/keletkezési dátum: Im Jänner [1835 den 12. Franz Hölzl mp. — Csonka, csak a „deprecationem nostram...” szövegig van meg az anyag.

Andante sostenuto

306.

HÖLZL Szeráf Ferenc: Messe für 4 Singstimmen mit Bgl. des Orchesters... Op. 40. (Messe N° 7.) — Wien Glöggel, PNr. F. G. 2130. 43 db szólam: 2 S, 2 A, 2 T, 2 B, 2 vl I, 2 vl II, 2 vla, 2 vlc, 2 cb, 2 fl, 2 ob I, 2 ob II, 2 clar I, 2 clar II, 2 fg I, 2 fg II, 2 tr I, 2 tr II, 2 cor I, 2 cor II, 2 timp, org. — M 191.

Poss.: Fr. Zsasskovszky (borító).

Adagio

307.

HÖLZL Szeráf Ferenc: Requiem. Für 4 Männerstimmen, 2 Violinen, Viola, Violoncello, 2 Clarinette, 2 Fagott, 2 Horn, 4 Posaunen, Timpani u. Violon. Von Franz S. Hölzl, Domcapellmeister zu Fünfkirchen. — Kézirat, autográf(?). P: [28] lev. — OSzK, Ms. mus. 4.829.

Andante moderato

308.

HÖLZL Szeráf Ferenc: Tantum ergo für 4 Singstimmen, von F. S. Hölzl. — Kézirat. P: [2] lev. — m II/101.

Négyszólamú férfikar! — Zsasskovszky Ferenc kézírása.

309.

Maestoso allegro

vl I

S Te De - um lau - da - mus

HÖLZL Szeráf Ferenc: Te Deum Laudamus. Zur allerhöchsten Vermählungs-Feier . . . Franz Josef I. mit . . . Elisabeth in Bayern, am 24 April 1854, für Sopran, Alt, Tenor u. Bass, 2 Violin, Viola, Bass u. Violoncell, Flaute, 2 Clarinetti, 2 Fagotti, 2 Corni, 2 Clarini, 2 Tromboni, Ophicleide, Tympani u. Organo. Von F. S. Hölzl, Domkapellmeister zu Fünfkirchen . . . — Wien Glöggel. PNr. F. G. 807. (Kirchen-Musik-Archiv. Eine Sammlung jeder Gattung neuer u. leicht ausführbarer Kirchenmusik. Jg. 1. Lief. 7.) 66 db szólam: 3 S, 3 A, 3 T, S B, 3 vl I, 3 vl II, 3 vla, 3 vlc + cb, 3 fl, 3 clar I, 3 clar II, 3 fg I, 3 fg II, 3 cor I, 3 cor II, 3 tr I, 3 tr II, 3 trombone T, trombone B, 3 ophicleid, 3 timp, 3 org; kézírásban: Dir-St.: [2] lev. — T 12.

Másoló/poss: Eighth. Fr. Zsaskovszky DomCapellmeister in Erlau (címlap).

310.

Allegro moderato

S Ky - ri - e e - lei - - son

HRDINA, František Peregrin: Missa Pastoralis in D. A 4 vocibus, 2 Violinis, 2 Clarinetis, 2 Cornibus, Clarino Principali uno in D, Tympanis, et Organo. — Kézirat. 17 db szólam: 2 C, A, T, B, 2 vl I, vl II, cb, fl, clar I, clar II, cor I, cor II, tr, timp, org. — M 193.

Másoló/poss.: Fr. Zsaskovszky (címlap), további másolói bejegyzések: 28/12 1861 Cz: [= Czerny] (vl I), a fl- és C-szólam Zsaskovszky Endre kézírásával.

311.

Adagio

vl I

S Lau - da Si - on

Sal - va - to - rem

HŘÍMALY, Adalbert: Lauda Sion. Offertorium del Soprano et Violino solo cum 2 violinis, viola, cello et basso. — Vindobonae Wetzler, nincs PNr. 6 db szólam: S, vl solo, vl I, vl II, vla, vlc + cb; kézírásban: Dir-St.: [2] lev., 3 db szólam: vl I, fl solo, cor solo. — O 115.

Másoló/poss.: Fr. Zs. 1885. 30 Maji, Scripsit et Directorium concinnavit (Dir-St. vége), Fr. Zsaskovszky (címlap).

312.

Andante

S Ky - ri - e e - le - i - son

HUMMEL, Johann Nepomuk: Messe N° 1. für 4 Singstimmen (mit unterlegten latein. u. deutschem Texte) mit Bgl. des Orchesters. Op. 77. — Wien Steiner. PNr. 2751. P: 195 p., kézírásban 16 db szólam: SATB, 2 vl I, vl II, vla, vlc + vlne, fl, clar I, clar II, clarino I, clarino II, timp, org. — M 195.

Másoló/poss.: 29/5 1836 (fl), 28/5 1846 (clarino I), 27/6 1846 (clar I), 27/5 1846 (timp), fine G. M. [1]846 (B), finivi 24 Maji [1]846 (vl II, ez Zsaskovszky Endre kézírása!), Fine. 24 Mai [1]846. Agriae (vla, ez Zsaskovszky Endre kézírása!), fine 25 Mai [1]846 (org, ez Zsaskovszky Endre kézírása!).

313. *Andante*

ob I solo

S Ky-ri-e e-

le-i-son

HUMMEL, Johann Nepomuk: 3. Messe (in D). Op. 111. — Wien T. Haslinger. PNr. T. H. 5495. P: 145 p., kézírásban: 19 db szólam: SATB, 2 vl I, vl II, vla, vlc, vlne, org, fl, clar I, clar II, cor I, cor II, tr I, tr II, timp. — M 194.

Másoló/poss.: Chori ME [= Metropolitanæ Ecclesiæ] Agriensis (címlapon, Zsaskovszky Ferenc kézírása!), további másolói bejegyzések: fine. Raszel (vl I, vla, vlne), Zsaskovszky Endre kézírásával a fl-és clar I—II-szólamok.

314. *Larghetto*

vl I

S solo

Al-ma Vir-go

HUMMEL, Johann Nepomuk: Offertorium paschale N° 1. in F, Alma Virgo. Für Sopran Solo u. Chor, mit Bgl. Op. 89. Ausgesetzter Orgel, als Directorium u. Clarinett-Solo. — Kézirat. Dir-St.: [4] lev., 34 db szólam: S solo, 3 S, 3 A, 2 T, 2 B, 3 vl I, 2 vl II, vla, 2 vlc + cb, fl I, fl II, 2 clar I solo, clar II, fg I, fg II, cor I—II, cor I, cor II, tr I—II, flügelhorn, trombone B, timp, org. — m 75.

Másolói bejegyzések: Fr. Zsaskovszky 1/4 1884. (Dir-St. vége), Rasel (vl I).

315. *Andante*

T I

Be-a-tus vir be-a-tus vir qui ti-met

JANSA, Leopold: Graduale in Es... „Beatus vir, qui timet” für 4 Männerstimmen. Op. 6. — Kézirat. Dir-St.: [2] lev., 4 db szólam: T I, T II, B I, B II. — G 78.

Másoló/poss.: Fr. Zsaskovszky (címké, de az egész Dir-St. is az ő kézírása).

316. *Adagio*

vl I

S Ky-ri-e

JANSSENS, Jean François Joseph: Messe N° 3.[?] à 4 voix avec acc. d'orch. Composée et dédiée a son excellence monseigneur Louis van Gobbelschroy, ministré de l'intérieur de sa majesté le roi des Pays-bas... — Kézirat. 22 db szólam: SATB, vl I, vl II, vla, vlc, cb, fl I, fl II, clar I, clar II, ob I, ob II, fg I, fg II, cor I, cor II, clarino I, clarino II, timp. — M 197.

Másoló/poss.: Jos. Förster 12/2 1854 (címlap), további másolói bejegyzések: 12/2 1854 (vl I), 9/2 1854 Hoffmann Prag (S), 10/2 1854 Hoffmann Prag (A, T), 15/2 1854 Hoffmann Prag (B).

1. Moderato 2. Risoluto

317. Je - su Re - demp - tor Cru - de - lis He - ro - des

3. Andantino

 Sa - lu - tis hu - ma - nae sa - tor

4. Maestoso 5. Larghetto

 Ve - ni Cre - a - tor Jam sol re - ce - dit

6. Maestoso 7. Andante

 Pan - ge lin - gua glo - ri - o - si Cae - le - stis urbs

8. Larghetto 9. Larghetto

 Pla - ca - re Chri - ste A - ve ma - ris stel - la

1. Larghetto

 Al - me Re - demp - to - ris Ma - ter

2. Larghetto 3. Moderato

 A - ve Re - gi - na coe - lo - rum Re - gi - na

4. Larghetto

 coc - li lae - ta - re Sal - ve Re - gi - na Ma - ter

KAIM, Adolf: Lateinische Vesperhymnen nebst den IV Schlussantiphonen für Sopran, Alt, Tenor u. Bass mit Orgel-Bgl. Op. 4. — Stuttgart Zumsteeg. nincis PNr. P: 14 p., 4 db szólam: SATB. — V 30.

KAINZNER, Ig. W.: Laetare Virgo Israel. → 505.

318. **1. Andante sostenuto**
 vl I T O a - mo - re

2. Andante maestoso
 vl I T Ve - ni, ve - ni san - cte

KAMMERLANDER, Karl: Gradualia. 1. O cor amore. — 2. Veni Sancte Spiritus. Für Sopran, Alt, Tenor u. Bass, 2 Violinen, Viola, Cello u. Contrabass nebst ausgesetzter Orgel. . . Op. 41. — Augsburg A. Böhm. PNr. 3817. 5 db szólam: T, B, vl I, vlc + cb, org; kézírásban: Dir-St.: [2] lev., 4 db szólam: S, vl II, 2 vlc + cb. — G 80.

Másoló/poss.: Franc. Zsaskovszky (címké), további másolói bejegyzés: 6/3 [1]873 (S); a Dir-St. Zsaskovszky Ferenc kézírása.

319. **1. Moderato**
 vl I S solo O sa - lu - ta - ris

2. Larghetto
 ho - sti - a vl I

7
 S Sub tu - um prae - si - di - um

KAMMERLANDER, Karl: 2 Gradualia. 1. O salutaris hostia. — 2. Sub tuum praesidium. Für Sopran, Alt, Tenor u. Bass, 2 Violinen, Viola, Cello u. Contrabas. . . Op. 40. — Augsburg A. Böhm. PNr. 3816. 9 db szólam: SATB, vl I, vl II, vla, vlc + cb, org; kézírásban: Dir-St.: [2] lev., 4 db szólam: 2 S, vl I, vlc + vlne. — G 81.

Másoló/poss.: Franc. Zsaskovszky (címké).

320. **Andante sostenuto**
 S Ky - ri - e e - le - i - son

KAMMERLANDER, Karl: Fest-Messe für Sopran, Alt, Tenor, Bass, 2 Violinen, Viola, Contrabass, Violoncell, Flöte, 2 Clarinetten, 2 Hörner, 2 Trompeten u. Pauken nebst Beigabe der ausgesetzten Orgel. Op. 48. — Augsburg Maillinger. PNr. 3823. 18 db szólam: SATB, vl I, vl II, vla, 2 vlc + cb, org, fl, clar I, clar II, clarino I, clarino II, cor I, cor II, timp; kézírásban: Dir-St.: [7] lev., 7 db szólam: 2 S, A, 2 vl I, vl II, trombone B. — M 199.

Másoló/poss.: Fr. Zsaskovszky (borító), további másolói bejegyzés: Fine. Rasi (S); a Dir-St. és trombone B-szólamok Zsaskovszky Endre kézírásával.

321. *Andante sostenuto* 12
 clar in C solo A - ve Ma - ri - a

KAUTZNER, W. A.: Offertorium in G, für Sopran- oder Tenor-Solo mit Bgl. 2 Violinen, Viola, Bass, Clarinett u. 2 Hörner. Hrsg. zur Hebung u. Förderung echter Kirchhenmusik... von A. G. Doretta. — Vienne 1857, Dr. Prey, nincs PNr. P: 8 p. — O 45.

322. 1. Andate 2. Andante con moto
 Pan - ge lin-gua glo - ri - o - si Pan - ge lin - gua

3. Andante con moto
 glo - ri - o - si Pan - ge lin - gua glo - ri - o - si

4. Andante 5. Andante
 Pan - ge lin - gua glo - ri - o - si Pan - ge lin - gua

6. Allegro moderato
 glo - ri - o - si Pan - ge lin - gua glo - ri - o - si

7. Andante 8. Andante
 Pan - ge lin - gua glo - ri - o - si Pan - ge

9. Andante
 lin - gua glo - ri - o - si Pan - ge lin - gua

10. Adagio
 glo - ri - o - si Pan - ge lin - gua glo - ri - o - si

KEMPTER, Friedrich: 10 Pange lingua. Für 4 Singstimmen, 2 Violinen, Viola, Violoncell (ad lib.), Violon, 1 Flöte, 2 Clarinetten, 2 Horn, 2 Trompeten, Pauken u. Orgel... Von —, Musiklehrer am k. Schullehrer-Seminar vom Schwaben u. Neuburg, in Laningen. — Augsburg Böhm. PNr. 2841. Dir-St.: 11 p., 4 db szólam: SATB. — m 102.
 Poss.: Fr. Zsaskovszky (címke).

KEMPTER, Karl: 4 Antiphonae Marianae. Op. 47. → 429.

323. *Andante con moto*

C Ky - ri - e e - lei - son, e - lei - son

KEMPTER, Karl: Contrapunkt-Messe in C, für Sopran, Alt, Tenor u. Bass mit willkürlicher Orgel-Bgl. Op. 52. — Augsburg A. Böhm. PNr. 3350. 5 db szólam: CATB, org. — M 215.

324. *Allegro moderato*

Te De - um lau - da - mus

KEMPTER, Karl: Feierlicher Te Deum Laudamus in C. Für Gesang-u. Streich Quartett. . . Op. 21. Ausg. mit 4 Singstimmen u. Orgel-Bgl. — Augsburg Böhm. PNr. 3143. 24 db szólam: SATB, vl II, vla, vlc, vlne + org, org-Dir-St., fl, clar I, clar II, ob I, ob II, fg I, fg II, cor I, cor II, clarino I, clarino II, trombone I, trombone II, trombone III, timp. — T 14.

A vl I-szólam hiányzik.

325. *Andante con moto*

vl I S Ky - ri - e e - lei - son, e - lei - son

KEMPTER, Karl: Fest-Messe [N° 1.] in B, für 4 Singstimmen, 2 Violinen, Viola, Violon, Orgel, Flöte, 2 Clarinetten u. Horn obl., Fagott, 2 Trompetten u. Pauken nicht obl. Op. 11. — Augsburg Böhm u. Sohn. PNr. 2029. 1 db org-szólam, kézírásban Dir-St.: [9] lev. — M 203.

+ M 219 jelzeten: 20 db szólam: SATB, vl I, vl II, vla, 3 vlne + org, fl, clar I, clar II, fg, cor I, cor II, clarino I, clarino II, timp, org; kézírásban: 2 S, A, T, B, 2 vl I, 2 vl II, vla, fl, clar I, clar II, fg, cor I—II, clarino I—II, trombone B, timp.

Másoló/poss.: FZsaskovszky DomCapellmeister in Erlau (címlap), további másolói bejegyzések: fine. AZ. 7/3 1859 (fl), Fine. Rasl (S); Zsaskovszky Endre kézírásával a cor I—II-, clarino I—II-, timp-, trombone B- és vl II-szólamok.

326. *Andante sostenuto*

vl I S Ky - ri - e e - lei - son

KEMPTER, Karl: 3. Fest-Messe in Es. . . Op. 20. — Augsburg A. Böhm. PNr. 3000. 20 db szólam: CATB, vl I, vl II, vla, vlc, 2 vlne + org, fl, clar I, clar II, fg, cor I, cor II, clarino I, clarino II, timp, org. — M 220.

Poss.: Fr. Zsaskovszky DomCapellmeister in Erlau (borító).

327. *Andante sostenuto*

S Om-ni di-e dic Ma-ri-e

KEMPTER, Karl: Graduale de Beata (mit lateinischem u. deutschem Texte) für Sopran, Alt, Tenor u. Bass, mit oder ohne Orgel-Bgl. ... Op. 151. — Augsburg A. Böhm. PNr. 3834. 5 db szólam: SATB, org. — G 83.

Poss.: Fr. Zsaskovszky (borító).

328. *Andante con moto*

S Je-su. Je-su
de-cus An-ge-li-cum

KEMPTER, Karl: Graduale (Jesu decus) u. Offertorium (Domine exaudi) für 4 Singstimmen, 2 Viol. Viola Bass, Orgel — oblig. — 1 Flöte, 2 Clarineti, 2 Hörner nicht obl. Op. 12. — Kézirat. Dir-St.: [2] lev., 1 db org-szólam. — G 84.

Zsaskovszky Ferenc kézírása.

329. *Andante sostenuto*

S Fe-lix es
B solo sa-cra Vir-go
Moderato
B Tu es Pe-trus et su-per hanc pe-tram

KEMPTER, Karl: Graduale u. Offertorium für Sopran, Alt, Tenor, Bass u. Orgel-Solo... Op. 79. — Augsburg A. Böhm. PNr. 3362. 5 db szólam: SATB, org; kézírásos Dir-St.: [2] lev. — G 90.

Másoló/poss.: Fr. Zsaskovszky (címlap), tőle való a Dir-St. is.

330. 1. *Andante*

1. *Andante*
1 Je-su. Je-su
C
2. *Andante con moto*
dul-cis me-mo-ri-a Ma-ri-a ma-ter gra-ti-ac

KEMPTER, Karl: 2 Gradualien für Sopran, Alt, Tenor, Bass, 2 Violinen, Viola, Violon u. Orgel obl., Flöte, 2 Clarinett, 2 Hörner, 2 Trompetten u. Pauken nicht obl. Op. 7. — Augsburg A. Böhm. PNr. 2365. 16 db szólam: CATB, vl I, vl II, vla, vln + org, fl, clar I, clar II, cor I, cor II, clarino I, clarino II, timp; kézírásban: 2 Dir-St.: [2], [1] lev., 5 db szólam: 3 C, A, vl I, ill. a 2. graduale O salutaris hostia... szöveggel: 3 S, A, T, B. — G 87.

Másoló/poss.: Fr. Zsaskovszky (címlap), további másolói bejegyzés: 18/12 1865 (vl I).

331. **1. Andante con moto**

fl S Om - ni di - e

2. Adagio non troppo

dic Ma - ri - ae fl S

3. Andante

A - ve Ma - ri - a gra - ti - a ple - na vl I

T solo A - ve ve - rum

KEMPTER, Karl: 3 Hymni Mariani brauchbar als Gradualien oder Offertorien... für Sopran, Alt, Tenor, Bass... Flöte mit Bgl. von 2 Violinen... Violon obl., Viola, 2 Clarinetten u. 2 Hörner nicht obl. Op. 64. — Augsburg A. Böhm. PNr. 3217. 13 db szólam: S solo, T solo, B solo, vl I, vl II, vla, 2 vlc + org, fl solo, clar I, clar II, cor I, cor II; kézírásban: 2 Dir-St.: [4], [2] lev., 7 db szólam: S, 2 T, 2 B soli, vl I, cor solo. — G 88.

Másoló/poss.: Fr. Zsaskovszky (címlap), Fr. Zs. (Dir-St. eleje), FZ. 3/11 1887 (Dir-St. vége).

332. **Andante con moto**

C Ky - ri - e e - lei - son. e - lei - son

KEMPTER, Karl: Kurze u. leichte Messe in F, für Sopran, Alt, Bass, 2 Violinen u. Partitur-Bass obl., Flöte, 2 Clarinetten, u. 2 Hörner nicht obl. Op. 130. — Einsiedeln—New York—Cincinnati 1867, Carl u. Nicolaus Benziger, nincs PNr. 11 db szólam: C, A, B, vl I, vl II, vln + org, fl, clar I, clar II, cor I, cor II és Dir-St.; kézírásban: Dir-St.: [3] lev., 8 db szólam: 2 S, 2 A, T, vl I, vl II, vlc + cb. — M 208.

Másoló/poss.: Fr. Zsaskovszky Regens Chori (címlap); a T-szólam Zsaskovszky Endre kézírása.

333. **Andante con moto**

vl I S Ky - ri - e e - lei - son

KEMPTER, Karl: Landmesse (in C) für Sopran, Alt, Bass, 2 Violinen u. Partiturbass oder Violon obl., Tenor, Viola, Flöte, 2 Clarinetten, 2 Hörner, 2 Trompeten u. Pauken nicht obl. oder auch nur für 4 Singstimmen mit ausgesetzter Orgel. Op. 72. — Wien Spina. PNr. C. S. 16,475. 17 db szólam: SATB, vl I, vl II, vla, vlne + org, fl, clar I, clar II, cor I, cor II, clarino I, clarino II, timp, org; kézírásban: Dir-St.: 9 p., 5 db szólam: S, vl I, vl II, vlc + cb, trombone B. — M 200.

Másoló/poss.: Franz Zsaskovszky Domkapellmeister in Erlau (borító és címlap), további másolói bejegyzések: Fr. Zsaskovszky (fejcím), Agriae, 3/5 1878. Fr. Zsaskovszky (Dir-St. vége), FZ (S), a trombone B-szólam Zsaskovszky Endre kézírása.

334. *Andante quasi adagio non troppo*

334. *Andante quasi adagio non troppo*

335. *Andante quasi adagio non troppo*

vi I S Ky - ri - e e - le - i - son

KEMPTER, Karl: Landmesse N° 2. in D. Für Sopran, Alt, Bass, 2 Violinen u. Partiturbass oder Violon obl., Tenor, Viola, Flöte, 2 Clarinetten, 2 Hörner, 2 Trompeten u. Pauken nicht obl. . . Op. 125. — Wien Spina. PNr. C. S. 18,248. 1 db org-szólam; kézírásban: Dir-St.: 10 p. — M 201.

Másoló/poss.: Fr. Zsaskovszky DomCapellmeister in Erlau (címlap), Fr. Zs. (Dir-St. vége).

335. *1. Allegro non troppo* *2. Moderato*

335. *1. Allegro non troppo* *2. Moderato*

Do-mi-no hy-so-po Te Do-mi-num con-fi-te-mus

3. Moderato *4. Moderato*

3. Moderato *4. Moderato*

Lu-men ad-re-ve-la-ti-o-nem Ad-ju-va-nos

5. Adagio maestoso *6. Exaudi nos Domine, gregorián dallam*

5. Adagio maestoso *6. Exaudi nos Domine, gregorián dallam*

A-dor-na-tha-la-mum

7. Adagio *8. Allegro moderato*

7. Adagio *8. Allegro moderato*

Im-mu-te-mur ha-bi-lis E-gre-di-en-tem de tem-plo

9. Andante *10. Ecce sacerdos, gregorián dallam*

9. Andante *10. Ecce sacerdos, gregorián dallam*

Ve-ri sanc-te Spi-ri-us

KEMPTER, Karl: 10 lateinische Gesänge für verschiedene Zeiten des Kirchenjahrs. . . mit Sopran, Alt, Tenor, Bass u. theilweiser Orgel-Bgl. Op. 58. — Augsburg A. Böhm. PNr. 3113. 5 db szólam: SATB, org. — m 99.

Poss.: Fr. Zsaskovszky (címlap).

336. *Andante con moto*

vi I S Ky-ri-e e-lei-son

KEMPTER, Karl: Lateinische Messe in G, für Sopran, Alt, Tenor, Bass, 2 Violinen, Viola, Violon u. Orgel obl., Flöte, 2 Clarinetten, 2 Hörner, 2 Trompetten u. Pauken nicht obl... Op. 15. Aug. mit Instrumental-Bgl. — Augsburg Böhm. PNr. 2356. 17 db szólam: SATB, vl I, vl II, vla, 2 vlne + org, fl, clar I, clar II, cor I, cor II, clarino I, timp, org; kézírásban: Dir-St.: 10 p., 1 db S-szólam. — M 205.

A clarino II-szólam hiányzik. — Másoló/poss.: Fr. Zsaskovszky (címké), további másolóí bejegyzés: FZ. 24/4 [1]857 (S).

337. *Andante quasi adagio*

vi I S Ky-ri-e e-lei-son

KEMPTER, Karl: Lateinische Messe in F, nebst Graduale u. Offertorium. Für 4 Singstimmen u. Orgel... Op. 57. — Augsburg Böhm. PNr: 3003. 18 db szólam: SATB, vl I, vl II, vla, 2 vlne + org, fl, clar I, clar II, cor I, cor II, tr I, tr II, timp, org; kézírásban: Dir-St.: 7 p., 4 db szólam: S, A, vl I, vl II. — M 206.

Az egykorú borítótábla belsején másolóí bejegyzés: scr. Agriae 13/7 1887 Menczel Bassist, s ettől a kéztől valók a kézírásos szólamok is.

338. *Andante sostenuto*

vi I S solo Ky-ri-e e-lei-son

KEMPTER, Karl: Lateinische Messe in Es, nebst Graduale u. Offertorium. Für 4 Singstimmen u. Orgel... Op. 59. — Augsburg Böhm. PNr: 3118. 19 db szólam: SATB, vl I, vl II, vla, vlc, 2 vlne + org, fl, clar I, clar II, cor I, cor II, tr I, tr II, timp, org; kézírásban 2 db szólam: S, vl I. — M 211.

Másoló/poss.: Franz Zsaskovszky DomCapellmeister in Erlau (címlap).

339. *Andante*

T I Ky-ri-e

KEMPTER, Karl: Lateinische Messe (N° I.) in C-dur. Für 4 Männerstimmen mit oder ohne Orgel-Bgl. Op. 132. — Augsburg Böhm. PNr: 3715. P: 11 p., kézírásban 4 db szólam: T I, T II, B I, B II. — M 213.

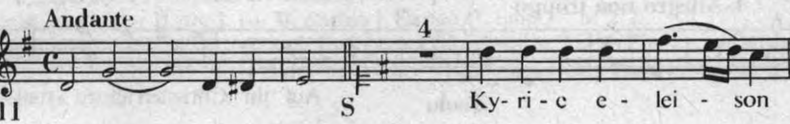
Poss.: Franz Zsaskovszky DomCapelmeister in Erlau (címké).

Andante quasi adagio non troppo

340.
 vl I S solo Ky - ri - e e - le - i - son

KEMPTER, Karl: 2. (solennis) Land-Messe in D, für 4 Singstimmen, 2 Violinen, Viola, Flöte, 2 Clarinetten, 2 Hörner, 2 Trompetten u. Pauken, Contrabass, Violoncello u. Orgel. Op. 125. — [Wien Spina]. PNr: C.S. 18,248. 12 db szólam: SATB, vl I, vl II, vla, vlc + org, fl, clar I—II, clarino I—II, timp; kézírásban 12 db szólam 2 S, 3 A, T, B, vl I, 2 VI II, vlc + cb, trombone B. — M 221.

Másoló/poss.: Fr. Zsasskovszky (borító), további másolói bejegyzés: Finis. Schön (A). — Előadási bejegyzések a borítón: 13/1 1872, 8/12 1877, 22/4 1878, 18/4 1881.

341.
 vl I S Ky - ri - e e - lei - son

KEMPTER, Karl: Litaniae de B. M. Maria. Op. 44. — Augsburg Böhm. PNr: 2803—4. (Musica sacra... Lief. 4.) Ausg. mit Instrumental-Bgl. 17 db szólam: SATB, vl I, vl II, vla, vlne + org, fl, clar I, clar II, cor I, cor II, clarino I, clarino II, timp, org; kézírásban: Dir-St.: 11 p., 2 db szólam: S, A. — L 20.

Másoló/poss.: FZ. 21/4 [1]858 (Dir-St. vége), ill. Fr. Zsasskovszky (címlap).

342.
 B-tr Ky - ri - e e - lei - son

KEMPTER, Karl: Lytaniae für die Bittwoche. Op. 56. — Augsburg Böhm. PNr. 3010—3. (Kirchliche Gesänge bei verschiedene Feierlichkeiten, für Sopran, Alt, Tenor u. Bass, mit Blech-Musik-Bgl. von... Lief. 3.) 14 db szólam: SATB, tr I, cor I, cor II, Flügelhorn, tr I, tr II, tr III, magas B-tr, trombone, bombardon. — L 21.

343.
 A solo Ky - ri - e e - lei - son

KEMPTER, Karl: Lytaniae in A de SS. Nomine Jesu... auch anwendbar als Gradualin u. Offertorien. Für Sopran, Alt, Tenor, Bass, 2 Violinen, Viola, Violon oder Partiturbass obl., Flöte, 2 Clarinetten, 2 Hörner, 2 Trompeten u. Pauken nicht obl., nebst Beigabe der ausgesetzten Orgelstimme... Op. 150. — Augsburg A. Böhm. PNr. 3826. Ausg. mit Instrumental-Bgl. 18 db szólam: SATB, vl I, vl II, vla, 2 vlne + org, fl, clar I, clar II, cor I, cor II, clarino I, clarino II, timp, org. — L 22.

Poss.: Fr. Zsasskovszky (címké).

344. 1. Andante
org Sci ge - grü - sset

2. Andante
A solo Ma - ri - a

3. Moderato
S solo Sei Mut-ter der Barm-her- zig-keit

4. Allegro non troppo
3 solo Auf ihr Chri-sten all zu mal

KEMPTER, Karl: 4 Marien-Lieder für Orgel u. 1 Solo-Stimme mit Chor (Sopran u. Alt obl., Tenor u. Bass ad lib.). Op. 141. — Augsburg Böhm. PNr. 3739. 6 db szólam: Solo, SATB, org; kézírásban Dir-St.: [5] lev. — m 97.

Másoló/poss.: Fr. Zsaskovszky (címké).

345. Andante
vl I S solo Ky - ri - e e - lei - son, e - lei - son

KEMPTER, Karl: Messe. Op. 9. — Kézirat. 29 db szólam: 5 S, 3 A, 2 T, 2 B, 2 vl I, vl II, 2 vla, vlc + vlne, vlne + org, fl, clar I, clar II, cor I, cor II, clarino I, clarino II, trombone B, timp, org. — M 207.

Másoló/poss.: 31/7 1852 Rožďalovic (ATB), Fine 25/4 [1]859 (A, T, B). — Előadási bejegyzések az egyik B-szólam végén: 13/6 1886, 17/12 1887, 21/5 1888, 8/9 1888, 8/12 1888.

346. Andante
vl I Ky - ri - e e - lei - son

KEMPTER, Karl: Messe... Op. 106. — [Augsburg Böhm]. PNr. 3683—21. (Der Landchorregent... Lief 21.) 7 db szólam: S, A, B, vl I, vl II, cor I, cor II; kézírásban 4 db szólam: S, T, vl I, cb. — M 209.

Másoló/poss.: Zs. F. 1881. 27 Julii (T).

347. Andante sostenuto
B solo Ky - ri - e e - lei - son

KEMPTER, Karl: Messe in B. Für 4 Singstimmen, 2 Violinen, Viola, Contrabass u. Orgel obl., Flöte, 2 Clarinetten, 2 Hörner, 2 Trompeten u. Pauken ad lib. Op. 49. — Kézirat. Dir-St.: 7 p., 21 db szólam: 3 S, 3 A, 2 T, B, 2 vl I, 2 vl II, vla, fl, clar I, clar II, cor I—II, clarino I—II, timp, org; 1 db nyomtatott vlne + org-szólam, kiadási adatai: Augsburg Böhm. PNr. 3106—9. (Musica sacra... Lief. 9.) — M 225.

Másoló/poss.: Fr. Zsaskovszky (borító), további másolói bejegyzések: fini. AZ. 25/4 1857 (clarino I—II), de Zsaskovszky Endre kézírásával a Dir-St., fl., 2 clar-, timp- és vlne-szólamok is; Rudasy János 1872 Apr. 24. (T). — Borító belső oldalán előadási bejegyzések: Producta 8/11 1857, 21/5 1859, 13/7 1861, 14/5 1861, 25/5 1862, 13/9 1866, 19/7 1868, 10/1 1869, 7/9 1865, 26/6 1870, 8/1 1871, 5/7 1871, 8/1 1872, 25/8 1872, 30/4 1876, 8/7 1876, 7/7 1877, 28/10 1877, 28/4 1878, 14/7 1878, 17/11 1878, 20/4 1879, 10/11 1879, 24/10 1880, 15/5 1881, 4/5 1884, 1885 5/1, 25/10 1885, 14/2 1886, 1886. 4-Sept., 1886 nov. 14., 26/VI 1889.

348 = 344.

KEMPTER, Karl: Messe in D für 4 Singstimmen, 2 Violinen, Viola, Violon u. Orgel obl., Flöte, 2 Clarinetten, 2 Hörner, 2 Trompeten u. Pauken nicht obl... Op. 9. — Kézirat. 13 db szólam: 2 vl I, 2 vl II, vlne + org, fl, clar I, clar II, cor I, cor II, clarino I, clarino II, timp. — M 212.

Az énekszólalomok hiányoznak. — Másolói bejegyzés a vl I cimlapján: Joseph Förster, s ugyancsak tőle valók a fl-, cor I-, clarino I—II-, timp- és org-szólamok. — Későbbi poss. rájegyzés: Franz Zsaskovszky Chordirector in Erlau.

349.

1. Andante
vl I S solo Ky-ri-e e-lei-son

2. Andante
vl I A solo Ky-ri-e e-lei-son

3. Adagio non troppo
vl I S Ky-ri-e e-lei-son

4. Andante con moto
vl I S Ky-ri-e e-lei-son

KEMPTER, Karl: Vier Messen für 4 Singstimmen, 2 Violinen, Viola, Contrabass, Violoncell u. Orgel obl... [Augsburg Böhm]. — M 223.

N° 1. In C, Op. 13. — N° 2. In C, Op. 23. — N° 3. In D, Op. 39. — N° 4. In F, Op. 45. PNr. 2275, 2432, 2825—3, 2905—5. — Egybekötött szólamok: SATB, vl I, vl II, vla, 2 vlne + org, fl, clar I, clar II, clarino I, clarino II, cor I, cor II, timp; kézírásban: Dir-St.: [11] lev., 9 db szólam: 3 S, A, T, B, vl I, vl II, trombone B.

Másoló/poss.: Fr. Zsaskovszky (címké), további másolói bejegyzés: Finis. 24/12 1858 (Dir-St. vége), ill. FZ 18/18[1] 1858 (B). — A Dir-St. hiányos, az utolsó mise vége hiányzik, a kézírásos trombone B vége hiányzik.

Előadási bejegyzések a borítón: N° 2. 10/11 1872, 9/11 1873; N° 4. 24/6 1868, 13/6 1871, 17/11 1871, 13/10 1878, 19/10 1873, 16/7 1876, 27/5 1877, 2/9 1877, 8/9 1879, 22/8 1880, 26/11 1882, 1883/25/8, 26/5 1884.

1. Andante 2. Andante

350.

3. Andante con moto 4.

KEMPTER, Karl: Vier Messen... Augsburg Böhm. — M 224.

N° 1. In C. Op. 41. PNr. 2745. Ausg. mit Instrumental-Bgl. (Musica sacra, Lief. 1.) — N° 2. In Es. Op. 115. PNr.: 3687—15. Ausg. mit Instrumental-Bgl. (Musica sacra, Lief. 15.) — N° 3. Lateinische kurze Vocal-Messe N° 1... Op. 101. In F. PNr. 3495. — N° 4. Lateinische kurze Vocal-Messe N° 2... Op. 124. B. PNr. 3711—2. — Egybekötött szölamok, 18 db: SATB, vl I, vl II, vla, fl, clar I, clar II, cor I, cor II, clarino I, clarino II, timp, 3 org; kézírásban: Dir-St., 8 szölam: 2 S, 2 A, T,

Másoló/poss.: Fr. Zsaskovszky (borító). B, vl I, vl II.

Előadási bejegyzések a borítón: I. Missa: 17/5 1869, 12/9 1869, 24/4 1870, 29/10 1871, 6/4 1872, 18/5 1875, 15/8 1878, 8/12 1878, 25/3 1886, 6/6 1886 N° 3., 1886. 29. Aug., 16/4 1871, 2/7 1871, 20/4 1872, 16/6 1872, 25/6 1876, 29/7 1877.

Andante

351.

KEMPTER, Karl: Miserere in C moll[!] für 2 Männer Chöre, in Musik gesetzt für den Dom-Chor zu Erlau von —. — Kézirat. P: 19 p. — m 93.

Poss.: Fr. Zsaskovszky (címké).

Andante

352.

KEMPTER, Karl: Missa in B, mit Instrumental-Bgl. Op. 106. — Augsburg Böhm. PNr. 3683—21. (Der Land-Chorregent... Lief. 21.) 1 db org-szölam; kézírásban: Dir-St.: 8 p. — M 202.

Másoló/poss.: Fr. Zsaskovszky (borító és címlap), ill. Agriae. Fr. Zs. 21/7 1881 (Dir-St. vége).

Andante sostenuto

353.

KEMPTER, Karl: Missa Latina in F. Für Sopran, Alt, Tenor, Bass, 2 Violin, Viola u. Violon oder Partiturbass obl., 2 Clarinett, 2 Horn, 2 Trompeten u. Pauken nicht obl., nebst Beigabe der ausgesetzten Orgelstimme... Op. 148. Ausg. mit Instrumental-Bgl. — Augsburg Böhm. PNr. 3800. 17 db szólam: SATB, vl I, vl II, vla, 2 vlc + vlnc, clar I, clar II, cor I, cor II, clarino I, clarino II, timp, org; kézírásban: Dir-St.: 8 p., 5 db szólam: 2 S, A, vl I, fl. — M 214.

Másoló/poss: Fr. Zsaskovszky (borító és címlap), további másolói bejegyzések: FZ. 19/2 1865 (Dir-St. vége), 24/12 1865 [Czerny] (S), 28/12 1865 [Czerny] (vl I). — Előadási dátumok a borítón, hiányosan: 10/11 1868, 15/5 1870, 14/5 1871, 14/7 1872, 1887. Octob. 23.

354. *Andante*

354. *Andante*
 vl I S Ky-ri-e e-lei-son

KEMPTER, Karl: Missa pastoritia in F. Op. 105. Ausg. mit Instrumental-Bgl. — Augsburg Böhm, PNr. 3682—20. (Der Land-Chorregent... Lief. 20.) 8 db szólam: S, A, B, vl I, vl II, org, cor I, cor II; kézírásban: Dir-St.: 10 p., 5 db szólam: S, A, T, cb, clar I—II. — M 216.

Másoló/poss.: Fr. Zsaskovszky (borító), további másolói bejegyzések: Agriae. Fr. Zs. 3/1 1882 (Dir-St. vége), Fine. Fr. Zs. 6/1 1882 (cb).

355. *1. Andante* *2. Andante*

355. *1. Andante* *2. Andante*
 vl I S solo Ky-ri-e e-lei-son vl
 S solo Ky-ri-e e-lei-son vl
 S Ky-ri-e e-lei-son vl
 S solo Ky-ri-e e-lei-son

KEMPTER, Karl: Missa Sancta N° 1. in C, für Kloster, kleinere Stadt- u. Land-Chöre mit Sopran, Alt, 2 Violinen, Viola, Violon oder Orgel obl., Tenor, Bass, Flöte, 2 Clarinetten, 2 Hörner, 2 Trompetten u. Pauken nicht obl... Op. 13. Ausg. mit Instrumental-Bgl. — Augsburg Böhm. PNr. 2275. 1 db org-szólam; kézírásban: Dir-St. — M 204.

!Gyűjtemény, a további bekötött művek címei:

Missa Sancta N° 2. in C u. G. Op. 23. PNr. 2432—2. 1 db org-szólam.

Missa Sancta N° 3. in D. Op. 39. PNr. 2825—3. 1 db org-szólam.

Messe in F. Op. 45... PNr. 2905—5. (Musica sacra... Lief. 5.) 1 db org-szólam.

Poss. valamennyi címlapon: für Engl. Fr. Inst., ill. für Engl. Fraulein Instit.

Másolói bejegyzések a Dir-St.-szólamban: N° 2. végén: fine. FZ 14/8 1857. — N° 3. fejcímében: Fr. Zsaskovszky, végén: fine. FZ. 16/8 1857.

356. *Andante con moto*

vl S Ky-ri - e Ky-ri - e

KEMPTER, Karl: Missa pastortia. (2. Missa brevis.) Op. 114. — [Augsburg Böhm]. PNr. 3675—14. (Musica sacra . . . Lief. 14.) 16 db szólam: SATB, vl I, vl II, vla, vlc + org, fl, clar I, clar II, cor I, cor II, clarino I, clarino II, timp; kézírásban: Dir-St.: 8 p., 4 db szólam: S, A, vl I, vl II. — M 217.

Másoló/poss.: Fran. Zsaskovszky (borító).

357. *1. Allegro non troppo*

vl I S Lau - da - te Do - mi - num

2. Andante

vl I S solo Fe - lix es sa - cra

3. Andante con moto

vl I B solo In te Do - mi - ne

4. Allegro non troppo

vl I C Di - le - xi

5. Allegretto moderato

vl I B Le - va - vi o - cul - os

6. Allegro maestoso

fl C Ec - ce sa - cer - dos

KEMPTER, Karl: Offertorien. Op. 70. — [Augsburg Böhm]. PNr. 3293. 11. (Musica sacra . . . Lief. 11.) 12 db szólam: vl I, vl II, vla, vlne + org, fl, clar I, clar II, cor I, cor II, clarino I, clarino II, timp; kézírásban: Dir-St.: [3] lev., 7 db szólam: 2 S, A, T, B, vl II, org. — G 89.

Másoló/poss.: Fr. Zsaskovszky (címlap), ill. FZ. 16/11 1858 (Dir-St. vége).

358. *Adagio non troppo*

vla vl I clar I solo

KEMPTER, Karl: Oratorium für den Heil. Charfreitag. Mit Sopran, Alt, Tenor, Bass, 2 Violinen, Viola, Violon, 2 Clarinetten, 2 Hörner, 2 Trompeten, Pauken u. Posaune, nebs[!] Beigabe einer Orgel, als Directions-Stimme. Op. 131. — Kézirat. Dir-St.: [6] lev., 15 db szólam: SATB, vl I, vl II, vla, vlc + vlne, clar I, clar II, clarino I—II, cor I, cor II, trombone B, timp. — m 101.

Német szövegű mű. — Másoló/poss.: Franz Zsaskovszky DomCapellmeister (címké). — A címlapon Augsburg Böhm felirat is szerepel, esetleg arról a nyomtatványról készült leírás.

359. *Andante*

T I Pan - ge lin - gua glo - ri - o - si

KEMPTER, Karl: Pange lingua für 4 Männerstimmen mit oder ohne Orgel-Bgl. Op. 152. — Augsburg Böhm. PNr. 3835. 5 db szólam: T I, T II, B I, B II, org. — m 91/b.

360. *Andante maestoso*

tr I S Pan - ge
lin - gua glo - ri - o - si

KEMPTER, Karl: Pange lingua zur Fronleichnams-Prozession. Op. 56. — Augsburg Böhm. PN. 3008—1. (Kirchliche Gesänge... für Sopran, Alt, Tenor u. Bass mit Blech-Musik-Bgl... Lief. 1.) 15 db szólam: SATB, trombone, bombardon, Es-tr I, Es-tr II, Es-tr III, flügelhorn B, timp, hoch-tr, cor I, cor II, B-tr. — m 94/a.

Poss.: Fr. Zsaskovszky (cimlap).

361. *Moderato*

vl I S solo Ho - di - e Chri - stus na - tus est

KEMPTER, Karl: Pastoral-Graduale für Sopran, Alt, Tenor, Bass, 2 Violinen, Viola, Violon oder Orgel obl., 1 Flöte, 2 Clarinetten, 2 Hörner, 2 Trompetten, Pauken u. Violoncell nicht obl. Op. 25. — Augsburg Böhm. PNr. 2470. 18 db szólam: SATB, vl I, vl II, vla, vlc, fl, clar I, clar II, cor I, cor II, tr I, tr II, timp, 2 cb + org; kézírásban: Dir-St.: [1] lev. — G 86.

Másoló/poss.: Fr. Zsaskovszky (cimke).

362. *1. Andante con moto*

vl I Ky - ri - e e - lei - son

2. Adagio non troppo

vl I B solo Ky - ri - e

3. Andante

S Ky - ri - e, Ky - ri - e

KEMPTER, Karl: Tantum ergo u. Salve Regina, dann Graduale u. Offertorium für 4 Singstimmen, 2 Violinen, Viola, Violon u. Orgel obl., 1 Flöte, 2 Clarinetten u. 2 Hörner nicht obl. Op. 10. — Augsburg Böhm. PNr. 1870. 14 db szólám: SATB, vl I, vl II, vla, 2 vln+org, fl, clar I, clar II, cor I, cor II; kézírásban: 2 Dir-St.: [2], [2] lev., 2 db szólám: S, vl I. — G 85.

Másoló/poss.: Fr. Zsaskovszky (címlap), további másolói bejegyzések: FZ. 18/8 1857 (Dir-St. vége), Kneissel (vl I).

366.

1. Andante maestoso 2. Adagio non troppo 3. Andante

Pan-ge lin-gua glo-ri - o - si In su-pre-me Tan-tum
er - go Sa - cra - men-tum O sa - lu - ta - ris
O sa - lu - ta - ris ho - sti - a
O - sa - lu - ta - ris ho - sti - a

KEMPTER, Karl: 3 Tantum ergo u. 3 O Salutaris hostia. Op. 85. — Augsburg Böhm. PNr. 3319—6. (Der Land-Chorregent... Lief. 6.) 1 db org-szólám. — m 92.; 3 db szólám: S, A, T, m 104 alatt.

Poss.: Fr. Zsaskovszky.

367.

Allegro

Te De-um lau - da -
mus

KEMPTER, Karl: Te Deum laudamus, in D. Op. 42. — Augsburg Böhm. PNr. 2747. 2. (Musica sacra... zum Gebrauche der kleinen Stadt- u. Land-Chöre... mit SAB, 2 Violinen u. Partiturbass oder Violon obl., Tenor, Viola, Flöte, 2 Clarinetten, 2 Hörner, 2 Trompetten u. Pauken nicht obl., oder auch nur mit den Singstimmen u. ausgesetzter Orgel. Lief. 2.) 18 db szólám: CATB, vl I, vl II, vla, 2 vln+org, fl, clar I, clar II, cor I, cor II, clarino I, clarino II, timp, org; kézírásban: 2 Dir-St.: [2], [2] lev., 9 db szólám: 2 S, A, 2 vl I, vl II, vlc, trombone B. — T 13.

Másoló/poss.: Franz Zsaskovszky Dom Capellmeister in Erlau (címlap), további másolói bejegyzés: Fine. FZ. 11/1 1858 (Dir-St. vége).

368. *Andante con moto*

T I Ve - ni Ve - ni

KEMPTER, Karl: Veni Sancte Spiritus zum Gebrauche bei Primizen am hl. Pfingstfest... für 4 Männerstimmen mit oder ohne Orgel-Bgl. . . Op. 153. — Augsburg Böhm. PNr. 3836. 5 db szólam: T I, T II, B I, B II, org. — m 91/a.

Poss.: Fr. Zsaskovszky (borító).

KEMPTER, Karl: Veni Sancte. → 359.

369.

1. Moderato 2. Allegretto

Cre-a-tor al-me si-de-rum Je-su Re-demp-tor om-ni-um

3. Moderato 4. Allegro non troppo

Ho-stis He-ro-des im-pi-e Haec di-es quam fe-cit

5. Moderato 6. Andante

Ad re-gi-as a-gni Ve-ni Cre-a-tor Spi-ri-tus

7. Andante 8. Andante

Iam sol re-cc-ed-it i-gne-us Pan-ge lin-gua glo-ri-o-si

9. Andante maestoso 10. Andante

Cae-le-stis urbs Je-ru-sa-lem A-ve ma-ris stel-la

11. Andante con moto 12. Andante con moto

Cu-sto-des ho-mi-num E-xul-tet or-bis gau-di-is

13. Moderato 14. Moderato

De-co-ra lux ae-ter-ni-ta-tis Tri-stes e-rant A-po-sto-li

15. Moderato 16. Moderato

Ut que-ant la-xis San-cto-rum me-ri-tis in-cli-ta

17. *Andante con moto* 18. *Andante*

I - ste Con-fes-sor Do-mi-ni Je-su co-ro - na vir- gi-num

19. *Moderato*

org \bar{P} Pla-ca-re Chri - ste scr - vu-lis

KEMPTER, Karl: Vesper-Hymnen auf alle Sonn- u. Festtage des Kirchenjahres. Op. 97. — Augsburg Böhln. PNr. 3448—15. (Der Land-Chorregent. . Lief. 15.) 5 db szólám: A, B, cor I, cor II, org. — V 37. A többi szólám hiányzik.

370.

Allegro 1. *Allegro*

S Do-mi-ne ad ad-ju-van-dum me Di-xit Do-mi-nus

2. *Andante* 3. *Moderato*

Con-fi - te - bor ti - bi vl I *B solo* Be-a - tus

4. *Allegro*

vir qui ti - met Lau-da - te pu - e - ri

5. *Allegro moderato* 6. *Allegro*

vl I S In e - xi - tu S Lau-da-te

7. *Allegro non troppo* 8. *Moderato*

Do-mi-num B De pro - fun - dis cla - ma - vi S Me-men-to

9. *Allegro* 10. *Moderato*

me-men-to S Lac - ta - tus sum in his Ni - si Do-mi-nus

11. *Allegro*

vl I S Lau - da Je - ru - sa - lem

12. *Allegro*

vl I S Cre - di - di prop-ter quod

13. Andante con moto

14. Moderato

S Be - a - ti om - nes S In con-ver - ten - do Do - mi - nus

15. Allegro non troppo

16. Allegro non troppo

T Do - mi - ne pro - ba - sti - me T Con - fi - te - bor ti - bi

Adagio

Do - mi - ne vl I S Ma - gni - fi -

cat. ma - gni - fi - cat

KEMPTER, Karl: Vesper-Psalmen auf alle Sonn- u. Festtage des Kirchenjahres. Op. 43. Ausg. mit Instrumental-Bgl. — Augsburg Böhm. PNr. 2802—3. (Musica sacra . . . Lief. 3.) 16 db szólam: C, A, T, vl I, vl II, vla, 2 vlna + org, fl, clar I, clar II, cor I, cor II, clarino I, clarino II, org; kézírásban: Dir-St.: [15] lev., 6 db szólam: 2 C, 3 A, vl I. — V 45.

A nyomtatott szólamok közül hiányzik a B és timp. — Másoló/poss.: Fr. Zsaskovszky (fejcím), a Dir-St. kottája Zsaskovszky Endre, a szöveg Zsaskovszky Ferenc kézírása. Egyes tételekbe nincs beírva a szöveg. — A nyomtatott szólamok agyonhasználtak, szakadozottak.

371.

Do - mi - ne ad ad - ju - van - dum me Di - xit Do - mi - nus

Allegro moderato

Allegro

Lau - da - te pu - e - ri 1. Lae - ta - tus

Moderato

sum in his Ni - si Do - mi - nus ac - di - fi - ca - ve - rit

Allegro

2

vl I Lau - da Je - ru - sa - lem

Andante maestoso

3

vl I Ma - gni - fi - cat a - ni - ma

KEMPTER, Karl: Vesperae de Beata, in C. Für Sopran, Alt, Tenor, Bass, 2 Violinen, Viola, Violon u. Orgel obl., Flöte, 2 Clarinetten, 2 Hörner, 2 Trompetten u. Pauken nicht obl. . . Op. 32. Ausg. mit Instrumental-Bgl. — Augsburg Böhm. PNr. 2627. 18 db szólam: CATB, vl I, vl II, vla, 2 vlné + org, fl, clar I, clar II, cor I, cor II, clarino I, clarino II, timp, org; kézírásban: Dir-St.: 16 p. — V 38, V 39.

Másoló/poss.: Fr. Zsaskovszky (fejcím), további másolói bejegyzések: Fr. Zsaskovszky RegensChori (címké), Fine. FZ. 23/3 1858 (Dir-St. vége). — A V 39 alatt teljes nyomtatott szólamanyag, valamint az 1890-es évekből származó másolatok.

372. *Allegro non troppo* *Allegro*

S Do-mi-ne ad ad-ju-van-dum me vlI

Moderato

B Di-xit Do-mi-nus vlI S

Moderato *Allegro*

Con-fi-te-bor ti-bi B Be-a-tus vir vlI

Allegro non troppo

S Lau-da-te pu-e-ri Do-mi-num S solo In-e-xi-tu

Allegro

Is-ra-el vlI S Lau-da-te Do-mi-num

Adagio

S Ma-gni-fi-cat a-ni-ma me-a Do-mi-num

KEMPTER, Karl: Vesperae de Dominica et de Confessore. Op. 67. Ausg. mit Instrumental-Bgl. — Augsburg A. Böhm. PNr. 3139—10. (Musica sacra . . . Lief. 10.) 17 db szólam: SATB, vl I, vl II, vla, vlné + org, fl, clar I, clar II, cor I, cor II, clarino I, clarino II, 2 org; kézírásban: 2 Dir-St.: [5], [4] lev., 2 db szólam: S, A. — V 43.

Másoló/poss.: Fr. Zsaskovszky (címlap), további másolói bejegyzés: Fine Agriae 10/6 [1]857. AZ.

373. *Allegro non troppo* *Allegro non troppo*

Do-mi-ne ad ad-ju-van-dum me Di-xit Do-mi-nus

Andante

Do-mi-no me-o solo Con-fi-te-bor ti-bi Do-mi-ne

Andante Allegro

Be-a-tus vir qui ti-met Lau-da-te pu-e-ri

Moderato Moderato

Do-mi-num In e-xi-tu Is-ra-el Lau-da-te

Andante

Do-mi-num om-nes gen-tes Lu-cis cre-a-tor op-ti-me

Andante

I-ste con-fes-sor Do-mi-ni Ma-gni-fi-cat a-ni-ma me-a

KEMPTER, Karl: Vesperae in C, de Dominica et de Confessore. Op. 82. — Augsburg Böhm u. Sohn. PNr. 3313—3. (Der Land-Chorregent... Lief. 3.) 9 db szólam: S, A, B, vl I, vl II, org, cor/clarino I, cor/clarino II, timp. — V 35.

Poss: Fr. Zsaskovszky (cimlap).

Allegro non troppo 1. Allegro

374. Do-mi-ne ad ad-ju-van-dum me

2 2. Moderato

Di-xit Do-mi-nus vl I

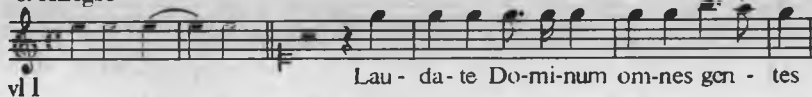
3. Moderato

S Con-fi-te-bor ti-bi Do-mi-ne solo Be-a-tus vir

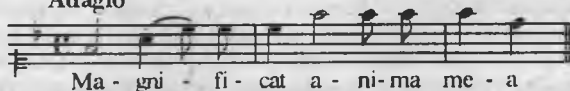
4 Allegro 5. Allegro non troppo

Lau-da-te pu-e-ri solo In e-xi-tu Is-ra-el

6. Allegro

Adagio

KEMPTER, Karl: Vesperae in F... Op. 67. [Augsburg Böhm]. PNr. 3189—10. (Musica sacra... Lief. 10.)
17 db szólam: SATB, vl I, vl II, vla, 2 vln + org, fl, clar I, clar II, cor I, cor II, clarino I, clarino II, timp.,
kézírásban 3 db szólam: S, 2 A. — V 36.

Másoló/poss.: Fr. Zsaskovszky DomCapellmeister (borító).

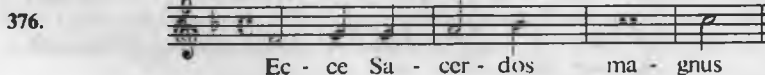
KEMPTER, Karl: Vexilla regis. → 695.

KEYFEL, Franz Paul: 4 Graduale im alten Musikstil. Für 4 Singstimmen u. willkürlicher Orgel-Bgl. . .
Nach der elften[!] Augsburger Ausgabe von Jahre 1655 bearb. — Lief. 3. — Nördlingen 1853, Back [!].
Kézirat. P: [6] lev. — G 91.

Zsaskovszky Ferenc kézírásos másolata a cimben megjelölt kiadványról.

Andante

KIRMS, Ferdinand: Ecce Sacerdos magnus... Für 4 Singstimmen mit oder ohne Orgel. Hrsg. u. verlegt
von P. Rampis, Chorregent in Donauwörth. — H. é. ny. n. [2] lev. — m 105.

Andante moderato

KIRMS, Ferdinand: Festmesse in C. Für 4 Singstimmen, Streichquartett u. Orgel, 2 Clarinetten, Flöte, 2
Hörner, 2 Trompeten u. Pauken obl. (Bassposaune ad lib.). Op. 1. — Augsburg Böhm. PNr. 2660. 18 db
szólam: SATB, vl I, vl II, vla, vlc + vln, fl, clar I, clar II, cor I, cor II, clarino I, clarino II, trombone,
timp, org; kézírásban: Dir-St.: 12 l., 9 db szólam: 2 S, A, T, 2 vl I, vl II, vlc + cb, trombone B. — M 239.

Másoló/poss.: Fr. Zsaskovszky (borító), további másolói bejegyzések: Fine. FZ. 20/6 1871 (Dir-St.
vége), E. B. 24/6 1871 (S); a vl I és trombone B Zsaskovszky Endre kézírásával. — Előadási bejegyzések
a borítón: 17/4 1881, 1884 10. Maj. indulg. S. Joann. ap. C., 1884. 9. Novemb. OO. SS, ill. 29/6 1874, 4/6
1876, 20/5 1877. Don. Pentec., ... [évszám levágvá] 28. Oct. Jubil. Primatis.

378. *Andante con moto*

vi I Ky - ri -
c c - lei - son

KIRMS, Ferdinand: Festmesse N° 3 in Es. Für Gesang- u. Streichquartett, 1 Flöte, 2 Klarinetten, 2 Horn, Bassposaune, Trompeten u. Pauken. Von — der Blind. Ausg. Eigenthum u. Verlag von P. Rampis, Chorregent in Donauwörth. — Ulm Lith. Anstalt Mäschle. Nincs PNr. 15 db szólam: SATB, vl I, vl II, vla, vlc + vlne, fl, clar I—II, cor I—II, clarino I—II, trombone, timp, org; kézírásban: Dir-St.: 13 p. — M 238.

Másoló/poss.: Franc. Zsasskovszky DomCapellmeister in Erlau (borító), Fr. Zsasskovszky (Dir-St. fejcíme, timp. címlap), FZ. 27/1 1871 (Dir-St. vége).

379. *Moderato*

S Im Gar - ten von
Tempo wie 1.
Wie - der ging er hin
Tempo wie 1.
Da ver - liess er sie

KIRMS, Ferdinand — RAMPIS, Pancratius: Gethsemani. Drei Kirchengesänge zu den Ölberg-Andachten. Mit deutschem text aus der hl. Schrift. Für Sopran, Alt, Tenor, Bass u. Orgel. Ausg. Eigenthum u. Verl. von P. Rampis, Chorregent in Donauwörth. — H. é. ny. n. P: [2] lev., 4 db szólam: SATB. — m 106. Poss.: FZ (címlap).

380.

KIRMS, Ferdinand: Gradualien der Sonn- u. Festtage des katholischen Kirchenjahres. Für gemischten Chor. . . Ausg., Eigenthum u. Verl. von P. Rampis, Chorregent u. Beneficiaten in Donauwörth.

H. 1. Sonntags-Gradualien von Advent bis Pfingsten. (1853). H. é. ny. n. 24, [1] l. — G 92/koll. 1.

H. 2. Sonntags-Gradualien von Pfingsten bis Advent. . . (1854). H. é. ny. n. 25—45. l. — G 92/koll. 2.

H. 3. Festgradualien A. Vom „Proprium missarum de tempore.“ Ulm (1856), Lith. u. Dr. von Mäschle. 46—61. l. — G 92/koll. 3.

Koll. 1—3. csak org-szólam.

H. 4. Für gemischten Chor. (1857). 62—91. l. — G 92/koll. 4.

Poss.: Fr. Zsasskovszky (borító, egyes füzetek címlapja), Fr. Zsasskovszky Regentis Chori Agriens. 10/2 [18]57 (H. 3. címlapja).

384

381. *Andante*

381. *Andante*

vl I S Ky - ri - e e - lei - son

KIRMS, Ferdinand: Lauretische Litanei N° 1. Mit dem bezüglich des Dogma der unbefleckten Empfängnis der seligsten Jungfrau erweiterem Texte. Obl.: Sopran, Alt, Bass u. ausgesetzter Orgel. Nicht obl.: Tenor, 2 Violinen, Flöte, Klarinetten, Hörner, Trompeten u. Pauken. — Eichstätt, Ausg. u. Verl. P. Rampis Domvicar u. Domkapellmeister, ninc PNr. 12 db szólam: SATB, vl I, vl II, fl, clar I—II, tr I—II, timp, org; kézírásban: Dir-St.: 9 l., 5 db szólam: S, A, vl I, cb, org. — L 23.

Másoló/poss.: Fr. Zsaskovszky DomCapellmeister in Erlau (címlap), Fr. Zsaskovszky (Dir-St. fejcíme).

382. *Andante*

382. *Andante*

vl I Ky - ri - e e - lei - son

KIRMS, Ferdinand — RAMPIS, Pancratius: Drei Messen von — u. —. N° 1. in F. — Kézirat. 14 db szólam: 3 S, 2 A, T, B, 2 vl I, 2 vl II, vlc + cb, clar I—II, clarino I—II. — M 236.

383. *Andante*

383. *Andante*

vl I S Ky - ri - e e - lei - son

KIRMS, Ferdinand: 2. Messe in G dur. Für Sopran, Alt, (Tenor ad lib.), Bass, 2 Violinen, Contrabass u. Orgel obl., — nebst 2 Clarinetten, 2 Hörner, 2 Trompetten u. Pauken ad lib. — Kézirat. Dir-St.: 8 l., 19 db szólam: 3 S, 2 A, T, B, 2 vl I, 2 vl II, vlc + vln, 2 org, fl, clar I—II, cor I—II, clarino I—II, timp. — M 237.

Poss./másoló: Fr. Zsaskovszky Chordirector in Erlau (borító), Fr. Zsaskovszky (Dir-St. fejcíme), Fine. Agriae. 1/9 1876. Fr. Zs. (Dir-St. vége), további másolói bejegyzések: Eichstatt 4. August 1876 (S). — Előadási bejegyzések a boritón: 20/4 1884, 20/9 1885, 26/1 1887, 10/10 1887, 3/4 1888.

384. *Adagio*

384. *Adagio*

vl I Ky - ri - e e - lei - son

KIRMS, Ferdinand: Messe (N° 2.) in F. Für 4 Singstimmen, 2 Violinen, Viola, Contrabass, Violoncello et Organo obl. — Flöte, 2 Clarinetten, 2 Hörner, 2 Trompetten u. Pauken ad lib. — Kézirat. Dir-St.: [5] lev., 25 db szólam: 3 S, 2 A, T, B, 2 vl I, 2 vl II, vla, 2 vlc + cb, 2 fl, 2 clar I, 2 clar II, 2 cor I—II, clarino I—II, timp, 2 org. — M 240.

Másoló/poss.: Fr. Zsaskovszky (borító), Fine. FZ. 14/1 1855 (Dir-St. vége), Fine. F. Z. 2/1 1855 (S), Fine. J:Cz: 22/6 1858 (S), Fine. Z. [= Zsaskovszky Ferenc] (vl I), Fine. J. H. 2/5 1875 (S), FH 3/5 1873 (vlc + cb), Fine. AZ. [= Zsaskovszky Endre]. Agriae 10/1 1855 (org); Zsaskovszky Endre kézírásával az alábbiak: 2 fl, egyik clar I, cor, egyik A. — Előadási bejegyzések a boritón: Producta 1856 22/6, 25/2 1856, 4/1 1857, 22/6 1857, 20/11 1857, 20/7 1859, 5/5 1862, 10/9 1865, 15/4 1866, 18/7 1869, 1/5 1870, 13/9 1870, 21/5 1871, 6/7 1873, 2/10 1873, 5/5 1875, 20/5 1876, 23/6 1877, 5/5 1878.

385. *Andante*

vi I S Ky-ri-e e - le - i - son

KIRMS, Ferdinand: 3. Messe in A. — Kézirat. Dir-St.: 8 l., 21 db szólam: 4 S, 3 A, T, B, 2 vl I, 2 vl II, vlc + cb, fl, clar I—II, cor I—II, tr I—II, timp, 2 org. — M 235.

Másoló/poss.: Fr. Zsaskovszky (Dir-St. fejcíme), Fine. 5/9 1876. Agriae. Fr. Zs. (Dir-St. vége), JPokorny (S), Jos. Apelt (vl I), a fl-szólam Zsaskovszky Endre kézírása.

386. *Andante*

vi I S Ky-ri-e e - lei - - - son

KIRMS, Ferdinand — RAMPIS, Pancratius: Sonntagsmesse N° 1. in F. — Kézirat. Dir-St.: 7 l., 1 db org. — M 234.

Zsaskovszky Ferenc kézírása.

KLEIN, Bernhard: Libera. → 14. tétel, N° 3.

387. *Cantabile*

vi I solo T solo Con- fi - te - bor ti - bi Do-mi - ne

KOTT, Franz Friedrich: Graduale in A. Für Violin u. Tenor Solo, 2 Violinen, Viola, 2 Clarinetten, 2 Hörner u. Orgel, Violoncell u. Bass... Op. 10. — Wien Glögl. PNr. F. G. 1068. 10 db szólam: T solo, vl solo, vl I, vl II, vla, vlc + cb, clar I, clar II, cor I—II, org; kézírásban Dir-St.: [4] lev. — G 93.

Másoló/poss.: Fr. Zsaskovszky (címlap).

388. *Moderato*

vi I A Ad - ju - tor et su - scip - tor

KRENN, Franz: Graduale. Op. 49. — Wien Glögl. PNr. F. G. 812. (Kirchen-Musik-Archiv 12.) 10 db szólam: SATB, vl I, vl II, vla, vlc, cb, org; kézírásban: Dir-St.: [1] lev., 3 db szólam: S, A, vl I. — G 95.

Másoló/poss.: Fr. Zsaskovszky (címké).

389. *Allegro spirituoso*

vi I S Do - mi - nus in
Si - on ma - gnus

KRENN, Franz: Graduale in C „Dominus in Sion magnus”. Für 4 Singstimmen, 2 Violinen, Viola, 2 Clarinetten, 2 Trompetten, Pauken, Contrabass u. Orgel. Op. 15. — Kézirat. Dir-St.: [2] lev., 17 db szólam: 2 S, 2 A, T, B, 2 vl I, vl II, vla, 2 vlc + cb, clar I, clar II, tr I—II, timp, org. — G 96.

390. *Andante quasi allegretto*

S Ky - ri - e e - lei - son

KRENN, Franz: Lateinische Messe in F. Op. 16. — Kézirat. Dir-St.: [5] lev. 14 db szólam: SATB, vl I, vl II, vlc + vlne, fl, clar I, clar II, tr I, tr II, timp, org. — M 230.

Másolói bejegyzések: FZ 14/4 1852 (S), FZ. 16/4 1852 (A, T); a Dir-St. Zsasskovszky Ferenc kézírása.

391. *Andante con moto*

vi I A solo Sal - ve Re - gi - na

Moderato

vi I S Ad te Do - mi - ne

KRENN, Franz: Graduale u. Offertorium Op. 43. — Wien Glöggel. PNr. F. G. 808. (Kirchen Musik-Archiv 8.) 8 db szólam: A solo, S, T, B, vl I, vl II, vlc + cb; kézírásban: Dir-St.: [2] lev., 7 db szólam: S, 2 A tutti, B solo, vl I, vl II, vlc + cb. — G 94.

Másoló/poss.: Fr. Zsask. (Dir-St.), Fr. Zsaskovszky Reg. Chori in Erlau (borító).

392. *Lento*

S Ky - ri - e Ky - ri - e

KRENN, Franz: Sonntags-Messe in A moll für 4 Singstimmen, 2 Violinen, Viola, 2 Trompetten, Pauken, (Flöte, 2 Clarinetten ad lib.), Contrabass, Violoncell, Orgel u. Directionstimme, von Franz Krenn. Op. 40. — Kézirat. Dir-St.: [5] lev., 17 db szólam: 2 S, A, T, B, vl I, 2 vl II, vla, vlc + vlne, fl, clar I, clar II, tr I, tr II, timp, org. — M 229.

Másoló/poss.: Fine. FZ. 23/10 1852 (Dir-St vége), 22/8 1862 (S), Rasel (T), fine. FZ (vlne + vlc), FZ. 22/9 1862 Erlau (org).

393. *Moderato* 30

vi solo S solo

Can - ta - te Do - mi - no

KREUTZER, [Conradin]: Offertorium in E „Cantate Domino”. Für Sopran oder Tenor Solo u. Violino Solo, mit Bgl. v. Streichquartett u. Flöte. — Kézirat. Dir-St.: [2] lev. — off II/14.
 Másoló/poss.: Fr. Zsasskovszky (fejcím).

394. *1. Adagio* 2. Adagio

vi I S Mar - tyr De - i vi I

S Be - a - tus vir

LABLER, Franz: Zwei Graduale in G u. A. — Kézirat. 12 db. szólam: SATB, vl I, vl II, vla, ob/clar I, ob/clar II, cor I, cor II, org. — m 114.
 Másolói bejegyzések: Förster (ob/clar I—II), a többi szólam is az ő kézírása.

395. *Andante con moto* 14

fl solo Quem vi -

di - stis pa - sto - res

LABLER, Franz: Graduale pastorale in G. (Quem vidistis pastores). Für Tenor u. Orgel-Solo, 4 Singstimmen, 2 Violinen, Viola, Violoncelle u. Contrabass, (Flöte, 2 Horn, 2 Oboen ad lib.) — Prag Berra u. Hoffmann. PNr. M. B. 1133. 14 db. szólam: SATB, vl I, vl II, vla, vlc + vln, fl, ob I, ob II, cor I, cor II, org solo; kézírásban 2 Dir-St.: [3], [2] lev., 14 db. szólam: 2 T solo, 5 S, 4 A, vl I, vl II, vlc + vln. — G 99.

Másoló/poss.: Fr. Zsasskovszky (címké, egyik Dir-St.-címlap), Fr. Zs. 6/12 1878 (Dir-St. vége), FZ (másik Dir-St. fejcíme), Fine FZ 24/12 1851 Agriae (Dir-St. vége).

396. *Allegro* 1

vi I Tu - i sunt coe - li

LABLER, Franz: Offertorium pastorale in C (In die nativitatis Domini). Für 4 Singstimmen, 2 Violinen, Viola, Flöte, 2 Oboen, (Trompeten u. Pauken ad lib.), Violoncelle, Contrabass u. Orgel. — Prag Berra u. Hoffmann. PNr. 1134. 15 db szólam: STB, vl I, vl II, vla, vlc + cb, fl, ob I, ob II, clarino I, clarino II, timp, org; kézírásban: Dir-St.: [2] lev., 3 db szólam: S, vl I, vlc + cb. — O 140.
Másoló/poss.: Fr. Zsaskovszky (Dir-St.).

397.
vle S A - ve a - ve a - ve Ma - ri - a

LACHNER, Franz: Gebet. Für 1 Singstimme, 2 Violen, 2 Violoncell u. Contrabass oder Orgel-Bgl. Gedicht v. E. Geibel. Op. 137. — Mainz [1869/70], Schott. PNr. 19996. P: 91., 6 db szólam: voce, vla I, vla II, vlc I, vlc II, cb; kézírásban: Dir-St.: [2] lev., 2 db S solo. — m 117.
Másoló/poss. a kézírásos Dir-St. végén: FZ. 31/1. 1872.

398.
S Do-mi-ne ad ad-ju-van-dum *solo* Di-xit Do-mi-nus
2. Cantabile 3. Legato
S Con-fi-te-bor ti-bi *solo* Be-a-tus vir qui ti-met
4. Andantino 5. Andante
B solo Lau-da-te pu-e-ri S Lau-da-te Do-mi-num
Adagio
S Ma-gni-fi-cat

LEIPERT, Wilhelm: Vesperae de Dominica ex B, mit Sopran, Alt, u. Bariton, nebst ausgesetzter Orgel, oder Sopran, Alt, Tenor (ad lib), Bass, 2 Violinen, 2 Hörner u. Orgel. Kurz u. leicht aufführbar componirt. Ausg. mit 4 Singstimmen u. Orgel-Bgl. — Augsburg Böhm. PNr. 3897. 9 db szólam: SATB, vl I, vl II, cor I, cor II, org. — V 47.

Poss.: Fr. Zsaskovszky (borító, címlap).

399.
Poco allegro
S Ec - ce vl I ec - ce Sa - cer - dos. ec - ce Sa - cer - dos Ma - gnus

LICKL János György: Ecce Sacerdos magnus (pro ingressu Episcopi), vel instar Gradualis aut Offertorii, für 4 Singstimmen u. Orchest. von Georg Lickl, RegensChori in Fünfkirchen. — Kézirat. Dir-St.: [2] lev., 22 db szólam: 2 S, A, T, B, 2 vl I, vl II, vla, vlc + cb, org, fl, ob/clar I, ob/clar II, fg I, fg II, cor I, cor II, clarino I, clarino II, trombone, timp. — m 122.

Másoló/poss. FZ 20/2 1852 Agriae (Dir-St. vége).

400. *Andantino*

8

vl I Bo-ne De-us a-mor me-us

LICKL János György: Offertorium in F dur, de Trinitate et de Beata Maria Virgine. Für 2 Tenor- u. 2 Bass-Stimmen mit Bgl. zweier Violinen, Viola u. Bass. — Wien [1828], Pennauer. PNr. 397. 8 db szólam: T I, T II, B II, B II, vl I, vl II, vla, vlc + vlne; kézírásban: Dir-St.: [1] lev., 4 db szólam: vl I, vl II, vlc + vlne, org. — O 141.

Másoló/poss.: Fr. Zsaskovszky (címlap).

401.

LICKL, Karl Georg: Feria Vta, in Coena Domini, Lectio I, Lectio III. — Feria VI, in Parasceve. 1. Lamentation, 3. Lamentation. — Sabbato Sancto. 1. Lamentation, 3. Lamentation. — [Wien 1815/16, Steiner]. PNr. S. et C. 2518. 4 db szólam: S/T solo, A, T, B. — m 121.

Hozzáköötött szólamok: Lamentationen. Op. 79. Feria V... [Wien Diabelli]. PNr. D. et C. N° 8980. 5 db szólam: S, T, Bar, B, A.

Lamentationen. Op. 79. Feria XI... [Wien Diabelli]. PNr. D. et C. N° 8981. 4 db szólam: SATB. Lamentationen. Op. 79. Sabbato Sancto... [Wien Diabelli]. PNr. D. et C. N° 8982. 5 db szólam S, A, T, Bar, B.

402.

LICKL, Karl Georg: Lamentationen. Op. 79. [Wien Diabelli]. — m 122.

Feria V. PNr. D. et C. N° 8980. 5 db szólam: SATB, Bar.

Feria VI. PNr. D. et C. N° 8981. 4 db szólam: SATB.

Sabbato Sancto. PNr. D. et C. N° 8982. 5 db szólam: SATB, Bar.

403.

LISZT Ferenc: An den heiligen Franziskus (von Paula). Gebet für Männer-Stimmen (Soli u. Chor) mit Bgl. des Harmonium (oder Orgel), 3 Posaunen u. Pauken (ad lib.) von Franz Liszt. — Bp. Táboroszy—Parsch. PNr. T. et P. 504. P: 12 l., 38 db szólam: 10 T I, 11 T II, 10 B I, 7 B II. — m II/177.

Beírt magyar szöveg is.

404.

org S

A - ve Ma - ri - a

LISZT Ferenc: Ave Maria von Franz Liszt. — Kézirat. Dir-St.: [2] lev. — m II/182.

N° 1. Pater noster is felírva, de a kotta nincs meg. — Zsaskovszky Ferenc kézírása.

405. *Andante sostenuto piu tosto lento*

S I A ve ma - ris stel - la

LISZT Ferenc: Ave maris stella. Hymnus ad 4 voces inaequales et organum. Autore Francisco Liszt. — Lipsiae C. F. Kahnt. PNr. 1302. P: 7 l., 4 db szólam: S I, S II, T, B. — m II/178.

Címlapon ajánlás: Zsaskovszki[!] Endre freundlichst FLiszt Februar [18]71.

406. *Andante*

vl I S

Ky - ri - e e - lei - son

[MAŠEK, Albin]: Missa in B cum Graduali et Offertorio a 4 vocibus, 2 Violinis, Viola (Flauto, 2 Clarinetis, 2 Cornibus ad lib.), Violone et Organo ab Albino Maschek. — Kézirat. Dir-St.: [2] lev., 14 db szólam: SATB, vl I, vl II, vla, cb, fl, clar I, clar II, cor I, cor II, org. — M 246.

Másolói bejegyzések: AW [= Anton Wilt] finivi die 28 Augusty 1841 (B), 4/8 1841 (cb). A szólamok mind A. Wilt kézírásával valók, a Dir-St. Zsaskovszky Ferenc írása.

407. *Lento*

S Ky - ri - e e - lei - son e - lei - son

[MAŠEK, Albin]: Missa in C 4. vocibus cantata, concinentibus 2 violinis, 2 Violis, 2 Obois, 2 Cornibus, 2 Clarinis, Tympanis, Violoncello, Basso et Organo. Summa cum devotione dedicat auctor Albinus Maschek, ad Basilicam Tequensem Vetero Pragae. . . — Kézirat. 18 db szólam: SATB, vl I, vl II, vla, vlc + cb, ob I, ob II, fg I–II, cor I, cor II, clarino I–II, trombone B, 2 timp, org. — M 245a.

Másolói bejegyzések: Förster (fg), 5/4 1859 Czerny (S), 6/4 1859 Czerny (A), 4/4 1859 [Czerny] (T, B), 18/8 1859 (vl I), 13/3 1860 Czerny (org). Zsaskovszky Ferenc kézírásával a 2 clarino és a Dir-St. is.

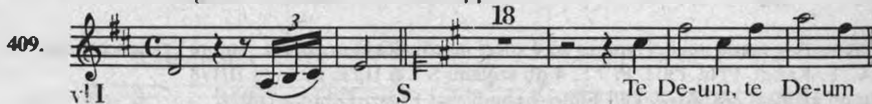
408. *Andante*

vl I Ky - ri - e e - lei - son

[MAŠEK, Albin]: Missa in D, in memoriam jubilaei . . . almae . . . Caroli-Ferdinandae Universitatis Praguae 1848. 4 vocibus cantata, concinentibus 2 violinis, viola, flauto, 2 obois, fagotto, 2 cornibus, 2 clarinis, Trombone Basso, Tympanis, Violoncello, Contrabasso, et Organo. Composita ab Albino Maschek . . . — H. é. ny. n. 1 db vlc + cb-szólam, kézírásban 14 db szólam: SATB, vl I, vla, fl, ob I, ob II, cor I, cor II, clarino I, clarino II, org. — M 248.

Másoló/poss.: Franc. Zsaskovszky Chori Regentis Metrop. Eccl. Agriens. (címlap), további másolói bejegyzések: Fine. FZ. 1852 (fl), fini. AZ. (ob I), FZ. 23/9 1852 (S), fini. AZ. 25/9 1852 (A), fini. AZ. (T), FZ (B).

Allegro con fuoco ma non troppo

409.

[MAŠEK, Albin]: Te Deum laudamus N° 1. Für 4 Singstimmen u. Chor sammt Orch... Theresé Erzherzogin von Österreich bei Gelegenheit höchsthrer Installation als Aebtissin des adelichen Damenstiftes am k. Schlosse zu Prag... gewidmet von Albin Maschek. — Prag Steindr. von J. F. Zweittler. 24 db szólám: SATB, vl I, vl II, vla, vlc + cb, fl, ob I, ob II, clar I, clar II, fg I, fg II, cor I, cor II, clarino I, clarino II, trombone A, trombone T, trombone B, timp, org; kézírásban: [2] lev., 22 db szólám: 2 S, A, T, B, 2 vl I, 2 vl II, vla, vlc, vlne, org, fl, clar I, clar II, cor I, cor II, clarino I, clarino II, bombardon, timp. — T 16.

A Dir-St. Zsaskovszky Ferenc kézírása.

Poco allegretto

410.

[MAŠEK, Vinzenz]: Graduale pastorale in G „Eja vos pastorculi”. Für Sopran oder Tenoro Solo mit Chor, 2 Violinen, Viola, Flauto, 2 Hörner, Cello, 2 Clarinetten, Violoncello u. Orgel. — Kézirat. Dir-St.: [2] lev., 35 db szólám: 4 S, 3 A, 2 T, 2 B, 4 vl I, 4 vl II, 2 vla, 3 vlc + cb, 2 fl, 2 clar I—II, cor I—II, flügelhorn, S solo, 2 T solo, 2 org. — G 100.

Másoló/poss.: Fr. Zsaskovszky (címké), további másolói bejegyzés: 1/1 1863 [Czerny] (vl I). Zsaskovszky Ferenc kézírásával a Dir-St., 1-1 fl, clar I—II, T, 2 vl I, 2 vlc + cb, 3 S, 3 A, 2 T, 2 B és 2 org-szólám; Zsaskovszky Endre kézírásával 1-1 clar I—II-, cor I—II-, S- és vl I-szólám.

Andantino

411.

[MAŠEK, Vinzenz]: Missa Pastoralis in C, a 4 vocibus, 2 violinis, viola, flauto, clarinis obl., Fagotto, Cornibus, Clarino princip. Tympanis, Violone, Violoncello et Organo. A Vincen. Maschek. — Kézirat. Dir-St.: [8] lev., 20 db szólám: 2 C, A, T, B, 2 vl I, vl II, vla, vlc + vlne, vlne + org, fl, clar I, clar II, fg, cor I, cor II, clarino princ, timp, org. — M 247.

Másoló/poss.: FZS (címké), további másolói bejegyzések: AZ 18/11 1848 (fl, vl II), FZ Agriae 16. Novemb. 1848 (A, B), FZ 16. Novemb. 1848. Agriae (T), 20/12 1848 AZ (vlc + vlne).

Andante maestoso e sostenuto

412.

[MAŠEK, Vinzenz]: Offertorium für Basso Solo mit Posaun et Orchester Bgl. Componirt u. dem Hochwürdigsten Herrn Bischof con Poson[!] Herrn Ignatz von Fábry, Abt des heil. Martin v. Balts, Csánader[!] Domherr, Consistorial Rath . . . in tiefster Ehrerbiethung gewidmet von Vinzenz Maschek. — Kézirat. P: [10] lev. — O 144.

Zsaskovszky Ferenc kézírása.

Allegro moderato

413.

to - tus es mi - ra - bi - lis

[MAŠEK, Vinzenz]: Offertorium „Tu totus es mirabilis“. Für Clarinetto Solo, 4 Singstimmen u. Orchester componirt, u. Sr. Excellenz, de Hochwürdigsten Herrn Adalbert von Bartakovics de Kiss-Apony, Erzbischof von Erlau . . . gewidmet von Vincenz Maschek, Organist und Regens Chori an den r. k. Pfarrkirche in Banat-Weiskirchen. — Kézirat. P: [21] lev. — O 145.

Andante maestoso

414.

METTENREITER, B.: Preis-Messe für Alto, Tenore u. 2 Bässe mit obligater Orgel-Bgl. — Lumenburg 1867, Dr. u. Verl. V. Bück. PNr. nincs. P: 26 l. — M 255.

Másoló/poss.: Fr. Zsaskovszky (cimke).

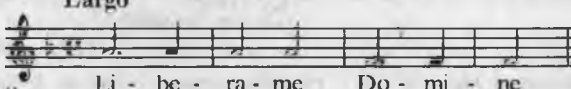
Andante religioso

415.

[MOSONYI Mihály]: Der englische Gruss. Offertorium für Sopran Solo u. Chor, 2 Violinen, Violen, Cello u. Contra Bass. Componirt von M. G. Brand. — Kézirat. P: [8] lev., Dir-St.: [2] lev., 15 db szólam: S solo, SATB coro, vl I, vl II, vla, 2 cb, cb + org, fl, clar I, cor I—II, org. — m II/199.

Másoló/poss.: Fr. Zsaskovszky Regens Chori in Erlau (cimlap, fejcím), Fine. Fr. Zs. 10/9 1878 (Dir-St. vége), Fr. Zs. 12/9 1878 (org), Fine. Rasel (S, T, B coro, vl I, vl II, vla), Zsaskovszky Endre kézírásával az egyik vlc + cb-, és a cb + org-szólam.

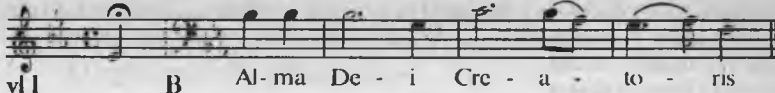
Largo

416.

MOSONYI Mihály: Libera me, von Mich. Mosonyi. — Kézirat. 10 db szólam: SATB, vla I, vla II, vlc I, vlc II, cb, org. — m II/200.

Részben Zsaskovszky Endre, részben Zsaskovszky Ferenc kézírása.

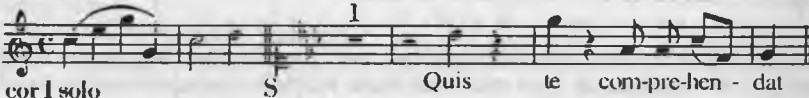
Andante

417.

MOZART, Wolfgang Amadeus: Alma Dei. Aria in Es. Basso Solo, violino Ido, violino IIdo, Viola, Violoncell, Violone et Organo. — Kézirat. Dir-St.: [2] lev., 6 db szólam: B, vl I, vl II, vla, vlc + vlne, org. — m 135.

A borítón idegen kéztől megjegyzés: In memoriam dia[!] 8^{ae} Decemb. 1847ⁱ Francisco Zsasskovszky Regenti Chori Agriensi. — Zsasskovszky Ferenc kézírása a Dir-St. — A Köchel-jegyzékben nem szerepel.

Adagio

418.

MOZART, Wolfgang Amadeus: Chor („Quis te comprehendat”) für 4 Singstimmen, Violino Solo, Violino Ido, Violino 2do, Viola, 2 Horn in Es, Orgel Solo u. Contrabass. — Wien [1833], Diabelli. PNr. D. et C. N° 4723. 12 db szólam: CATB, vl solo, vl I, vl II, vla, vlc + cb, cor I, cor II, org. — m 134. KV 370a = 361/3. tétel. — Poss.: F. Zsasskovszky (borító).

MOZART, Wolfgang Amadeus: Così fan tutte. → 711.

Moderato

419.

MOZART, Wolfgang Amadeus: Graduale in F „Laudate Dominum”. Für Sopran Solo mit Chor, 2 Violinen, Viola, 2 Clarinetten, 2 Fagott, Violoncello, Contrabass u. Orgel. — Kézirat. 11 db szólam: S solo, SATB coro, vl I, vl II, vla, vlc, vlne + org, clar I—II. — G 108.

Másoló/poss.: Fr. Zsasskovszky (címke).

Andante maestoso

420.

MOZART, Wolfgang Amadeus: Messe N° 2. in C. Für 4 Singstimmen, 2 Violinen, 2 Oboen, 2 Trompeten, Pauken, Contrabass u. Orgel. — Kézirat. 13 db szólam: 2 S, A, T, B, vl I, vl II, ob I, ob II, clarino I, clarino II, timp, org. — M 265.

Másoló/poss. a borítón: Förster, ill. 10/6 1849 Hoffmann Prag (SATB). — Előadási bejegyzések: 16/5 1845 és 20/4 1855 (timp).

KV 156, u. n. „Credo-Messe”.

421. **Andante**

vla vl I C Ky-ri - e

MOZART, Wolfgang Amadeus: Messe in B a 4 Voix, 2 Violon, 2 Clarinettes, 2 Bassons, 2 Cors, Viola, Basse et Orgue. Composée par mr. W. A. Mozart. — Kézirat. 15 db szólam: CATB, vl I, vl II, vla, vlne, clar I, clar II, cor I, cor II, fg I, fg II, org. — M 266.

Másoló/poss.: A Wild (borító, clar I—II), AW. [= Anton Wilt] (A).

KV Anh. C 1. 06.

422.

1. 1. 2. vl I S Ky-ri - e vl I

12 Ky - ri - e

MOZART, Wolfgang Amadeus: Missa brevis in C, a 4 vocibus, 2 violinis, 2 clarinis vel 2 corni et tympany, organo, violone. Authore Wolfg. Mozart. — [München Falter]. PNr. 111. 9 db szólam: SATB, vl I, vl II, cor I, cor II, org; kézírásban: Dir-St.: [10] lev., 4 db szólam: S, A, vl I, vlc + cb. — M 263.

Másoló/poss. a borítón: Scripsit Ignatz Wild, Agriae. — AWilt 1819 (borítón, félig kivakarva), Fr. Zsaskovszky (Dir-St.), Andr. Zsask. (borító alján).

KV Anh. C 1.08, 1.09.

423. **Allegro**

vl I S Ky-ri - e Ky-ri - e e - lei - son

MOZART, Wolfgang Amadeus: Missa in C für 4 Singstimmen, 2 Violinen, Contrabass, Violoncell, 2 Trompetten, Pauken, (2 Clarinetten ad lib.), Organo und Partitur. — Kézirat. 12 db szólam: 2 S, T, B, 2 vl I, 2 vl II, cb + vlc, tr I, tr II, timp. — M 268.

Az A-szólam hiányzik. — Másoló/poss.: Fr. Zsaskovszky DomCapellmeister (borító), további másolói bejegyzés: Eger 16/5 [1]879 Kochner (vl I).

KV 258, u. n. Missa brevis.

424. = 422. N° 2.

MOZART, Wolfgang Amadeus: Missa in G a 4 vocibus, violinis, Flauto, Clarinetis, Cornis, Violone, et organo. — Kézirat. 13 db szólam: SATB, vl I, vl II, vlne + vlc, fl, clar I, clar II, cor I, cor II, org. — M 264.

Másoló/poss.: FZsaskovszky (címlap), további másolói bejegyzések: 3/6 1846 (S), 3/6 1846. Agr. (A).

425. **1. Andante** **2. Allegro**

vl I Ky-ri-e vl I

5 Ky-ri-e vl I

1. S Ky-ri-e e-lei-son, e-lei-son

MOZART, Wolfgang Amadeus: III Missae breves pro Dominicis et festis minoribus, a 4 vocibus, 2 Violinis, Contrabass et Organo obligatis, (2 Clarinetis et Cornis ad lib.) Auctore W. A. Mozart. — Kézirat. Dir-St.: [12] lev., 14 db szólam: 2 C, A, T, B, vl I, vl II, vlc + vln, ob/clar I, ob/clar II, clarino I, clarino II, timp, org. — M 267.

Másoló/poss.: Fr. Zsaskovszky (borító), Fr. Zsaskovszky Chori Regentis Agriensis (külső borító), további másolói bejegyzések: I: Wild (S, A, T), 1809 in Juny AWild (T), Finis Ignaz Wild (B), die 15 Juny 1809 (vl I), I:W: [= Ignaz Wilt] (vl I), I: Wild [1]809 (org).

1. Missa brevis. „Orgelsolo-Messe”, KV 259; „Spatzenmesse” 2. KV 196b = 220; 3. KV Anh. C 1.08.

426. **Allegro**

Solo Al-ma De-i Cre-a-to-ris

MOZART, Wolfgang Amadeus: Offertorium „Alma Dei Creatoris”. Für Sopran, Alt, Tenor, Bass, 2 Violinen, Contrabass u. Orgel. — Wien Diabelli. PNr. D. et C. N° 2107. 8 db szólam: SATB, vl I, vl II, vlc + cb, org; kézírásban: Dir-St.: [2] lev., 2 db szólam: S, vl I. — off II/15.

Másoló/poss.: Fr. Zs. (Dir-St.), Fine. Rasl 1870 (S), Fine. Rasel (vl I). — KV 272a = 277.

MOZART, Wolfgang Amadeus: Romance. → 711.

427. **Allegro maestoso**

vl I S Splenden-te te De-us

MOZART, Wolfgang Amadeus: Offertorium in C. „Splendente te Deus”, für 4 Singstimmen, 2 Violinen, Viola, 2 Flöten, 2 Oboe, 2 Corni, 2 Trompetten, 2 Fagotti, 3 Tromboni, Contrabass u. Orgel. — Kézirat. 21 db szólam: SATB, vl I, vl II, cla, fl I, fl II, ob I, ob II, fg I—II, clarino I, clarino II, cor I, cor II, trombone A, trombone T, trombone B, timp, org + b. c. — O 158.

Másoló/poss. bejegyzések: Finis 1812 (SATB, cor I), Finis. 1812. AW. [= Anton Wilt] (vl I, fl II, trombone A-T-B, timp), Finis. AWilt 1812 (vl II, ob II, cor II), Finis. AW. (vla), Finis. AW. 1812 (fl I, clarino I—II), Fine AWilt 1812 (org); későbbi időből 4 db szólam: S, vl I, vl II, vlc + cb. — Poss.: Fr. Zsaskovszky. — Másolási évszám: 1869 (vl II).

Részlet a Thamos-ból, KV 336a = 345/N° 1.

Allegro vivo

428.

vi I S Di - xit Do - mi - nus

MOZART, Wolfgang Amadeus: Vesperae de Domenica[!], Von Wolfgang A: Mozart. — Kézirat. P: 1401.

— g II/15.

KV 321.

429.

1. Adagio 2. = 1. 3. Andante

S Lu - cis Cre - a - tor C Je - su Re - demp - tor

1. Andante 5. Adagio

Cru - de - lis He - ro - des Hacc di - es

6. Andante 7. Andante

Sa - lu - tis hu - ma - nae sa - tor Ve - ni Cre - a - tor

8. Adagio 9. = 1. 10. = 7. 11. Andante

S Pan - ge lin - gua I - ste con -

12. = 1. 13. Andante

fes - sor Do - mi - ni For - tem vi - ri - li

14. = 6. 15. = 7.

pe - cto - res [!]

MÜLLER, Donat: 15 Hymni Vespertini... mit Sopran, Alt, Bass u. ausgesetzter Orgel obl... Op. 151. — Kézirat. Dir-St.: [3] lev., 4 db szólam: cor I, cor II, vi I, vi II. — V 59.

Hiányzó szólamok: S, A, B, vln. — címlapon Augsburg Böhm kiadói adat is felírva. — A címlapon Kempter: 19 Vesper Hymnen... Op. 77. Lief. 15. és W. E. Horak: 6 Hymni ad Vesperas művek címadatai is szerepelnek, de a szólamok csak Müller és Führer műveit tartalmazzák.

Hozzákötvé:

FÜHRER, Robert: Vesper Hymnen...

1. Andante 2. Andante

S Lu - cis Cre - a - tor Cre - a - tor al - me

431.

Moderato

clar I solo

NAGILLER, M.: Hymnus Pastoralis in G. (Die heilige Christnacht, Hirtengesang.) Für 4 Singstimmen, 2 Viola[!], (vla ad lib.), Flauto, 2 Clarinetten, 2 Hörner, Contrabasso, Orgel. Op. 21. — Kézirat. Dir-St.: [1] lev., 8 db szólam: fl, clar I, clar II, cor I—II, vl I, vl II, vla, cb. — O 160.

Az énekszólamok hiányoznak. — Másoló/poss.: Fr. Zsaskovszky (borító).

432.

Andante

Ky - ri - e e - lei - son

NAGILLER, M.: 2. Landmesse in D. Für Sopran, Alt, Tenor u. Bass, 2 Violin, Flöte, 2 Clarinetten, 2 Hörner, 2 Trompeten, Pauken, Violon u. ausgesetzte Orgel... Op. 10. Von —, gew. Direktor des Mozart-Vereins in Paris. — Innsbruck-Brixen Joh. Gross, nincs PNr. 16 db szólam: SATB, vl I, vl II, vln + org, fl, clar I, clar II, cor I, cor II, clarino I, clarino II, timp, org; kézírásban: Dir-St.: 9 l., 2 db szólam: vl I, trombone. — M 275.

Másoló/poss.: Fr. Zsaskovszky (címlap), fineFZ. 11/1 1855 (Dir-St. vége), fine. FZ 10/1 1855 (vl I).

Adagio

433.

vl I S Do - mi - ne, Do - mi - ne
Do - mi - nus no - ster

NESWERA: Graduale in Es („Domine, Dominus noster“). Für Sopran Solo u. Streich-Quartett. — Kézirat. Dir-St.: [1] lev., 8 db szólam: S, vl I, vl II, vla, 3 vlc + cb, org. — G 109.

Másoló/poss.: Fr. Zsaskovszky (címké).

1. Andante

434.

vl I A Bo - ne pa - stor
vl I A Do - mi - ne in te

3. Andante

vi I

A

A Qui ha-bi-tat in ad-ju-to-ri-o

NEUGEBAUER, Josef: Drei Offertorien für 1 Altstimme. — Wien Glöggel. — O 161.

N° 1. Mit Bgl. des Streichquartettes u. 4 Chorstimmen. PNr. F. G. 747. P: 10 l.

N° 2. Mit Bgl. des Streichquartettes. PNr. F. G. 748. P: 6 l.

N° 3. Mit Bgl. des Streichquartettes u. 2 Clarinetten. PNr. F. G. 749. P: 8 l.

Kézírásban: Dir-St.: [2] lev. [csak N° 1.], 9 db szólam: A [N° 1—2], S [N° 1], T [N° 3], B [N° 1] solo, B tutti [N° 3], vl I [N° 1—2], vl II [N° 1—2], vla [N° 1—2], vlc+cb [N° 1—2].

Másoló/poss.: Fr. Zsaskovszky (címlapok), 24/3 1859 (A).

PACINI, Giovanni: Thema aus der Ultimo giorno di Pompei. → 711.

PAER, Ferdinando: Aus der Oper Sargino. → 711.

PALESTRINA PIERLUIGI, Giovanni da: Crux fidelis. → 702.

435.

1. Di-es san-cti-fi-ca-tus

2. A-do-ra-mus

3. O sa-lu-ta-ris

4. T Si-cut cer-vus

5. A I A-ve Ma-ri-a

6. A Lo-que-ban-tur

7. Ve-

8. re lan-guo-res no-stros

8. O quam

9. SI-II Be-ne-di-cam

10. A O S O vos om-

11. -nes

12. Je-su dul-cis Chri-

stus fa-ctus est

O sa-crum

PALESTRINA [PIERLUIGI, Giovanni da]: Raccolta di mottetti a 4 voci di Gio. Pier Luigi da Palestrina, di Ludovico da Vittoria di Avila e di Felice Anerio Romano, compositori del secolo XVI. [Ed.] dall'abbate Pietro Alfieri. — Roma 1840, stamp. lit. Luigi Polisiero. 1 vol.: 47 l. — m II/217.

436. Moderato Moderato

Be-ne-dic-ta

Be-a-ta es vir-go

PANNY, Joseph: Graduale für 4 Singstimmen, 2 Violinen, Viola, Trompeten, Paucken, Bass u. Orgel. — Offertorium für Sopran solo, Chor ad lib., 2 Violinen, Viola, 2 Waldhörner, Bass u. Orgel. Op. 18. — Wien Diabelli. PNr. D. et C N° 4864. 15 db szólam: S solo, SATB coro, vl I, vl II, vla, cb, cor I, cor II, clarino I, clarino II, timp, org. — G 111.

Poss.: Fr. Zsaskkovszky (címlap).

437. Allegretto

vl I

Ky-ri-e e-lei-son

PANNY, Joseph: Messe N° 2. für 4 Singstimmen, 2 Violinen, Viola, 2 Waldhörner, 2 Trompeten u. Paucken. (ad lib.), Bass u. Orgel. Op. 17. — Frankfurt a/M A. Fischer [alatta leragasztva: Wien M. Artaria]. PNr. M. A. 855. 14 db szólam: SATB, vl I, vl II, vla, cb, cor I, cor II, clarino I, clarino II, timp, org. — M 284.

Poss.: Zs. E. (címlap).

PARIS, C. I.: Motiv aus dem Fest des Balthasar. → 711.

438. Andante

vl I

Ge-bor'n ist uns ein

PETERSOHN, I.: Hymnus Pastoralis in A-dur (Gebor'n ist uns ein Knäblein klein). Für 4 Singstimmen, 2 Violinen, Contrabass, 2 Hörner u. Clarinetten u. Orgel obligat. (Dann Flöte, Viola, 2 Trompeten u. Pauken ad lib.) — Kézirat. Dir-St.: [1] lev., 10 db szólam: vl I, vl II, vla, cb, fl, clar I, clar II, cor I—II, trombone I—II, timp. — m 147.

Az énekszólamok hiányoznak.

439. Andante

vl I principale

T

A-ve Ma-ri-a

PICHLER, Georg: Offertorium „Ave Maria“ für Tenor, Bass u. Violin oder Flöte Prinzipale mit Bgl. von 2 Violinen, Viola, Violon oder Orgel, 2 Clarinetten u. Hörner, oder in Ermangelung des Streichinstrumente mit der ausgesetzter Orgel. Op. 5. — Augsburg Böhm. PNr. 2799. 10 db szólam: T, B, vl princ., vl I, vl II, vla, vln, clar I—II, cor I—II, org; kézírásban: Dir-St.: [2] lev. — O 166.

Másoló/poss.: FZ. 8bris (Dir-St. vége), Fr. Zsaskovszky (címlap).

440. *Andante*

vl I S Do-mi-ne non sum di-gnus

PICHLER, Karl: Communio in C („Domine non sum dignus“). Für Sopran, Alt, Tenor u. Bass, Oboe-Clarinette oder Violino Solo mit Bgl. von 2 Violinen, Viola, Violoncell u. Contrabass. Von —, Regens-Chori in Lichtenthal. Op. 2. — Kézirat. Dir-St.: [1] lev., 13 db szólam: 2 S, A, T, B, 2 vl I, vl II, vla, 2 vlc + cb, ob/clar solo, org solo. — m 148.

Másoló/poss.: Fr. Zsaskovszky RCh (Dir-St.), FZ. 20/2 1852 Agriae (Dir-St. vége).

PITONI, Giuseppe Ottavio: Pange lingua. → 702.

441. *Adagio*

S Ky-ri-e e-le-i-son

PITSCH, Carl Franz: Messe für 4 Singstimmen, 2 Violine, Viola, Contrabass u. Violoncell, 2 Oboen, 2 Hörner, 2 Trompeten, Pauken u. Orgel. — Prag Joh. Hoffmann. PNr. 1024. 16 db szólam: SATB, vl I, vl II, vla, vlc + cb, ob I, ob II, cor I, cor II, clarino I, clarino II, timp, org; kézírásban: Dir-St.: [8] lev., 2 db szólam: S, vl I. — M 300.

Másoló/poss.: fine FZ 26/6 [1]854 (Dir-St. vége), Rasel (S, vl I). — A nyomtatott borítón feljegyzés: F. Pitsch Director Instituti Organae dom. Pragae, mellette más tintával: Dono accepit Fr. Zsaskovszky.

PLACHY, Wenzel: Bagatelle. → 711.

PLEYEL, Ignaz: Sonatine. → 711.

442. *Andante sostenuto*

vl I S A-ve Ma-ri-a

PRANDAU, Carl: Graduale „Ave Maria“. Für 4 Singstimmen mit Bgl. der Orgel oder 2 Violinen, Viola, Flöte, 2 Clarinetten, Fagott, 2 Hörner, Violoncell u. Contrabass. — Wien in Commission bei A. Diabelli, nincs PNr. 16 db szólam: SATB, vl I, vl II, vla, vlc, cb, fl, clar I, clar II, fg, cor I, cor II, org. — G 114.

Poss.: Andr. Zsass... (címlapon, levágva).

443. *Allegro non troppo*

vl I B Coe-li e - nar-rant

PRANDAU, Carl: Offertorium („Coeli enarrant gloriam Dei”). Für 4 Singstimmen mit Bgl. der Orgel oder 2 Violine, Viola, Flöte, 2 Clarinetten, Fagott, 2 Hörner, Violoncell u. Contrabass. Op. 22. — Wien [1824/25], Diabelli. PNr. D. et C. N° 1651. 15 db szólam: SATB, vl I, vl II, vla, vlc + cb, fl, clar I, clar II, fg, cor I, cor II, org. — O 170.

Poss.: Fr. Zsaskovszky RChori (címlap).

444. *Andante sostenuto*

org S Tan - tum er - go Sa - cra - men - tum

PRANDAU, Carl: Tantum ergo (in D) für 4 Singstimmen mit Bgl. der Orgel oder 2 Violinen, Viola, Flöte, 2 Clarinetten, Fagott, 2 Hörner, Violoncell u. Contrabass. — Wien, Diabelli u. Comp. 30 db szólam: 2 S, 2 A, 2 T, 2 B, 2 vl I, 2 vl II, vla, vlc 2 cb, 2 fl, 2 clar I, 2 clar II, 2 fg, 2 cor I, 2 cor II, 2 org. — m 153.

445.

PREINDL, Joseph: Lamentationes Jeremiae Prophetae. Chorum vocum concentui. — Lamentationen . . . Hrsg. für Gesang mit Bgl. der Pf. oder der Orgel. — Wien Steiner. PNr. S. et C. 2518. 1 vol.: 37 l., 4 db szólam: SATB. — L 30.

Poss.: AWilt 1816 (címlap), áthúzza, mellette későbbi poss.: Fran. Zsaskovszky 1846. — Ceruzával beírt magyar szöveg a Zsaskovszky testvérek kézírásával.

446. *1. Andante* *2. Andante*

S Vi - as tu - as Do - mi - ne de - mon - stra Re - mi - ni - sce - re

PREINDL, Joseph: 1. Offertorium in G („Vias tuas Domine”). Für Sopran Solo u. Chor, mit Bgl. v. 2 Violinen, 2 Hörner, Bass u. Orgel. — 2. Offertorium in Es („Reminiscere miserationum”). Für Basso Solo u. Chor, mit Bgl. v. 2 Violine, 2 Hörner, Violon-Cello u. Orgel. Von Sig. Preindl. — Kézirat. Dir-St.: [5] lev., 10 db szólam: SATB, vl I, vl II, vlc + cb, cor I, cor II, org; későbbi időből 3 db szólam: S, A, vl I. — O 171.

A 10 szólam másoló/poss.: AWilt 1822 (S, A, T, B, vl I, vl II, vlne, org), AW. (cor I, cor II).

447. *Andante*

vl I T Cla - ma - vi cla - ma - vi ad te Do - mi - ne

PREINDL, Joseph: Offertorium N° 3. in C. „Clamavi ad te Domine”. Solo für Tenor u. Violoncell oder Orgel mit Chor, u. Bgl. von 2 Violinen, Viola, Flöte, 2 Clarinetten, 2 Trompetten, Pauken, Contrabass u. Orgel. — Kézirat. 11 db szólam: T solo, S, A, B, vl I, vl II, vlc solo, vlne, clarino II, timp, org; későbbi kézírással: Dir-St.: AW 1822 (S), AWilt (clarino II). — O 175.

A clarino I hiányzik. — Másoló: AWilt 1822 (A, T, B, vl I, vl II, vlc solo, vlne, org). Fine AW 1822 (S), AWilt (clarino II).

Másoló/poss. a későbbi anyag: Fr. Zsaskovszky DomCapellmeister in Erlau (Dir-St. címlapja).

448. **Adagio**

A - ve, a - ve, a - ve, a - ve Ma - ri - a

PREINDL, Joseph: Offertorium in A, de Beata Maria, et de Tempore. („Ave Maria.”) Für Sopran Solo u. concert Violine mit Chor, 2 Violinen, Viola, (2 Oboe, 2 Trombone ad lib.), Violon u. Orgel. — Wien [1832], Mechetti. PNr. P. M. N° 2306. 2307. 15 db szólam: S solo, SATB, vl I solo, vl I, vl II, vla, vlc + cb, ob I, ob II, trombone A, trombone T; kézírásban: Dir-St.: [4] lev. — O 173.

Másoló/poss.: F. Zsaskovszky (Dir-St. eleje), Fine FZ. 25/6 1850 (Dir-St. vége).

449. **Adagio**

S Ad te le - va - vi

PREINDL, Joseph: Offertorium in D, „Ad te levavi animam meam”. Für Sopran, Alt, Tenor u. Bass, 2 Violinen, 2 Oboen, 2 Trompetten, Pauken, Contrabass u. Orgel. — Kézirat. Dir-St.: [1] lev., 23 db szólam: 4 S, 2 A, 2 T, 2 B, 3 vl I, 2 vl II, 2 vlc + cb, ob I, ob II, tr I—II, trombone B, timp, org. — O 172.

Másoló/poss.: Fr. Zsaskovszky RChori in Erlau (címlap), Fr. Zsaskovszky (Dir-St. eleje). — A szólamok egy része is Zsaskovszky Ferenc kézírása.

450. **Adagio**

A - ve. a - ve, a - ve Ma - ri - a

PREINDL, Joseph: Offertorium in Es („Ave Maria gratia plena”), à 4tro Voci Sop: Conc^{to}: Violino Solo, 2 Violini, Violone, Organo. Del Sig: Giuseppe Preindl. — Kézirat. Dir-St.: [3] lev., 10 db szólam: S solo, A, T, B, vl solo, vl I, vl II, 2 vlne, org. — O 174.

A Dir-St. Zsaskovszky kézírása, a szólamok Wilt Antal kézírására emlékeztetnek.

451. **Adagio non troppo**

vl I S A - ve Ma - ri - a

PREYER, Gottfried: Ave Maria. Solo für Sopran mit Chor (u. Bgl. von 2 Violinen, Viola u. Orgel) . . . Op. 56. — Wien Diabelli. PNr. D. et C. N° 9075. P: 7 l., 8 db szólam: S solo, SATB coro, vl I, vl II, vla; kézírásban: 2 Dir-St.: [2], [1] lev., 20 db szólam: S solo, org solo, 4 S coro, 4 A coro, 4 T coro, 4 B coro, vl I, vlc + cb. — m 154.

A kézírásos szólamokban „Ad te levavi” szöveg szerepel csupán. — Másoló/poss.: F. Zsaskovszky (címlap). A Dir-St. is Zsaskovszky Ferenc kézírása.

452. **Andante**

Ky - ri - e e - lei - son

PREYER, Gottfried: Messe in Es. Für 4 Singstimmen, 2 Violinen, Viola, Contrabass, Violoncello u. Orgel obl. — (2 Oboen, 2 Trompetten, Pauken, 2 Fagott u. 2 Posaunen ad lib.) Op. 71. — Kézirat. 16 db szólam: 3 S, A, T, B, 2 vl I, vl II, vla, vlc + cb, fg I—II, trombone I, trombone II, timp, org. — M 301.

Másoló/poss.: Fr. Zsaskovszky RChori in Erlau (címké), további másolói bejegyzések: Fine. Raszl 1869 (3 S), Fine. Raszl 1869 (vl I); a fg- és vlc + cb-szólamok Zsaskovszky Endre kézírásával.

Andante

453.
B Ky - — T Ky - ri - e e - lei - son

PREYER, Gottfried: Missa in honorem B. Mariae V. in D. Pro 4 vocibus et organo. Op. 73. — Wien 1867, Verl. des Compositeur. Nincs PNr. P: 34 l., 4 db szólam: SATB. — M 302.

A címlapon latin és német nyelven megjegyzés: gekrönt durch den zweiten Preis bei dem grossen internationalen Concourse für religiöse Musik in Belgien im Jahre 1866.

Andante sostenuto

454.
S Tan-tum er - go Sa - cra - men - tum

Andante sostenuto Andante

org S Be-ne - di - cta es tu A Be - a - ta

Adagio non troppo

Be - a - ta es S A - ve Ma - ri - a

PREYER, Gottfried: Tantum ergo, Graduale („Benedicta es”), Offertorium („Beata es”) et Ave Maria in honorem B. Mariae V. Pro 4 vocibus et organo, a Godofredo Preyer. Op. 74. — Wien 1867, Autor. PNr. G. P. 5 P: 11 l., 4 db szólam: SATB. — G 115.

A címlapon latin és német nyelven megjegyzés: gekrönt durch den 2. Preis bei dem grossen internationalen Concourse für religiöse Musik in Belgien im Jahre 1866.

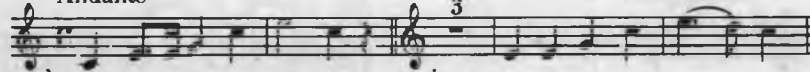
Andante sostenuto

455.
vox A - ve Ma - ri - a

PROCH, Heinrich: Ave Maria, für 1 Singstimme mit Bgl. der Orgel. Op. 281. — Kézirat. 2 db szólam: voce, org. — O 176.

Poss.: Fr. Zsaskovszky Domkapellmeister in Erlau (címlap).

Andante

456.
orch voci

PROCH, Heinrich: Missa in C, a 4 voci, 2 violini, viola, 2 clarinett, 2 Horn, 2 Trompett u. Orgel. — Kézirat. Dir-St.: 12 l. — M 303.

Másoló/poss.: FZ 16/6 1856. — A szöveg nincs beírva.

457. **Moderato**

vla Ex - au - di Do - mi - ne

PROCH, Heinrich: Offertorium („Exaudi, Domine”) für 1 Singstimme mit obl. Bgl. 1 Viola u. der Orgel, oder des Harmoniums. Op. 212. — Wien Spinas Nachfolger. PNr. C. S. 22763. P: 5 l., 2 db szólam: voce, vla. — m II/230.

RAIMONDI: Cavatine. → 711.

458. **Andante**

vl I S I

Be - ne - di - cta et ve - ne - ra - bi - lis

RANDHARTINGER, Benedikt: Graduale (Benedicta et venerabilis.) — Wien Glöggel. PNr. F. G. 804. (Kirchen Musik-Archiv. Eine Sammlung jeder Gattung neuer u. leicht ausführbarer Kirchenmusik, Lief. 4.) 18 db szólam: S I, S II, A I, A II, vl I, vl II, via, vlc + cb, fl, ob I, ob II, clar I, clar II, fg I, fg II, cor I, cor II, org; kézírásban: Dir-St.: [2] lev., 5 db szólam: S I, S II, A I, A II, vl I. — G 117.

Másoló/poss.: Fr. Zsaskovszky (borító), fine FZ 29/11 1854 (Dir-St. vége).

459.

1. Allegro moderato 2. Moderato

Can - ta - te Do - mi - ne In - cli - na Do - mi - ne

3. Allegro moderato 4. Allegretto

B Ju - bi - la - te. ju - bi - la - te vl I

4 5. Andante

S Lau - da a - ni - ma Ec - ce ec - ce

6. Allegretto

vII Sa - cer - do - tes Do - mi - ni

REIMANN, Ignaz: 6 brevia offertoria vel Gradualia pro omni tempore. A 4 vocibus, 2 violinis, viola, contrabass et organo obligatis (2 Violini, 2 cornis ad lib). — Kézirat. Dir-St.: [4] lev., 13 db szólam: 2 S, A, T, B, 2 vl I, vl II, vla, vlc+cb, clar I—II, cor I—II, org. — O 184.

Másoló/poss.: Fr. Zsaskovszky Chordirector in Erlau (cimlap), Fr. Zsaskovszky (Dir-St.).

460.

1. Allegro moderato

2. Allegro

vi I

S

A - ie - lu - ja

C

A - scen - dit De - us

3. Andante

4

vl I

C

Lau - da Si - on Sal - va -

4. Allegro moderato

5

to - rem vl I

C

Sa - cer -

do - tes Do - mi - ni

REIMANN, Ignaz: Gradual u. Offertorium für Christi Himmelfahrt. Gradual u. Offertorium fürs Fronleichnamfest. — Neustadt Petsch, nincs PNr. 17 db szólam: CATB, vl I, vl II, vla, clar I, clar II, cor I, cor II, clarino I, clarino II, cor T, trombone B, timp, org; kézírásban: Dir-St.: [6] lev., 4 db szólam: S, vl I, 2 cb+org. — G 120.

Másoló/poss.: Fr. Zsaskovszky Domkapellmeister in Erlau (Dir-St. cimlapja).

461.

1. Larghetto

vi I

C

O sa - lu - ta - ris

2. Andante amoroso

3

ho - sti - a vl I

T solo

3. Andante grazioso

4

A - ve, a - ve ma - ris stel - la vl I

T solo

A - ve Ma - ri - a

REIMAN, Ignaz: 3 Graduale. N° 1. zur Fronleichnamtsfeier. N° 2. u. 3. auf Marien-Feste. — Neustadt Pietsch, nincis PNr. 12 db szólám: CATB, vl I, vl II, vla, clar I, clar II, cor I, cor II, org; kézírásban: Dir-St.: [4] lev., 5 db szólám: C, T, vl I, 2 cb + vl. — G 119.

Másoló/poss.: 16/8 1874 Apátfalvae. Fr. Zs. (Dir-St. vége).

462.

1. Andante
 vl I S Lo-cus i - ste

2. Allegro moderato
 vl I S Ti-me-te Do-mi-num

3. Andante
 vl I S Be-ne-di-cta S

4. Lento
 Be-ne-di-xi-sti

5. Allegretto
 vl I Do-mi-ne A solo Quem vi-di-stis pa-

6. Allegretto
 7. Andante
 sto-res S Be-a-ta De-i Ge-ni-trix S Chri-stus na-tus est

8. Allegro moderato
 9. Andante
 S Tu Do-mi-ne, tu Do-mi-ne vl I

10. Andante
 S Su-sce-pi-mus De-us vl I

11. Allegro moderato
 1
 S Dif-fu-sa est S Haec di-es quem

12. Moderato
 13. Allegro moderato
 fe-cit S An-ge-lus Do-mi-ni B Al-le-lu-ja, al-le-

14. Allegretto
 4
 lu-ja Ve-ni san-cte Spi-ri-tus

15. 16. Moderato

vII S Ve-ni. ve-ni vII

17. Allegretto

B solo Be-ne-di-cus es Do-mi-ne vII Lau-da Si-on

18. Allegretto 4

vII S O sa-lu - ta - ris

19. Allegro moderato 20. Allegro moderato

vII S Pro pa-tri-bus vII

21. Andante

S Con - sti - tu - es e - os vII S

22. Andante grazioso

solo As - sump - ta est S A - ve Ma - ri - a

23. Allegretto 24. Andante

S A - ve ma-ris stel - la S A - ve ma - ris stel - la

25. Allegretto 26. Andante

S Om - ni di - e S Ju - stus ut pal - ma

27. Allegro moderato 28. Allegretto

S Al - le - lu - ja, al - le - lu - ja vII

29. Andante

Dif - fu - sa est S Spe - ci - e tu - a

30. Moderato

Spe - ci - e tu - a Ve - ri - tas me - a. ve - ri - tas me - a

REIMANN, Ignaz: 30 Graduale auf alle Feste des katholischen Kirchenjahres. Für 4 Singstimmen, 2 Violinen, Viola u. Orgel, mit beliebiger Verstärkung von 2 Clarinetten, 2 Horn, 2 Trompeten, Pauken u. Bass-Posaune. Op. 111. — Glatz 1871, Hirschberg, nincs PNr. 14 db szólam: SATB, vl I, vl II, vla, clar I, clar II, clarino I—II, cor I—II, trombone B, timp, org; kézírásban: Dir-St.: [8] lev., 6 db szólam: S, vl I, vlc + cb, cb + org, clar I—II, cor I—II. — G 118.

A Dir-St. nem mind a 30 művet tartalmazza! — Másoló/poss: Fr. Zsaskovszky.

463.

REIMANN, Ignaz: 9 Gradualen . . . — Kézirat. 2 Dir-St.: 10, [6] lev., 16 db szólam: 2 S, A, T, B, 2 vl I, vl II, vla, vlc + cb, cb + org, clar I, clar II, cor I—II, clarino I—II, timp. — G 121.

A 462. egyes tételeiből való összeállítás: N° 1. = N° 3; N° 2. = N° 10; N° 3. = N° 21; N° 4. = N° 22; N° 5. = N° 23; N° 6. = N° 24; N° 7. = N° 25; N° 7. = N° 28; N° 9. = N° 29.

Másoló/poss.: Fr. Zsaskovszky (fejcím), Erlau am 18te dezember 1876. JApelt (Dir-St. vége), ill. 10/9 1873 fr. Zs. Apátfalvae (másik Dir-St.).

464.

REIMANN, Ignaz: 6 kurze Gradualien de Communio. — Kézirat. 2 Dir-St.: [4], [2] lev., 15 db szólam: 3 S, 2 A, T, B, 2 vl I, vl II, vla, vlc + cb, clar I—II, cor I—II, org. — G. 122.

A 462. egyes tételeiből való összeállítás: N° 1. = N° 1; N° 2. = N° 2; N° 3. = N° 4; N° 4. = N° 8; N° 5. = N° 9; N° 6. = N° 19. — Másoló/poss: Fr. Zsaskovszky (címké).

465. *Larghetto*

3

vlc + cb vl I

Ky - ri - e e - lei - son

REIMANN, Ignaz: Festmess N° 2. zu Ehren der heil. Cäcilia, in A moll u. C. Für 4 Singstimmen, 2 Violinen, Viola u. Orgel (obl.) mit beliebiger Verstärkung von 1 Flöte, 2 Clarinetten, 2 Horn, 2 Trompeten, Pauken, Tenorhorn, Bass-Posaune, Violon u. Cello. Op. 114. — Glatz 1874, Jul. Hirschberg, nincs PNr. 19 db szólam: SATB, vl I, vl II, vla, vlc + vlne, fl, clar I, clar II, cor I, cor II, cor T, clarino I, clarino II, trombone B, timp, tr chrom., kézírásban 10 db szólam: 2 S, 4 A, B, vl I, vl II, vlc + cb. — M 310.

Másoló/poss.: Fr. Zsaskovszky (címlap), további másolói bejegyzés: JPy [J. Pokorny] (S). — Előadási bejegyzések a borítón: 19/1 1879, 5/10 1879, 17/5 1880, 8/5 1881.

466. *Andante maestoso*

Ky - ri - e e - lei - son

REIMANN, Ignaz: 3. Festmesse in C. Für 4 Singstimmen, 2 Violinen, Viola, Contrabass, Violoncello, Flöte, 2 Clarinetten, 2 Hörner, 2 Trompeten, Pauken, Bass-Posaune, Orgel u. Directions-Stimme. — [Neustadt Pietsch.] 19 db szólam: CATB, vl I, vl II, vla, vlc + vlne, fl, clar I, clar II, cor I, cor II, cor T, tr chrom., clarino I, clarino II, trombone B, timp; kézírásban: Dir-St.: 18 l., 9 db szólam: 3 S, A, 2 vl I, vl II, vlc + cb, trombone B. — M 314.

Másoló/poss.: Fr. Zsaskovszky Chordirector in Erlau (borító), Fr. Zsaskovszky (fejcím), további másolói bejegyzések: FZ. 6/6 1874 (Dir-St. vége), JPokorny (S); a trombone B Zsaskovszky Endre kézírása. — Előadási bejegyzések a borítón: 20/8 1878, 5/6 1881, 1/10 1882, 6/5 1883 20/8 Steph. Reg., 29. Sept. S. Michael [1]883, 8/9 1886, 6/5 1887, 1887. 29. Junii ss. Petri et Pauli.

467. **Andante** 2

467. **Andante** 2

vi I

Ky - ri - e e - lei - son

REIMANN, Ignaz: Festmesse N° 5. in C. Für 4 Singstimmen, 2 Violinen, Viola u. Orgel obl., 1 Flaute, 2 Clarinetten, 2 Horn, 2 Trompeten, Pauken, Bass-Posaune, Tenorhorn, Violon u. Violoncell ad lib. Op. 114. — Neustadt Pietsch, nincs PNr. (Cyclus für katholische Kirchenmusik. Ser. 1 Lief. 1.) 20 db szólam: SATB, vl I, vl II, vla, vlc + vln, fl, clar I, clar II, cor I, cor II, cor T, clarino I, clarino II, trombone B, timp, org; kézírásban: 2 Dir-St.: 19, 12 l., 7 db szólam: 3 S, 3 A, vl I. — M 315.

Másoló/poss.: Fran. Zsaskovszky Domkapellmeister in Erlau (borító, címlap), Fr. Zsaskovszky (org), Fr. Zs. 18/5 1874 (Dir-St. vége). — Előadási bejegyzések a borítón: 7/V 1884, 1885 7 Maji Dedic. Eccl., 1887 31. Maji, Fer. 3. Pentecost.

468. **Andante**

468. **Andante**

Ky - ri - e e - lei - son

REIMANN, Ignaz: Kurze Fest-Messe N° 1. in A u. D. Für 4 Singstimmen, 2 Violinen, Viola u. Orgel (obl.), mit beliebiger Verstärkung von 1 Flöte, 2 Clarinetten, 2 Horn, 2 Trompeten, Pauken, Violon, Tenorhorn u. Bass-Posaune. Op. 113. — Glatz 1871, Jul. Hirschberg, nincs PNr. 17 db szólam: SATB, vl I, vl II, vla, vln, fl, clar I, clar II, cor I—II, tr I—II, cor T, trombone B, timp, org; kézírásban: Dir-St.: 11 l., 9 db szólam: 3 S, 2 A, 2 vl I, vl II, vlc + cb. — M 313.

Másoló/poss.: Franc. Zsaskovszky (címlap), Fr. Zs. 22/3 1873 (Dir-St. vége), további másolói bejegyzések: JPokorny (2 S), Finis. Schön (A). — Előadási bejegyzések a borítón: 19/11 1876, 7/6 1877, 27/6 1878, 24/4 1879, 8/12 1880, 25/3 1881, 30/1 1883, 29/9 1884, sep. 29. 1884, 19/3 1885 S. Josephi, 1886. 15. Aug. apud Ptis Bmv, 16/1 1887, 8/12 1887.

469. **Andante** 3

469. **Andante** 3

vi I

Ky - ri - e e - lei - son

REIMANN, Ignaz: Kurze Festmesse N° 4. in F u. C. Für 4 Singstimmen, 2 Violinen, Viola u. Orgel od. Violon obl., Flöte, 2 Clarinetten, 2 Horn, 2 Tromp. u. Pauken nicht oblig. — Neustadt A. Pietsch, nincs PNr. 17 db szólam: CATB, vl I, vl II, vla, vlc + vln, fl, clar I, clar II, cor I, cor II, clarino I, clarino II, timp, org; kézírásban: Dir-St.: 11 l., 7 db szólam: S, A, vl I, vl II, vlc + cb, trombone, org. — M 312.

Másoló/poss.: Fr. Zsaskovszky (fejcím), Fr. Zs. 13/8 1874 Agriae (Dir-St. vége). — Előadási bejegyzések a Dir-St. hátsó lapján: 1887. 8a Sept. Nat. Bmv.

470. **Andante**

470. **Andante**

Ky - ri - e e - lei - son

REIMANN, Ignaz: Kurze Festmesse in F. Für 4 Singstimmen, 2 Violinen, Viola u. Orgel obl., beliebig verstärkt durch 2 Clarinetten, 2 Horn, 2 chrom. Trompeten, Pauken, Violon u. Cello. Op. 115. — Neustadt A. Pietsch, ninc PNr. (Cycus für katholische Kirchenmusik. Ser. 1. Lief. 4.) 17 db szólam: SATB, vl I, vl II, vla, vlc + vln, clar I, clar II, cor I, cor II, clarino I, clarino II, timp, 2 org; kézírásban: Dir-St.: 10 l., 7 db szólam: 3 S, 2 A, vl I, fl. — M 311.

Másoló/poss.: Fr. Zsasskovszky Domkapellmeister in Erlau (borító), Fr. Zsasskovszky (fejcím), Agriac. Fr. Zsasskovszky Chori Regens 9 Aprilis 1880 (Dir-St. vége). — Előadási bejegyzések a borítón: 16/1 1881, 23/6 1881, 18/12 1881, 1884. 5. Octob. . . ., 1885. 24/3. . . ., 1885. 8. Decemb. festo Concept. Bmv, 1886. 17. Jan. Nominis Jesu, 18 Május [1]886, 1886. Nov. 1. 00. SSrum, 28. Sept. S. Michael.

471. **Moderato**

vi I C Ho - mo qui - dam

REIMANN, Ignaz: Pange lingua nebst 4 Stationen für hl. Frohnl. Fest. Für 4 Singstimmen u. Blasinstrumente. — Neustadt Pietsch, ninc PNr. 16 db szólam: CATB, fl I, fl II, ob I, ob II, cor I, cor II, clarino I, clarino II, trombone A, trombone T, trombone B, timp; kézírásban: Dir-St.: 11 l. — m 157.

Másoló/poss.: Franz Zsasskovszky Domkapellmeister in Erlau (borító), Fran. Zsasskovszky Agriac, 15/1 1880 (Dir-St. vége).

472.

1. Moderato 2. Andante

C Ro - ra - te coe - li Ro - ra - te coe - li

3. Andante Ro - ra - te coc - li de - su - per

4. Andante S Ro - ra - te coe - li, ro - ra - te coe - li

5. Andante Ro - ra - te coe - li 6. Moderato Ro - ra - te coe - li

7. Andante Ro - ra - te coe - li de - su - per

8. Andante Ro - ra - te coe - li de - su - per

REIMANN, Ignaz: 8 Rorate für die Hl. Adventszeit. Für 4 Singstimmen, 2 Violinen, Viola u. Orgel obligat, nebst 3 Horn ad lib. Op. 112. — Kézirat. Dir.-St.: [4] lev., 9 db szólam: CATB, vl I, vl II, vla, cb + org, cor I—II. — m 159.

473. **1. Andantino**

473. **2. Andante**

S Dies
ist der Tag von vl I S
Schlaf recht du Him-mels-kna-be du

REISINGER, Franz: Pastoral Offertorien. — Kézirat. Dir.-St.: [1] lev., 11 db szólam: S, A, B, vl I, vl II, vla, cb, fl, clar I, clar II, cor I—II. — O 185.

N° 1. Dies ist der Tag... für 4 Singstimmen u. Orgel oder Streichquartett u. 2. Hörner von Joh. Barth. SCHOTTENHAMMEL. Op. 20. — N° 2. Schlaf wohl du... Für Sopran Solo u. Chor, Violinen u. Orgel obligat, nebst Flöte, 2 Clarinetten, 2 Horner u. Contrabass nicht oblig. (Weihnachtslied.)

Másoló/poss.: Fr. Zsaskovszky (borító).

474. **Andante**

474. **Andante**

fl Ky - ri - e e - lei - son

REISSIGER, Carl Gottlieb: Messe in F. Für 4 Singstimmen, 2 Violinen, Viola, 2 Flöten, 2 Clarinetten, 2 Oboen, 2 Hörner, 2 Trompetten, 2 Fagott, Pauken, Violon, Violoncello u. Partitur. — Kézirat. P: [29] lev., 9 db szólam: SATB, vl I, vl II, vla, vlc, cb. — M 319.

Hiányos szólamok, a szöveg mindenütt hiányzik, a vlc-ben csak az első 3 tétel szerepel, a cb-ben egyáltalán nincs kotta! — Másoló/poss.: Franz Zsaskovszky (címké).

REUTTER: Libera. → 15.

475. **1. Moderato** **2. Con moto** **3. Con moto**

475. **1. Moderato** **2. Con moto** **3. Con moto**

S Lae-ta-tus sum S Re-gna-vit Do-mi-nus S Ju-bi-la-te
S De - o om - nis ter - ra S Do mi-ne De - us

4. Allegretto

ROSSINI, Gioacchino: Stabat Mater. Pour 2 sopran, tenor et basse, et choeur à 4 ou 5 voix . . . Avec acc. de piano par T. Labarre. — Mayence Schott. PNr. 6594. KLA: 100 l. — m II/236.

Poss.: Fr. Zsaskovszky (borító, cimlap).

479.

1. Andante **2. Andante**

S Sit no - men Do - mi - ni vl I

3. Andantino

S Ti - me - te Do - mi - num vl I

4. Maestoso

S A - ve a - ve vl I

5. Andante

Con-fi-te-mi-ni vl B solo Do - mi - ne

6. Moderato

C Be - ne - di - ci - te gen - tes

ROTTER, Ludwig: VI Gradualien für 4 Singstimmen, 2 Violinen, Viola, Contrabass, 2 Oboen, 2 Hörner, 2 Trompetten, 2 Tromboni, Pauken u. Orgel. Lief. I N° 1—6. Op. 23—28. — Kézirat. Dir-St.: [6] lev., 18 db szólam: 2 S, A, T, B, 2 vl I, vl II, vla, vlc + cb, ob I, ob II, cor I—II, tr I—II, trombone I, trombone II, timp, org. — G 125.

Másoló/poss.: Fr. Zsaskovszky (címké), egyéb másolói bejegyzés: Fine. Rasl (S, vl I).

480.

7. Andante

vl I S A - ve a -

8. Andante

ve ma - ris vl I

9. Maestoso

S Re - ve - la Lau - dans in - vo - ca - bo

10. Poco adagio 11. Moderato

vi I S Cor mun- dum S Be-ne-di-cta

12. Allegro non troppo

vi I S Ju-bi-la-te De-o

ROTTER, Ludwig: VI Gradualien für 4 Singstimmen, 2 Violinen, Viola, Violoncello, Contrabass, 2 Clarinetten, 2 Hörner, 2 Trompetten, 2 Tromboni, Pauken u. Orgel. Lief. 2. N° 7—12. Op. 35—40. — Kézirat. Dir-St.: [5] lev., 16 db szólam: 2 S solo, A, T, B, 2 vl I, vl II, vla, vlc + cb, ob/clar I, ob/clar II, cor I—II, tr I—II, trombone I—II, timp. — G 124.

Másoló/poss.: Fr. Zsaskovszky (címké), további másolói bejegyzés: Fine. Rasl 1869 (2 S, vl I).

Maestoso sostenuto

481.

Ky - ri - e Ky - ri - e

ROTTER, Ludwig: Messe N° 1. (de sancto Wilhelmo). Für 4 Singstimmen, 2 Violinen, Viola, 2 Clarinetten, 2 Hörner, 2 Trompeten u. Pauken, Violoncell, Contrabass u. Orgel. Op. 15. In C. — Wien Glögl. PNr. F. G. 641. 14 db szólam: SATB, vl I, vl II, vla, vlc + cb, ob I, ob II, tr I—II, cor I—II, timp, org; kézírásban: Dir-St.: 10 l., 2 db vl I szólam. — M 325.

Másoló/poss.: Fr. Zsaskovszky.

Anaute

482.

Ky - ri - e e - lei - son

ROTTER, Ludwig: Messe N° 2. (de sancto Vincentino). Für 4 Singstimmen, 2 Violinen, Viola, 2 Clarinetten, 2 Hörner, 2 Trompeten u. Pauken, Violoncell, Contrabass u. Orgel. Op. 16. In D. — Wien Glögl u. Sohn. PNr. F. G. 642. 14 db szólam: SATB, vl I, vl II, vla, vlc + cb, clar I, clar II, cor I—II, tr I—II, timp, org; kézírásban: Dir-St.: 11 l. — M 327.

Másoló/poss.: Fr. Zsaskovszky (címké, borító), fine. FZ. [1]856 (Dir-St. vége).

Adagio

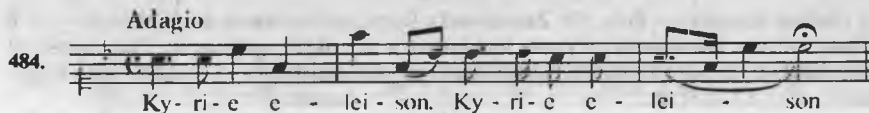
483.

Ky - ri - e Ky - ri - e

ROTTER, Ludwig: Messe N° 3. (de sancto Ludovico). Für 4 Singstimmen, 2 Violinen, Viola, 2 Clarinetten, 2 Hörner, 2 Trompeten u. Pauken, Violoncell, Contrabass u. Orgel. Op. 17. In B. — Wien Glögl u. Sohn. PNr. F. G. 683. 14 db szólam: SATB, vl I, vl II, vla, vlc + cb, clar I, clar II, cor I—II, tr I—II, timp, org; kézírásban: Dir-St.: [5] lev., 1 db vl I. — M 326.

Másoló/poss.: Fr. Zsaskovszky (címké), Finis. 17/8 1856 (vl I).

Adagio

484.

Ky-ri-e e - lei - son. Ky-ri-e e - lei - son

ROTTER, Ludwig: Messe N° 4. (de sancto Friedrico). Für 4 Solo- u. Chorstimmen, 2 Violinen, Viola, 2 Clarinetten, 2 Hörner, 2 Fagotte, 2 Trompeten u. Pauken, Violoncell, Contrabass u. Orgel. Op. 18. In F. — Wien Glöggel. PNr. F. G. 684. 16 db szólam: SATB, vl I, vl II, vla, vlc + cb, clar I, clar II, fg I, fg II, cor I—II, tr I—II, timp, org. — M 324.

Poss.: Fr. Zsaskovszky (címke).

Andante

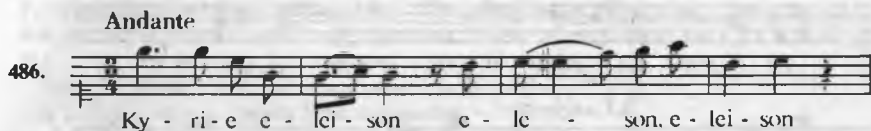
485.

vl I Ky-ri -
e e - lei - son. e - lei - son

ROTTER, Ludwig: Messe N° 5. (de sancto Thoma). Für 4 Solo- u. Chorstimmen, 2 Violinen, Viola, Flöte, 2 Oboen, 2 Hörner, 2 Fagotte, 2 Trompeten u. Pauken, Violoncell, Contrabass u. Orgel. Op. 19. In G. — Wien Glöggel. PNr. F. G. 685. 17 db szólam: SATB, vl I, vl II, vla, vlc + cb, fl, ob I, ob II, fg I—II, tr I—II, cor I, cor II, timp, org. — M 322.

Poss.: Fr. Zsaskovszky (címleap).

Andante

486.

Ky-ri-e e - lei - son e - le - son. e - lei - son

ROTTER, Ludwig: Messe N° 6. (de sancto Bennone). Für 4 Solo- u. Chorstimmen, 2 Violinen, Viola, 2 Oboen, 2 Hörner, 2 Trompeten u. Pauken, Violoncell, Contrabass u. Orgel. . . Op. 20. In C. — Wien Glöggel. PNr. F. G. 686. 14 db szólam: SATB, vl I, vl II, vla, vlc + cb, ob I, ob II, cor I—II, tr I—II, timp, org. — M 323.

Poss.: FZS.

Andante

487.

vl I S I soli A - ve a - ve
ma - ris stel - la

ROTTER, Ludwig: Offertorium in F „Ave maris stella”. Für 2 Sopran u. 2 Alt, 2 Violinen, Viola, Violoncell, Contrabass et Organo. Op. 14. — Kézirat. P: [2] lev., 3 Dir-St.: [2], [2], [2] lev., 10 db szólam: S I, 2 S II, A II, 2 vl I, vl II, vla, vlc + cb, org. — O 191.

Az A I-szólam hiányzik. — Poss.: Fr. Zsasskovszky DomCapellmeister in Erlau (címlap). — A P címlapjának alapján Zsasskovszky Ferenc kézírásával a következő megjegyzés: Ezen partitúrát lemásolta Ströcker József r.k. tanító Komáromban és utánam küldte. — Zsasskovszky Ferenc kézírásával való a 3 Dir-St. is.

488. *Andante*

vl I Ssolo

Lau - dans in - vo - ca - bo Do - mi - num

ROTTER, Ludwig: Offertorium in A „Laudans invocabo Dominum”. Duett für Sopran u. Bass, 2 Violinen, Viola, Violoncell, Contrabass, 2 Hörner u. Orgel nebst Directionsstimme. Op. 41. — Wien Glögg. PNr. F. G. 1090. 8 db szólam: S, B, vl I, vl II, vla, vlc + cb, cor I, cor II; kézírásban: Dir-St.: [I] lev., 3 db szólam: vl I, vl II, vlc + cb. — O 187.

Másoló/poss.: Fr. Zsasskovszky (Dir-St. eleje), Fr. Zsasskovszky Regens Chori in Erlau (címlap), Fr. Zs: 15/4 1871 (Dir-St. vége).

489. *1. Andante con moto* *2. Adagio*

S Al - ma Re - demp - to - ris Ma - ter S solo Al - ma

3. *Larghetto*

S Al - ma S Al - ma Re - demp - to - ris Ma - ter

4. *Andantino* *5. Andante*

vl II T solo Al - ma S solo Al - ma

6. *Larghetto*

Re - demp - to - ris Ma - ter T I Al - ma al - ma

RÖDER, Georg Vincent: 24 Antiphonen für 4 Singstimmen mit Bgl. von Violinen, Viola, Contrabass, Violoncell u. obligates Orgel. . . Op. 36. Lief. 1. 6 Alma Redemptoris. — Augsburg Böhm, PNr. 2005. 12 db szólam: SATB, vl I, vl II, vla, vlc, cb, cor/tr I, cor/tr II, org; kézírásban: Dir-St.: [4] lev. — m 164.

Poss.: Fr. Zsasskovszky DomCapellmeister in Erlau (címlap), FZ. 1854. 23 Novemb. (Dir-St.).

Az egyes művek letéte: N° 1. SATB, vl I—II, vla, vlc, cb, cor I—II, org. — N° 2. S solo, vl I—II, vla, vlc, cb, org. — N° 3. S, A, vl I—II, vla, vlc, cb, org. — N° 4. T solo, vl I—II, vla, vlc, cb, org. — N° 5. S solo, vl I—II, vla, vlc, cb, cor I—II, org. — N° 6. T I—II, B I—II.

490. **1. Moderato**
 vl I S A - ve Re - gi - na

2. Andante **3. Larghetto ma non moto**
 TI A - ve Re - gi - na vl I-II T-solo

4. Larghetto
 A - ve Re - gi - na coe - lo - rum TI A - ve Re -

5. Andante
 gi - na S A - ve Re - gi - na

6. Adagio
 TI A - ve Re - gi - na

RÖDER, Georg Vincenz: 24 Antiphonen für 4 Singstimmen mit Bgl. von 2 Violinen, Viola, Contrabass, Violoncell u. obligater Orgel (als selbständigen Stimmen), 2 Hörner oder Trompetten u. Pauken (als Füllstimmen). Op. 36. Lief. 2. 6 Ave Regina. — Augsburg Böhm. PNr. 2006.2. 12 db szólam: SATB, vl I; vl II, vla, vlc, cb, cor/tr I, cor/tr II, org; kézírásban: Dir-St.: [4] lev., 5 db szólam: S, T I, T II, B I, B II. — m 163.

Poss.: Fr. Zsasskovszky DomCapellmeister in Erlau (Dir-St.).

A 2., 4. 6. tételek a cappella férfikarra íródtak.

491. **1. Andantino** **2. Allegro moderato**
 SI Re - gi - na coe-li lae-ta-re S Re - gi - na coe-li

3. Andantino **4. Allegro**
 SI Re - gi - na coe-li lae - ta-re B Re - gi - na coe-li

5. Andantino
 S Re - gi - na coe - - - li lae - ta - re

6. Allegro non tanto
 S Re - gi - - na coe - li

RÖDER, Georg Vincent: 24 Antiphonen für 4 Singstimmen mit Bgl. von 2 Violinen, Viola, Contrabass, Violoncell u. obligater Orgel... Op. 36. Lief. 3. 6 Regina coeli. — Augsburg Böhm. PNr. 2006. 3. 13 db szólam: SATB, vl I, vl II, vla, 2 vlc + cb, tr I, tr II, timp, org; kézírásban: Dir-St.: [4] lev., 5 db szólam: S I, S II, A I, A II, org. — m 166.

Poss.: Fr. Zsaskovszky DCplmstr. (címlap), további másolói bejegyzés: Fr. Zsaskovszky (Dir-St.). Az egyes művek letéte: N° 1. S I—II, A vl I—II, vla, vlc + cb. — N° 2. SATB, vl I—II, vla, vlc + cb, tr I—II, timp, org. — N° 3. S I—II, vl I—II, vla, vlc + cb. — N° 4. B, vl I—II, vla, vlc + cb, tr I—II, timp, org. — N° 5. S, A, vl I—II, vla, vlc + cb. — N° 6. SATB, vl I—II, vla, vlc + cb, tr I—II, timp, org.

1. Andante 2. Andante con moto

492. 2

S solo Sal - ve Re - gi - na vl I S

1

Sal - ve Re - gi - na vl I T solo

4

Sal - ve Re - gi - na vl I

4

vla S Sal - ve sal - ve

5. Andantino 6. Larghetto

S Sal - ve sal - ve TI Sal - ve Re - gi - na

RÖDER, Georg Vincent: 24 Antiphonen für 4 Singstimmen mit Bgl. von 2 Violinen, Viola, Contrabass, Violoncell u. obligates Orgel (als selbständigen Stimmen), 2 Hörner oder Trompetten u. Pauken (als Füllstimmen). Op. 36. Lief. 4. 6 Salve regina. — Augsburg Böhm. PNr. 2006. 4. 1 db org; kézírásban Dir-St.: [4] lev. — O 194.

Poss.: Fr. Zsaskovszky Domcapellmeister in Erlau (címlap), Zsaskovszky Ferenc kézírása a Dir-St. Nyomatott szólamok az m 165 jelzetten: 10 db SATB, vl I, vl II, vla, vlne, cor/tr I, cor/tr II; 4 db kézírásos szólam: S, vl I, 2 vlc.

Utóbbin poss.: Fr. Zsaskovszky (címlap).

Az egyes művek letéte: N° 1. SATB, vl I—II, vla, vlne, cor I—II. — N° 2. S, vl I—II, vla, vlne. — N° 3. T, vl I—II, vla, vlne. — N° 4. S, vl I—II, vla, vlne. — N° 5. SATB, vl I—II, vla, vlne, cor I—II. — N° 6. T I—II, B I—II.

1. Andantino 2. Moderato

493. 2

S Ju - stus ju - stus vl I solo

3. Andante

S Ex - sur - get[!] De - us S In om-nem

4. Allegro moderato

S ter - ram S Pro - tec - tor no - ster

5. Andante con moto

S Ec - ce. ec - ce sa - cer - dos ma - gnus

6. Allegro

S Ad te le - vi - vi

RÖDER, Georg Vincent: VI Gradualia a 4 vocibus, 2 Violinis, Viola, Basso, Violoncello et Organo obligatis — (2 Obois, 2 Cornibus, 2 Clarinis et Tympanis ad lib.) — Kézirat. Dir-St.: [4] lev., 17 db szólam: 3 S, 2 A, T, B, 3 vl I, vl II, vla, vlc + vln, clar I, clar II, cor I—II, org. — G 127.

Másoló/poss.: Fr. Zsaskovszky (Dir-St.), F. Z. Chori MEA [= Metropolitan Ecclesiae Agriensis], további másolói bejegyzések: 25/7 1860 Cz [= Czerny] (vl I), 10/8 1861 Cz [= Czerny] (vl I), 20/9 1960 Czerny (org), 25/6 1885 TK (vl I).

RÖDER, Georg Vincent: Hymnus in G. → 33.

Andantino

494. vl I S Ky - ri - e
e - lei - son

RÖDER, Georg Vincent: Drey lateinische Messen, N° 3. Für 4 Singstimmen (Solo u. Chor), 2 Violinen, Violen, Violoncell, Contrabass u. Orgel, auch Hörner oder Trompeten u. Pauken. Op. 48. — München Falter. PNr. F. et S. N° 725. 12 db szólam: SATB, vl I, vl II, vla, vlc + cb, cor I, cor II, timp, org; kézírásban: Dir-St.: 11 l., 2 db szólam: S, vl I. — M 330.

Másoló/poss.: FZ. 20/9 1859 (Dir-St. végén), további másolói bejegyzés: 29/9 1859 (vl I).

Adagio

495. S Ky - ri - e Ky - ri - e e - lei - son

RÖDER, Georg Vincent: Messe N° 1. Für Chor- u. Solostimmen, mit Bgl. von 2. Violinen, Altviolen, obligates Orgel u. Bassen, dann einer Flöte, Clarinetten, Hörnern, Trompeten u. Pauken als Füllstimmen. — Kézirat. Dir-St.: [8] lev., 16 db szólam: SATB, 2 vl I, vl II, vla, vlc + vln, clar I—II, clar I, clar II, cor I—II, tr I—II, timp, org. — M 329.

Másolói bejegyzések: AZ [= Zsaskovszky Endre] 26/6 1849 (Dir-St. vége), Az 1/7 1849 (clar I—II, vlc + vlne), FZ 6/6 1849 (S), AZ 15—6 [1]849 (A), FZ (T, B), Rašel (vl I), FZ [1]849 15/6 (org).

496. orch T Ky - rie A Ky - ri - e

RÖDER, Georg Vincenz: 3 Messe in F. — Kézirat. Dir-St.: 15 l. — M 328.
A szöveg nincs beírva. — Zsaskovszky Ferenc kézírása.

497. *Andante maestoso*
 vl I S Ky - ri - e e - lei - son

RÖDER, Georg Vincent: Missa in Eb. Für 4 Singstimmen, 2 Violinen, Viola, Flöte, 2 Clarinetten, 2 Hörner, 2 Trompetten, Pauken, Contrabass, Violoncello u. Orgel. — Kézirat. Dir-St.: 13 l., 38 db szólam: 3 S, 2 A, 2 T, 2 B, 4 vl I, 3 vl II, 2 vln, vlc, cb, 2 fl, 2 clar I, 2 clar II, 2 cor I, 2 cor II, 2 tr I, 2 tr II, trombone B, 2 timp, org. — M 332.

Másoló/poss.: Fr. Zsaskovszky (Dir-St. eleje), FZ. 7/7 1866 (Dir-St. vége); cimlapon: 1842. Pragae, per Fr. Zsaskovszky Organoeodorum excolendorum Instituti Ecclesiastico Musici Alumnum descripta, (a Musil Chori Regente ad S. Nicolaum) in festo SS. Petri et Pauli Apost. producta. További másolói bejegyzések: A. W. [= Anton Wilt] 1843 11/6 (fl), Zaul (cor I—II), Schalda (tr I—II), Schweizer 24/7 1842 (vln), 1856 (vlc), fúvós szólamokon: Fr. Zsaskovszky.

498. *1. Allegro* *2. Adagio*
 S Ve - ni San - cte San - cte Spi - ri - tus vl I
S Om - nes gen - tes
a - do - ra - bunt te
S Can - tan - te Do - mi - no vl II
B solo Be - a - tus vir qui ti - met

RÖDER, Georg Vincent: IV Offertoria für 4 Singstimmen, 2 Violinen, Viola, Flauto, 2 Clarinetten, 2 Hörner, 2 Trompetten, Pauken, Contrabass u. Orgel. — Kézirat. Dir-St.: [6] lev., csak N° 1. Dir-St.: [1] lev., 22 db szólam: 2 S, 1 S csak N° 2, A, T, B, 1 vl I, vl II, vla, vlc + vlne, vlc + cb, fl, clar I, 2 clar II, cor I—II, tr I—II, trombone B, timp, org, 1 org. csak N° 3. — O 195.

499.

I. Andantino

2. Andantino

S I Le - va - vi a - ni - mam me - am S I Pro - te - ctor,

3. Andantino

pro - te - ctor no - ster S I E - xau - di De - us

vo - cem me - am

RÖDER, Georg Vincent: III Offertorien in F... Op. 36. N° 1. in F. Levavi animam. Terzett für 2 Sopranen u. 1 Alt. — N° 2. in F. Protector noster. Quartett für 2 Sopranen u. 2 Alt. — N° 3. in F. Exaudi Deus. Duett für Sopran u. Alt, u. Bgl. von 2 Violinen, Viola, Violoncell, Contrabass u. Orgel obligat nebst Directionsstimme. — Kézirat. Dir-St.: [2] lev., 9 db szólam: S I, S II, A I, A II, vl I, vl II, vla, vlc + cb, org. — O 193.

500.

Andante

5

vl II vl I S Ky - ri -

e e - lei - son

RÖDER, Georg Vincenz: 1. solemne Messe in C. Für 4 Singstimmen, 2 Violinen, Viola, 2 Clarinetten, 1 Flöte, 2 Hörner, Trompeten u. Pauken (1 Bassposaune ad lib.), Cello, Contrabass u. Orgel. Op. 32. N° 1. — Kézirat. 18 db szólam: SATB, vl I, vl II, vla, vlc + cb, fl, clar I, clar II, cor I, cor II, tr I, tr II, trombone B, timp, org. — M 331.

Másoló/poss.: Fr. Zsaskovszky (címké), további másolói bejegyzések: Rasel (fl), Förster (cor I—II, tr I—II, timp).

501.

1. Allegro moderato

1

vl I S Tan - tum er - go

2. Andante

3. Andantino

S Tan - tum er - go S Tan - tum er - go

4. Andantino

Sa - cra - men - tum vl I-II

5. Andante

S Tan - tum er - go S Tan - tum

6. Allegro non tanto

er - go Sa - cra - men - tum S Tan - tum er - go

7. Andante con moto

vl I S Tan - tum er - go

8. Andantino

S Tan - tum er - go Sa - - cra - men - tum

RÖDER, Georg Vincent: 8 Tantum ergo und Genitori. Für 4 Singstimmen, 2 Violinen, Viola, Contrabass, Violoncell u. obligate Orgel, 2 Hörner, 2 Trompeten u. Pauken *sirid ad lib.* Op. 51. — Augsburg Böhm. PNr. 2210. 12 db szólam: SATB, vl I, vl II, vla, vlc + cb, cor/tr I, cor/tr II, timp, org; kézírásban: 2 Dir-St.: [4], [4] lev., 3 db szólam: S, A, vl I. — m 167.

Másoló/poss.: Fr. Zsasskovszky (cimlap), Apátfalvae Fr. Zs. 22/7 1878 (Dir-St. vége).

Az egyes művek letéte: N° 1. SATB, vl I—II, vla, vlc, cor I—II, timp, org. — N° 2. SATB, vl I—II, vla, vlc, cor I—II org. N° 3. SATB, vl I—II, vla, vlc, cor I—II, org. — N° 4. SATB, vl I—II, vla, vlc, cor I—II, org. — N° 5. SATB. — N° 6. SATB, vl I—II, vla, vlc, cor I—II, timp, org. — N° 7. SATB, vl I—II, vla, vlc, cor I—II, org. — N° 8. SATB, vl I—II, vla, vlc.

Az egyik Dir-St. nincs végig leírva.

502. 1. Allegro

S Di - xit Do - mi - nus vl II Con - fi -

2. Andantino

3. Andante con moto

te - bor ti - bi Do - mi - ne vl I

4. Allegro moderato

S Be - a - tus vir vl I

5. Allegro

S Lau-da-te pu-e-ri vl I

S Lau-da-te Do-mi-num vl I *Maestoso*

S Ma-gni-fi-cat

RÖDER, Georg Vincent: Vesper-Psalmen in D de Dominica. Für 4 Singstimmen (Solo u. Chor), 2 Violinen, Viola, Violoncello, Contrabass u. obl. Orgel, Hörner, Trompeten u. Pauken. Op. 44. — Kézirat. 12 db szólam: SATB, vl I vl II, vla, vlc + cb, cor/tr I, cor/tr II, timp, org. — V 64.

Másoló/poss.: Franz Zsaskovszky (címlap), további másolói bejegyzések: FZ. 22/4 1852 (org), FZ. 1/3 1852 (S), Fine. Rasel 24/4 1852 (vl I).

1. Allegro moderato

503. vl I C Di - xit Do - mi-nus

2. Andante vl I C Di - xit Do -

3. Andante con moto vl I T solo 8 mi - nus

4. Andante vl II Con-fi - te - bor ti - bi

II B Be - a - tus vir qui ti - met

5. Allegro
C Lau - da - te pu - e - ri vl I T In

6. Moderato

7. Allegro
e - xi - tu Is - ra - el S Lau - da - te Do - mi - num

8. Andante
vl I A solo Lac - ta - tus sum in his

9. Poco adagio
B solo Ni - - si Do - mi - nus vl I

10. Andante
B solo Lau - da, lau - da vl I S

11. Andante
8 8
B solo Lau - da, lau - da vl I S

12. Andante
Cre - di - di prop - ter T solo In con - ver - ten - do

13. Poco adagio
10
org solo C Do - mi - ne pro - ba - sti

14. Andante
T solo Be - a - ti om - nes C

15. Andante maestoso
4

16. Andante maesto
S Ma - gni - fi - cat S Ma - gni - fi - cat, ma - gni - fi - cat

RÖDER, Georg, Vincent: Vesper Psalmen für alle Feste des Jahres. Für Chor- u. Solostimmen, mit Bgl. von 2 Violinen, Viola, Orgel u. Basso — (1 Flöte, 2 Clarinetten, 2 Hörner, 2 Trompeten u. Pauken als Füllstimmen). — Würzburg, Verfasser [?]. Kézirat. Dir.-St.: [4] lev., 16 db szólam: CATB, vl I, vl II, vla, vlc + vlne, fl, clar I, clar II, cor I—II, tr I, tr II, timp, org. — V 63.

A Dir-St. csonka, a szöveg teljesen hiányzik belőle. — A kiadói adat a címlapon szerepel. —
 Másoló/poss.: FrZsaskovszky Regens Chori in Erlau (címke), további másolói bejegyzés: Fine. Raszel
 (C, vl I—II); Zsaskovszky Endre kézírásával való a clar I, vlc + cb-szólam, Rasel kézírásával az A-, T-,
 B-szólam.

Moderato

504.

vl I

C Ky - ri - e

RYBA, Jan Jakub: Missa a Canto, Alto, Tenore, Basso, violino primo et secundo, Clarinetto I et II,
 Corno I et II, fagott et alto viola obligat con Organo. — Kézirat. 18 db szólam: 2 S, A, T, B, 2 vl I, vl II,
 vla, clar I, clar II, fg, 2 org, B-Flügelhorn, cor I, cor II, clarino princ. — M 333.
 Poss. Ex Rebus Ignaty Joan Förster (címlap).

SALIERI, Antonio: Aus der Oper Axur. → 711.

1. Andante grazioso

505.

vl I Solo Al - ti - tu - do

2. Adagio

quid hic ja - ces vl II Solo

24 Lac - ta - re vir - go

SANTNER, Carl: 2 Hymni Pastorales als Offertorium pro festo Nativitatis Christi Domini. N° 1. SANTNER,
 Carl: Altitude quid hic haces. Für Sopran Solo mit Chor, mit Bgl. von 2 Violinen, Viola, Violone-
 Violoncell, Flöte, 2 Clarinetten, 2 Hörner, Orgel u. Directionsstimme. — N° 2. KAINZNER, Ig. W.:
 Laetare Virgo Israel... Von —, Stifts Organist zu Mattsee. — Kézirat. Dir-St.: [2] lev., N° 1. 13 db
 szólam: S solo, 2 S, A, T, B coro, 2 vl I, vl II, vla, vlc + cb, fl, cor I—II; N° 2. 9 db szólam: S solo, SATB, vl
 I—II, vla, vlc + cb, clar: — m 171.

Másolói bejegyzés: Jos. Buko/Becko (vl I).

Andante

506.

S Ky - ri - e e - lei - son e - le - i - son

SANTNER, Carl: Litanei in C-dur. Für 4 Singstimmen, 2 Violine, 2 Clarinetten, 2 Trompeten[!], 2 Hörner, Pauken, Orgel u. Contrabass. Op. 84. — Wien—Leipzig, Expedition der deutschen Liederhalle-Siegel. PNr. E. d. D. L. H. 13. (Sammlung neuer, leicht ausführbarer katholischer Kirchenmusik. Lief. 1—4.) 14 db szólam: SATB, vl I, vl II, cb + org, clar I, clar II, tr I, tr II, cor I, cor II, timp. — L 33.
Poss.: Fr. Zsaskovszky (borító). — Felvágatlan ívek, előadásra sosem használták.

507. *Andante*

vl I Ky-ri - e e -
lei - son e - lei - son

SANTNER, Carl: Messe in D dur. Für 4 Singstimmen, 2 Violinen, Viola, 2 Clarinetten, 2 Trompeten, 2 Hörner, Pauken, Orgel u. Contrabass. Op. 86. — Wien—Leipzig Expedition der deutschen Liederhalle-Siegel. PNr. E. d. D. L. H. 15. (Sammlung neuer, leicht ausführbarer katholischen Kirchenmusik. Lief. 5—9.) 15 db szólam: SATB, vl I, vl II, vla, cb + org, clar I, clar II, cor I, cor II, tr I, tr II, timp. — M 337.
Poss. Chori MA [= Metropolitanis Agriensis] — Zsaskovszky Ferenc kézírása a címkén.

508. *Andante*

Ky - ri - e e - lei - son

SANTNER, Carl: Pastoral-Messe für 4 Singstimmen, 2 Violinen, Viola, 2 Clarinetten, Flöte, 2 Trompeten, 2 Hörner, Pauken, Orgel u. Contrabass. Op. 95. — Wien—Leipzig Expedition der deutschen Liederhalle. PNr. E. d. D. L. H. 21. (Sammlung neuer, leicht ausführbarer katholischer Kirchenmusik. 2. Jg. Lief. 1—4.) 16 db szólam: SATB, vl I, vl II, vla, cb + org, fl, clar I, clar II, cor I, cor II, tr I, tr II, timp; kézírásban Dir-St.: 9. [I] I., 2 db vl I. — M 336.

Másoló/poss.: Fr. Zsaskovszky (címké, címlap), további másolói bejegyzés: Kmeisl (vl I).

509. *3. Moderato*

org A -
scen-dit a-scen-dit clar 7
As - sump-ta est Ma - ri - a

SÄMMER, I. E.: Offertorien N° 3. — N° 4. — Augsburg Böhm. PNr. 1649. 8 db szólam: C, T, vl I, vl II, vlné + org, clar, cor I—II, org solo. — O 196.

Címadatok a borító belső oldalán: Offertorium N° 3. Auf das hl. Christihimmelfahrtsfest. Für Sopran- u. Orgel-Solo, mit Bgl. von 2 Violinen u. 2 Hörner. + N° 4. Auf das hl. Mariahimmelfahrtsfest. Für Tenor- u. Clarinett-Solo, mit Bgl. von 2 Violinen, 2 Hörner, Orgel oder Violon.

Poss.: F. Zsaskovszky (borító).

Adagio

510.

S_{solo} Ky - ri - e e - lei - son

SCHIEDERMAYR, Carl: Fest-Messe in D, zur Feier des 25 jährigen Priesterthumes... Franz Xaw. Massl... Für Sopran, Alt, Tenor, Bass, 2 Violinen, Viola, Contrabass u. Violoncell, Flöte, 2 Clarinetten, 2 Hörner, 2 Trompetten, 3 Tromboni, Pauken u. Orgel, von Carl Schiedermayer. Op. 2. — Kézirat. 16 db szólam: SATB, vl I, vl II, vla, vlc + vlné, fl, clar I, clar II, cor I—II, tr I—II, trombone I—III, timp, org. — M 356.

Másoló/poss.: Fran... Zsaskovszky (címlap), további másolói bejegyzések: Rasel 1855 (SATB, vl I—II, clar I—II, org), J. P. [= Ignaz Pokorny] 29/1 [1]854 (trombone I—III).

Andante

511.

C Ky - ri - e e - lei - son e - lei - son

org

SCHIEDERMAYR, Carl: Missa in C. Für 4 Singstimmen, 2 Violin, Viola, Violoncell, Basso, Flöte, 2 Clarinetten, 2 Hörner, Trompeten, Pauken, Bassposaune u. Orgel... Op. 1. — Passau Lith. Anstalt v. Dietenberger — Bressl, nincs PNr. 16 db szólam: CATB, vl I, vl II, vla, vlc + cb, fl, clar I, clar II, cor I—II, clarino I—II, trombone B, timp, org; kézírásban: Dir-St.: [7] lev., 3 db szólam: S, vl I, vl II. — M 355.

Másoló/poss.: Fr. Zsask. (Dir-St. eleje), FZ. 18/4 [1]854 (Dir-St. vége). — Előadási bejegyzés: Aufgeführt am Iten Nov: [18]59 (clarini).

Andante con moto

512.

S Chri - stus na - tus est no - - bis

SCHIEDERMAYR, Carl: Offertorium „Christus natus est nobis.” Für 1 Sopran-, Alt-, Tenor- u. Bass-Stimme, mit Bgl. von 2 Violinen, Viola, Flöte, 2 Clarinetten, 2 Horne[!], 2 Trompetten, Pauken, Posaune, Contrabass u. Orgel. Op. 8. — Augsburg Böhm. PNr. 3176. 18 db szólam: SATB, vl I, vl II, vla, vlc + cb, fl, ob I, ob II, cor I, cor II, clarino I, clarino II, trombone B, timp, org. — O 201.

Poss.: Fran. Zsaskovszky, ill. Fr. Zs. (címlap).

513. *Adagio*

vI T solo

Je - su vo - lup - tas cor - di - um

SCHIEDERMAYR, Carl: Offertorium „Jesu voluptas cordium”. Für Tenor- u. Violoncell (oder Clarinett-) Solo, mit Bgl. von 2 Violinen, Viola, 2 Hörner, Bass u. Orgel. . . Von —, Designirt. Kapellmeister in Altötting. Op. 9. — Augsburg Böhm. PNr. 3159. 9 db szólam: T solo, vI I, vI II, vla, vlc + org, cor I, cor II, clar/ob solo, vlc solo; kézírásban: Dir-St.: [2] lev. — O 197.

Poss. Fr. Zsaskovszky (címlap).

514. *Adagio*

T solo org

Ky - ri - e e - le - i - son

SCHIEDERMAYR, Carl: Vocal-Messe für Männerstimmen (2 Tenori, 2 Bässe) mit oder ohne Orgel-Bgl. Op. 12. — Augsburg Böhm. PNr. 3175. 5 db szólam: T I, T II, B I, B II, org. — M 357.

Poss.: Fr. Zsaskovszky (borító).

515. *1. Andante con moto* *2. Moderato*

Lau - da Si - on O sa - crum con - vi - vi - um O quam sua - vis est Ec - ce pa - nis an - ge - lo - rum

SCHIEDERMAYR, Johann Baptist: IV Evangelien für 4 Singstimmen mit willkürlicher Bgl. von 2 Clarinetten, 2 Hörner u. 2 Fagotte. Zum Gebrauche bei dem Fronleichnamsfeste. Op. 71. — Wien Haslinger. PNr. T. H. 5032. 10 db szólam: SATB, clar I, clar II, fg I, fg II, cor I, cor II; kézírásban sok szólam: — m 198.

Másoló/poss.: Fr. Zsaskovszky (borító).

Andante maestoso

516.

organo solo org solo

18

S solo E -

xau - di De - us

SCHIEDERMAYR, Johann Baptist: Fest-Offertorium (N° 1. in B), (Exaudi Deus) für Sopran Solo, Organo concertante mit Chor, 2 Violinen, Viola, 2 Clarinetten, 2 Hörner, 2 Trompeten, Pauken u. Contrabass mit Violoncell. Op. 109. — Linz Quirin Haslinger. PNr. Q. H. 8. 16 db szólam: S solo, SATB, vl I, vl II, vla, vlc + cb, clar I—II, cor I, cor II, clarino I, clarino II, timp, org. solo; kézírásban: Dir-St.: [4] lev., 18 db szólam: S solo, T solo, SATB, 2 vl I, vl II, vlc solo, cb, fl, clar solo, clar I, clar II, cor I, cor II, org. — O 199.

Másoló/poss.: Fr. Zsaskovszky DomCapellmeister in Erlau (címlap), FZsaskovszky, ill. Fine FZ. 12/10 1850 (Dir-St. vége).

Allegretto

517.

S Vi - ci-mae pa - scha - li

SCHIEDERMAYR, Johann Baptist: Graduale[!] (Victimae paschali laudes... Christiani). Für 4 Singstimmen, 2 Violinen, 2 Clarinetten, 2 Hörner, Contrabass u. Orgel. Op. 67. — Wien T. Haslinger, PNr. T. H. 5024. (53. Lieferung der Kirchen-Musikalien.) 12 db szólam: SATB, vl I, vl II, vlc + cb, ob/clar I, ob/clar II, cor I, cor II, org; kézírásban: Dir-St.: [1] lev., 1 db S. — G 131.

Másoló/poss.: A... Wilt (címlap, részben kivakarva), FZsaskovszky (előző poss.-név alatt), ill. Fr. Zsaskovszky DomCapellmeister in Erlau (címké).

Andante con moto

518.

clar solo

14

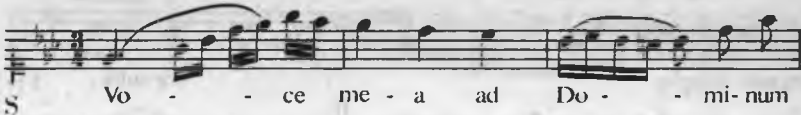
vl I

B solo Te - cum prin - ci - pi - um

SCHIEDERMAYR, Johann Baptist: Graduale pastorale in A. „Tecum principium in die”. Für Bass u. Clarinett (oder Organo) Solo, mit Bgl. von 2 Violinen, 2 Trompetten, Fagott, Pauken, Contrabass u. Orgel. Op. 73. — Kézirat. Dir-St.: [2] lev., 11 db szólam: B solo, 2 vl I, 2 vl II, vlc + cb, clar solo, tr I + II, 2 org. — G 132.

Másoló/poss.: Fr. Zsaskovszky (címké), 1/1 1860 (org).

Moderato

519.

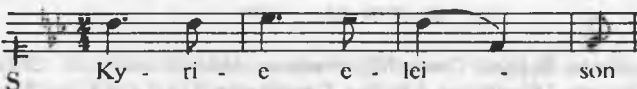
SCHIEDERMAJR, Johann Baptist: Graduale in Es („Voce mea ad Dominum clamavi”). Für Sopran-Solo, Alt, Tenor, Bass Choro, 2 Violinen, 2 Clarinetten, 2 Hörner, Contrabass u. Orgel. Op. 76. — Wien T. Haslinger. PNr. T. H. 8369. 12 db szólam: SATB, vl I, vl II, cb, clar I, clar II, cor I, cor II, org; kézírásban: Dir-St.: [2] lev., 2 db szólam: S, vl I. — G 130.

Másoló/poss.: FZsaskovszky (címlap), FZsaskovszky RCh 10/5 1847 (Dir-St. vége).

520.

SCHIEDERMAJR, Johann Baptist: 2. Landmesse. Op. 50. — Kézirat. Dir-St.: [4] lev. — M 348. Zsaskovszky Ferenc kézírása.

Andante

521.

SCHIEDERMAJR, Johann Baptist: Land-Messe (in Es) für 4 Singstimmen, 2 Violinen, 2 Clarinetten, 2 Hörner, Violoncell, Contrabass u. Orgel. Op. 75. — Wien Haslinger. PNr. T. H. 8368. 12 db szólam: SATB, vl I, vl II, vlc + cb, clar I, clar II, cor I, cor II, org; kézírásban: Dir-St.: [7] lev., 10 db szólam: 2 S, A, vl I, vl II, cb, tr I, tr II, trombone B, timp. — M 353.

Másoló/poss.: F. Zs[asskovsz]ky (címlap), további másolói bejegyzés: Raszel (vl I).

522.

SCHIEDERMAJR, Johann Baptist: 2 Litaney für 4 Singstimmen, 2 Violinen, 2 Clarinetten, 2 Trompeten, Flöte, Pauken; Contrabass u. Orgel. Von Joh: Bap: Schiedermeier, Dom Organisten in Linz. Op. 41. — Kézirat. Dir-St.: 15 l., 22 db szólam: 2 S, A, T, B, 5 vl I, 2 vl II, 2 vlc + cb, cb, fl, clar I, clar II, tr I, tr II, timp, org. — L 34.

A címlapon kiadói adatok is szerepelnek: Wien T. Haslinger, 4710. (36. Lieferung der Kirchen-Musikalien). — Másoló/poss. Franz Zsaskovszky Organist in Nameszti (címlap), további másolói bejegyzés: 9/5 1866 [Czerny] (vl II).

Adagio con moto

523.

S Ky-ri-e e-lei-son

SCHIEDERMAYR, Johann Baptist: Messe nebst Graduale u. Offertorium für 4 Singstimmen, 2 Violinen, Viola, 2 Clarinetten, (Flöte u. Fagott ad lib.), Trompeten, Pauken u. Orgel... Op. 36. — Wien [1818], Steiner. PNr. S: u: C: 2786. 15 db szólam: SATB, vl I, vl II, vla, fl, clar I, clar II, fg, clarino I, clarino II, timp, org; kézírásban: Dir-St.: [8] lev., 5 db szálam: S, vl I, vl II, vlc, vlne. — M 354.
Másoló/poss.: Fr. Zsaskovszky (címclap).

Adagio maestoso

524.

S Ky-ri-e e-lei-son
org

SCHIEDERMAYR, Johann Baptist: 13. Messe (für das heilige Osterfest). Für 4 Singstimmen, 2 Violinen, 2 Clarinetten, 2 Trompeten, Pauken, Contrabass u. Orgel. Op. 66. — Wien [1827], T. Haslinger. PNr. T. H. 5023. (52. Lieferung der Kirchen-Musikalien.) 13 db szólam: SATB, vl I, vl II, vlc+cb, ob/clar I, ob/clar II, tr I, tr II, timp, org; kézírásban 6 db szólam: S, 2 vl I, vl II, fl, trombone B. — M 352.
Zsaskovszky Ferenc kézírása a címken.

Adagio

525.

vl I Solo O sa-crum
con-vi-vi-um

SCHIEDERMAYR, Johann Baptist: Offertorium (O sacrum convivium). Für 4 Solo-Singstimmen, 2 Violinen, Viola u. Orgel obligat. 4 Chor-Singstimmen, 2 Clarinet, 2 Horn ad lib. Op. 52. Von —, Dom-Organist in Linz. — Linz Cajetan Haslinger. PNr. 52. 16 db szólam: SATB, soli, SATB coro, vl I, vl II, vla, clar I, clar II, cor I, cor II, org; kézírásban Dir-St.: [2] lev. — O 198.
A Dir-St. Zsaskovszky Ferenc kézírása, hiányos.

Allegro brillante

526.

Solo Lae-ten-tur coe-li et e-xul-tet ter-ra

SCHIEDERMAYR, Johann Baptist: Offertorium N° 12. pastorale (Laetentur coeli). Für Sopran Solo mit concertirender Violine, Alt, Tenor u. Bass, 2 Violinen, Flöte, 2 Clarinetten, Fagott, 2 Trompeten, Pauken, Contrabass u. Orgel. Op. 74. — Wien [1827], T. Haslinger. PNr. T. H. 5059. (57. Lieferung der Kirchen-Musikalien.) 17 db szólam: S solo, SATB, vl solo, vl I, vl II, vlc + cb, fl, clar I, clar II, fg, clarino I, clarino II, timp, org; kézírásban: Dir-St.: [2] lev., 2 db szólam: vl I, vl II. — O 200.

Másoló/poss.: Fr. Zsaskovszky Regens Chori in Erlau (címlap), Fr. Zsaskovszky (Dir-St.).

527. *Andantino*

solo Ky - ri - e e - le - i - son

SCHIEDERMAYR, Johann Baptist: 2. Pastoral-Messe (in A). Für 4 Singstimmen, 2 Violinen, Flöte, 2 Clarinetten, 2 Trompeten, Pauken u. Orgel. Op. 107. — Linz Quirin Haslinger. PNr. 101. 13 db szólam: SATB, vl I, vl II, fl, clar I, clar II, tr I, tr II, timp, org; kézírásban: Dir-St.: [6] lev., 2 db szólam: vlc + cb, trombone. — M 350.

Másoló/poss.: Fr. Zsaskovszky.

528. *Andante maestoso*

vl II Ky - ri - e e - le - i - son

SCHIEDERMAYR, Johann Baptist: Primiz-Messe in D. Für 4 Singstimmen, 2 Violinen, Viola, Flöte, 2 Oboen oder Clarinetten, 2 Fagott, 2 Hörner, 2 Trompeten, Pauken, Violonzello, Contrabass u. Orgel. . . Op. 101. — Kézirat. Dir-St.: [8] lev., 24 db szólam: 2 S, A, T, B, 3 vl I, 2 vl II, vla, vlc + cb, fl, ob I, ob II, cor I, 2 cor II, tr I, tr II, trombone, trombone B, timp, org. — M 351.

Másoló/poss.: Fr. Zsaskovszky RegensChori b. d. Met. K. zu Erlau (címlap), további másolói bejegyzések: FZ. 1/10 1847 (Dir-St. vége), Rasel (fl), AZ (org).

529. *Andante*

vl I Ky - ri - e

Ky - ri - e Ky - ri - e

SCHIEDERMAYR, Johann Baptist: Solemnis Missa pastoralis in C, pro festo Nativitatis Christ Domini, a 4 vocibus, 2 Violinis, Flauto, 2 Clarinetten, (Fagotto), 2 Clarinis, Tympanis, Cello, Contrabasso et Organo ac Directorio. Composita per Joanne B. Schiedermayr. Op. 72. — Kézirat. Dir-St.: [7] lev., 23 db szólam: 3 S, 2 A, 2 T, B, 2 vl I, 2 vl II, vlc + cb, fl, clar I, clar II, tr I, tr II, flügelhorn, trombone B, timp, org. — M 349.

Másoló/poss.: Franz. Zsaskovszky (borító), további másolói bejegyzések: Raszl (clar), Fr. Zs. (S), Raszel (vl I).

530. *Allegro con brio*

vi I

S Te

De - um lau - da - mus

SCHIEDERMAYR, Johann Baptist: Te Deum laudamus. Für 4 Singstimmen, 2 Violinen, Flöte, 2 Clarinetten, 2 Trompetten u. Pauken, (Trombone Basso ad lib.) Violoncello-Contrabasso u. Orgel. Op. 43. — [Wien 1826, Steiner]. PNr. S: u: C: 4712. 1 db vlc + cb szólam, kézírásban: Dir-St.: [3] lev., 15 db szólam: SATB, 3 vl I, vl II, fl, clar I, clar II, tr I, trombone B, timp, org. — T 23.

A tr I-szólam hiányzik. — Másoló/poss.: fine FZ. 7/10 1856 (Dir-St. vége).

531. *1. Andante sostenuto*

vi II

vi I

E - go sum pec - ca - tor

2. Moderato

fl solo

Sum - me De - us te ro - ga - mus

3. Moderato

cor I

vi I

Ah quid hoc est o mi Je - su

SCHINN, Georg: 1 Graduale u. 2 Offertoria für 4 Singstimmen, 2 Violinen, Viola, Flöte, 2 Clarinetten, 2 Hörner, Violon, Violoncello, Orgel. — Kézirat. 16 db szólam: 2 C, A, T, B, 2 vl I, vl II, vla, vlc + vlne, fl, clar I, clar II, cor I, cor II, org; Dir-St.: [4] lev. — G 133.

Másoló/poss.: Fr. Zsaskovszky.

532. *Andante maestoso*

vi I

Mezzo

A - ve Ma - ri - a gra - ti - a ple - na

SCHLÄGER, Hans: Ave Maria für Mezzosopran oder Bariton, mit Bgl. von 2 Violinen, Viola, Cello u. Contrabass. Op. 17. — Wien Glöggel u. Sohn. PNr. F. G. 830a, b. P: 5 l., 6 db szólam: Mezz., vl I, vl II, vla, vlc, cb. — m 199.

Poss.: Fr. Zsaskovszky.

533. **Andante**

533. **Andante**

vl I

S Ky - ri - e e - lei - son

SCHMID, Anton: Sonntags-Messe N° 1. in F. Für Sopran, Alt, Tenor ad lib., Bass, 2 Violinen, Contrabass, 2 Hörner u. Orgel (2 Clarinetten ad lib.) — Kézirat. Dir-St.: 12 l., 15 db szólam: 2 S, 2 A, T, B, 2 vl I, 2 vl II, vlc+cb, cor I, cor II, clar I—II, org. — M 358.

Másoló/poss. Fr. Zsaskovszky Chordirector (címlap), korábbi poss. a vl I címlapján: Förster. További másolói bejegyzések: 18/1 1849 (S), 18/1 [1]849. Hoffmann — Prag (A, T, B). — Előadási bejegyzések a vl I borítóján: 7/1 1849, 18/7 1852, 17/6 1855, 27/4 1856, 11/6 1868 v Libošovicach.

534. **Moderato**

534. **Moderato**

T Ky - ri - e e - lei - son

SCHMID, Anton: Vocal-Messe für 2 Tenore u. 2 Bässe... von —, Chorregent an der Stadtpfarrkirche St. Georg in Augsburg. — Augsburg Böhm. PNr. 1709. P.: 11 l., 4 db szólam: T I, T II, B I, B II; a Gloria-tételhez B III is. — M 359.

Poss.: Fr. Zsaskovszky.

535. **1. Adagio** **2. Adagio**

535. **1. Adagio** **2. Adagio**

Li - be - ra me Do - mi - ne Li - be - ra me

3. Adagio

Do - mi - ne Li - be - ra me Do - mi - ne

4. Adagio **5. Adagio**

Li - be - ra me Do - mi - ne Li - be - ra me

6. Adagio

Do - mi - ne Li - be - ra me Do - mi - ne

SCHMID, Fr. X.: 6 Libera für 4 Singstimmen mit Bgl. der Orgel. — H. é. ny. n. PNr. 1899. 5 db szólam: CATB, org. — m 175.

A borítón Zsaskovszky Ferenc kézírása.

536. **1. Andante**
 C A - ve a - ve a - ve Re - gi - na

2. Allegretto **3. Larghetto**
 C solo Sal - ve Re - gi - na vl I

4. Allegro alla breve **5. Adagio**
 C In om - nem ter - ram vl I

B Por - tan - da et - si gra - vi - a

6. Allegro
 vl I C

Ve - ni ve - ni Cre - a - tor Spi - ri - tus

SCHNABEL, Joseph: VI Hymni seu Offertoria Dominicis... Für 4 Singstimmen, 2 Violinen, Viola, 2 Clarinetten, 2 Hörner, 2 Trompetten, Pauken, 2 Fagotte, Contrabass u. Orgel. — Kézirat. 17 db szólam: 2 C, A, T, B, 2 vl I, vl II, vla, vlc+cb, clar I, clar II, cor I, cor II, clarino I—II, timp, org. — m 176.

Másoló/poss.: Fr. Zsaskovszky, további másolói bejegyzés: Rasel 1854 (vl I).

Dir-St.: [7] lev. — O 203. — Zsaskovszky Ferenc kézírása.

Az egyes művek letéte: N° 1. CATB, vl I—II, vla, vlc+cb, clar I—II, cor I—II, org. — N° 2. CATB, vl I—II, vla, vlc+cb, clar I—II, cor I—II, org. — N° 3. CATB, vl I—II, vla, vlc+cb, clar I—II, cor I—II, org. — N° 4. CATB, vl I—II, vla, vlc+cb, clar I—II, cor I—II, clarino I—II, timp, org. — N° 5. CATB, vl I—II, vla, vlc+cb, clar I—II, cor I—II, org. — N° 6. CATB, vl I—II, vla, vlc+cb, clar I—II, cor I—II, clarino I—II, timp, org.

537. **1. Larghetto**
 vl I B solo In - cli - na

2. Larghetto
 Do - mi - ne vl I

T solo E - xau - di Do - mi - ne

3. Moderato

vi I

S Ve - ni san - cte

4. Larghetto con moto

cor I solo

B solo Lau - da Si - on Sal - va - to - rem

vi I

SCHNABEL, Joseph: IV Gradualien... mit Bgl. von 2 Violinen, Viola, 2 Clarinetten, Flöte, 2 Fagott, 2 Hörner, 2 Trompetten, Pauken, Contrabass, Orgel u. Directionstimme. — Kézirat. 3 Dir-St.: [3], [3], [3] lev., 30 db szólam: 5 S, 2 A, 3 T, 2 B, vl I, 2 vl II, 2 vla, vlc + cb, cb, fl, clar I, clar II, fg, cor I, cor II, clarino I—II, timp, org. — G 137.

Másoló/poss.: Fr. Zsaskovszky (címke), mindhárom Dir-St., a cb- és org-szólam is Zsaskovszky Ferenc kézírása, további másolói bejegyzés: Fine. Förster (S, vl I).

538.

1. Allegretto

vi I

8

2. Allegretto

vi I

1

A - ve ma - ris stel - la

3. Adagio

vi I

Sa - lu - tis hu - ma - nae

4. Moderato

10

A Ve - xil - la re - gis pro - de - unt fl

C Je - su re - demp - tor

SCHNABEL, Joseph: Hymnen oder Gradualien für 4 Singstimmen, 2 Violinen, Viola, 2 Clarinetten, 2 Hörner, 2 Trompetten, Pauken, Contrabass, Violoncello u. Orgel. — Kézirat. Dir-St.: [4] lev., 14 db szólam: CATB, vl I, vl II, vla, vlc + vlnc, clar I, clar II, cor I—II, clarino I—II, timp, org. — G 136.

A Dir-St. hiányos, nincs minden szólam végig beírva. — Másoló/poss.: Fr. Zsaskovszky (címke), töle valók a fúvós- és vonós-szólamok is.

539. **Adagio**

vl I C Ky - ri - e e -
le - i - son

SCHNABEL, Joseph: Messe in F moll. Für 4 Singstimmen, 2 Violinen, Viola, 2 Clarinetten, 2 Hörner, Contrabass, Violoncell u. Orgel. — Kézirat. Dir-St.: 13 l., 14 db szólam: 2 C, A, T, B, 2 vl I, vl II, vla, clar I, clar II, cor I, cor II, org. — M 361.

Címlepon kiadói adatok: Breslau, Leuckart. — Másoló/poss.: Fr. Zsaskovszky Regens Chori in Erlau (borító), további másolói bejegyzések: 26/7 1856 (S), Raszl (vl I).

540. **Adagio**

vl I C Ky - ri - e e - lei - son

SCHNABEL, Joseph: Missa in As, a Canto, Alto, Tenore, Basso, violino I et II, Clarinetto Imo et IIdo, Cornuo IVdo in As u. Es, Alto Viola, Organo et Violone. Auth. Schnabl. — Kézirat. 20 db szólam: 2 S, 2 A, 2 T, 2 B, 2 vl I, vl II, vla, vlne, clar I, clar II, cor I, cor II, cor III, cor IV, org. — M 360.

Másoló/poss.: Joseph Seiler Chor Director der Erzbischöflichen Metropolitan Kirche in Gran, további másolói bejegyzések: Finis Joseph Stoss [1]826 (S), J. Stosz (A), Jos: Stosz [1]826 (T, B). — Egy-egy A- és T-szólamból az Agnus-tétel hiányzik.

SCHNABEL, Joseph: Offertorium „Quem vidistis”. → 84.

541. **1. Allegro moderato**

C I Re - gi - na coe - li lac - ta - re

2. Allegro

vl I fl I

S Re - gi - na Coe - li

SCHNABEL, Joseph: II Regina Coeli in C u. in B. N° 1. in C. Für 4 Singstimmen, 2 Violinen, Viola, Contrabass, Orgel u. Orchester. Von J. Schnabel. Op. 25. — Kézirat. Dir-St.: 12 l., 18 db szólam: C I, C II, A, T, B, 2 vl I, 2 vl II, vla, vlc + vlne, ob/clar I, ob/clar II, cor I, cor II, clarino I, clarino II, timp.

Másoló/poss.: Fr. Zsaskovszky DomCapellmeister in Erlau (címlap).

N° 2. In B. Für 4 Singstimmen, 2 Violinen, Viola, 2 Clarinetten, 2 Hörner, 2 Trompetten, Pauken, Contrabass u. Orgel. Von Luigi CHERUBINI. — Kézirat. Dir-St.: 12 l., 16 db szólam: SATB, vl I, vl II, vla, vlc + cb, ob I, ob II, cor I, cor II, fl I, fl II, clar I, clar II. — m 177.

542. **Allegro**

vl I unisono S solo Di - xit Do - mi - nus

SCHNABEL, Joseph: *Vesperae solennes N° 1. de Dominica vel Confessore.* Für 4 Singstimmen, 2 Violinen, Viola, 2 Clarinetten, 2 Hörner, 2 Trompetten, Pauken, Contrabass u. Orgel. — Kézirat. 14 db szólam: SATB, vl I, vl II, vla, clar I, clar II, cor I, cor II, tr I—II, timp, org. — V 66.

Másoló/poss.: Fr. Zsaskovszky (címké), további másolói bejegyzések: fine. FZ. 3/3 [1]853 (S), fini. FZ. 10/3 1853 (A), fine. AZ (clar I, cor I, tr I—II, timp, T), 15/2 1853 AZ (B), finie AZ Agriae 5/3 1853 (org), Fine. Rasel 20/2 1853 (vl I), Fine. Rasel (vl II).

543. **Allegro moderato**

vl I C solo Di - xit Do - mi - nus

di - xit Do - mi - nus

SCHNABEL, Joseph: *Vesperae de Dominica N° 2.* In G dur. Für 4 Singstimmen, 2 Violinen, Viola, 2 Clarinetten, 2 Hörner, Contrabass u. Orgel. — Kézirat. 13 db szólam: CATB, vl I, vl II, vla, vlne, ob I, ob II, cor I, cor II, org. — V 67.

Másoló/poss.: Fr. Zsaskovszky (címké).

SCHOTTENHAMMER, Johann Bartholomäus: *Dies ist der Tag.* → 473.

544. **Andante**

vl I S

Stil - le Nacht hei - li - ge Nacht

SCHOTTENHAMMER, Johann Bartholomäus: *Graduale Pastorale de Nativitate Domini in G, „Stille Nacht, heilige Nacht“* — zur Christmette. Für Sopran, Alt, Tenor, Bass u. ausgesetzte Orgel obl. — dann Tenor, Streichquartett u. 2 Hörner nicht obl. Op. 25. — Kézirat. Dir-St.: [1]lev., 5 db szólam: S, vl I, vl II, cb, cor I—II. — G 138.

Másoló/poss.: Fr. Zsaskovszky. — A címlapon kiadói jelzés: Augsburg Böhm. — Az énekszólamból hiányzik a szöveg, feltehetően sosem került előadásra.

545. *Allegro maestoso*

vl I
S
Re - sur - re - xi

SCHÖPF, Franz: Fest-Offertorium N° 1. Für 4 Singstimmen mit kleines Orchester od. 4 Singstimmen u. Orgel. Op. 85. — Innsbruck J. Gross, nincs PNr. (Cyculus katholischen Kirchengesänge für Stadt-, Land- u. Klosterchöre, im leicht ausführbaren Kirchenstyle. H. 18.) 17 db szólam: SATB, vl I, vl II, vla, vlne, fl, clar I, clar II, cor I, cor II, tr I, tr II, timp, org; kézírásban: Dir-St.: [2] lev., 3 db szólam: S, T, vl I. — O 210.

Másoló/poss.: Fr. Zsaskovszky (borító), Fine. Fr. Z. 28/4 1881 (Dir-St. vége).

546.

1. *Andante* 2. *Allegretto*

S Do - mi - ne De - us S Can - ta - te Do - mi - no

3. *Moderato*
B solo De - us, De - us me - - us

4. *Allegro moderato*
T In te Do - mi - ne spe - ra - - vi

5. *Andante sostenuto*
vl I Pa - ra - tum cor

Moderato assai
S me - um S De - us De - us

SCHÖPF, Franz: Sechs Gradualien (zu den 6 Sonntags-Messen). Für Sopran, Alt, Tenor, Bass, 2 Violinen u. Violen oder Orgelbass obl., Viola, 2 Clarinetten, 2 Hörner ad lib. mit 1 ausgesetzter Orgelstimme. Kurz u. leicht für kleine Stadt u. Landchöre. Op. 16. Aug. mit Instrumental-Bgl. — Innsbruck J. Gross, nincs PNr. 14 db szólam: SATB, vl I, vl II, vla, vlne + org, clar I, clar II, cor I, cor II, 2 org; kézírásban: Dir-St.: [4] lev., 2 db szólam: S, A. — G 140.

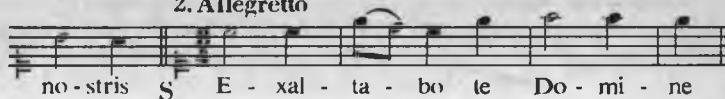
Másoló/poss.: Fr. Zsaskovszky (cím), Agriae. Fr. Zsaskovszky 14/5 1881 (Dir-St. vége).

547.

1. *Moderato*

vl I
S De - us au - ri - bus

2. Allegretto

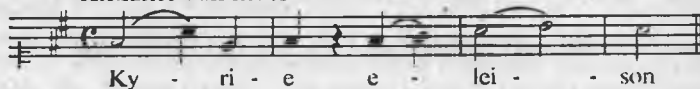

SCHÖPF, Franz: 2 Gradualien für 4 Singstimmen u. Bgl. der Orgel, oder mit 2 Violinen, Viola, Violon u. Orgel, 2 Clarinetten u. 2 Hörner ad lib. Op. 23. — Innsbruck J. Gross, nincis PNr. (Cyclus katholischer Kirchengesänge für Stadt-, Land- u. Klosterchöre. . . 1868. I. Jg. N° 7.) 13 db szólam: SATB, vl I, vl II, vla, vln + org, clar I, clar II, cor I, cor II org; kézírásban 1 S-szólam. — G 139.

Poss.: Fr. Zsaskovszky.

Andante con moto

548.

SCHÖPF, Franz: Missa brevis in D. Op. 45. — Augsburg Böhm u. Sohn. PNr. 3990—1. (Der Land-Kirchenchor. Leicht ausführbare Compositionen von F. Schöpf. Lief. 1.) 10 db szólam: SATB, vl I, vl II, vln, cor I, cor II, org; kézírásban: Dir-St.: 8 l., 4 db szólam: S, A, vl I, clar I—II. — M 363.

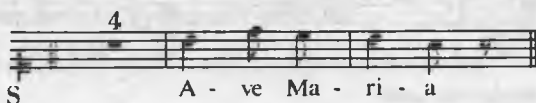
Másoló/poss.: Fr. Zsaskovszky Agriae 28 Augusti 1885 (Dir-St. vége). — Az A-szólamból hiányzik a kotta.

1. Larghetto

549.

2. Andante maestoso

SCHÖPF, Franz: 2 Offertorien in F u. G. Für 4 Singstimmen, 2 Violinen, Viola, Violon u. Orgel obl., 2 Clarinetten u. 2 Hörner ad lib. u. Directionsstimme. Op. 6. — Kézirat. Dir-St.: [2] lev., 15 db szólam: 2 S, A, T, B, 2 vl I, vl II, vla, cb + org, clar I, clar II, cor I, cor II, org. — O 208.

Másoló/poss.: Fr. Zsaskovszky.

Andante espressivo

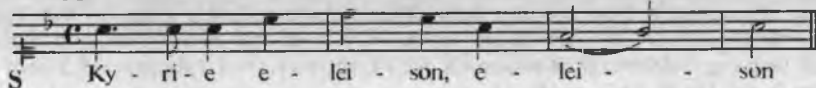
550.

SCHÖPF, Franz: 8. Sonntags Messe in D. Für 4 Singstimmen, 2 Violinen, Violon u. Orgel obl., 2 Clarinetten, 2 Horn, 2 Trompetten u. Pauken ad lib. Op. 34. — H. é. ny. n. PNr. 16. 16 db szólam: SATB, vl I, vl II, vla, vln, fl, clar I, clar II, cor I, cor II, tr I, tr II, timp. — M 367.

Poss.: Fr. Zsaskovszky Domkapellmeister in Erlau (borító). — A címlap hiányzik.

Moderato

551.

SCHÖPF, Franz: 9. Sonntags-Messe in F. Op. 42. — H. é. ny. n. PNr. 17. 16 db szólam: SATB, vl I, vl II, vla, vlne, fl, clar I, clar II, cor I, cor II, tr I, tr II, timp; kézírásban: Dir-St.: 8 l., 5 db szólam: 2 S, 2 A, vl I. — M 368.

Másoló/poss.: Fr. Zsaskovszky (borító), Agriae. 24/8 1880. Fr. Zsaskovszky (Dir-St. vége). — Előadási bejegyzések a borítón: 22/5 1881, 28/8 1881, 1885. 3 Maji, 1886. 26. septemb.

Adagio con moto

552.

SCHUBERT, Ferdinand: Messe (in F) für Sopran, Alt, Tenor u. Bass, 2 Violinen, Viola, Violoncello, 2 Oboen, 2 Waldhörner, 2 Trompeten, Pauken u. Orgel. . . Op. 10. — Wien Diabelli. PNr. D. et C. N° 3806. 17 db szólam: SATB, vl princ, vl I, vl II, vla, vlc + cb, ob I, ob II, cor I, cor II, clarino I, clarino II, timp, org. — M 380.

Poss.: F: Zsaskovszky Regens Chori in Erlau. 1849. 1/11 (cimlap).

Andante

553.

[SCHUBERT, Ferdinand: Pastoral-Messe in B. Op. 13. Wien Haslinger]. PNr. T. H. 10202. 12 db szólam: SATB soli, vl I, vl II, vla, vlc + cb, cor solo, tr I, tr II, timp; kézírásban 24 db szólam: 5 S, 3 A, T, B, 2 vl I, vl II, vlc + cb, cb, fl, 2 clar I, clar II, 3 flügelhorn, 2 trombone B. — M 379.

Másolói bejegyzések: Fine. Rasel (2 S), Konce. Rasel (S), Fine. Rasl (vlc + cb), fine 18/1 [1]848 (clar I); Zsaskovszky Endre kézírásával 1—1 clar I- és trombone B-szólam.

All'egro maestoso

554.

SCHUBERT, Ferdinand: Regina Coeli in C. Für Sopran, Alt, Tenor u. Bass, mit Bgl. 2 Violinen, Viola, 2 Oboen od. Clarinetten, 2 Trompeten u. Pauken, Violoncell, Contrabass u. Orgel. — Wien [1825], Diabelli. PNr. D. et C. N° 1842. 13 db szólam: SATB, vl I, vl II, vlc + cb, ob/clar I, ob/clar II, clarino I, clarino II, timp, org; kézírásban 26 db szólam: 4 S, 2 A, 3 T, 3 B, 3 vl I, 2 vl II, 2 vla, 3 vlc + cb, fl, cor I—II, trombone B, org, Dir-St.: 4 l. — m 181.

Másoló/poss.: Fr. Zsaskovszky (cimlap), FZ. 10/3 1847 (Dir-St. vége), további másolói bejegyzés: Uhlř (1—1 vlc + cb, vla, vl I, vl II). — A kézírásos szólamokban szövegvariáns: Domine Dominus noster, quam admirabile est nomen tuum.

555. *Andantino*

18

vl I T I Sal - ve Re -
gi - na ma - ter mi - se - ri - cor - di - ac

SCHUBERT, Ferdinand: Salve Regina in F. Op. 11. — Kézirat. Dir-St.: [1] lev., 13 db szólam: S I, S II, T I, T II, vl I, vl II, vla, vlc + cb, clar I, clar II, clarino I—II, cor II, timp. — O 211.

A cor I-szólam hiányzik. — Másoló/poss.: Fr. Zsaskovszky.

556. *Andante*

trombone A clar I

8

S Sal - ve Re - gi - na

SCHUBERT, Ferdinand: Salve Regina in B. Für Sopran, Alt, Tenor u. Bass, 2 Oboen, 2 Fagott u. Hörner obligat, (3 Posaunen, 2 Trompetten, Pauken u. Orgel ad lib.) Op. 12. — Kézirat. 12 db szólam: SATB, clar I—II, cor I—II, clarino I—II, fg I—II, trombone A, trombone B + timp, Dir-St.: [2] lev. — m 182.

Másoló/poss.: Fine FZ 2/12 1850 (Dir-St. vége).

557. *Andante con moto*

vl II S Sal - ve Re - gi - na

4

SCHUBERT, Franz: 3. Offertorium (Salve regina, mater misericordiae). Solo für Sopran oder Tenor mit Bgl. von 2 Violinen, Viola, Violoncell u. Contrabass. Mit willkürlicher Bgl. der Pf. anstatt des Quartetts. Op. 153. — Wien Diabelli. PNr. D. et C. N° 7978. 7 db szólam: S, T, vl I, vl II, vla, vlc + cb, pf; kézírásban: Dir-St.: [2] lev., 8 db szólam: 2 S solo, 2 vl I, vl II, vla, vlc + cb, org. — m 11/242.

Másoló/poss.: FZsaskovszky (Dir-St. eleje), FZ. 5/4 1852 (S), Zsaskovszky Endre kézírásával 1—1 S- és org-szólam.

558. *Andante sostenuto*

T I E - mit - te spi - ri - tum tu - um

SCHÜTTKY, Franz Joseph: Graduale in Dominicam Pentecostes „Emitte spiritum tuum”. 7 vocum: C I et II, A, T I et II, B I et II. Auctore Franc. Jos. Schüttky. Op. 8. — Stuttgart Ebner. PNr. E 334. P: 71., 7 db szólam: C I, C II, A, T I, T II, B I, B II; kézírásban: Dir-St.: [2] lev., 12 db szólam: C I, 3 C II, 4 A, T I, T II, B I, B II. — G 142.

Másoló/poss.: Fr. Zsaskovszky (borító).

559. *Andante sostenuto*

S I Be - ne - di - cta et ve - ne - ra - bi - lis

SCHÜTTKY, Franz Joseph: Graduale pro festis B. V. Mariae. „Benedicta et venerabilis es”. 7 vocum: Canto I et II, Altus, Tenor I et II, Bassus I et II. Auctore Franc. Jose. Schüttky. Op. 6. — Stuttgart Ebner. PNr. E 332. P: 11 l., 6 db szólam: S I, S II, T I, T II, B I, B II. — G 141.

Az A I—II-szólam hiányzik. — Poss.: Fr. Zsaskovszky (borító).

560. *Andante*

Ky - ri - e e - lei - - son

SECHTER, Simon: 3. kleine Landmesse für 4 Singstimmen mit Bgl. der Orgel. Op. 65. — Wien Pietro Mechetti qum. Carlo. PNr. P. M. N° 3813. P: 15 l., 4 db szólam: SATB. — M 386.

561. *Poco adagio*

S Ve - ni san - cte Spi - ri - tus

SECHTER, Simon: Veni Sancte Spiritus. Für Sopran, Alt, Tenor u. Bass mit Orgel. — Wien Glöggel. PNr. F. G. 1051. (Kirchen-Musik-Archiv... 2. Jg. Lief. 2.) 5 db szólam: SATB, org. — m 188.

Poss.: Fr. Zsaskovszky (címké).

562. *1. Moderato*

vi solo
26
S solo Con - fi - te - bor ti - bi Do - mi - ne

2. Andantino

De - us mi - se - re - a - tur no - stri

3. Adagio spirituoso

Ad te ad te Do - mi - ne

SEEGNER, FRANZ: Drei Offertorien. N° 1. Offertorium in E moll. (Confitebor tibi). Für Sopran u. Violino Solo, mit Chor, mit Bgl. von 2 Violinen, Viola, 2 Oboen (oder Clarinetten), 2 Fagotten, 2 Hörner, 2 Trompetten u. Pauken, Violoncell, Contrabass u. Orgel. Op. 47. — N° 2. Offertorium in F. (Deus misereatur nostri.) Für Sopran oder Tenore Solo mit Chor u. Bgl. von 2 Violinen, Viola, 2 Oboen oder Clarinetten, 2 Fagotten, 2 Posaunen, 2 Trompetten u. Pauken, Violoncell, Contrabass u. Orgel. Op. 49. — N° 3. Offertorium in D. (Ad te Domine). Für Basso Solo mit Chor, u. Bgl. von 2 Violine, Viola, 2 Oboen oder Clarinetten, 2 Fagotten, 2 Posaunen, 2 Trompetten u. Pauken, Violoncell, Contrabass u. Orgel. Op. 50. Von —, Mitglied der k. k. Hofkapelle. — Kézirat. Dir-St.: 11 l., 17 db szólam: S solo, SATB, vl solo, 2 vl I, vl II, vla, vlc + cb, ob/clar I, ob/clar II, cor I—II, tr I—II, timp, org. — O 212.

Másoló/poss.: Fr. Zsaskovszky (Dir-St.), további másolói bejegyzések: Fine 6. Maji [1]848. FZsaskovszky (Dir-St. vége), Fine Rasel (vl I, vl II, vla, org), Fine. FZ 1848. 9. maji (vlc + cb).

Andante

563. vlc Ky - ri - e e - le - i - son

SEEGNER, FRANZ GREGOR: Messe N° 2. in B, de S. Ferdinando. Für 4 Singstimmen, 2 Violinen, Viola, 2 Clarinetten, 2 Fagotten, 2 Horner[!] oder Posaunen, 2 Trompetten, Pauken, Contrabass, Violoncello u. Orgel. Op. 53. — Kézirat. Dir-St.: 15 l., 23 db szólam: 4 S, 2 A, T, B, 2 vl I, 2 vl II, vla, 2 vlc + cb, clar I, clar II, clarino I—II, cor I—II, trombone B, timp, org. — M 400.

Másoló/poss.: Franz Zsaskovszky (Dir-St. címlapja), további másolói bejegyzések: FZ. 1868. 23 October (Dir-St. vége), 6/8 1868 [Czerny] (S), Fine 16/5 1861. Czerny (S), Czerny. 22/12 1860 (S, vl I), 15/4 [1]861. Czerny (vl I), fine. 25/1 1861 (clarino I—II) — ez, és a clar I—II-, cor I—II-, trombone I—II-, timp-, vla-, vlc + cb- és org-szólamok Zsaskovszky Endre kézírásával.

Amoroso cantabile con espressione

564. clar solo

13

C solo A - ve a - ve

a - - ve Ma - ri - a

SEYDLER, Ludwig Carl: Ave Maria. Für Sopran u. Clarinett oder Horn Solo, 2 Violinen, Viola u. Contrabass. Von —, Domorganisten zu Gratz. — H. é. ny. n., nincs PNr. 7 db szólam: C solo, vl I, vl II, vla, vlc, clar, cor; kézírásban: 2 Dir-St.: [2], [1] lev., 16 db szólam: C solo, S/T solo, 2 vl I, vl II, vla, cb, vlc + cb, 2 fl, 2 clar, 2 cor, 2 org solo. — O 220.

Másoló/poss: Fr. Zsaskovszky (címlap), további másolói bejegyzések: F. Z., ill. FZsaskovszky RChori 6/12 185. [a vége levágva!] (Dir-St. eleje), Fr. Zs. 9/9 1879 (org).

565. Adagio

vl I

S Ky - ri - e e - lei - son

SEYDLER, Ludwig Carl: Pastoral-Messe. Für 4 Singstimmen, 2 Violinen, 2 Clarinetten u. Orgel obl. (Viola, Flöte, 2 Trompeten, Pauken, 3. Posaunen ad lib.) — H. n. Alex Maschek lith. 18 db szólam: CATB, vl I, vl II, vla, vlc + vln, fl, clar I, clar II, clarino I, clarino II, trombone I, trombone II, trombone B, timp, org. — M 387.

Poss.: Fr. Zsaskovszky (címké).

m 397. alatt: kézírásos Dir-St.: 16 l.

A szöveg hiányzik. — Másoló/poss: Fr. Zsaskovszky Chori Regenti Agriensis (címlap), Fr. Zsaskovszky RCh (fejcím), Fine. FZ. 18/12 [1]851 Agriae (Dir-St. vége).

566. Andantino

vlc vl I

T solo Can - ta - te Do - mi - no

SEYFRIED Ignaz: Graduale N° 1. (der 149ste Psalm). „Cantate Domino canticum novum”. Für 1 Tenor-Stimme, den 4-stimmigen Chor u. Orchester-Bgl. — Wien Steiner. PNr. S: u: C: 3128. (28. Lieferung der Kirchen-Musikalien.) 22 db szólam: SATB, vl I, vl II, vla, vlc + vln, fl, clar I, clar II, fg I, fg II, cor I, cor II, clarino I, clarino II, trombone A, trombone T, trombone B, timp, org; kézírásban: Dir-St.: [2] lev., 3 db szólam: S, A vl I. — G 144.

Másoló/poss.: FZsaskovszky (címké).

Moderato

567.

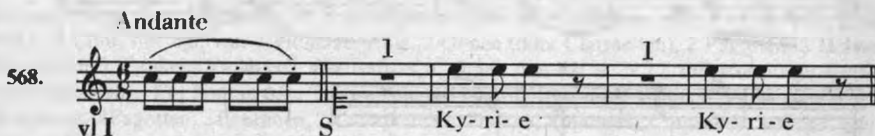
Qui se - mi - nant in la - cri - mis

SEYFRIED, Ignaz: Graduale N° 2. (Qui seminant in lacrimis). Für 4 Singstimmen, 2 Violinen, Viola, Flöte, 2 Hoboen oder Clarinetten, (2 Fagott, 2 Hörner ad lib.), 2 Trompeten, Pauken, Contrabass u. Orgel. — Wien T. Haslinger. PNr. T. H. 4742. (47. Lieferung der Kirchen-Musikalien.) 19 db szólam: SATB, vl I, vl II, vla, vlc + cb, fl, ob/clar I, ob/clar II, cor I, cor II, tr I, tr II, fg I, fg II, timp, org; kézírásban: Dir-St.: [2] lev., 3 db szólam: S, vl I, vlc + cb. — G 143.

Másoló/poss.: Fr. Zsaskovszky (cimke), a kézírásos vonós szólamok is Zsaskovszky kézírásával valók.

SEYFRIED, Ignaz: Graduale N° 3. → 202.

Andante

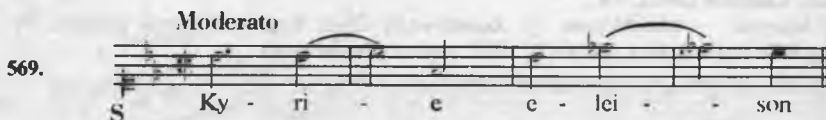
568.

S Ky - ri - e Ky - ri - e

SEYFRIED, Ignaz: Messe N° 1. für 4 Singstimmen, 2 Violine, Viola, 2 Oboen (od. Clarinetten), 2 Hörner, Trompeten, Pauken, Orgel u. Bass. — Wien [1818], Steiner. PNr. S: u: C: 2800. (20. Lieferung der Kirchen-Musikalien.) 14 db szólam: SATB, vl I, vl II, ob I, ob II, clarino I, clarino II, cor I, cor II, timp, org; kézírásban: Dir-St.: [6] lev., 8 db szólam: vl I, vl II, vlc + cb, cb, fl, tr, trombone, trombone B. — M 398.

Másoló/poss.: Fr. Zsaskovszky (cimke), tőle a Dir-St. is.

Moderato

569.

S Ky - ri - e e - lei - son

SEYFRIED, Ignaz: Messe N° 2. Für 4 Singstimmen, 2 Violinen, Viola, 2 Clarinetten, 2 Fagott, 2 Trompeten, Pauken, Orgel u. Contrabass. — Wien Steiner. PNr. S: u: C: 3050. (27. Lieferung der Kirchen-Musikalien.) 12 db szólam: SATB, vla, clar II, fg I, fg II, tr I, tr II, timp, org; kézírásban: Dir-St.: [5] lev., 6 db szólam: S, A, vl I, vl II, clar I, timp. — M 399.

Másolói bejegyzések: Agriae die 8bris 1829 AWilt (S), a Dir-St. Zsaskovszky Endre kézírása.

Andante maestoso

570.

S A - ve ma - ris stel - la

SEYFRIED, Ignaz: Offertorium N° 2. in A. (Ave maris stella u. Jubilate Deo). A 4 vocibus, violinis duobus, viola, violoncell, Contrabass, flautis, obois, clarinettis, 2 fagottis, cornis, trompetis, tympanis non oblig. et organo. Auth. Ignatio Ritter von Seyfried. — Kézirat. Dir-St.: [2] lev., 17 db szólam: SATB, vl I vl II, vla, vlc+cb, fl, ob I, ob II, cor I, cor II, tr I, tr II, timp, org. — O 213.

Másoló/poss.: FrZsaskovszky (Dir-St.), az énekszámokon másolói bejegyzések: 19/6 1832.

571. Musical notation for 'Libera me Domine' in C major, 3/4 time. The melody is on a single staff. The lyrics are 'Li - be - ra me Do - mi - ne'. The starting instrument is C solo.

SEYLER József: Libera a 4 Voci, 2 Corni di Bassetti, 2 Fagotti, Trombone[!] Imo, Trombone[!] 2do, Trombone[!] 3tio, Violone e Violonzello. Comp. dal Giuseppe[!] Seyler. — Kézirat. P: [6] lev. — OSzK, Ms. mus. 4. 832.

A címlapon megjegyzés: date ad Chorum E. M. Agr[fiens] s ab AWilt 1839.

572. Musical notation for 'Ecce Sacerdos magnus' in D major, 3/4 time. The tempo is 'Maestoso'. The notation includes a violin solo part and a bass part. The lyrics are 'Ec - ce Sa - cer - dos ma - gnus'. The starting instrument is vl solo.

SEYLER József: Offertorium N° 3. „Ecce Sacerdos magnus”. Für Tenor, Bass u. Violin Solo mit Bgl. 2 Violinen, Viola, 2 Hörner, Contrabass u. Orgel, von Joseph Seyler. — Kézirat. 10 db szólam: T, B, vl I, vl II, vl solo, vla, cb, cor I, cor II, org. — O 216.

Másoló/poss.: Zsaskovszky, FZ (címlap), további másolói bejegyzés: GUnvaz, ill. G. U. (címlap, áthúзва).

573. Musical notation for 'Domine hyso-po et munda-bor' in C major, 3/4 time. The tempo is 'Alla breve'. The notation is on a single staff. The lyrics are 'Do - mi - ne hy - so - po et mun - da - bor'. The starting instrument is S.

SEYLER Károly: Asperges in B. Für 4 Singstimmen, Violoncell, Contrabass u. Orgel. Von Carl Seyler, Domcapellmeister in Gran. — Augsburg Böhm. PNr. 3902. 6 db szólam: SATB, vlc+cb, org. — m 185.

A címlap nyomtatott ajánlása: Seinem Freunde, Herrn Joseph Behm, Domkapellmeister in Veszprim gewidmet.

574. Musical notation for 'Ave Maria' in C major, 3/4 time. The tempo is 'Mezza voce'. The notation is on a single staff. The lyrics are 'A - ve Ma - ri - a'. The starting instrument is S.

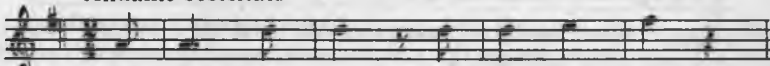
SEYLER Károly: Ave Maria. Für Sopran, Tenor u. 2 Bässe. Componirt u. . . Herrn Kaspar Aiblinger . . . gewidmet von Karl Seyler, Chordirector an der Metropolitane in Gran. — München Falter u. Sohn. PNr. F. et S. N° 1207. P: 5 l., kézírásban Dir-St.: [I] lev. — m 187.

Poss.: FZsaskovszky.

m II/247. alatt nyomtatott szólamok: S, T, B I, B II.

Poss.: Fr. Zsaskovszky.

Andante sostenuto

575.
S I Dif - fu - sa est dif - fu - sa est

SEYLER Károly: „Diffusa est.” Offertorium brauchbar an Frauentagen. Terzett für 2 Sopran u. 1 Alt mit Bgl. der Orgel- oder Physharmonica. Von Carl Seyler. — Augsburg. A. Böhm u. Sohn. PNr. 4041. P: 5 l., 3 db szólam: S I, S II, A; kézírásban 3 db szólam: S I, S II, A. — O 218.

Maestoso

576.
S I solo Ju - bi - la - te Ju - bi - la - te

SEYLER Károly: Fest-Offertorium in D. (Jubilate Deo.) Für gemischtes Solo- u. Ripien-Quartett (ohne Bgl.) mit Beigabe 1 Directionsstimme. . . Von Carl Seyler. . . — Augsburg A. Böhm. PNr. 3914. Dir-St.: 5 l., 8 db szólam: S I, A I, T I, B I — soli, S II, A II, T II, B II — coro. — O 215.

Maestoso sostenuto

577.
S solo Ad hoc fe - stum pro - pe - re - mus

SEYLER Károly: Fest-Sextett. Für Sopran, Alt, 2 Tenore u. 2 Bässe. Von Carl Seyler. — Wien Glögl. PNr. F. G. 1100. P: 11 l., kézírásban 6 db szólam: S, A, T I, T II, B I, B II. — m 186.

Zsaskovszky Ferenc kézírása.

Andante sostenuto

578.
vlc Ky - ri - e Ky - ri - e e -
lei - son, e - lei - son

SEYLER Károly: Kurze Fest-Messe N° 24, in C. Für 4 Singstimmen, 2 Violinen, Viola, Violoncell, 2 Clarinetten (ad lib.), 2 Hörner, 2 Trompeten, Pauken, Contrabass u. Orgel mit beigegebener Directions-Stimme. . . — Augsburg Böhm. PNr. 3901. 17 db szólam: SATB, vl I, vl II, vla, vlc + cb, clar I, clar II, cor I, cor II, tr I, tr II, timp, 2 org; kézírásban 10 db szólam: 2 S, A, T, B, 2 vl I, vl II, vlc + cb, trombone B. — M 391.

Másolói bejegyzés: Fine. Rasl (vl I).

Andante sostenuto

579. Ky - ri - e vl I Ky - ri - e

SEYLER Károly: Kurze Messe in G. Für 4 Singstimmen, 2 Violinen, 2 Hörner, Contrabass u. Orgel. — Kézirat. P: [8] lev., 18 db szólam: 3 S, 2 A, 2 T, 2 B, 2 vl I, vl II, vlc, cb, 2 clar I—II, cor I—II, org. — M 396.

Másoló/poss.: Fr. Zsaskovszky (fejcím), további másolói bejegyzések: Fine. Rasl (cor I—II), Finis. Rašel. 1869 (2 S, vl I), Finis. [Rasel] (T), Fine. Rasl 1869 (B, vl II, cb), Finis. Rasl (vl I), az egyik clar I—II szólam Zsaskovszky Endre kézírása.

Andante sostenuto

580. S solo Ky - ri - e e - le - i - son

SEYLER Károly: 1. Kurze Sonntagsmesse in G. Für 4 Singstimmen, 2 Violinen, 2 Hörner, Contrabass u. Orgel. — Augsburg Böhm. PNr. 4009—1. 9 db szólam: SATB, vl I, vl II, vlc + cb, cor I, cor II. — M 395.
Poss.: Fr. Zsaskovszky RChori in Erlau.

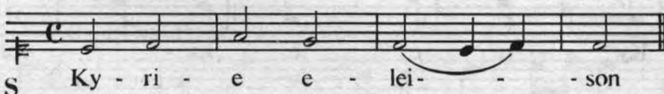
Andante sostenuto quasi adagio

581. Ky - ri - e e - lei - son

SEYLER Károly: 3. kurze Sonntagsmesse in B. Für 4 Singstimmen, 2 Violinen, 2 Horn, Contrabass u. ausgesetzte Orgel als Directions-Stimm. — Augsburg Böhm. PNr. 4010—2. 10 db szólam: SATB, vl I, vl II, vlc + cb, cor/tr I, cor/tr II, org; kézírásban: Dir-St.: 8 l., 10 db szólam: 2 S, 2 A, T, B, vl I, vl II, cb, org. — M 389.

Másoló/poss.: Fr. Zsaskovszky (fejcím), Fine. Agriae. Fr. Zs. 4/8 1879 (Dir-St. vége).

Andante sostenuto

582. S Ky - ri - e e - lei - son

SEYLER Károly: 3. kurze Sonntagsmesse. Für 4 Singstimmen, 2 Violinen, 2 Horn, abwechselnd mit Trompeten, Contrabass u. ausgesetzte Orgel als Directionstimme. — Augsburg Böhm. PNr. 4016—3. 10 db szólam: SATB, vl I, vl II, vlc + cb, cor/tr I, cor/tr II, org; kézírásban: 2 Dir-St.: 9, 6 l., 9 db szólam: 2 S, 2 A, T, 2 B, vl I, vlc. — M 388.

Másoló/poss.: Franz Zsasskovszky Domkapellmeister in Erlau 6/8 1879 (címlap), további másolói bejegyzések: Fr. Zs. Agriae. 12/8 1879 (Dir-St. vége), Fr. Zs. Agriae. 5/7 1879 (Dir-St. vége).

583. **Adagio**

Con - ser - va me Do - mi - ne quo - ni - am

SEYLER Károly: Offertorium in B (Conserva me Domine). Für Bariton oder Bass u. Flügelhorn Solo mit Bgl. 2 Violinen, Viola, Violon u. Violoncell u. Pauken. Von Carl Seyler. — Kézirat. 2 Dir-St.: [4], [2] lev., 11 db szólam: B solo, cor solo, 2 vl I, 2 vl II, vla, 2 vlc + cb, timp, org. — O 217.

Másoló/poss.: Fr. Zsasskovszky (címlap), további másolói bejegyzések: Fr. Zs. 29/9 1878 (Dir-St. vége); J. N. Hier. Frömmel (címlapon, félig kivakarva).

584. **Andante**

Do - mi - ne Do - mi - ne Do - mi - nus no - ster

SEYLER Károly: Offertorium in Es (Domine Dominus noster). Terzett für 2 Sopran u. 1 Alt mit Bgl. von 2 Violinen, Viola, Violoncell, Contrabass, 2 Hörner u. Orgel nebst 1 Directions-Stimme... Von Carl Seyler. — Augsburg A. Böhm. PNr. 3905. 11 db szólam: S I, S II, A, vl I, vl II, vla, vlc + cb, cor I, cor II, org. Dir-St.: kézírásban: Dir-St.: [2] lev., 2 db szólam: vl I, vlc + cb. — O 219.

Másoló/poss.: Fr. Zsasskovszky (borító), FZ. 5/6 1871 (Dir-St. vége).

585. **Andante sostenuto**

Ky - ri - e e - lei - son

SEYLER Károly: Pontifikal-Messe N° 22. In B. — Kézirat. Dir-St.: 7 l., 23 db szólam: 4 S, 3 A, T, B, 2 vl I, vl II, vla, vlc, cb, clar I, clar II, tr I, tr II, trombone B, 2 timp, org. — M 390.

Másoló/poss.: Fr. Zsasskovszky RChori in Erlau (fejcím), további másolói bejegyzések: FZ. 1869. = 24 sept. (org), fine. AZ. 1869 (Dir-St. vége), Fine. Raszel 1869 (vl I), Fine. Rasel (vla). — Előadási bejegyzések a borítón: 1887. 25/9 sept.

Andante sostenuto

586. Musical score for 'Tantum ergo' in A major, 4/4 time, Andante sostenuto. The score shows a vocal line for Soprano (S) with lyrics: Tan - tum er - go Sa - cra - men - tum.

SEYLER Károly: Tantum ergo in A dur. Für Sopran, Alt, Tenor u. Bass, mit Bgl. des Streichquartetts oder der Orgel... mit sehr zartem Register, von Carl Seyler. — Augsburg Böhm. PNr. 3898. 9 db szólam: SATB, vl I, vl II, vla, cb, org. — m 183, 184.

Nyomatott ajánlása: Herrn Joseph Jenny, Domkapellmeister in Weissenburg gewidmet.

Allegro con brio

587. Musical score for 'Te Deum laudamus' in C major, 4/4 time, Allegro con brio. The score shows a violin I (vl I) line and a vocal line for Soprano (S) with lyrics: Te De - um lau - da - mus.

SEYLER Károly: Te Deum laudamus, in C. Für 4 Singstimmen u. Orchester-Bgl. — Wien Glöggel. PNr. F. G. 805. (Kirchen Musik-Archiv. Eine Sammlung jeder Gattung neuer u. leicht ausführbarer Kirchenmusik. 1. Jg. Lief. 5.) 19 db szólam: SATB, vl I, vl II, vla, vlc + cb, ob I, ob II, fg I, fg II, cor I, cor II, tr I, tr II, trombone, timp; kézírásban: Dir-St.: 5 l., 4 db szólam: S, 2 vl I, org. — T 20.

Másoló/poss.: Fr. Zsaskovszky Regentis Chori Agriensis (borító), ill. Fr. Zsaskovszky (Dir-St. eleje), fine FZ 30/11 1854 (Dir-St. vége), fine FZ 10/12 1854 (org). — A boritón ceruzával megjegyzés: Proprium Fr. Zsaskovszky RCh Agriensis Dono a D. Egri Rectori Neosoliens.

Andante con moto

588. Musical score for 'Domine ad adjuvandum me' in C major, 4/4 time, Andante con moto. The score shows a vocal line for Soprano (S) with lyrics: Do - mi - ne ad ad - ju - van - dum me.

SEYLER Károly: Vesperae de Confessore N° 1... A 4 vocibus cantatae, continetibus 2 violinis, viola, 2 cornibus, 2 tympanis, Violoncello, basso et organo. Per Carolum Seyler. — Augustae Vindell[icorum] Böhm. PNr. 3935—1. 14 db szólam: SATB, vl I, vl II, vla, vlc + vlne, cor I, cor II, tr I, tr II, timp, org. — V 72.

Poss.: Fr. Zsaskovszky (cimlap).

Allegro moderato

589. Musical score for 'Regina Coeli laeta re' in C major, 4/4 time, Allegro moderato. The score shows a vocal line for Tenor I (T I) with lyrics: Re - gi - na coe - li lae - ta - re.

SEYLER: Regina Coeli pro 4 Virilibus vocibus, Tenore 1°, Tenore 2°, Basso 1°, Basso 2°. Auth. Sailer. — Kézirat. P: [2] lev., 4 db szólam: T I, T II, B I, B II. — m 169.

Zsaskovszky Ferenc kézírása.

590. **1. Maestoso**
 Tan - tum er - go Sa - cra - men - tum

2. Maestoso
 Tan - tum er - go

SINGER, p. Peter: 2 Tantum ergo für 2 Sopran u. 4 Männerstimmen sammt Orgel-Bgl. — Kufstein Eden (leragasztva az alábbival): Innsbruck Gross, ninc PNR. 7 db szólam: C I, C II, T I, T II, B I, B II, org. — m 190.

Poss.: Fr. Zsaskovszky (borító).

591. **3. Allegro moderato** **Allegro moderato**
 Haec di - es quam fe - cit S Terra tre - mu - it

4. Allegro moderato
 vl I S Al - le - lu - ja a - le - lu - ja

Andante con moto
 vl I A - scen - dit

ŠKRAUP, Johann Nepomuk: Gradualia et Offertoria pro 20 festis. — Pragae Auctor, typis W. Lässig, ninc PNr. P: 42 l., kézírásban 15 db szólam: 2 S, A, T, B, 2 vl I, vl II, vlc + cb, clar I, clar II, clarino I—II, trombone B, timp, org. — G 145.

N° 3. Graduale pro Dominica Resurrectionis „Haec dies quam fecit Dominus”. — N° 3. Offertorium pro Dominica Resurrectionis „Terra tremuit”. — N° 4. Graduale in die Ascensionis Domini „Alleluja, ascendit Deus...” — N° 4. Offertorium in die Ascensionis Domini „Ascendit Deus...”

Poss.: Fr. Zsaskovszky (címké), a trombone B-szólam is Zsaskovszky Ferenc kézírása.

592. **5. Andante con moto** **Allegro non troppo**
 S Do - mi - ne pre - ve - ni - sti e - um S Ve - ri - tas

6. Allegro giusto
 me - a et vl I S Al - le - lu - ja

Andante grave

vI S Non du - pli - ces ser - mo - nem

7. Andante con moto

vI Al - le - lu - ja vI

Allegro maestoso

vI Con - fir - ma hoc

8. Andante con moto

S Be - ne - di - ctus es Do - mi - ne vI

S Be - ne - di - ctus sit De - us Pa - ter

13. Andante con moto

S Prop - ter ve - ri - ta - tem et man - sue - tu - di - nem

Allegro maestoso

vI As - sump - ta, as - sump - ta est

14. Andante

Adagio

S Be - ne - di - cta et A - ve Ma - ri - a

S a - ve Ma - ri - a

ŠKRAUP, Johann Nepomuk: Gradualia et Offertoria pro 20 festis... — Pragae Auctor, typis W. Lässig, nincis PNr. — G 146.

a) N° 5. Graduale in festo S. Josephi Sponsi B. M. V. „Domine prevenisti eum...” — N° 5. Offertorium in festo S. Josephi. „Veritas mea et misericordia mea...” — N° 6. Graduale in festo S. Joannis Nepomuceni. „Alleluja, Beatus qui in lingua sua...” — N° 6. Offertorium S. Joannis Nepomuceni. „Non duplices sermonem...” — P: 43 l.

b) N° 7. Graduale in Dominica Pentecostes. „Alleluja, emitte Spiritum . . .” — N° 7. Offertorium in Dominica Pentecostes. „Confirma hoc Deus . . .” — N° 8. Graduale in festo SS. Trinitatis. „Benedictus es Domine . . .” — N° 8. Offertorium in festo SS. Trinitatis. „Benedictus sit Deus Pater . . .” — P: 34 l.
 c) N° 13. Graduale in Assumptione BMV. „Propter veritatem et mansuetudinem . . .” — N° 13. Offertorium in Assumptione BMV. „Assumpta est . . .” — N° 14. Graduale in festo Nominis BMV. „Benedicta et venerabilis . . .” — N° 14. Offertorium in festo Nominis BMV. „Ave Maria . . .” — P: 30 l.

Andante amarevole

593.
 Ky - ri - e e - lei - son, e - lei - son, e - lei - son

STARKE, Friedrich: Messe in G, leicht ausführbar. Für 4 Singstimmen, 2 Violinen, Viola, Flöte, Bass u Orgel (2 Hörner, 2 Trompeten u. Pauken ad lib.) . . . Op. 121. — Wien Verfasser. PNr. F: St: 121. 10 db szólam: CATB, vl I, vl II, vla, vlc + cb, clarini I—II. org; kézírásban 5 db szólam: fl, clar I, cor I, cor II, timp. — M 405.

Poss: AWilt 1827/183? [az utolsó két számjegy elmosódott] — kivakarva.

Andante sostenuto

594.
 vl I T Ky - ri - e e - lei - son

STARKE, Friedrich: Messe N° 2. in C, leicht ausführbar, für 4 Singstimmen, 2 Violinen, Virole, Bass, Orgel, 1 Oboe (oder Clarinette), Fagott (oder Violoncell) obl., (2 Horn, 2 Trompeten u. Pauken ad lib.) . . . Op. 126. — Wien Verfasser. PNr. St: 126. 18 db szólam: 2 C, A, T, 2 B, 2 vl I, 2 vl II, vla, vlc + vln. ob, fg, cor, clarini, timp, org; kézírásban: cor I, cor II. — M 406.

Másolói bejegyzések: 1822 (cor II).

STEPHAN, Johann Anton: Sonata. → 703.

Adagio

595.
 S A - ve Ma - ri - a

STEPHANOVSKY Sándor: Ave Maria a 4 vocibus, Sopran, Alt, Tenor, Bass. — Kézirat. P: [2] lev., 5 db szólam: S, 2 A, T, B. — m 195.

Andante con moto

596.
 S Li - be - ra me Do - mi - ne

STEPHANOVSKY Sándor: Libera me Domine a canto, alto, tenore, basso. Auctore Alexandro Stephanovszky, canonico Agriens. — Kézirat. P: [2] lev., 8 db szólam: 3 S, 2 A, T, B, org. — m 191.

597. **1. Andante sostenuto** **2. Moderato**

T I Lau - da Si - on Sal - va - to - rem O

3. Andante

sa - crum con - vi - vi - um O quam sua - vis est

Ec - ce pa - nis An - ge - lo - rum

STORCH, A. M.: Die 4 Evangelien zur Frohnleichnams Prozession. Für 4 Männerstimmen. — Wien Glöggel. PNr. F. G. 1060. (Sammlung von Gesängen für die Kirche, für gemischten Chor oder Männerstimmen...) 4 db szólam: T I, T II, B I, B II; kézírásban: P: 5 l., Dir-St.: [1] lev., 4 db szólam: T I, T II, B I, B II. — m 196.

Másoló/poss.: Fr. Zsaskovszky (borító, címlap), Zsaskovszky Ferenc kézírása a P is, míg a Dir-St. Zsaskovszky Endre kézírása.

598. **Andante religioso**

T I A - ve re - gi - na re - gi - na coc - lo - rum

STORCH, Anton M.: Offertorium „Ave regina”. Für 4 Männerstimmen. Op. 28. — Wien [1846], Mechetti. PNr. P. M. 4118. P: 3 l., 4 db szólam: T I, T II, B I, B II. — O 225.

Poss.: Fr. Zsaskovszky (címlap).

STRAUSS, Johann: Neuer Original-Marsch. → 711.

599. **Andante**

vl I vl solo

12

A solo A - ve Ma - ri - a

STREBINGER, Matthäus: Offertorium (Ave Maria gratia plena). Solo für 1 Bass- oder Alt-Stimme u. Violin concertant mit Bgl. von 2 Violinen, Viola, Violoncell, Contrabass u. Orgel... Von Mathias Strebinger. Op. 5. — Wien [1835—36], Diabelli. PNr. D. et C. N° 5709. 8 db szólam: A, B, vl solo, vl I, vl II, vla, vlc + cb, cb + org; kézírásban: Dir-St.: [2] lev., 3 db szólam: fl solo, cor I, cor II. — O 226.

Poss.: G. U. [= G. Unvaz?] (címlap), a Dir-St. és a fl-szólam Zsaskovszky Ferenc kézírása.

600. **Andante**

C Schenk uns Ar - men ein Er - bar - men

TAUX, Alois: Deutsche Messe. Für Sopran, Alt, Tenor u. Bass mit Orgel-Bgl. (2 Hörner ad lib.) Hrg. von dessen Wittwe. — Salzburg 1867, Anton Pustet, nincis PNr. P: 15 l. — M 453.

601. *Andante*

VI I Ky - ri - e e - lei - - - son

TAUX, Alois: Messe in C-dur. Für 4 Singstimmen, 2 Violinen, Viola, Violonzell, Violone, 1. Flöte, 2 Clarinetten, 1 Fagot, 2 Hörner, Timpani, 3 Posaunen, 2 Trompeten et Organo. — Kézirat. P: [50] lev. — M 452.

602. *Adagio religioso*

TI Ky - ri - e e - lei - son

TAUX, Alois: Messe in F, für 4 Männerstimmen. — Kézirat. P: [15] lev. — M 451.

603. *1. Moderato*

org Sca - pu - lis su - is Me - di - ta - bor

2. Andante

3. Andante con moto festoso *4. Moderato*

C Ju - sti - ti - ac Do - mi - ni re ctæ Lau - da - te

5. Andante con fuoco

C Do - mi - num Con - fi - te - bor ti - bi

6. Andante

C Do - mi - ne Im - pro - pe - ri - um ex - pe - cta - vit

TAUX, Alois: VI Offertoria pro Dominicis quadragesimae a canto, alto, tenore, basso et Organo. Di Aloisius Taux. — Kézirat. P: [22] lev. — O 233.

604. *Adagio*

vl I C

Bo - num est bo - num est

TAUX, Alois: Offertorium („Bonum est confiteri Domino”). Für 4 Singstimmen, Horn- oder Oboe Solo, 2 Violinen, Viola, Violoncell et Bass, 2 Flöten, 2 Clarinetten, 2 Hörner u. Orgel. — Kézirat. P: 22 l., Dir-St.: [2] lev. — O 231.

Másoló/poss.: Franz Zsaskovszky Regens Chori in Erlau (címlap), Fr. Zsaskovszky, ill. F. Z. 28/10 1872 (Dir-St.).

605. *Adagio*

vl I A solo

O Je - su mi dul - cis - si - me

TAUX, Alois: Offertorium in As. „O Jesu mi dulcissime”. Für 1 Altstimme Solo, Tenor u. Bass, 2 Violinen, Viola, 2 Clarinetten, 2 Horn, Basso u. Organo. — Kézirat. P: 7 l., Dir-St.: [2] lev., 9 db szólam: A solo, T, B, vl I, vl II, vla, vlc + cb, clar I—II, cor I—II. — O 230.

Másoló/poss.: Fr. Zsaskovszky, ill. F. Z. 18/9 1872 (Dir-St.).

606. *Andantino grazioso*

vl I T solo vl I

Do - mi - ne Do - mi - nus no - ster

Andantino espressivo

vl I S solo

Spe - rant in te om - nes

TOMASCHEK, Venceslaus: Gradual et Offertorium („Domine Dominus noster...”, „Sperant in te omnes...”) für 4 Singstimmen, 2 Violinen, Viola, Contrabass, Violoncello, Flöte, 2 Oboe, 2 Trompetten, 2 Hörner, Pauken u. Orgel. — Kézirat. 16 db szólam: CATB, vl I, vl II, vla, vlc + cb, fl, ob I, ob II, cor I, cor II, clarin I—II, timp, org. — G 152.

Másoló/poss.: Fr. Zsaskovszky DomCapellmeister in Erlau (címlap), további másolóí bejegyzés: Rasi (vl I—II).

607. *Andante*

Ky - ri - e Ky - ri - e

TOMASCHEK, Venceslaus: Missa solennis in Es. Für 4 Singstimmen, 2 Violinen, Viola, Flöte, 2 Oboe, 2 Hörner, 2 Trompetten, 2 Fagott, Pauken, Contrabass, Violoncello u. Orgel. Op. 46. — Kézirat. 20 db szólam: CATB, vl I, vl II, vla, vlc + cb, fl, ob I, ob II, fg I, fg II, cor I, cor II, clarino I, clarino II, timp, 2 org. — M 455.

Másoló/poss.: Fr. Zsaskovszky (borító), további másolóí bejegyzések: Fine. Rasel 1869 (vl I), Fine. Rasl (vl II).

608. *Andante*

6
solo Ky - ri - e e - le - i - son

TOMASCHEK, Venceslaus: Missa solennis sacris Ferdinandi... A Wenceslaw Joannes Tomaschek. Op. 81. — Pragae J. Hoffmann, nincis PNr. P: 150 l. — M 454.

609. *Andante*

4
vl I Ky - ri - e e - lei - son

TUCZEK, Vincenc Ferreri: Missa in B. A soprano, tenore, 2 violini, organo obl., alto, basso, 2 obois, 2 Fagotti et Cor, 2 Clarini et Tympani non obligati. Composta dal Vincenzo Ferrerio Tuczek, in fine Mensae Decembris Anno 1819. — Kézirat. P: 88 l., Dir-St.: [3] lev., 14 db szólam: CATB, 2 vl I, vl II, vla, vlc + cb, clar I, clar II, cor I, cor II, org. — M 456.

Másoló/poss.: A Wilt, 1828 (címlap) — erősen kivakarva! — Későbbi másoló/poss: F. Zsaskovszky (Dir-St.), további másolóí bejegyzések: 17/7 1849 AZ (Dir-St. vége), AZ 17/6 1849 (clar I, cor I), AZ (clar II, cor II), 16/7 1849 (A), 17/7 1849 (C, T), 16/9 1849 (B), 6/7 1849 AZ (vl I), 23/10 1855 Kneissals (vl I), 7/15[!] 1849 AZ. (vl II), 17/7 1849. AZ. (vla, org).

610. *Allegro moderato*

tr
Ky - ri - e e - lei - son

TUCZEK, Vincenc Ferreri: Missa in C. A 4 Voci mit Orchester von Tutschek. — Kézirat. Dir-St.: [8] lev. — M 457.

Másoló/poss: FZsaskovszky (fej cím).

611. *Allegro moderato*

vl I

20

S Lau - da - te Do - mi - num qui - a be - ni - gnus est

TUMA, A.: Offertorium in E, „Laudate Dominum, quia benignus est“. Für 4 Singstimmen, 2 Violinen, Viola, Violoncell, Contrabass u. Orgel Solo. — Kézirat. P: S 1., 9 db szólam: SATB, vl I, vl II, vla, vlc + cb, org. — O 232.

Másoló/poss.: Fr. Zsaskovszky (címlap), tőle a P is.

Andantino

612.

vlc solo S Be - ne - di - ci - te gen - tes

UMLAUFF, Michael: 2. Graduale (Benedicite gentes Dominum.) Für 4 Singstimmen, Violoncell-Solo, 2 Violinen, Viola, Violoncell u. Contrabass, 2 Clarinetten, 2 Flöten, 2 Fagotten, 2 Hörner, 2 Posaunen, 2 Trompeten, Pauken u. Orgel... — Wien T. Haslinger. PNr. T. H. 8053. 23 db szólam: SATB, vl I, vl II, vla, vlc solo, vlc + cb, fl I, fl II, clar I, clar II, fg I, fg II, cor I, cor II, tr I, tr II, trombone A, trombone T, timp, org; kézírásban 4 db szólam: S, vl I, clar solo, org solo. — G 154.

Másoló/poss.: Zsaskovszky Ferenc kézírása az S- és org-szólam.

Larghetto

613.

vl I A solo Do - mi - ne De - us me - us

UMLAUFF, Michael: Graduale N° 3. (Domine Deus meus). Für Alt Solo, den 4-stimmigen Chor, mit Bgl. von 2 Violinen, Viola, Violoncell, Contrabass, 2 Clarinetten, 2 Hörner, 2 Trompeten u. Pauken. — Wien T. Haslinger, PNr. T. H. 8055. 16 db szólam: A solo, CATB, vl I, vl II, vla, vlc + cb, clar I, clar II, cor I, cor II, tr I, tr II, timp. — G 153.

Poss.: Fr. Zsaskovszky (címké).

Allegro vivace

614.

vl I S Lau - da a - ni - ma me - a Do - mi - num

UMLAUFF, Michael: Offertorium N° 1. (Lauda anima mea Dominum). Für 4 Singstimmen, 2 Violinen, Viola, Violoncell u. Contrabass, nebst 2 Hoboen, 2 Fagotte, 2 Posaunen, 2 Trompeten, Pauken u. Orgel. — Wien [1840], Haslinger. PNr. T. H. 8052. 18 db szólam: SATB, vl I, vl II, vla, vlc + cb, ob I, ob II, fg I, fg II, tr I, tr II, trombone A, trombone T, timp, org; kézírásban 1 db trombone B-szólam. — O 235. Másoló/poss.: F. Zsaskovszky (címlap).

615. *Allegro*

vl I T solo

Ju - bi - la - te De - o u - ni - ver - sa ter - ra

UMLAUFF, Michael: Offertorium N° 3. (Jubilate Deo.) Für Tenor Solo, den 4-stimmigen Chor, mit Bgl. von 2 Violinen, 2 Violon, Violoncell u. Contrabass, 2 Clarinetten, 2 Hörner, Bass-Posaune, 2 Trompeten u. Pauken. — Wien [1840], Haslinger. PNr. T. H. 8056. 16 db szólam: SATB, vl I, vl II, vla, vlc + cb, clar I, clar II, cor I, cor II, tr I, tr II, trombone B, timp; kézírásban Dir-St.: [10] lev. — O 234.

Másoló/poss.: Fr. Zsaskovszky (címlap), Zsaskovszky Ferenc kézírásával a Dir-St.

VANHAL, Johann Baptist: Stationes. → 679.

616. *Moderato con moto*

vl II S solo

E - xau - di, e - xau - di

VERT, W. H.: Graduale (Exaudi Domine justitiam meam). Für Sopran solo, Chor u. Orchester. Op. 43. — Breslau Leuckart. PNr. F. E. C. L. 1397. 16 db szólam: S solo, SATB, vl I, vl II, vla, vlc, cb, fl, clar I, clar II, cor I, cor II, org; kézírásban: Dir-St.: [2] lev., 5 db szólam: S, A, vl I, vl II, cb. — G 157.

Másoló/poss.: Franz Zsaskovszky Domkapellmeister in Erlau (címlap), Zsaskovszky Ferenc kézírása a Dir-St.

VICTORIA, Tomas Luis: Motetti. → 435.

WEBER, Carl Maria: Jägerchor aus Euryanthe. → 711.

617. *Moderato*

vl I-II S

Ky - ri - e e - le - i - son

WEBER, Karl Maria von: Messe N° 1. (in G). — Wien [1834], Haslinger. PNr. T. H. 6750. (Musica sacra . . . 17.) P: 771., kézírásban 37 db szólam: 5 C, 2 A, 2 T, 2 B, 3 vl I, 3 vl II, vla, 3 vlc + cb, fl I, fl II, ob I, ob II, 2 clar I, 2 clar II, fg I, fg II, cor I, cor II, tr I—II, trombone, timp, org. — M 416.

Poss.: Fr. Zsaskovszky. — Másolói bejegyzések: Rasel (CATB, 2 vl I, vl II, clar I—II, org).

618. *Adagio con moto*

vl I S solo

Pu - er na - tus est

WEIGL, Joseph: Graduale pro festo Nativitatis D. N. J. Christi. („Puer natus est nobis . . .”) Für Sopran, Alt, Tenor, Bass, 2 Violinen, Viola, Violon, 2 Flöten oder Flöte u. Clarinett, 2 Horn oder Trompeten u. Orgel. — Augsburg Böhm. PNr. 3652. 13 db szólam: SATB, vl I, vl II, vla, vln, cor I, cor II, org; kézírásban: Dir-St.: [2] lev., 7 db szólam: 3 S, 2 A, vl I, vlc + cb. — G 156.

A Dir-St. és vlc + cb-szólam Zsaskovszky Ferenc kézírása. — A Dir-St.-ben a szöveg nincs végig beírva.

619. *Andante*

S vel T solo vlc solo

E - sto mi - hi in De - um

WEISS, L.: Offertorium N° 12. in D, „Esto mihi in Deum protectorem . . .” Für Soprano (oder Tenore), Violoncello Solo (oder Horn Solo) mit Orgel-Bgl, nebst Directions-Stimme. — Kézirat. Dir-St.: [2] lev., 3 db szólam: S, vlc, cor. — O 238.

Másoló/poss.: Fr. Zsaskovszky Regens Chori in Erlau (cimlap), Fr. Zsaskovszky. (Dir-St.)

620.

1. Andante 2. Sempre sostenuto

S E - xau - di nos Do - mi - ne S Ver - bum

3. Lento 4. Andantino

ca - ro fa - ctum est I - te in or - bem Fe - lix

5. Lento

nam - que es sa - cra S In - ter na - tos mu - li - e - rum

WILT Antal: Responsoria in festo S. Maria[!]. A 4 Vocibus composita, et Antiphonae in diebus Rogationum, a 4 Vocibus. Compositae ab Antonio Wilt. — Kézirat, A, 4 db szólam: SATB. — g II/26.

Antiphona „Exaudi nos Domine...” — 1. Responsorium „Verbum caro factum est...” — 2. Responsorium „Ite in orbem universum...” — 3. Responsorium „Felix namque es sacra Virgo Maria...” — 4. Responsorium „Inter natos mulierum...”

621. **Allegro fresco**

S Lau - da Si - on Sal - va - to - rem
Lau - da Du - cem

WILT Ignác: Hymni in Festo Sanctissimi Corporis Christi. („Lauda Sion Salvatorem...” Par Ignace Wilt. — Kézirat, A, [I]822. P: [17] lev. — O 240.

Megjegyzés a címlap alján: date ad Chorum E. M. Agriensis ab AWilt 1839.

622. **Andante**

S Ky - ri - e e - lei - son

WINKLER, M. J.: Sonntags Messe in F. Für 4 Singstimmen, 2 Violinen, Contrabass u. Orgel obl., (2 Clarinetten u. Hörner ad lib.) — Kézirat. Dir.-St.: [4] lev., 18 db szólam: 2 S, A, T, B, 2 vl I, 2 vl II, 3 vlc + vln, fl, clar I, clar II, cor I, cor II, org. — M 421.

Másoló/poss.: Franz Zsaskovszky, Domkapellmeister in Erlau (címké), további másolói bejegyzések: Fz. 20/4 1852 (S), Fine. Fr. Z. (vl II), Fine. Förster (T, cor I—II), Fine. Rasel (vl I—II), a Dir.-St., fl-, 2 vlc + vln-szólamok Zsaskovszky Endre kézírásával.

623. **Allegro moderato**

obsolo S
Do - mus Is - ra - el spe - ra - vit in Do - mi - no

WINTER, Peter: Offertorium „Domus Israel speravit in Domino...” Für Sopran, Alt, Tenor u. Bass, 2 Violinen, Viola, 2 Oboen, 2 Trompeten, Pauken, Contrabass u. Orgel. — Wien [1835/36], Diabelli. PNr. D. et C. N° 5496. (Ecclesiasticon. Eine Sammlung classischer Kirchenmusik in Partitur. Lief. 38.) P: 151., kézírásban 15 db szólam: CATB, vl I, vl II, vla, vlc + cb, fl, ob I, ob II, clarino I—II, trombone B, timp, org. — O 239.

Másoló/poss.: Fr. Zsaskovszky DomCapellmeister in Erlau (címlap), továbbá F. Zsaskovszky (borító), FZ. 21/5 1851 (A).

624.

A
Cor 2. Te Do - mi - num con - fi - te - mur

WITT, Franz Xaver: Te Deum laudamus. Hymne für 8-stimmigen Chor, Orgel, Posaunen u. Bombardon. . . Op. 10. — Regensburg 1867, Dr. A. Rauschenbach, nines PNr. 2 P: 16, 16 l. — T 26.
 Poss.: Chori ME [= Metropolitan Ecclesiae] Agriensis.

625. *Andantino*

vi I C solo Ky - ri - e

WITTASEK, Johann Nepomuk August: Land-Messe für 4 Singstimmen, 2 Violinen, Viola, 2 Clarinett, 2 Horn, Violoncell, Contrabass u. Orgel obligat (Flöte, 2 Trompetten u. Pauken ad lib.) Von Johan Witasek. — Kézirat. 16 db szólam: CATB, vl I, vl II, vla, vlc+vlne, clar I, clar II, cor I, cor II, clarino I, clarino II, timp, org. — M 425.

626. *Larghetto*

vi I S Ky - ri - e e - lei - son Ky - ri - e

WITTASEK, Johann Nepomuk August: Messe N° 3. In C. Für 4 Singstimmen, 2 Violinen, Viola, Violoncell, Contrabass, 2 Oboen, 2 Fagotten, 2 Trompeten, Pauken u. Orgel. — Prag Marco Berra. PNr. M. B. 1083. 15 db szólam: SATB, vl I, vl II, vla, cb, ob/clar I, ob/clar II, fg I—II, tr I, tr II, timp, org; kézírásban: Dir-St.: 10 l., 1 db fl-szólam. — M 422.

Másoló/poss.: Fr. Zsaskovszky, ill. FZ 25/7 1850 (Dir-St.).

627. *Andante*

vi principale solo C Ky - ri - e

WITTASEK, Johann Nepomuk August: Missa Ex C, a Vox Quadro[!], Violino Principale, Violini Due, Clarinetti Due, Corni Due, Principale et Tympano, Organo. Del Sig. Ioan. Vittaschek. — Kézirat. 12 db szólam: C, A, T, vl princ, vl I, vl II, clar I, clar II, cor I, cor II, clarino princ, timp. — M 424.

Másoló/poss.: Ex Rebus Ignaty Förster (borító). — Másolói bejegyzések: Finis W: [= Wilt] (clar I—II, vl II), WA [= Wilt Antal] (cor I).

628. *Andante poco adagio*

C Ky - ri - e e - lei - son, e - lei - son

WITTASEK, Johann Nepomuk August: Missa solennis in B. Für 4 Singstimmen, 2 Violinen, Viola, Flöte, 2 Clarinetten, 2 Trompeten, 2 Hörner, Pauken, Violoncell, Contrabass u. Orgel. Von J. Nep. Wittasek. — Kézirat. 15 db szólam: CATB, vl I, vl II, vla, vlc + vlne, fl, clar I, clar II, cor I, cor II, clarini I—II, org. — M 426.

Másoló/poss: Fr. Zsaskovszky RegensChori in Erlau (címké), további másolói bejegyzés: Rasel (B, C, vl II, vla).

Adagio un poco andante

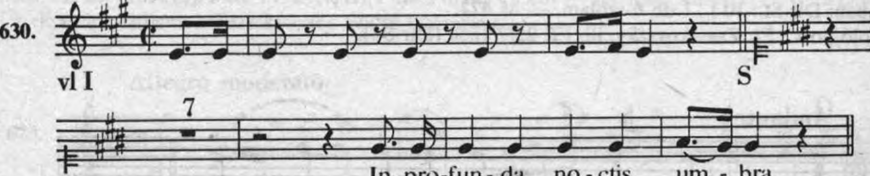
629.

8
C Ky - ri - e e - lei - son Ky - ri - e

WITTASEK, Johann Nepomuk August: Missa solennis in C. 4 vocibus, 2bus violinis, 2 clarinettis ex B. 2 cornibus ex C, F, et Es, 2 Clarinis ex C, 2 Tympanis ex C. G. Viola et Organo cum Violone. Auctore Joanne Nep. Wittasek. — H. é. ny. n. Nincs PNr. 15 db szólam: CATB, vl I, vl II, vla, clar I, clar II, cor I, cor II, clarino I, clarino II, timp, org; kézírásban: 17 db szólam: SATB, 2 vl I, 2 vl II, vla, clar I, 2 cor I, 2 cor II, tr I—II, timp, org. — M 423.

Másoló/poss.: AWilt, 1813 (címlap), későbbi poss.: Fran. Zsaskovszky (borító), további másolói bejegyzések: 27/10 1859 (B, vl II), 6/10 1859. Czerny (vl I), 27/10 1859. Czerny (S).

Andante

630.

7
S In pro-fun-da no-ctis um-bra

WITTASEK, Johann Nepomuk August: Offertorium in A, de S. Joanne Nepom. vel de communi Martyr. temp. Paschali. „In profunda noctis umbra...” Für 4 Singstimmen, 2 Violinen, Viola, 2 Flöten, 2 Oboen, 2 Clarinetten, 2 Fagott, 2 Hörner in A u. 2 in D, 2 Trompetten, Pauken, Contrabass, Violoncello, Orgel u. Directionsstimme. Von Joh. Nep. Wittasek. — Kézirat. Dir-St.: [2] lev., 19 db szólam: 2 S, 2 A, T, B, 2 vl I, vl II, vla, 2 vlc + cb, fl I, fl II, ob I, ob II, cor I—II, 2 org. — O 245.

Másoló/poss.: Fr. Zsaskovszky (címlap), továbbá F. Z. 14/5 1875 (org).

Moderato

631.

2
S Dor - mi dor - mi na - te ni mel - li - te

WITASEK, Johann Nepomuk August: Pastoral-Motett (Dormi nate mi mellite . . .) Für 4 Solo- u. Chor-Stimmen, 2 Violinen, 2 Violen, 2 Flöten, 2 Hörner, Cello oder Fagott u. Orgel . . . Von Johann Nepomuk Wittasek, weiland Capellmeister an der Prager Domkirche zu St. Veit. — Prag Marco Berra. PNr. 1093. 12 db szólam: S, A, T, vl I, vl II, vla I—II, vlc + fg, fl I, fl II, cor I, cor II, org; kézírásban Dir-St.: [1] lev. — m 204.

A B-szólam hiányzik. — Poss.: F. Zsaskovszky (címlap), Zsaskovszky Ferenc kézírása a csonkán leírt Dir-St. is.

632. *Larghetto*

vi I S Be - ne - di - ca - mus

vi I B solo O

sa - lu - ta - ris

WITZKA, Carl Bonaventura: 6. Graduale u. Offertorium zur lateinischen Messe für kleinere Stadt- u. Land-Musikhöre. Von —, freiesig. Domkapellmeister in Augsburg. Op. 43. — Augsburg A. Böhm. PNr. 1490. 19 db szólam: S I, S II, A, T, B, vl I, vl II, vla, fl I, fl II, clar I, clar II, clarino I, clarino II, cor I, cor II, timp, 2 org; kézírásban Dir-St.: [2] lev. — G 165.

Graduale „Benedicamus Deum . . .” Letét: 2 S soli, A, T, B coro, 2 vl, vla, vlne, 2 fl, 2 cor, org. — Offertorium „O salutaris . . .” Letét: B solo, SATB coro, 2 vl, vla, vlne, fl, 2 clar, 2 cor, 2 tr, timp, org. Poss: Fr. Zsaskovszky. — A Dir-St.-ban az Offertorium nincs leírva.

633.

A Mi - se - re - re C Mi - se - re - re me - i De - us

WITZKA, Carl Bonaventura: Miserere. Für Sopran, Alt, Tenor u. Bass, 2 Violinen, Viola, 2 Flöten (oder 1 Flöte u. 1 Clarinett), 2 Hörner, Orgel u. Contrabass. Op. 51. Aug. mit 4 Singstimmen u. Orgel-Bgl. — Augsburg Böhm. PNr. 1760. 5 db szólam: SATB, org. — m 207.

Poss.: Zsaskovszky.

634. *Andante*

vi I B solo

Vi - cti - mae pa - scha - li lau - - - des

WOLF József: Arie („Victimae Paschali laudes . . .”). Für 1 Bass-Stimme u. Horn-Solo mit Bgl. von 2 Violinen, Viola, 2 Violoncello, Contrabass, 2 Trompeten u. Pauken. Op. 15. Von Josef Wolf, Domkapellmeister . . . in Raab. — Wien A. O. Hammer. PNr. A. 221. H. 24 db szólam: 2 B solo, 2 vl I, 2 vl II, 2 vla, 2 vlc I, 2 vlc II, 2 cb, 2 cor, 2 fl, 2 tr I, 2 tr II, 2 timp; kézírásban: Dir-St.: [3] lev. — G 166.

Másoló/poss.: Fr. Zsaskovszky (címlap), Zsaskovszky Ferenc kézírásával a Dir-St.

635. *Adagio*

vi I con sordino

Bar A - ve Ma - ri - a

WOLF József: Ave Maria. Für Bariton-Solo mit Bgl. von 2 Violinen, Viola, Violoncell, Basso sammt einem vollkommenen Clavierauszug im strengen Satze... Von Josef Wolf. Op. 20. — Wien Hammer. PNr. A. 210. H. 10 db szólam: 2 Bar solo, 2 vl I, 2 vl II, 2 vla, 2 vlc + cb. — m 211.

Poss.: Fr. Zsaskovszky (címlap).

636. *Andante religioso*

TI A - ve Ma - ri - a gra - ti - a ple - na

WOLF József: Ave Maria. Für 4 Männerstimmen mit Bgl. der Orgel (ad lib.). Von Josef Wolf. Op. 12. — Wien Hammer. PNr. A. 203 H. 10 db szólam: 2 T I, 2 T II, 2 B I, 2 B II, 2 org. — m 212.

Poss.: Fr. Zsaskovszky.

637. *Andante cantabile*

vi I Bar Tu - i sunt coe - li

T et tu - a est ter - ra

WOLF József: Duett für Tenor u. Bariton (2 Violinen, Viola, Cello, Contrabass, Horn u. Flöte). Von Josef Wolf, Dom Capellmeister, Professor der Präparandie in Raab... Op. 22. — Wien A. O. Hammer. PNr. A. 206 H. 18 db szólam: T, 2 Bar, 2 vl I, 2 vl II, 2 vla, 2 vlc, 2 vlne, 2 fl, 2 cor solo. — m 208.

A címlapon Op. 22, a szólamokon Op. 35. található. — Poss.: Fr. Zsaskovszky.

638. *Andante*

S Pan - ge lin - gua glo - ri - o - si

WOLF József: Hymnus (Pange lingue[!] etc. mit 4 Strofen), sammt den dazu gehörigen Responsorien etc. zum Gebrauche beim Umgange des Frohnleichnamstages. Für Sopran, Alt, Tenor u. Bass, mit beliebiger Bgl. von 1 Trompete, 2 Cor, Posaune u. Orgel. Op. 48. — Wien Hammer. PNr. A. 207 H. 17 db szólam: 2 S, 2 A, 2 T, 2 B, 2 cor I, 2 cor II, 2 tr, 2 trombone, org. — m 210.

639.

1. Maestoso cantabile 2. Andante

T I Coe - li e - nar - rant O glo - ri - o - sa vir - gi - num

3. Capella religioso 4. Maestoso

Pan - ge lin - gua Con - fir - ma hoc

5. Maestoso pastorello

De - us Te cum prin - ci - pi - um

6. Adagio 7. Maestoso cantabile

Quam di - le - cta Ti - me - te

8. Larghetto cantabile

Do - mi - num A - ve Ma - ri - a

WOLF József: 8 Männer Chör mit willkürlicher Bgl. der Orgel, des Harmoniums oder Physsharmonica, componirt für Männer-Gesangvereine geistliche Seminarien u. Präparandien. Von Josef Wolf. Op. 42—49. — Pest 1863, lith. Dietze. Dir.-St.: 7 I., 5 db szólám: T I, T II, B I, B II, org. — m 213.

1. De tempore. „Coeli enarrant gloriam Dei...“ Op. 42. — 2. „O gloriosa virginum...“ Op. 43. — 3. „Pange lingua gloriosi...“ Op. 44. — 4. „Confirma hoc Deus...“ Op. 45. — 5. „Tecum principium...“ Op. 46. — 6. „Quam dilecta tabernacula tua...“ Op. 47. — 7. „Timete Dominum...“ Op. 48. — 8. „Ave Maria...“ Op. 49.

Poss.: Fr. Zsaskovszky (címlap).

640.

Andante religioso

clar

B solo

Can - ta - te Do - mi - no

WOLF József: Offertorium „Cantate Domino canticum novum“ (149. Psalm). Für 1 Bass-Stimme u. Clarinet-Solo mit Bgl. des Streichquartettes... dem... Herrn Carl Nogall, ehren Domherr, Rektor des Knabenseminariums... in Raab. . gewidmet. Vor Josef Wolf... Op. 18. — Wien Hammer. P.Nr. A. 205 H. 12 db szólám: 2 B solo, 2 vl I, 2 vl II, 2 vla, 2 vlc + cb, 2 clar. — O 246; 247.

Poss.: Fr. Zsaskovszky. — A címlapon megjegyzés: Geschenk von Sr. Hochwürdem Domherr Alex. Stefanovszky.

641. **1. Andante** **2. Maestoso**

S Tan - tum er - go Sa - cra - men - tum S Tan - tum
er - go Sa - cra - men - tum

WOLF József: 2 Tantum ergo. Für Sopran, Alt, Tenor, Bass, 2 Violinen, Viola, Contrabass, 2 Trompetten, Pauken u. Orgel... Op. 26. — Wien A. O. Hammer. PNr. A. 204 H. 24 db szólam: 2 S, 2 A, 2 T, 2 B, 2 vl I, 2 vl II, 2 vla, 2 vlne, 2 tr I, 2 tr II, 2 timp, 2 org. — m 209.

Poss.: Fr. Zsaskovszky (cimlap).

642. **Andante**

vi I
Ky - ri - e e - le - i - son

ZANGL, Joseph: Fest Messe in B. Für Sopran, Alt, Tenor, Bass, 2 Violinen, Viola, Contrabass, 2 Clarinetten, 2 Hörner, 2 Trompetten, Pauken, Posaune u. Orgel. Op. 90. — Innsbruck J. Gross. PNr. 33. 17 db szólam: SATB, vl I, vl II, vla, vlne, clar I, clar II, cor I, cor II, tr I, tr II, trombone, timp, org. — M 439.

Poss.: Fr. Zsaskovszky Domkapellmeister in Erlau (borító), ill. Zs. E. (cimlap).

643. **1. Maestoso** **2. Andante**

S E - xul - ta - te, e - xul - ta - te org
S O sa - lu -
ta - ris ho - sti - a org S O
Je - su ad - mi - ra - bi - lis S Ve - ni ve - ni
ve - ni S Pan - ge lin - gua glo - ri - o - si

ZANGL, Joseph: Hymnen u. Pange lingua am Frohnleichnams-Feste. Für Sopran, Alt, Tenor, Bass, Clarinette in Es, 2 Clarinetten in B, 2 Flügelhorn, 2 Horn, A-Horn (oder Eufonium), 2 Trompeten, Posaune u. Bombardon nebst Beigabe der ausgesetzten Orgelstimme... Op. 65. — Augsburg A. Böhm. PNr. 3792. 1 db org-szólam, kézírásban: Dir-St.: [3] lev. — O 250.

Másoló/poss.: Fr. Zsaskovszky (borító), ill. 1866. Fr. Zsaskovszky 30 Maji (Dir-St. vége).

N° 1. „Exultate...” N° 2. O salutaris hostia...” — N° 3. „O Jesu admirabilis...” — N° 4. „Veni, veni Rex optime...” — N° 5. „Pange lingua gloriosi...”

644. **Adagio**

S Ky - ri - e e - lei - son

ZANGL, Joseph: Missa brevis N° 1. in B. Für 4 Singstimmen, Streichquartett, 2 Clarinetten, 2 Hörner u. ausgesetzte Orgel. Op. 27. Ausg. mit Instrumental-Bgl. — Augsburg Böhm. PNr. 3421—1. 13 db szólam: SATB, vl I, vl II, vla, vlc + cb, clar I, clar II, cor I, cor II, org; kézírásban: Dir-St.: 7 l., 6 db szólam: 2 S, A, vl I, vl II, vlc + cb. — M 442.

Másoló/poss.: Fr. Zsaskovszky (fejcím), további másolói bejegyzés: IPkorny (S).

645. **Andante**

S Ky - ri - e e - lei - son

ZANGL, Joseph: Missa brevis N° 2. in A. Für 4 Singstimmen, Streichquartett, 2 Clarinetten, 2 Hörner u. ausgesetzte Orgel. Op. 28. — Augsburg Böhm. PNr. 3423—2. 13 db szólam: SATB, vl I, vl II, vla, vlc, clar I, clar II, cor I, cor II, org; kézírásban: Dir-St.: 8 l., 12 db szólam: 4 S, 2 A, T, 2 Bl, vl I, vl II, fl. — M 443.

Másoló/poss.: Fr. Zsaskovszky (címlap). — Előadási bejegyzések, részben levágva, csonkán, a borítón: ?/7 [18]69, 20/9 1869, ?/9 1870, 1/28[!] 1870, 30/4 1871, 6/11 1871, 25/5 1872, 4/4 1875, 7/11 1875, 14/5 1876, 24/7 1876, 19/5 1878, 10/27[!] 1878, 19/7 1879, 10/10 1880, 1/5 1881, 1882. 3. October, 1882 Oct. 29, 13/12 1885, 28/8 1887.

646. **Adagio non tanto**

S Ky - ri - e e - lei - son

ZANGL, Joseph: Missa in C, für kleine Stadt- u. besser besetzte Landchöre. Mit Sopran, Alt, Tenor, Bass, 2 Violine, Viola, Violon u. Orgel obl., 2 Trompiten, Pauken u. Posaune nicht obl. Op. 20. — Augsburg Böhm. PNr. 3205. 1 db org-szólam: kézírásban Dir-St.: 12 l. — M 441.

Másoló/poss.: Fr. Zsaskovszky (címlap). — A Dir-St. csonka, a szöveg nincs beírva.

Grave

org solo

Allegro maestoso

647.

Lau - da - bo De - um

ZANGL, Joseph: Offertorium in D. („Laudabo Deum meum . . .”) Für 4 Singstimmen, 2 Violinen, Viola, Violon, 2 Clarinett, Fagott, 2 Horn, 2 Trompeten, Posaune[!], Pauken u. Orgel Solo. — Kézirat. 16 db szólam: SATB, vl I, vl II, vla, vlne, clar I, clar II, fg, cor, tr, trombone, timp, org solo. — O 249.

Moderato maestoso

648.

vl I
S Lau - da - te lau - da - te

ZANGL, Joseph: Offertorium („Laudate Dominum . . .”). Für Orgel-Solo mit 4 Singstimmen, Streichquartett, Flöte, 2 Clarinett, 2 Horn, 2 Trompeten, Posaune u. Pauken. Op. 26. — Augsburg Böhm. PNr. 3420. 18 db szólam: SATB, vl I, vl II, vla, vlne, fl, clar I, clar II, cor I, cor II, tr I, tr II, trombone, timp, org. solo, kézírásban: Dir-St: [2] lev., 7 db szólam: 2 S, A, vl I, vl II, trombone, org. — O 248.

Másoló/poss: Fr. Zsaskovszky (címlap), Zsaskovszky Ferenc kézírásával a Dir-St., további másolóí bejegyzés: Fine. 21/11 1863 Czerny (org), Czernytől a trombone kivételével az összes kézírásos szólam.

Graduale. Allegretto

649.

vla vl I
S solo Be - ne - di - ctus qui S - ten - tur coe - li

Offertorium. Allegro

ZANGL, Joseph: Pastoral-Offertorium und Graduale. (Graduale „Benedictus qui venit . . .”, Offertorium „Laetentur coeli . . .”). Für Sopran, Alt, Tenor, Bass, 2 Violin, Viola, Violon, Flöte, 2 Clarinett, 2 Horn, 2 Trompeten, Pauken, Posaune u. ausgesetzter Orgel. Op. 44. — Augsburg Böhm. PNr. 3700. 18 db szólam: SATB, vl I, vl II, vla, vlne, fl, clar I, clar II, cor I, cor II, tr I, tr II, trombone, timp, org; kézírásban 1 S-szólam. — G 167.

Másoló/poss.: Fr. Zsaskovszky.

Andante religioso

650.

fg solo
Ad te le - va - vi

ZAWERTAL: Ave Maria vel Ad te levavi. Für Sopran, Clarinetto u. Horn Solo, mit Bgl. von Streichquartett u. Fagott. Op. 30. — Kézirat. Dir-St.: [2] lev., 11 db szólam: 2 S, vl I, vl II, vla, cb, clar, fg, cor, 2 Flügelhorn. — m 216.

Andante non troppo

651. Musical score for 'Andante non troppo'. It consists of two staves. The first staff is for 'vlc + cb' and 'vl I', starting with a treble clef, a key signature of one sharp (F#), and a common time signature (C). The second staff is for 'B solo' and contains the lyrics 'Do - mi - ne in te con - fi - do'. The tempo marking 'Andante non troppo' is centered above the first staff.

ZÁCH, J. Roman: Graduale („Domine in te confido...”). Für Bass-Solo mit Bgl. 2 Violinen, 2 Violen, Violoncelle, Bass u. Chor... Op. 36. — Wien Glögl. PNr. F. G. 836. 10 db szólam: B solo, SATB coro, vl I, vl II, vla, vlc + cb, org; kézírásban: Dir-St.: [2] lev., 1 db vl I-szólam. — G 168.

Másoló/poss.: Fr. Zsaskovszky (címlap), további másolói bejegyzések: Fine 28/6 1861 Czerny (vl I), 8/10 1860 [Czerny] (Dir-St.).

Moderato

652. Musical score for 'Moderato'. It consists of two staves. The first staff is for 'vl I' and 'vl solo', starting with a treble clef, a key signature of two sharps (F# and C#), and a common time signature (C). The second staff is for 'S solo' and contains the lyrics 'Cla - ma - vi ex to - to cor - de'. The tempo marking 'Moderato' is centered above the first staff.

ZÁCH, J. Roman: Offertorium („Clamavi ex toto corde meo...”). Für Sopran u. Violin-Solo mit Bgl. 2 Violinen, Viola, Violen, Contrabass, 2 Oboen oder Clarinetten (ad lib.), 2 Trompetten, Pauke u. Chor. Op. 30. — Wien Glögl. PNr. F. G. 835. 16 db szólam: SATB, S solo, vl I, vl II, vl solo, vla, vlc + cb, ob/clar I, ob/clar II, tr I, tr II, timp, org. — O 186.

Poss.: Fr. Zsaskovszky.

ZIMMERMANN, Anton: Versetto. → 711.

ZINGARELLI, Nicola Antonio: Miserere. → 697.

Tempo rubato

653. Musical score for 'Tempo rubato'. It consists of one staff for 'S' (Soprano), starting with a treble clef, a key signature of two flats (Bb and Eb), and a common time signature (C). The lyrics 'Quo - me De - us a - mo - re' are written below the staff. The tempo marking 'Tempo rubato' is centered above the staff.

ZSASSKOVSKY Endre: Communio („Quo me Deus amare...”). A canto, alto, tenore, basso, Organo adlib. [!] (juxta Cantum firmum R[everend]issimi D. Fran. Ruttner accomodata). Auctore Andreas[!] Zsaskovszky, für gemischtes Quartett oder Männerstimmen. — Kézirat. P: [1] lev., 9 db szólam: 2 S, A, T, B, ill. T I, T II, B I, B II. — m II/302.

Másoló/poss.: Fr. Zsaskovszky (P), a kotta legnagyobbbrészt Zsaskovszky Endre, a szöveg pedig Zsaskovszky Ferenc kézírása.

654. **Maestoso con moto**

TI Ec - ce ec - ce e - ce Sa - cer - dos ma - gnus

ZSASSKOVSKZY Endre: Ecce Sacerdos magnus N° 2. In D. Für 4 Männerstimmen u. Blech-Harmonie (oder Orgel-Solo). Op. 28. — Kézirat. P: 9 l., 20 db szólam: 3 T I, 3 T II, 3 B I, 3 B II, cor I, cor II, flügelhorn, tr I, tr II, trombone I, trombone II, trombone B. — m II/300.

Másoló/poss.: Fr. Zsasskovszky.

655. **Andante**

ob solo De - si - de - ri - um a - ni - mae

ZSASSKOVSKZY Endre: Graduale in A moll „Desiderium animae tribuisti ei . . .”. Für Sopran u. Oboe vel Clarinetto Solo, mit 4-singstimmigen Chor, — dann 2 Violinen, Viola, Violoncell, Contrabass, 2 Hörner, 2 Trompetten u. Pauken. Auctore Andrea Zsasskovszky. — Kézirat. Dir-St.: [3] lev., Dir-St.: [1] lev., 20 db szólam: S solo, SATB coro, 2 vl I, vl II, vla, vlc + cb, cb, fl, 2 ob solo, ob II, cor I—II, tr I—II, trombone B, timp. — G 170.

A Dir-St. Zsasskovszky Endre kézírása, de csonka, nincs befejezve, a második Dir-St. töredékes.

656. **Andante divoto**

cor solo In te Do - mi - ne spe - ra - vi

ZSASSKOVSKZY Endre: Graduale in G („In te Domine speravi . . .”). Solo für Sopran mit Chor u. Bgl. von 2 Violinen, Viola, Horn, Violoncell u. Contrabass. Op. 19. — Kézirat. P: [2] lev., 3 Dir-St.: [2], [2], [1] lev., 19 db szólam: S solo, T solo, 2 S, A, 2 T, 2 B coro, 2 vl I, 2 vl II, vla, 2 vlc + cb, fl solo, tr, org. — g/32.

A P Zsasskovszky Endre kézírása. — Másoló/poss.: Fr. Zsasskovszky (1. Dir-St.), ill. Fr. Zs. 18/8 1882 (1. Dir-St. vége), Zsasskovszky Endre kézírásával a 2—3. Dir-St., a 2 vlc + cb- és org-szólam.

657.

1. Maestoso TI Do - mi - ne De - us TI O - cu - li om - ni - um

2. Moderato

3. Andante B I Vi - as tu - as Do - mi - ne

ZSASSKOVSZKY Endre: III Gradualia. 1. Domine Deus... — in G. — 2. Oculi omnium in te sperant... — in B. — 3. Vias tuas Domine... A. — 4. virorum vocibus composita per Andreas Zsasskovszky. — Kézirat. 5 db szólam: T I, T II, B I, 2 B II. — G 169.

Feltehetően Zsasskovszky Endre kézírása.

ZSASSKOVSZKY Endre: Hymni. → 682.

658.

1. Adagio

vi I

S Bo - ne De - us

2. Andante

S pizz. Do - mi - ne non sum di - - gnus

3. Andante

S O sa - lu - ta - ris ho - sti - a

4. Adagio

O sa - lu - ta - ris ho - sti - a

ZSASSKOVSZKY Endre: Hymni pro S. Communione. Für 4 Singstimmen, 2 Violinen, Viola, Flöte, 2 Clarinetten, 2 Hörner, Contrabass, Violoncell, Orgel. — Kézirat. 30 db szólam: 4 S, A, 2 T, 2 B, 4 vl I, 2 vl II, 3 vla, 3 vlc + vln, 2 clar I, 2 clar II, 2 cor I—II, org. — m II/298.

Egyik teljes szólamanyag Zsasskovszky Endre kézírása.

1. „Bone Deus...” — 2. „Domine non sum dignus...” — 3. „O salutaris hostia...” — 4. „O salutaris hostia...”

659.

Moderato

clarini soli

vi I

S Is - ten tartsd meg, Is - ten véd - jed

ZSASSKOVSZKY Endre: Hymnus pro Rege. Neue Volkshymne. (Új néphymnus.) („Isten tartsd meg, Isten védjed...”) (Nach der Melodie von J. Haydn, u. Text von Joh. Gab. Seidl.) Für 4 Singstimmen, 2 Violinen, Viola, Flöte, 2 Clarinetten, 2 Hörner, 2 Trompetten, Pauken, Contrabass, Violoncell, Orgel. Von Andreas Zsasskovszky. — Kézirat. P: [3] lev., 15 db szólam: SATB, 2 vl I, vl II, vla, vlc + cb, fl, clar I, clar II, clarino I—II, trombe B, timp. — m II/296.

A P Zsasskovszky Endre kézírása, végén komponálási dátum: Agriae 18/8 [1]854; ugyancsak az ő kézírásával a fl-, 2 clar-, clarini-, trombone-, timp., 2 vl I-, vl II-, vla-, vlc-szólamok is.

660. **1.** **2. Alla breve**

C Li - be - ra - me Do - mi - ne Li - be -

B

3. Maestoso

ra - me Do - mi - ne I I-II Li - be-ra-me Do-mi-ne

ZSASSKOVSZKY Endre: 3. Libera me Domine in E moll. A 4 virorum vocibus, comitantibus flatiliis instrumentis, vel 4 Trombonis, vel solum comitante organo. Pro solenn. exequiis def. Excell. D. Adalbert Bartakovits, A[rchi]Ep[is]copi Agriensis, die 7a Octobris, 1873, in Metropolitana Ecclesia Agriensi asservatis. Composuit Andreas Zsasskovszki. — Kézirat. N° 1—2.: 2 Dir-St.: [1], [2] lev., 4 db szólam: CATB; N° 3.: 2 Dir-St.: [2], [2] lev., 12 db szólam: 2 T I, 2 T II, 2 B I, 2 B II, trombone I, trombone II, trombone III, trombone B. — m 224.

A címmel szemben 3 Libera me-t tartalmaz.

A N° 3. Dir-St. egyike autográf, végén komponálási dátum: Agriae 15/7 1873, Zsasskovszky Endre kézírásával a trombone I-III és trombone B is.

661. **Andante**

S Ky - ri - e e - lei - son e - lei - son

ZSASSKOVSZKY Endre: Messe (Missa pontificalis N° 3.) in D. Für 4 Singstimmen, 2 Violinen, Viola, Flöte, 2 Clarinetten, 2 Hörner (2 Trompetten, Pauken ad lib.), Contrabass, Violoncell u. Orgel. Op. 40. — Kézirat, részben A. Dir-St.: 131., P: 301., 20 db szólam: 2 S, 2 A, T, B, 2 vl I, 2 vl II, vla, vlc + vln, fl, clar I, clar II, tr I, tr II, timp, 2 org. — M II/102.

A P és Dir-St. Zsasskovszky Endre kézírása, tőle valók a T-, B-szólamok Agnus-tétele, a timp és egyik org-szólam. — További másolói bejegyzések: Francisci Zsasskovszky, ill. Fine. Mzl[= Menczel] 11/6 [1]883 (S solo).

662. **Moderato**

S Pa - trem om - ni - po - ten - tem

ZSASSKOVSZKY Endre: 3. Missa choralis in C, pro Coena Domini. A 4 virorum vocibus (2 Tenori, 2 Bassi). Auctore And. Zsasskovszky. — Kézirat. Dir-St., 10 db szólam: 4 S, 3 A, 2 T, B. — M 446.

A Dir-St. csonka, nincs végig leírva. — Az énekszólamok részben Zsasskovszky Endre, részben Zsasskovszky Ferenc kézírásával valók. — Poss.: Fr. Zsasskovszky (borító).

663. **Andante**

C Ky-ri-e e - lei - son Ky-ri-e e - lei - son

vl I

ZSASSKOVSKY Endre: Missa N° 5. in C. A 4 vocibus, 2 violinis, viola, 2 clarinetis, 2 clarinis, (2 Trombonis ad lib.), Tympanis, Contrabass, Violoncell et Organo. Auctore Andr. Zsasskovszky. — Kézirat. P: [11] lev., Dir-St.: 13 l., 30 db szólam: 4 S, 3 A, 3 T, 3 B, 3 vl I, 2 vl II, vla, vlc + vln, cb, fl, clar I, clar II, cor I—II, tr I—II, 2 trombone B, timp, org. — M 447.

A P végén: Fine Agriae 15/1 1861 AZ [= Zsasskovszky Endre], tőle való a Dir-St. is. További másolói bejegyzések: Rasl (A), 1871 august 18ten (vl I), 22/11 1861 (vl I, vln).

664. **Andante**

C Ky-ri-e e - lei - son e - lei - son, e - lei - son

ZSASSKOVSKY Endre: Missa in A (de S. Augustino ep. . .). 4 vocibus cantata, concinentibus 2 violinis, viola, 2 clarinetto, 2 cornibus, 2 clarinis, timp., violoncell, basso et organo. Honoribus . . . Augustini Roskoványi de eadem, Episcopi Nitriensis . . . Auctor Andreas Zsasskovszky. Op. 10. — Lipsiae Gilhofer. PNr. G. V. E. 10. 22 db szólam: 2 S, A, T, B, 2 vl I, 2 vl II, vla, 2 vlc + cb, 2 clar I—II, 2 cor I—II, 2 tr I—II, 2 timp, 2 org; kézírásban: P: [20] lev., 10 db szólam: SAT, vl I, vl II, vlc + cb, fl, clar II, trombone, trombone B. — M 448.

A P Zsasskovszky Endre kézírása, tőle való a legtöbb kézírásos szólam is. — Másolói bejegyzések: 9/5 1866 (vl I), 7/5 1866 (vlc).

665. **Andante**

S Ky-ri-e e - lei - son e - lei - son

ZSASSKOVSKY Endre: Missa Pontificalis in B (de S. Gabriele Archangele). A 4 vocibus, 2 violinis, viola, flauto, 2 clarinetis, 2 clarinis, trombone B, Tympanis, violoncell, basso et organo. Dum illustrissimus . . . Gabriel Mariássy de Markus et Batisfalva . . . in Metrop. Ecclesia Agriensi pridie id. maji 1865 in Episcopum solenniter consecraretur, cantata . . . Auctor Andrea Zsasskovszky. Op. 20. — H. é. ny. n. PNr. N. V. E. 111. 21 db szólam: 2 S, A, T, 2 B, 2 vl I, 2 vl II, 2 vla, 2 vlc + cb, fl, clar I, clar II, tr I—II, 2 trombone B, timp; kézírásban: 11 db szólam: S, A, 3 B, vl I, vl II, cor I—II, tr, trombone B, org. — M 449.

A 2 cor-és trombone B-szólamok Zsasskovszky Endre kézírásával valók. — Előadási bejegyzés: 18/8 [18]84 (vl I).

666. **Andante moderato**

clar soló S solo A - ve

a - ve a - ve san-cta

ZSASSKOVSZKY Endre: Offertorium („Ave Maria...”). Solo für Sopran u. Clarinett mit Bgl. von 2 Violinen, Viola, Violoncell u. Contrabass... Von Andreas Zsaskovszky. — Wien Glöggel. PNr. F. G. 810. 13 db szólam: 2 S solo, 2 vl I, 2 vl II, 3 vla, 3 vlc + cb, clar solo; kézírásban: Dir-St.: 6 l., 8 db szólam: S solo, vl I, vl II, vla, vlc + cb, 2 fl, clar solo. — off II/25.

Másoló/poss.: Fr. Zs. 16/8 1883 (Dir-St.), további másolói bejegyzések: Rašel (vl I—II, vla, vlc + cb), Zsaskovszky Endre kézírásával az S-, egyik fl- és clar-szólamok.

667. *Andante*

Con - fi - te - bor ti - bi

ZSASSKOVSZKY Endre: Offertorium („Confitebor tibi Domine”). Duetto a Soprano, Tenore comitanti-bus 2 Violinis, Viola, Cello et Basso. Auctore Andrea Zsaskovszky. Op. 27. — Kézirat. P: [2] lev., 2 Dir-St.: [2], [2] lev., 14 db szólam: 2 S, 2 T, 2 vl I, 2 vl II, 2 vla, 3 vlc + cb, org. — off II/28.

A P és egy-egy db valamennyi szólamból Zsaskovszky Endre kézírása. További másolói bejegyzések: Fr. Zsaskovszky (borító), Agriae 18/9 1866 [Zsaskovszky Ferenc kézírása] (egyik Dir-St.); a P végén komponálási évszám: Agriae 18/9 1866.

668. *Andante grazioso*

Can - ta - te
Do - mi - num can - ti - cum no - vum

ZSASSKOVSZKY Endre: Offertorium in B („Cantate Domino”). Für Sopran (oder Tenor solo), 2 Violinen, Viola, Cello, Orgel u. Contrabass. Von Andreas Zsaskovszky, Domorganisten u. Professor der Musik am Schullehrer-Seminar zu Erlau. Op. 4. — Wien — Leipzig Expedition der deutschen Liederhalle. PNr. E. d. D. L. H. 24. (Sammlung neuer, leicht ausführbarer, katholischer Kirchenmusik. 2. Jg. Lief. 6—7.) 5 db szólam: S solo, vl I, vl II, vla, vlc + cb + org; kézírásban: P: [3] lev., 2 Dir-St.: [2], [2] lev., 6 db szólam: T solo, vl I, vl II, vla, vlc + cb, org. — O 252.

A P és egyik Dir-St. Zsaskovszky Endre kézírása, mindkettő végén komponálási évszám: Prague 29/7 [1]852. — Poss. Fr. Zsaskovszky (borító).

669. *Andante con moto*

Mi - sit
De - us mi - se - ri - cor - di - am

ZSASSKOVSKY Endre: Offertorium in B („Misit Deus misericordiam suam . . .”). Für 4 Männerstimmen mit Bgl. von 2 Violinen, Viola, Violoncell u. Contrabass, oder mit Bgl. der (ausgesetzten) Orgel allein. Von Andreas Zsaskovszky. Op. 7. — Prag Robert Veit. PNr. 90. 9 db szólam: T I, T II, B I, B II, vl I, vl II, vla, vlc + cb, org; kézírásban: P: [2] lev. — off II/29.

A P Zsaskovszky Endre kézírása, keletkezési dátum: fine AZ 4/1 1857 Agriae.

670. *Andante sostenuto*

vi I T I solo

Chri - stus na - tus est

ZSASSKOVSKY Endre: 3. Offertorium in D (de Nativitate D.N.I.Ch. et de Tempore). Für 4 Männerstimmen u. Sopran-Solo mit Chor u. Bgl. von 2 Violinen, Viola, Flöte, 2 Clarinetten, 2 Trompeten u. Pauken, Violoncell, Contrabass u. Orgel. . . Op. 6. — Wien Glögl. PNr. F. G. 777. 14 db szólam: A coro, vl I, vl II, vla, 2 vlc + cb + org, fl, clar I—II, tr I—II, timp, T I, T II, B I, B II; kézírásban: Dir-St.: [1] lev., 5 db szólam: S solo, S coro, vl I, vl II, trombone. — Off II/32.

A Dir-St., vl II- és trombone-szólamok Zsaskovszky Endre kézírásával valók. További másolói bejegyzések: Fr. Zsaskovszky (borító), 4/11 1859 [Czerny] (S solo), 4/11 1859 Czerny (vl I).

671. *Moderato*

org T I solo

A - ve ma - ris a - ve

ZSASSKOVSKY Endre: Offertorium in Es (Hymnus, „Ave maris stella”). Zur Ponfical-messz in B. Für 2 Tenore u. 2 Bässe, mit 4-stimmigen Chor u. Orgel Solo (2 Violinen, Viola, Bass ad lib.) Op. 23. — Kézirat. 2 P: 8, 8 l., 2 Dir-St.: [1], [1] lev., 1 Dir-St.: [2] lev., 35 db szólam: 8 S, 6 A, 3 T I, 3 T II, 3 B I, 3 B II, 3 vl I, 2 vl II, 2 vla, 2 vlc + vln. — m 221.

Az 1 Dir-St. Zsaskovszky Ferenc kézírása, tőle valók a vokális szólamok is. — Zsaskovszky Endre kézírásával a P, a 2 Dir-St. és a hangszeres szólamok.

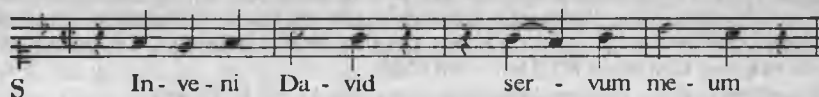
672. *Andante espressivo*

vl I C A - ve Ma - ri - a

ZSASSKOVSKY Endre: Offertorium in F („Ave Maria vel Ad te levavi . . .”). Für Soprano oder Tenore u. Horn oder Flügelhorn Solo, mit Bgl. von 2 Violinen, Viola, Contrabass, Violoncell, Organo. Op. 17. Von Andreas Zsaskovszky. — Kézirat. P: [2] lev., 7 db szólam: 2 vl I, 2 vl II, vla, vlc + cb, org. — off II + 24.

Hiányzik a S-, ill. T-szólam. — A P Zsaskovszky Endre kézírása, komponálási dátum a P végén: Agriae 19/8 1859, tőle valók a vl I—II, vla és org-szólamok is. — Poss.: Fr. Zsaskovszky (borító).

Moderato

673.

ZsASSKOVSKZY Endre: Offertorium in F, „Inveni David servum meum . . .”. A 4 vocibus, 2 Violinis, Viola, 2 Clarinetis, 2 Clarinis, Tympanis, contrabasso, Violoncello et Organo. Auctore Andrea Zsasskovszky. — Kézirat. P: [2] lev., Dir-St.: [1] lev., 16 db szólam: 3 S, 2 A, 2 T, B, 2 vl I, 2 vl II, vla, 2 vlc + vlne, org. — off II/23.

A P- és 1-1 SATB-, vl I-II-, a vla- és 2 vlc + vlne-szólam Zsasskovszky Endre kézírásával valók. További másolói bejegyzések: Fine. 15/6 1883. Fr. Zs-ky (org), ill. Franc. Zsasskovszky (Dir-St.).

Andante

674.

ZsASSKOVSKZY Endre: Offertorium „In virtute tua Domine . . .”. A Soprano I, Soprano 2°, Alto 1°, Alto 2° comitantibus 2 Violinis, Viola, Cello et Basso. Auctore Andrea Zsasskovszky. — Kézirat. P: [2] lev., Dir-St.: [4] lev., 8 db szólam: S I, S II, A I, A II, vl I, vl II, vla, vlc + cb. — off II/30.

A P Zsasskovszky Endre, a Dir-St. Zsasskovszky Ferenc kézírása.

Andante sostenuto

675.

ZsASSKOVSKZY Endre: Offertorium Pastorale („Beata Dei Genitrix . . .”). A Soprano u. Corno Solo mit Chor u. Orchester-Bgl. AZ. — Kézirat. P: [3] lev., 18 db szólam: S solo, SATB coro, 2 vl I, vl II, vlc + cb, fl, clar I, clar II, clarino I—II, 2 flügelhorn, trombone B, timp, org. — off II/31.

A P-, fúvós- és vonós szólamok Zsasskovszky Endre kézírásával valók. — Poss.: FZ (cimlap).

Moderato

676.

ZSASSKOVSKY Endre: Offertorium N° 2. in F „Domine Deus salutis meae...”. Für Soprano (vel Tenore) Solo, u. Clarinetto. Von Andr. Zsasskovsky. Op. 17. — Kézirat. 19 db szólam: S solo, T solo, 2 S, A, T, B coro, 2 vl I, vl II, vla, vlc+cb, fl, clar I, clar II, cor I—II, 3 org. — off I/26.

Zsasskovsky Endre kézírásával a szólamok többsége.

677. **1. Allegro moderato**
 C Te De-um lau - da - mus vl I

2. Allegro con brio
 C Te De-um lau - da - mus

ZSASSKOVSKY Endre: 2 Te Deum in C. — Kézirat. 14 db szólam: CATB, vl I, vl II, vla, vlc+cb, clar I, clar II, clarino I—II, trombone B, timp, org. — m II/297.

Valamennyi szólam Zsasskovsky Endre kézírásával.

678. **1.** Li - be - ra me Do - mi - ne **2. Alla breve** Li - be -
 ra me Do - mi - ne

ZSASSKOVSKY Ferenc: 2 Libera me in D u. G moll. A 4 voci. — Kézirat. 2 Dir-St.: [1], [2] lev., 4 db szólam: CATB. — m 224/b.

Valamennyi szólam Zsasskovsky Ferenc kézírásával.

679. **1. Andante** **2. Andante**
 vl I vl I

3. Andante
 vl I

4. Andante **5. Allegro molto**
 vl I vl I

6. Moderato
 vl I

7.
 vl I

8. Moderato 9. Allegro

vi I vi I

10. Moderato

vi I

11.

vi I

12. Andante 13. Larghetto

vi I vi I

14. Andante

vi I

15. Adagio

vi I

16. Andantino grazioso

clar solo

17. Allegro 1. Alla breve moderato

vi I vla

2. Maiestoso

cb

3. Moderato 4. Moderato

vla solo vla

szakadt a kotta!

Zsaskovszky Ferenc: Eucharisticon, aneb spewi, O welebne Oltarny Swatesti, ku 4. Oltarum, na Nawnost Božího Tela, zloženo pro Discant, Alt, Bass, Violoni 2, Alto-Viola, Violoncell, aneb Organ potrebných. — Flauto, Clarini in D, a Bubin k libosti. Zebrane, a rozmnožene zkrz Frent. Zsaskovszkeho, Warhanika Manesztowszkeho. — Kézirat. 3 db szólam: vl I, vla, cb. — m 220.

A vla- és cb-szólamok csak egy-egy részletet tartalmaznak, a cimlapon feltüntetett többi szólam hiányzik.

N° 1—3. Tantum ergo. — Statio Ia. N° 1. „Zdraw bud Chlebe. — Statio IIa. N° 2. Ei tu gest. — Statio IIa. N° 3. Angelikj chle. — Statio IVa. N° 4. Zdraw bud Kriste. — Statio Ia. N° 5. O Manno. — Statio 2a. N° 6. Witag mili. — Statio 3tia. N° 7. — Statio 4a. N° 8. — Stationes v. Wanhall. N° 9. Statio Ia. — N° 10. Statio 2. — N° 11. Statio 3tia. — N° 12. Statio 4. — N° 13. Aria. — N° 14. Veni Sancte. — Nincs minden tételnél szöveg feltüntetve!

680.

1. Adagio

C Man - da - tum no - vum Be -

2.

3. Adagio

a - ti im - ma - cu - la - ti Po - pu - le

4. Adagio

me - us C An - ge - lus

5.

Do - mi - ni Cum trans - i - is - set

ZSASKOVSZKY Ferenc: Responsoria pro Hebdomada Sancta. — Kézirat. 7 db szólam: 4 S, A, T, B. — V 79.

1. „Mandatum novum...” — 2. „Beati immaculati in via...” Psalmus. — 3. Improperia. „Popule meus...” — 4. Sabbato Sancto. 1. Resp. „Angelus Domini...” — 5. 2. Resp. „Cum transiisset...”
Valamennyi Zsaskovszky Ferenc kézírása.

681.

1. Adagio

TI An - ge - lus Do - mi - ni Cum tran - si -

2. Adagio

is - set sab - ba - tum

ZSASKOVSZKY Ferenc: 2 Responsoria ad Matutinum Resurrectionis Domini, Sabbato Sancto. A 4 virorum vocibus. — Kézirat. 8 db szólam: 2 T I, 2 T II, 2 B I, 2 B II. — L 40.

Az egyik szólamanyag Zsaskovszky Ferenc kézírásával való. — N° 1. + Angelus Domini... — N° 2. „Cum transiisset Sabbathum...”

682.

1. Moderato

2.

S Ve - ni Cre - a - tor Spi - ri - tus C Ve - ni Cre - a - tor

3. Moderato

4. Andantino

Spi - ri - tus Re - gnum mun - di Con - fir - ma hoc

5. Andante

De - us TI Ve - ni Cre - a - tor Spi - ri - tus

6. Moderato

Re - gnum mun - di et om - nem or - na - tum

7. Andantino

8.

S Con - fir - ma hoc De - us TI Con - fir - ma hoc De - us

ZSASSKOVSZKY Ferenc: Ritus faciendi Professionem Virginum Anglicanarum, cum Antiphonis, Hymnis, Psalmis et Orationibus. Vocibus harmonicis adornavit Franciscus Zsasskovszky, Chori Regenti[s] Metrop. Ecclesiae Agriensis. — Kézirat, A, 1855. — g II/36.

A) I kôtet: [7] lev. N° 1. „Veni Creator Spiritus...” — N° 2. „Veni Creator Spiritus...” — N° 3. 1. Resp. „Regnum mundi...” — N° 4. 2. Ant. „Confirma hoc Deus...”

b' Ritus observandus in Sanctae Professione Virginum Anglicarum. Cantu harmonico, et choralis Romano signatus per Franc. Zsasskovszky. A 4 virorum vocibus. — I kôtet: [4] lev. A, 1864.

N° 1. „Veni Creator Spiritus...” — N° 2. Resp. „Regnum mundi et omnem ornatum...” — N° 3. Ant. „Confirma hoc Deus...” — Psalm N° 67, 47, 50, 132.

683.

Moderato

Ve - ni ve - ni San - cte Spi - ri - tus

ZSASSKOVSZKY Ferenc: Veni Sancte Spiritus, A 4 virorum vocibus... Ab Franciscus Zsasskovszky. — Agriae 1861, typis Lycei Archiepiscopalis, ninc PNR. 1 kôtet: [2] lev. — m II/293.

684.

1. Moderato

2. Andante

TI Ex - au - di nos Do - mi - ne Ver - bum

3. Andante
ca - ro fac - tum est I - te in or - bem

4. Moderato 5. Moderato
Fe - lix nam - que es In - ter na - tos

6. 7. Allegro con moto
Au - fer a no - bis Re - gi - na coe - li

8. Moderato 9. Moderato
In fer - ven - tis De - i Con - cep - ti - o - nem

10. 11.
Eu - ge ser - ve bo - ne Ju - stum de - du - xit

12. Con moto
Sur - re - xit Do - mi - nus Pe - ti - te

13. Moderato
et ac - ci - pi - e - tis Cru - cem san - ctum

14. Allegro maestoso
sub - i - it Re - gi - na coe - li

15. Andante 16. Andante
Ful - ge - bunt Ju - sti In fer - ven - tis

17. Con moto
o - le - i In coe - le - sti - bus re - gnis

18. Adagio

Ne re-mi-ni-sca-ris

19. Moderato

Prae-va-lu-it

20. Con moto

Da-vid Con-te-re Do-mi-ne

21. Poco adagio

Do-mi-ne Rex De-us

22. Andante

Con-di-tor al-me

23. Con moto

Da-pa-cem Do-mi-ne

ZSASSKOVSKY Ferenc—ZSASSKOVSKY Endre: Antiphonae, Responsoria et Hymny. 1. Pro festo S. Marcii ad benedictionem segetum. 2. Pro diebus Rogationum, per triduum. 3. Pro festo SS. Corporis Christ, ad 4 stationes altarium. A chori virorum (2 Tenore, 2 Basso). Auctoribus Fr. et Andr. Zsaskovszky. — Kézirat. Dir-St.: [12] lev., 4 db szólam: T I, T II, B I, B II. — L 41.

Másoló/poss.: Francisci Zsaskovszky Metrop. Ecclesiae Agriensis chori Regentis 1876.

1. N° 1. Antifona. „Exaudi nos Domine...” — N° 2. 1. Resp. „Verbum caro factum est...” — N° 3. 2. Resp. „Ite in orbem...” — N° 4. 3. Resp. „Felix namque es...” — N° 5. 4. Resp. „Inter natos...” — N° 6. Antiph. „Aufer a nobis...” — N° 7. „Regina coeli...” — N° 8. Antiph. „In ferventis olei...”

II. — Die Rogationis. N° 9. 1. Ant. „Conceptionem perpetuae...” — N° 10. 1. Ant. „Euge serve bone...” — N° 11. 1. Ant. „Justum deduxit...” — N° 12. 2. Ant. „Surrexit Dominus...” — N° 13. 3. Ant. „Petite et accipietis...” — N° 14. 4. Ant. „Crucem sanctam subiit...” — N° 15. 5. Ant. „Regina caeli laetare...” — N° 16. 6. Ant. „Fulgebunt justi...” — N° 17. 7. Ant. „In ferventis olei...” — N° 18. 8. Ant. „In coelestibus regnis...” — N° 19. 9. Ant. „Ne reminiscaris...” — N° 20. 10. Ant. „Praevaluit David...” — N° 21. 11. Ant. „Contere Domine...” — N° 22. 12. Ant. „Domine Rex Deus...” — N° 23. 13. Ant. „Conditor alme siderum...” — N° 24. 14. Ant. „Da pacem Domine...”

Megjegyzés: 1. die 1. loco apud P. Franciscanus; 2. die 1. loco apud P. Minoritas; 3. die 1. loco apud P. Cistercitas.

1. Allegro moderato

685. Ex-sur-get De-us Kér-jük szent föl-sé-ge-det

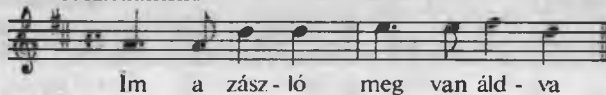
3. Ad-e-sto ad-e-sto De-us

4. Is-ten!

5. Andantino

ég, vi-lág ki-rá-lya Con-fir-ma hoc De-us

6. Andantino

Im a zász- ló meg van áld - va

ZSASSKOVSKY Ferenc— ZSASSKOVSKY Endre: Cantus harmonici pro solemnī Benedictione Vexilli bellici, et ecclesiastici. (Zászló-szentelési kar-énekek.) Virorum vocibus accomodati per Franc. et Andr. Zsasskovszky. — Kézirat, A, 1872. — m II/292.

a) P. Ebben Sebők László versei, részben megzenésítve. Háttal megjegyzés: 1872. Approbatio A[rchi] Ep[iscop]o patis pro impressione Vexilli.

b) P: 12 l. Megjegyzés: Ad typum admittitus Agriae 26. Maj. 1872. Adalbert Bartakovicus AEppus.

Kéziratok szövegeiben feljegyzések: Zászló-szentelési karénekek. 1. Zsasskovszky Ferentől. N° 1. Szertartás előtt. Szövege Benőfytól. „Itt a zászló áldásra vár...” [azonos a N° 4. zenéjével!] — Zászló-dal. Férfi-karra szerz. Szabó Ignác. Szövege Zalártól. „Fel a zászlót, hadd lobogjon...”

N° 1. 1. Ant. „Exsurget Deus...” — N° 2. „Kérjük szent fölségedet...” — N° 3. Antiph. 2. „Adesto Deus...” — N° 4. Zászló-szentelés előtt. „Isten! ég, világ királya...” — N° 5. Antiph. 4. „Confirma hoc Deus...” — N° 6. Szentelés után. „Ím a zászló meg van áldva...”

686.

ZSASSKOVSKY Ferenc—ZSASSKOVSKY Endre: Collectio Vesperarum pro omnibus festis per annum, ex Nris 88 consistens. A 4 vocibus, 2 Violinis, 2 Clarinis vel Cornibus, Contrabasso et Organo. Per Fr. A. Zsasskovszky. — Kézirat. P: [70] lev. — g II/35.

Zsasskovszky Ferenc és Endre kézírása vegyesen. Saját műveiken kívül más szerzők művei is szerepelnek benne.

687.

1. Andantino

2. Moderato

3. Andante

4. Andante

5. Andante poco

S Ho - di - e no - bis coe - lo - rum Rex Ho - di - e
no - bis de coe - lo Quem vi -
di - stis pa - sto - res di - ci - te O
ma - gnum ma - gnum my - ste - ri - um
Be - a - ta De - i ge - ni - trix

6. Moderato 7. Andante

San - cta et im - ma - cu - la - ta Be - a - ta

8. Largo

vi - sce - ra Ver - bum ca - ro fa - ctum est

ZSASSKOVSZKY Ferenc—ZSASSKOVSZKY Endre: Novem Responsoria pro Nocte Nativitatis D[omi]ni N. Jesu Christi ad Matutinum. A Canto, Alto, Tenore, Basso, comitante Organo, vel vero a Tenore I et 2, Basso I et 2. cantanda. Composuit A. et F. Zsasskovszky. — Kézirat. 3 Dir-St.: [2], [2], [2] lev., 5 db szólam: 2 S, A, T, B. — V 78.

Komponálási év: 1846. — Valamennyi a két szerző kézírása.

N° 1. „Hodie nobis coelorum Rex...” — N° 2. „Hodie nobis de coelo...” — N° 3. „Quem vidistis pastores dicite...” — N° 4. „O magnum mysterium...” — N° 5. „Beata Dei Genitrix...” — N° 6. „Sancta et immaculata...” — N° 7. „Beata viscera...” — N° 8. „Verbum caro factum est...”

A N° 9. Te Deum cum Musica feliratú, de a zene nincs lekottázva.

Poss.: Fr. Zsasskovszky RChori (borító). — 2 Dir-St. tisztázat, a 3. fogalmazvány. — Egyik tisztázat a Dir-St. végén: Agriae 1846.

688.

ZSASSKOVSZKY Ferenc—ZSASSKOVSZKY Endre: 8 Responsoria-Pastoralia ad Matutinum in nocte Nativitatis Christi Domini. A 4 virorum vocibus cantanda. Composita per Fr. et And. Zsasskovszky. — Kézirat. Dir-St.: [2] lev., 4 db szólam: T I, T II, B I, B II. — V 78.

Másoló/poss.: Franc. Zsasskovszky (címké), másolói évszám: Agriae 1856 (Dir-St. végén, Zsasskovszky Ferenc kézírásával).

A 680. tétel számai, transzponáltan: N° 1. D. — N° 2. B. — N° 3. F. — N° 4. B. — N° 5. B. — N° 6. C. — N° 7. C. — N° 8. Esz.

689.

1. Con moto

vl I S Di - xit Do - mi - nus

2. Moderato 3. Moderato

S Di - xit Do - mi - nus S Con - fi - te - bor ti - bi

4. Moderato 5. Maestoso

Be - a - tus vir qui ti - met S Lau - da - te pu - e - ri

6. Moderato

Lau - da - te pu - e - ri Do - mi - num

7. Andante 8. Maestoso

Lau - da - te Do - mi - num S In e - xi - tu

9. Andantino

Is - ra - el Lac - ta - tus sum in his quae di - cta sunt

10. Allegretto 11. Moderato

Ni - si Do - mi - nus Lau - da Je - ru - sa - lem

12. Andantino

Cre - di - di prop - ter quod lo - cu - tus sum

13. Allegro moderato 14. Andante

In con - ver - ten - do Do - mi - ne pro - ba - sti me

15. Andante

Me - men - to Do - mi - ne Da - - - vid

16. Maestoso 17. Maestoso

Et e - xul - ta - vit Ma - gni - fi - cat

ZSASSKOVSZKY Ferenc—ZSASSKOVSZKY Endre: Vesperae festivale N° 1. (Pro omnibus festis per annum, A Fr. et A. Zsasskovszky.) — Kézirat. Dir-St.: [3] lev., 17 db szólam: 3 S, 3 A, T, B, 2 vl I, vl II, cb, clar I, clar II, tr I—II, timp, cb + org. — V 77.

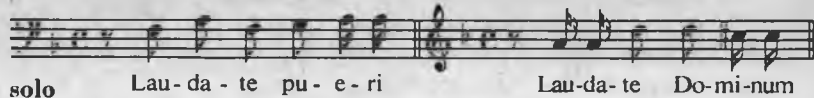
Zsasskovszky Endre kézírásával a vl I—II-, cb-, org-, clar I—II-, 2 tr- és timp-szólamok. További másolói bejegyzés: Fine. Rasl 14/12 1866 (A).

690. 2. Alla breve moderato

vl I S Di - xit Do - mi - nus Con - fi - te - bor ti - bi Be - a - tus vir

3. Allegro moderato

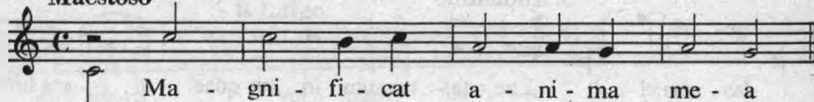
4. Moderato

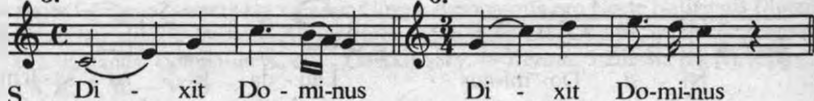
5. Moderato

Lau-da-te Do-mi-num

Maestoso

5.

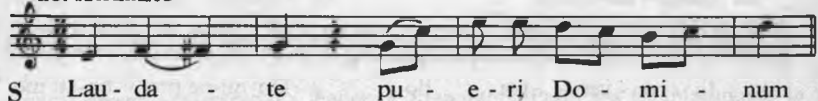
6.

Di-xit Do-mi-nus

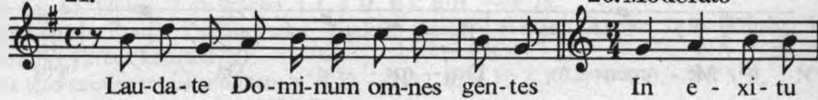
15. Allegro

16. Andante

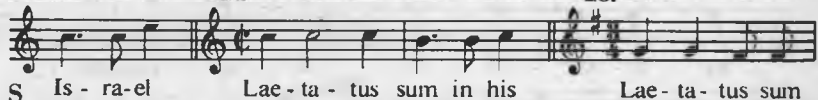
21.

26. Moderato

In e-xi-tu

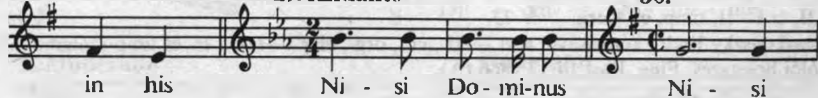
27.

28.

Lae-ta-tus sum

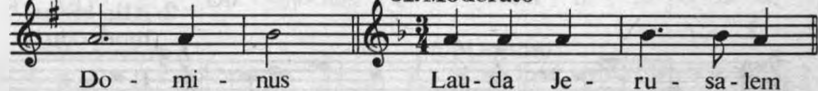
29. Andante

30.

Ni-si

31. Moderato

32.

33. Moderato

Cre-di-di prop-ter

34. 35. Moderato

In con-ver - ten - do Me - men-to Do - mi - ne

36. 37.

S Ma-gni-fi-cat vI

38. Moderato

Et e-xul-ta-vit S Ma-gni-fi-cat a-ni-ma-me-a

ZSASSKOVSKY Ferenc—ZSASSKOVSKY Endre: Vesperae pro omnibus festis et dominicis per annum, in usum Metropolitanae Ecclesiae Agriensis. A soprano, alto, tenore, basso, 2 violinis, 2 clarinettis, 2 Trombis (Tympanis ad lib.), violone, violoncell et organo elaboravit Franciscus et Andreas Zsaskovszky. — g II/33. Kézirat.

1. Vesperae Rob. Führer. — P: [5] lev. — 2. P: [5] lev. — 3. P: [5] lev. — 4. P: [6] lev., szólamok is.

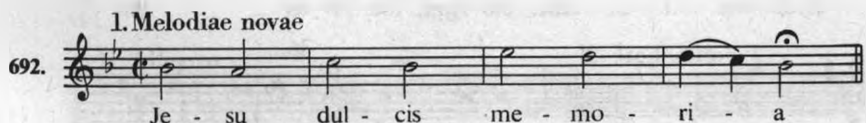
Mind a 4 P Zsaskovszky Endre kézírása. — A szólamok egy része is tőle való. — Sok szólam csak fogalmazványyszerűen van leírva.

691.

ZSASSKOVSKY Ferenc—ZSASSKOVSKY Endre: Vesperae conventuales. . . in usum Chori Metropolitanae Ecclesiae Agriensis elaboratae et concinnatae per Franc. et Andr. Zsaskovszky. — Kézirat, I kötet. — g II/34.

Orgonakivonat és tartalomjegyzék a kötet tartalma.

692. 1. Melodiae novae

Je - su dul - cis me - mo - ri - a

Cae - le - stis urbs Je - ru - sa - lem

Quod-cum-que in ur - be E - gre - gi - e

Do - ctor De - co - ra lux ae - ter - ni - ta - tis

6. O quot un-dis la - chri - ma - rum A - ve

ma - ris stel - la A - ve ma - ris

7. ste - la Lu - cis Cre - a - tor op - ti - me

10. Melodiae antiquae 11. Cre - a - tor al - me si - de - rum Je - su

12. Re - demp - tor om - - ni - um I - ste

13. Con - fes - sor Ex - sul - tet or - bis gau -

14. di - is San - cto - rum me - ri - tis 15. Pla -

16. ca - re Chri - ste ser - vu - lis Ve - xil - la

17. re - gis Pan - ge lin - gua glo - ri - o - si

18. Au - di be - ni - gne

Zsaskovszky Ferenc: Hymnologia, adhibens Hymnos ad Vesperas, novis et antiquis melodiis, pro usu Metropolitanae Ecclesiae Agriensis. Accomodatas per Franciscum Zsaskovszky. — Kézirat. I kötet: [8] lev. — Eger, Érseki Levéltár. A. IV. 2327.

Zsaskovszky Ferenc kézírása, 1850. — Egyszólamú dallamok.

693. **1. Allegro moderato**
 Di - xit Do - mi - nus

2. Moderato con spirito
 Di - xit Do - mi - nus Do - mi - no me - o

3. Allegro moderato **4. Moderato**
 Di - xit Do - mi - nus Di - xit Do - mi - nus

5. Allegro moderato **6. Allegro**
 Di - xit Do - mi - nus Di - xit Do - mi - nus

7. Allegro moderato
 Con - fi - te - bor ti - bi

8. Allegretto **9. Andante con moto**
 Con - fi - te - bor ti - bi Con - fi - te - bor ti - bi

10. Andante
 solo Con - fi - te - bor ti - bi

11. Allegro **12. Moderato**
 Be - a - tus vir qui ti - met Be - a - tus

13. Allegro moderato
 vir qui ti - met Be - a - tus vir qui ti - met

14. Allegretto **15. Allegro**
 Be - a - tus vir qui ti - met Lau - da -

16. Andante

te Lau - da - te Lau - da - te pu - e - ri

17. Moderato

18. Allegro non tanto

solo Lau - da - te pu - e - ri Lau - da - te pu - e - ri

19. Allegro non tanto

20. Moderato

Lau - da - te pu - e - ri Lau - da - te pu - e - ri

21. Moderato

22. Moderato

Lau - da - te Do - mi - num Lau - da - te Do - mi - num

23. Allegretto

24. Allegro

Lau - da - te Do - mi - num Lau - da - te Do - mi - num

25. Moderato

26.

Lau - da - te Do - mi - num In e - xi - tu

27.

28. Moderato

Is - ra - el Lac - ta - tus sum in his Lac - ta - tus sum

29. Andante

in his quae di - cta sunt Ni - si Do - mi - nus

30. Moderato

31. Moderato

Ni - si Do - mi - nus Lau - da Je -

32. Moderato

ru - sa - lem Lau - da Je - ru - sa - lem

33. Moderato

Cre - di - di prop - ter quod lo - cu - tus sum

34.

In con-ver - ten - do Do - mi - nus

35. Moderato

Me - men - to Do - mi - ne Ma - gni - fi - cat

36.

ma - gni - fi - cat a - ni - ma vl I

37.

Et e - xul - ta - vit

38. Moderato quasi andante

Ma - gni - fi - cat a - ni - ma me - a Do - mi - num

39. Maestoso

Ma - gni - fi - cat a - ni - ma

40. Allegro

Ma - gni - fi - cat

41. Andante

Ma - gni - fi - cat

42. Allegro

Ma - gni - fi - cat

[ZSSAKOVSKY Ferenc—ZSSAKOVSKY Endre]: N° 2. Vesperae festuales et dominicales. — Kézirat. 18 db szólam: 4 S, 4 A, T, B, vl I, vl II, cb, org, clar I, clar II, tr I—II, timp, org, Dir-St. — Eger, székesegyház, V. szekrény, számozatlan.

A szólamok többsége Zsaskovszky Endre és Zsaskovszky Ferenc kézírásával valók; másolói bejegyzések: fine. Rasl (clar I—II), fine. Rasl. 1866 (tr I—II), Rasl (S).

N° 1—6. „Dixit Dominus Domino meo...” — N° 7—10. „Confitebor tibi...” — N° 11—14. „Beatus vir qui timet Dominum...” — N° 15—20. „Laudate pueri Dominum...” — N° 21—25. „Laudate Dominum omnes gentes...” — N° 26—28. „Laetatus sum in his...” — N° 29—30. „Nisi Dominus...” — N° 31—32. „Lauda Jerusalem...” — N° 33. „Credidi propter quod locutus sum...” — N° 34. „In convertendo Dominus...” — N° 35. „Memento Domini...” — N° 36—42. „Magnificat anima mea...”

22. *Andante con moto* 23. *Andante grave*
 Lau - da - te pu - e - ri Lau - da - te pu - e - ri

24. *Andante* 25. *Moderato*
 Lau - da - te pu - e - ri In e - xi - tu

26. *Andante* 27. *Andante moto*
 Is - ra - el Lau - da - te Do - mi - num Lau - da - te

28. *Moderato* 29. *Andante*
 Do - mi - num Lau - da - te Do - mi - num Lau - da - te

30. *Andante lento* 31. *Andante*
 Do - mi - num Lau - da - te Do - mi - num Lae - ta - tus sum

32. *Moderato*
 in his quae di - cta sunt Lae - ta - tus sum in his

33. *Andante* 34. *Moderato*
 Lae - ta - tus sum in his Ni - si

35. *Andante* 36. *Andante*
 Do - mi - nus Ni - si Do - mi - nus Ni - si

37. *Moderato* 38. *Andante*
 Do - mi - nus Lau - da Je - ru - sa - lem Lau - da,

39. *Moderato*
 lau - da Je - ru - sa - lem Lau - da Je - ru - sa - lem

40. Andante 41. Andante
 Lau - da Je - ru - sa - lem Cre - di - di prop - ter quod lo -

42. Moderato
 cu - tus sum In con - ver - ten - do

43. Maestoso 44. Andante
 Do - mi - ne pro - ba - sti me Me - men - to Do - mi - ne

45. Andante lento 46. Allegretto
 De - pro fun - dis Be - a - ti om - nes

47. Allegro moderato 48. Moderato
 Et e - xul - ta - vit Et e - xul - ta - vit

49. Andantino 50. Moderato
 Et e - xul - ta - vit Et e - xul - ta - vit spi - ri - tus

51. Andante maestoso
 me - us Ma - gni - fi - cat a - ni - ma

52. Moderato 53. Adagio
 me - a Et e - xul - ta - vit Ma - gni - fi - cat

54. Allegretto
 a - ni - ma me - a Et e - xul - ta - vit

[ZSASSKOVSKY Ferenc—ZSASSKOVSKY Endre]: N° 3. Vesperae conventuales, pro omnibus festis et dominicis per annum. A canto, alto, tenore, basso, violino I e II, contrabasso, cor I e II et organo ac directorio in usum Chori Metropolitanæ Ecclesiæ Agriensis. Elaboratæ et concinnatæ per Franc. et Andr. Zsasskovsky. — Kézirat. Dir.-St.: [53] lev., 13 db szólam: 3 S, 3 A, T, B, 2 vl I, vl II, cb, cor I—II. — Eger, székesegyház, V. szekrény, számozatlan.

Másolói bejegyzések: Fine. Fr. Zs — Apátfalvae 24/8 1881 (cor I—II), Agriæ. Fr. Zs-y 2/8 1881 (S), Fr. Zs-y (S), IPy [= Ignaz Pokorny] 15/10 [I] 882 (S), Agriæ 4/8 1881 (A), 19/10 1881 (A), Agriæ, Fr. Zs-

y 5/8 1881 (T), Agriae, Fr. Zs-y 10/8 1881 (B), Finis. 27/1 1882 (vl I), Fine. Fr. Zs-y (vl II), Fine. Fr. Zs. 1881 (cb).

N° 1—8. „Dixit Dominus...” — N° 9—12. „Confitebor tibi...” — N° 13—16. „Beatus vir...” — N° 17—24. „Laudate pueri...” — N° 25. „In exitu Israel...” — N° 26—30. „Laudate Dominum...” — N° 31—33. „Laetatus sum in his...” — N° 34—36. „Nisi Dominus...” — N° 37—40. „Lauda Jerusalem...” — N° 41. „Credidi propter locutus sum...” — N° 42. „In convertendo...” — N° 43. „Domine probasti me...” — N° 44. „Memento Domine...” — N° 45. „De profundis...” — N° 46. „Beati omnes...” — N° 47—54. „Magnificat anima mea...”.

1. **2. Andante**

695.

Di - xit Do - mi - nus

3. Moderato

Do - mi - nus Do - mi - no Di - xit Do - mi - nus

4.

Do - mi - no Di - xit di - xit Do - mi - nus

5. Allegro **6. Andante**

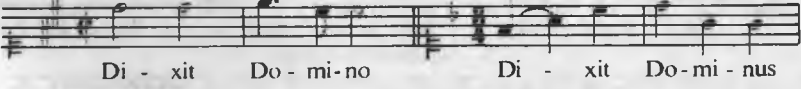
Di - xit Do - mi - nus **vII**

3 **7. Andante**

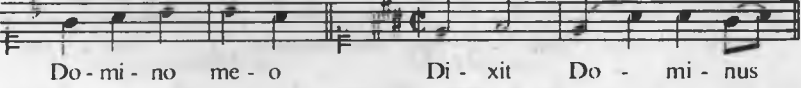
Di - xit Do - mi - nus Di - xit Do - mi - no

8. Allegro moderato **9. Moderato**

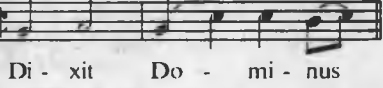

Di - xit Do - mi - no Di - xit Do - mi - nus

10. Andante lento

Do - mi - no me - o

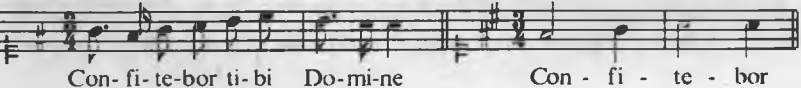
Di - xit Do - mi - nus

11. **12.**

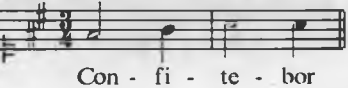

Di - xit Do - mi - nus Di - xit Do - mi - nus

13. Andante **14. Andante**

Con - fi - te - bor ti - bi Do - mi - ne

Con - fi - te - bor

15. Moderato

vi I

16.

vi I

17.

Con - fi - te - bor ti - bi Con-fi - te - bor ti - bi

18. Andante

19. Adagio

Con - fi - te - bor Con - fi - te - bor ti - bi

20. Moderato

21. Allegretto

Con - fi - te - bor ti - bi Be - a - tus vir qui

22. Allegro moderato

ti - met Be - a - tus vir qui ti - met

23. Allegro non tanto

24. Alla breve

Be - a - tus vir qui ti - met Be - a -

25. Moderato

tus vir qui ti - met Do - mi - num solo Be - a - tus

26.

vir qui ti - met Be - a - tus vir qui ti - met

27.

28.

Be - a - tus vir qui ti - met Be - a - tus

29. Allegro moderato

vir qui ti - met Lau - da - te pu - e - ri

30. Poco adagio

Lau - da - te pu - e - ri

31. Allegretto

Lau - da - te

32. Allegretto

pu - e - ri Lau - da - te pu - e - ri

33. Moderato

Lau - da - te pu - e - ri

34. Andante

Lau - da - te pu - e - ri

35. Allegro moderato

Lau - da - te pu - e - ri

36. Andante

Lau - da - te pu - e - ri

37. Moderato

Lau - da - te pu - e - ri

38. Allegro

Lau - da - te

39. Andantino

pu - e - ri Lau - da - te pu - e - ri Do - mi -

40. Allegro non tanto

num Lau - da - te pu - e - ri Do - mi - num

41. Allegro non tanto

solo Lau - da - te Do - mi - num

42. Allegro

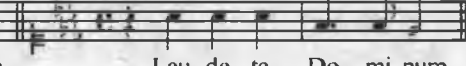

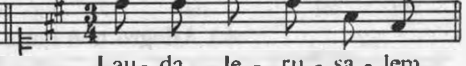
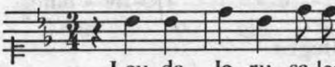
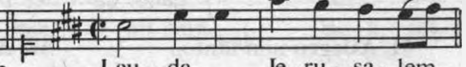

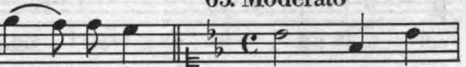
In e - xi - tu Is - ra - el

43. Andante più moto

In e - xi - tu Is - ra - el solo

44. Allegro non tanto

Lau - da - te Do - mi - num

<p>45. Allegretto</p> <p>Lau-da-te Do-mi-num</p>	<p>46. Adagio</p> <p>Lau-da-te Do - mi-num</p>
<p>47. Andante</p> <p>Lau - da - te Do - mi-num</p>	<p>48. Allegro moderato</p> <p>Lau - da - te Do - mi-num</p>
<p>49. Andante</p> <p>solo Lau-da-te Do-mi-num</p>	<p>50. Andante più moto</p> <p>Lau-da-te Do - mi-num</p>
<p>51. Andante</p> <p>Lau - da - te Do-mi-num</p>	<p>52. Moderato</p> <p>Lae-ta-tus sum in his</p>
<p>53. Moderato</p> <p>Lae-ta-tus sum in his</p>	<p>54. Moderato</p> <p>Lae-ta-tus sum in his</p>
<p>55. Andante</p> <p>vII</p>	<p>56. Moderato</p> <p>Ni - - si Ni - si Do - mi-nus</p>
<p>57. Moderato</p> <p>Ni - si Do-mi-nus</p>	<p>58. Allegro moderato</p> <p>Lau-da Je - ru - sa - lem</p>
<p>59. Andante</p> <p>Lau-da Je - ru - sa - lem</p>	<p>60. Moderato</p> <p>Lau - da Je - ru - sa - lem</p>
<p>61. Allegro moderato</p> <p>Cre - di - di prop-ter</p>	<p>62. Andante</p> <p>vII</p>
<p>2</p> <p>solo Cre - di - di cre - di - di</p>	<p>63. Moderato</p> <p>Cre - di - di</p>

64. Andante

prop-ter quod lo - cu - tus sum In con-ver-ten-do Do- mi-nus

65. Moderato

In con-ver-ten-do

vII

66. Andante

In con-ver-ten-do Do-mi-nus

67. Allegro

Do-mi-ne pro - ba-sti me

68. Adagio

Do-mi-ne pro - ba - sti-me

69. Moderato

Do - mi-ne pro - ba - sti me

70. Andante legato

De pro-fun-dis cla-ma - vi

vII

71. Moderato

De pro-fun-dis cla-ma - vi

72. Allegretto

Me-men-to Do - mi-ne

73. Andante

Me-men-to Do - mi-ne

74. Allegro moderato

Be-a-ti om - nes qui

75. Andante

Con-fi-te - bor

76. Moderato

Con-fi-te - bor

77. Moderato

ti - bi Ma-gni- fi - cat

78. Andante

Ma-gni-fi - cat

79. Adagio

Ma-gni - fi-cat

80. Allegro non tanto

Ma - gni - fi - cat a - ni - ma

81. Adagio

vi I Ma - gni - fi - cat

82. Andante lento

Ma - gni - fi - cat

83. Allegro moderato

Ma - gni - fi - cat

84. Adagio

Ma - gni - fi - cat

85. Andante

Ma - gni - fi - cat a - ni - ma

86. Allegro non tanto

Ma - gni - fi - cat

87. Andante lento

Ma - gni - fi - cat

88. Allegro

Ma - gni - fi - cat a - ni - ma

[ZSASSKOVSZKY Ferenc—ZSASSKOVSZKY Endre]: N° 4. Vesperae Communes. — Kézirat. 13 db szólam: 2 C, 3 A, T, B, vi I, vi II, vlc + cb, cor I, cor II, org. — Eger, székesegyház, V. szekrény, számozatlan.

Másolói bejegyzés: Rasel (cor II).

N° 1—12. „Dixit Dominus Domino meo . . .” — N° 13—20. „Confitebor tibi Domine . . .” — N° 21—28. „Beatus vir qui timet . . .” — N° 29—40. „Laudate pueri Dominum . . .” — N° 41—43. „In exitu Israel . . .” — N° 44—51. „Laudate Dominum . . .” — N° 52—54. „Laetatus sum in his . . .” — N° 55—57. „Nisi Dominus . . .” — N° 58—60. „Lauda Jerusalem Dominum . . .” — N° 61—63. „Credidi propter quod locutus sum . . .” — N° 64—66. „In convertendo Dominus . . .” — N° 67—69. „Domine probasti me . . .” — N° 70—71. „De profundis clamavi . . .” — N° 72—73. „Memento Domine . . .” — N° 74—75. „Beati omnes qui timent . . .” — N° 76. „Confitebor tibi . . .” — N° 77—88. „Magnificat anima mea . . .”

Moderato

696.

C Ky - ry - e e - lei - son

[ZSASSKOVSZKY Ferenc?]: Kyrie Chorale Sabbato Sancto ad Missam. A Canto, Alto, Tenore, Basso. — Kézirat. Dir-St.: [1] lev., 8 db szólam: 3 C, 2 A, 2 T, B. — M 119.

Anonim, ismeretlen szerzőjű művek

697.

1. Adagio

2.

3. Adagio

S soli Mi - se - re - re S-A Mi - se - re - re

B Mi - se - C Mi - se - re - re

I 3 Miserrere[!] a voci sole che si cantano in S. Pietro in Vaticano, la Settimana Santa. Il Mercoldi St. quello di Basili, il Giovedì id. di Zingarelli, il Venerdì id. di Guglielmi. — Roma R. Bartolo. PNr. 360, 359, 361. P: 29, 21, 19 l. — m 21/b.

Egybekötött 3 füzet. — Poss.: Fran. Zsaskovszky.

1. BASILI, Francesco: Miserere a 4 voci concertato. — 2. ZINGARELLI, Nicola Antonio: Miserere a 4 voci concertato. — 3. GUGLIELMI, Pietro Alessandro: Misere a 4 voci concertato.

698.

vl I

C solo Ky - ri - e e - lei - son

[Missa in G.] — H. é. ny. n. PNr. F: St: 121. 9 db szólam: CATB, vl I, vl II, vlc + cb, fl, cor I—II. — M 5/b.

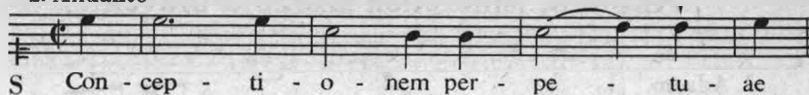
699.

Ky - ri - e ha - tal - mas Is - ten

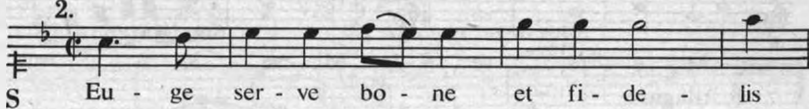
[Missa.] — Kézirat. 1 kötet. — Eger, Érseki Levéltár. Archivum Vetus, 914.

Tételek: „Kyrie hatalmas Isten...” — „Dicsőség az Istennek...” — Evangelium előtt mondandó Ének. „Római régi szent hit...” — „Hiszek egy élő Istenben...” — Offertoriumra mondandó Ének. „Uram vedd fel Helytartódtól...” — „Szent, szent, szent az Egeknek...” — „Áldott ki eljött hozzánk...” — „Isten ártatlan Báránya...”

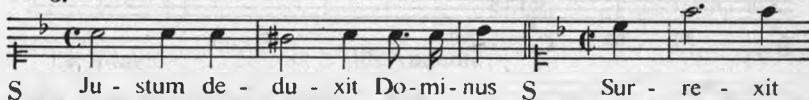
1. Andante

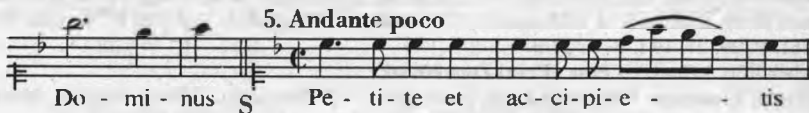
2.

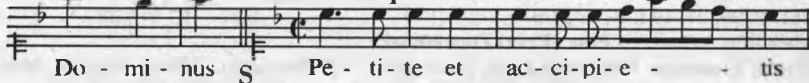
3.

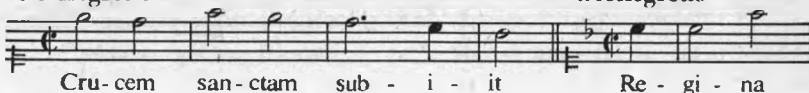
4. Andante

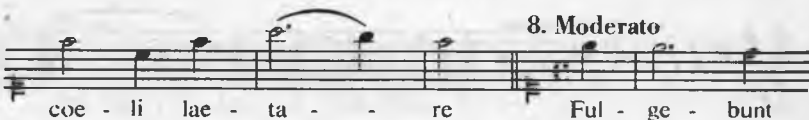
5. Andante poco

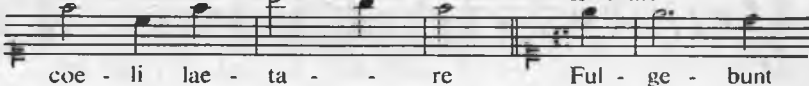
6. Allegretto

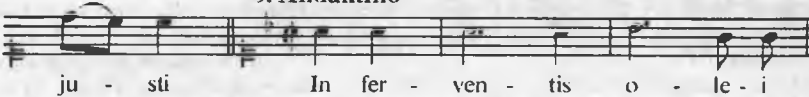
7. Allegretto

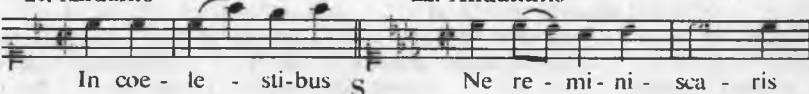
8. Moderato

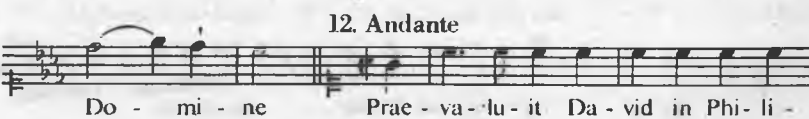
9. Andantino

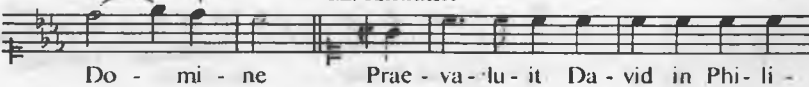
10. Andante

11. Andantino

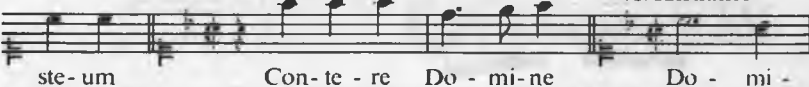
12. Andante

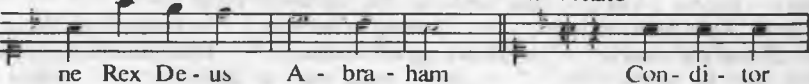
13. Moderato

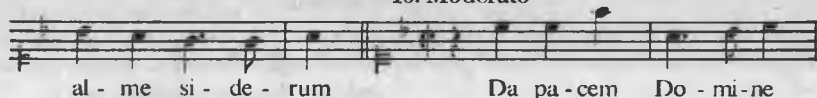
14. Andante

15. Lento

16. Moderato

Responsoria I. In festo S. Marci ad benedicendas Segetes in processione Litaniarum majorum. — 2. In Processione diebus Rogationum, per 3. dies. — 3. 4 Hymni Figurales ad Processionem in Festo Sanctissimi Corporis Christi. — Kézirat. a) 4 db szólam: SATB; b) 4 db szólam: T I, T II, B I, B II. — g II/30.

Az a) réteg A. Wilt korszakára utal; poss.: Francisci Zsasskovszky Metropol. Ecclesiae Agriensis Chori Regentis 1846. A b) réteg a Zsasskovszky testvérek kézírása, s valószínűleg áttétele férfikarra.

N° 1. 1. Ant. Apud PP Franciscanos. „Conceptionem perpetuae...” — N° 2. 2. Ant. Apud PP. Minorit. „Euge serve bone et fidelis...” — N° 3. 1. Ant. apud Exim. PP. Cistercit. „Justum deduxit Dominus...” — N° 4. 2. Ant. de Resurrectione. „Surrexit Dominus...” — N° 5. 3. Ant. de die Rogationum. „Petite et accipietis...” — N° 6. 4. Ant. de S. Cruce. „Crucem Sanctam subiit...” — N° 7. 5. Ant. de B. Mariae Virginis. „Regina coeli laetare...” — N° 8. 6. Ant. de SS. Apostolis Petro et Paulo. „Fulgebunt justi...” — N° 9. 7. Ant. de Patrono Dioeces. S. Joane Ap. et Ev. „In ferventis olei...” — N° 10. 8. Ant. De omnibus Sanctis. „In coelestibus regnis...” — N° 11. 9. Ant. pro peccatis. „Ne reminisceris[!] Domine...” — N° 12. 10. Ant. Pro rege. „Praevaluit David...” — N° 13. 11. Ant. contra paganos et haeticos. „Contere Domine...” — N° 14. 12. Ant. Pro pluvia. „Domine, Rex Deus Abraham...” — N° 15. 13. Ant. pro serenitate. „Conditor alme siderum...” — N° 16. 14. Ant. Pro pace. „Da pacem Domine in diebus...”

Veni Sancte a 4tuor Voces, 2 Violini, Viola, Flauto, 2 Clarinetti, 2 Corni, 2 Clarini in C, Clarino di Basso, Timpani, Contrabass et Organo. — Kézirat. 18 db szólam: SATB, vl I, vl II, vla, vlne, fl, clar I, clar II, clarino I, clarino II, cor I, cor II, tr B, timp, org. — m 222.

Másoló/poss.: AWlt 1821 (S, A, T, vl I—II, vla, clar I—II, clarino II), AWilt (B, clarino I)

Vegyes gyűjtemények

8. Moderato

glo - ri - o - si Pan - ge lin - gua glo - ri - o - si

10. Andante

O sa - crum con - vi - vi - um

11. Andante religioso

Do - mi - ne

12. Adagio

Do - mi - ne non sum di - gnus Bo - ne

13.

De - us Pan - ge lin - gua glo - ri - o - si

14. Maestoso. Ant. I.

Man - da - tum no - vum

Ant. II.

Post - quam sur - re - xit

15. Largo

Do - mi - nus po - pu - le me - us

16.

O po -

17.

pu - le mi

18.

Crux fi - de - lis Ve - xil - la

19. Moderato

re - gis Ve - xil - la Re - gis pro - de - unt

20. Andante

Ve - xil - la Re - gis pro - de - unt

21. Alla breve moderato

Ve - xil - la Re - gis pro - de - unt

22. Choraliter

Ve - xil - la Re - gis pro - de - unt

Dir.-St. — Kézirat. I. kötet: [8] lev. — m II/163.

Zsaskovszky Ferenc kézírása.

5. Pange lingua von Octavio Pitoni. — 6. Pange lingua von Robert Führer. Op. 274. — 7. Pange lingua von Michael Haydn. — 8. Pange Lingua von Gaspar Ett. — 9. Pange lingua Romanum. [!nincs kotta hozzá!] — Hymni sub S. Communione cantandi: 10. O sacrum convivium von A. Z. [= Zsaskovszky Endre]. — 11. Domine non sum dignus. Auctore A. Z. — 12. Bone Deus. Auctore Andr. Zs. — 13. Pange lingua ex Z. Énekkönyv. — Antiphonae a Lotionem pedum. 14. Antiph. 1. „Mandatum novum . . .” — 15. Ant. 2. „Postquam surrexit Dominus . . .” — 15. „Popule meus . . .” — 16. Hymnus pro adorazione Crucis. „O popule mi . . .” — 17. Palestrina „Crux fidelis . . .” — 18. Karl Kempter „Vexilla Regis prodeunt . . .” — 19. Von Rob. Führer „Vexilla regis prodeunt . . .” — 20. Énekkönyv. „Vexilla Regis . . .” — 21. Von Rob. Führer „Vexilla Regis prodeunt . . .” — 22. V. Mich. Haydn „Vexilla Regis prodeunt . . .”

703.

KAPNY Károly: Templomkiveli száz harmincz nyöcz-Énekek és Darabok. Kottázza, számozza, énekli, és zenézi — érdemlő pensiós Pap, 1860 évben Egerbe. — Kézirat. I kötet: [88] lev. — Eger, Főgyházmegyei Könyvtár, MS 0039.

Két szisztémára lejegyzett dalok (népies műdalok, operarészletek), dudadallamok, valamennyi szöveg nélkül!

704.

1. Allegro

2. Allegro

3. Allegro And[!]

4. Allegro

5. Allegro quasi

6. Andante grazioso

7. Allegro

8. Allegro assai

9. Andante

The image shows a musical score for a piece numbered 704. It consists of nine numbered sections, each with a specific tempo marking. The sections are: 1. Allegro, 2. Allegro, 3. Allegro And[!], 4. Allegro, 5. Allegro quasi, 6. Andante grazioso, 7. Allegro, 8. Allegro assai, and 9. Andante. The notation is in treble clef with various time signatures and key signatures. The score is presented on a single staff with repeat signs between sections.

10. Andante

11. Presto

12. Tempo di Minuetto

13. Allegro

14. Allegro

15. Allegro

[Darabok billentyűs hangszerre.] — Kézirat, 1 kötet: [5] lev. — Eger, Heves megyei Levéltár. Irgalmas rendi tulajdonból, XII—6. 35. sz.

Borító nélküli, összevart lapok 2 szisztémás, billentyűs hangszerre írt művekkel. A 705. sz. tétellel összevarrva.

705.

1. Sonata. Allegro spirituosissimo

2. Divertimento. Andante

[3.] Andante

[4] No. 3. Divertimento. Allegro

Musical score for No. 3. Divertimento. Allegro. The score is written for two staves, treble and bass clef. The key signature has one flat (B-flat). The time signature is common time (C). The music features a rhythmic melody in the treble clef and a supporting bass line in the bass clef.

[5.] Tempo di Menuet

Musical score for [5.] Tempo di Menuet. The score is written for two staves, treble and bass clef. The key signature has two flats (B-flat and E-flat). The time signature is 3/4. The melody in the treble clef consists of several triplet figures, indicated by a '3' above the notes.

[6.] No. 4. Divertimento. Andante

Musical score for [6.] No. 4. Divertimento. Andante. The score is written for two staves, treble and bass clef. The key signature has one flat (B-flat). The time signature is common time (C). The treble clef part features a series of sixteenth-note runs.

[7.] Tempo di Menuet

Musical score for [7.] Tempo di Menuet. The score is written for two staves, treble and bass clef. The key signature has two flats (B-flat and E-flat). The time signature is 3/4. The melody in the treble clef is simple and characteristic of a minuet.

[8.] No. 5. Divertimento. Andante

Musical score for [8.] No. 5. Divertimento. Andante. The score is written for two staves, treble and bass clef. The key signature has one flat (B-flat). The time signature is common time (C). The treble clef part has a melodic line with some grace notes, and the bass clef part has a simple accompaniment.

[9] Allegro

[10] No. 6. Divertimento. Spirituoso

Musical score for [9] Allegro and [10] No. 6. Divertimento. Spirituoso. The score is written for two staves, treble and bass clef. The key signature has one flat (B-flat). The time signature is common time (C). The first part (9) is in treble clef, and the second part (10) is in bass clef. Both parts feature rhythmic, energetic patterns.

[Darabok billentyűs hangszerre.] — Kézirat, 1 kötet: [15—31.] lev. — Eger, Heves megyei Levéltár. Irgalmas rendi tulajdonból, XXI—6. 35. sz.

Címlapszerű a 15°, rajta másoló/poss.: Usui F[rat]ris Terentiani Mering Ord: S: Joannis Dei Professi. — A kézírás azonos, de a tinta más színű. — A másoló/poss. bejegyzés a N° 2, 3, 4, 6, 7. számok után megismétlődik.

706.

1. *tr* *tr* *tr* 2. Andante

3. Divertie. Allegro

4. Tempo di Menuet

5. 6. Tempo di Menuetto

Detailed description of the musical score for item 706: The score is written on a single staff. Section 1 is marked '1.' and contains three trills ('tr') over a series of notes. Section 2 is marked '2. Andante' and shows a slower tempo with a few notes. Section 3 is marked '3. Divertie. Allegro' and features a more rhythmic, dance-like melody. Section 4 is marked '4. Tempo di Menuet' and includes a triplet of notes. Section 5 is marked '5.' and shows a melodic line with a slur. Section 6 is marked '6. Tempo di Menuetto' and features a key signature change to two sharps (F# and C#) and a 3/4 time signature.

[Darabok billentyűs hangszerre.] — Kézirat. I kötet: [4] lev. — Eger, Heves megyei Levéltár, Irgalmas rendi tulajdonból, XII—6. 35. sz.

Töredék, a 704—705. sz.-ével hasonló korú. Számozatlan lapokból áll.

707.

1. Andante

2. Allegro

Detailed description of the musical score for item 707: The score is written on two staves. Section 1 is marked '1. Andante' and is in a 2/4 time signature with a key signature of two flats (Bb and Eb). Section 2 is marked '2. Allegro' and is in a 3/4 time signature with a key signature of one sharp (F#). The first staff of section 2 contains a melodic line, while the second staff contains a bass line with chords and a final cadence.

3. Allegro

Musical score for '3. Allegro'. It consists of two staves: a treble clef staff and a bass clef staff. The key signature has two sharps (F# and C#), and the time signature is common time (C). The treble staff contains a few notes with rests, while the bass staff features a continuous eighth-note accompaniment.

[Darabok billentyűs hangszerre.] — Kézirat. 1 kötet: [4] lev. — Eger, Heves megyei Levéltár, Irgalmas rendi tulajdonból, XII—6. 35. sz.

A 706. sz. kézírásával azonos írással. Számozatlan lapokból áll.

Andante cantabile con espressione

708.

Musical score for 'Andante cantabile con espressione'. It consists of five staves. The first two staves are a grand staff (treble and bass clefs) in a key with two flats (Bb and Eb) and common time. The remaining three staves are in treble clef, with a key signature of two sharps (F# and C#) and a 3/4 time signature. The music is characterized by a slow, expressive tempo and includes various melodic lines and accompaniment.

[Darabok billentyűs hangszerre.] — Kézirat. 2 db levél. — Eger, Heves megyei Levéltár, Irgalmas rendi tulajdonból, XII—6. 35. sz.

A 704—707. sz. művekkel azonos korú kottás lapok. — Az 1. lapon poss.: Dem Frater Remedii zueghörig.

1.

709.

Musical score for 'Kyrie eleison'. It consists of two staves. The first staff is in treble clef with a key signature of two sharps (F# and C#) and a 3/4 time signature. Below the staff, the lyrics 'Ky - ri - e Ky - ri - e e - -' are written. The second staff is in bass clef with the same key signature and time signature. Below the staff, the lyrics 'lei - son Et in ter - ra et in ter - ra' are written. The tempo marking '2. Grave' is placed above the second staff.

3.

Pa - trem om - ni - po - ten - tem fa - cto - rem

4. 5.

San - ctus, san - ctus O san - na o san - na

6. Largo 7. Grave

Be - ne - di - ctus A - gnus De - i qui tol - lis pec - ca - ta

8.

9. Pro Paschali Solemnitate

solo Vi - cti - mae pa - scha - li lau - des

10. Motetta de S. Spiritu

Ve - ni ve - ni San - cte

11. Motetta de S. Joanne Baptista 12. Motetta de SS. Apostolis

Au - di - te au - di - te A v. B solo E - sto - te e - sto - te for - tes in

13. Missa choralis S. Joanni de Deo Sacrata

bel - lis Ky - ri - e e - lei -

14. Alla breve

son e - lei - - son Et in

15.

ter - ra pax ho - mi - ni - bus Pa - trem

16.

om - ni - po - ten - tem **Tutti** San - ctus, san - ctus san - ctus

17.

A v. B solo Be - ne - di - ctus Be - ne - di - ctus

18. Presto

A - gnus De - i qui tol - lis pec - ca - ta

19. Vivace

Do - na no - bis pa - - - - - cem

20.

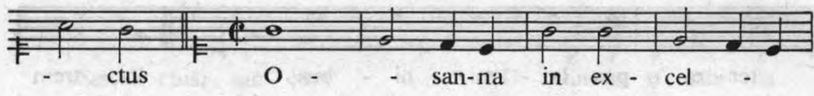
21.

Ky - ri - e e - lei - son Et in ter - ra

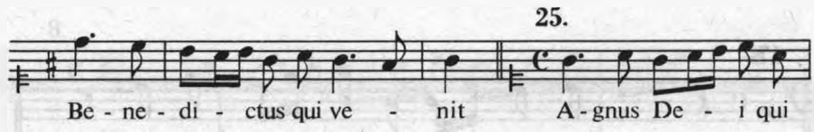
22.

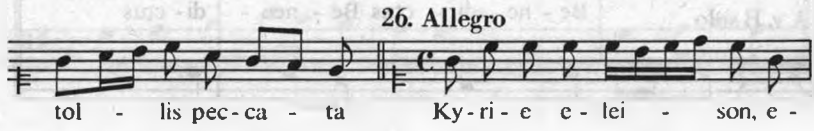
Cre - do in u - num De - um

23. San - -

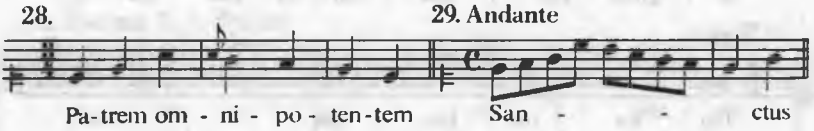
 - ctus O - - san-na in ex - cel -

24. sis

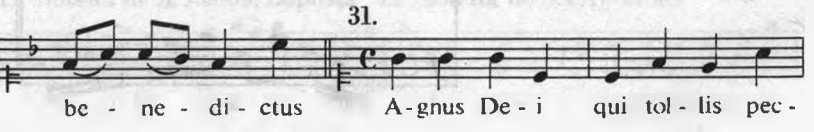
25. Be - ne - di - ctus qui ve - nit A - gnus De - i qui

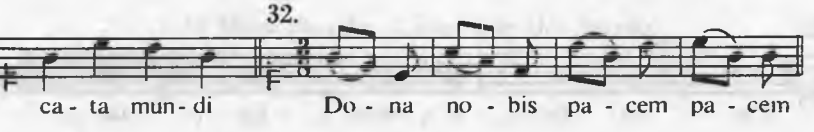
26. Allegro tol - lis pec - ca - ta Ky - ri - e e - lei - son, e -

27. Allegro lei - son Glo - ri - a, glo - ri - a in ex - cel - sis

28. Pa - trem om - ni - po - ten - tem San - - ctus

29. Andante O - san - na in ex - cel - sis

30. Be - ne - di - ctus,

31. be - ne - di - ctus A - gnus De - i qui tol - lis pec -

32. ca - ta mun - di Do - na no - bis pa - cem pa - cem

33. Adagio

Solo To - - ta pul - chra pul - chra es

34. Adagio

Solo A - ve a - ve a - ve Ma - ri - a

35.

36.

Ky - ri - e e - lei - son Tutti Ky - ri - e e - lei - son

37. Alla breve

Ky - ri - e e - lei - son

[Egyházi énekek gyűjteménye.] — 1. kötet: [53] lev. — Eger, Heves megyei Levéltár, Irgalmas rendi tulajdonból, XII—6. 35. sz.

Keménykötésben, címlap nélkül. Kétszisztémás lejegyzésben, a jobbkez egyúttal az énekszólam is szöveggel, a balkéz csak kísérőszólam, igen ritkán számozással.

710.

Solo Ky - ri - e e - lei - son Tutti Ky - ri - e e - lei - son

Solo Ky - rie e - lei - son, e - lei - son, e - lei - son Tutti Ky - ri -

e e - - lei - son Re - qui - em ae -

ter - nam do - na e - is Ky - ri -

c e - lei - son

7. 8.

Di-es i-rae di-es il-la Do-mi-ne Je-su

9. Adagio

Chri-ste San-ctus, san-ctus, san-ctus, Do-mi-nus De-us

10.

Be-ne-di-ctus qui ve-nit

11.

A-gnus De-i qui tol-lis

12. 13.

Lux ae-ter-na ae-ter-na Re-qui-em ae-

14.

ter-nam Te te-de-cet hym-nus

15. 16.

Ky-ri-e e-lei-son Di-es i-rae

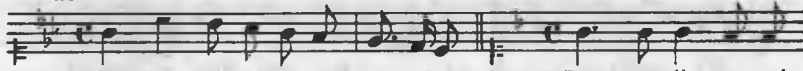
17. Adagio

di - es il - la Do - mi - ne. Do - mi - ne Je - su Chri - ste

18.

19.

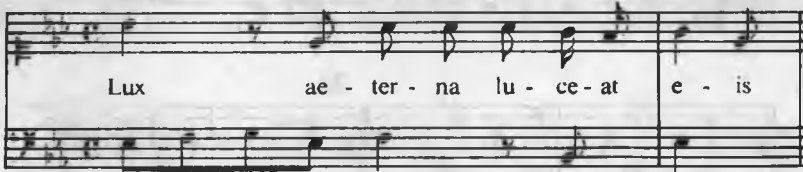
San - ctus, sanctus, sanctus, Do - mi - nus Be - ne - di - ctus qui

20.

ve - nit A - gnus De - i qui tol - lis pec - ca - ta

21. Andante

Lux ae - ter - na lu - ce - at e - is

22.

Ky - ri - e e - lei - son

23.

Et in ter - ra pax ho - mi - ni - bus

24.

Pa - trem om - ni - po - ten - tem

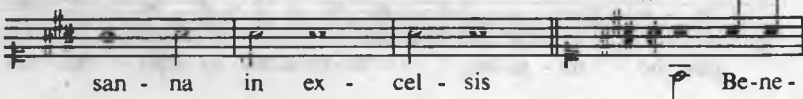
25.

26.

San - ctus, san - ctus, san - ctus O -

27.

san - na in ex - cel - sis Be - ne -

28.

di - ctus qui ve - nit A - gnus De - i qui

29.

tol - lis pec-ca - ta Ky - ri - e e - lei - son

30. 31.

Et in ter-ra pax Pa - trem om -

32.

ni - po - ten - tem San - ctus

san - ctus san - ctus

33.

Solo

1 34.

Be - ne - di - ctus qui ve - nit A - gnus De - i

35. 36.

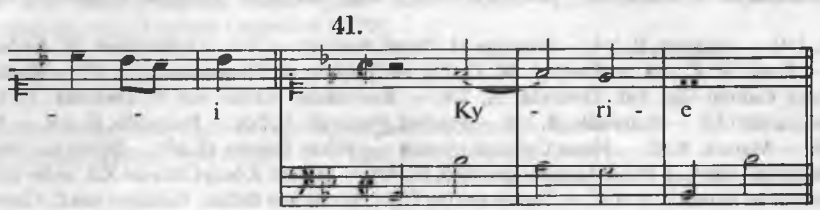
Ky-ri-e e - lei-son e - lei - son Et in ter-ra

37.

pax ho - mi - ni - bus Pa - trem om - ni - po - ten - tem

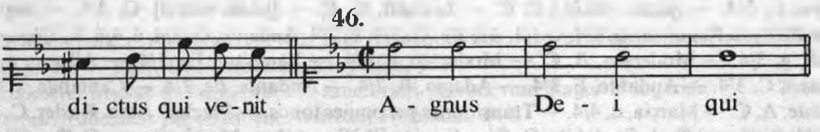
38. 39.
San - ctus, san - ctus Be - ne -

40.
ne - di - ctus qui A - gnus De -

41.
i Ky - ri - e

42. 43.
Et in ter - ra pax Pa - trem om - ni - po - ten - tem

44. 45.
San - ctus, san - ctus Be - ne -

46.
di - ctus qui ve - nit A - gnus De - i qui

47. Offertorium de Ascensione Domini

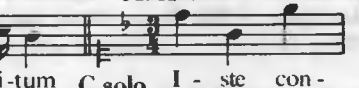

E - le - va - ta est

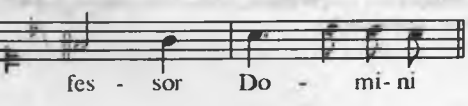
48. Andante

49.
Solo Vi - ri Ga - li - lae - i Om - nes gen - tes plau - di - te

50.

51. Aria

C De - us tu - o - rum mi - li - tum C solo I - ste con -

fes - sor Do - mi - ni

[Egyházi énekek gyűjteménye.] — Kézirat. I kötet: [66] lev. — Eger, Heves megyei Levéltár, Irgalmas rendi tulajdonból, XII—6. 35. sz.

Keménykötésben, címlap nélkül. Kétszisztémás lejegyzésben, jobb kézben a dallam szöveggel. — A gerinc sérült, a lapok lazák, rosszabb állapotú, mint a 701. — Azonos kézírású a 709.-kel.

711.

Collectio sonatarum, variationum, praeludiorum etc. P[atriss?] D. S. — Kézirat, Agriae 1839. I kötet: 47—166. l. — OSzK, Ms. mus. IV. 753.

Csonka, az első 46 l. hiányzik. — Keménykötésű, jó állapotú kötet. — Billentyűs hangszerre írt művek sora.

[Es, 4/4]. — Andante, B, 2/4. — Sonatine M. Pleyel. Andante, g, 3/4. — Praeludium. W. Andante, g, 4/4. — Prael. W. C, 4/4. — Praelud. W. G, 3/4. — Versetto de Zimmermann. F, C. — Karlsbäder Fasching Galopp von Ant: Dworsák. A, 2/4. — Karlsbäder Walzer von A: Dworsák. F, 3/4. — Pastorella, D; 12/8. — Pastorella, B, 2/4. — Praelud. Pastorale, C, 3/8. — Pastorella, G, 4/4. — Pastor. G, 2/4. — Marsch, A, C. — Neuer Original-Marsch von Johan Strauss, G, 4/4. — Motiv aus dem Fest des Balthasar, von C. J. Paris. Andante grazioso, Es, 4/4. — Marsch König Carls des XII. in der Schlacht bei Narva (im Jahre 1700). d, C. — Thema aus der Oper Norma von Bellini. Variation von C. Czerny, G, 4/4. — Romanze von W. A. Mozart. Larghetto, F, C. — Polonaise aus der Oper La Straniera, von Bellini. Moderato, C, 3/4. — Cavatine von Raimondi. Allegretto grazioso, D, 4/4. — Thema aus der Oper Ultimo Giorno di Pompei von Pacini. Allegro, F, 4/4. — Hymnus aus Iphigenie in Tauris von Gluck[?]. Lento, g, 4/4. — Choral der Böhmen über das Predigt-Lied. Andante, d, C. — Jägerchor aus der Oper Euryanthe, von C. M. v. Weber. — Deutsches National-Lied („Das waren mir selige Tage“.) Moderato, Es, 4/4. — Bagatelle von W. Plachy. Andante, C, C. — Oesterreicher Walzer. A, 3/4. — Aus der Oper Cosi fan tutte von Mozart. Larghetto, A, 3/4. — Aus der Oper Axur, von Salieri. Larghetto, Es, 3/4. — Aus der Oper Sargino von F. Pärer. Largo, As, 2/4. — Marcia aus der Oper Alceste von Gluck. Moderato, G, C. — Krönungs Ungarischer von Sigm. Hegedüs. Andante maestoso, D, 2/4. — Polonaise von Carl Czerny, C, 3/4. — Marsch der Husziten vom Jahre 1433—1452. C, 4/4. — Variationes ex As. — Prael. 1. C, 4/4. — Prael. 2. C, 4/4. — Allegro moderato, C, 3/4. — [jelzés nélkül], A, 4/4. — Langsam, G, 3/4. — Lebhaft, G, 4/4. — Allegro, F, C. — Grave, G, 3/4. — Allegro, C, C. — [jelzés nélkül], D, C. — Allegro, C, 3/4. — [jelzés nélkül.] C, C. — Lebhaft, G, C. — [jelzés nélkül]. G, 3/4. — Sequuntur Praeludia 8 pro Requiem: G, 4/4, G 3/4, As, 2/4, G, 3/4, F, 2/4, Andante, G, 3/4, d, 4/4, F, 3/4. — [jelzés nélkül], g, 3/4. — Moderato, B, C. — Moderato, c, 3/4. — Langsam, Es, 3/4. — Allegro, a, C. — Gelassen, C, 3/4. — Andante, F, 3/4. — Adagio, B, 2/4. — Andante, Es, 2/4. — Cantabile, a, 6/8. — Andante, A, C. — Marcia, d, 4/4. — Transitiones per omnes tonos. — Praelud. Amb. Rieder. C, 3/4. — Praelud. Rieder, a, C. — Cantabile, G, C. — [jelzés nélkül]. g, 4/4. — Marcia Coron. G, C. — Fuga, C, 2/4. — Adagio, A, 3/4.

Énekeskönyvek, elméleti munkák

712.

Antiphonarium Romanorum. — Kézirat, 1 kötet: [11] lev. — L 4.

Másoló/poss.: AWilt Regens Chori, Agriae die 1ma 8bris Anno 1807.

713.

Antiphonarium Romanum de tempore et sanctis... — Venetiis 1746, Balhonia. I kötet: 478, LXXVII l. — Eger, székesegyház, V. szekrény, számozatlan.

Poss.: Episcopalis Scholae Agriensis 1755.

714.

Antiphonarium Romanum de tempore... — Venetiis 1645, apud Iuntas. 561. [2] l. — Eger, Dobó-múzeum könyvtára, 977.

hozzákötve: Antiphonarium Officiorum propriorum sanctorum ordinis minorum... — Venetiis 1547, apud Iuntas. 56 l.

Poss.: Conventus Agriensis Ord. Minorum S. P. Francisci Strictioris Observantiae Provinciae SSmi Salvatoris in Hungaria. Anno 1737 (címlap). — Előzéklapján megjegyzés: Hic Liber est occensus Ad usum Conventus Fratrum ordinis Minorum S. Francisci Strictioris observantiae Provinciae SS. Salvatoris in Almo Hungariae Regno Agriae. Anno à Partu Virginis septesimo trigesimo supra milesimum die vero 13 mensis Decembris [1730].

715.

Antiphonale cisterciense, iuxta ordinis breviarium dispositum... Nova editio... — Parisiis, 1737, Petrus-Joannes Mariette. 644, CLXIV l. — Eger, Dobó-múzeum könyvtára, 972.

716.

Graduale cisterciense, autoritate reverendissimi domini D. abbatis generalis editum... Parisiis 1750, Petrum-Joannem Mariette. 412, CLXXVIII l. — Eger, Dobó-múzeum könyvtára, 975.

717.

Graduale Romanum de tempore et sanctis... Ed. omnium optima... — Venetiis 1750, Balleoniana. 366, CXIV l. — Eger, székesegyház, V. szekrény, számozatlan.

Poss.: Episcopalis Agriensis 1755 (címlap); Rudassy János 1899 Egernek 40 év óta kántora (szennycímlap). — Az utolsó oldalon az érsekek és Domherrek névsora 1845-ig leírva.

718.

Missale Romanum... — Tyrnavia 1702, Typ. Academica Soc. Jesu, per Joannem Andream Hörmann. 908, CLXVI l. — Eger, Dobó-múzeum könyvtára, 992.

Hozzáköteve: Missae in festis propriis sanctorum patronorum Regni Hungariae... — Tyrnaviae 1701, typis Academicis per Joannem Andream Hörmann. 24 l.

Poss.: Andreas Pettrik Episcopus Varadiensis, Custos et Canonicus Agriensis. Anno 1719. (címlap), ill. Missale hoc collatum est V. Conventui Agriensi Ord: Min: Ref: Provincia SS. Salvatoris, ex munificentia Ill[ustriss]imi, ac Reverendissimi D[omi]ni Andreae Pettrik Ep[isco]pi Varadiensis, Custodis et Canonici Agriensis Anno 1720 (előzéklapon).

719.

Psalterium chorale... — H. és ny. n. 1 kötet: 45 l. — Eger, székesegyház, V. szekrény, számozatlan. Csonka, a címlap hiányzik.

720.

Psalterium chorale secundum consuetudinem Sanctae Romanae Ecclesiae... — H. é. ny. n. 438 l. — Eger, Dobó-múzeum könyvtára, jelzet nélkül.

Csonka, a címlap hiányzik. — Poss.: V. Con: Szendrő: Ord. Minor. 1761 (a borítóba nyomtatva). További megjegyzések: Recompactum Anno 1761. etiam ego 1768 (előzéklapon).

721.

Psalterium Davidicum, ad usum Sacri Ordinis Cisterciensis, per hebdomadam dispositum . . . — Parisiis 1747, PP. J. Mariette. 440, CXIV l. — Eger, Dobó-múzeum könyvtára, 974.

722.

СТІКА, Johann: Sing-Übungen mit Bezielung auf der Kirchenstyl, für Sopran-Mezzosopran-Alt-Stimme, zum Gebrauche der öffentlichen Gesang-Schule an den teiner Haupt-Pfarr-Kirche. Geordnet von —, Chordirector u. Lehrer besagter Schule. H. 1. — Prag Berra. PNr. M: B: 413. a. 1 kötet: 36 l. — Eger, székesegyház, I. szekrény, jelzet nélkül.

Poss.: Fr. Zsaskovszky RChori in Erlau (címlap, borító).

723.

KAPNY Károly: A szép Generális Bassus Magyarázásának oskolai és hazai tanulmánya, és tudománya. Írja, és magyarázza —, Pensiós Pap S. K. 1858ik esztendőben Egerben. — Kézirat. 1 kötet: 99 l. — Eger, Főegyházmegyei Könyvtár, Ms 0035.

Csak szöveges ismertetés az ellenpontról, fűga-szerkesztésről, kottapéldák nélkül.

724.

TUMA, A.: 2- u. 3-stimmige Singübungen mit lateinischem Texte (u. beigefügter deutscher Übersetzung). Für Sopran u. Alt (oder Tenor u. Bass), zum Gebrauche bei dem Unterrichte angehender Kirchen Sänger. Hrsg. von —. — Wien Wessely — Büsing. H. 1. PNr. W. et B. 834. 13 l., H. 2. Wessely vormals H. F. Müllers Witwe, PNr. F. W. 948. — Eger, székesegyház, I. szekrény, jelzet nélkül.

Poss.: Zsaskovszky Fr. Egerben (mindkét füzetben).

A források rövidítései

(A művek tematikus jegyzékének rövidítéseit lásd a VIII. fejezet elején!)

DiarCongr	= Diarium Congregationis B. V. M. Elisabeth Visitantis. Élt.
DiarMin	= Liber Antiquitatum Conv. Agriensis Ordinis Min ab Anno 1687. I—VII. k. (Minoriták naplója). Élt.
DiarSod	= Diarium Archi-Sodalitatis Eucharistiae Sacramenti erectae 17. Marty 1764 in Episcopali Schola Agriensi. Sztl.
Ea	= Eskettek anyakönyve (Eger, székesegyházi plébánia).
Égl	= Érseki Gazdasági Levéltár.
Élt	= Érseki Levéltár.
Ha	= Halottak anyakönyve (Eger, székesegyházi plébánia).
HistFranc	= Historia Domus Conventus Agriensis (Ferencsek naplója). HmL.
HistJes	= Historia domus Agriensis Soc. Jesu ab anno Domini 1688. I—II. k. Élt.
HistMis	= Irgalmasok házinaplója. HmL.
HmL	= Heves megyei Levéltár.
ItK	= Irodalomtörténeti Közlemények
Ka	= Kereszteltek anyakönyve (Eger, székesegyházi plébánia).
Kjk	= Káptalani jegyzőkönyv.
Klt	= Káptalani Levéltár.
Mjk	= Megyei jegyzőkönyv.
OL	= Magyar Országos Levéltár.
OSzK	= Országos Széchényi Könyvtár.
Pleblt	= Egri Székesegyházi Plébánia Levéltára.
Reft	= Egri Református Gyülekezeti Levéltár.
Sztl	= Érseki Hittudományi Főiskola és Szeminárium Levéltára.
VEML	= Veszprém megyei Levéltár.
Vjk	= Városi jegyzőkönyv.

Irodalom

- BalassyFenesy = *Balassy Ferenc, Adatok az egri püspökség történetéhez (Fenesy György korában)*. Magyar Sion 3. (1865).
- BárdosGyőr = *Bárdos Kornél, Győr zenéje a 17—18. században*. Budapest 1980.
- BárdosKassa = *Bárdos Kornél, Adatok a kassai „városi trombitások” történetéhez*. Zenetudományi dolgozatok 1982.
- BárdosPécs = *Bárdos Kornél, Pécs zenéje a 18. században*. Budapest 1976
- BárdosSopron = *Bárdos Kornél, Sopron zenéje a 16—18. században*. Budapest 1984
- BárdosStruktúra = *Bárdos Kornél, Szabad királyi és mezővárosaink zeneéletének struktúrája*. Zenetudományi dolgozatok 1985.
- BárdosTata = *Bárdos Kornél, A tatai Esterházyak zenéje 1727—1846*. Budapest 1978.
- BárdosToronyzenészek = *Bárdos Kornél, Újabb szempontok a magyarországi toronyzenészek történetének kérdéséhez*. Zenetudományi dolgozatok 1983.
- BárdosVárosok = *Bárdos Kornél, Városi zeneélet a 16—17. században*. In: Magyarország zenetörténete 2. k. Kézirat kiadás alatt.
- BékefiPásztói = *Békefi Remig, A pásztói apátság története I—III. k.* Budapest 1898—1902.
- BihariTört I. = *Bihari József, Fejezetek az egri szerbek és görögök történetéből*. Egri Pedagógiai Főiskola Évkönyve II. Eger 1950.
- BihariTört II. = *Bihari József, Újabb adatok az egri szerbek és görögök történetéhez*. Uo. IV. 1958.
- BozsikEgri = *Bozsik Pál, Az egri papnevelés története a XVIII. században 1780-ig*. Budapest 1910.
- BreznayAngol = *Breznay Imre, Múlt és jelen. Az angolkisasszonyok egri házának története*. Eger 1935.
- BreznayEger = *Breznay Imre, Eger a 18. században I—II. k.* Eger 1933—1934.
- BreznayKaszinó = *Breznay Imre, Az egri Kaszinó százéves története 1833—1933*. Eger 1934.
- Brockhaus—RiemannLex = *Brockhaus—Riemann Zenei Lexikon (Magyar kiad. szerk. Boronkay Antal) I—III. k.* Budapest 1983—1985.
- BronyevszkijUtazás = *Bronyevszkij, Vladimir, Utazás Magyarországon (1810)*. Fordította Tardy Kallós Lajos. Budapest 1948.
- Déryné = *Déryné naplója*. Kiad. Bayer József I—III. k. Budapest 1900.
- FehérStephanovszky = *Fehér Gyula, Stephanovszky Sándor (1823—1907)*. Egri Egyházmegyei Közlöny 1907., 13. sz., júl. 1.
- FrankenburgEmlék = *Frankenburg Adolf, Emlékiratok I—III. k.* Pest 1868.
- GálosFaludi = *Gálos Rezső, Faludi Constantinusának kései előadásai*. ItK 1937/2.
- GorovéEger = *Gorové László, Eger városának története*. Eger 1876.
- GyárfásEger = *Gyárfás Gyözóné, Eger város zenei életének fejlődése*. Az Egri Tanárképző Főiskola Tudományos Közleményei IV. k. (1966).
- HevesMüemlék = *Heves megye műemlékei I—II. k.* Szerkesztette Dercsényi Dezső és Voit Pál. (Magyarország műemléki topográfiája VII—VIII. k.) Budapest 1969, 1972.

- HorváthCompendium = *Horváth Eusebius, Compendium Vitae Episcoporum Agriensium ex Authentico transcriptum 1804.* Kézirat. Esztergomi Főszékesegyházi Könyvtár: Antiqua Mss III. 65. Xeroxmásolata: Eger Főegyházmegei Könyvtár Arch. Secr. 51.
- KandraAdatok = *Kandra Kabos (szerk.), Adatok az egri egyházmegye történelméhez. I—IV. k.* Eger 1885—1907.
- KassubaGimn = *Kassuba Domonkos, Az egri gimnázium története.* In: A magyarországi Ciszterci Rend milleniumi Emlékkönyve. (Szerk. Békefi Remig.) Budapest 1896.
- KiliánSzinjátás = *Kilián István, A XVII—XVIII. századi iskolai színjátás Sárospatakon.* In: Hermann Ottó Múzeum évkönyve XII. (Szerk. Bodó Sándor, Szabadfalvi József.) Miskolc 1973.
- KovácsFlagelláns = *Kovács Béla, Flagelláns körmenetek az egri egyházmegyében a XVIII—XIX. században.* Archivum — A Heves megyei Levéltár közleményei 2. (Eger 1974.)
- LékaiTemplom = *Lékai Lajos, Templomunk kétszáz éves.* Különlenyomat a Ciszterci Rend egri Szent Bernát gimnáziumának 1942—43. évi Évkönyvéből. Eger 1943.
- MachatsekFrankenburg MajorVerseghy I. = *Machatsek Lucia, Frankenburg Adolf.* Sopron 1938.
= *Major Ervin, Újabb adatok Verseghy költői és zeneszerzői működéséhez.* ItK 1924.
- MajorVerseghy II. = *Major Ervin, Verseghy mint dal- és zeneszerző.* ItK 1925.
- MészárosEgri = *Mészáros István, Az egri gimnazisták indulója 1859-ben.* Új Ember 1984. nov. 11., 46. sz.
- NagyGimn = *Nagy Béni, Az egri főgimnázium története (1776—1914).* In: A Ciszterci Rend egri kath. főgimnáziumának értesítője. Eger 1914.
- NagyEger = *Nagy József, Eger története.* Budapest 1978.
- PetrikBibl = *Petrik Géza, Magyarország bibliographiája 1712—1860.* Budapest 1888.
- PuskásEgri = *Puskás Miklós, Egri írók és papok.* Eger 1980.
- PyrkerLeben = *Pyrker, Johann Ladislaus, Mein Leben.* (Hrg. Aladar Paul Czigler.) Wien 1966.
- RajeczkyTervezet = *Rajeczky Benjamin, Szentmihályi Mihály „Egyházi énekeskönyv”-ének (1797—98) hangjegyes tervezete.* Vigilia 1984. 3. sz. (március).
- SoósEger = *Soós Imre, Eger története 1526—1854.* In: Heves megye műemlékei II. k. Budapest 1972.
- SoósEgyetem = *Soós Imre, Az egri egyetem felállításának terve (1754—1777).* Az Egri Tanárképző Főiskola füzetei 431. Eger 1967.
- SugárBazilika = *Sugár István, Az egri bazilika.* Budapest 1981.
- SugárEgri = *Sugár István, Az egri püspökök története.* Budapest 1984.
- SugárKapu = *Sugár István, Eger városfalainak és kapuinak története.* Különlenyomat az Egri Múzeum 1968. (VI.) évkönyvéből. Eger 1969.
- SugárBarsiLeltár = *Sugár István—Barsi Hajna, Az egri főszékesegyház hangszertárának 1922. évi leltára.* Zenetudományi dolgozatok 1985.
- SzabóEger = *Szabó Ignác, Eger város múltjából.* Eger 1898.
- SzabóRef = *Szabó Lajos, Az egri református egyház története* Kézirat 1961. Egri Református Lelkészi Hivatal.
- SzabolcsiLex = *Szabolcsi Bence—Tóth Aladár, Zenei lexikon.* (Főszerk. Bartha Dénes.) Budapest 1965.
- SzigetiEger = *Szigeti Kilián, Régi magyar orgonák.* Eger. Budapest 1980.
- SzigetiSzeged = *Szigeti Kilián, Régi magyar orgonák.* Szeged. Budapest 1982.
- SzinnyeiÍrók = *Szinnyei József, Magyar írók élete és munkái I—XIV. k.* Budapest 1881—1914.
- SzkladányiLickl = *Szkladányi Péter, Lickl György, a pécsi székesegyház zeneszerzője és karnagya.* In: Baranyai Helytörténetírás. Pécs 1979.
- SzmrecsányiEger = *Szmrecsányi Miklós, Eger művészetéről.* Budapest 1937.

- SzmrecsányiIrgalmas = *Szmrecsányi Miklós, Az egri irgalmas-rendiek templomának é kórházának kétszázados évfordulója.* Egeri Népszerűség 1928. ápr. 8.
- SzmrecsányiKorona = *Szmrecsányi Miklós, A királyi család és a Szent Korona egri menedékhely 1809-ben.* Budapesti Szemle 1930.
- SzmrecsányiZene = *Szmrecsányi Miklós, Esterházy rendelete az egyházi zenéről.* Egeri Egyházmegyei Közlöny 1928. márc. 15.
- SzomjasHajnal = *Szomjas-Schiffert György, Hajnal vagyon szép piros.* Budapest 1972.
- TürkEger = *Türk Frigyes összegyűjtött munkái.* Eger 1912.
- UdvardyLiceum = *Udvardy László, Az egri érseki jogliceum története 1740—1896.* Eger 1898.
- WellnerEger = *Wellner István, Eger.* Budapest 1981.
- WindLilienfeld = *Wind, P. Laurentius Walter, Das Sängerknabeninstitut zu Lilienfeld.* Diplomatarbeit. Handschrift. Lilienfeld 1978.

Zusammenfassung

Musikleben in Eger (Erlau) von 1687 bis 1887

Nach 91 Jahren Türkenherrschaft beginnt im Jahre 1687 das Musikleben der Stadt von neuem, welches wir bis zum Tode des bedeutenden Komponisten und Dirigenten Ferenc Zsaskovszky überblicken.

In diesen 200 Jahren sind Kathedrale und Gymnasium die zwei wichtigsten Zentren des Musiklebens.

Das aus Kassa (Kaschau) heimgekehrte Kapitel organisiert das Musikleben der Kathedrale wieder nach den Statuten des Mittelalters: es sorgt für die volle Bezahlung von Chor und Orchester, die bei Psalmgebet und Meßfeier mitwirken. Das Wienerische Diarium berichtet in der ersten Hälfte des 18. Jahrhunderts über musikalische Feste. Es erachtet die Musik des Ensembles in der Kathedrale und ebenso im Bischofspalais als wertvoll, auch schon zu Zeiten des Bischofs Gábor Graf Erdödy, der die Kathedrale im Barockstil neu errichten läßt. Um die Jahrhundertmitte ruft Bischof Ferenc Graf Barkóczy die Hochschule für Theologie und Rechtswissenschaften ins Leben. Das Orchester der Kathedrale führt — unter Mitwirkung von Kastraten — im neuerbauten bischöflichen Palais Opern auf und musiziert auch in der Sommerresidenz des Bischofs, im prächtigen barocken Fuorcontrasti. In der zweiten Hälfte des Jahrhunderts läßt der aufgeklärte Bischof Károly Graf Eszterházy — Erbauer des Schlosses der Familie in Pápa — in Eger das Palais des Lyzeums, das ursprünglich als Universität bestimmt war, errichten. Er achtete auf das Gleichgewicht zwischen dem Gregorianischen Choral und der mehrstimmigen (polyphonen) Orchestermusik in der Kathedrale und sorgte für die Ausgabe des alten Traditionen beruhenden Szentmihályi-Gesangbuches, das in der Geschichte des ungarischen Kirchenliedes eine bedeutende Rolle spielt.

Seit Anfang des 19. Jahrhunderts leitet der aus Österreich stammende vorzügliche Dirigent und Komponist Anton Wilt das Orchester der nun schon erzbischöflichen Kathedrale und verschafft dem Ensemble im Musikleben der Stadt — in Konzerten wie auch in der Unterhaltungsmusik — eine beachtenswerte Stellung. Eine der fruchtbarsten Perioden des Orchesters beginnt 1827, als der Patriarch-Erzbischof von Venedig, László János Pyrker, Erzbischof von Eger wird. Außer einer Lehrerbildungsanstalt ruft eine Musikschule mit einem Sängerknabeninstitut ins Leben, wie er ähnliche auch im Zisterzienserstift Lilienfeld und an der Kathedrale von Venedig gegründet hatte. 1837 wird die von ihm im klassischen Stil erbaute neue Kathedrale eingeweiht. Er selbst war ausübender Musiker und Dichter, in seinem Palais war Kammermusik ganz alltäglich. Seine wertvollen Instrumente, von welchen einige bei der Weltausstellung 1873 in Wien ausgestellt waren, blieben bis 1950 im Besitz des Domkapitels und gelten heute als verschollen. Seine aus Venedig mitgebrachte wertvolle Bildersammlung hat er an seinem Lebensende dem Ungarischen Nationalmuseum geschenkt.

1845 ernennt Erzbischof Pyrker Ferenc Zsaskovszky zum Dirigenten, der wie seine drei Brüder in Prag Musik studiert hatte. Darauf läßt sich zurückführen, daß von diesem Zeitpunkt an im Ensemble der Kathedrale auffallend viele Musiker tschechischer Abstammung mitwirkten. Sein jüngerer Bruder, Endre, spielte als Jurastudent in Eger regelmäßig an den Kammermusikabenden des Erzbischofs Pyrker. Vom Jahre 1849 bis zu seinem Tode, 1882, war Endre Organist der Kathedrale und nach ihm erhielt Károly, der Sohn von Ferenc, diese Stelle. Nach dem Tode des Erzbischofs Pyrker (1847) wird das Sängerknabeninstitut durch Entscheid des Kapitels aufgelöst. Nun singen Frauen die Sopran- und Altstimmen — unter ihnen auch die Frau und Geschwister von Ferenc Zsaskovszky. Im Jahre 1864 ruft Ferenc Zsaskovszky jedoch auf Einfluß der Cäcilianischen Bewegung das Sängerknabeninstitut erneut ins Leben. Er sorgt mit eigenen Vorschriften für Disziplin in Chor und Orchester, für ihren materiellen Unterhalt und ihre Tätigkeit. Sein Bruder Endre und er führen eigene Kompositionen und hauptsächlich Werke von zeitgenössischen Komponisten in der Kathedrale und in Konzerten auf. Sie veröffentlichen

auch eine neue Kirchenlieder-Sammlung, welche die Gesangstradition des 16—17. Jahrhunderts schon außer acht läßt.

Die Jesuiten gründen 1688 ihr 6-Klassen-Gymnasium. Ihr Orchester ist schon früher tätig als jenes der Kathedrale. Erzbischof György Széchényi läßt ihnen sein Einkommen aus der Abtei Savnik für die Erhaltung der Schule und Kirche zukommen. Es wird für die Versorgung und Bezahlung von zehn Musikern gesorgt, deren Ensemble durch Gymnasialschüler ergänzt wird. An höheren Festen sind ihnen auch die Musiker des Kapitels behilflich. Ihr Chor und Orchester musizierte regelmäßig an Sonn- und Feiertagen und wirkte mit beim Vortrag musikalischer Schuldramen. Ihre Annalen geben die Beschreibung vieler bunter musikalischer Feste.

Nach Auflösung des Jesuitenordens 1773 übernahmen die Zisterzienser in den Jahren 1776—1787 und 1802—1948 den Unterricht im Gymnasium und die Pastoralarbeit in der von den Jesuiten erbauten Kirche des hl. Franz von Borgia. Das von den Jesuiten geerbte Orchester wirkte sowohl bei ihnen, als auch in anderen Kirchen oft mit. In ihrem Ordenshaus wurde auch regelmäßig Kammermusik gepflegt. Um die Mitte des 19. Jahrhunderts leiten die Komponisten Ferenc Zsaskovszky und Ignác Szabó ein Orchester und einen Chor im Stil der damaligen Zeit, sie unterrichten Gesang und Instrumentalmusik an der Schule mit Hilfe der Kapitemusiker.

In der 1828 eröffneten Lehrerbildungsanstalt und in der seit 1874 tätigen Lehrerinnenbildungsanstalt werden in drei Jahrgängen regelmäßig Gesang und Musik unterrichtet, auch die Programme des Chores sind bekannt. Die Seminaristen des Priesterseminars sangen im 18—19. Jahrhundert in der Kathedrale gregorianische Choräle, ihr eigener Chor und eigenes Orchester nahmen regelmäßig an Festen und bei den Schuldramen teil. Im 18. Jahrhundert war der spätere Dichter Ferenc Verseghy Mitglied ihres Ensembles, und 1844 verbrachte auch der große ungarische Dichter Sándor Petöfi angenehme Stunden in ihrem Kreis. Das Ensemble der juristischen Hochschule bildete — wie seine Programme beweisen — unter der Mitwirkung der Kapitemusiker in der zweiten Hälfte des 18. Jahrhunderts einen interessanten Farbkleck im Musikleben der Stadt. Für ihre Liebe zur Kammermusik waren nach dem Zeugnis ihrer Annalen hauptsächlich die Minoritenmönche bekannt. In familiärer Atmosphäre wurde an fast allen Abenden der Feste im 18—19. Jahrhundert Musik betrieben, wobei die Mönche und ihre Gäste gemeinsam musizierten.

In der Unterhaltungsmusik der Bürger sind es die Musiker des Kapitels, die an den repräsentativen Bällen des Casinos auftreten, bei anderen Anlässen spielen selbständige Gruppen von Musikern, die schon in den Jahren nach 1750 in ihrer Mehrheit Ungarn waren. An den Festen der Bürger wirkte außer den uniformierten Musikern der ungarischen und deutschen Bürger auch die Musikkapelle der in der Stadt stationierten Regimenter mit. Mitglieder dieser Musikkapelle verstärken nicht bloß bei größeren Festen das Orchester der Kathedrale, sie vertauschen oft auch ihre Stellung als Kapellmeister oder Musiker mit einer solchen in der Kathedrale. Die Musiker der Kathedrale und die Militärmusikanten wirken im 19. Jahrhundert an den Theatervorstellungen mit. Zu dieser Zeit existiert in Eger zwar noch kein eigenes Theatergebäude, doch geben Wanderbühnen ständig Gastspiele in der Stadt. Es wird eingehend über das Repertoire ihrer musikalischen Theaterstücke berichtet. Im Kapitel VI werden aufgrund von zeitgenössischen Texten die Feste der Stadt vor Augen geführt, in welchen im 19. Jahrhundert auch die Programme niveauvoller Konzerte zu finden sind. In diesen Konzerten wurden zeitgenössische volkstümliche Werke der europäischen Musik oft in der Interpretation auch im Ausland anerkannter Künstler gespielt. Diese Feste bildeten zugleich die Anlässe für den Auftritt des in den Jahren 1860 gegründeten und durch die Familie Zsaskovszky landesweit bekannten Gesangsvereins von Eger.

Die chronologische Zusammenstellung über Komponisten und Musiker in Eger vervollständigt die Arbeit.

Das reichhaltige Material von Veronika Vavrincez zusammengestellten thematischen Verzeichnisses der erhalten gebliebenen etwa 700 Noten findet sich im Kapitel VIII.

Név- és tárgymutató

(Az egri muzsikuskok nevét dőlt betűvel jelöljük)

- Abt, Franz 119, 155, 201
Achleitner, Rudolf 105
Ackermann, — 254
Adács 37
ágostonosok 177
Aiblinger, Joh. Kasper 166, 265—266
alapítványi pénztár 62
Albrecht főherceg 156
Albrechtsberger, Joh. Georg 54, 63
Aldorf, Josef 102
Allegri, Gregorio 266
Almásy Gedeon 228, 230
Alsóelefánt 103, 246
Alsókubin 78, 85, 100, 111
Ambró Ignác Romuald 170—172, 253
Ambrovszky Mihály 21
Andornak 175, 233
P. András 116, 253
Andrási János 262
André, Joh. Anton 266
Anerio, Felice 266
Anfossi, Pasquale 63
angolkisasszonyok 55, 88—90, 95, 150, 153, 156—
159, 173, 526
Angster József 154
Angyal Mátvás 257
Angyalosi Antal 257
Szent Anna-templom 248
anonim művek 75—76, 505—507, 509—522
Ányos Pál 160
Apátfalva lásd Belpátfalva
Appel János 192, 249
Appel-gyalogezred lásd Wasa-ezred
Arad 58, 106—107, 193
Arany Ferenc 258
Arany Gyula 261
„Arany szőlő” vendéglő 247
Arnold György 63
Ároktő 176
Árvay József 49, 126, 150, 174
Assmayer, Ignaz 267
Astleitner Mátvás 25—26, 34, 253
asztali zene 15, 17, 116, 120, 122, 124, 137,
143—144, 171, 173, 204—206, 209—210,
212—213, 216—217, 220, 237
Augsburg 108
Augusz Antal báró 156
Aurisichio, — 63

Baillot, Francois de Sales 54
Bajusz László 18, 251
Bajzáth György 268
Bajzáth Lajos 260
Baksy Pál 260
Balajti Mátvás 123, 173
Balassy Ferenc 10, 527
Balázs György 18, 251
Balázs István 18, 251
Balázs József 259
Balla Mari és Károly 197
Ballon József 160
Balog János 259
Balog József 258
Balog Mihály 258
Balogh György 260
Balogh János 258
Balogh László 259
Balogh Mihály 261
Balogh Péter 260
Balpataky László 260
Bánóczy József 142, 255
Banzet József 20, 253
Barabás Miklós 192, 232
Bárány János 15—16, 251
Baranyovszky Pál 170—171, 253
Barbieri, Girolamo 268
Bárdos Kornél 7, 11, 13, 19, 23, 25, 47, 106, 137,
179, 526
Barkóczy Ferenc gr. 16—25, 82, 114, 122—123,
134—137, 159—161, 170, 180, 182, 187, 191,
206, 208, 210—211, 529
Barna Mihály 18, 251
Barsi Hajna 100, 527
Barta József 255

- Bartakovics Béla 88—92, 100, 103, 111, 113,
146, 150, 156—157, 174, 177, 180—181, 192,
236—237, 239, 245—246
- Bártfa 7
- Bartha Dénes 527
- Barthakovics (Bartholovics) Pál* 18, 20, 251
- Bartik János* 18, 251
- Bartmann József* 77, 81, 86, 257
- Bartók Mátyás József* 255
- Basili, Francesco 268
- Batka, Joh. Nep. 269
- Batthyány Lajos gr. 209
- Bauer (Pauer) Amália* 225, 256
- Bauer János* 60, 61, 257
- Bauer József* 55—57, 59—61, 80—81, 83, 89, 91,
256
- Baumgartner János 192
- Bayer József 526
- Beck Borbála 51
- Becker, Joh. Tobias 269
- Bécs 14, 22, 47, 50—51, 58, 80, 94, 98, 105, 107,
125, 129, 136, 165, 171, 205, 227, 229, 234, 238,
244, 249
- bécsi világiállitás 99—100
- Beethoven, Ludwig van 63, 147, 167, 192, 199,
201, 221, 242, 245
- Beitler Metód 140
- Bek József* 91
- Békéfi Remig 128, 138—139, 143, 526—527
- Bekeney Antal* 20—21, 120, 252
- Bél Mátyás 15
- Bélapátfalva 15, 136, 150—160, 168
- Beleznay Antal 110, 168
- Belgrád 15
- Bella, Jan Levoslav 269
- Bellini, Vincenzo 229, 268
- Bémer László 83
- Bencze Mihály* 18, 251
- Benczur József cs. kir. 34. sorszálogozrede 192,
229, 232
- Benevilla, — 63
- Benisch 105
- Benőfy Samu 234
- Berecz Miklós 37
- Berényi Sándor 37
- Berényi Zsigmond 206
- Berghoffer András 150
- Berkes András* 262
- Berki Andor* 261
- Berkó Aladár* 240
- Bernett Ferenc 232
- Bernhardt, Johann 105
- Bernhart, Anton 270
- Besztercebánya 89, 91, 93, 108, 150
- Bibl, Andreas 270
- Bielsiczky János* 85, 257
- Bigus György* 18, 252
- Bihari János 183
- Bihari József 177, 527
- Binder, Karl 107
- Biró József* 126, 254
- Blaha, Franz 105
- Blahag, Joseph 63, 271—272
- Bleszner Károly 115
- Blumensath Mátyás* 25—26, 29, 34, 121—122,
170, 253
- Bocsi István* 18, 252
- Boconád 36
- Bodenloss Eduard* 259
- Bodio, Gio. Battista 100
- Bodó Sándor 528
- Bogács Lajos* 164, 256
- Bogáthi Pál* 171, 253
- Bogdán Bertalan* 262
- Bogdán Ignác* 262
- Bogisich Mihály 155
- Bognár György Imre* 254
- Bognár Ignác 197—198
- Bognár Tádé* 116, 254
- Bogyó Dezső* 260
- Bohlen, Hubert 272
- Bohus János* 171—172, 253
- Bojkor Béla 166
- Bojtos József* 254
- Bojtoss Pál* 18, 252
- Bolyky* — szoprán 259
- Boog, — 63
- Borgia Szent Ferenc-templom 128, 134, 136,
138—139, 140
- Borhi Sándor* 257
- Boronkay Antal 526
- Boros Pál* 166
- Borovics Mihály* 18, 252
- Borsiczky Vencel Károly* 34, 42, 46, 49, 255
- Borsos István* 262
- Borsos Péter* 262
- Bozóky Mihály 37—38, 112
- Bozsik Imre* 260
- Bozsik Pál 159, 170, 526
- Böck János* 78, 87—89, 91—92, 101, 108, 240, 256
- Böhm Gusztáv 197
- Böhm József 101
- Brandt Fülöp 193
- Brassó 7
- Braun Keresztély* 61, 78, 82, 89, 91—94, 101, 103,
106—107, 111, 182—183, 257
- Breiner Jakab 178
- Breznay Imre 19, 120, 156, 179—181, 183, 186,
188, 193, 526
- Brezovay József 233

Brickner Károly József 171, 253
Brixi, František 63
Brockhaus—Riemann Zenei Lexikon 35, 106, 168, 526
Bronyevszkij, Vladimir 185, 526
Brosig, Moritz 272—273
Brózek József 170—171, 253
Bröer, Ernst 110, 273—274
Brunszwik Teréz 244
Brühl Antal 59—61, 77, 88, 257
Brünn 107, 193
Bubics János 348
búcsúztató (halotti) 31—32
Buda 30, 49, 54, 106, 160
Bukó — szoprán 259
Bukovics József 95—96, 259
Bunkó Alajos 189—190, 257
Bunkó Antal 258
Bunkó „barna Hangász Kar”-a 183, 237
Bunkó Ferenc 258
Bunkó Mihály 258
Burai Mór 262
Burai Sándor 262
Burgfeld Ferenc 174
Burghardt, — 63
Buttler János gr. 114, 203
Buzás László 260
Bühler, Franz 63, 274—277

Capocci, Gaetano 277
Caraffa tábornok 128
Carl, Ant. 63
Carlone, Giov. Battista 14, 125—128, 175
Cartellieri, C. Antonio 63, 277
Casagrande, Marco 229
Cavalcabo, Julio 84
Cecília-mozgalom 108, 110, 155
céhek zenészei 16, 18, 186, 207—208
Červený, F. V. 100
Cherubini, Luigi 50, 64, 90, 238, 278—279
Chevauxlegers-ezred 49
Chladek József 110
Chlumetzky, — 64
Chmel-zongoragyár 152
Chochola János (Ferenc) 103, 107, 145, 261
Chopin, Friederik 166
Chrudin 107
Chrudina Ferenc 93, 259
cigányzene 82, 182, 184, 187—190
Cimarosa, Domenico 64, 279
ciszterciek 9, 43, 52, 84, 114—115, 120—121, 123—124, 128—129, 139—149, 159, 165, 174, 217, 220, 225, 233—234, 239, 248—250, 523, 527, 529—530

Clement, Franz 221, 279
Correggio, Antonio de 235
Cupérth Tamás 170—171, 253
Czejka Ágoston 95—96, 259
Czelestin, — 194
Czerbesz Rudolf 259
Czerny, Karl 279—280
Czibulka Alajos 64
Czigler, Aladar Paul 527
Cziráky Antal gr. 226
Czorn Mihály 42, 46, 255

Cságh Tamás 35, 251
Csáky Miklós 206—207
Csámpai Antal 261
Csapek Vencel 45
Császár — szoprán 259
Csegesi János 18, 252
Cseh Béla 31—32, 34, 139, 141, 254
Csejtei Ernő 116, 254
Csepány László 162
Csermák Jakab 25, 170, 253
Cserni József 101, 258
Csiki—Zsámbár-énekeskönyv 31, 37, 39, 112
Csóka Ádám 255
Csóka András 258
Csóka József 259
Csokonai (Csokonay) Vitéz Mihály 148
Csonka József 258
Csonka Kálmán 262
Csorás Mátyás 18, 252
Csorja József 261
Csőrgő János 225
Csötörtök Arnold 262
Csötörtökhely 124
Csutorás Mátyás 257

dalegylet (dalkör) lásd Egri Dalkör
Dánielik János 95—96, 101, 248—249
Danilovicz Pál 200
Debrecen 14, 195, 237
Dedes István 258
Deigendes, Karl 148
Dembinszky tábornok 236
Demeter János 204
Demián (Demján) János 59, 256
Denz Eliza 229, 257
Dercsényi Dezső 526
Dersőfy Mihály 128
Derüsky József 18, 252
Déryné 194, 197, 526
Dettelbach, Gaudenz (?) 64
Deutsch-Leibau 105

- Deutsch, Otto Erich 52
 Dezsányi János 261
 Diabelli, Anton 64, 74, 281—288
 Diczél Ferenc 259
 Dienes István 184—185
 Dittersdorf, Karl Ditters von 64
 Dobersberger, Roland 84
 Dobó István Gimnázium 143
 Dobránszky Péter 248
 Dobrova Ferenc 93, 101—102, 104, 258
 Doby Vince 259
 Doma István 254
 Dombrády László 89, 91—92, 101, 107, 258
 Domby Antal 258
 Domby Mátyás 260
 Domokos Mária 183
 Dömötör Ignác 260
 Szent Donát-szobor 17, 31
 Donizetti, Gaetano 47, 288
 Donner Jeanette 198
 Doppler Károly 198, 238
 Doszler Károly 142, 255
 Drechsler, Jos. 64, 196
 Dréta Antal 142
 Drevenyák Ferenc 61
 Dreyer, Johann 64, 289—290
 Drezda 94
 Drisnyei László 260
 Drobisch, Carl Ludwig 290—292
 Dudás János 18, 252
 Dvorak, Antonin 292
 Dvornikay János 254
- Eberle Eustachius 29
 Eged hegy 17
 Egerszalók 17, 77, 219
 Egressy Béni 165, 198
 Egri Dalkör (dalegylet) 9, 117, 124, 149, 183, 199—202, 245—246, 248—250
 P. Egyed 116, 254
 Egyöd Pesta 18, 252
 egyetem lásd liceum
 Ehrsfeld, K. 169
 éjjeliőr 179—180, 188
 elemi iskola 10, 22, 32, 44, 88, 95, 97, 105, 149, 152, 154—158, 177, 216—218
 Ellenbogen Adolf 199
 énekiskola 9, 53—57, 80, 83, 94—99, 106, 144, 156, 158, 165, 167, 173, 228—229, 231—232, 234, 529
 Engelhaber, Ignaz 105
 Englemayer Samuel 207
 Entwurf 144
 Erdélyi János 49, 255
- Erdélyi Marietta 195, 262
 Erdődy Gábor gr. 14—16, 21, 24, 114, 124, 127, 130, 132—134, 179, 191, 204—206, 529
 Erdődy József gr. 204
 Erdődy László Ádám gr. 135
 Erkel Ferenc 148, 197—198, 202
 Erőss Tamás 18, 252
 érseki finevelde lásd Foglár-intézet
 Est, L. B. 293
 d'Este, Ferdinand Carl fhg.-huszárezred 192, 220
 Esterházy család 7, 23, 47, 137, 526
 Esterházy Ferenc gr. 121
 hg. Esterházy 32. gyalogezred 191, 223
 Esterreicher Károly 255
 Esztergom 22, 38, 58, 101, 128, 137, 227
 Eszterházy Károly gr. 7, 22—41, 43, 49, 52, 57, 77, 111, 116, 118—119, 121, 123, 131, 137—138, 141, 149, 160—163, 167, 170—171, 173—174, 187—188, 191, 211—214, 528—529
 Eszterházy László gr. 222
 Etey Mihály 25—26, 122, 253
 Ett, Gaspar 293
 evangélikusok 23
 Eybler, Jos. 64, 233, 293—297
- Fajth József 34, 42, 46, 254
 Fajthy Ferenc 255
 Fajthy Gábor 254
 Falentin János 18, 20, 252
 Faludi Ferenc 135, 527
 Farkas András 20—21, 253
 Farkas Antal 258
 Farkas Bernát 261
 Farkas János 255
 Farkas János 258
 Farkas János 179, 262
 Farkas József 197
 Farkas József 261
 Farkas Mátyás 254
 Fehér Béla 260
 Fehér Gyula 97, 526
 Fehér—Ujfalussy-társulat 198—199
 Fekete János 88
 Fekete Károly 246, 261
 Fekete Mihály 255
 Fekter Ferenc 105
 Fellegi Viktor 244
 Felner Jakab 173
 Felnémet 16—17, 31
 Felsőtárkány 15, 17, 232
 Fenesy György 10—11, 134, 179, 203, 526
 Ferdinánd-huszárezred (gyöngyösi) zenekara 60, 227—228
 I. Ferenc császár 212

- Ferenc* énekes 20, 123, 253
 ferencesek 10—11, 31, 91, 114—116, 121,
 132—133, 139, 187, 239, 523
Ferenc József király 237
Ferenczi György 13, 251
Festetics Leó 110
Fidler — 254
Filkom Ignác 42, 255
Fischback Ferenc 107
Fischer György 101—102, 107
Fischer István báró 45—51, 54—55, 64, 126, 163,
 173, 193, 217—222
Fischer József György 259
Fischer Lőrinc 178
Fitzner Antal 42, 255
 flagelláns körmenet 23, 118, 131—132, 527
 Focht Károly 57
 Foerster, Joseph 297—298
 Foglár György 129, 170
 Foglár-intézet 54—55, 57, 80, 83, 85, 93—99,
 144, 149—151, 155—156, 165, 167, 173, 194,
 228—229, 231—232, 234
 Foglár-kollégium 55, 123, 170—174, 207, 217
 fonográf 169
Forgách Jakab Ignác 116, 254
 Forrai Katalin 32
 Fourcontrasti-kastély 17, 21, 23, 209—210, 529
Földy István 259
Förster Károly 88, 91, 101, 105, 257
Franger — hegedűs 227, 257
 Frankenburg Adolf 53, 183, 526—527
Frecsal Ferenc 262
 Frimm Károly 183
Frosy Illés 18, 252
 Fuchs, Joh. Nep. 107, 298
 Fuchs Xav. Ferenc 40—46, 66, 120, 163, 215—217
 Fusz János 50, 65, 298
 Führer, Robert 299—339
 Füleki János 181
 Fülöp Orbán 115
 fürdőház megnyitása 232
 Füzesabony 77
- Gaál* — szoprán 259
P. Gábor 117, 123
 Gáabrielli Tamás 65, 339
Gajdosi Imre 257
Gajzágó Boldizsár 166
 Gálos Rezső 135, 527
Galus Vencel 89, 258
 Galván Károly 191
 Ganster, — 65
- Gárdonyi János* 20, 251
 Gassmann, Florian 65
Gazda Adalbert (Béla) 116, 253
 Gänsbacher, Joh. Bapt. 340—341
 Gänserndorf 105
Geiger Mátyás 251
 Geisler, Benedict 30, 45, 66
 Báró Geppert Meinrad-lombardiai sorgyalozez-
 red 191, 223, 225
 Gerárd Miklós 204
 Gerl, Josef 122, 173
Getberger Antal 18, 20, 252
 gimnázium 10, 95, 97—98, 128—149, 153—155,
 170, 174, 204, 211, 213, 250, 527, 529—530
Girth Sándor 20—21, 24—25, 115, 123, 160, 253
 Giuseppe Padre 66
 Gleichentheil, — 66
 Gleisner, — 66
 Gluck, Christoph Willibald 165, 341
 Gmitter Alfonz 124
 Goath Román 137, 211
 Goldmann Károly 166
 Gólya vendéglő 248
 Gombos Imre 278
 Goth Román 211
 Gounod, Charles François 147—148, 165, 167
 Gorové László 13, 527
Gosztonyi Alajos 162, 254
 Gotthard, J. P. 342
 Görgey Artúr 236
 görögkeleti egyház és iskola 177, 526
 Grasser Eduard 105
 Graus, — 30, 45
Grausz Ferenc 18, 20—21, 252
 Grác 89, 156
Grämentik Pál 262
 gregorián ének 23—29, 43, 46, 80, 105—106, 111,
 117, 119, 143, 150—152, 159, 163, 227,
 522—523, 529—530
 Gregus Ágost 247
 Greskovits Ignác 62
 Grieger Ferenc 37
Grossmann Péter 260
Gruber Károly 258
Grusinszky Mihály 257
 Guarnerius, Petrus 100
 Gubovits György 31
 Guglielmi, Pietro Alessandro 343
 Gulovics János 185
 Gupcsó Ágnes 196
Guth Mihály 20, 25, 253
 Gutsch Adolf 194
 Gyrovetz, Adalbert 66

Gyalogai Ignác 38
Gyárfás Gyözöné 48—49, 80, 100, 201, 221, 249,
526
Gyöngyös 60—61, 78, 116, 174, 182—183,
192—194, 204, 211, 215, 227—228, 237
Győr 7, 13, 25, 87, 93, 95—96, 129, 526
Györy Lőrinc bandája 228, 257
Györgyeni Ignác 248—249
Gyulai Pál 247

Haanh Vilmos 260
Haasz (Hász) Ferenc 25—26, 170, 253
Haasz Tóbiás 171, 253
Hadfaludi Pál 162, 254
Hagymási Márton 162
Hahn, Bernard 343—344
Hajda 105
Hajek Ferenc 170—173, 253
Hajek Ignác 192, 259
Halnayné Emma 195, 262
Hám Benedek 260
Han Ferenc 167
Hanák István 162
Händel, Georg Friedrich 50, 67
Handler György 132—133
Hang Jakab 192, 259
hangszerleltár 30, 43, 62, 84—85, 100, 140
hangverseny 9, 50, 148, 155, 158, 165—167, 169,
171, 176, 193, 199—201, 219—221, 227, 229,
234, 238—247, 249
Hann (Hahn), Georg 30, 45, 66
Hanusch Adalbert 102
Hardegg-ezred 237
Harrabay János 142, 255
Harsányi József 259
Hartinovics — szoprán 259
Hartmann György 45
Haslinger, Tobias 221, 343
Hasse, Adolf 66
Hatvan 183, 204, 211
Hausmann Vencel 110
Hauptmann Ferenc 49, 256
Hauptmann, Lorenz 343—344
Hávor János 204, 251
Haydn, Joseph 40, 44, 66, 83, 108, 113, 221,
233—234, 237, 264, 344—346
Haydn, Michael 44, 50, 66—67, 83, 108, 264,
347—349
Haynald Lajos 246
házimuzsika lásd kamarazene
Heckel, Anton 84
Hegedüs Zsigmond 349
Hegyí József 138, 140
Heiligenkreuz 142

Heli Miksa 45
Hencker, Johann 125
Herdí Ferenc Ferdinánd 158, 258
Hering János 162, 254
Herner Ferenc 184
Herold, Ferdinand 166
Herzogsdorf 78
Hetényi Laura 198
Hetényi-társulat 197—198
Hetzendorf 53
Hevenesi Gábor 132
Heydenreich József 25—26, 44—45, 67, 254
Hild József 57
Himmel, — 67
Hineisz József 260
Hiray Ágoston 25—26, 29, 34, 42, 46, 254
Hirsch Hugó 103, 107, 145, 192—193, 261
Hirsch Zsófia 196
Hizly József 234
Hoboken, Anthony van 264
Hodina, Anton 105
Hoffmann, Jos. 67, 166
Hoffmann, Leo 67
Hofgastein 83
Hofstetter András 25, 170, 253
Hollósy Kornélia 90, 238, 258
Holzbauer, Ignaz Jakob (?) 68
Holzinger, — 68
Horak, Wenzel Emanuel 109, 166, 349—354
Horánszky István 260
Hordacsek János 261
Horvát Ignác 262
Horváth András 252
Horváth Arnold 195, 262
Horváth Eusebius 13, 208, 527
Horváth Ferenc 18, 252
Horváth István 18, 252
Horváth Jozseff 18, 252
Horváth József 256
Horváth József 259
Horváth Mihály 119
Horzalka, Jöhan 84, 355
Hotta Julianna 32
Hoven, Jean 355
Högg, Carl 355
Hölzel, Gustav 356
Hölzl Szeráf Ferenc 101, 356—359
Höpler, — 68
Hodina, František Peregrin 45, 359
Hřmaly, Adalbert 359
Huber, — 68
Huber Károly 146, 148, 166
Hummel, Johann Nep. 68, 227, 233, 360
Husinec 162
Huszár János 181, 258

- Huszka Antal 102
Huszka Endre 168
Husztai József 255
Hvell János 49, 256
- Ignác* énekes 20, 123, 252
Illés Alajos 259
Illés Amadé 260
Illés György 258
Illés Lajos 262
Szent Imre-konviktus 170
Imrey Pál 162
Ipolyi Arnold 108
irgalmasok 10, 124—126, 509—522, 528
irgalmas nővérek 178, 201, 248
iskoladráma lásd színészet
ispotály 34, 85, 248
Ivancsó Alajos 260
Iványi András 20
Iványi Mária 195, 262
izraelita egyház és iskola 177—178
- Jablonszky* — szoprán 259
Jägendorf 99, 154
Jankovits család 34, 254
Szent János-templom 10, 13
Jansa, Leopold 68, 227, 360
Janssens, Jean François Joseph 361
Jaromirsky, Franz 105
Jászberény 110, 168, 211
jászberényi barna hangászok 232
Jászó 11, 49, 91
Jedermann, Rudolf 105
jezsuiták 9—11, 31, 45, 114, 117, 123, 128—141
147, 159, 191, 203, 205, 207, 529
jogliceum lásd liceum
Jókai Mór 239
Jolsva 108
Jomelli, Niccolo 68
Jónás Antal 258
Jónás György 258
József énekes 20, 123, 253
Szent József-templom 10, 124—125
II. József császár és király 23, 32—33, 114, 116,
119, 127, 139—141, 162, 173—174, 177, 191,
205
Juhász Ágoston 256
Juhász Norbert 146—147, 242
Juhász Pál 18, 252
Jungmann, Jaroslav 107
Just, — 68
Jusztich Engelbert 192
Jüntel (Jüstel), Gottfried 49, 256
- Kabay* — szoprán 259
Kachmis Mátyás 18, 252
Kacsik (Katsik, Kacsek) Tamás 25—26, 29, 34,
170, 253
Kádár László 7
Kádas Ferenc 255
Kadlecsek, — 68
Kain, Adolf 361
Kainzner, Ig. W. 361
Kájoni-énekeskönyv lásd Csiki
Kaknics Antal 255
Kaliczky Imre 162, 254
Kálmán János 212
Kálmánczelli (helyi) Miklós 260
Kalmár Mátyás 18, 252
Kalocsa 38, 102, 132
kálvária 127
kamarazene 53, 80, 117, 121—124, 140, 143, 149,
229—230, 249
Kammerlander, Karl 108, 362
Kanczler László 162
Kandra Kabos 11, 13, 114, 527
kántálás, koedálás 12—13, 31—32
Kapel János 260
Kapny Károly 509, 524
Kapossy György 112
Káposztássy István 260
káptalan 9—111, 159—160, 163, 175—176,
180—182, 204—207, 209—220, 222, 224—225,
234, 236
káptalani zenészek lásd székesegyházi zenekar
Karch Pál 191
Karlsbad 77
Károly Ambrus 217
Károly Sándor-sorgyalogezred lásd Weimar-
ezred
Karvai István 258
Kassa 10—12, 28, 30, 46, 78, 87, 102, 159, 179,
193, 195—196, 526
Kassuba Domonkos 10, 132—135, 146, 527
kaszinó 82, 106, 176—177, 183, 192, 197, 201, 220,
225, 227, 229, 233—234, 239—240, 242, 245,
247—248, 526, 530
kasztrált énekes 17, 20—21, 123, 136, 253
Katinszky Gyula 108, 155—156, 158, 246, 261
katonazenészek 9, 11, 45, 49, 60, 78, 93, 102, 105,
107, 117, 121—122, 134, 155, 183, 190—193,
204, 208—209, 212, 215, 224, 227—228, 232,
236, 245, 247, 249, 530
Kauczky Antal 59—60, 77, 257
Kautzner, W. A. 363
Kecz Jakab 253
Keller Antal 105, 107, 192, 246, 261
Kempter, Friedrich 363

- Kempter, Karl 109—110, 148, 155, 246, 363—383
 Kenéz Győző 8
 Keppersdorf 97
 Kerecsend 159, 211, 218
 Kertész Ferenc 180—181
Keszlerfy Jozefa 221, 256
 Keyfel, Franz Paul 383
 Khorer Ignác 118
 Kilián István 137, 527
Király Mihály János 18, 20, 25—26, 29, 34, 252
Királyfalvi István 260
 Kirms, Ferdinand 108, 383—386
 Kis János 204—205
 Kisdi Benedek 159
 Kisfaludy Károly 227
 Kisfaludy-társaság 247, 249
 Kismarton 137
Kismartonyi Géza 260
Kiss Alajos 260
Kiss János 261
 Kiss József 181
Kiss Mátyás 256
Kiss Mihály 27, 254
Kiss Mihály 195, 262
Kiss Sándor 260
 Kistálya 17
 Kiszely, Carel 150, 154
 Klapka György 236
 Klavsky, Anton Maria 264
Klazer János 18, 20, 252
 Klein, Bernhard 386
 Klein Károly 40
Klimesch József Antal 91, 101—102, 258
 Kloss, J. 165
 Klyma, — 68
Kmer József 162, 254
Kneisel József 91—93, 258, 344
 Kobrich, Joh. Anton 30, 45, 87, 109
 Koch Kristóf 162
 koledálás lásd kántálás
 Kolin 107, 136
Kollenits Mihály 16, 20, 251
Kolozsi Sándor 259
Komlóssy András 254
 Koncz Pál 127, 142
 Kondé Miklós 38
Korb Pál 225, 256
Koreczky József 107, 262
 Korének József 167
P. Kornél 17, 117, 121, 123, 253
 Korona-fogadó 199
 Kossuth Lajos 236, 247
Kotán János 168—169
 Kott, Franz Friedrich 386
 kottaletár 30, 35, 43, 45, 50, 62—76, 84, 87,
 140—141, 148
 Kovács-alapítvány 157
 Kovács Béla 8, 118, 132, 527
Kovács Gábor 260
 Kovács György 136
 Kovács István 179
Kovács István 57, 254
Kovács Jakab 18, 252
Kozák József 258
Kozseluha Antal 91, 93, 258
Köch József 162, 254
 Köchel, Ludwig 264
Köchner Adalbert (Béla) 102—103, 192, 260
 Köhler, Josef 105
Kökény István 261
 Kölcsey Ferenc 148, 197, 244
 Köller Rezső 168
König András 18, 20, 252
 Königsberger, fr. Marianus 30, 45
 Körber Fülöp 128
 Kőrmöcbánya 114
 Közseg 7
 Közegi Eder Lujza 194
 Krajtsovits Anna 190
 Kranszul Ádám 251
Kratochvila Vencel 34—35, 255
Krausgruber Ferenc 258
 Krecsányi Ignác 193, 195
 Krenn, Franz 386—387
 Kreutzer, Conradin 388
 Kreutzer, Rodolphe 54, 148
 Krottendorfer, — 68
Kubicsek Alajos 107, 262
Kuckel András 253
 Kunszentmárton 48
 Küzdi Aurél 149
 Labler, Franz 388—389
 Lachner, Franz 389
Laczkovits József 261
Laffern Vencel 103, 108, 262
Laino Fülöp 192, 229, 256
Lakatos István 254, 262
 Lanckhen (Lankisch), Friedrich Ernst, -ezred 191,
 204
Landfras Ferenc 253
 Lange, Konrad 234
 Lange, O. H. 148
Lasermann János 60, 257
László Frigyes 262
 Latabár Endre 102, 195
Laudat Ignác 49, 51, 56, 59, 78, 82, 89, 255

- Lázár András* 18, 252
Länger Amadé 20, 253
Lefebure-Wely, Louis J. A. 166
Lefèvre Károly 194
Leffelholz György 57, 228—229
Leffelholz Gyula 260
legényegylet 181—182
Lékai Lajos 146, 527
Leipert, Wilhelm 389
Leitner, Carl August 148
Lenkey Albin 198
Leschkovits, Joseph 219
Lesinszky János 259
Lévay József 248
Lévay Sándor 234, 236, 239, 245
liceum 16, 22—23, 32, 53, 55, 57, 78, 88, 95, 97,
 140, 148—150, 152, 154—155, 162—164, 167,
 170—175, 180—182, 185, 187—189, 196, 199,
 201—202, 212—213, 216—217, 228—229, 231,
 235, 238, 240, 246, 248—249, 527—528
Lickl János György 47, 53, 68, 390, 527
Lickl, Karl Georg 390
Lilienfeld 52, 54, 84, 233—234, 528—529
Linczi Ferenc 162, 254
Lipter József 20, 252
Liszt Ferenc 108, 155, 166—167, 229, 241, 244,
 390—391
Lobkovitz, Georg Christian, -vértesezred 191, 205
Lodvenhauss 107
Lonovics József 88, 227
Lonovics-Hollósy Kornélia lásd *Hollósy*
Lőcse 108
Lubomirski, Theodor, hg., -vértesezred 191, 206
Luib, Ferdinand 83, 84
Ludovika királyné, I. Ferenc király felesége 50,
 218
Lukács János 259

Machatsek Lucia 53, 527
Machek Vilmos 139—140, 143, 254
Maczky Valér 250
Mader Gábor 261
Mader Lipót 261
Magos János 18, 252
Magyar Egyházirodalmi Társulat 165
Magyar Ferenc 234
Magyar Mihály 18, 252
Mahaliczky József 256
Maholányi László 260
Majer Ferenc 150—151, 154
Major Ervin 160, 527
Makáry György 77, 234
Maklár 175—177, 204
Makrantzy Ferenc 164, 256

Maracs János 18, 252
Margocsik Márton 186
Marhovszky Boleszláv (László) 105—106
Mária Terézia királynő 211, 212
Máriacell 100
Máriássy Gábor 85, 100, 238, 242—244, 249
Marsovszky Miklós 260
Martini, Padre Giov. Battista 94
Mašek (Maschek), Vinzenz 68, 391—393
Mátray Gábor 58
Mattersburg lásd *Nagymarton*
Mátyás János 162, 168, 254
Mayer József 26, 253
Mayseder, Joseph 227
Mazányi János 257
Mednyánszky Sándor 245, 261
P. Meering, Terentius Michael 125, 254, 511
Meiszner Imre 100
Meixner János 49, 51, 56, 59, 255
Menczel Emil 103, 105, 262, 368, 376
Mendelssohn, Felix 148, 241, 244
Menhard 59
Menner Bernát 47, 106
Menner Ida 98, 103—104, 106, 262
Menner János 106
Menner Károly 89—92, 98, 101—104, 106, 144,
 258
Menner Károlyné Ritter Anna 106
Menner Márton 256
Menner Lajos 106
Menner Nanett Czibulkáné 106
ifj. Menner Ödön 90
Merán Ferenc 255
Mercadante, Saverio 68
Mertz Ferenc 253
Mészáros — szoprán 259
Mészáros Ferenc 76
Mészáros György 50
Mészáros István 147, 527
Meszkó Balázs 168
Mettenreiter, B. 393
Meyerbeer, Giacomo 166
Mezei János 261
Mezőfy — alt 259
Mezőkövesd 48
Mezőváros 7, 9—10, 19, 179, 526
Mihály Károly 103—108, 192, 229, 257
Szent Mihály-templom lásd *székesegeyház*
Mihovszky Ignác 254
P. Miklós 123
Mikó Ferenc 255
Milkó Márton 11, 13, 251
Millöcker, Karl 169
Mindszenty Gedeon 147, 167, 181, 200

- Minikus Vince 234
 minoriták 13, 17, 21, 31, 34, 53, 115—124, 126,
 132—133, 139, 141, 163, 191, 201, 230, 249
 Miskolc 58, 107, 189, 192, 202, 239, 241
 Mislók 140
Miticzky János 261
 Mocsáry-kastély 233
Molnár Gyula 260
 Molnár István 179
Molnár István 10, 13, 251
Molnár János 20, 251
Mondok Ferenc 257
 Monert József 45
 Monticello, — 69
 Mooser Lajos 99, 116, 126, 146, 152
 Morelly karmester 183
 Morócz Adalbert 205
 Moscheles, Ignaz 221
 Mosonyi Mihály 113, 240, 393
 Mozart, Wolfgang Amadeus 50—51, 69, 83—84,
 110, 113, 166, 199, 221, 242, 246, 264, 394—397
 Möldner, Johann 105
 Müller, Donat 51, 233, 397—398
 München 94
- Nádasy Ferenc gr. 137
 Naepauer, — 69
 Nagiller, M. 399
 Nagy Béni 128, 133, 138, 141, 143—147, 149, 527
 Nagy Gáspár 207
 Nagy János 206
 Nagy József 13, 85, 88, 165, 167, 179, 193, 205,
 236, 527
 Nagy Zsigmond 234
 Nagymarton 85
 Nagyszeben 107
 Nagyszombat 22—23, 26—27
 Nagyvárad 168, 200
 Nahmer, — 69
 Namesztó 100
 Nápoly 192
Nemecsek János 103, 108, 262
Nemes Ádám 18, 252
 Nemes Palatinális Huszárezred (12. sz. huszárez-
 red) 224
 Némétród 110
Németh József 195, 262
Némethy Elemér 261
 Némethy György-társulat 199
 Nemzeti Múzeum 234—235
 nemzeti normáliskola lásd elemi iskola
 Nemzeti Színjátszó Társulat 196
 nemzetőrség 85, 236
- Nep. Szent János-szobor 119—120, 133
 Neswera, — 399
 Neubauer, — 51, 68
 Neugebauer, Josef 400
 Neukom, Sigismund 83—84, 234
 Neumann, Vinc. 69
 Neumüller, — 69
Notten — szoprán 259
Novák Benedek 171, 253
Novák Ferenc 102, 192, 195, 260
 Novák Gáspár 193
Novák János 16, 20, 251
Novák Mennás 162, 254
 Nováky József 220
 Novotny, Franz 69
 nőegylet 240
- Nyírbátor 124
 Nyitra 26, 40, 43, 87, 135
- Obhidal Tamás* 192, 261
Oláh Ágoston 262
Oláh Alajos 262
Oláh Béla 262
Oláh István 255
Oláh János 255
Oláh János 258
Oláh Sándor 261
 Oltáriszentség-kongregáció ének- és zenekara
 170—173
 Oltáriszentség-társulat 16, 43
 Ondricek, Johann 95
 ónodi dalárda 176—177
Oppelt József 107, 145, 192—193, 246, 260
 orgona 10, 13, 17, 29—30, 49—50, 54, 57—58, 80,
 91—92, 99, 114—116, 125—128, 140, 142, 146,
 150—151, 153—154, 171, 174, 176
Orosz Ádám 77, 83, 111, 163—164, 167—168, 225,
 234—235, 256
 Oroszlán vendéglő 188, 209, 219
 Ossernitz 105
 Ostoros 161, 168
 óvoda 241, 244, 248
Ozdinyi Károly 259
- Örley Flóra* 195, 262
 örökváltság szerződés 7
- Paál Márton* 34, 48, 116, 255
 Pacini, Giovanni 400
 Paer, Ferdinando 400

- Pajer Antal 77, 234
 Pakrotas 107
 Palestrina, Pierluigi Giovanni da 113, 119, 155, 201, 400—401
Palócz Ferenc 262
 pálosok 160
Pamlényi —szoprán 259
 Panny, Joseph 401
Pápai Márton 20, 251
 Pápay Imre 161
 papnevelő intézet (kispapok) 23—24, 28, 31, 40—41, 108—109, 112, 117, 139, 144, 155, 159—169, 174—175, 199, 217, 239, 244, 526, 529—530
 Parád 116
 Pardubitz 140
 Paris, C. I. 401
 Párizs 54
Parizsa János 125, 200, 261
Parizsa József 257
Partisch János (József) 59, 78, 82—83, 85, 87, 182, 256
 Parzizek, — 69
 Pasir Ágoston 148
 passióéneklés 23, 33, 118, 131, 151, 160, 165, 199
 Pasterwitz, — 70
 Pásztó 139—140, 142, 526
 Pászty Rajmund 141
Pataki János 254
 Patzelt, Josef 107
Pauer Aranka 227, 257
Pauer Aurélia 221, 225, 256
Pauer Kornél 221, 256
Pauer Vilma 111
Paum János 171, 253
Pech (Peck) János 258
Peck Ferenc 78, 89, 91, 256
 Pélyi Elek-társulat 196
 Pécs 7, 47, 53, 87, 91, 99, 101—102, 106—107, 151, 154, 156, 192, 202, 526—527
 Pest 46, 57, 89, 106, 110, 115, 152, 156, 162, 165, 174, 183, 196, 235
 pest—budai hangász egyesület 58
 Petersohn, I. 401
Petheő — alt 259
 Petőfi Sándor 147, 165, 235, 530
Petresich Lőrinc 251
 Petrik Géza 83, 527
 Pfeiffer József 166, 168—169
Pfeiffer Mária 103—104, 262
Pfister, Balthasar 251
Philipp Ferdinand 251
 Piccini, Niccolò 70
 Pichler, Georg 110, 402
 Pichler, Karl 402
 Pilát Pál 100
 Pilismarót 37
 Pitoni, Giuseppe Ottavio 402
 Pitsch, Carl Franz 155, 402
 Plachy, Wenzel 402
Plank Emma 242—243, 259
 plébánia lásd székesegyház
 Pleyel, Ignaz 70, 402
 Plotényi Nándor 241
Podhola János (Alajos) 102, 107, 145, 260
Pogonyi Bertalan 261
Pók György 91, 102, 227, 238, 257
 Pók Ignác 186
Pók Imre 144, 223, 256
Pokorny Alajos 111
Pokorny János 35, 96—99, 101, 103, 106, 110—111, 153, 158, 201, 259, 271—272, 296, 322, 410—411, 471
Pokorny Ferenc 34, 70, 254
 Pokorni, František 35
 Polgár 95
Polgár Mihály 257
 polgári alakulat zenekara 206, 209—211, 213—214, 222, 226, 230
Polyák Mátyás 18, 252
Pongrácz Ferenc 26, 253
 Popini Anasztáz 177
Poppini Vencel 20, 253
Popovics József 166, 168—169
Pombschky Ferenc 18, 97, 252
 Póts Péter 58
Povolni Fáni 223, 256
 Povolni Ferenc 194
 Povolni János 120
Pozsgai Ignác 255
 Pozsgay Lajos 176
 Pozsony 7, 58, 178, 204, 214
 Pöck, J. G. 70
 Prága 35, 45, 78, 86, 88—89, 93—96, 103—105, 107, 192, 243
 premontreiek 91
 Prandau, Carl 402—403
 Prandau Bátor. 53, 70
 prebendista 27, 41, 43, 50
 Preindl, Joseph 50, 70, 109, 403—404
 Preran 105
 Preyer, Gottfried 404—405
 Pribovsky, Josef 105
 Probst, Joseph Leopold 193
 Probst, Maria 90
 Proch, Heinrich 405—406
 Prohazka, Franz 105
 Puskás Miklós 527
 Püspöki András 131
 püspöki iskola lásd liceum

- Pyrker János László 9, 50, 52—67, 70, 72, 76—85,
 88, 94, 97, 99—112, 125, 127, 143, 149,
 163—165, 173—174, 180, 183, 225—227,
 229—235, 527, 529
 Pyrker Jozefa 84
- racionalizmus 23—24, 31—32, 110
Rácz József 261
Rácz Károly 262
 Rada György 180—181
Radics Rudolf 258
 Rajeczky Benjamin 8, 39, 527
 Rajeczky Mátyás 147
 Rajner Károly 149, 183, 230
 rajziskola 53, 149, 152
 II. Rákóczi Ferenc 13, 114, 132, 191
 Rákóczi-induló 168—169, 229, 240
 Rampis, Pancratius 166, 385
 Randhartinger, Benedikt 406
Rapaics Rodrigó 260
Rapaics Romuald 259
 Rathgeber, Joh. Valentin 70
 Ratio Educationis 32, 138, 174
 Raymann, — 70, 109
Razel Ferenc 82, 89, 91, 101, 107, 192, 257,
 274, 286, 291, 302, 310, 314—315, 331, 342,
 344—345, 349, 351, 364, 387, 393, 414—416,
 425, 427, 429, 432, 434, 439, 451—452,
 459—460, 463, 466—478
Rázelné Mária 93, 101, 104, 259
 Recsk 52
Recske Miklós 262
 református egyház és iskola 23, 175—177, 527
 Regensburg 94, 98—99, 109, 155, 156
Rehoroczky Miklós 144, 223, 256
 Reichenberg 105
 Reimann, Ignaz 408—414
Rein József 255
 Reiser Jácint 116
 Reisinger, Franz 414
 Reissiger, Carl Gottlieb 414
 Reményi Ede 77, 148, 229, 239—240
Resiniczky István 256
Réti József 257
 Reutter, Georg 70
 Reviczky Ádám gr. 226
 Rezutsek Antal 147
 Ribossy Gábor 189
 Ridley Kohne Dávid 242—243
 Rieder, Ambros 50, 70—71, 414
 Rieger-orgonagyár 99, 154
 Righini, Vincenzo 71, 94, 233, 414
 Ritter Anna 106
 Rode, Pierre 54
 Rókus- vagy Rozália-kápolna 17, 31
- Róma 26, 32—33
 Rome Dömötör 177
Rongyos Hanzli 18, 252
 Roskoványi Ágoston 230
 Rossini, Gioachino 47, 166—167, 196, 233,
 414—418
 Rotter, Ludwig 415
 Roy, R. F. 71
 Royer Ferenc 125
 Rózsa Károly 231—232
 Rózsahegy 56, 110
 Rozsnyó 88, 154
 Röder, Georg Vincent 418—426
Rudassy János 52, 92, 152, 258, 271—272, 351—
 352, 371, 523
 Rudassy Jozefa 97
Rudassy László 32, 52, 58, 76—77, 92, 111—112,
 149—151, 256
Rudassy László 262
 Rudassy Mátyás 58
 Rumpelnig, Franz 137
Ruttner Ferenc 76—77, 79, 255
 Ryba, Jan Jakob 71, 428
- Saád Henrik 149
Sacher István 166, 255
 Sajgó Benedek 205
Sajó Endre 195, 262
 Salieri, Antonio 71, 427
Sallay József 258
 Salzburg 99, 105, 146
 Sammassa János 202
 Sammassa József 98—99, 103—105, 108, 110,
 155—156, 159, 192, 200, 246—247
 Santner, Carl 110, 427—428
 sárospataki főtanoda 248, 527
 Savniki apátság 128, 138, 530
 Sawerthal, Joseph Rudolf 192
 Sämmer, I. E. 429
Schandala Mátyás 20, 251
Scheffer Alajos 261
 Schiedermayr, Carl 429—430
 Schiedermayr, Johann Baptist 71—72, 430—435
 Schilha, Jos. 72
Schindler Ferdinánd 49, 256
 Schinn Ferdinánd 83
 Schinn, Georg 83, 436
 Schlapanitz 105
 Schläger, Hans 436
 Schmid, Anton 436
 Schmid, Fr. X. 436
 Schmidt Péter 151
 Schnabel, Joseph 72, 437—440
 Schodelné 165
 Scholl Miklós 191

- Schottenhammer, Johann Bartholomäus 440
Schön János 88, 91, 95—97, 101, 105, 144, 257, 274, 309—310, 326, 328, 342, 369
 Schöpf, Franz 110, 148, 441—443
 Schreiber Simon 178
 Schubert, Ferdinand 443—444
 Schubert, Franz 52, 72, 108, 166, 444
 Schuh, Johann 148
 Schumann, Robert 148, 166
 Schumann Teofil 120, 141—142
Schutz Tamás 49, 256
 Schüttky, Franz Joseph 445
 Schwartz István 178
 Schwarzenberg ulánus ezred 78, 93
 Schwarz-Schönborn báró 100
 Sebők László 166, 246
 Sechter, Simon 445
 Seegner, Franz 108, 446
 Seidl, J. G. 234
 Selmecbánya 45
Seres András 18, 252
 Seydler, Ludwig Carl 447
 Seyfried, Ignaz 54, 72, 196, 447—449
 Seyler József 50, 58, 72, 227, 449
 Seyler Károly 58, 72, 101, 108, 110, 148, 165, 227, 244, 449—453
 Sherman, Charles Henry 264
Sindelazs, Franz 261
 Singer, p. Peter 454
Sipos Ignác 164, 256
Sipos Sándor 254
 Sispel, Jos. 72
 Škraup, Johann Nep. 105, 454—455
Skultéty József 48, 52, 256
Skultéty József 257
 Soós Imre 8, 11, 13, 23, 174, 191, 527
Soós István 254
 Sopron 7, 23, 107, 137, 179, 526
Spatsek Antal 55, 256
 Spetz József 183, 194, 196, 220—221, 224—225
 Spitzkopf Jakab 108, 262
Spottkovszky Gusztáv 260
 Srsen, Meno 105
 Stadler, Maximilian (?) 72—73
Stancel János 42, 51, 56, 255
Stancel József 40, 42, 255
 Stancel, Leopold 40
Stancel Mihály 171, 253
Stancel Miklós 25—26, 29, 34—35, 40, 42, 44, 60, 62, 141—142, 253
 Starke, Friedrich 50, 73, 456
Steer Ferenc 162, 254
Stehlik Ferenc 26, 253
 Stephan, Johann Anton 456
Stephanovszky Sándor 97—98, 112, 144, 257, 456, 469, 526
Stiaszny József 51, 56, 59, 61, 85, 256
 Stika, Johann 524
Stipsich Irma 229, 257
 Storch, Anton 457
 Stradivarius, Antonius 84, 100
 Strauss, Johann 457
 Strebinger, Matthäus 457
Strizsok József 257
 Sugár István 10, 12—14, 22, 100, 149, 159, 170, 177, 199, 205, 208, 212, 527
Suha István 255
 Suppe, Franz 199
Surányi György 258
Surányi Ignác 261
 Svoboda Tamás 20, 253
 Szabadfalvi József 527
 szabad királyi város 7, 11, 18—19, 88, 92, 179—180, 182, 526
Szabó Arnold 260
 Szabó Gergely 184
Szabó Ignác 50, 147—149, 169, 183, 199, 214, 221, 242, 246, 248, 258, 527, 530
Szabó Imre 259
 Szabó János 27
 Szabó József 176
 Szabó Lajos 17, 175, 177, 527
Szabó Mihály 142, 255
 Szabolcsi Bence 35, 40, 527
Szajki József 18, 252
 Szalay Károly 183
 Szalay Lajos 174
 Szalbek Károly 117
 Szántó 143
 Szarvas-fogadó 194
 Szarvas György 18, 252
 Szarvaskő vára 13
Szarvas Pál 18, 252
 Szász–Weimar-ezred lásd Weimar-ezred
Szathmáry Mihály 255
 Széchenyi György 128, 530
 Széchenyi István gr. 165, 239
 Széchenyi Pál 132
 Szeged 57, 106, 202, 527
 Szegedi Ferenc 28
 Szeged-féle alapítvány 28—29
 Szeged-féle 1674-es énekeskönyv 36
Szegedi Mihály 193
 Szegedi Mannsberger Jakab-társulat 199
 Székely Imre 166, 238—239, 241—243
 Székely István 238—239
 székesegyház 9—116, 126—128, 132, 137, 141,

- 153—154, 156, 160, 163, 165, 167, 175, 180, 187,
191—193, 201, 203—217, 219—220, 222—223,
225—228, 230—231, 233—234, 236—239,
242—243, 245—246, 263, 527, 529—530
- székesegyházi zenekar és énekkar 8—127, 129—
132, 134, 136—138, 141, 143—146, 152, 155,
159—160, 164, 170, 175, 180—183, 192—193,
195, 201, 203—217, 219—223, 225—229, 231,
233—234, 236—239, 242—246, 248, 529—530
- Székesfehérvár 52
- Szele Gábor 96—97
- Szelepcsényi-énekeskönyv 112
- Szemecsey Gábor 143
- szeminárium lásd papnevelő intézet
- Szénfy Gusztáv 112
- Szentháromság-kápolna 14, 127
- Szentháromság-szobor 119—120
- Szent-Imrey Borbála* 260
- Szentirmay Elemér 155
- Szentiványi János* 16, 251
- Szentmihályi Mihály és énekeskönyve 36—40,
76—77, 111—112, 527, 529
- Szepeki János* 142, 255
- Szepeshely 52—53
- Szepesi L. B. Antal* 142, 255
- Szepessy Ignác báró 120, 143, 220
- Szerdahelyi József 197—199
- szerviták 126—127
- Szykova, Ernest 107
- Szigeti Kilián 10, 13, 30, 40, 52, 58, 99, 114, 116,
125—129, 140, 142—146, 150, 152, 174, 176,
527
- Szigligeti Ede 90, 197—199
- Szikszó 207
- Szilvássy Ferenc* 164, 256
- Szilvay József* 89, 258
- színeszet, színházi zene 9, 17, 82, 102, 117,
129, 134—135, 137, 140—141, 161—164, 174,
193—199, 211, 213, 530
- Szinnyi József 145, 527
- Szirmay család 160
- Szkaliczky, Josef 107
- Szkladányi Péter 53, 527
- Szlávik József* 260
- Szmrecsányi Miklós 15, 17, 22, 24, 122, 125—126,
208—209, 218—219, 527—528
- Szolnok 87, 93
- Szombathely 142
- Szomjas-Schiffert György 180, 528
- Szöke Mihály 196
- Szöllösi János* 257
- Sztankovszky főtisztelendő 140
- Szuk Lipót 240
- Szuk Rózsa 240
- Szunyogh Mihály* 175
- Szurányi János* 262
- Szvorényi József 145, 148—149, 165—166, 199,
201, 248—250
- Tabor 104
- Tadják István* 142, 255
- Taixperger Ferenc* 251
- Takács Gáspár 133
- Takács László* 256
- Taksch, Johannes 89
- Taktakenyér 61
- Tamáskovics Ferenc* 253
- Tamássy* — szoprán 259
- tánc, szórakozás 82, 123, 143, 157, 161—164,
175—178, 192, 211, 215, 217, 224, 227—228,
230, 232—233, 244—245, 248
- tanítóképző 9, 53, 78, 92, 103, 112, 126, 149—156,
182—190, 200, 529—530
- tanítónőképző 153, 158, 530
- Tardy Kallós Lajos 526
- Tari János* 256
- Tariczka János* 261
- Tárkány lásd Felsőtárkány
- Tárkányi Béla József 84, 91, 111—112, 146, 152,
164—166, 234, 237, 247
- Tarnaméra 36
- Tarnódy Tamás* 117, 124, 262
- Tata 7, 47, 106, 526
- Taux, Alois 458—459
- Tavaszi Imre 200
- Telekesy István 11—14, 21, 127, 132, 134, 138,
159, 167, 191, 203
- Teleki László 175
- Temesvár 15, 105
- teológiai iskola lásd liceum
- Fr. Tertiarus* 116
- Theisung 125
- Thern Károly 197—198
- Thoman Liborius* 140, 254
- Tilkovszky Fridolin* 261
- Tirák János* 257
- Tiszabábolna 85
- Tomaschek Herman* 88—89, 257
- Tomaschek, Venceslaus 460
- Toldy Izabella 158
- Torner Ignác* 20
- toronyőr 19, 179—181
- toronyzenész 7, 11, 18—19, 45, 179—180, 182, 526
- Tóth Aladár 526
- Tóth Albert* 255
- Tóth Ede 148
- Tóth Guidó* 262

- Tóth Jakab 27
Tóth János 255
Török András 18, 252
Török József 192
 trinitáriusok 31, 57, 127, 206
 triviális iskola lásd elemi iskola
 Trux Hugó 242—243
 Tuczek, Vincenc Ferreri 73, 460
 Tuma, A. 461, 524
 Türk Frigyes 187, 229, 528
Türk János Antal 78, 82, 91—93, 182, 257
 Türk Móríc 229
 tűzoltóság zenekara 181
 Tzorn lásd Czorn
- Udvardy László 23, 170, 174—175, 188, 528
 Újfalussy László 141
 Újfalvy Mihály 240
 ulánus ezred lásd Schwarzenberg
 Unicornis-vendégfogadó 184
 Umlauff, Michael 461—462
Unverdorben György 51, 56, 59, 62, 78, 81, 88, 256
Unverdorben György fia 51, 144, 223
Urbán József 126, 256
 Urbanovics József 180
Urbán József 105, 126, 256
- Úveges* — szoprán 259
- Vác 37—38
 Wagner József 221, 256
 Valencsik András 164
 Vanhal, Johann Baptist 462
Vallavszky János 253
 Vályi — alt 259
 Váradi Sándor 175—176
Várady Eduárd 260
Várady Zoltán 260
 Varga Márton 179
 Vasváry Károly 175
Vavrik Gábor 238, 258
 Vavrincez Veronika 7, 530
Végh János 18, 252
Végh József 18, 252
 Végh Kálmán 166, 168, 169
 Veit, W. H. 108, 529
 Velence 52—54, 84, 100, 529
Velencei István 260
Veprsek Ignác 42, 46, 49, 56, 59, 78—79, 83, 143, 255
Veprsek József 34, 42, 46—47, 79, 254
 verbuálás 49, 183—186
 Verdi, Giuseppe 166
- Versak lásd Werkal György
Verszeghy Ferenc 160, 254, 527, 530
Veszélóczky János 256
 Veszprém 38, 87, 101
 Victoria, Toma Luis 462
Vidák György 258
 Viktor A. 246, 261
 Viktor György 188
 Viktor Lajos-ezred 192, 247
 Villax Ferdinánd 146
 Vilt Ignác 53
Vilt József 257
Vilt Nina 53, 221, 256
 Vincze Ambró 147
Viola Károly 20, 251
 Viharina József 77
Vitkovich László 18, 147—158
 Vitkovics Mihály 177, 247—248
 Vitkovics Péter 177
 Vitt János 53
 vizitáció 17, 26—29, 31—32, 34, 37, 41—44, 127
 Voit Pál 30, 32, 40, 119, 177, 184, 194, 526
Volf Pál 29, 34, 254
 Volkmann Robert 166
Vorumprant József 255
 Vörös — szoprán 259
 Vörösmarty Mihály 147
 Vozet (Voczet), Joh. 73
- Wagenseil, Georg Christoph 73
 Wagner József 115, 160
 Wagner, Richard 166, 244, 246
 Wallmoden-vértesezred 192, 232
 Walter Pál 133, 238
 Wanhall, Jos. 50, 73
Waranits, Karl 192, 262
 Wasa-ezred 107, 192, 249
 Weber, Karl Maria von 155, 166, 246, 462—463
Weigl Ignác 25—26, 29, 34, 122, 253
 Weigl, Joseph 463
 Weimar-ezred 102, 105, 192, 245
 Weinczierl-uradalom (Ausztria) 40
Weinfort Manó 260
 Weiss, L. 463
Weisz Gáspár 49, 255
Weisz József 260
 Wellehrad 139—140
 Wellner István 139, 528
Werkal György 53, 59—60, 78, 80—82, 90, 227, 229—230, 238, 257
Werne József 105, 261
 Wieselburg 40
Wilt Antal 44—46, 48—63, 65, 69, 73—80, 83, 85—87, 120, 149—150, 163, 182, 220—221, 225, 255, 277—278, 283, 289—290, 294, 339,

344—345, 347, 349, 391, 396, 403—404, 422,
431, 450, 464—465, 507, 522, 529
Wilt (Vilt) Antal, ifj. 44, 57, 85
Wilt Ferenc 49, 51, 56, 59—60, 256
Wilt Ignác 49, 51, 53, 56, 59—60, 62, 74, 183, 221,
225, 255, 298, 396, 464
Wind, P. Laurentius Walter 53, 528
Winkler, M. J. 464
Winter, Peter 74, 464
Witt, Franz Xav. 110, 465
Wittasek, Johann Nep. August 74—75, 465—467
Witzka, Carl Bonaventura 467
Wokurka Tamás 191, 256
Wolf József 93, 467—470
Wondruska Ferenc 192

Zabraczky József 60, 215
Zágráb 7, 102
Zahár István 126, 256
Zalár József 183, 248
Zangl, Joseph 110, 148, 470—472
Zaryeczky György 128
Zatka Domonkos 26, 29, 34, 254
Zawertal, — 473
Zäch, J. Roman 473
Zborai György 13, 251
Zechner, Johann Georg 75
zeneegyesület (kispapoké) 167—169
zeneiskola lásd énekiskola és Foglár-intézet
zenészek háza 21—22, 32
Zenta 10, 191
Ziman Antal 171, 253
Zimányi Bernát 143
Zimmermann, Anton 75, 473
Zingarelli, Niccolo Antonio 473

Zirc 142, 147
Zirsén 105
Zuri Fülöp 139

Zsasskovszky Alajos 110 .
Zsasskovszky András, id. 85, 93, 96, 100, 258
Zsasskovszky Endre (András) 9, 53, 78, 80, 86—88,
91, 93—94, 99, 101, 103—106, 108—109,
111—112, 144—147, 150—155, 158, 165, 167,
174, 195, 199—201, 229—230, 238, 240, 244,
246—247, 257, 263, 267, 292—293, 303, 307,
311, 313, 315, 317, 319—323, 327, 330, 332,
334—335, 338—340, 342, 351—352, 354,
359—360, 362, 364, 366—367, 371, 380, 385,
392—393, 402, 410, 422, 427, 443—444, 446, 448,
457, 464, 473—481, 487—491, 495—504, 529
Zsasskovszky Ferenc 9, 49, 53, 55, 78—80, 82—96,
98—104, 106—107, 109—113, 119, 143—147,
149—158, 165—168, 174, 182, 192, 195,
199—200, 229, 233, 238, 243—244, 257, 263,
265—360, 362—454, 457, 459—474, 476,
478—507, 509, 524, 529—530
Zsasskovszky Ferencné Obholzer Natália 78, 93,
101, 103—104, 111, 258
Zsasskovszky Irma 104, 261
Zsasskovszky József 87, 109—110
Zsasskovszky Júlia (Sztehóné) 78, 86—87, 93, 257
Zsasskovszky Karolin 89, 156, 158, 257
Zsasskovszky Károly 103—104, 153, 155, 158,
166, 168, 261, 529
Zsasskovszky Mária (Fekete Károlyné) 86, 93,
101, 104, 158, 200, 242—243, 246
Zsiga Sándor 261
zsolozsma 11—13, 23—24, 26—28, 41—44, 50,
57—58, 80, 82, 114—118, 126, 130—131,
143—144, 159, 172

Melléklet

Az illusztrációk készítői:

Eger, Dobó István Múzeum: 1., 3., 4., 13., 18., 19.

Magyar Nemzeti Múzeum Fotolaboratóriuma: 2., 10., 14.

Országos Művelődési Felügyelőség Fényképtára: 5., 6., 7., 8., 9., 11., 12., 15. a, b, 16.

1. Witmann János: Telekesy István egri püspök (1699—1715) képmása. Eger, Dobó István Múzeum

2. Ismeretlen festő: Erdődy Gábor egri püspök (1715—1744) képmása.
Magyar Nemzeti Múzeum, Történelmi Képcsarnok

3. Huetter János Lukács: Barkóczy Ferenc egeri püspök (1744—1761) arcképe, 1753. Háttérben a Fourcontrasti-kastély képe. Eger, Dobó István Múzeum

4. Huetter János Lukács: Krisztus mint kertész, háttérben a Fourcontrasti-kastély, 1755 körül.
Eger, Irgalmasok kolostora, refektórium

5. Foglár-akadémia, később Angolkisasszonyok intézete. Kossuth Lajos u. 8.

6. Megyeháza

7. Jezsuita, majd ciszterci templom belseje

8. Ferences templom belseje

9. Minorita templom

10. Eszterházy Károly egri püspök (1761—1799) képmása.
Magyar Nemzeti Múzeum, Történelmi Képcsarnok

11. A liceum

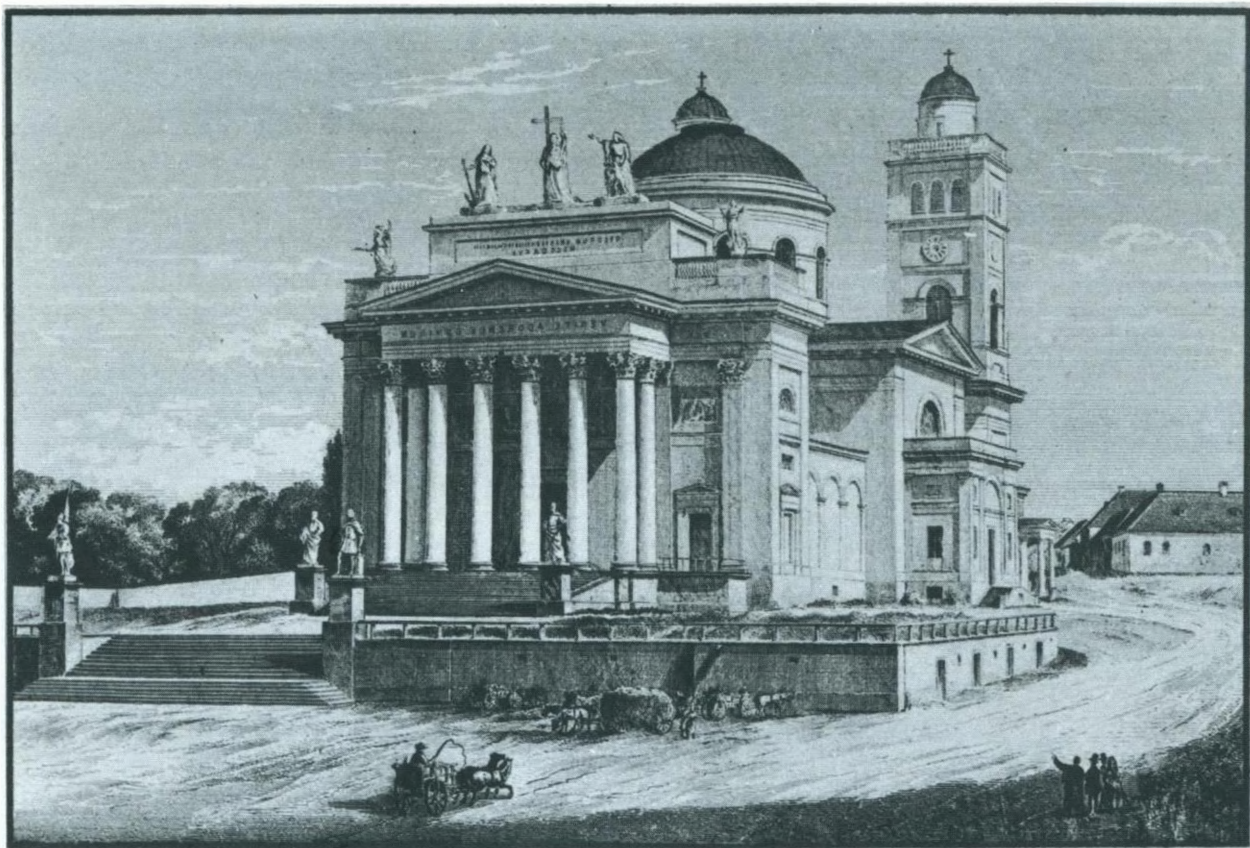

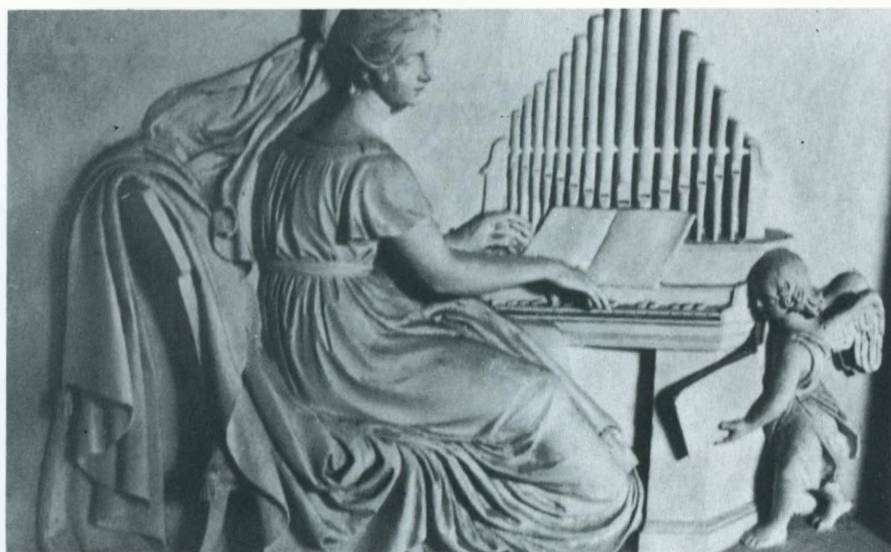
12. Érseki palota

13. Barabás Miklós: Pyrker János László egri érsek (1827—1847) képmása, 1842.
Eger, Dobó István Múzeum

14. A székesegyház külső képe, 1854. Rohn Alajos litografiája Varsányi János fényképe nyomán.
Magyar Nemzeti Múzeum, Történelmi Képcsarnok

15. Marco Casagrande műhelye: *a)* Dávid király hárfázik: *b)* Szent Cecília orgonál.
Székesegyház, az orgona mellett

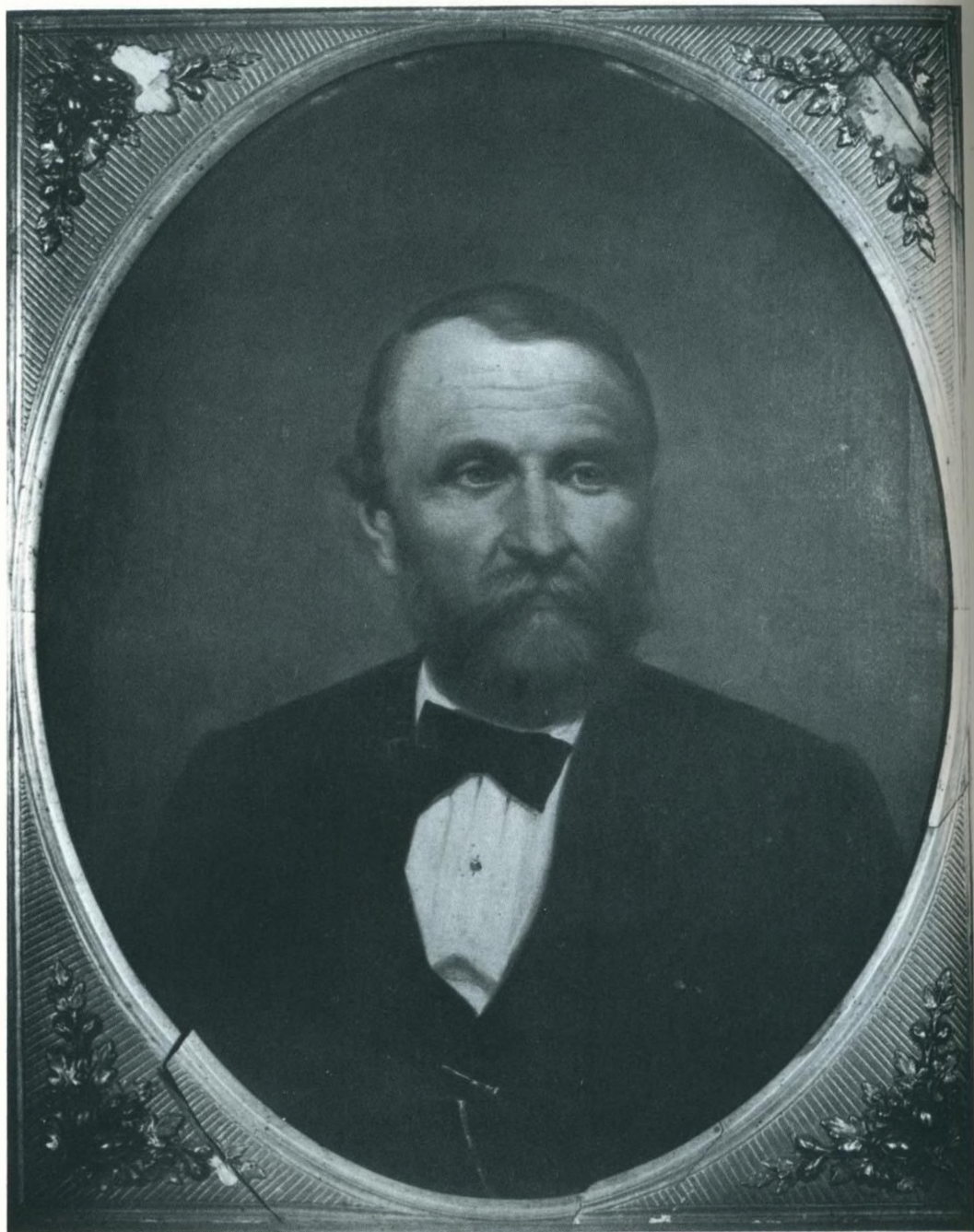
16. Mooser Lajos orgonája (1864) a székesegyházban

CISZT. R. FÖGIMNÁZIUM - EGER - 1871.

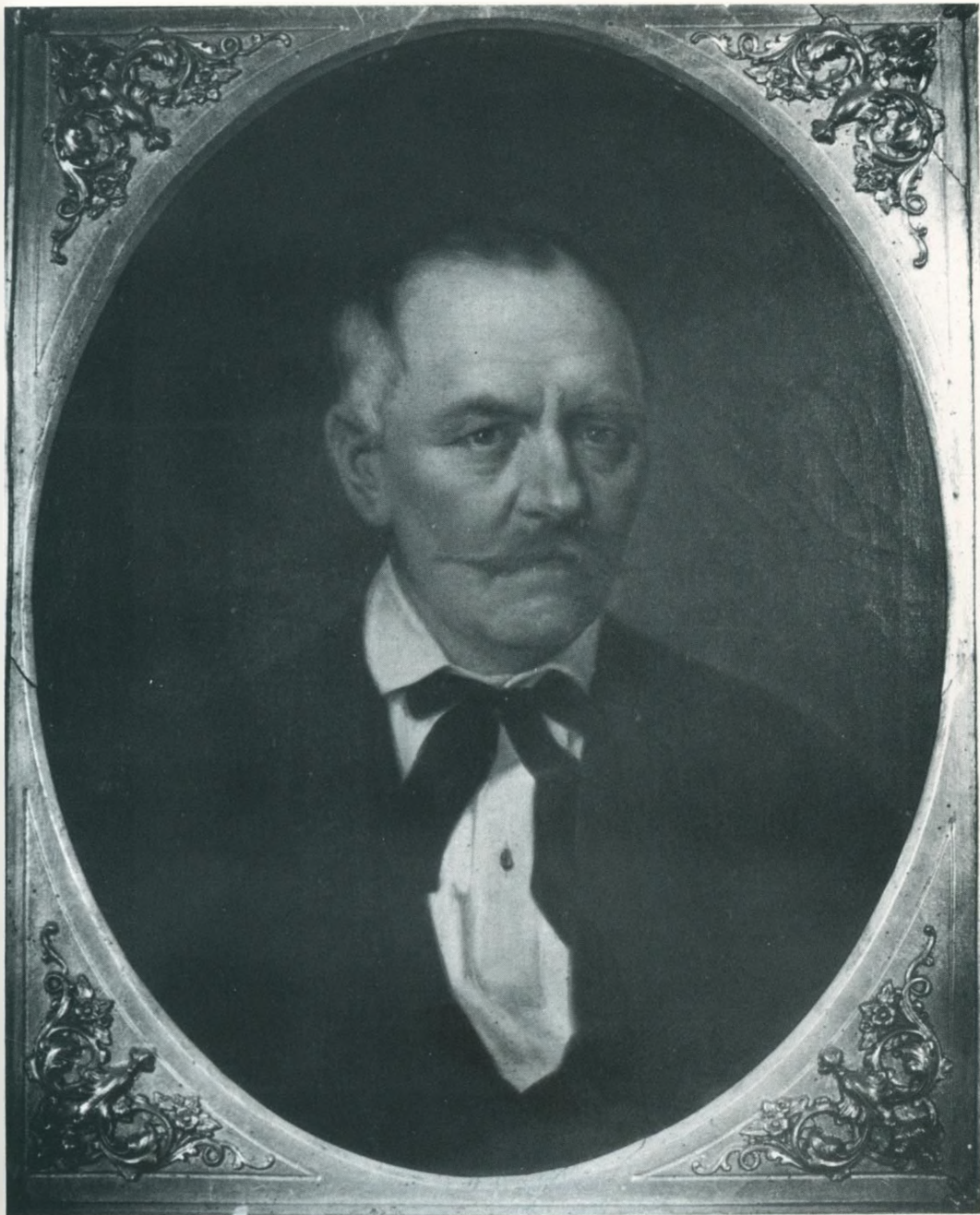

Vincze Ámbro, Szerencse Mányhért, Fillingner Sándor, Hajeczkó M.
Hamzus Sándor, Tibor Bálint, Szabó Ignác, Molossváry Kálmán.

17. A ciszterci főgimnázium tanári kara 1871-ben, köztük Szabó Ignác zeneszerző és zenetanár

18. Zsaskovszky Ferenc (1819—1887) zeneszerző és karmester. Eger, Érseki Szeminárium

19. Zsaskovszky Endre (1824—1882) zeneszerző és orgonista. Eger, Érseki Szeminárium

A kiadásért felelős az Akadémiai Kiadó és Nyomda Vállalat főigazgatója
A szerkesztésért felelős: Nagy Tiborné — Műszaki szerkesztő: Merkly László
A borító- és kötéstervezés: Német Zsuzsa munkája
Terjedelem 48,98 (A/5) iv + 20 oldal melléklet
87.16011 Akadémiai Kiadó és Nyomda Vállalat — Felelős vezető: Hazai György

*Bárdos Kornél műveiből
az Akadémiai Kiadó
gondozásában még kapható*

**PÉCS ZENÉJE
A 18. SZÁZADBAN**

167 oldal, számos dallampélda,
4 táblán 5 fénykép
17 × 25 cm. Kötve 48,— Ft

**GYŐR ZENÉJE
A 17—18. SZÁZADBAN**

627 oldal, 8 fényképtábla,
1900 kottapélda
17 × 25 cm. Kötve 158,— Ft

**SOPRON ZENÉJE
A 16—18. SZÁZADBAN**

A tematikus jegyzéket
összeállította
Vavrinecz Veronika

650 oldal, 19 fényképtábla
17 × 25 cm. Kötve 163,— Ft

**AKADÉMIAI KIADÓ
BUDAPEST**

Ára: 130,— Ft

ISBN 963 05 4465 2